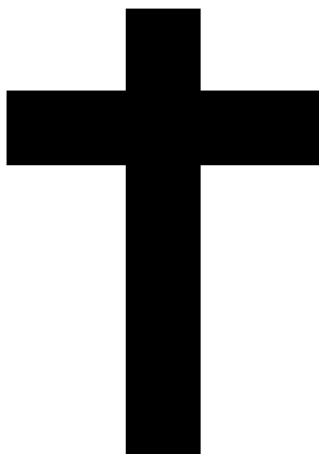

Version Pular
Fuuta-Jallon

The New Testament in the Fouta-Jallon Pular language of
Guinea

Version Pular Fuuta-Jallon

The New Testament in the Fouta-Jallon Pular language of Guinea

copyright © 2010 Pioneer Bible Translators

Language: Pular

Translation by: Traducteurs Pionniers de la Bible

Contributor: Pioneer Bible Translators

This translation, published by Pioneer Bible Translators, was published in 2011.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact wab.admin@pbti.org.

The translation was completed in collaboration with Christian Reformed World Mission.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-02-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
024b8126-79ef-5039-bc54-7d61889f8ae6

Contents

Matta	1
Markuusa	51
Luuka	82
Yuuhanna	135
Deftere Kuude Sahaabaabe Ben	174
Roomu	223
1 Korenti	244
2 Korenti	263
Galaasi	276
Efeesi	283
Filipii	290
Koloosi	295
1 Tesalonii	300
2 Tesalonii	304
1 Timotee	307
2 Timotee	313
Tiituusa	317
Filimuunu	320
Yahuudiyankeefe	321
Yaaquuba	337
1 Petruusu	342
2 Petruusu	348
1 Yuuhanna	352
2 Yuuhanna	357
3 Yuuhanna	358
Yuudu	359
Fenjinannde	361

NO MATTA YOTTINIRI LINJIILA ON NON

Taariika fii Iwdi Iisaa Almasiihu on
(Luk. 3.23-38)

¹ Taariika iwdi Iisaa *Almasiihu mo Daawuuda mo Ibraahiima.

² Ko Ibraahiima jibini Issaaqa, Issaaqa jibini Yaaquuba, Yaaquuba jibini Yahuuda e musibbe mun ben, ³ Yahuuda kadi jibini Faarisa e Zaaraha, tawi yumma ben no wi'ee Tamaaru. Faarisa jibini Hasruunu, Hasruunu jibini Araama, ⁴ Araama jibini Ammiina-Daaba, Ammiina-Daaba jibini Nahasuuna, Nahasuuna jibini Salmaana, ⁵ Raabi* jibinani Salmaana Bo'aaza, Rugiyata jibinani Bo'aaza Obiida, Obiida jibini Yassaa'u, ⁶ Yassaa'u jibini Daawuuda lando on, oo wonnoodo beyngu Uriyaa jibinani mo kanko Daawuuda Sulaymaana.

⁷ Sulaymaana jibini Rahabaama, Rahabaama jibini Abiiya. Abiiya jibini Asaa, ⁸ Asaa jibini Yuhusaafata, Yuhusaafata jibini Yuuraama, Yuuraama jibini Uziiya, ⁹ Uziiya jibini Yotaana, Yotaana jibini Ahaaza, Ahaaza jibini Hazikiya, ¹⁰ Hazikiya jibini Manase, Manase jibini Amuunu, Amuunu jibini Yuusiya, ¹¹ Yuusiya jibini Yeekoniya e musibbe mun ben fewndo egginegol nabee *Baabiila.

¹² Bawto egginegol nabee Baabiila ngol, Yeekoniya jibini Sa'alti'iila, Sa'alti'iila jibini Zarubaabila, ¹³ Zarubaabila jibini Abiyuuda, Abiyuuda jibini Alyaqiima, Alyaqiima jibini Aazuru, ¹⁴ Aazuru jibini Saduuqa, Saduuqa jibini Akiima, Akiima jibini Eliyuuda. ¹⁵ Eliyuuda jibini Eliyaasaru, Eliyaasaru jibini Mataana, Mataana jibini Yaaquuba. ¹⁶ Yaaquuba jibini Yuusufu moodibbo Mariyama on, on jibinnoodo Iisaa wi'aado Almasiihu on.

¹⁷ Gila e Ibraahiima haa e Daawuuda, fow mun hawri jamaanuuji sappoo e nay. Gila e Daawuuda kadi haa e egginegol nabee Baabiila hawri jamaanuuji sappoo e nay. Gila egginegol nabee Baabiila kadi haa e Almasiihu on ko jamaanuuji sappoo e nay.

Fii Jibineede Iisaa Almasiihu on
(Luk. 2.1-7)

¹⁸ E hino no Iisaa Almasiihu on jibiniraa. Tawi ko Yuusufu yami Mariyama yumma makko. Ado be yiidude, tawi kanko jiwo on ko o sowiido e dow bawgal *Ruuhu Seniido on. ¹⁹ Tawi Yuusufu, on yamufo mo, ko gorko feewufo, hari o faalaaka mo wirtude, o miiyii accitugol mo e nder gundoo.

²⁰ Nde tawnoo himo miiyii d'un, malaa'ikaajo Joomiraado on feepani mo e koyfof, wi'i mo: «Yuusufu mo Daawuuda, wota a hulu yettugol Mariyama, o wona beyngu maa, ko fii bidfo mo o saawi on ko immorde e Ruuhu Seniido on. ²¹ O heboyay bidfo, innoyaa mo Iisaa, ko fii ko kanko dandoyta jamaa makko on lette junuubaaji maŋŋe d'in.»

²² Dun fow wadiri fii ko Joomiraado on daalirnoo annabaajo on kon no laatora, wonde: ²³ «Awa, jiwo mo andaali gorko on reeday, o firtoo boobo gorko, o innee Imanu'iila.» Ko woni firo d'un ko: «Alla no wondi e men.»^a

^a 1:23 1.23 Isa. 7.14

²⁴ Bay kanko Yuusufu o finii, o wadi ko malaa'ikaajo Joomiraado on yamiri mo kon, o yetti beyngu makko, o addi ka makko. ²⁵ Kono laatii o yiidaali e debbo on haa nde o firtinoo on bid'fo gorko, o inni mo lisaa.

2

Fii no Jom-Gande'en Ardi Bayti-Lahiimi

¹ Bay wonii Iisaa jibinaama Bayti-Lahiimi, d'fun ko e nder diiwal *Yahuuda fewndo laamu *Heroodu, onsay gandidube iwri funnaange ari *Yerusalaam, ² be wi'i: «Ko honto oo lando *Yahuudiyankeefe ardo e jibineede woni? Ko fii men yi'ii hoodere makko nden ka funnaange, men arii sujjangol mo.» ³ Bay kanko Heroodu lando on o nanii d'fun, o jiiibii, o jiiibodi e be Yerusalaam ben fow. ⁴ Onsay o mottindiri hooreefe *yottinoofe sadaka ben fow e jannoofe fii Sariya on fii landagol be ko honto *Almasiihu on haanaa jibinireede. ⁵ Ben wi'i mo: «Ko Bayti-Lahiimi e nder ngal diiwal Yahuuda. Ko fii e hino ko annabaajo on windi kon:

⁶ «Ko an yo kodolun Bayti-Lahiimi,
jeyaakun e nder leydi bolondaa Yahuuda,
hinaa a gasoohun hayfineede e yeeso
diya kodooli hittudi e nder Yahuuda.
Ko fii lando yaltay e maa

ko ardoo jamaa an *Isra'iila on.» »b

⁷ Onsay Heroodu noddi ben gandidube e gundoo, o torii be yo be tentinan mo saa'i mo hoodere nden feepi e mun on. ⁸ Onsay o immiini be Bayti-Lahiimi, o wi'i be: «Yahee humpitoyodon no laabiri fii kun paykun. Si on yi'oyii kun, humpiton mi min kadi, mi yaha mi sujjana kun.» ⁹ Bay wonii be nanii ko lando on wi'i kon, be yahi. Tawi hoodere nde be yi'unoo ka funnaange nden no wontirde yeeso mabbe. Bay wonii nde hewtii fewndo ka paykun kun woni don, nde darii. ¹⁰ Bay kambe gandidube ben be yiitii hoodere nden, be heewi weltaare. ¹¹ Onsay be naati ka suudu, be yi'i paykun kun e yumma mun Mariyama, be jicci, be sujiani kun. E hoore d'fun be yaltini jawle mabbe, be okkori kun kanje e urngallo no wi'ee libaana e *mirri. ¹² Onsay Allaahu on andini be e koydol wonde hita be yiltito ka Heroodu. Be rewti laawol goo, be hooti ka leydi mabbe.

Fii no Yuusufu Yaltiri Misira

¹³ Bay wonii ben gandidube yahii, malaa'ikaajo Joomiraado on feepani Yuusufu e koydol, o wi'i mo: «Immo, yettaa paykun kun e yumma mun, dogaa yahaa *Misira, wonaa ton haa nde mi wi'i yo a artu woo. Ko fii Heroodu dabbitoyay paykun kun fii warugol kun.» ¹⁴ Yuusufu immii jemma, yetti paykun kun e yumma mun, yahi Misira. ¹⁵ O woni ton haa Heroodu maayi. Ko nii ko Joomiraado on daalirnoo annabaajo on kon laatori, wonde: «Mi noddii Bid'fo an on yo o yaltu Misira.»c

¹⁶ Bay Heroodu yi'ii wonde gandidube ben janfike mo, o tikki. Onsay o yamiri yo be waroy kala paykun gorun kun duubi didi maa jaasukun d'fun wonkun e nder Bayti-Lahiimi e kodoloy takkiikoy don koy, d'fun

yaadi e saa'i mo gandidube ben fejjinannoo mo on. ¹⁷ Ko nii ko daaliranoo annabi Yeremiiya kon laatori, wonde:

¹⁸ «Hito nanike ka wi'etee don Raama:
wullaandu e sowru tiidundu.

Tawi ko Raahiilu woni wullude bibbe mun ben,
o jabaano yarlineede, ko fii be woodaaka han kadi.»^d

Fii no Yuusufu Yiltitori Leydi Isra'iila

¹⁹ Bay wonii Heroodu maayii, malaa'ikaajo Joomiraado on fejjani Yuusufu e koydol Misira, ²⁰ o wi'i mo: «Immo, yettaa paykun kun e yumma mun, yiltitodaa leydi Isra'iila, ko fii faalanoobe warude paykun kun ben maayii.» ²¹ Onsay Yuusufu yetti paykun kun e yumma mun, o yahi leydi Isra'iila. ²² Kono o nani wonde Arkalaawu laamike diiwal Yahuuda ngal lonto ben mun Heroodu, o huli wonoygol ton. Allaahu on banganani mo e koydol, o yaari e ngal diiwal Jaliilu, ²³ o wonoyi e saare no wi'ee Naasirata, fii no ko daaliranoo annabaabe ben kon laatora, wonde: «O noddoyte Naasirayankoojo.»

3

Fii no Yaayaa Lootiraynoo Maande Tuubuubuyee Waajo

(Mrk. 1.1-8; Luk. 3.1-18; Yhn. 1.19-23)

¹ Ko e on saa'i don, Yaayaa *lootoowo maande tuubuubuyee on fejni, tawi himo waajoo ka wulaa diiwal Yahuuda, ² himo wi'a: «Tuubee, ko fii laamu kammu ngon badike!» ³ Tawi ko fii makko annabi *Isaaya wowlunoo, o wi'i:

«Kaa hawa ko hawa ewnotoодо ka wulaa, wi'a:
«Moyyinee laawol Joomiraado on,
fewnon juri makko din!»^d

⁴ Tawi dolokke Yaayaa on ko leebi ngelooba, dattol keeci makko din ko guri. Tawi ko kanu e njuuri buruure o naamata. ⁵ Hodufe Yerusalaam ben e be ka diiwal Yahuuda ben fow e kodooli hundufi Yurdayniwol din fow ari e makko. ⁶ Be qirritii junuubaaaji maabe din, o looti be maande tuubuubuyee ka maayo Yurdayniwol.

⁷ Bay o yi'ii *Fariisiyaabe e *Sadduusiyaabe buy no arude fii *lootegol maande tuubuubuyee, o wi'i be: «Ko onon yo iwdi kuura! Ko hombo tindini on dogugol tikkere aroyaynde nden?» ⁸ Awa yo kuufe mon den hollu wonde on tuubii. ⁹ Hara on hooloraali wi'ugol wonde ko Ibraahiima woni maama mon, ko fii mi andinii on, Alla no waawi wattude dee kaaye doo bibbe Ibraahiima. ¹⁰ Toode teenirde nden no waalii ka binde ledde. Kala leggal ngal rimataa bibbe moyyube, ngal soppete, ngal bugee ka yiite!

¹¹ «Min ko ndiyan mi woni on lootirde maande tuubuubuyee. Kono on aroyoowo baawo an no buri lan doole, awa kadi mi hewtaa hay solugol pade makko den. On non ko *Ruuhu Seniido on e yiite o lootirta on. ¹² Himo jogii feeteewo makko ngon ka jungo ko o hentinira bete makko on, o mooba naamete on ka beembal makko, o sunnira foron on yiite nge daanotaako.»

Fii no Iisaa Lootiraa

(Mrk. 1.9-11; Luk. 3.21-22)

¹³ Onsay Iisaa iwri Jaliilu, o ari Yurdayniwol ka Yaayaa, fii yo on lootu mo. ¹⁴ Kono Yaayaa salii, wi'i: «Ko min haani arude yo a lootan! Kono an a arii yo mi loote!» ¹⁵ Kono Iisaa jaabii mo wi'i: «Accu wonira non, ko fii ko nii haanirani en timmingol peewal ngal fow.» Ko e hoore d'un Yaayaa jabi mo lootude. ¹⁶ No Iisaa gayniranoo looteede, o yawi ka ndiyan, tun kammu ngun udditii, o yi'i Ruuhu Allaahu on no tippora e makko wa gabooru. ¹⁷ Onsay hawa nanii ka kammu, no wi'a: «Ko oo woni Bid'fo an Yidaado, mo mi weltori on!»

4

Fii no Ibuliisa Ndarndori Iisaa (Mrk. 1.12-13; Luk. 4.1-13)

¹ Bawto d'un, Ruuhu Allaahu on nawri Iisaa ka wulaa fii no Ibuliisa ndarndora mo. ² O hoori balde cappande nay, jemma e jalorma. Bawto d'un o weelaa. ³ Ndarndotoodo on badii mo, wi'i: «Si tawii ko a *Bid'fo Alla, yamir dee kaaye yo de wontu paamete.»

⁴ Iisaa jaabii: «No windii wondema: «Ned'fo hinaa paamete tun wuurirta, kono ko kala kongudi iwruudi ka Alla.» »^f

⁵ Ibuliisa nawri mo kadi ka saare hormorde, d'un ko Yerusalaam, o jod'dinoyi mo ka hoore warpakere *juulirde mawnde, o wi'i mo: ⁶ «Si tawii ko a Bid'fo Alla, hocco don cikkod'aa ka leydi, ko fii no windii wondema: «O yamiray malaa'ikaabe makko ben fii maa, be tamboromaa juude mabbe den, fii wota koyngal maa ngal feggo e hayre.» »^g

⁷ Iisaa jaabii mo wi'i: «No windii kadi wondema: «Wota a ndarndo Joomiraado on, on Alla maa.» »^h

⁸ Ibuliisa nawri mo kadi e fello toowungo fota, o holli mo laamateeriji aduna on fow e darja mun. ⁹ O wi'i mo: «Mi okkete d'un fow si a jiccike, a sujjanii lan.»

¹⁰ Iisaa jaabii, wi'i: «Pottito, yo Ibuliisa, ko fii no windii: «Ko Alla Joomiraado maa on sujiantaa, rewaa mo kanko tun.» »ⁱ

¹¹ Onsay Ibuliisa pottitii mo. Bawto d'un malaa'ikaabe badii Iisaa fii kurkanagol mo.

Fii Ardu Iisaa ndun Jaliilu e Kafernahuum (Mrk. 1.14-15; Luk. 4.14-15)

¹² Bay Iisaa andii Yaayaa wattaama e joge, o yahi Jaliilu. ¹³ O eggii Naasirata, o yahi, o hodoyi Kafernahuum ka daande weendu ka kernidi don e Zabuluunu e Naftali, ¹⁴ fii no ko daaliranoo annabi Isaaya kon laatora, wonde:

¹⁵ «Ko an yo leydi Zabuluunu e Naftali
leyde wonde ka daande weendu,
gada Yurdayniwol,
d'un ko Jaliilu ka diya leyyi hodi e mun.

¹⁶ Oo jamaa wondo e nder niwre
yi'ii ndaygu moolanaangu,
e hoore ben joodfiibe e ndin leydi
ndi dowdi mayde woni e mun,
ndaygu jalbanii be.» j

f 4:4 4.4 Yap. 8.3 g 4:6 4.6 Zab. 91.11-12 h 4:7 4.7 Yap. 6.16 i 4:10 4.10 Yap. 6.13
j 4:16 4.16 Isa. 8.23 e 9.1

17 Gila d'un Iisaa fuddii waajaade, wi'a: «Tuubee, ko fii laamu kammu ngun badike!»

*Fii Be Iisaa Adii Noddude ben
(Mrk. 1.16-20; Luk. 5.1-11)*

18 E nder ko o yiilotoo e daande *Weendu Jaliilu ndun kon, o yi'i musibbe d'ido no bugoo *jalaaji ka weendu, tawi ben ko yungooḃe: godḃo on no wi'ee Sim'uunu, mo o jammoyta Petruusu, oya on no wi'ee Andaraawu, miññiraawo makko kanko Sim'uunu on. 19 O wi'i be: «Jokkee lan, mi wattay on yungooḃe yimbe.» 20 Don kisan be acciti jalaaji d'in, be jokki mo.

21 E nder yaadu maḃḃe ndun, Iisaa yi'i musibbe d'ido goo kadi, tawi ben ko Yaaquuba e miññan mun Yuuhanna, ben ko biḃḃe Zabadii. Tawi ben no wondi e ben mun Zabadii ka nder laana, hiḃe moyyintina jalaaji maḃḃe. Kanko Iisaa o noddii be. 22 Don kisan be acci d'on laana kan e ben maḃḃe, be jokki mo.

23 Tawi Iisaa no yiiloo e nder Jaliilu fow, janna ka nder juulirde, waajoo fii Kibaaru Moyyo *laamu Alla ngun, e himo jawndora kala noone jabbeeli e nawnaaje yimbe ben. 24 Fii makko andii e nder Sirii on fow. O addanaa kala tampirde nawnaare e noonee muuseendiiji e be jinna e iirotoobe e maaya-banduuḃe, o ndikkini be. 25 Jamaa moolanaaḃo iwruḃo Jaliilu e *Dekapooli e Yerusalaam e diiwal Yahuuda ngal e be gaḃa Yurdayniwol jokki mo.

5

*Fii Waaju ngun ka hoore Fello
(Mrk. 3.13; Luk. 6.12-13, 20-26)*

1 Bay Iisaa yi'ii jamaa on, o yawi ka fello, o joodii, taalibaaḃe makko ben kadi badii mo. 2 Onsay o woni e jannugol jamaa on, wi'a:

3 «Yondiniibe ka bernde ben ko malaabe,
ḃay laamu kammu ngun ko kamḃe wonani.

4 Yoomuḃe ben ko malaabe,
ḃay berde maḃḃe buttinoyte.

5 Newiibe ben ko malaabe,
ḃay be ronoyay leydi ndin.^k

6 Weelaabe d'onḃaa peewal ben ko malaabe,
ḃay be harnoyte.

7 Yurmeteeḃe ben ko malaabe,
ḃay be yurminoyte.

8 Laaba-berndeeḃe ben ko malaabe,
ḃay be yi'oyay Alla.

9 Buttinoobe ben ko malaabe,
ḃay be noddroyte biḃḃe Alla.

10 Cukketeḃe sabu peewal ngal ko malaabe,
ḃay laamu kammu ngun ko kamḃe wonani.

11 «On wonay malaabe nde be yenni on e nde be cukkii on e nde be fawi penaale e kala bone e hoore mon sabu an. 12 Weltee, wonon e nder welo-welo, ḃay hidon maranaa njoddi mawndi ka kammu, ko fii ko nii be cukkornoo annabaabe adinoobe on ben.

^k 5:5 5.5 Maa: «aduna on».

¹³ «Ko onon woni landan aduna on. Kono si dakamme majjan on iwii, haray ko honno dakamme majjan on wattirtee? Haray dan alaa nafa fus si hinaa bugegol ka yaasi, dan yaabee.

¹⁴ «Ko onon woni ndaygu aduna on. Si saare wonii e hoore fello, haray nde waawetaake suufeede. ¹⁵ Hay gooto hubbintaa lampu, hippa mo e miran, kono o wafay mo e kene, o ndayginana kala wondo ka nder suudu. ¹⁶ Yo ndaygu mon ngun jalbir nii yeeso yimbe ben, fii no be yi'ira kuude mon moyye den, be mawnina Ben mon Wondo ka kammu on.»

Fii Laatingol Sariya on

¹⁷ «Wota on sikku ko mi arani ko fii firtugol Sariya on maa ko annabaabe ben wi'i kon. Min mi ardaali fii firtugol di, kono ko fii laatingol di. ¹⁸ Ka haqiiqa mi andinii on, haa kammu ngun e leydi ndin muta, ko hay ciifun e tobbere iwataa e nder bindol Sariya on, haa fow laatoo. ¹⁹ Kala non bonnudo gootel e burngel fandude e yamirooje den, janni kadi yimbe ben warrugol wano non, o innete burdo fandude e laamateeri kammu ngun. Kono kala doftiido janni, on innete tedduo e nder laamateeri kammu ngun. ²⁰ Awa mi andinii on, si peawal mon ngal buraali ngal jannoobe fii Sariya on ben ngal e ngal *Fariisiyaabe ben ngal, on naatataa ka laamateeri kammu few.

²¹ «On nanii wonde maamaabe men ben wi'ano: «Wota a ittu hoore^m, kala on ittudo hoore jaawete.» ²² Kono min mi wi'ay on, kala tikkando musiddo mun jaawete. Kala wi'udo musiddo mun kadi «komoojo» jaawete yeeso dental fewjoobe ben. Kala non wi'udo musiddo mun «la'iifu» haray no e laawol yiite jahannama.

²³ «Si hida sakkaade ka juulirde, a anditii don wonde musiddo maa no monoran-maa godfun, ²⁴ haray accu don ittugol sadaka maa on, yahaa taho moyyintinoyaa hakkunde maa e musiddo maa on, si araa non ittaa sadaka maa on.

²⁵ «Eto no faamondiriraa e mo habidudaa on kisan fewndo wonodon ka datal, fii wota on mo habidudaa watte e juude jaawoowo on, on jaawoowo kadi watte e juude suufaajo on, on wade ka kaso. ²⁶ Ko fii ka haqiiqa mi andinii ma, a yaltataa don fannamaa a yobaali mbuufu sakkitoro on.

²⁷ «On nanii kadi wi'aama wonde: «wota a jeenu.»ⁿ ²⁸ Kono min mi wi'ay on, kala ndaarudo debbo fii himmangol mo, haray ontigi jeenii mo ka bernde mun. ²⁹ Si tawii yiitere maa jaamere nden wonay sabu haa feggodaa, haray awu nde, bugodaa nde ka wodfditi-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka teral maa gootal hayra, edii ka bandu maa ndun fow bugee ka jahannama. ³⁰ Si tawii jungo maa jaamo ngon kadi wonay sabu haa feggodaa, haray tayu ngo, bugodaa ka wodfditi-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka teral maa gootal hayra edii ka bandu maa ndun fow yaha ka jahannama.

³¹ «Wi'aama kadi, kala on accitudo beyngu mun haray yo o wadan mo kaydi sertigal.» ³² Kono min mi wi'ay on, kala on accitudo beyngu mun, si hinaa hara on jeenu, haray o wadfi mo jeenoowo. Kala non kadi yettudo debbo seedaado haray ondon kadi jeenii.

³³ «On nanii kadi wonde maamaabe men ben wi'ano: «Wota mo firta woondoore, hunnu woondooje de woondandaa Joomiraado on den.»^j

³⁴ Kono min mi wi'ay on, wota on woonda toode, wota on woondir kammu ngun, ko fii ko ngu jullere laamu Alla. ³⁵ Wota on woondir kadi leydi ndin, ko fii ko ndi ndad'dudi tundaaje makko den, maa woondiron Yerusalaam, ko fii ko saare Lando Mawdo on non. ³⁶ Wota mo woondira hoore mun nden kadi, ko fii on waawaa rawninde maa bawlinde hay cukulol gootol. ³⁷ Yo <hiiyii> mon on wonu <hiiyii>, <oo'o> mon on wona <oo'o>. Ko beyditaa e d'un woo, haray ko e Ibuliisa iwri.

³⁸ «On nanii kadi wi'aama wonde: <ko yiitere yobirtee yiitere, piire yobiree piire.>P ³⁹ Kono min mi wi'ay on, wota mo dartoo bondo, awa kadi mo bantike ma e wabbugo jaamo, tufan mo ngoya kadi. ⁴⁰ On mo faala-maa nabude ka jaawoore fii yettugol ma fokiya on, accidu mo e waramba on kadi. ⁴¹ On mo karhu-maa kadi rondanagol mo dongal, nabaa yeru sagara gooto, naban mo yeru sagara didi. ⁴² Okkor on toriido ma, wota a huccu kadi on faalaado ma jawlaade.

⁴³ «On nanii kadi wi'aama wonde: <Yo a yidu gido maa, aɗaa gaɗo maa.> ⁴⁴ Kono min mi wi'ay on: yidde aybe mon ben, toranodon wonbe cukkaade on ben, ⁴⁵ d'un on wonay biɓbe Ben mon Wondo ka kammu on. Ko fii himo fudinana bonbe ben e moyyube ben naange makko ngen, himo saayinana kadi feewube ben e be feewaa ben ndiyan dan. ⁴⁶ Si tawii non ko yidube on ben tun yidudon, haray ko mbarjaari hondi heboyton? E hinaa yantiroobe sagalle janfa ben kadi ko non warrata? ⁴⁷ Si tawii ko musibbe mon ben tun hiwrotodon, haray ko hondun wadudon ko beyditii? Hinaa be gomɗinaa ben kadi ko non warrata? ⁴⁸ Awa wonee timmuɓe wano Ben mon kammuyankeejo on woniri Timmuɗo non.»

6

Fii no Iisaa Waajori fii Sakkagol e Juulugol e Hoorugol

¹ «Reenee e wadargol golle mon moyye den yiingo. Si hinaa d'un on hebataa njoddi ka Ben mon Wondo ka kammu on.

² «Nde hidon okkora miskinbe ben, wota on wuttu *liite yeeso mon wano faasiqiiɓe ben gerdata non ka juulirde e ka date fii no yimbe ben mantira be. Ko fii ka haqiiqa mi andinii on be hendike mbarjaari maɓbe ndin. ³ Nde hidon okkora miskinbe ben, wota jungo mon nano ngon andu ko jaamo ngon wadi kon, ⁴ fii no dokkal mon ngal wonira e gundoo, d'un Ben mon, on Yi'owo ko yi'otaako, jonnitoyay on mbarjaari mon ndin.

⁵ «Nde hidon juula kadi wota on wa'u wa faasiqiiɓe ben, ben yidube juulugol hara no darii ka nder juulirde e ka sera ballane fii hollitagol yimbe ben. Ko fii, ka haqiiqa mi andinii on, be hendike mbarjaari maɓbe ndin. ⁶ Kono onon, nde hidon juula, naatee ka nder cuudi mon, ombon baafe mon den, juulon e Ben mon mo yi'otaako on. Dun, Ben mon Yi'owo ko yi'otaako kon, jonnitoyay on mbarjaari mon ndin.

⁷ «Nde hidon juula, wota on fillifillinno haalaaji duududi wano be wonaa Yahuudiyanke ben non, ko fii ben no sikka ko no be duɗɗiniri haalaaji woo be jabirantee. ⁸ Wota on nandintino e maɓbe, ko fii Ben mon no andi ko hondun faaladon ado on toraade mo.

⁹ «Ko nii haanudon tororde Alla:
 <Baaba amen Wondo ka kammu,

- yo innde maa nden hormore,
 10 yo laamu maa ngun feepu,
 yo faale maa on wadu ka aduna
 wano woniri non ka kammuuli.
 11 Okkor men hande jaametee haanando men on.
 12 Yaafanodaa men bonnereiji amen din,
 wano menen kadi men yaaforani bonnube men ben non.
 13 Wota a naadu men e jarrabuyee,
 kono jattin men Bondo on.

Ko fii ko an heerori laamu e bawgal e mangu, haa poomaa. Aamiina.»

14 «Si on yaafanike yimbe ben bonnereiji mabbe din, haray Baaba mon kammuyankeejo on yaafanto on onon kadi bonnereiji mon din.

15 Kono si on yaafanaaki yimbe ben, haray Ben mon kadi yaafantaako on bonnereiji mon din.

16 «Nde hidon hoora, wota on nirbin geece mon den wa faasiqiibe ben, ko fii kambe be waylay geece mabbe den fii hollugol yimbe ben wonde hibbe hoori. Ka haqiqa mi andinii on, kambe be hendike mbarjaari mabbe ndin. 17 Kono onon, nde hidon hoora, urnee ko'e mon den, looton geece mon den, 18 fii wota on hollu yimbe ben wonde hidon hoori, hara ko Ben mon mo yi'otaako on tun yi'i kon ko wadudon e nder gundoo. Dun, Ben mon Yi'owoo ko yi'otaako on, jonnitay on mbarjaari mon ndin.»

*Fii Keyee Haqinqindo on
 (Luk. 12.33-34)*

19 «Wota on moobu jawle ka hoore leydi, ka de bonirta wudugol e kornugol, e ka wuybe fusata yetta. 20 Kono moobee de ka kammu ka de wudataa e ka de kornataa e ka wuybe fusataa yetta. 21 Ko fii ko ka keyee mon on woni woo, bernde mon nden wonata.

22 «Ko yiitere woni ndaygu bandu. Si tawii yiitere nden no selli, haray bandu ndun fow no ndaygi. 23 On mo yiitere mun pawu, haray bandu ontigi ndun fow no e nder niwre. Si tawii non ngun ndaygu wongu e ontigi ko niwre, haray ko embere honto nden niwre mawni!

24 «Hay gooto waawataa gollande jeybe dun dido, ko si o apay oya, o yida oya, maa o habboo e oya, o itta bote e oya. Ko dun wadi si on waawataa rewude Alla rewon jawdi.

25 «Ko dun wadi si mi wi'ay on: wota on aanu fii ko jaamon maa ko yaron e nder ngurndan mon dan, maa fii ko bornon balli mon din. Taw si hinaa ngurndan buri neema, awa kadi bandu buri koltu? 26 Ndaaree colli din ka kammu: di sankataa, di wa'ataa, di moobataa hay huunde e nder caagaaje, kono Ben mon Kammuyankeejo on no wurni di. E taw si on buraa di hittude? 27 Ko hombo e mon, e nder annde mun, waawata beydude ngurndan mun dan beru sogonal gootal?

28 «E ko hondun aananton fii concii? Ndaaree no fii piindiiji ka gese fufirta njanda: hara-le di gollataa, di sajnataa. 29 Kono non mi andinii on, hay Sulaymaana e nder darja mun on fow holtiraali hay wa wootiri e majji. 30 Si tawii non Allaahu on no holtinirde non hay hudo wonuko hande ka ngesa kon, bugoyteeko jango ka yiite kon, hara o ronkay wafande on ko buri dun, onon bee fanda-gomdinalbe? 31 Awa wota on aanu haa wi'on: <ko hondun men jaamata?> maa: <ko hondun men yarata?> maa: <ko hondun men bornotoo?> 32 Dun, ko

be gomdinaa ben dabbata d'un. Kono Ben mon Kammuyankeejo on no andi hidon handi e d'un. ³³ Kono dabbee taho laamu makko ngun e peewal makko ngal, din piiji fow beydanoyte on. ³⁴ Awa wota on aanu fii jango, ko fii jango aananay hoore mun. Nalaande bee arday e maapunde mun.»

7

Fii Naawugol e Etugol (Luk. 6.37-42)

¹ «Wota on jaawu fii wota on jaawe. ² Ko fii, ko wano jaawirdon non jaawirtefon, e ko sariyaare nde etirdon nden etirantedon.

³ «Ko honno yiirataa lojol wongol ka yiitere musidfo maa on, hara a yi'aali falimawal wongal ka yiitere maa ngal? ⁴ Ko honno wawrataa wi'ude musidfo maa on: «Accu mi ittane lojol ngol ka yiitere maa», e hara falimawal no ka yiitere maa an? ⁵ Ko an yo faasiqiijo, ittu taho falimawal wongal ka yiitere maa ngal, onsay non a yi'ay no ittiranaa musidfo maa on lojol wongol ka yiitere makko ngol.

⁶ «Wota on yettu ko hormortee kon, jonnon bareeji d'in, fii wota di yiltito di yakka on. Wota on bugo kadi kodfe mon lambiri den yeeso koseeji d'in, sakkoo di yaaba dfe.

⁷ «Toree, on okkorte. Dabbee, on hebay. Hodfee, on udditante. ⁸ Ko fii kala toriido okkorte, kala dabbudo hebay, awa kadi kala on hodfiido udditante.

⁹ «Ko hombo e mon, bidfo mun torotoo d'un bireedi, ontigi jonna mo hayre? ¹⁰ Maa o toroo mo lingii, ontigi jonna mo mboddi? ¹¹ Si tawii non hay onon bonbe ben hidon waawi wadande bibbe mon ben piiji moyyi, haray ko haa honto Ben mon Wondo ka kammu on okkorta ben toriibe mo moyyereeji! ¹² Wadane yimbe ben wano faaliradon yo be wadan on non. Ko fii ko d'un Sariya on e annabaabe ben wi'i.»

Fii Date den Did'i (Luk. 13.24)

¹³ «Naatiree ka dambugal faadungal. Ko fii dambugal nawrayngal e hayrannde ngal ko yaajungal. Datal nawrayngal e hayrannde ngal kadi ko weebungal, awa-le duudube naatiray fon. ¹⁴ Kono dambugal nawrayngal e ngurndan ngal e fatal nawrayngal e ngurndan ngal ko faadufe, kono ko seedaabe hebata den.»

Fii Waditiibe ko Annabaabe (Luk. 6.43-44)

¹⁵ «Awa reenee e waditiibe annaba ben, ko fii be arday e mon wa baali, kono hara ka nder ko be caapaali hunyudi. ¹⁶ Ko kuude mabbe den anditirton be. E hara en ittay sungalaŋ e hoore bullekonon, maa yibbe e hoore bulle-baali? ¹⁷ Kala leggal moyyal ko bibbe moyyube rimata, kono leggal bongal ko bibbe bonbe rimata. ¹⁸ Leggal moyyal waawataa rimude bibbe bonbe, leggal bongal kadi waawataa rimude bibbe moyyube. ¹⁹ Kala leggal ngal rimataa bibbe moyyube ko soppeteengal bugee ka yiite. ²⁰ Awa ko kuude mabbe den anditirton be.

²¹ «Hinaa wi'oobe lan «Koohoojo, Koohoojo» ben fow naatata ka laamateeri kammu, kono ko wadaybe ko Baaba an Wondo ka kammu

on faalaa kon tun. ²² Nden pande, buy wi'oyay lan: «Koohoojo, Koohoojo! Taw si hinaa e innde maa men haaliraynoo ko Alla longini men, men radora kadi jinnaaji e innde maa, men wada kadi kaawakeeji moyyi buy e innde maa?» ²³ Onsay mi wi'oyay be: «Mi andaano on few. Pottitee lan, yo onon wadfooŋe ko boni!»

²⁴ «Awa kala nanufo dƙi konguƙi an, huutori ƙi, wa'ay wa faamufo, darnufo suudu mun e hoore fetere. ²⁵ Ndiyan ƙan saayi, waameeji ƙin ari, keneeli ƙin wifi, ƙin piyii e ndun suudu, ndu ronka yanude, ko fii hari ko e fetere ndu darii. ²⁶ Kono kala nanufo konguƙi an ƙin, huutoraali ƙi, on no wa'i wa njoofojo darnufo suudu mun e hoore njaare. ²⁷ Ndiyan ƙan saayi, waameeji ƙin ari, keneeli ƙin wifi, ƙin piyii e ndun suudu, ndu yani, yanal tiifungal.»

²⁸ Bay wonii Iisaa timminii yewtere mun nden, jamaa on ƙaldi fii ko o jannaynoo kon, ²⁹ ko fii hari himo jannirde be bawgal, hara wonaa wano jannoofe fii Sariya on ben janniraynoo non.

8

Fii no Iisaa Nawndiri mo Damajan (Mrk. 1.40-45; Luk. 5.12-16)

¹ Bay wonii Iisaa tippike ka fello, jamaa moolanaado jokki mo. ² Onsay mo ƙamajan ari jiccii yeeso makko, wi'i: «Koohoojo, si hidon faalaa, hidon waawi lan sellinde, mi laaba.» ³ Iisaa fonti jungo mun ngon, meemi mo, wi'i: «Mido faalaa, laato sellufo, laabaa.» Don kisan o selli ƙamajan ƙan, o laabi. ⁴ E hoore ƙun Iisaa wi'i mo: «Reeno wota a wowlan ƙun hay gooto, kono yahu hollitoyoƙaa *yottinoowo sadaka on, ittaa sadaka wano Muusaa yamiri non, fii yo ƙun wonan be seedee.»

Fii no Iisaa Selliniri Kurkaadu Suufaaju (Luk. 7.1-10; Yhn. 4.43-54)

⁵ Bay wonii Iisaa naatii Kafernahuu, hooreejo suufaabe teemedere baƙii mo, jeeji, ⁶ wi'i: «Koohoojo, kurkaadu an ndun no waalii ka suudu, banu makko ndun no maayi, awa kadi himo tampi fota.»

⁷ Iisaa wi'i mo: «Mi yahay, mi sellina mo.»

⁸ Onsay kanko hooreejo suufaabe ben o jaabii mo, o wi'i: «Koohoojo, mi foddaa e mo'on ka suudu an. Kono maakee tun kongol gootol, kurkaadu an ndun ndikkay. ⁹ Ko fii min tigi, ko mi wondo e ley kongol hooreefe goo, min kadi mido mari suufaabe wonbe e ley kongol an. Si mi wi'ii gofƙo e ben «yahu», o yahay. Si mi wi'ii oya on «aru», o aray. Awa kadi si mi wi'ii kurkaadu an ndun «wafu ƙun», ndu waday.»

¹⁰ Bay Iisaa nanii ƙun, o ƙalƙi, o wi'i jokkuŋe mo ben: «Ka haqiiqa mi andinii on, hay ka *Isra'iila'en mi yi'aali nedfo gomƙinirfo wa oo. ¹¹ Mi andinii on, ƙuufuŋe iwroyay funnaange e hirnaange, be nafodoya e Ibraahiima e Issaqa e Yaaquuba ka laamateeri kammu. ¹² Kono haanunooŋe ronude laamateeri ndin ben bugete ka niwre ka ƙuri wofƙuŋe, ka wullaandu e ƙatindiro jiiye woni ton.»

¹³ Onsay Iisaa wi'i on hooreejo suufaabe ben: «Yahu, yo ƙun wonirane wano gomƙinirfaa non.» E on saa'i tigi kurkaadu ndun sellinaa.

Fii no Iisaa Nawndiri Nawnuɓe buy

(Mrk. 1.29-34; Luk. 4.38-41)

¹⁴ Bawto d'un Iisaa yahi ka galle Petruusu, o tawi esiraawo Petruusu suddiido on no waalii nawnaare nguli-bandu. ¹⁵ O meemi jungo on ngon, nguli-bandu kin yalti e makko. Onsay on immii, o woni e kurkanagol Iisaa.

¹⁶ Bay nibbii, ɓe addani mo duudube ɓe jinna nangi, o radori d'in jinnaaji kongol makko ngol, o sellini nawnuɓe ɓen fow. ¹⁷ Ko nii ko daaliranoo annabi Isaaya kon laatori, wonde:

«O yettii nawnaaje men den,
o fawtike ɓabbeeli men d'in.»^r

¹⁸ Bay Iisaa yi'i jamaa hunduɗo mo on, o yamiri taalibaaɓe makko ɓen yo ɓe lumbitu gaɗa. ¹⁹ Jannoowo fii Sariya on goo ɓadii mo, wi'i: «Karamoko'en, mi jokkete kala ka yaarudaa.»

²⁰ Iisaa jaabii mo wi'i: «Ndoni d'in no mari gayɗe mun, awa kadi colli d'in ka weeyo no mari ɓakkaaji mun, kono *Bii-Aaden on kan alaa hay ka fowtina hoore mun nden.»

²¹ Godɗo e taalibaaɓe ɓen wi'i mo: «Koohojo, newnanee lan taho mi yaha, mi wattinoya ɓen an en.»

²² Kono Iisaa jaabii mo, wi'i: «Jokkan, accaa mayɓe ɓen wattina mayɓe mun ɓen.»

Fii no Iisaa Deeyiniri Waabiliire nden

(Mrk. 4.35; Luk. 8.22-25)

²³ Bawto d'un Iisaa bakii ka laana, taalibaaɓe makko ɓen kadi jokki mo. ²⁴ Onsay waabiliire tiidunde wondunde e hendu tippii ka weendu haa morloofe ndiyan den watti diwude laana kan, tawi kanko himo daanii. ²⁵ Be ari, ɓe findini mo, ɓe wi'i: «Koohojo, dandu en, en mulay woni!»

²⁶ O wi'i ɓe: «Ko fii hondun hulandon, onon ɓee fanda-gomɗinalɓe?» Onsay o immii, o toɗani hendu ndun e morloofe ndiyan den, deeyaango tiidungo wadi.

²⁷ Ben ɗaldi fota, ɓe wi'indiri: «Ko hombo woni oo? Ko fii hay keneeli d'in e baharu on doftoto mo!»

Fii no Jinnanoobe Diɗo Selliniraa

(Mrk. 5.1-20; Luk. 8.26-39)

²⁸ Bay wonii o hewtoyii gaɗa weendu ndun, d'un ko e ndii leydi ɓee Gadariyankooɓe, jinnaaɓe diɗo sortii ka berɗe, ari fottugol e makko. Tawi hakkee ko ɓen hulbinii, hay gooto suusataano rewude don. ²⁹ Ben sonki e makko, ɓe wi'i: «Ko hondun faalanadaa men, an oo *Bidɗo Alla. E hara ko arudaa doo ko fii lettugol men hara saa'i on hewtaali?»

³⁰ Tawi wuro kose moolanaango no ooraynoo ka wodɗitii ɓe. ³¹ Onsay jinnaaji d'in jeeji mo, di wi'i: «Si a radoto men, nawru men e ngoo wuro kose.»

³² O wi'i di: «Yahee!» Onsay di yalti e ɓen, di naatoyi e nder d'in koseeji. Tun, koseeji d'in fow gidɗi ka falo, di unoyii ka weendu, di muli ka nder ndiyan. ³³ Ornaynoobe di ɓen dogi, yahi ka saare, fillitoyii ko wadi kon fow, tentinii ko heɓi ɓen jinnanoobe kon. ³⁴ Onsay yimɓe

saare nden fow yalti fii fottugol e Iisaa. Nde be yiirunoo mo, be jeeji mo wodfditagol leydi maɓɓe ndin.

9

Fii no Iisaa Imminiri Maaya-Banduujjo

(Mrk. 2.1-12; Luk. 5.17-26)

¹ Bawto d'un Iisaa bakii d'on e laana, o lumboyi weendu ndun, o yahi ka saare makko. ² Be addani mo maaya-banduujjo waaliido e boggi-dimbordfi. Bay Iisaa yi'ii gomdinal maɓɓe ngal, o wi'i maaya-banduujjo on: «Wakkilo yo boobo an. Junuubaaji maa d'in yaafaama.»

³ Onsay wobbe e jannoobe fii Sariya on wi'indiri: «Oo neddo no hoynude Alla!»

⁴ Nde tawnoo Iisaa no andi miijooji maɓɓe d'in, o wi'i be: «Ko hondun joganid'on d'ii miijooji bondi ka berde mon? ⁵ Enee, hakkunde wi'ugol «junuubaaji maa d'in yaafaama» e «immo yahaa», ko hondun e d'ii doo bure weebude? ⁶ Fii no andiron wonde «*Bii-Aaden on no mari bawgal ka aduna doo fii yaafagol junuubaaji», o wi'i jukkudo on: «Immo yettaa boggi-dimbordfi maa d'in, hootaa ka maa.» ⁷ On immii, o hooti ka makko. ⁸ Bay jamaa on yi'ii d'un, be huli, be mawnini Alla, on yedudo yimbe ben sifa ngal bawgal.

Fii no Matta Jokkiri Iisaa

(Mrk. 2.13-17; Luk. 5.27-32)

⁹ Wa ko Iisaa iwata d'on, o yi'i goddo no wi'ee Matta no joodii ka yantirde sagalle. O wi'i mo: «Aru, jokkaa mi!» Kanko Matta o immii, o jokki mo.

¹⁰ Bawto d'un, Iisaa joodii fii jaamugol ka suudu Matta, tawi *yantooɓe sagalle e junuubankeɓe duuduɓe no joododi e makko, wondude e taalibaabe makko ben. ¹¹ Bay *Fariisiyaabe ben yi'ii d'un, be wi'i taalibaabe makko ben: «E ko fii hondun karamoko mon jaamidanta e yantooɓe sagalle ben e junuubanke'en?»

¹² Bay wonii Iisaa nanii d'un, o wi'i: «Hinaa sellube ben hatonjini e pawndoowo, kono ko pawbe ben. ¹³ Allaahu non no daali: «Ko yurmeende mi faalaa, wonaa sadaka.»^s Awa, yahee andinoyodon ko woni firo d'un. Ko fii min, wonaa noddugol feewube ben mi arani, kono ko junuubankeɓe ben.»

Landal fii Hoorugol

(Mrk. 2.18-22; Luk. 5.33-39)

¹⁴ Onsay taalibaabe Yaayaa ben ari e Iisaa, be wi'i mo: «Ko fii hondun menen e Fariisiyaabe ben men hooranta, hara taalibaabe maa ben kan alaa hoorude?»

¹⁵ Iisaa jaabii be wi'i: «Taw si njaatigiibe jom jomba no haani yoomude yeru hiibe wondi e jom jomba? Nalaade aroyay nde jom jomba pottinaa e hakkunde maɓɓe, onsay be hooray. ¹⁶ Hay gooto yettataa ceelol bagi keso, walkira dolokke kiddo. Ko fii ceelol ngol poofay dolokke on, haa wuddere nden burta yaajude. ¹⁷ Njaram kesan men loowetaake e nder bootooji guri kidfi. Si hinaa d'un, guri d'in seekoto, njaram dan hibba, bootooji guri d'in kadi bona. Kono njaram kesan ko e nder bootooji guri kesi loowetee, di fow di maroda.»

Fii no Iisaa Wurnitiri Jiwo, Sellini Debbo

(Mrk. 5.21-43; Luk. 8.40-56)

¹⁸ Wa fewndo ko Iisaa yewtata be dñi kongudfi, hooreejo goo hewti, jiccii yeeso makko, wi'i: «Jiwo an on maayii jooni jooni! Kono aree *fawon juude mon den e hoore makko, o wuuritay.» ¹⁹ Iisaa e taalibaabe mun ben immii jokki mo.

²⁰ Onsay debbo wonnoodo soncaade gila duubi sappoo e didfi ari wontiri baawo Iisaa, o meemi kombol dolokke makko on. ²¹ Ko fii hari on debbo no miijoo wonde: «Si mi waawii tun meemude dolokke makko on, mi ndikkay.»

²² Onsay Iisaa yeyyitii. Bay o yi'ii mo, o wi'i: «Wakkilo, yo jiwo an! Gomdinal maa ngal sellinii ma.» On debbo selli e on saa'i tigi.

²³ Bay Iisaa hewtii ka suudu on hooreejo, o yi'ii ko wuttoobe ceri bent e jamaa on woni e nder jii boldu kon, ²⁴ o wi'i be: «Pottitee, jiwo on maayaali, o daani.» Be jali mo. ²⁵ Bay wonii jamaa on yaltinaama, onsay o naati, o nangi jungo jiwo on, jiwo on immii. ²⁶ Fii dun andii e leydi ndin fow.

Fii no Iisaa Wuntiniri Bumbe Didfo

²⁷ Wa ko Iisaa iwata don, bumbe didfo jokki mo, no ewnoo wi'a: «Yurminee men, yo bii Daawuuda!»

²⁸ Bay o hewtii ka suudu, bumbe ben badii mo. Iisaa wi'i be: «Hidon sikka mido waawi wafude dun?»

Be jaabii mo: «Hiyyii, yaa an Koohoojo.»

²⁹ Onsay o meemi be gite den, o wi'i: «Yo dun woniran on wano gomdñinirdon non.» ³⁰ Gite maɓɓe den wunti. Iisaa yamiri be dundoo, o sattini, o wi'i: «Reenee wota gooto andu.» ³¹ Kono nde be yaltirnoo, be nangi e fillagol e nder leydi ndin fow ko Iisaa wafani be kon.

Fii no Iisaa Selliniri Mbobojo mo Jinna Nangi

³² Wa ko Iisaa e taalibaabe mun ben fokkitata, be addani mo mbobojo mo jinna nangi. ³³ Bay wonii jinnawii ngin radaama, mbobojo on wowli. E nder ko jamaa on naldɪ kon, be wi'i: «Haa hande sifa dun yi'aaka e leydi Isra'iila ndin!» ³⁴ Kono Fariisiyaabe ben kapun wi'i: «Ko tippude e lando jinnaaji din o woni radorde jinnaaji din.»

Fii no Iisaa Yurmiraama Jamaa on

(Mrk. 6.34; Luk. 10.2)

³⁵ Tawi Iisaa no yiilotonoo e ca'e den fow e kooooli din, janna ka nder juulirde maɓɓe, waajoo fii Kibaaru Moyyo *Iaamu Alla ngun, jawnda kadi kala nawnaaje e jabbeele. ³⁶ Bay o yi'ii jamaa on, o yurmaa, ko fii hari hiɓe aybi, hiɓe ñakkiraa ballo wa baali di alaa ngaynaako. ³⁷ Onsay o wi'i taalibaabe makko ben: «Baagol ngol no duudi, kono wa'ooɓe ben duudaa. ³⁸ Awa jooni, toree non Jom baagol ngol yo o addu wa'ooɓe ka baagol makko.»

10

Fii no Iisaa Nuliri Sahaabaabe mun ben Sappoo e Didfo

(Mrk. 3.13-19; Luk. 6.12-16)

^t 9:23 9.23 E naamu Yahuudiyankkeeɓe ben, si godɗo maayiino ko wuttoobe ceri ben e rewɓe toɗɗaabe fii wullugol noddetenoo fii ko wulla mayɗo on.

¹ Bawto d'un, Iisaa noddii *sahaabaabe makko ben sappoo e dido, o okki be bawgal radagol jinnaaji d'in e sellingol kala jaw e kala nawnaare. ² E hino inde ben sahaabaabe sappoo e dido: arano on e mabbe ko Sim'uunu, jammaado on Petruusu, e Andaraawu neene-gooto makko on, e Yaaquuba mo Zabadii, e Yuuhanna neene-gooto on on, ³ e Filiipu e Bartolomaawu e Tooma e Matta, yantaynoodo sagalle on, e Yaaquuba mo Alfaa, e Taddaawu, ⁴ e Sim'uunu tawdaado e fedde *Zelotiibe ben, e Yudaasi Iskariiyu, janfoytoodo mo on.

⁵ Ko bee sappoo e didoobe doo Iisaa immini bawto o yamirde be dundoo: «Wota on yaaru ka be wonaa Yahuudiyanke ben e wota on naatu ka ca'e Samariyankeebe ben. ⁶ Kono yaaree ka baali suudu *Isra'iila majjudi d'in. ⁷ E nder yaadu mon ndun, waajodon wonde laamu kammu ngun badike. ⁸ Nawndon pawbe ben, immintinon maybe ben, sellinon be damajan ben, be laaba, radodon jinnaaji d'in. On hendike d'un e hoore on ittaa hay huunde, onon kadi okkee d'un, hara on ittinaali hay huunde. ⁹ Wota on datto kanje maa kaalisi maa sila, yooבודon, ¹⁰ maa bonfo fii yaadu ndun, maa dolokkaaji didi, maa pade, maa tuggordu. Ko fii golloowo no handi e jaametee mun.

¹¹ «Kala saare maa hodo ka naatudon, andee si tawii no woodi don goddo hebuliido jabugol on, haray weeree ka makko haa nde hidon yaha. ¹² Nde hidon naata e suudu, salminee. ¹³ Si yimbe ndun suudu jabii on, haray yo buttu mon on wonu e mabbe, kono si tawii be jabaali on, haray yo buttu mon on artan on. ¹⁴ Si tawii non on jabaaka, maa kongudi mon d'in hedaka, haray yaltee e ndun suudu maa e nden saare, honkon mbullaari teppe mon den. ¹⁵ Ka haqiiqa mi andinii on, jande jaawoore nden ko dee ca'e Saduuma e *Amuura buretee hoynaneede edii nden saare don.

¹⁶ «Jooni mido immindirde on wa baali e hakkunde caapaali, awa reenoree wa mboddi, neworon wa gabooji. ¹⁷ Reenodon e yimbe ben, ko fii be naboyay on ka jaawirdi, be foccoya on ka juulirde mabbe. ¹⁸ On nabete ka yeesoobe ben e ka lambe ben sabu an, seeditodon fii an yeeso mabbe, kambe e be wonaa Yahuudiyanke ben.

¹⁹ «Kono tuma be watti on e joge, wota on jiboyo ko honno haalirton maa ko wi'on. Ko fii ko wowloyton kon longinte on e on saa'i tigi. ²⁰ Ko fii wonaa onon yewtoyta, kono ko Ruuhu Ben mon on yewtiroyta on. ²¹ Ko fii goddo yettoyay musiddo mun, watta mo e joge fii yo o ware, baabaajo kadi warra non biddo mun. Faybe ben kadi hawtanoyoo mawbe mun ben, be wona sabu haa be waree. ²² Fow ajoyay on sabu innde an nden. Kono mo jajjike d'un haa ka lannoode, o dandoyte. ²³ Kono si on cukkaama e ndee saare doo, dogee yaaron e wonnde goo. Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, on waawataa yahude e ca'e Isra'ilayanke den fow ado *Bii-Aaden on arude.

²⁴ «Awa taalibaajo buraa karamoko mun, wano non kadi kurkaadu buraa jeydo d'un. ²⁵ Yonanii taalibaajo ka o wa'a wa karamoko makko, kurkaadu ndun kadi wa'a wa jom mun. Si be jammii non jom suudu ndun *Balzabuula, haray ko haa honto non be jammata yimbe suudu makko ndun!

²⁶ Awa wota on hulu be few, ko fii alaa ko suudii ko feepataa, awa kadi alaa gundoo mo andotaako. ²⁷ Ko mi wowlani on kon ka niwre, fejpinee d'un tumbere jalorma. Ko sowndadon kon kadi,

ewnee d'un ka warpakke. ²⁸ Awa wota on hulu waroobe bandu ben, hara waawataa warude wonkii. Kono hulee waawufo mulude wonkii e bandu on ka jahannama. ²⁹ Hinaa seresereji didi no yeeyee tammaaru wooturu? Kono hay wooturu yanataa e leydi e baawo muyde Ben mon. ³⁰ Onon e hoore mon, hay cukuli ko'e mon den fow no limaa. ³¹ Awa, wota on hulu, ko fii hidfon buri seresereji buy hittude ka Alla.

³² «Ko d'un wadi, kala qirritiifo fii an yeeso yimbe ben, min kadi mi qirritoyto fii makko yeeso Ben an Wondo ka kammu on. ³³ Kono kala yeddudo fii an yeeso yimbe ben, min kadi mi yeddoyay fii makko yeeso Ben an Wondo ka kammu on.

³⁴ «Wota on sikku ko addugol buttu e oo aduna mi arani. Wonaa buttu mi addi, kono ko kaafa. ³⁵ Ko mi arani ko liddondiral: gorko e ben mun liddondira, jiwo e yumma mun liddondira, jiwo e esiraawo mun debbo liddondira. ³⁶ Yimbe suudu ontigi ndun wona aybe makko.

³⁷ «Kala yidufdo ben mun maa yumma mun buri lan min, haray ontigi foddaa e an. Kala yidufdo kadi bidfo mun gorko maa bidfo mun jiwo buri lan, haray ontigi foddaa e an. ³⁸ Kala mo yettaali leggal mun altindiraangal* ngal, jokkimmi, haray ontigi foddaa e an.^u ³⁹ Kala faalaado dandude ngurndan mun dan, dan hayriray mo, kala non mo ngurndan mun dan hayriraa sabu an min, o hettoyay dan.

⁴⁰ «Kala jabufo on haray jabii lan, kala non jabufo lan haray o jabii Nulufdo lan on. ⁴¹ Kala jabufo annabaajo sabu on ko annabaajo, o hebay mbarjaari annabaajo. Kala jabufo feewufo sabu on ko feewufo, o hebay mbarjaari feewufo. ⁴² Ka haqiiqa mi andinii on, kala okkorfo godfo e koy taalibahoy an ndiyan buufufan, sabu kun ko taalibahun an, o faadataa mbarjaari makko ndin few.»

11

Fii Lande Yaayaa den

(Luk. 7.18-35)

¹ Bay wonii Iisaa gaynii yamirde *sahaabaabe makko ben sappoo e dido, o iwi don, o yahi e ca'e diiwal ngal fii jannugol waajoo.

² Fewndo Yaayaa woni ka nder kaso, o nani fii kuude *Almasiihu on no wowlee. Onsay o immini taalibaabe makko ben ³ ko landoyoo mo, wi'a: «Taw si ko onon woni haanufdo arude on, kaa hara yo men habbo godfo goo?»

⁴ Iisaa jaabii be wi'i: «Yahee fillitanodon Yaayaa ko yi'ufon kon e ko nanufon kon, ⁵ wonde: bumbe ben yi'ii, bofoobe ben yahii, be damajan ben sellinaama laabii, pahidube ben nanii, maybe no immintineede, Kibaaru Moyyo on no feyninaneede miskinbe ben. ⁶ Kala mo feggaaki e an ko malaado.»^w

⁷ Bay be yiltitike, onsay Iisaa fufdii yewtude jamaa on fii Yaayaa, o landii be dundoo, o wi'i: «Ko hondun yahunodon ndaaroygol ka wulaa? Hara ko kufol ngol hendu ndun dimbata? ⁸ Kaa ko hondun yahunodon ndaarugol? Ko nedfo borniido conci dimi? Ndaaree, bee borniibe conci dimi no e nder galleiji laamu. ⁹ Ko hondun non

^u **10:38** 10.38 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya. ^w **11:6** 11.6 Maa: «Kala mo ronkaali gomfinde lan ko malaado.»

yahunodon ndaarugol? Ko annabaajo? Hiiyii, min mi wi'ay on, ko ko buri annabaajo. ¹⁰ Ko oo doo woni mo fii mun windii on, wonde: «Awa, mido imminde nulaado an on yeeso maa,

fii ko fertano-maa laawol maa ngol.»Y

¹¹ «Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, alaa mo suddiido jibini burdo Yaayaa *lotoowo maande tuubuubuyee on. Kono non burdo fandude on ka laamateeri kammu no buri mo teddude. ¹² Gila e Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on haa hande laamu kammu ngun no jaarude yeeso e nder doole, tawi dooloobe ben no etaade fii halorgol ngu. ¹³ Ko fii ko haa e Yaayaa annabaabe ben fow e Sariya on haalunoo ko Alla longini dun. ¹⁴ Si hidon faalaa jabude dun, ko kanko woni Iliiya, on haanunoodo arude. ¹⁵ Mo no mari noppi yo nanu!

¹⁶ «Hara ko e hondun mi ebbindirta nguu jamaanu? Hingu nandi e faybe, joodiibe e kubitirde, hara ben no noddindira, wi'a: ¹⁷ «Men wuttanii on certi, on amaali, men yimani on gimdi yurmudi, on wullaali!» ¹⁸ Ko fii Yaayaa arno, o paamataano, o yarataano ko mandilinta, wi'udon: «On ko mo jinna!» ¹⁹ Bii-Aaden* on kadi arii no jaama no yara, wi'udon: «On ko reeredudo, yaroowo, weldudo e yantooŋe sagalle e junuubanke'en!» Kono kuude faamu Allaahu on den hollay wonde ko ngu feewungu.»

Fii Ca'e Saliide Gomdinde den
(Luk. 10.12-15)

²⁰ Onsay Iisaa woni e felugol ca'e de o buri wadude kaawakeeji moyyi e mun den, sabu ko de tuubaali kon, ²¹ o wi'i: «Bone wonanii ndee saare Kuuraziin e ndee saare Bayti-Sa'iida! Ko fii si tawno dŋi kaawakeeji moyyi wadunoodi ka mon ko non wadirnoo e dee ca'e Tiiri e Siduuna, harayno neebii ko jeyaabe e den ca'e bornii concii heynordi, be wujitii ndoondi fii hollugol wonde be tuubii. ²² Ko dun wadi si mi wi'ay on, pande jaawoore nden ko Tiiri e Siduuna buretee hoyneede edii onon. ²³ Onon non, bee be Kafernahuu, hidon sikka fii mon bantete haa ka aljanna? Oo'o, on bugete ka jahannama. Ko fii si tawno dŋi kaawakeeji moyyi wadudi e maa wadirno non e ndee saare wi'eteende *Saduuma, harayno haa hande hinde woodaa. ²⁴ Ko dun wadi si mi wi'ay on, pande jaawoore nden ko ndee saare Saduuma buretee hoyneede edii ndee saare doo.»

Fii no Iisaa Noddiri en e Makko
(Luk. 10.21-22)

²⁵ E on saa'i don, Iisaa yetti haala kan, o wi'i: «Mi yettii ma yo Baaba, Jom leydi e kammu, fii koo ko wirnandaa dun ben faamuŋe e bee gandidube, feppinandaa dun bee faybe. ²⁶ Hiiyii, ko fii ko dun wonnoo yidi maa on, yo Baaba.

²⁷ «Awa, Baaba an wattii fow e juude an. Awa kadi hay gooto andaa Biddo on si hinaa Baabaajo on, wano tawiri non kadi hay gooto andaa Baabaajo on si hinaa Biddo on e on mo Biddo on faalaa mo feppinande.

²⁸ «Aree e an, on fow, yo rondiibe ko teddi haa ronki, mi fowtina on. ²⁹ Jabon yankinanagol ko mi fawi on kon, jabon janndeeji an din. Ko fii min ko mi newiido, yankiniido kadi e bernde, dun on hebay

fowtunde fii wonkijji mon dɪn. ³⁰ Ko fii ko mi fawata on kon no weli nabude, awa dongal ngal mi fawata on ngal ko hayfungal.»

12

Landal fii Nalaande Fowteteende nden

(Mrk. 2.23-28; Luk. 6.1-5)

¹ E on saa'i dɔn, tawi lisaa no rewude e gese ngawri pande aseweere nden, dɔn ko *nalaande fowteteende nden. Tawi taalibaabe makko ben no woocora cawti dɛn gese, worsa dɪ jaama, ko fii hari hibe weelaa. ² Bay *Fariisiyaabe ben yi'ii dɔn, be wi'i mo kanko Iisaa: «E hino taalibaabe maa ben no wadude ko dagaaki e jalaande fowteteende nden!»

³ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Hara on jangaali ko Daawuuda wadunoo kon fewndo o weelaa, kanko e yimbe wondunooɓe e makko ben? ⁴ O naati ka nder suudu Alla, onsay be jaami birediije weebitaade fii sadaka dɛn, dɛ tawata hinaa kanko, hinaa be o wondunoo ben daganinoo jaamugol, kono ko *yottinoobe sadaka ben tun daganinoo jaamugol dɛ. ⁵ Kaa on jangaali ka Sariya wonde e aseweeje dɛn hooreeɓe yottinoobe sadaka ben no bonna Sariya jalaande fowteteende nden ka nder *juulirde mawnde, hara fawaaki be? ⁶ Kono mi andinii on, burɔ juulirde mawnde nden no dɔo. ⁷ Allaahu on no daali: «Ko yurmeende mi faalaa, wonaa sadaka.» Y Si hidon andunoo ko dɔn firi, on felataano yimbe be bonnaa. ⁸ Ko fii ko *Bii-Aaden on woni jom jalaande fowteteende nden.

Fii no Iisaa Selliniri Maaya-Jungoojo

(Mrk. 3.1-6; Luk. 6.6-11)

⁹ Onsay o iwi dɔn, o naatoyi ka nder juulirde maɓɓe. ¹⁰ Tawi maaya-jungoojo no nder ton. Nde tawnoo hibe faalaa toɔpude Iisaa, be landii mo, be wi'i: «E hara no dagii ka godɔo jawndee e asewe?»

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Ko hombo e mon, si no mari baalii gootii, ngin ara e yanude e ngayka e aseweere, hara o ronkay ngii nangude, yawna? ¹² E ko haa honto non nedɔo hitti buri baalii! Awa no dagii wadugol ko moyyi pande jalaande fowteteende nden.»

¹³ Onsay o wi'i on nedɔo: «Fontu jungo maa ngon.» On fonti ngo, ngo selliri wa ngoya. ¹⁴ Onsay Fariisiyaabe ben yalti, fewjodi no be warira mo.

Fii Kurkaadu ndu Alla Subii ndun

¹⁵ Bay Iisaa faamii nden ebboore maɓɓe, o iwi dɔn. Buy jokki mo, o sellini be fow. ¹⁶ O yamiri be wota be feɓɓin fii makko, ¹⁷ fii no ko daaliranoo annabi Isaaya kon laatora, wonde:

¹⁸ «E hino kurkaadu an ndu mi subii ndun,
on yidaaɔo an mo mi weltori.

Mi waday Ruuhu an on e makko,
o feɓɓinanoya leyyi dɪn peewal ngal.

¹⁹ O yeddondiroytaa e godɔo, o sonkoytaa,
e hay gooto nanoytaa hito makko ka ballaɓe.

²⁰ O heloytaa kudol bayyungol,
o roccinoytaa sarbu wondo e suurude,
haa o folna peewal ngal.

21 Onsay leyyi dɪn tanyinoroyay innde makko nden.»^Z

Fii no Iisaa Jaabori Tooje de O Toojaa

(Mrk. 3.22-30; Luk. 11.14-23)

22 Bawto dɪn be addani mo mo jinna nangi, tawi on ko mboboojo bundo, o sellini mo. Onsay on mboboojo wowli, yi'i. 23 Tawi dɪn no ɲaldini jamaa on fota, be wi'i: «Taw si ko oo woni *Almasiihu mo Daawuuda?»

24 Bay Fariisiyaabe ben nanii dɪn, be wi'i: «Oo nedɗo ko e innde *Balzabuula lando jinnaaji dɪn tun o woni radorde jinnaaji dɪn!»

25 Nde tawnoo Iisaa no andi ko be miiɗii, o wi'i be: «Kala laamateeri liddondirndi, kayri tigi ndi caabay. E kala saare maa suudu, si liddondirii kaɲun tigi, haray waawataa tabitude. 26 Si tawii non Ibuliisa radike Ibuliisa, o liddike hoore makko kanko tigi. Haray ko honno laamateeri makko ndin tabitirta? 27 Si tawii non min ko tippude e Balzabuula mi woni radorde jinnaaji dɪn, haray be mon ben non ko tippude e hombo woni dɪ radorde? Ko dɪn wadi si kambe tigi be ɲaawoyay on. 28 Kono si tawii ko tippude e Ruuhu Alla on mi woni radorde jinnaaji dɪn, haray *laamu Alla ngun arii haa e mon.

29 «Maa ko honno godɗo waawirta naatude e nder suudu nedɗo dolnuɗo, moofa keyeeji on dɪn, ado o haɓbude on nedɗo dolnuɗo taho. Ko onsay doo o waawata moofude ko woni ka suudu on kon. 30 Awa, kala mo aldaa e an haray ko gaɲo an, awa kadi kala mo wallataa lan moobitude haray ko saakoowo.

31 «Ko dɪn wadi si mi wi'ay on, kala junuubu maa hoyre yaafante yimbe ben, kono hoyre hoynuɗo Ruuhu Alla on yaafetaake few. 32 Kala wowluɗo Bii-Aaden on ko boni, no ara ka yaafanee. Kono kala wowluɗo *Ruuhu Seniido on ko boni, o yaafantaake e oo aduna fewndiido dɗoo, e aroyoowo on kadi.»

Misal Yettaangal e Leggal e Bibbe Mun

(Luk. 6.43-45)

33 «Si leggal no moyyi, haray bibbe maggal on no moyyi. Si leggal moyyaa, haray bibbe maggal on moyyaa. Ko fii leggal kala no anditiree bibbe mun ben. 34 Ko onon yo iwdi kuura! Ko honno wowlirton ko moyyi, hara ko on bonbe? Ko fii ko ko heewi e bernde woo hunduko wowlata. 35 Nedɗo moyyo on yaltinay moyyere ka moyyuki mun, nedɗo bonɗo on kadi yaltina bonki ka bonki mun. 36 Awa mi andinii on, ɲande ɲaawoore nden yimbe ben hasborte kala konguɗi mehi dɪ be wowlaynoo. 37 Ko fii ko konguɗi maa dɪn ɲaawirtedaa feewuɗo maa bonɗo.»

Fii no Iisaa Tororaa Wadugol Maande

(Mrk. 8.11-12; Luk. 11.29-32)

38 Onsay woɓbe e jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben yetti haala kan, wi'i: «Karamoko, meden faalaa yo a wadɲan men maande hawniinde, men yi'a.»

39 O jaabii be, o wi'i: «Jamaanu bonngu jinoowu no dɗaɓɗa maande, kono ngu jonnetaa maande si hinaa sifa ndee nde annabi Yuunusa. 40 Ko fii ko wano Yuunusa wonirnoo ka nder reedu lingii njanii ngin non balde tati^a, ko wano non Bii-Aaden on wonirta ka nder leydi balde

tati. ⁴¹ Awa kadi jande jaawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu doo no jaawee woo, yimbe *Niinawa ben kadi immoyto, jaawoya be sabu kon ko be hedinoon ngun waaju Yuunusa, be tuubi, hara-le burdo Yuunusa no doo. ⁴² Nande jaawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu doo no jaawee woo, onsay oo debbo laaminoodo ndii leydi hikkorndi ka sengo jaamo immoyto, jaawoya be sabu iwugol mo haa ka kattudi leyde, ara heditoon ngun faamu Sulaymaana, hara-le burdo Sulaymaana no doo.

⁴³ «Nde jinnawii yalti e neddo woo, ngii hammiray ka wulaa, hara hingii dabba nokkuure fowtorde. Si ngii tawii ngii hebaali, ⁴⁴ ngii wi'ay: «Yo mi yiltito ka suudu ka mi iwnoo don.» Nde ngii hewtiti, ngii tawa ndun suudu fittaama labbinaama. ⁴⁵ Onsay ngii yahay, ngii dabboya jinnaaji jeedidi burdi ngii hunyude, di naata don, di hodfa. Onsay sakkitorde on neddo buray aranun dun bonude. Ko wano non woniranta nguu jamaanu bonngu.»

Fii Beynguure Iisaa nden

(Mrk. 3.31-35; Luk. 8.19-21)

⁴⁶ E nder ko Iisaa yewtata jamaa on kon, tawi yumma makko e yumma-gootoobe makko ben no darii ka yaasi, no faalaa yiidude e makko. ⁴⁷ Onsay goddo wi'i mo: «Yumma mon e yumma-gootoobe mon ben no darii ka yaasi, hibe faalaa on yewtude.»

⁴⁸ Kono Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko hombo woni yumma an e ko hombe woni yumma-gootoobe an ben?» ⁴⁹ Onsay o sappii taalibaabe makko ben, o wi'i: «E hino yumma an e yumma-gootoobe an ben. ⁵⁰ Ko fii kala wadufo faale Ben an Wondo ka kammu on, haray ko on woni yumma-gooto an on e bandiraawo an on e yumma an.»

13

Misal Yettaangal e Remoowo

(Mrk. 4.1-20; Luk. 8.4-15)

¹ Nden jande Iisaa yalti ka suudu, o joodoyii ka daande weendu. ² Hakkee ko jamaa moobinoodo takko makko on duufi, o bakii e laakun, o joodii, tawi jamaa on fow kajun no ka daande weendu. ³ O yewtiri be piiji buy mise, o wi'i: «Ko remoowo yaltunoo sankugol. ⁴ E nder ko o sankata kon, gabbe goo yani ka dafal, colli din ari modi de. ⁵ Godde den yani e hoore kaaye, ka leydi duudaa. De fufi hepa sabu dewlugol leydi ndin. ⁶ Bay naange ngen yaltii, de sumi, de yoori, sabu angal ka dadi din sinoo. ⁷ Godde goo kadi yani ka sooyoore, de fufidi e mayre, sooyoore nden modi de. ⁸ Godde goo yani ka leydi moyyiri. De fufi, de rimi, cawti goo gabbe teemedere, cawti goo gabbe cappande jeegoo, cawti goo gabbe cappande tati. ⁹ Mo no mari noppi yo nanu!»

¹⁰ Onsay taalibaabe ben badii mo, wi'i: «Ko fii hondun yewtiranton be mise?»

¹¹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Onon on yedaama andugol gundooji laamu kammu ngun, kono kambe be yedaaka dun. ¹² Ko fii ko mardo beydantee haa duudaa, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon. ¹³ Ko wadi si mido yewtirde be mise, ko bay hibe ndaara, kono be yi'ataa, hibe jentoo, kono be nanataa, be faamataa. ¹⁴ Fii ko Alla longinnoo Isaaya kon no laatora e maabbe, wonde:

«Pellet hidon nana,
 kono on faamataa few.
 Pellet hidon ndaara,
 kono on yi'ataa few.

¹⁵ Ko fii d'ee berde oo jamaa wonii yoorufe.

Be uddii noppi mabbe d'in,
 awa kadi be ombii gite den,
 sakko be yiira gite mabbe den,
 maa be nanira noppi mabbe d'in,
 maa be faamira berde mabbe den,
 haa be tuuba, mi sellina be.»^b

¹⁶ «Onon non, gite mon den malii ko fii hide yi'ude, noppi mon d'in malii ko fii hid'i nanude. ¹⁷ Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, annabaabe e feewufe buy faalano yi'ude koo ko wondon yi'ude, kono be yi'aali. Be faalano kadi nanude koo ko wondon nanude, kono be nanaali.

¹⁸ «Kono onon, hedee firo ngal misal remoowo on. ¹⁹ Nde goddo hedii daalol *laamu Alla ngun, ronki ngol faamude, bondo on aray, itta ko aawaa kon ka bernde makko. Dun no wa'i wa nde awdi sankaa ndin saami ka d'atal. ²⁰ Nde awdi sankaa ndin saami ka kaaye, d'un no wa'i wa nde goddo nani daalol ngol, o jaba ngol hepa e nder weltaare. ²¹ Kono o alaa d'adi, ko fii hinaa o tabitudo. Nde satteendeeji maa cukkeede aroyi sabu jokkugol makko daalol ngol, o tertoto kisan. ²² Nde awdi sankaa ndin saami ka sooyoore, d'un no wa'i wa nde goddo nani daalol ngol, hara ngol rimataa e makko ko fii haray ngol modfiraama anndeeji aduna e dayniro jawle. ²³ Nde awdi sankaa ndin saami ka leydi moyyiri, d'un no wa'i wa nde goddo nani daalol ngol, faami, ngol rimi e makko, wobbe ben laabi teemedere, wobbe ben laabi cappande jeegoo, beya ben laabi cappande tati.»

Misal Yettaangal e Gajo Sankoowo Kenkesama

²⁴ Iisaa addani be misal goo kadi, o wi'i be: «Laamu kammu ngun no wa'i wa nde aaden sanki awdi moyyiri e ngesa mun. ²⁵ Kono wa ko yimbe ben daanii, gajo makko on ari, sanki kenkesama ka ngesa makko ngawri, o yahi. ²⁶ Bay wonii ngawri ndin fudii haa mawnii sawtii, kenkesama on kadi yaltiti.

²⁷ «Kurkaaduube jom suudu ndun ari, wi'i mo: «Jom amen, e hinaa awdi moyyiri sankudon ka ngesa mon? E hara ko honto oo kenkesama iwri?»

²⁸ «O jaabii be, o wi'i: «Ko gajo wadi dun.»

«Onsay kurkaaduube ben wi'i mo: «Hidon faalaa yo men yahu men boroya dun?»

²⁹ «O jaabii be: «O'o, fii wota on boror ngawri ndin nde hidon bora kenkesama on. ³⁰ Accee di njandida haa ka baagol. Si baagol ngol fewndike, mi wi'ay wa'oobe ben yo be boru taho kenkesama on, be habbira ba'e ba'e fii ko sunnee, be mooba ngawri ndin ka tumusuuje an.» »

Misal Yettaangal e Abbere Bene

(Mrk. 4.30-32; Luk. 13.18-19)

³¹ Iisaa addani be misal goo kadi, o wi'i be: «Laamu kammu ngun no wa'i wa abbere bene, nde goddo yetti, aawi e ngesa mun. ³² Pellet,

ko nden buri fanɗude e ko aawetee kon fow, kono nde nde fuɗi, haray ko nden buri mawnude kala ko tutetee e naakoo, nde wona leggal haa ka tawata colli ɗin ka weeyo aray, hoda e calɗi maggal on.»

Misal Yettaangal e Lewen

(Luk. 13.20-21)

³³ Iisaa addani ɓe ngal misal ɗoo kadi, o wi'i ɓe: «Laamu kammu ngun no wa'i wa lewen mo debbo yetti, jillindiri e sariyaare tati condi farin, o piya ɗun, on lewen wona sabu ɗun fow yura.»

³⁴ Iisaa yewtiri ɗun jamaa on mise. O yewtirtaano ɓe si wonaa mise, ³⁵ fii no ko daaliranoo annabaajo on kon laatora, wonde:

«Mi udditay hunduko an kon fii yewtirgol mise,
mi fejjina piiji suuɗinoodi gila ka fuddoode.»^c

Firo Misal Yettaangal e Kenkesama

³⁶ Onsay Iisaa acci ɗon jamaa on, o naati ka suudu. Taalibaabe makko ɓen ɓadii mo, ɓe wi'i: «Sifanee men ngal misal kenkesama ka ngesa.»

³⁷ O jaabii ɓe, o wi'i: «Sankuɗo awdi moyyiri on ko *Bii-Aaden on. ³⁸ Ngesa mban ko aduna on. Awdi moyyiri ndin, ko ɓen woni ɓiɓɓe laamateeri ndin. Kenkesama on non ko ɓen woni ɓiɓɓe bondo on. ³⁹ Gaɗo sankuɗo kenkesama on, ko on woni Ibuliisa. Baagol ngol non ko lannoode aduna on, wa'ooɓe ɓen ko ɓen woni malaa'ikaabe ɓen. ⁴⁰ Wano kenkesama on ɓorirtee non fii bugegol ka yiite, ko non woniroyta nde aduna on lanni. ⁴¹ Bii-Aaden on imminoyay malaa'ikaabe mun ɓen ko suuta e nder laamateeri makko ndin fegginayɓe ɓen fow e wadfoobe ko boni ɓen, ⁴² ɓe bugoo ɓe ka nder beembal yiite ka wullaandu e ɗatindiro jiiye woni ton. ⁴³ Kono feewube ɓen jalbiroyay wa naange ka nder laamateeri Ben maɓɓe. Mo no mari noppi, yo nanu!»

Mise Ebbindiraade e Laamu Alla ngun

⁴⁴ Iisaa wi'i kadi: «Laamu kammu ngun no wa'i wa keyee suuɗiido e nder ngesa mo nedɗo goo arata yi'a suuda. E nder weltaare makko nden o yaha, o yeeya kala ko o jogii, o sooda mban ngesa.

⁴⁵ «Laamu kammu ngun no wa'i kadi wa njulaajo wondo ɗabbude lambiri. ⁴⁶ Bay o yi'ii satta-cogguure, o yahi, o yeeyiti kala ko o jeynoo, o soodi nde.

⁴⁷ «Laamu kammu ngun no wa'i kadi wa *jalaaji bugaadi e nder maayo, moobi noone liyyi fow. ⁴⁸ Bay ɗi heewii, ɗi poodaa ka pencen, joodaa. Moyyi ɗin yettaa wattaa ka miranji, bondi ɗin bugaa. ⁴⁹ Ko non kadi woniroyta nde aduna on lanni. Malaa'ikaabe ɓen yahoyay sendindira bonɓe ɓen e moyyufe ɓen. ⁵⁰ Be bugoo bonɓe ɓen ka beembal yiite ka wullaandu e ɗatindiro jiiye woni ton.

⁵¹ «E hara on faamii ɗun fow?»

Be jaabii: «Hiyyii!»

⁵² O wi'i ɓe kadi: «Ko ɗun wadi, kala jannoowo jamaa on fii Sariya on, si no jannaa fii laamu kammu ngun, no wa'i wa nde jom suudu no yaltina e nder marga mun keyeeji kesi e kidɗi.» ⁵³ Bay wonii Iisaa gaynii ɗee mise, o iwi ɗon.

Fii no be Naasirata ben Yawori Iisaa
(Mrk. 6.1-6; Luk. 4.16-30)

⁵⁴ Iisaa yahi ka o ne'aa don, don ko Naasirata, o woni e waajagol ka nder juulirde mabbe. Dun njaldini be haa be wi'i: «Ko honto nguu faamu e dñi kaawakeeji moyyi iwrani mo? ⁵⁵ E hinaa bi'do minisiyeejo on nii? Hinaa yumma makko wi'etee Mariyama? E hara neene-gootoobe makko ben hinaa Yaaquuba e Yuusufu e Sim'uunu e Yuudu? ⁵⁶ E hinaa bandiraaŋe makko ben fow no wondi e men? E hara ko honto don fow iwrani mo?» ⁵⁷ Dun haŋi be gomdingol mo.

Kono Iisaa wi'i be: «Annabaajo ko ka leydi mun tun e ka beynguure mun yawaa.» ⁵⁸ Laatii o wadaali don kaawakeeji moyyi buy sabu angal gomdinal mabbe ngal.

14

Fii no Yaayaa Wariraa
(Mrk. 6.14-29; Luk. 9.7-9)

¹ Ko e on saa'i don, *Heroodu lando diiwal Jaliilu ngal nani fii Iisaa no wowlee. ² O wi'i kurkaaduube makko ben: «Ko Yaayaa lootaynoodo maande tuubuubuyee on nii! O immitike e hakkunde maybe ben! Ko don wadi si himo mari bawgal wadugol kaawakeeji moyyi!»

³ Ko Heroodu wi'irnoo don ko bay hari o nangiino Yaayaa, o jolkii mo, o wadi e kaso sabu oo debbo wi'eteedo Heroodiia, beyngu Filiipu, yumma-gooto makko on nun kanko Heroodu, ⁴ ko fii hari Yaayaa wi'ii mo kanko Heroodu wonde daganaaki mo ka o yetta on debbo. ⁵ O faalaa mo warude, kono o huli jamaa on, ko fii hari hibe jogori Yaayaa wa annabaajo.

⁶ Kono e nder palaande anditugol jibineede makko nden kanko Heroodu, jiwo Heroodiia on ami e hakkunde saatinaabe ben. Dun weli Heroodu ⁷ haa o fodi on jiwo e hoore woondoore wonde o wadanay mo kala ko o torii mo fewndo don. ⁸ Tippude e ko yumma makko kanko jiwo on lowi mo kon, on jiwo wi'i: «Jonnan doo hoore Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on nden, hara hinde tumbaa e miran.»

⁹ Onsay lando on aani. Kono sabu woondooje makko den, e be o saatinnoo ben, o yamiri yo nde jonne mo. ¹⁰ O immiini ko tayoya hoore Yaayaa nden ka kaso, ¹¹ nde addaa e miran, don jonnaa jiwo on, kanko kadi o nabanii nde yumma makko. ¹² Onsay taalibaabe Yaayaa ben ari, yetti furee makko on, surroyi. Be yahi, be humpitoyi Iisaa.

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo
(Mrk. 6.30-44; Luk. 9.10-17; Yhn. 6.1-14)

¹³ Bay Iisaa nanii don, o iwi don e laana ndiyan, kanko tun o yahi e nokkuure wulfinnde. Jamaa on humpitii don, be iwi ka ca'e, be seppi, be jokki mo. ¹⁴ Bay o iwii ka laana, o yi'i jamaa moolanaado, o yurmaa be, o jawndi jawbe wonnoobe don ben.

¹⁵ Bay nibbii, taalibaabe ben badii mo, wi'i: «Doo ko nokkuure wulfinnde nii, nallal ngal poofike. Accitee jamaa on, be yaha ka kodfooli, be d'abba ko be paama.»

¹⁶ Iisaa jaabii be, wi'i: «Jaraa ka be yaha. Onon tigi okkoree be ko be paama.»

17 Kono be wi'i mo: «Ko bireediije jowi e liyyi didi pet men mari doo!»

18 Kanko kadi o wi'i be: «Addanee lan dundoo.» 19 Onsay o yamiri jamaaji din yo be joodo ka hudo. O yetti bireediije den jowi e liyyi din didi, o banti gite den, o fewtini ka kammu. O du'ii, o tayiti bireedi on, o jonni taalibaabe ben, taalibaabe ben hewtini jamaa on. 20 Fow jaami haa haari. Be moobiti debeeje sappoo e didi tew kunte ko lutti. 21 Tawi ben jaamu be ko wa be worbe guluuje njowo, hara rewbe e faybe lintaaka.

Fii no Iisaa Seppiri ka hoore Ndiyan
(Mrk. 6.45-52; Yhn. 6.16-21)

22 Bawto dun kisan, Iisaa yamiri taalibaabe mun ben yo be bako ka laana, be hikoo yeeso makko, be lumba gafa fewndo o yiltata jamaa on. 23 Bay wonii o yiltii be, o yawi ka fello fii juulugol toroo ka weddii. Bay niibii, tawi ko kanko tun woni don. 24 Tawi laana kan wodfitorii leydi ndin wa palande teemedde, awa kadi morloodde ndiyan dan no piyaade e makka, ko fii hari hika tiindondiri e hendu ndun.

25 Ka subaka, Iisaa sutori e mabbe, himo seppa ka hoore ndiyan. 26 Bay taalibaabe ben yi'ii himo seppa ka hoore ndiyan, be huli, be wi'i: «Ko mbeelu!» E nder kulol mabbe ngol be sonki.

27 Iisaa wi'i be kisan: «Hoolee, ko min nii! Wota on hulu!»

28 Onsay Petruusu jaabii mo, wi'i: «Si tawii ko onon, yo Koohooyo, yamiree lan yo mi rewu ka hoore ndiyan, mi yaha ka wondon ton.»

29 Iisaa wi'i mo: «Aru!»

Onsay Petruusu tippii ka laana, o seppi ka hoore ndiyan, o yahi fottoygol e Iisaa. 30 Kono bay o yi'ii ko hendu ndun tiidfi kon, o huli. Tun o fudfii mutude, o sonki, o wi'i: «Dandee lan, yo Koohooyo!»

31 Iisaa fonti jungo mun ngon, nangi mo, o wi'i: «Ko an yo fanda-gomdinaljo, ko hondun sikkitantodaa?»

32 Onsay be yawi ka laana, hendu ndun deyyiti. 33 Wonnoobe ka laana ben sujjani mo, wi'i: «Ka haqiiqa, ko a *Bidfo Alla!»

34 Bay be gaynii lumbude weendu ndun, be hewti Jaani-Saarata. 35 Yimbe nden nokkuure anditi Iisaa, be nuli e banjeeji don din fow. Be addani mo jawbe ben fow, 36 be jeeji mo yo o newnan be tun be meema kombol dolokke makko on, onsay meemunoo be mo ben fow ndikki.

15

Fii Fariisiyaabe ben e Aadaaji mun din
(Mrk. 7.1-23)

1 Onsay *Fariisiyaabe e jannoo be fii Sariya on iwri Yerusalaam, ari tawi Iisaa, be landii mo, be wi'i: 2 «Ko fii hondun taalibaabe maa ben jaggitanta naamuuji mawbe ben? Ko fii be soodotaako nde hibe jaama.»

3 O jaabii be, o wi'i: «Onon non ko hondun jaggitanton yamirooje Alla den sabu naamuuji mon din? 4 Ko fii Allaahu on no daali: «Teddin yumma maa e ben maa»,^d awa kadi: «on mo hudi ben mun maa yumma mun donkinirte mayde.»^d 5 Kono onon, hidon wi'a wonde kala wi'udfo ben mun maa yumma mun: «mi yedii Alla ko mi nafraynoo

on kon», ⁶ haray fawaaki ontigi wallugol ben mun maa yumma mun. Si ko nii, haray on mehindini daaluyee Alla on sabu naamu mon on. ⁷ Ko onon yo faasiqiibe, Isaaya no haalunoo ko Alla longini mo fii mon moyya, o wi'i:

⁸ «Oo jamaa ko ka toni mun woni lan mawninde, kono berde mabbe den no wodfondiri e an fota.

⁹ Ko e nder meere be woni lan rewude, janndeji di be woni jannude din ko di yimbe ben sinci.»^e

¹⁰ Onsay Iisaa noddi jamaa on e makko, o wi'i be: «Hedee, faamon.

¹¹ Hinaa ko naatiri ka hunduko tuuninta neddo, kono ko ko yaltirta ka hunduko kon tuuninta neddo.»

¹² Onsay taalibaabe makko ben badii mo, wi'i: «Hidfon andi Fariisiyaabe ben mettini sabu nanugol ngol kongol?»

¹³ O jaabii be, o wi'i: «Kala ko tutaa, ko tawi hinaa Ben an Kammuyankeejo on tuti, borete. ¹⁴ Tertee be, ko bumbe woni dowude bumbe. Si bundo non dowii bundo, be didoo non be yanay e nder ngayka.»

¹⁵ Petruusu yetti haala kan, wi'i: «Sifanee men fii ngal misal.»

¹⁶ Iisaa wi'i mo: «E onon kadi haa jooni ko on be alaa faamu? ¹⁷ E on andaa kala ko naati ka hunduko ko ka nder reedu yahata, sawto dun hawkoyee ka weddii? ¹⁸ Kono ko yaltiri ka hunduko kon ko ka bernde iwri, e ko dun-le tuuninta neddo. ¹⁹ Ko fii, ko e nder bernde neddo mijooji bondi yaltata, kapun e waru-hoore e jinaa e cagayaagal e nguyka e seeditagol fenaande e hoyre. ²⁰ Ko dun woni ko tuuninta neddo. Kono naamugol hara soodaaki, dun tuunintaa neddo.»

Fii no Debbo Kanaaniyankeejo on Gomdiniiri

(Mrk. 7.24-30)

²¹ Bay Iisaa iwi e nden nokkuure, o yahi e ndii leydi dee ca'e Tiiri e Siduuna. ²² Tun, debbo Kanaaniyankeejo hodudo don ari tawi mo, no ewnoo, wi'a: «Koohojo, fii Daawuuda, yurminee lan! Jinna no tampini jiwo an on no hawnori!»

²³ Laatii kanko Iisaa o jaabaaki mo hay kongol. Taalibaabe makko ben badii mo, wi'i: «Yiltee oo debbo, ko fii himo sonkude baawo men.»

²⁴ O jaabii, o wi'i: «Ko fii ko baali suudu Isra'ila majjudi din tun mi addiraa.»

²⁵ Kono kanko debbo on o ari, o jiccii yeeso makko e hoore himo wi'a: «Koohojo, faabee lan!»

²⁶ O jaabii debbo on, o wi'i: «Moyyaa ka bireedi paykoy koy yettee, buganee bareeji din.»

²⁷ Debbo on jaabii: «Hiyyii, Koohojo, kono hay bareeji din naamay ko iwata ka taabal jom majji, saama kon.»

²⁸ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Debbo, gomdinal maa ngal no tiidi. Yo wonirane no faaliradaa non.» E on saa'i tigi jiwo makko on ndikki.

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Nayo

(Mrk. 8.1-10)

²⁹ Bay feyyii e dun, Iisaa iwi e nden nokkuure, o takkii sera *Weendu Jaliilu ndun. O yawoyi don e fello, o joodii. ³⁰ Jamaa moolanaado kadi badii mo, wondude e bofoofe e bumbe e layoofe e pahidufem-bobidi e nawbe goo buy. Be wallini ben e ley koyde makko, o sellini

be. ³¹ Bay jamaa on yi'ii pahidufbe-mbobidi ben wowlai, layoobe ben kadi hettii cellal, bofoobe ben yahii, bumbbe ben yi'ii, be naldii, be mawnini Alla Isra'iilayankeebe ben.

³² Onsay Iisaa noddi taalibaabe mun ben, o wi'i: «Oo jamaa no yurmammi, wonii nii bald'e tati hibe wondi e an, be alaa ko be jaama. Mi faalaaka be yiltude hibe weelaa, sakko be lo'a ka laawol.»

³³ Kono taalibaabe ben wi'i mo: «Ko honto men hebata bireedi ko yonata oo jamaa doo fow e ndee nokkuure wuldiinde?»

³⁴ Iisaa landii be, wi'i: «Ko bireediije jelu mard'of?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Ko bireediije jeedidi e likkoy tosokoy seeda.»

³⁵ Onsay o torii jamaa on joodagol ka leydi. ³⁶ Bay o yettii bireediije den jeedidi e liyyi din, o jarnii Alla, o tayiti, o woni e jonnugol taalibaabe makko ben, taalibaabe ben kadi hewtini jamaa on. ³⁷ Fow jaami haa haari, moofitaa debeeje jeedidi tew ko luttii. ³⁸ Tawi ben jaamube ko be worbe guluuje nayo, hara rewbe e faybe lintaka. ³⁹ Bawto dun o yilti jamaa on, o bakii e laana, o yahi e ndii leydi Magaduuna.

16

Fii no Iisaa Tororaa Hollugol Maande

(Mrk. 8.11-13; Luk. 12.54-56)

¹ Onsay *Fariisiyaabe ben e *Sadduusiyaabe ben badii mo kanko Iisaa fii ndarndagol mo, be torii mo yo o hollu be maande iwrunde ka kammu. ² Iisaa jaabii be, wi'i: «Kiikiide on wi'ay: «Yaasi on hentoto, fii ko kammu ngun wojji kon.» ³ Bimbi kadi wi'on: «Hande wundinay, ko fii kammu ngun no wojji bawli.» Hidon waawi faamude fii ko feepi ka kammu kon, kono on waawataa faamude fii maandeeji saa'iiji din? ⁴ Jamaanu bonngu jinoowu no d'abba maande, kono ngu jonnetaake maande goo, si hinaa sifa ndee nde Yuunusa.» Onsay o acci be don, o yahi.

Fii «Lewen» Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben

(Mrk. 8.14-21)

⁵ Ko be lumbitata, taalibaabe ben yejjiti yettorde bireedi. ⁶ Iisaa wi'i be: «Reenee fota e lewen Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben!»

⁷ Taalibaabe ben wi'indiri: «Ko o wi'iri dun, ko fii en yettaali bireedi.»

⁸ Bay Iisaa andii dun, o wi'i be: «Ko fii hondun wi'and'of dun, onon bee fanda-gomdinalbe? Ko fii on yettaali bireedi? ⁹ Jaka on faamaali haa jooni, on anditaali fii bireediije jowi senditananoofde worbe guluuje njowo den, e ko debeeje jelu artirnodon ko luttii? ¹⁰ E bireediije den jeedidi senditananoofde worbe guluuje nayo den, e yeru debeeje ko artirnodon ko luttii? ¹¹ Ko honno woniri on faamaali wonde hinaa fii bireedi mi wowlani on? Kono reenee e lewen Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben!» ¹² Onsay be faami ko o inni yo be reeno, ko e jannde Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben, hinaa e lewen wafeteedo e bireedi.

Fii Qirritannde Petruusu nden

(Mrk. 8.27-30; Luk. 9.18-21)

¹³ Nde Iisaa naatunoo Seezariiya-Filiipu, o landii taalibaabe makko ben ngal landal doo, o wi'i: «E wi'i yimbe ben, ko hombo woni *Bii-Aaden on?»

¹⁴ Be jaabii mo, be wi'i: «Wobbe no wi'a ko onon woni Yaayaa lootaynoodo on, wobbe kadi no wi'a ko onon woni Iiliya, wobbe goo kadi no wi'a ko onon woni Yereemiiya maa goddo goo e annabaabe ben.»

¹⁵ O wi'i be: «Onon non wi'udon ko hombo woni lan min?»

¹⁶ Sim'uunu Petruusu jaabii mo wi'i: «Ko onon woni *Almasiihu on, on *Biddo Alla Wuurudo on!» ¹⁷ Iisaa yettiti haala kan, wi'i mo: «A malii, yo Sim'uunu mo Yuunusa, ko fii hinaa bandu e yiyan fejninan-maa dun, kono ko Ben an, on Wondo ka kammu. ¹⁸ Min non mi wi'ii an Petruusu, ko a fetere.^f Ko e hoore ndee fetere mi darnata *moftal an ngal, hay doole jahannama foolataa ngal. ¹⁹ Awa kadi mi jonnoyte saabiije laamateeri kammu ngun: ko tojudaa ka leydi woo haray tojaama ka kammu, ko jabudaa ka leydi woo haray jabaama ka kammu.» ²⁰ Onsay o yamiri taalibaabe ben, o tentini, wota be wowlan hay gooto wonde ko kanko woni Almasiihu on.

Fii Tampereji Iisaa d'in e Artugol makko ngol

(Mrk. 8.31-9.1; Luk. 9.22-27)

²¹ Gila nden pande, Iisaa fuddii hollude taalibaabe mun ben wonde ko bee o yaha Yerusalaam, o tampinoyee fota immorde e mawbe ben e hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, o waree, o immintinoyee ka palaande tammere.

²² Onsay Petruusu pottini mo sera, o woni mo e felugol wi'a: «Yo Allaahu on reenu on, yo Koohojo, hara d'un hewtaali on!»

²³ Kono Iisaa yeyyitii, wi'i Petruusu: «Yilto baawo an, yo Ibuliisa, bay an ko a fegginoowo lan! Ko fii miijooji maa d'in hinaa di Alla, kono ko di yimbe ben!»

²⁴ Onsay Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Kala faalaado jokkude lan, yo o hayfintino, o yetta *leggal makko altindiraangal ngal,^g o jokkammi. ²⁵ Kala faalaado dandude ngurndan mun, dan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayriraa sabu an min, o hettay dan. ²⁶ E ko nafa hondun woodani neddo hebugol aduna on fow, hayra wonkii mun kin? Maa ko hondun neddo ittata fii sottugol wonkii mun kin? ²⁷ Ko fii Bii-Aaden on ardoyay e mangural Ben mun ngal, wondude e malaa'ikaabe mun ben, o jonnita mo kala njoddi kuude mun. ²⁸ Ka haqiiqa mi andinii on, no woodi wobbe e mon onon wonbe doo ben, be maayataa ado be yi'ude Bii-Aaden on no arda e laamu mun ngun.»

17

Fii Waylannde Mbaadi Iisaa ndin

(Mrk. 9.2-10; Luk. 9.28-36)

¹ Balde jeegoo hawto d'un, Iisaa yetti Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna neene-gooto Yaaquuba on, o nabi be kambe tun e hoore fello toowungo. ² Mbaadi makko ndin waylii yeeso mabbe, yeeso makko

^f 16:18 16.18 Ndee innde «Petruusu» no firi «fetere». ^g 16:24 16.24 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

ngon jalbiri wa naange, concu makko dɪn kadi rawniri wa ndaygu.
³ Muusaa e Iiliya feenani be, tawi hiɓe yewtida e makko kanko Iisaa.

⁴ Onsay Petruusu yetti faala kan, o wi'i Iisaa: «Koohojo, no moyyi ka wonen d'oo. Si hidon faalaa toode mi darnay d'oo togooji tati, onon wonndu, Muusaa wonndu, Iiliya kadi wonndu.»

⁵ Wa fewndo ko o wowlata d'un, duulere jalbunde tippii buumi be. Onsay hawa yalti ka duulere, wi'i: «Oo d'oo ko Bid'do an yidfaado, mo mi weltori on. Heditee mo!»

⁶ Bay wonii kambe taalibaabe ben be nanii d'un, be heɓi kulol tiidungol, be suuyi, be suuji. ⁷ Kono Iisaa hadii, meemi be, o wi'i: «Immee! Wota on hulu!» ⁸ Onsay be banti gite d'en, be tawi be yi'itaali hay gooto, si hinaa Iisaa tun.

⁹ E nder ko be tippotoo kon ka fello, Iisaa yamiri be, wi'i: «Wota on wowlan hay gooto fii ko yi'udon kon, haa nde *Bii-Aaden on immintinaa e hakkunde maybe ben woo.»

¹⁰ Onsay taalibaabe ben landii mo, be wi'i: «Ko fii hondun jannoobe fii Sariya on ben wi'anta wonde ko Iiliya haani arude taho?»

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Ko goonga Iiliya aray, wattitoo fow. ¹² Kono mi andinii on Iiliya ariino, kono be anditaali mo, be wadiri mo no be faaliraa non. Ko wano non kadi be tampinirta Bii-Aaden on.» ¹³ Onsay taalibaabe ben faami wonde ko fii Yaayaa lootaynoodo maande tuubuubuyee on o yewti be.

Fii no Paykun Jinnaakun Selliniraa

(Mrk. 9.14-29; Luk. 9.37-43)

¹⁴ Bay wonii be hewtii takko jamaa on, onsay gorko goo ari jicci yeeso Iisaa, o wi'i: ¹⁵ «Koohojo, yurminee bid'do an on. Ko o iirotoodo, himo tampi fota. Soono woo o yanay ka yiite e ka ndiyan. ¹⁶ Mi addii mo ka taalibaabe mon ben, kono be waawaali mo pawndude.»

¹⁷ Iisaa jaabii, wi'i: «Onon ko on jamaanu boyliingu ngu gomdinaa. Ko haa honde tuma mi wondata e mon? E ko haa honde tuma mi mupantoo on? Addanee lan mo d'oo.» ¹⁸ Iisaa tojani jinnawii ngin, ngii yalti e paykun kun, kun ndikki e on saa'i tigi.

¹⁹ Onsay taalibaabe ben gundii Iisaa, wi'i mo: «Ko fii hondun menen men waawaali rafaade ngii jinnawii?»

²⁰ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ko sabu ko gomdinal mon ngal fandɪ kon. Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, hay si tawii gomdinal mon ngal no fota e abbere bene, si on wi'iino ngoo fello: «Iwu d'oo!», ngo iwayno. Harayno hay huunde alaa ko ronkaynodon. ²¹ Kono sifa ngii jinnawii, ko toraare Alla e hoorugol tun yaltinta ngii.»

Fii Mayde Iisaa nden e Ummutal Makko ngal

(Mrk. 9.30-32; Luk. 9.43-45)

²² Nande goo tawi Iisaa e taalibaabe mun ben no mottondiri Jaliilu, o wi'i be: «Bii-Aaden on wattete e juude yimbe ben, ²³ be wara mo, ka jalaande tammere o immintinoyee.» Dun aanini be fota.

Fii Yobugol Sagalle Juulirde Mawnde nden

²⁴ Fewndo ko be naatata Kafernahuu, yantooɓe sagalle fii *juulirde mawnde nden ari, be tawi Petruusu, be landii mo, be wi'i: «E hara karamoko mon yobataa sagalle fii juulirde mawnde nden?»

²⁵ Kono o jaabii be, o wi'i: «Oo'o, be yobay!»

Bay wonii Petruusu naatii ka suudu, Iisaa attii mo landaade, o wi'i: «Sim'uunu, ko hondun sikkudaa? Ko hombo lambe leydi yantata sagalle? Ko bibbe mabbe ben kaa ko heddiibe ben?»

²⁶ O jaabii mo, o wi'i: «Ko heddiibe ben.»

Iisaa wi'i mo: «Awa yobugol dun fawaaki bibbe ben kan. ²⁷ Kono fii wota en mettin berde ben yantoo be sagalle, yahu ka weendu, bugodaa ndolinwal maa ngal ka ndiyan, nangaa lingii adingii modufe ngin, udditaa hunduko maggii on, a taway ton tammaaru kaalisi ndu mbuudi nay. Yettaa ndu, jonnaa ben yantoo be fii sagalle men den enen dido.»

18

Fii Burdo Teddude on ka Laamu Kammu
(Mrk. 9.33-37; Luk. 9.46-48)

¹ E on saa'i don taalibaabe ben badii mo kanko Iisaa, be wi'i mo: «Ko hombo buri teddude ka laamu kammu ngun?»

² Onsay Iisaa noddi paykun, o jodfini kun hakkunde mabbe, ³ o wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, si on waylaali jikku mon on, wa'on wa paykoy, on naataa few ka laamu kammu. ⁴ Ko dun wadi, kala jippindo hoore mun, wa'i wa kun paykun doo, o wonay burdo teddude on ka laamu kammu. ⁵ Awa kadi kala jabudo paykun wa kun doo, e innde an, haray ko min tigi o jabi. ⁶ Kono on mo woni sabu feggingol gokkum e koy paykoy gomdinkoy lan, haray ko buri mo moyyande ko kolmbireede tuntere hayre, o bugee ka ndanka baharu.

⁷ «Bone wonanii oo aduna sabu dii piiji fegginaydi. Ko fii bee pegge wada, kono bone wonanii on neddo wondo sabu haa dun wadi! ⁸ Si tawii jungo maa ngon maa koyngal maa ngal wonay sabu ko feggin-maa, haray tayu de, bugodaa ka wodfditi-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan, hara ko a taya-jungoojo maa taya-koyngaljo, edii a jogaade koyde didi maa juude didi bugedaa ka yiite poomayankeewe. ⁹ Si tawii-le ko yiitere maa nden wonata sabu ko feggin-maa, haray awu nde, bugodaa ka wodfditi-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan hara ko mo a yiitere wootere, edii a jogaade gite didi, bugedaa ka yiite jahannama.»

Misal Yettaangal e Baalii Majjungii
(Luk. 15.1-7)

¹⁰ «Wota on hayfin hay gootun e koy paykoy. Ko fii mi andinii on, malaa'ikaabe makkoy on ka kammu no darii tabiti yeeso Ben an Wondo ka kammu on. ¹¹ Ko fii ko addi *Bii-Aaden on, ko fii dandugol majju be ben.

¹² «Ko hondun sikkudon? Si goddo no mari baali teemedere, si gootii e din majjii, e hara o accataa diya cappande jeenay e jeenay ka hoore fello, o dabbitoya ngiya majjungii? ¹³ Si o aru ngii e yitute, ka haqiiqa mi andinii on, o weltoray ngii buri diya cappande jeenay e jeenay di majjaali. ¹⁴ Ko wano non, hinaa e sago Ben mon Wondo ka kammu on si gooto e bee faybe no majja.»

Fii Yaafondirgol e Yaafaneede

¹⁵ «Si musidɔ maa fawɓike e maa, yahu yiidaa e makko, hara ko an tun kanko tun. Si o jabanii ma, haray a hettii musidɔ maa on. ¹⁶ Kono si o jabanaali ma, haray ɗabɓu gooto maa ɗidɔ, wattidaa e maa, fii kala ko yewtaa yo ɓaawiroye kongudɗi seedeɓe ɗidɔ maa tato. ¹⁷ Si o jabanaali bendon kadi, haray yeeto *moftal ngal. Si o jabanaali non moftal ngal kadi, haray yo o jogore wa mo gomɗinaa maa wa yantiroowo sagalle janfa.

¹⁸ «Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, ko tonɗon ka leydi woo haray toɗaama ka kammu, e ko jabuɗon ka leydi woo haray jabaama ka kammu. ¹⁹ Ka haqiiqa mi andinii on kadi, si ɗidɔ e hakkunde mon nanonɗirii ka hoore leydi fii toragol kala ko woni, Ben an Wondɔ ka kammu on okkay ɓe ɗun. ²⁰ Ko fii ka ɗidɔ maa tato mottondiri e innde an woo, haray mido hakkunde maɓɓe.»

²¹ Onsay Petruusu ɓadii, wi'i mo: «Koohoojo, ko haa laabi jelu mi haani yaafaade musidɔ an, si himo fawɓaade e an? Ko haa laabi jeedɗi?»

²² Iisaa jaabii mo: «Mi wi'aali ma dey ko haa laabi jeedɗi, kono ko haa cappande jeedɗi laabi jeedɗi. ²³ Ko ɗun waɗi, laamu kammu ngun no wa'i wa lando faalanooɗo yo jiyaabe mun hunito ɗun. ²⁴ No on lando fudɗorno, ɓe addani mo godɗo joganiido mo ujune kaalisi. ²⁵ Nde tawnoo alaa ko o yobira, jom makko yamiri yo o yeeyite, kanko e ɓeyngu makko e ɓiɓɓe makko ɓen e kala ko o joginoo, namaande nden yobe.

²⁶ «Onsay jiyaado on suuyi ka leydi, jiccii yeeso makko, wi'i: «Koohoojo, muɓɓanee lan, mi yobay on fow!» ²⁷ Jom makko yurmaa mo, o yaafanii mo pamaande nden, o acciti mo, o yahi.

²⁸ «Ko on jiyaado yaltata ɗon, o yiidi e dimmoojo makko goo, joganiido mo *dinaruujii teemedere. O nangi mo, o ɗedɗi, e hoore himo wi'a: «Yoban ko joganiɗaa mi kon!» ²⁹ On dimmoojo makko yani e ley koyɗe makko, jeeji mo, wi'i: «Muɓɓano lan, mi yobete!» ³⁰ Kono o jabaali. O nabi mo, o sokoyi haa o yoba mo ko o joganii mo kon. ³¹ Bay dimmooɓe makko ɓen yi'ii kon ko waɗi, ɓe aani fota, ɓe yahi, ɓe fillitanii jom maɓɓe ko waɗi kon fow.

³² «Onsay jom maɓɓe noddi on jiyaado, o wi'i mo: «Ko an, yo jiyaado bonɗo, mi yaafanike ma pamaande maa nden fow, ɓay a jeejii lan. ³³ An kadi a waawataano yurmeede dimmoojo maa on, wano mi yurmira-maa non?» ³⁴ Jom makko tikki, o wattidi mo e lettoobe ɓen haa nde o yobi ko o ɓawlii kon fow woo. ³⁵ Ko nii Ben an Kammuyankeejo on waɗirta on, si mo kala e mon yaafanaaki musidɔ mun on ka ɓernde mun.»

19

Fii Sertigal Yettindirɓe (Mrk. 10.1-12)

¹ Bay wonii Iisaa gaynii ɗin yewtereeji, o iwi Jaliilu ɗon, o ari ka saraaji diiwal Yahuuda gaɗa Yurdayniwol. ² Jamaa moolanaado jokki mo. O sellini ɓe ɗon.

³ Onsay *Fariisiyaabe goo ɓadii mo fii ndarndagol mo, ɓe wi'i: «E hara no daganii godɗo accitugol ɓeyngu mun fii ko woni woo?»

⁴ O jaabii be, o wi'i: «On jangaali wonde ka fufɗoode, Taguɗo on tagii be, o waɗi be gorko e debbo, ⁵ o daali: «Ko dɗun waɗi si gorko selay ben mun e yumma mun, humoo e beyngu mun, onsay kambe dɗido be wona gooto.»^h ⁶ Dun haray hinaa be dɗido hande kadi, kono ko gooto. Awa wota godɗo sendindir ko Alla hawtindiri kon.»

⁷ Kono Fariisiyaabe ben landii mo, wi'i: «Ko hondun non Muusaa yamirani accitoowo beyngu mun woo yo waɗan mo kaydi sertigal, si o accita mo?»

⁸ Kanko Iisaa o jaabii be, o wi'i: «Ko sabu cattal mon bernde ngal waɗi si Muusaa newnani on accitugol rewbe mon ben, kono ka fufɗoode hari hinaa non. ⁹ Kono mi andinii on, kala accitudo beyngu mun yetti godɗo goo, si wonaa hara on jeenu, haray ontigi jeenii.»

¹⁰ Onsay taalibaabe makko ben wi'i mo: «Si tawii ko nii woniri hakkunde gorko e debbo, haray nafa alaa himo tigga.»

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Wonaa fow jabata ngol kongol, kono ko yedfaabe dɗun ben tun. ¹² Ko fii no woodi mayraabe hara ko heɓidaabe e mun, no woodi wobbe kadi hara ko be bujaabe, no woodi wobbe kadi hara ko ruudiiɓe fii laamu kammu ngun. On waawudo jabude yo jabu!»

Fii no Iisaa Du'orani Paykoy koy

(Mrk. 10.13-16; Luk. 18.15-17)

¹³ Onsay yimbe ben addani mo paykoy, fii yo o *fawu juude makko den e makkoy, o du'anoo koy, kono taalibaabe ben toɗani ben. ¹⁴ Iisaa wi'i: «Tertee paykoy koy, wota on haɗu koy arugol e an, ko fii laamu kammu ngun ko sifa makkoy wonani.» ¹⁵ Onsay o fawi juude makko den e makkoy, o du'anii koy, o iwi don.

Fii Suka Galo on

(Mrk. 10.17-31; Luk. 18.18-30)

¹⁶ Godɗo goo kadi badii Iisaa, wi'i mo: «Karamoko, hara ko hondun e ko moyyi mi haani waɗude fii yo mi heɓoy *ngurndan poomayankejan dan?»

¹⁷ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii hondun landortaa mi fii ko moyyi kon? Ko gooto pet moyyi. Si hida faalaa naatude aljanna, dofto yamirooje den.»

¹⁸ O jaabii: «Honde?»

Iisaa jaabii mo: «Wota a ittu hoore, wota a jeenu, wota a seedito fenaande, wota a wuju, ¹⁹ teddinaa kadi yumma maa e ben maaɓ, yidiraara pokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.»^j

²⁰ On suka wi'i mo: «Mido waɗude dɗun fow. E hara ko hondun ɗakkanimmi kadi?»

²¹ Iisaa wi'i mo: «Si hida faalaa wonude timmudo, yahu yeeyitaa ko mardaa kon, okkaa miskinɓe ben, dɗun wonanoyte keyee ka kammuuli, onsay araa jokkaa mi.»

²² Bay on suka nanii dɗin konguɗi, o yahi himo aani, ko fii hari himo alɗi fota.

Fii Accube ko Jeyi kon fow, Jokki Iisaa

²³ Onsay Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Ka haqiiqa mi andinii on, no sattani jom jawle ka o naata ka laamu kammu. ²⁴ Mi andinii on kadi, no buri weebande ngelooba ka mba rewa e wuddere meselal edii ka jom jawle naata ka *laamu Alla.»

²⁵ Bay taalibaabe ben nanii d'un, be njald'i fota, be wi'i: «E hara ko hombo dandoytee?»

²⁶ Iisaa ndaari be, wi'i: «Dun waawantaako neddfanke, kono fow no waawanoo Alla.»

²⁷ Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i mo: «Awa e hino, men accii ko men jeyi kon fow, men jokkii on. Ko honno non woniranoyta men?»

²⁸ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, nde *Bii-Aaden on joodfii ka jullere mun laamu darjinnde, tuma nde kala huunde no heydfintinee, onon jokkunoobe lan ben kadi, on joodfoyto e julle laamu sappoo e didi, laamoyodon *bolondaaji Isra'iila d'in sappoo e didi. ²⁹ Awa kadi kala accudo suudu mun ndun e musibbe mun ben e bandiraabe mun ben e yumma mun e ben mun e bibbe mun ben e gese mun den sabu innde an nden, o heboyay ko buri d'un laabi teemedere ka aduna doo, o ronoyay kadi ngurndan poomayankejan dan. ³⁰ Kono wonbe yeeso buy wontiroyay baawo, baawoobe ben wontiroya yeeso.»

20

Misal Yettaangal e Jom Ngesa e Golloobe mun

¹ «Ko fii laamu kammu ngun no wa'i wa jom galle, yaltufo bimbi law fii yettugol golloobe ko golla ka ngesa mun *wiipnu. ² Be fotti e njoddi, jallal kala *dinaruuru. Onsay o immini be ka ngesa makko wiipnu. ³ O yaltoyi ka walluhaa, o yi'i wobbe ka fottirde, tawi ben alaa wafude hay huunde. ⁴ O wi'i ben: «Onon kadi yahee ka ngesa an wiipnu, mi yobiray on no haaniri.» Ben yahi. ⁵ O yaltoyi kadi ka ado fanaa e ka baawo fanaa, o wadiri wano non. ⁶ O yaltoyi kadi ka alansaraa, o tawi wobbe ka fottirde kadi, o wi'i ben: «Ko fii hondun jallandon doo, hay huunde on alaa wafude?» ⁷ Ben jaabii mo, be wi'i: «Ko fii men hebaali golle.» O wi'i ben kadi: «Awa, yahee ka ngesa an wiipnu.»

⁸ «Bay nibbii, jom ngesa wiipnu mban wi'i mbatulaajo mun on: «Noddu golloobe ben, yobaa be njoddi mabbe ndin. Fuddoraa yettaabe sakkitorun ben, sakkitoraa adaabe yetteede ben.» ⁹ Yettaabe ka alansaraa ben ari, mo kala e mabbe hendii dinaruuru. ¹⁰ Attaabe yetteede ben kadi ari, e hoore no sikka hebay ko buri d'un. Kono kambe kadi mo bee e mabbe hendii dinaruuru. ¹¹ Bay be hendike, be njurnjurti jom galle on, ¹² be wi'i: «Bee sakkitiife arude ko saa'i gooto pet golli! A fonnii be e amen, menen bee tudii be yangi e nguleendi jallal ngal peetu?» ¹³ O jaabii godfo e mabbe, o wi'i: «Njaatigi an, mi janfaaki ma, hinaa en fottuno dinaruuru?» ¹⁴ Yettu ko maa kon, yahaa. Ko e yidi an wadi si mido jonnude sakkitiido arude on wa ko maa kon. ¹⁵ E hara mi newnanaaka wadigol ko mi jeyi kon no mi faaliraa woo? Kaa ko fii mido moyyi ndaarirtaa mi gite bonde?»

¹⁶ «Ko wano nii kadi baawoobe ben wontiroyta yeeso, yeesoobe ben kadi wontiroya baawo.»

*Fii ko Saatii Heboyde Iisaa kon
(Mrk. 10.32-34; Luk. 18.31-34)*

¹⁷ Fewndo ko be yahata Yerusalaam, Iisaa pottini taalibaaŋe mun ben sappoo e diŋo sera, o wi'i be: ¹⁸ «Awa hiŋen yahude Yerusalaam. Bii-Aaden on wattete e juude hooreeŋe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, be happana mo wareede. ¹⁹ Be watta mo e juude be wonaa Yahuudiyanke ben, ben jala mo, be focca mo, be fempa. Bawto ŋun o immintinoyee ka palaande tammere.»

Fii ko Yumma Yaaquuba e Yuuhanna Torii Iisaa kon
(Mrk. 10.35-45)

²⁰ Onsay yumma fayŋe Zabadii ben e biŋŋe mun ben baŋii Iisaa, be jiccii fii toragol mo. ²¹ Kanko Iisaa o wi'i mo: «Ko hondun faaladaa?»

Kanko debbo on o jaabii mo, o wi'i: «Yamiree yo be biŋŋe an doo diŋo joodfoyo ka laamateeri mon, goddo on wonira ka naamo mon, oya on ka nano mon.»

²² Iisaa jaabii be, wi'i: «On andaa ko wondon lan toraade. E hara on waaway yarirde jardukun tampere kun mi yarirta kun?»

Be jaabii: «Men waaway.»

²³ O wi'i be: «Ko goonga on yariray jardukun an kun. Kono fii joodfoyagol ka naamo an maa ka nano an, hinaa min yedata ŋun, kono ko Ben an yedata ŋun be o ebbani fii ŋun ben.»

²⁴ Bay beya taalibaaŋe sappo nanii ŋun, be seytinani ben neene-gootoobe diŋo. ²⁵ Onsay Iisaa noddi be, o wi'i: «Hiŋon andi hooreeŋe diya leyyi no laamori di doole, awa kadi lambe maŋŋe ben no feyyintini laamu ngun e hoore maŋŋe. ²⁶ Kono onon, wota on wa'u wa ben. Kala faalaado wonde tedduŋo e hakkunde mon, yo wonu kurkaadu mon. ²⁷ Awa kadi kala faalaado wonde yeesoojo e hakkunde mon, yo wonu maccuŋo mon. ²⁸ Ko wano non, *Bii-Aaden on ardaali fii kurkanegol, kono ko fii kurkanagol, okkitira ngurndan mun ŋan fii cottudi duuduŋe.»

Fii no Iisaa Wuntiniri Bumbe diŋo Yeerikoo
(Mrk. 10.46-52; Luk. 18.35-43)

²⁹ Bay wonii be yaltii Yeerikoo, jamaa duuduŋo jokki mo kanko Iisaa. ³⁰ Tawi bumbe diŋo no joodii ka sera laawol. Be nani wonde Iisaa no feyyude, be ewnii, be wi'i: «Yurminee men, yo Koohoojo, bii Daawuuda!»

³¹ Jamaa on feli be fii yo be fanku. Kono be burti ewnaade, wi'a: «Yurminee men, yo Koohoojo, bii Daawuuda!»

³² Onsay Iisaa dartii, o noddi be, o wi'i: «Ko hondun faaladon yo mi wadan on?»

³³ Be wi'i mo: «Ko yo men wuntu, yo Koohoojo!»

³⁴ Iisaa yurmaa be, o meemi gite maŋŋe ŋen. Be wunti kisan, be jokki mo.

21

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam
(Mrk. 11.1-11; Luk. 19.28-44; Yhn. 12.12-19)

¹ Bay wonii be baŋike Yerusalaam haa be hewtii Bayti-Faazii, ŋun ko takko Fello *Zaytuuni ngon, kanko Iisaa o nuli taalibaaŋe makko diŋo, ² o wi'i be: «Yahee e ngoo hoŋo wongo yeeso mon doo, on taway ŋon kisan mbabba no humii, hara himba wondi e mbabun mabba. Hunton

dí, addanon mi. ³ Si god'fo aru on e landaade god'fun, on wi'ay mo: «Ko haaju Koohoojo on yani e majji.» Onsay o accay di ara.»

⁴ Dun wadiri fii ko daaliranoo annabaajo on kon no laatora:

⁵ «Wi'u jamaa *Siyuuna on:

«E hino lando maa on ka arata e maa,

himo wad'dii mbabba,

himo yawi e hoore mbabun keccun,

e hoore bikkun mbabba,

himo heewi newaare.»^k

⁶ Taalibaabe ben yahi, wadi ko Iisaa yamiri be kon. ⁷ Be addoyi mbabba mban e mbabun mabba on. Be nda'dani mo conci mabbe din e hoore majji, o joodii don. ⁸ Tawi yimbe duudube e nder jamaa on no nda'danaynoo mo conci mun din ka laawol, wofbe ben taya caldi ledde den, nda'dana mo ka laawol. ⁹ Tawi jamaa hikkornoofdo yeeso e iwtirnoofdo baawo Iisaa on no ewnaade, wi'a:

«Hosannaa*, yo bii Daawuuda!

Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on,

darja burdo toowude wonanii ma.»^m

¹⁰ Bay wonii o naatii Yerusalaam, saare nden fow memminii, wi'i: «Ko hombo woni oo?»

¹¹ Jamaa on jaabii, wi'i: «Ko annabi Iisaa oo jeyaado Naasirata, dun ko e nder Jaliilu.»

Fii no Iisaa Rad'ori Yeeyoobe ben ka Juulirde Mawnde

(Mrk. 11.15-19; Luk. 19.45-48; Yhn. 2.13-16)

¹² Bay wonii Iisaa naatii ka dingiral *juulirde mawnde, o rad'ii yeeyaynoobe ton ben fow e soodaynoobe ben. O wayliti taabe wadaynoobe sensa-sensita ben, e julle yeeyaynoobe gabooji ben, ¹³ hara himo wi'ora be: «No windii: «Suudu an ndun innoyte suudu torordu Alla»,ⁿ kono onon on wattii ndu fammeere wuybe!»

¹⁴ Tawi bumbe e layoobe no badaade mo ka juulirde, o sellina be.

¹⁵ Kono bay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben yi'ii kaawakeeji moyyi di o wadi din, e ko faybe ben ewnotoo kon ka juulirde mawnde wi'a «Hosannaa*, yo bii Daawuuda», be seytini,

¹⁶ be wi'i mo: «A nanii ko be woni wi'ude kon?»

Iisaa jaabii be: «Hiyyii, e hara haa hande on jangaali d'ii kongu'di wonde: «Ko kundule faybe ben e muynoobe ben hebirtaa mantoore?»^p

¹⁷ O acci be don, o yalti saare nden, o yahi *Betanii, o waali ton.

Fii no Yibbehi kin Hud'iraa

(Mrk. 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Ko Iisaa yilititoo ka saare bimbi, o weelaa. ¹⁹ O yi'i yibbehi ka laawol, o badii ki. Kono ko kaaki tun o tawi e makki. Onsay o wi'i ki: «A rimitataa hande kadi.» E on saa'i don kisan yibbehi kin yoori.

²⁰ Bay taalibaabe ben yi'ii dun, be njaldi, be wi'i: «Ko honno kii yibbehi yooriri kisan?»

²¹ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, si tawii hidon gom'dini, hara on sikkitaaki, wonaa ko wad'aa e kii yibbehi kon tun wadoton. Kono kadi, si on wi'ii ngoo fello yo ngo boro doo, ngo

yaha ka baharu, d'un waday. ²² Kala ko landordfon gomdinal e nder toragol Alla, on hebay.»

Lande fii Bawgal Iisaa ngal

(Mrk. 11.27-33; Luk. 20.1-8)

²³ Bawto d'un Iisaa naati ka juulirde mawnde. E nder ko o jannata kon, hooreeɓe yottinoobe sadaka ben e mawɓe jamaa on ari, wi'i mo: «Ko e ley kongol hombo wonda wadude d'un, e ko e ley kongol hombo wonda?»

²⁴ Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Min kadi mi landoto on huunde wootere. Si on jaabike lan, onsay mi yeetoto on ko e ley kongol hombo mi woni wadirde d'un. ²⁵ E hara lootugol ko Yaayaa lootaynoo yimɓe ben kon, ko honto iwri: ko ka arsi, kaa ko e neddanke?»

Kono ɓe wi'indiri: «Si en jaabike mo ko ka arsi iwri, o wi'ay en ko hondun hadunoo gomdinen mo? ²⁶ Si en jaabike mo-le ko e neddanke d'un iwri, haray hulen jamaa on.» (Ko fii fow no jogori Yaayaa wa annabaajo.)

²⁷ Onsay ɓe jaabii Iisaa: «Men andaa!»

Kanko kadi o wi'i ɓe: «Min kadi mi wowlantaa on ko e ley kongol hombo mi woni wadirde d'un.»

Misal Yettaangal e Bibbe Dido

²⁸ Iisaa wi'i ɓe kadi: «Ko hondun miijidfon e dundoo? Hari goddo no mari bibbe dido. O wi'i arano on e ɓen: «Biddo an, yahu golloyaa hande ka ngesa an *wiiju.» ²⁹ On jaabii mo wi'i: «Mi woniraa!» Bawto d'un o ninsiti, o yahi ka ngesa. ³⁰ Ben maɓɓe ɓadii dimmo on kadi, o yamiriri on kadi wano non. Ondon jaabii wi'i: «Mido woniri d'un, yo baaben!» Kono o yahaali. ³¹ Ko hombo e ɓen dido wadi faale baaba mun on?»

Be jaabii mo, ɓe wi'i: «Ko arano on.»

Iisaa kadi wi'i ɓe: «Ka haqiiqa mi andinii on, yantiroobe sagalle janfa ɓen e cagaabe ɓen attike on ka *laamu Alla. ³² Ko fii Yaayaa ariino e laawol feewungol, ronkudon mo gomdinde. Kono yantiroobe sagalle janfa ɓen e cagaabe ɓen gomdini mo. Onon non, ɓen yi'unoobe d'un, on tuubaano bawto d'un, gomdindon mo.»

Misal Yettaangal e Halfinaabe Ngesa Wiiju

(Mrk. 12.1-12; Luk. 20.9-19)

³³ «Hedee kadi misal goo: No woodunoo jom galleejo, tutunoodo *wiiju. O howi tutateeri ndin, o jasi ngayka fii ka wiiju on oyyee, o wadi bente ka reenoowo on wona, o halfini ndi remooɓe wiiju ɓen, o yahi safaari. ³⁴ Bay saa'i sojitugol wiiju on hewtii, o immini kurkaadi makko haa e remooɓe wiiju ɓen fii yo ɓe jonnu ɓe ɓiɓɓe wiiju.

³⁵ «Kono ɓen remooɓe wiiju hendii d'in kurkaadi, piyi goddo on, wari oya, ɓe ferii goddo goo kaaye. ³⁶ O immini kurkaadi makko goo kadi ɓurɓe ɓeya aranun duudude, remooɓe wiiju ɓen wadiri bendon kadi wano non. ³⁷ Ka sakkitorun o immini ɓiddo makko on haa e maɓɓe, himo wi'a: «Be teddinay ɓiddo an on.» ³⁸ Kono bay remooɓe wiiju ɓen yi'ii ɓiddo on, ɓe wi'indiri: «Ko oo woni ronoowo on! Aree waren mo, d'un en hendoto ndondi makko ndin.» ³⁹ Onsay ɓe nangi mo, ɓe nabi ka ɓaawo tutateeri wiiju, ɓe wari.»

⁴⁰ Iisaa wi'i kadi: «Jooni non, nde jom tutateeri wiiju ndin ari, ko hondun o wadata ɓen remooɓe wiiju?»

41 Ben hooreebe jaabii mo, be wi'i: «O re'iray ben bonbe no yurmiri, onsay o halfina tutateeri ndin remooŋe goo, hara ko jonnitoobe mo biŋbe wiŋu ben ka dabbunde.»

42 Onsay Iisaa wi'i be: «E hara on jangaali haa hande ko bindi dŋn wi'i kon? Ko fii hidŋ wi'i wonde: <Hayre nde mahooŋe ben hawkunoo nden wontii hittunde ka soŋbundu.

Dun ko e Joomiraado on iwri,
dŋn no hawnii e gite men!> ¶

43 «Ko dŋn wadi si mi wi'ay on, laamu Alla ngun yettitante on, ngu yedee jamaa wadafdo ko Alla yidi kon. 44 Awa kala yanudo e nden hayre, o lancoto, kala kadi mo nde yani e hoore mun, o muncoto.»P

45 Bay hooreebe yottinoobe sadaka ben e *Fariisiyaabe ben nanii dŋn mise, be andi ko fii maŋbe Iisaa woni wowlude. 46 Be woni e dabbugol feere no be nangira mo, kono hari hibe huli jamaa on, ko fii hari jamaa on no jogori mo wa annabaajo.

22

Misal Yettaangal e Saatinaabe e Peera

(Luk. 14.15-24)

1 Iisaa yewtiri be kadi misal, o wi'i be: 2 «Laamu Alla ngun no wa'i wa lando, wadudo caatal fii peera bidfo mun. 3 O nuli kurkaadi makko dŋn yo noddoy saatinaabe ben ka caatal. Kono tawi ben faalaaka arude. 4 O nuli kadi kurkaadi goo, o wi'i: <Yahee wi'on saatinaabe ben: Mi ebbindike fii caate dŋn. Ga'oy an koy e daabeeji an fayudi dŋn hirsama. Fow gasii. Aree ka caatal!»

5 Kono be foygiti fii ngal caatal, be yahi, oya on ka ngesa mun, godfo on ka ngeygu mun. 6 Beya heddiibe nangi kurkaadi dŋn, tampini, wari. 7 Lando on tikki. O immiini suufaabe makko ben, o muloyi ben ittube ko'e, o sunni saare maŋbe nden. 8 Onsay o wi'i kurkaadi makko dŋn: <Caatal ngal fewndike, kono saatinanoobe ben handaa e mun. 9 Jooni, yahee ka date-cele, saatinon kala mo yi'udon ton ka caatal!»

10 Onsay kurkaadi makko dŋn yahi ka date, be mottindiri kala be be tawnoo ton, bonbe e moyyube, haa suudu ka caatal ngal wadata dŋn heewi yimbe. 11 Bay lando on arii yi'ugol arube tawegol ben, o haynii dŋn godfo mo bornaaki concii peera. 12 Lando on wi'i mo: <Njaatigi an, ko honno waawirdaa arude doo, a bornaaki concii peera?> On nedfo fanki. 13 Onsay lando on wi'i kurkaadi dŋn: <Habbee mo juude e koyde, bugodon mo ka niwre ka buri wodfude, ka wullaandu e natindiro jiiye woni ton!» 14 Ko fii noddaabe ben no duudi, kono ko seedaabe subaa.»

Fii no Iisaa Ndarndoraa fii Yobugol Sagalle

(Mrk. 12.13-17; Luk. 20.20-26)

15 Onsay *Fariisiyaabe ben yahi, fewjodi fii no be nangira Iisaa kongudi makko dŋn. 16 Be immiini e makko taalibaabe maŋbe ben, e yimbe *Heroodu ben, ben wi'i mo: «Karamoko, meden andi ko on nunduŋe, hidon jannirde laawol Alla ngol goonga, awa kadi on denyotaako hay gooto, ko fii on burdindinaa yimbe ben. 17 Yeete

men jooni ko miijid'on: E hara no haani ka men yoba lando mawdo Roomu on sagalle, kaa haanaa?»

¹⁸ Kono nde tawnoo Iisaa no andi miijooji mabbe bondi din, o jaabii be, o wi'i: «Ko fii hondun ndarndorton mi, faasiqiibe? ¹⁹ Hollee lan wuundu yobeteendu sagalle.» Onsay be yeebani mo *dinaruuru. ²⁰ O landii be, o wi'i: «Ko nandolla hombo e bindi hombo woni e mayru?»

²¹ Be jaabii: «Ko lando mawdo Roomu on.»

Onsay o wi'i be: «Jonnitee lando mawdo Roomu on ko makko kon, jonniton Alla kadi ko mun kon.» ²² Be njaldi fii kon ko be nani, be acci mo don, be yahi.

Fii Sadduusiyaabe ben e Ummutal ngal

(Mrk. 12.18-27; Luk. 20.27-40)

²³ Nden jande tigi *Sadduusiyaabe, wi'ube wonde ummutal alaa ben, ari landii Iisaa, ²⁴ be wi'i mo: «Karamoko'en, Muusaa no wi'i wonde si goddo maayii, o accaali bibbe, haray mijjiraawo makko on no haani yettude on keynguujoo mo o acci, fii no o hebirana on kotiraawo makko jurriya. ²⁵ Tawi no woodunoo hakkunde amen bibbe njeedifo. Arano on jombi, maayi. Nde tawnoo o accaali jurriya, mijjan makko roni debbo on. ²⁶ Dimmo on kadi woniri wano non, tammo on kadi wano non, haa be njeedifoo non be timmi. ²⁷ Bawto mabbe be fow, debbo on kadi maayi. ²⁸ Bay hari ben njeedifoo non resii on debbo, ko hombo e ben on debbo wontanoyta ka ummutal?»

²⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Hidon e nder palji, ko fii on alaa faamude bindi din, on alaa faamude kadi bawgal Alla ngal. ³⁰ Ko fii ka ummutal, worbe ben resataa, rewbe ben kadi resetaake, kono be wa'ay wa malaa'ikaabe ben ka kammuuli. ³¹ E on jangaali ko Alla daalani on kon fii ummutal maybe ben, wonde: ³² «Ko min woni Alla Ibraahiima e Alla Issaaga e Alla Yaaquuba?» Awa Alla wonaa Alla maybe ben, kono ko o Alla wurbe ben.»

³³ Jamaa hedinoodo on njaldi fii janndeeji di Iisaa jannaynoo din.

Fii Yamirooje Burde Mawnude den

(Mrk. 12.28-34; Luk. 10.25-28)

³⁴ Bay Fariisiyaabe ben humpitike wonde o fankinii Sadduusiyaabe ben, be mottondiri. ³⁵ Goddo e mabbe, waawudo fii Sariya on, landii mo dundoo fii ndarndagol mo, o wi'i: ³⁶ «Karamoko'en, ko yamiroore honde furi mawnude ka Sariya?»

³⁷ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Yo a yidir Alla Joomiraado maa on bernde maa nden fow e wonkii maa kin fow e hakkil maa kin fow.» ³⁸ Ko dun woni yamiroore aranere nden e mawnde nden. ³⁹ E hino dimmere nden ko wa mayre: Yo a yidir jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non. ⁴⁰ Ko e dee yamirooje doo didi Sariya on fow e annabaabe ben tippi.»

Fii Hakkunde Almasiihu on e Daawuuda

(Mrk. 12.25-37; Luk. 20.41-44)

⁴¹ Nde tawnoo Fariisiyaabe ben no moobondiri, Iisaa landii be dundoo, ⁴² o wi'i: «Ko hondun miijid'on fii *Almasiihu on, ko o jurriya hombo?»

Be jaabii mo: «Ko Daawuuda.»

⁴³ Onsay Iisaa wi'i be: «Ko honno Daawuuda noddiri mo Joomi? Bay ko Ruuhu Allaahu on ardii mo fewndo o wi'i:

⁴⁴ «Joomiraado on daalani Joomi an on:

Joodor ka sengo an jaamo,

haa mi wada aybe maa ben ka ley teppe maa.»^t

⁴⁵ «Si Daawuuda tigi wi'ii Almasiihu on «Joomi», haray ko honno non Almasiihu on woniri jurriya makko?»

⁴⁶ Laatii hay gooto waawaali mo jaabaade hay kongol. Gila nden pande hay gooto suusaali landaade mo.

23

*Fii no Iisaa Feliri Hooreebe Diina ben
(Mrk. 12.38-39; Luk. 11.39-52, 20.45-46)*

¹ Onsay Iisaa yewti jamaa on e taalibaabe mun ben, ² o wi'i: «Ko jannoobe fii Sariya on ben e *Fariisiyaabe ben newnanaa jannugol fii Sariya Muusaa on. ³ Awa doftée, wadon kala ko be wi'i on, hara on wadiraali wa kuude mabbe den. Ko fii be wowlay, hara be wadataa.

⁴ Hibe habba dolle teddude, mettude nabude, be fawa de e hoore balbe yimbe ben, hara kambe tigi be faalaaka de memminirde hay hoore hondu fii wallugol be. ⁵ Kuude mabbe de be wadata den fow ko fii yo yimbe ben yi'an be. Awa kadi hibe yajna *paaloy bindi mabbe koy^u, be juutina binsanji conci mabbe.^w ⁶ Hibe yidi ndadfulé arane den ka nafagol e saffeeji arani din ka juulirde, ⁷ e hiwreede ka fottirde. Hibe yidi kadi yo yimbe ben noddiri be karamoko'en.

⁸ Kono onon, wota on wadu haa noddedon karamoko, ko fii ko gooto woni Karamoko mon, onon on fow ko on musifbe. ⁹ Awa kadi, wota on noddu hay gooto baaba ka hoore leydi doo, ko fii ko gooto woni Ben mon, dun-le ko on Wondo ka kammu. ¹⁰ Wota on wadu haa noddedon yeesojo, ko fii ko gooto woni Yeesojo mon on, on-le ko *Almasiihu on. ¹¹ Yo burdo teddude on e hakkunde mon wonu kurkaadu mon. ¹² Ko fii mawntiniido woo jippinoyte, jippindo hoore mun woo kadi mawninoyte.

¹³ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, dun ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon falande yimbe ben laamu kammu ngun, hara on naataataa, on accataa faalaabe naatude ben naata.

¹⁴ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, dun ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon jatta galleeji keynguube, hidon juutina julde fii yiingo. Sabu dun on heboyay naawooje burde sattude.

¹⁵ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, dun ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon jinda ka baharu e ka leydi fii silmingol gooto. Nde on silmi, wadon mo bidfo jahannama nde laabi didi buri ko mon kon!

¹⁶ «Bone wonanii on, yo bumbe dowoobe, wi'a: «Si godfo woondirii *juulirde mawnde nden, haray hinaa huunde. Kono si godfo woondirii kanje juulirde mawnde nden, haray dun farlike mo.» ¹⁷ Ko onon yo njofoobe e bumbe! Ko hondun buri mawnude hakkunde kanje den e juulirde mawnde labbinde kanje den nden? ¹⁸ Maafun hidon wi'a: Si godfo woondirii *layyorde nden, haray dun hinaa huunde, kono si godfo woondirii ko sakkaa kon ka hoore layyorde,

haray d'un farlike mo. ¹⁹ Ko onon yo bumbe, ko hond'un buri mawnude hakkunde ko sakkaa kon e layyorde labbinaynde ko sakkaa kon? ²⁰ Awa, kala on woondir'do layyorde nden, haray o woondirii nde, kayre e kala ko woni e mayre. ²¹ Awa kadi kala woondir'do juulirde mawnde nden, haray o woondirii nde, kayre e Hofu'do e mayre on. ²² Kala woondir'do kammu ngun kadi, haray o woondirii jullere laamu Alla nden e Joodi'do e mayre on.

²³ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, d'un ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon ittana naana e suukooran e jamaku farilla, hara hidon welsindanii ko buri hittude kon ka Sariya, d'un ko peewal ngal e yurmeende nden e sella-findeyaagal ngal. Hara-le ko d'un haanunod'on jokkude, tawa kadi on welsindaaki e ko heddi kon. ²⁴ Ko onon yo bumbe d'owoobe, sukkitoo'be buubii ka yarata, hara-le on mod'ay ngeloo'ba!

²⁵ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, d'un ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay ko baawo miranji d'in tun labbinton, hara hidi heewi miile e angal waawugol hoore mun. ²⁶ Ko onon yo Fariisiyaabe bumbe, adee labbinon taho nder miranji d'in, fii no baawo on kadi laabira.

²⁷ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, d'un ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon wa'i wa genaale rawninaade fotude e kene, hara nder majje on no heewi tew yi'e maybe e kala noone tuundi. ²⁸ Onon kadi ko nii! Ka kene hidon wa'ani yimbe ben wa feewu'be, kono hara ka nder hidon heewi faasiqankaaku e angal peewal.

²⁹ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, d'un ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon maha maandina genaale annabaabe ben, para kadi maandeeji genaale feewu'be ben, ³⁰ hara kadi hidon wi'a: «Si tawno meden woodanoo e tawnde baabiraa'be amen ben, men wontidataano e ma'bbe fii hibbugol yiiyan annabaabe ben.» ³¹ Ko nii wond'on seeditorde e hoore mon tigi, wonde ko on bibbe ben warunoo'be annabaabe ben. ³² Awa juurinee sariyaare baabiraa'be mon ben!

³³ «Ko onon, yo bolle, iwdi kuura! Ko honno non dadirton donkinireede jahannama? ³⁴ Ko d'un wadi si mido nabande on annabaabe e faamu'be e jannoobe, waroyon wobbe, fempon wobbe, foccon beya ka juulirde mon, cukkodon be gila e saare hebi e saare, ³⁵ fii yo yiiyan kala feewu'do hibbaad'an yantu e hoore mon, d'un non ko gila e yiiyan Haabiila d'an, on feewu'do, haa addani e yiiyan Zakariyaa, oo bid'do oo wi'eteedo Berekiiya, on mo warunod'on hakkunde layyorde nden e juulirde mawnde nden, ³⁶ ko fii ka haqiiqa mi andinii on, d'un fow yantoyay e hoore nguu jamaanu.

³⁷ «Ee Yerusalaam! Ee Yerusalaam! Ko an yo saare sahinbinoore annabaabe, wariroore nelaabe e mun kaaye! Ko haa honto mi faalanoo moobude bee faybe maa wano gertogal moobirta coppi e ley gabitti mun, e hin-le on jabaali d'un! ³⁸ Awa nokkuure mon nden eggaama, nde caabii! ³⁹ Ko fii mi andinii on, on yitataa lan haa pande wi'oyton: «Yo barki wonan oo wond'o arude e innde Joomiraado on!» »Y

24

Maandeeji fii Artoyogol Iisaa Almasiihu on
(Mrk. 13.1-2; Luk. 21.5-6)

¹ Bay wonii Iisaa fokkitii yaltude ka *juulirde mawnde, taalibaabe makko ben badii mo fii hollugol mo darnoodi juulirde nden. ² Kono o jaabii be, o wi'i: «On yi'ii d'un fow? Ka haqiiqa mi andinii on, hay hayre e hoore hayre luttooytaa doo ko lancaaka.»

³ Onsay o joodoyii ka Fello *Zaytuuni. Taalibaabe ben ari tawi mo e gundoo, be wi'i mo: «Yeete men, ko honde tuma d'un wadoyta, e ko hondun wonoyta maande aroygol mon ngol e lannoode aduna on?»

⁴ Iisaa jaabii be, wi'i: «Reenee fii wota gooto faljin on, ⁵ ko fii buy aroyay baarora innde an nden, hara no wi'a ko kapun woni *Almasiihu on. Awa ben faljinoyay yimbe duufube. ⁶ On nanoyay kadi fii hareeji no wowlee, e haalaaji fii gereeji. Awa wota on hulu, ko fii bee d'un wada. Kono hinaa d'on wonata lannoode nden. ⁷ Hareeji kadi wadoyay hakkunde leyyi d'in. Laamateeriiji d'in kadi immondirana, nokkeeli goo heegeeji wada, kapun e dimbande leydi. ⁸ Kono ko d'un fow wonata fudfoode sattendeeji nanditaydi e muuseendi neta d'in.

⁹ «Awa be wattoyay on e juude tampinoobe ben, be wara on. Leyyi d'in fow kadi ana on sabu innde an nden. ¹⁰ Buy seloyay gomdinal ngal, be janfondira, be apindira. ¹¹ Awa waditiibe annaba duufube yaltitoyay, be faljina yimbe buy. ¹² Sabu beydagol angal peewal ngal, giggol duufube dufuytoyo, ¹³ kono kala nappiidfo haa ka lannoode, o dandoyte. ¹⁴ Oo Kibaaru Moyyo fii *laamu Alla ngun feppinte e aduna on fow, fii no leyyi d'in fow nanira seeditoore nden. Ko onsay aduna on lannata.

¹⁵ «Awa, nde yi'udfon huunde harmunde caabinaynde nde annabi Danu'iila wowlunoo fii mun nden daakanike nokkuure hormorde nden wooY, (haray yo jangoowo on faamu), ¹⁶ onsay yo hodube ka diiwal Yahuuda ben dogir ka pelle. ¹⁷ On wondo ka fowtorde hoore suudu mun wota tippano ko woni kon ka nder suudu. ¹⁸ On wondo kadi ka ngesa wota yiltito fii yettugol dolokke mun on. ¹⁹ E nder den balde d'on, bone wonanay sowiibe ben e muyninaybe ben. ²⁰ Awa toree fii wota ndun dogudu mon ardu ndungu maa e *palaande fowteteende e mun nden. ²¹ Ko fii onsay sateende mawnde wadafay, nde sifa mun wadaali gila aduna dawii haa hande, e nde buri mun waditataa han kadi. ²² Si tawno den palaade rabbindinanooka, hay gooto dadataano. Kono sabu subaabe ben, den palaade rabbindinte.

²³ «Awa si goddo aru on e wi'oyde wonde: «Almasiihu on no dool!» maa «himo daal!», wota on hoolo mo. ²⁴ Ko fii waditiibe almasiihu e waditiibe annaba feepoyay, be wadfoya maandeeji njani e kaawakeeji fii no be faljinira hay subaabe ben, si no gasaynoo. ²⁵ Awa mi *hiitanike on fii d'un.

²⁶ «Awa si be wi'ii on: «E hino himo ka wulaa», wota on yahu, maa: «Himo ka nder cuudi», wota on hoolo! ²⁷ Awa ko wano mayande mayirta non iwra ka funnaange, jalba haa ka hirnaange, ko wano non ardu *Bii-Aaden on woniroyta. ²⁸ Ko ka ko maayi kon woni woo, jigaaje den moobotoo.

²⁹ «Kisan bawto satteende den jalaade, «Naange ngen nibbitay, tawa lewru ndun jalbataa, koode den ka kammu kadi yana, ko tiidi kon ka kammu kadi dimboyoo.»^Z

³⁰ «Ko onsay maande Bii-Aaden on feenata ka kammu, bolondaaji din fow ka hoore leydi fesa, be yi'oya non Bii-Aaden on no ara e duule iwruke ka kammu, hara himo arda e bawgal e mangural mawngal.

³¹ Onsay o nuliroya malaa'ikaabe makko ben hito moolanaango *liital, be mooba subaabe makko ben, gila funnaange hebi hirnaange e gila nano hebi jaamo, gila ka kammuuli din fuddi haa ka di haadi.

³² «Yo misal yibbehi kin wonan on gandal. Nde caldi makki din heccidiri, di wiliti, on andanay hoore mon wonde setto ngon badike.

³³ Ko wano non kadi, no yiirufon dii piiji fow no wada woo, haray andee wonde Bii-Aaden on badike ka dambugal. ³⁴ Ka haqiiqa mi andinii on, dun fow waday ado nguu jamaanu feyyude. ³⁵ Kammu ngun e leydi ndin feyyay, kono min kongudi an din feyyataa.»

Fii Hebulanagol Saa'i Artoygol Bii-Aaden on

(Mrk. 13.32-37; Luk. 17.26-36)

³⁶ «Kono hay gooto andaa fii nden jalaande e on saa'i, hinaa hay malaa'ikaabe ben ka kammuuli, hinaa hay Bidfo on, kono ko Baabaajo on tun andi fii nden jalaande e on saa'i. ³⁷ Ko wadunoo kon fewndo jamaanu Nuuhu, wadoyay kadi ka jalaade ado artugol Bii-Aaden on.

³⁸ Ko fii, e dee jalaade ado waamere nden wadude, hari yimbe ben no jaamaynoo yara, no jomba jombanee, haa jande Nuuhu naatunoo ka laana. ³⁹ Be sogitaaki hay huunde haa nde waamere nden arnoo, nde yooli be be fow. Ko wano non woniroyta ardu Bii-Aaden on.

⁴⁰ «Onsay yimbe dido wondube e ngesa woota, godfo e mabbe yettete, oya on lotta. ⁴¹ Wano non kadi, rewbe dido wonbe unidude, godfo e mabbe yettete, oya on lotta. ⁴² Awa wattanee yiila, ko fii on andaa ko e jalaande honde Joomiraado mon on aroyta. ⁴³ Ko fii andee fota, si tawno jom galle no andunoo nde ngujo on araynoo wujjugol e nder jemma on, o wattanayno yiila, hara o accaali galle makko den fusee. ⁴⁴ Ko dun wadi, onon kadi hebilee, ko fii Bii-Aaden on aroyay e saa'i nde on sogitaaki.»

Fii Golloowo Holniido e Golloowo Bondo

(Luk. 12.41-48)

⁴⁵ «Hara ko jiyaado hombo reeniido holniido woni ko jom mun halfinta neemingol kurkaadi mun din e saa'i haanudo? ⁴⁶ Maloore wonanii on jiyaado, mo jom mun ari tawi no jokkiri non. ⁴⁷ Ka haqiiqa mi andinii on, o halfinay mo jawle makko den fow. ⁴⁸ Kono si tawii on jiyaado ko bondo, wi'oowo: «Jom an neebii araali», ⁴⁹ onsay, o nangana tilfugol dimmoobe makko ben, hara kanko himo jaama yarida e mandilooobe ben, ⁵⁰ jom on jiyaado aray nde on jiyaado sabbaaki mo, e saa'i mo o sogitaaki, ⁵¹ o letta mo lette sattude, o wada mo ka faasiqiibe ben wadatee ton, ka wullaandu e natindiro jiiye woni ton.

25

Misal Yettaangal e Jiwbe Sappo

¹ «Awa laamu kammu ngun no wa'i wa nde jiwbe sappo yetti lampuuji mun, yahi fii fottoygol e jom jomba. ² Tawi njowo e mabbe ko njofoobe, beya njowo ko faamuibe. ³ Ko njofoobe ben yettata lampuuji mun dɪn, be ronki naborde nebban ko be huɓɓinira dɪ, ⁴ kono faamuibe ben kapun ardi e lampuuji e tindohoy nebban. ⁵ Nde tawnoo jom jomba neebii, fow soyyii d'aanii.

⁶ «Bay wonii tumbere jemma, ewnaa: «E hino jom jomba! Yaltee fii jabbagol mo!» ⁷ Onsay ben jiwbe immii, be ebbindanii lampuuji mabbe dɪn. ⁸ Njofoobe ben wi'i faamuibe ben: «Okkoree men nebban, ko fii lampuuji amen dɪn no e fii d'aanagol!» ⁹ Faamuibe ben jaabii be, wi'i: «Oo'o, dan yonataa! Yahee soodoyon ka yeeyoobe ben.»

¹⁰ «Fewndo ko be yahi soodoygol, jom jomba hewti. Hebulinoobe ben naatidi e makko ka peera, baafe den ombaa. ¹¹ Bay nettii, beya jiwbe kadi ari, be wi'i: «Koohoojo, Koohoojo, udditanee men!» ¹² Kono o jaabii be, o wi'i: «Ka haqiiqa, mi andaa on!» »

¹³ Onsay Iisaa wi'i: «Awa wattanee yiila, ko fii on andaa palaande e saa'i nde mi arata.»

Misal Yettaangal e Kurkaaduube Tato
(Luk. 19.11-27)

¹⁴ «Laamu Alla ngun no wa'i kadi wa neddo fokkitudo safaari. O noddi kurkaduube mun, o halfini be jawle makko den. ¹⁵ O jonni goddo on *talanji jowi, o jonni oya talanji didi, o jonni tammo on talanru wooturu, mo bee e taaqa mun, onsay o yahi e safaari makko. ¹⁶ Don kisan hendiido talanji jowi dɪn yahi gollitiroyi dɪ, o heboyi talanji jowi e hoore majji. ¹⁷ Wano non kadi hendiido talanji didi on, o hebi e hoore majji talanji didi. ¹⁸ Kono hendinoodo talanru wooturu on, o yahi, o jasi ngayka, o iri mbuudi jom makko dɪn.

¹⁹ «Bay neeboyii, jom ben kurkaaduube arti. O landitii be ko honno be golliri. ²⁰ Hendinoodo talanji jowi on badii, o addidi dɪ e talanji jowi goo kadi, o wi'i: «Koohoojo, on acciranno talanji jowi, awa e hino talanji jowi kadi ko mi hebi e hoore majji kon.» ²¹ Jom makko wi'i mo: «A wadii ko moyyi, yo kurkaaduujo moyyo holniido. Ko fii a nundii e hoore ko fandi, mi wadete e hoore ko duudi. Weltodu e jom maa!»

²² «Hendinoodo talanji didi on kapun kadi badii, wi'i: «Koohoojo, on acciranno talanji didi, e hino talanji didi ko mi hebi e hoore majji kon.» ²³ Jom makko wi'i mo: «A wadii ko moyyi, yo kurkaaduujo moyyo holniido. Ko fii a nundii e hoore ko fandi, mi wadete e hoore ko duudi. Weltodu e jom maa!»

²⁴ «Hendinoodo talanru wooturu on kapun kadi badii, wi'i: «Koohoojo, bay mido andunoo ko a neddo sattudo fii, sojitoowo ko a aawaa e wa'oowo ko a sankaa, ²⁵ mi huli, mi yahi, mi iroyi talanru maa ndun ka nder leydi. E hino ndu, jabu ko jeydaa kon.»

²⁶ «Jom makko jaabii mo wi'i: «Ko an yo jiyaado bondo puydo! E hida andunoo mi sojitay ko mi aawaa, maa mi wa'ay ko mi sankaa? ²⁷ Awa, hida haanunoo accude mbuudi an dɪn e juude gollitiroobe dɪ ben^a, dɪn, nde mi artunoo woo, mi hettayno dɪ mi jeynoo dɪn e hoore tonol!»

^a 25:27 25.27 Accugol mbuudi e «juude gollitiroowo dɪ on», no firi wallingol dɪ ka «banki».

²⁸ «Onsay jom makko wi'i: «Jabitee dī e juude makko, jonnon dī oo jogiidō talanji sappo dīn! ²⁹ Ko fii ko mardo on beydantee haa duuda, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon. ³⁰ Awa, jiyaado fussaajiyo on, bugee mo ka niwre ka buri wodfude, ka wullaandu e nātindiro piye woni ton!» »

Fii Naawoore Sakkitorde nden

³¹ «Tuma *Bii-Aaden on ardoyi e mangural mun ngal, wondude e malaa'ikaabe ben fow, o joodfoyto ka jullere makko laamu darjinnde. ³² Onsay leyyi dīn fow mottindirte yeeso makko. O sendindira yimbe ben, wano ngaynaako sendindirta baali e be'i. ³³ O wadira baali dīn ka sengo makko jaamo, be'i dīn ka sengo makko nano.

³⁴ «Onsay Lando on wi'ay wonirbe ka sengo mun jaamo ben: «Aree, yo be Ben an barkini! Hendofoṅ ndondi laamateeri ebbananoondi on ndin gila ka fudfoode aduna on. ³⁵ Ko fii mi weelano, okkordon mi ko mi jaama, mi dōndano, okkordon mi ko mi yara, mi wonno kodo, wernudon mi, ³⁶ mi holi, holtindon mi, mi jawi, dankidon mi, mi sokaa, ndaarudon mi.»

³⁷ «Onsay feewube ben jaaboyto mo, wi'a: «Joomi, ko honde tuma men yi'u-maa hida weelaa, men okkor-maa ko jaamaa, maa ka dōndadaa, men okkor-maa ko yaraa? ³⁸ E ko honde tuma men yi'u-maa ko a kodo, men wernu-maa, e ka holudaa, men holtin-maa? ³⁹ E ko honde tuma men yi'u-maa hida nawni, maa hida sokii, men yahi e maa?» ⁴⁰ Onsay Lando on jaaboto be, wi'a: «Ka haqiiqa mi andinii on, nde tawnoo on wadani dūn burdo fandude e musibbe an ben, tawi ko min wadandon dūn.»

⁴¹ «Bawto dūn o wi'a wontirbe ka nano makko ben: «Pottitee lan, yo hudaabe, yahee ka yiite poomayankeewe ebbanaange Ibuliisa e malaa'ikaabe mun. ⁴² Ko fii mi weelano, on okkoraano lan ko mi jaama, mi dōndaa, on okkoraali lan mi yara, ⁴³ mi woni kodo, on wernaali lan, mi holi, on holtinaali lan, mi nawni, mi sokaa, on ndaaraali lan!»

⁴⁴ «Onsay kambe kadi be jaaboyto, be wi'a: «Joomi, ko honde tuma men yi'u-maa hida weelaa, maa hida dōndaa, maa ko a kodo, maa hida holi, maa hida nawni, maa e kaso, men wallaali ma?»

⁴⁵ «Onsay o jaaboyto be, o wi'a: «Ka haqiiqa mi andinii on, nde tawnoo on wadanaali dūn godfo e bee burbe fandude, tawi ko min woni on wadanaali dūn!» ⁴⁶ Ben non nawrete ka lette poomayankeeje. Kono feewube ben nawrete ka *ngurndan poomayankejan.»

26

Fii no Hooreebe Diina ben Haldiri Janfagol Iisaa

(Mrk. 14.1-2; Luk. 22.1-2; Yhn. 11.45-53)

¹ Bay wonii Iisaa gaynii dīn yewtereji fow, o wi'i taalibaabe makko ben: ² «Hidon andi si balde dīdī feyyi, *Juldeere Yawtaneede nden waday, awa *Bii-Aaden on wattete e joge fii yo o fempe e *leggal altindiraangal.»

³ Tawi onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e mawbe jamaa on no moobondiri ka nder tata yottinoowo mawdo sadaka on, dūn ko oo wi'eteedo Qayaafa. ⁴ Be haldi nangirgol Iisaa yoyre, be wara. ⁵ Kono

fow e mun be wi'i: «Hinaa ka fewndo juldeere, fii wota murtaldu waɗu e hakkunde jamaa on.»

Fii no Debbo Juuriri Nebban ka hoore Iisaa

(Mrk. 14.3-9; Yhn. 12.1-8)

⁶ Nde tawnoo Iisaa no ka saare *Betanii, ka suudu Sim'uunu, oo nawnunooɗo ɗamajan, ⁷ debbo ari tawi mo kanko Iisaa. Tawi on debbo no jogii tindohun hayre daneere tew angiri satta-cogguuri. Wa fewndo ko Iisaa joodii fii nafagol, kanko debbo on o juuri angiri ndin ka hoore Iisaa.

⁸ Bay wonii taalibaabe ben yi'ii ɗun, be seytini, be wi'i: «Ko hondun woni nafa ndee bonnere? ⁹ En waawayno yeeyude ndii angiri ko satti, jonna coggu mayri on miskinbe ben.»

¹⁰ Bay Iisaa andii ɗun, o wi'i be: «Ko hondun sattinanton oo debbo? Ko fii ko kuugal moyyal o waɗanimmi. ¹¹ Miskinbe ben kan, hiɗon wondi e maɓbe soono woo, kono min, on wondataa e an soono woo. ¹² Ko o hibbiri ndii angiri ka bandu an, ko fii no mi hebulanora surreede. ¹³ Ka haqiiqa mi andinii on, kala ka oo Kibaaru Moyyo feppinaa e aduna on, fii koo ko oo debbo waɗi kadi sifete, o anditane.»

Fii no Yudaasi Janfori Iisaa

(Mrk. 14.10-11; Luk. 22.3-6)

¹⁴ Onsay godɗo e *sahaabaabe Iisaa ben sappoo e ɗiɗo, ɗun ko Yudaasi Iskariiyu, yahi ka hooreefe yottinoofe sadaka ben, ¹⁵ o wi'i: «Ko hondun waawoton mi okkude, mi watta Iisaa e juude mon?» Be limani mo tammaaji cappande tati kaalisi.^b ¹⁶ Gila ontuma himo ɗaɓɓude feere no o wattira Iisaa e juude maɓbe.

Fii Nafakka Juldeere Yawtaneede nden

(Mrk. 14.12-26; Luk. 22.7-23; Yhn. 13.21-30)

¹⁷ Ka pallal aranal *Juldeere Bireedi ɗe Aldaa e Lewen ɗen, taalibaabe ben ari, wi'i Iisaa: «Ko honto faaladon yo men moyyanon on nafakka Juldeere Yawtaneede nden?»

¹⁸ O jaabii be, o wi'i: «Yahee ka saare haa ka kaariijo, wi'on mo: «Karamoko'en wi'ii woo: Saa'i maɓbe on ɗadike, ko ka mon be juulidata e taalibaabe maɓbe ben Juldeere Yawtaneede nden.»

¹⁹ Taalibaabe ben waɗoyi ko Iisaa yamiri be kon, be moyyini nafakka juldeere nden.

²⁰ Bay niɓɓii, kanko Iisaa o ɗadii fii nafagol, wondude e sappoo e ɗiɗoofe ben. ²¹ E nder ko be naamata kon, o wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, godɗo e mon janfoto lan.»

²² Be aani fota. Onsay mo bee e maɓbe woni e wi'ugol mo: «E hara Koohoojo, ko min?»

²³ O jaabii be, o wi'i: «Ko on mo mi yollidi jungo e miran gooto janfotoo lan. ²⁴ Awa Bii-Aaden on no yahude wano fii makko windori non, kono bone wonanii on janfotooɗo Bii-Aaden on. Ko burnoo moyyande on nedɗo ko si o jibinanooka!»

²⁵ Onsay Yudaasi, ɗun ko janfotooɗo mo on, yetti haala kan, wi'i: «Karamoko'en, e hara ko min?»

Iisaa jaabii: «Ko wano wi'irdaa non!»

²⁶ E nder ko ƒe jaamata kon, Iisaa yetti bireedi. Bay o gaynii du'aade, o tayiti, o jonni taalibaabe ƒen, e hoore himo wi'a: «Jabee jaamon, d'undoo ko ƒandu an ndun nii.»

²⁷ O yetti kadi jardukun wad'orkun njaram, o jarni Alla, o jonni ƒe, e hoore himo wi'a: «On fow yaree. ²⁸ Ko fii d'un ko yiiyan an ƒan nii, yiiyan *ahadi hibboyteedan ƒan fii yaafuyee junuubaaji duudufuƒe. ²⁹ Mi andinii on, mi yaritataa hande kadi njaram ƒiɓɓe *wiiɗu haa ɗande mi yaridooya e mon njaram wiiɗu kesan ka laamateeri Baaba an.» ³⁰ Bay wonii ƒe beytii beyti Zabuura, ƒe yahi ka Fello *Zaytuuni.

Fii no Iisaa Hiitori fii Yeddanne Petruusu nden

(Mrk. 14.27-31; Luk. 22.31-34; Yhn. 13.36-38)

³¹ Onsay Iisaa wi'i ƒe: «E nder oo jemma, on fow on selay lan, ko fii no windii: «Mi waray ngaynaako on, wuro baali ngon saakoo.»^C ³² Kono tuma mi immintinaa, mi hikkanto on yeeso, tawoyon mi Jaliilu.»

³³ Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i mo: «Hay si fow selay on, min non mi selataa on few.»

³⁴ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii ma, e oo jemma tigi, ado ndonto yoggude, haray a yeddii fii an laabi tati.»

³⁵ Petruusu jaabii mo kadi, wi'i: «Hay si tawii bee mi maayida e mon, mi yeddataa fii mon few!» Taalibaabe ƒen fow kadi wi'iri non.

Fii no Iisaa Torori Alla ka wi'etee ƒon Jatsaymaani

(Mrk. 14.32-42; Luk. 22.39-46)

³⁶ Bawto d'un Iisaa yaadi e maɓɓe e ndee nokkuure wi'eteende *Jatsaymaani, o wi'i taalibaabe ƒen: «Jooɗee doo haa mi wodɗitoo fii toragol.» ³⁷ O nabori Petruusu e ƒiɓɓe Zabadii ƒen ɗiɗo. Onsay o fuddii heɓude annde e sokola, ³⁸ o wi'i ƒe: «Wonkii an kin no aani haa e mayde. Wonee doo, hiiren.»

³⁹ Onsay o yahi yeeso seeda, o sujji, o torori nii, o wi'i: «Baaba an, si no gasa, yo kun jardukun tampere pottito lan. Kono non wota faale an on waɗu, kono yo faale maa on waɗu.»

⁴⁰ O artoyi e taalibaabe ƒen, o tawi ƒe ɗaanike. O wi'i Petruusu: «Jaka on waawaali hiiridude e an hay saa'i gooto? ⁴¹ Hiiree toroɗon fii wota on naatu e jarrabi. Wonkii kin no yid'i waɗugol ko moyyi, kono ƒandu ndun no lo'i.»

⁴² O wodɗitii ƒe kadi ɗim mun, o torori nii, o wi'i: «Baaba an, si tawii gasataa ka kun jardukun tampere pottitoo lan, hara mi yaraali kun, yo faale maa on waɗu.» ⁴³ O artoyi kadi, o tawi ƒe ɗaanike, ko fii hari gite maɓɓe ɗen teddii. ⁴⁴ O acci ƒe ɗon, o yahi, o wodɗitii ƒe kadi, o torii kadi tammun, o fillitii ɗin konguɗi.

⁴⁵ Onsay o arti e taalibaabe ƒen, o wi'i ƒe: «E on ɗaani kadi, fowtidon? Awa jooni saa'i on ɓadike, Bii-Aaden on no watteede e juude junuubanke'en. ⁴⁶ Immee mahen, ko fii wonɗo janfaade lan on ɓadike!»

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mrk. 14.43-50; Luk. 22.47-53; Yhn. 18.3-12)

⁴⁷ E nder ko o yewtata kon, hawrondiri Yudaasi, tawdaaɗo e sappoo e ɗiɗooƒe ƒen, hewtidii e jamaa duudufuɗo jogiɗo kaafaaje e bedi, immorde e hooreeƒe yottinooƒe sadaka ƒen e mawƒe jamaa on.

48 Tawi wondo mo janfaade on wadaniino be ndee maande doo, o wi'i: «Mo mi hirbii woo, haray ko on. Nangee mo.» 49 Tun o badii Iisaa, e hoore himo wi'a: «On jaaraama karamoko'en!» Onsay o hirbii mo.

50 Iisaa wi'i mo: «Gido an, wadu ko ardaa wadugol kon.» Onsay ben yimbe badii, fawi Iisaa juude, be nangi mo. 51 Tun, goddo e wondunoobe e Iisaa ben fonti jungo, sorti kaafa mun kan, o soppi kurkaadu yottinoowo mawdo sadaka on, o itti mo nowru ndun. 52 Onsay Iisaa wi'i mo: «Wattu kaafa maa kan ka ka wonnoo don, ko fii yettube kaafa ben fow, ko kaafa mulirtee. 53 Kaa a sikku mi waawataa toraade Ben an ballal, o addanammi kisan buri koneeli sappoo e didi malaa'ika? 54 Kono si dun wadii, haray ko honno ko bindi din wi'i kon laortorta? Bay ko di wi'i kon ko nii haani wonirde!»

55 Onsay Iisaa wi'i jamaa on: «Hidon ardi e kaafaaje e bedi fii nangugol lan, wa si ko ngujo arandon? E hin-le jande woo mido joodii ka *juulirde mawnde, mido janna, on nangaali lan. 56 Kono dun fow ko wadiri ko fii ko annabaabe ben windunoo kon yo laato.» Onsay taalibaabe ben fow acci mo don, dogi.

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Hooreebe Diina ben

(Mrk. 14.53-65; Luk. 22.54, 22.63-71; Yhn. 18.12-14, 19-24)

57 Onsay nangube Iisaa ben nabi mo ka yottinoowo mawdo sadaka on, dun ko Qayaafa, ka jannoobe fii Sariya on e mawbe ben mottondiri don. 58 Tawi Petruusu no iwtiri baawo makko ka wodditii haa ka tata yottinoowo mawdo sadaka on. O naati, o joododi e aynoobe ben fii andugol ko honno dun wattinirta.

59 Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e dental fewjoobe ben fow no dabba seedeje fenaandeeji goo e hoore Iisaa fii no be warira mo, 60 kono be hebaali, fii kala seeditotoobe penaale duudube arii.

Kono sawto dun yimbe dido ari, 61 be wi'i: «Oo wi'i no waawi lancude juulirde Alla mawnde nden, darnitoo nde e nder balde tati.»

62 Onsay yottinoowo mawdo sadaka on immii, wi'i mo: «A jaabotaako hay huunde e ko bee woni seeditaade e hoore maa kon?» 63 Kono Iisaa fanki. Yottinoowo mawdo sadaka on wi'i mo: «Mi woondinirii ma Alla Wuurudo on, yeeto men si ko an woni *Almasihu on, dun ko *Biddo Alla on.»

64 Iisaa jaabii mo wi'i: «Ko wano wi'irdaa non. E hoore dun mi andinii on, gila jooni on yi'ay Bii-Aaden on no joodii ka sengo jaamo Jom Bawgal on, no arda e duule iwruke ka kammu.»

65 Onsay yottinoowo mawdo sadaka on seeki concii mun din, wi'i: «O hoyonii Alla! Ko seedeje hondii kadi faaladen? On nanii hoyre makko nden! 66 Ko hondun sikkudon?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Himo foddi e mayde!»

67 Onsay be tutti mo ka yeeso, be uttii mo, wofbe ben bantii mo 68 e hoore hibe wi'a: «Ko an yo Almasihu, hotto ko hombo luubi-maa!»

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa

(Mrk. 14.66-72; Luk. 22.54-62; Yhn. 18.15-18, 25-27)

69 Onsay tawi Petruusu no joodii ka nder tata. Debbo kurkaaduujo ari badii mo, wi'i: «An kadi hida wondunoo e Iisaa, oo jeyaado Jaliilu.»

70 Kono o yeddi yeeso fow, o wi'i: «Mi andaa ko wondaa wowlude!»

⁷¹ Wa ko o fokkitiri ka dambugal njanal, debbo kurkaaduujo goo kadi yi'i mo, wi'i wonnoobe don ben: «Oo no wondunoo e Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

⁷² O yeddi kadi e nder woondoore, o wi'i: «Mi andaa oo nedfo!»

⁷³ Bay nettii seeda, wonnoobe don ben badii, wi'i Petruusu: «Ka haqiiqa ko a godfo e mabbe, ko fii haala maa kan no holli iwdi maa ndin.»

⁷⁴ Onsay o woni e huditagol woonda, wi'a: «Mi andaa oo nedfo!» Tun, ndontoori ndin yoggi. ⁷⁵ Petruusu anditi kisan kongol ngol Iisaa wi'unoo mo ngol, wonde: «Ado ndonto yoggude, a yedday fii an laabi tati.» Onsay o yalti ka yaasi, o wulli wullaandu sattundu.

27

Fii no Iisaa Nabiraa ka Pilaatu

(Mrk. 15.1-15; Luk. 23.1-7, 13-25; Yhn. 18.28-40)

¹ Bay weetii, hooreebe *yottinoobe sadaka ben fow e mawbe jamaa on fewjodi fii no be warira Iisaa. ² Bay wonii be habbii mo, be nabi mo, be watti e juude Pilaatu, dun ko hooreejo diwal ngal.

Fii no Yudaasi Wartori

(Sah. 1.18-19)

³ Bay Yudaasi janfiido mo on tawii Iisaa happanaama wareede, o ninsi, o natti tammaaji cappande tati kaalisi din ka hooreebe yottinoobe sadaka ben e ka mawbe ben, ⁴ e hoore himo wi'a: «Mi wadii junuubu, fawugol mo bonnaa mayde.»

Be jaabii mo, be wi'i: «Haaju amen e dun? Dun ko haaju maa!»

⁵ Onsay Yudaasi bugii tammaaji kaalisi din ka nder *juulirde mawnde, o iwi don, o yahi, o wengitoyii.

⁶ Hooreebe yottinoobe sadaka ben moobiti tammaaji kaalisi din, be wi'i: «Dagaaki ka di watee ka marirde laafunde, ko fii ko di coggu yiiyan.» ⁷ Bay wonii be fottanii, be yetti din mbuudi, be soodi ngesa mahoowo paya fii ko wona berde hobbe. ⁸ Ko dun wadi si mban ngesa no w'ee haa hande Ngesa Yiiyan. ⁹ Ko nii ko annabi Yeremiiya wi'unoo kon laatori, wonde: «Be yettii tammaaji cappande tati kaalisi din, dun ko mbuudi di *Isra'iilayankeebe ben fottunoo yobugol fii makko din, ¹⁰ be soodii di ngesa mahoowo paya, wano Joomiraado on yamirirnoo lan non.»^d

Fii no Pilaatu Landori Iisaa

(Mrk. 15.2-15; Luk. 23.2-5, 13-25; Yhn. 18.29-40)

¹¹ Bay wonii Iisaa bannaama yeeso hooreejo diwal ngal, kanko hooreejo on o landii mo, o wi'i: «Hara ko an woni lando Yahu-udiyanke'en?»

Iisaa jaabii mo: «Ko wano wi'irdaa non.» ¹² Kono o jaabaaki huunde e ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben tognata mo kon.

¹³ Onsay Pilaatu landii mo, wi'i: «A nanaali koo ko be woni seeditaade e hoore maa fow?» ¹⁴ Kono Iisaa jaabaaki mo hay huunde e dun. Dun ndalfini hooreejo diwal ngal fota.

¹⁵ Tawi juldeere kala, hooreejo diwal ngal no woowi accitande be kasoojo gooto, mo jamaa on torinoo fii mun woo. ¹⁶ Hari hibe marnoo kasoojo andanoodo fii mun, wi'eteedo Barabaasi. ¹⁷ Nde tawnoo hibe

moobondiri, Pilaatu landii be, o wi'i: «Ko hombo e bee faaladon yo mi accitan on? Ko Barabaasi kaa ko Iisaa, wi'eteedo *Almasiihu on?»
 18 Ko fii hari himo andunoo ko sabu nawliigu be wadiri Iisaa e joge.

19 Wa fewndo ko o joodfii himo naawude ka naawirdu, beyngu makko nuli e makko, wi'i: «Wota a ukko e fii oo feewudo, ko fii hande mi tampii fota e koydol fii makko.»

20 Kono hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben yuuni jamaa on tortagol Barabaasi, be wara Iisaa. 21 Onsay hooreejo diiwal ngal yetti haala kan, wi'i be: «Ko hombo e hakkunde bee dido faaladon yo mi accitan on?»

Be jaabii: «Ko Barabaasi!»

22 Pilaatu wi'i be kadi: «Ko hondun non mi wadata Iisaa, oo wi'eteedo Almasiihu?»

Fow jaabii: «Ko yo o fempe!»

23 Kanko hooreejo diiwal ngal, o wi'i: «Hara ko bone hombo oo wadi?»

Be burti ewnaade, wi'a: «Yo o fempe!»

24 Bay Pilaatu tawii alaa waawude huunde, awa kadi murtaldu ndun beydoto woni, onsay o yetti ndiyan, o soodfii e tawnde jamaa on, o wi'i: «Min mi tawetaake e hibbugol yiiyan oo dan! Dun ko onon wonani!»

25 Onsay jamaa on fow jaabii, wi'i: «Si men toonu mo, yo yiiyan makko dan hibbitu e hoore amen, e hoore fiibe amen ben kadi!»

26 Bawto dun, Pilaatu accitani be Barabaasi. Bay wonii Iisaa gaynaama focceede, kanko Pilaatu o watti mo e juude mabbe fii yo o fempe.

Fii no Suufaabe ben Wadiri Iisaa Jalnori

(Mrk. 15.16-20; Luk. 23.11; Yhn. 19.2-3)

27 Onsay suufaabe hooreejo diiwal ngal nabi Iisaa ka nder suudu laamu, be mottindiri dental suufaabe ben fow, be hunditi mo. 28 Be borti mo concii din, be borni mo dolokke bodeejo.^d 29 Be sacci katanwol bulle, be wadi ka hoore makko, be tambini mo kalinwol ka jungo makko naamo. E hoore dun be ari, be jiccii yeeso makko e nder jalnori, e hoore hibe wi'a: «Salminaango e maa, yaa an lando Yahuudiyankeebe!» 30 Be tutti mo, be yetti kalinwol ngol, be tappiri mo ka hoore. 31 Bay wonii be gaynii mo wadude jalnori, be borti mo dolokke on, be borni mo concii makko din, be nabi mo fii fempayegol.

Fii no Iisaa Wariraa

(Mrk. 15.21-32; Luk. 23.26-43; Yhn. 19.17-27)

32 Ko be yaltata, be fotti e gorko mo Sirenii wi'eteedo Sim'uunu, be karhi mo nabugol *leggal Iisaa altindiraangal ngal. 33 Bay wonii be hewtii e ndee nokkuure wi'eteende Golgotaa, ko woni firo dun ko «Nokkuure Laalagal Hoore», 34 be okkori mo njaram jillaadan hahhannde. Kono bay o metlike dan, o jabaali yarude. 35 Bay wonii be fempii mo, be sendiri concii makko din urba.^e 36 E hoore dun be joodfii don, be ayni mo. 37 Be wadi ka dow hoore makko bindi bangindi fii ko o happiranaa kon, dun ko: «Ko oo woni Iisaa Lando Yahuudiyanke'en.» 38 Tawi wuybe dido no fempidaa e makko, goddo on ka sengo makko naamo, oya on ka nano makko. 39 Tawi feyyoobe ben no hoyna mo, hayla hoore, 40 hara hibe wi'a: «An oo wi'unoodo lancay juulirde

^d 27:28 27.28 Ko dolokke bodeejo lando on bornotonoo. ^e 27:35 27.35 Zab. 22.19

mawnde nden, darnita nde e nder balde tati, dandito an tigi! Si tawii ko an woni *Bid'fo Alla on, tippo ka leggal altindiraangal d'on!»

⁴¹ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben e mawbe ben kapun kadi no jalaynoo mo, wi'a: ⁴² «O dandii beya, kono o waawataa dandude hoore makko? Si ko o lando Isra'iila'en, yo o jippo ka leggal altindiraangal, d'un en gomdinay mo. ⁴³ Bay himo halfinii e Alla, yo Allaahu on dandu mo jooni si himo yidi mo, ko fii o wi'ii ko o Bid'fo Alla!» ⁴⁴ Tawi wuybe be o fempidaa ben no yennira mo wano non kapun kadi.

Fii Mayde Iisaa nden

(Mrk. 15.33-41; Luk. 23.44-49; Yhn. 19.25-30)

⁴⁵ Gila naange e hoore, niwre wadi e leydi ndin fow haa ka baawo fanaa. ⁴⁶ Telen wa ka baawo fanaa, Iisaa ewnii ko tiidi, o wi'i: «Iilooyi, Iilooyi, lama sabaxtanii?»^f (Dun no firi: Alla an, Alla an, ko fii hondun tertanidfaa mi?)

⁴⁷ Wobbe e wonnoobe d'on ben nani ko o wi'i kon, be wi'i: «O noddii Iiliya!» ⁴⁸ Tun, godfo e mabbe dogi, yettoyi linsere, o fubbini nde haa nde loppii ndiyan lammudan, o wadi nde e tuggordu, o townani mo fii yo o yaru. ⁴⁹ Kono beya wi'i: «Accu, ndaaren si Iiliya aray danda mo.»

⁵⁰ Iisaa ewnii kadi ko tiidi, o timmi.

⁵¹ Onsay *wirngallo ngon ka juulirde mawnde seekii, woni pecce didi, gila dow haa ley. Leydi ndin dimbii, pete den feccii. ⁵² Genaale den udditii, balli yimbe Alla maayunoobe buy immitii, ⁵³ be yalti ka genaale, be naati ka saare hormorde bawto immitagol Iisaa, be feepani yimbe duudube.

⁵⁴ Bay hooreejo suufaabe ben e wondunoobe e makko ben fii aynugol Iisaa yi'ii ko leydi ndin dimbii kon e ko ari e wadude kon, be huli fota, be wi'i: «Ka haqiiqa, hari oo ko Bid'fo Alla!»

⁵⁵ Tawi rewbe duudube no ka wodditii, no ndaara, tawi ko ben tigi jokkunoo Iisaa gila Jaliilu fii ko kurkanoo mo. ⁵⁶ Tawi no tawdanoo e mabbe Mariyama jeyaado Magaduuna, e Mariyama yumma Yaaquuba e Yuusufu, e yumma bibbe Zabadii ben.

Fii no Iisaa Surriraa

(Mrk. 15.42-47; Luk. 23.50-56; Yhn. 19.38-42)

⁵⁷ Bay nibbii, aaden aldudo, wi'eteedo Yuusufu jeyaado Raamati ari, tawi on kadi ko taalibaajo Iisaa. ⁵⁸ O yahi ka Pilaatu, o torii mo hettugol furee Iisaa on. Onsay Pilaatu yamiri jonnugol mo mo. ⁵⁹ Bawto d'un, kanko Yuusufu o yetti furee on, o tumbi e kasanng e laabudo, ⁶⁰ o belnanyi mo e qaburu keso mo o asunoo e feto fii hoore makko. O talli hayre njannde, o wadi ka dambugal qaburu, o yahi. ⁶¹ Tawi Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama oya no joodii d'on, fewtondiri e yenaande nden.

Fii no be Ayniri Yenaande Iisaa nden

⁶² Bimbi nden pande, d'un ko pande bawto hebulanagol fii *aseweere nden, hooreebe yottinoobe sadaka ben e *Fariisiyaabe ben yaadi ka Pilaatu. ⁶³ Be wi'i: «Koohoojo, men anditii, oo majjinoowo wi'uno wa fewndo ko o wuuri, si balde tati feyyii o immitoto. ⁶⁴ Awa yamir fii

yo yenaande nden ayne haa ka palaande tammere, fii wota taalibaabe makko ben aru wujjita furee on, wi'a jamaa on wonde o immitike e hakkunde maybe ben. Dun, nden majjinannde don buray aranere nden.»

⁶⁵ Onsay Pilaatu wi'i be: «E hino suufaafe ko yaha ayna. Yahee ayninon be yenaande nden yeru no waawirdon woo.» ⁶⁶ Onsay be yahi ka yenaande, be burti hibbude hayre nden, nota. Be jodfini don aynoobe ben.

28

*Fii Ummutal Iisaa Almasiihu on
(Mrk. 16.1-10; Luk. 24.1-12; Yhn. 20.1-10)*

¹ Bay *palaande fowteteende nden feyyii, e alat ka subaka, dun ko pallal aranal e nder yontere nden, Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama oya yahi ndaarugol yenaande nden. ² Tawi dimbannde leydi tiidunde wadfi, ko fii hari malaa'ikaajo Joomiraado on tippike iwrude ka kammu, tallii hayre ombiranoonde yenaande nden, joodike e hoore mayre. ³ Tawi yeeso makko ngon no wa'i wa ndaygu, dolokke makko on kadi no rawniri wa cuddi. ⁴ Hakkee ko ben suufaafe aynunoobe don diwni kulol, be wa'i wa maybe.

⁵ Kono malaa'ikaajo on wi'i ben rewbe: «Onon wota on hulu, ko fii mido andi ko Iisaa fempaado on wondon dabbitude. ⁶ Awa o alaa doo, o immitike, wano o wiirunoo non. Aree ndaaron nokkuure ka o belinoo don. ⁷ Yahon tinna, andinoyon taalibaabe makko ben wonde o immintinaama e hakkunde maybe ben, awa kadi o adoyto on Jaliilu. Ko ton yi'oyton mo. Awa, mi yeetike on dun.»

⁸ Onsay be pottitii yenaande nden hepa, e hoore hife huli, wondude e weltaare mawnde. Be dogi fii yeetoyagol taalibaabe ben on kibaaru. ⁹ Onsay Iisaa ari fotti e maabe, o wi'i be: «Mi salminii on!» Onsay be badii, be nangi koyde makko den, be sujani mo. ¹⁰ Bawto dun Iisaa wi'i be: «Wota on hulu. Yahee, humpitoyon musibbe an ben, yo be yahu Jaliilu, ko ton be yi'oytammi.»

Fii ko Suufaafe ben Sifi kon

¹¹ Wa fewndo ko ben rewbe woni ka laawol, tawi wobbe e suufaafe ben naatii ka saare, be yeetike hooreebe *yottinoobe sadaka ben ko wadi kon fow. ¹² Bay wonii ben hooreebe yottinoobe sadaka mottondirii e mawbe ben, be fewjodi, be yeeni suufaafe ben kaalisi duududo, ¹³ be wi'i be: «On wi'ay wonde taalibaabe makko ben arno jemma, wujjiti mo fewndo ko daanidon. ¹⁴ Si hooreejo diiwal ngal non aru e nanude fii dun, men yahay, men yewta mo haa o hooloo, men itta on e annde.» ¹⁵ Onsay suufaafe ben yetti kaalisi on, be wadiri wano be wi'iraa non. Kaa haala lolli e hakkunde Yahuudiyankeefe ben haa weetaango hande ngoo.

Fii no Iisaa Feepirani Sahaabaabe ben

(Mrk. 16.14-18; Luk. 24.36-49; Yhn. 20.19-23; Sah. 1.6-8)

¹⁶ Taalibaabe ben sappoo e goo yahi Jaliilu, e hoore ngoo fello ngo Iisaa todfaninoo be. ¹⁷ Bay wonii be yi'ii mo, be sujani mo. Kono wobbe e maabe sikkitii. ¹⁸ Iisaa badii be, wi'iri be nii: «Mi yedaama kala bawgal ka kammu e ka hoore leydi, ¹⁹ awa yahee, wadon leydi

din fow taalibaabe, *looton be maande kisiyee e innde Baabaajo on e Bid'fo on e *Ruuhu Seniifo on, ²⁰ waajodon be doftagol ko mi yamiri on kon fow. Awa, mido wondi e mon jande woo, haa ka lannoode aduna.»

NO MARKUUSA YOTTINIRI LINJILA ON NON

Fii Waaju Annabi Yaayaa ngun

(Mat. 3.1-12; Luk. 3.1-18; Yhn. 1.19-28)

- ¹ Ko fuddoode Kibaaru Moyyo Iisaa Almasihu, *Bidfo Alla on, nii.
² Wano windori non ka deftere annabi *Isaaya:
 «Awa, mido imminde nulaado an on yeeso maa,
 fii ko fertano-maa laawol maa ngol.»
³ «Kaa hawa ko hawa ewnotofo ka wulaa, wi'a:
 «Moyyinee laawol Joomiraado on,
 fewnon juri makko d'in!»^a
⁴ Yaayaa yaltiti no *loota maande tuubuubuyee ka wulaa, e himo
 waajoo yimbe ben yo be aru, be *lootee maande tuubuubuyee fii
 yo junuubaaji mabbe d'in yaafe. ⁵ Yimbe diiwal *Yahuuda ngal fow
 e hodube *Yerusalaam ben fow ari e makko. Be qirritii junuubaaji
 mabbe d'in, o looti be maande tuubuubuyee ka maayo Yurdayniwol.
⁶ Tawi dolokke Yaayaa on ko leebi ngelooaba, dattol keeci makko d'in
 ko guri. Tawi ko kanu e njuuri buruure o jaamata. ⁷ Kanko Yaayaa
 o wi'i: «Burfo lan doole on no arude baawo an mo mi hewtaa hay
 ugginagol, firta boggi pafde mun. ⁸ Min ko ndiyan mi woni on lootirde,
 kono kanko ko *Ruuhu Seniifo on o lootirta on.»

Fii Lootegol Iisaa e Ndarndegol Makko

(Mat. 3.13-17; Luk. 3.21-22)

- ⁹ Ko e on saa'i don Iisaa iwi saare Naasirata e nder Jaliilu. Yaayaa
 looti mo Yurdayniwol. ¹⁰ E saa'i mo o yawaynoo ka ndiyan on, o yi'i
 kammu ngun no udditoo, Ruuhu Allaahu on no tippora e makko wa
 gabooru. ¹¹ Onsay hawa nanii ka kammu, no wi'a: «Ko an woni Bidfo
 an yidaado on, mido weltor-maa.»
¹² Onsay kisan, Ruuhu Allaahu on nawri Iisaa ka wulaa. ¹³ O woni
 ka wulaa e nder balde cappande nay, Ibuliisa no ndarndoo mo. Tawi
 ko kulle buruure den o wondi, malaa'ikaabe ben no kurkanoo mo.

Fii Be Iisaa Adii Noddude ben

(Mat. 4.12-22; Luk. 4.14-15)

- ¹⁴ Bay wonii Yaayaa wattaama e joge, Iisaa yahi Jaliilu, tawi himo
 waajoo fii Kibaaru Moyyo Alla on, ¹⁵ himo wi'a: «Saa'i on hewtii, awa
 kadi *laamu Alla ngun badike! Tuubee, gomd'inon Kibaaru Moyyo
 on!»
¹⁶ E nder ko o takkotoo *Weendu Jaliilu ndun kon, o yi'i Sim'uunu
 e Andaraawu mijniraawo mun on no bugoo *jalaaji ka weendu, ko
 fii hari ko be yungoofo. ¹⁷ Iisaa wi'i be: «Jokkee lan, mi wattay on
 yungoofo yimbe.» ¹⁸ Don kisan be acciti jalaaji d'in, be jokki mo.
¹⁹ No be yaarunoo seeda, Iisaa yi'i Yaaquuba bidfo Zabadii on, e
 Yuuhanna mijan makko kanko Yaaquuba, tawi ben kadi no e nder
 laana, hibe moyyintina jalaaji mabbe. ²⁰ Kanko Iisaa o noddi be kisan,

^a 1:3 1.3 Mal. 3.1 e Isa. 40.3

be acci don ben maɓɓe Zabadii ka nder laana, wondude e yettanoobe golle ben, be jokki mo.

Fii no Iisaa Raɗori Jinnawii e nder Nedɗo

(Luk. 4.31-37)

²¹ Be yahi Kafernahuum. E *ɲalaande fowteteende nden, don ko aseweere nden, Iisaa naati ka juulirde, woni e jannugol. ²² Ko o jannaynoo kon ɲaldini jamaa on, ko fii himo janniraynoo bawgal, hara wonaa wano jannoobe fii Sariya on ben janniraynoo non. ²³ Hawrondiri nedɗo no ka juulirde maɓɓe don mo jinnawii bonngii nangi, on sonki, wi'i: ²⁴ «Hey ko hondun faalanadfaa men, an Iisaa oo jeyaado Naasirata? Hara ko mulugol men arandfaa? Min mido andi ko hombo wonu-maa, ko a *Seniido mo Alla!»

²⁵ Onsay Iisaa yamiri ngii, wi'i: «Fanku, yaltaa e oo nedɗo!» ²⁶ Onsay ngin jinnawii yeyi on nedɗo, ngii yalti e makko, hingii haaca ko tiidi.

²⁷ Fow ɲaldi, landondiri, be wi'i: «Ko hondun woni du'un? Ko jannde heyre ardunde bawgal. Himo yamira hay jinnaaji bondi din, di doftoo mo!» ²⁸ Onsay kisan, kibaaru fii makko lolti e nder diiwal Jaliilu ngal fow.

Fii no Iisaa Nawndiri Nawnuɓe buy

(Mat. 8.14-17; Luk. 4.38-41)

²⁹ Bay be yaltii ka juulirde don, kambe e Yaaquuba e Yuuhanna, be yahi ka galle Sim'uunu e Andaraawu. ³⁰ Tawi esiraawo Sim'uunu suddiido on no waalii nawnaare nguli-bandu. Tun, be wowlani Iisaa fii makko. ³¹ Iisaa badii mo, nangi jungo ngon, immi mo. Nguli-bandu kin yalti e makko, kanko debbo on o woni e kurkanagol be.

³² Bay nibbii, wonii naange ngen mutii, be addani mo jawbe ben fow e be jinna nangi ben fow. ³³ Tawi saare nden fow no mottondiri ka yeeso dambugal. ³⁴ O sellini jawbe buy, tampirnoobe jabbeeli nooneji nooneji. O radii kadi jinnaaji buy, o salii di wowla, bay hari hidi andi mo.

Fii no Iisaa Waajori e nder Jaliilu

(Luk. 4.42-44)

³⁵ Bimbi nden pande subaka, tawi hentaaki taho, o immii, o yalti, o yaari e nokkuure wulfinnde, o woni e toragol Alla. ³⁶ Onsay Sim'uunu e be o wondunoo ben woni e dabbitugol mo. ³⁷ Bay wonii be yi'ii mo, be wi'i mo: «Fow no dabbitude on.»

³⁸ Iisaa jaabii be, o wi'i: «Yahen ka kofooli kawtirɗi e doo, fii yo mi waajo ton kadi, ko fii ko don addimmi.» ³⁹ Onsay o yahi e nder Jaliilu fow, himo waajoo e nder juulirde den, raɗoo jinna.

Fii no Iisaa Nawndiri mo Damajan

(Mat. 8.1-4; Luk. 5.12-16)

⁴⁰ Onsay mo damajan ari e makko, jiccii, jeeji mo, wi'i: «Si hidon yidi, hidon waawi lan sellinde, mi laaba.»

⁴¹ Iisaa yurmaa mo, fonti jungo mun ngon, meemi mo, wi'i: «Mido yidi, laato selludo laabaa.» ⁴² Don kisan, damajan dan iwi e makko, o selli, o laabi.

⁴³ Iisaa immintini mo kisan e hoore yamiroore sattunde, ⁴⁴ o wi'i mo: «Reeno wota a wowlan don hay gooto, kono yahu hollitoyodfaa *yottinoowo sadaka on, ittaa sadaka fii ko labbinadfaa kon wano

Muusaa yamiri non, fii yo d'un wonan be seedee.» ⁴⁵ Bay wonii on neddo yahii, o woni e wowlugol towna ko wadi kon, e lollingol haa tawi Iisaa waawataa naatude han kadi e saare e kene, kono ko ka baawo ka wuldini o wonaynoo. Tawi no iwree e cende den fow, aree e makko.

2

Fii no Iisaa Imminiri Maaya-Banduujoo (Mat. 9.1-8; Luk. 5.17-26)

¹ Balde seeda bawto d'un, Iisaa arti Kafernahuum, yimbe ben andi wonde himo ka suudu. ² Yimbe duudube moobii don, tawi hay ka dambugal alaa ka rewee, Iisaa no yewta be daaluyee on. ³ Yimbe nayo rondii maaya-banduujoo, addani mo. ⁴ Nde tawnoo be waawataa mo hewtinde Iisaa sabu duudugol jamaa on, be tufi warpakere nden fewndo ka Iisaa woni don, be tippindini on maaya-banduujoo e boggi dimbordi din. ⁵ Bay Iisaa yi'ii gomdinal mabbe ngal, o wi'i maaya-banduujoo on: «Boobo an, junuubaaji maa din yaafaama.»

⁶ Tawi wobbe e jannoobe fii Sariya on no don, hibe miijoo ka berde mabbe: ⁷ «Ko fii hondun oo kan wowliranta nii? Dun ko hoynugol Alla! Ko hombo waawi yaafaade junuubi, ko wonaa Alla?»

⁸ Iisaa andiri kisan ruuhu mun on miijooji mabbe din. O wi'i be: «Ko hondun miijantodon d'un ka berde mon? ⁹ Enee, hakkunde wi'ugol maaya-banduujoo «junuubaaji maa din yaafaama» e «immo yettaa boggi-dimbordi maa din, yahaa», ko hondun e dii doo furi weebude? ¹⁰ Fii no andiron wonde *Bii-Aaden on no mari bawgal ka aduna doo fii yaafagol junuubaaji», ¹¹ o wi'i jukkudo on: «Mi yamirii ma, immo yettaa boggi-dimbordi maa din, hootaa ka maa.»

¹² On immii don kisan yeeso mabbe, o yetti boggi dimbordi makko din, o yalti. Sabu d'un wadi be fow be haawii, tawi hibe mawnina Alla, wi'a: «Hari haa hande men yi'aali sifa d'un!»

Fii no Lewi Jokkiri Iisaa (Mat. 9.9-13; Luk. 5.27-32)

¹³ Iisaa yiltori kadi ka daande weendu. Jamaa on fow ari e makko, o woni e jannugol be. ¹⁴ Wa ko Iisaa feyyata, o yi'i Lewi mo Alfaa no joodii ka yantirde sagalle. O wi'i mo: «Aru jokkaa mi!» Kanko Lewi o immii, o jokki mo.

¹⁵ Bawto d'un, Iisaa joodii fii naamugol ka suudu Lewi, tawi *yantoo be sagalle duudube e junuubankeefe duudube no joododi e makko, wondude e taalibaabe makko ben, ko fii hari jokkunoobe mo ben no duudi. ¹⁶ Bay jannoobe fii Sariya on, be fedde *Fariisiyaabe ben, yi'ii himo naamida e yantoo be sagalle ben e junuubanke'en, be wi'i taalibaabe makko ben: «E ko fii hondun oo naamidanta e yantoo be sagalle ben e junuubanke'en?»

¹⁷ Bay wonii Iisaa nanii d'un, o wi'i be: «Hinaa sellube ben hatonjini e pawndoowo, kono ko pawbe ben. Awa min, wonaa noddugol fewube ben mi arani, kono ko junuubankeefe ben.»

Landal fii Hoorugol (Mat. 9.14-17; Luk. 5.33-39)

¹⁸ Tawi taalibaabe Yaayaa ben e Fariisiyaabe ben kapun no hoori. Be ari, be wi'i Iisaa: «Ko fii hondun taalibaabe Yaayaa ben e be Fariisiyaabe ben kapun hooranta, hara taalibaabe maa ben kan alaa hoorude?»

¹⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Taw si njaatigiibe jom jomba no waawi hoorude nde hiibe wondi e jom jomba? Be gasataa hoorude yeru jom jomba no wondi e maɓbe. ²⁰ Aray e saa'i nde jom jomba pottinaa e hakkunde maɓbe. Onsay e den balde don be hooray.

²¹ «Hay gooto yettataa ceelol bagi keso walkira dolokke kidfo. Dun haray kesun dun naɓoray fow, wuddere nden hurta yaajude. ²² Hay gooto kadi loowataa njaram kesan e nder bootooji guri kidfi. Si hinaa dun, dan njaram kesan wonay sabu ko feeri din guri. Onsay njaram dan woo, bootooji guri din woo, bona. Kono njaram kesan ko e nder bootooji guri kesi loowetee.»

Landal fii Nalaande Fowteteende nden

(Mat. 12.1-18; Luk. 6.1-5)

²³ E aseweere goo, dun ko *jalaande fowteteende nden, hari Iisaa no rewude e gese ngawri. E nder yaadu maɓbe ndun, tawi taalibaabe makko ben no woocora cawti den gese. ²⁴ Fariisiyaabe ben wi'i mo: «Ko hondun bee wadanta ko dagaaki e jalaande fowteteende nden?»

²⁵ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Hara on jangaali haa hande ko Daawuuda wadunoo kon fewndo o weelaa, o faalaa ko o jaama, kanko e yimbe wondunoobe e makko ben? ²⁶ O naati ka nder suudu Alla fewndo oo *yottinoowo mawfo sadaka wi'eteedo Abiiaataraa, o jaami bireediije weebitaade fii sadaka den, de tawata ko yottinoobe sadaka ben tun daganinoo jaamugol, o okkori kadi wondube e makko ben.»

²⁷ O wi'i be kadi: «Aseweere nden ko fii yimbe ben taganaa, yimbe ben taganaaka fii aseweere nden. ²⁸ Ko dun si ko Bii-Aaden on woni jom hay jalaande fowteteende nden.»

3

Fii no Iisaa Selliniri Maaya-Jungoojo

(Mat. 12.9-14; Luk. 6.6-11)

¹ Iisaa naatiti kadi ka juulirde. Tawi maaya-jungoojo no nder ton. ² Nde tawnoo *Fariisiyaabe ben no faalaa toɓnude Iisaa, be ayni mo, hiibe ndaara si o jawnday mo e *jalaande fowteteende nden. ³ Iisaa wi'i on maaya-jungoojo: «Immo darodaa ka hakkunde doo.»

⁴ Ontuma Iisaa landii ben: «E hara no dagii ka godfo wada ko moyyi maa ko boni, danda wonkii maa wona sabu makki e *aseweere?» Kono be deyyi.

⁵ Onsay Iisaa ndaari be e hoore himo tikki, aani fii sattere berde maɓbe den. O wi'i on neddo: «Fontu jungo maa ngon.» On fontu ngo, jungo makko ngon selli. ⁶ Onsay Fariisiyaabe ben yalti, be woni e fewjodugol e yimbe *Heroodu lando on fii no be warira Iisaa.

Fii no Jamaa on Iwri hen fow, Ari e Iisaa

⁷ Bawto dun, Iisaa e taalibaabe mun ben yaari ka weendu. Jamaa moolanaado iwrufo ka diiwal Jaliilu e ka diiwal Yahuuda ⁸ e Yerusalaam e Iduuma e leyde wonirde gafa Yurdayniwol den e fii

banjjeji Tiiri e Siduuna jokki mo. On jamaa, nanunoodo ko o wonnoo wadude kon fow ari e makko. ⁹ Onsay Iisaa yamiri taalibaabe mun ben yo be dabban mo laakun fii wota jamaa on biyu mo. ¹⁰ Nde tawnoo himo sellinde yimbe duuduɓe, tampirnoobe jabbeeli ben fow wubbi e makko fii meemugol mo. ¹¹ Kono be jinna nangi ben, si yi'i Iisaa, jiccotono yeeso makko, ewnoo, wi'a: «Ko a *Bidɗo Alla!» ¹² Kono kanko Iisaa o yamirayno ɗin jinnaaji, o tentina wota ɗi feɗɗin fii makko.

Fii no Iisaa Subori Sahaabaabe mun ben
(Mat. 10.1-4; Luk. 6.12-16)

¹³ Bawto ɗun, Iisaa yawi e fello, o noddi be o faalaa ben, ben ari e makko. ¹⁴ O subii sappoo e ɗiɗo, o toɗɗii be *sahaabaabe, ko o wonda e mun, ko o immina waajoyoo, ¹⁵ wondude e bawgal fii radagol jinnaaji ɗin. ¹⁶ Ben sappoo e ɗiɗo, be o toɗɗii, ko Sim'uunu, on mo o jammi Petruusu, ¹⁷ e Yaaquuba mo Zabadii, e Yuuhanna neene-gooto on on (ben be Iisaa jammi Bowanesiisa, ko woni firo ɗun ko «fiɓɓe-farjitere»), ¹⁸ e Andaraawu e Filiipu e Bartolomaawu e Matta e Tooma e Yaaquuba mo Alfaa e Taddaawu e Sim'uunu tawdaado e fedde *Zelotiibe ben, ¹⁹ e Yudaasi Iskariiyu, janfoytodo mo on.

Fii no Iisaa Jaabori Tooje ɗe O Toojaa
(Mat. 12.22-32; Luk. 11.14-23)

²⁰ Bawto ɗun, kanko Iisaa o arti ka suudu. Yimbe ben moobii kadi haa ka tawata kanko e taalibaabe makko ben be waawataa hay jaamude. ²¹ Bay siɓɓe Iisaa ben nanii ɗun, be ari nangugol mo, ko fii hari hibe wi'a: «O wilike!»

²² Nde tawnoo jannoobe fii Sariya on, iwruɓe Yerusalaam ben, no wi'a: «Balzabuula* no e makko, ko tippude e lando jinnaaji ɗin o woni radorde jinnaaji ɗin.»

²³ Onsay Iisaa noddi be, yewtiri be misal, o wi'i: «Ko honno Ibuliisa waawirta radorde Ibuliisa? ²⁴ Si tawii laamateeri liddondirii kayri tigi, haray ndin laamateeri waawataa tabitude. ²⁵ Awa kadi si suudu liddondirii, ndun suudu waawataa tabitude. ²⁶ Si tawii non Ibuliisa dartike hoore mun tigi, o liddike hoore makko, haray o waawataa tabitude, haray fii makko lannii. ²⁷ Ko fii hay gooto waawataa naatude e nder galle nedɗo dolnuɗo, o mooba keyeeji on ɗin, ado o haɓɓude on nedɗo dolnuɗo. Ko onsay doo o waawata moobude ko woni ka suudu on kon. ²⁸ Ka haqiiqa mi andinii on, yimbe ben yaafante junuubaaji ɗin fow e hoyreeji ɗi be hoynata ɗin, ²⁹ kono kala hoynuɗo *Ruuhu Seniido on hebataa yaafuyee few, haray himo fawtii junuubu haa poomaa.» ³⁰ Ko Iisaa wi'iri be ɗun, ko bay hibe wi'ude: «Jinna no e makko.»

Fii Beynguure Iisaa nden
(Mat. 12.46-50; Luk. 8.19-21)

³¹ Onsay yumma Iisaa e yumma-gootoobe makko ben ari, darii ka yaasi. Be immini godɗo ko noddana be mo. ³² Tawi jamaa on no joodii, hundi mo, be wi'i mo: «Yumma mon e yumma-gootoobe mon ben no darii ka yaasi, hibe ɗaɓɓitude on.»

³³ Iisaa jaabii be, o wi'i: «Ko hombo woni yumma an e yumma-gootoobe an ben?» ³⁴ Onsay o layyi gite e hoore joodiiɓe hundi mo

ben, o wi'i: «E hino yumma an e yumma-gootoobe an ben. ³⁵ Ko fii kala wafudo faale Alla on, haray ko on woni yumma-gooto an on e bandiraawo an on e yumma an.»

4

Misal Yettaangal e Remoowo (Mat. 13.1-23; Luk. 8.4-15)

¹ Iisaa woni kadi e waajagol ka daande weendu. Hakkee ko jamaa moobinoodo takko makko on duudi, o bakii e laakun ka nder weendu, o joodii, jamaa on fow woni ka daande weendu. ² O janniri be piiji buy mise. E nder ko o waajotoo kon, o wi'i: ³ «Hedee, ko remoowo yaltunoo sankugol. ⁴ E nder ko o sankata kon, gabbe goo yani ka fatal, colli din ari modi de. ⁵ Godde den yani e hoore kaaye, ka leydi duudaa, de fudi heja sabu dewlugol leydi ndin. ⁶ Bay naange ngen yaltii, de sumi de yoori sabu angal ka dadi din sinoo. ⁷ Godde goo kadi yani ka sooyoore, de fudidi e mayre, sooyoore nden modi de, laatii de rimaali few. ⁸ Godde goo yani ka leydi moyyiri. De fudi, de mawni, de sawti, cawti goo gabbe cappande tati, cawti goo cappande jeegoo, cawti goo teemedere.»

⁹ E hoore dun, o wi'i: «Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

¹⁰ Bay luttii mo kanko tun, downtunoobe mo ben e *sahaabaabe sappoo e didoobe ben woni e landagol mo firo dee mise. ¹¹ O wi'i be: «Onon on yedfaama gundoo *laamu Alla ngun, kono bee ka yaasi, be wowlirante fow mise, ¹² fii yo be ndaaru, hara be yi'ataa, yo be nanu, hara be faamataa, fii wota be tuubu, junuubaaji mabbe din yaafee.»^b

¹³ O wi'i be kadi: «On faamaali ngal misal doo? Ko honno non faamiroyton deya mise fow? ¹⁴ Remoowo on sanki awdi ndin, dun ko daalol ngol. ¹⁵ Wobbe no wa'i wa nde awdi sankaa ka fatal ka daalol ngol sankaa don. Be nana ngol tun, Ibuliisa ara, itta daalol sankangol e mabbe ngol. ¹⁶ Wobbe goo kadi no wa'i wa nde awdi sankaa ka kaaye. Nde be nani daalol ngol, be jaba ngol heja e nder weltaare. ¹⁷ Kono be alaa dadi, ko fii hinaa be tabitube. Nde satteendeeji maa cukkeede aroyi sabu jokkugol mabbe daalol ngol, be tertoto kisan. ¹⁸ Wobbe goo kadi no wa'i wa nde awdi sankaa ka sooyoore. Ko ben woni nanoobe daalol ngol, ¹⁹ kono ngol ronka rimude e mabbe, ko fii haray ngol modiraama anndeeji aduna e dayniro jawle e faaleeji ngurndan goo. ²⁰ Beya ben non no wa'i wa nde awdi sankaa ka leydi moyyiri. Ko ben woni nanoobe daalol ngol, jaba, ngol rima e mabbe, wobbe goo laabi cappande tati, wobbe goo laabi cappande jeegoo, beya ben laabi teemedere.»

Misal Yettaangal e Lampu (Luk. 8.16-18)

²¹ O wi'i be kadi: «Taw si hara lampu ko ka wirnii wafetee maa ko e ley danki? E hara hinaa ka kene? ²² Ko fii alaa ko suudii ko feepataa, awa kadi kala gundoo ko sakkitora ko feepugol. ²³ Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

²⁴ O wi'i be kadi: «Wattanee yiila e ko hedotodon kon. Ko fii ko sariyaare nde etirfon nden etirantefon, beyditanefon kadi. ²⁵ Ko fii

ko marɔo beydantee, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon.»

Fii no Laamateeri Alla ndin Ebbindiriraa e Awɔi

²⁶ O wi'i be kadi: «Laamu Alla ngun no wa'i wa nde nedɔo yetti awɔi, sanki ka leydi. ²⁷ Woni o ɔaanii woo, o ɔaanaaki woo, jemma e palorma awɔi ndin fuday, njandɔ, hara ko no o andiraa. ²⁸ Leydi ndin fudinany hoore mun, ndi adora puɔol ngol, hikka cawtol ngol, si gabbe ɔen kadi moyyinoo moyya ka cawtol. ²⁹ No gabbe ɔen bendiri, wortowal ngal no yetteede, ko fii haray baagol ngol fewndike.»

Fii no Laamateeri Alla ndin Ebbindiriraa e Bene
(Mat. 13.31-32; Luk. 13.18-19)

³⁰ O wi'i kadi: «Ko hondun ebbindirten e laamu Alla ngun, maa ko misal hongal hollirten ɔun? ³¹ Hingu wa'i wa abbere bene, kon ko furi fandude e ko aawetee kon fow ka leydi. ³² Kono si wonii nde aawaama, nde hawtoo, nde njandɔ, nde bura ko aawetee e naakoo kon fow, nde wada calɔi njani haa ka tawata colli ɔin ka weeyo waaway hodude ka ley ɔowdi makki.»

³³ Ko mise buy wa'itaynoode nii o yewtiraynoo be daaluyee on, noone no be waawiraynoo faamirde. ³⁴ O yewtirtaano be si wonaa mise, kono si wonii ka weddii o sifantono fow taalibaabe makko ben.

Fii no Iisaa Deeyiniri Waabiliire nden
(Mat. 8.23-27; Luk. 8.22-25)

³⁵ Nden pande kiikiide Iisaa wi'i be: «Lumbiten gafa.» ³⁶ Be acciti jamaa on, be nabori Iisaa ka weendu e nder laakun kun o wonnoo e mun kun, laafe goo ɔowti be. ³⁷ Tun waabiliire tiidunde wondunde e hendu woni e wifugol, tawi morloode ndiyan ɔen no piyoo e laakun kun, kun heewa ndiyan. ³⁸ Tawi kanko Iisaa himo awlii ngawlu, ɔaanii baawo. Be findini mo, be wi'i: «Karamoko'en, e on kippataa fii ko men woni mulude kon?»

³⁹ O immii, o tojani hendu ndun, o wi'i ndiyan ɔan: «Deeyu, fankaa!» Hendu ndun deyyi, deeyaango tiidungo wadi. ⁴⁰ E hoore ɔun o wi'i be: «Ko fii hondun hulandon? E hara on alaa gomɔinal haa jooni?»

⁴¹ Be huli kulol tiidungol, be wi'indiri: «Ko hombo woni oo? Ko fii hay keneeli ɔin e baharu on ɔoftoto mo!»

5

Fii no Jinnanoobe Didɔ Selliniraa
(Mat. 8.28-34; Luk. 8.26-39)

¹ Be hewtoyi gafa weendu ndun, ɔun ko e ndii leydi bee Gadariyankoobe. ² Nde Iisaa tippornoo ka laana, aaden mo jinna woni e mun iwri ka genaale, ari yeeso makko. ³ Tawi ka on mari hoɔo ko ka genaale. Hari hay gooto waawataa mo habbude hande kadi, hay si tawii non ko jolokooje. ⁴ Ko fii hari soono woo o dumbete, o jolkee, o taya jolokooje ɔen, o hela dumbirde ɔen. Tawi hay gooto waawataa mo ɔahude. ⁵ Tawi jemma e palorma ko ka genaale e ka pelle o tabiti, e himo sonka, barmintinora kaaye.

⁶ No o haccornoo Iisaa ka wofɔi, o dogi, o ari, o jiccii yeeso makko, ⁷ o ewnii ko tiidi, o wi'i: «Ko hondun faalanadaa lan, an oo *Bidɔo

Alla Jom Bural? Mi torike ma fii Alla, wota a lettan!» ⁸ Ko fii hari Iisaa no wi'ude ngii: «Yaltu e oo neddo, yo jinnawii!»

⁹ Onsay Iisaa landii mo: «Ko honno innetedaa?»

On jaabii: «Ko «Konu», ko fii meden duufi!» ¹⁰ Awa kadi hidfi jeejaynoo mo fota fii wota o yaltin di leydi ndin.

¹¹ Tawi wuro kose moolanaango no ooraynoo ka binde falo don. ¹² Onsay jinnaaji din jeeji Iisaa, hidfi wi'a: «Nawru men e dii koseeji fii no men naatira e nder majji!» ¹³ O newnani di dun. Jinnaaji din yalti e on neddo, di naati e nder din koseeji. Onsay koseeji din gididi ka falo, di unoyii ka weendu, di yoolii, tawi ko wa di guluuji didi.

¹⁴ Onsay ornaynoobe di ben dogi, be fillitoyii dun ka saare e ka fulawaaji, yimbe ben ari yi'ugol kon ko wadi. ¹⁵ Bay be ari e Iisaa, be yi'ii on mo konu jinna wonnoo e mun no joodii bornii, wondi e hakkille timmude, be huli. ¹⁶ Yi'unoobe ko wadi kon fillitanii be ko wadi e hoore jinnanoodo on kon e ko wadi e koseeji din kon. ¹⁷ Onsay be woni e jeejugol Iisaa fii yo o yaltu ka leydi maabe.

¹⁸ Wa ko kanko Iisaa o yawata ka laana, jinnanoodo on torii mo yo o accu be wonda. ¹⁹ Laatii Iisaa newnanaali mo, kono o wi'i mo: «Yahu ka mon, dun ko ka sibbe maa ben, fillitanodaa be ko Joomiraado on wafan-maa kon fow e ko honno o yurmira-maa.» ²⁰ Onsay o yahi, o woni e fillitagol e nder *Dekapooli ko Iisaa wafani mo kon fow. Hediiife mo ben fow jaladi.

Fii no Iisaa Wurnitiri Jiwo, O Sellini Debbo
(Mat. 9.18-26; Luk. 8.40-56)

²¹ Bay Iisaa yettii laana kan, lumbitoyii gada, jamaa moolanaado ari, moobii takko makko kadi ka daande weendu. ²² Tun goddo e hooreebe juulirde nden wi'etedo Yaayirusu, ari. Bay o yi'ii mo, o yani e ley koyde makko. ²³ O torii mo, o jeeji e hoore himo wi'a: «Biddo an jiwo on no e daande mayde. Seenee fawon sookeeje mon den e makko fii no o dadira, o wuura.» ²⁴ Onsay Iisaa yaadi e makko.

Jamaa duududo jokki mo, bittiri mo cende den fow. ²⁵ Tawi kadi debbo no don, hebii duubi sappoo e didi himo soncaade. ²⁶ Tawi o tampii fota e juude jawndooobe duudube, awa kadi o ittii ko o jogii fow, dun nafaali huunde, kono jaw ngun burutu. ²⁷ Bay o nanii fii Iisaa no wowlee, o ari e jamaa on, o wontiri baawo Iisaa, o meemi dolokke makko on, ²⁸ ko fii hari kanko debbo on himo miiyoo: «Si mi waawii tun meemude concii makko din, mi ndikkay.» ²⁹ E on saa'i tigi ko o soncotonoo kon tayi, o andi ka bandu makko wonde o ndikkii jaw makko ngun.

³⁰ Tun Iisaa andi wonde bawgal makko ngal gollii godfun. O yeyyitii e hakkunde mbatu ngun, o wi'i: «Ko hombo meemi concii an din?»

³¹ Taalibaabe makko ben wi'i mo: «Ndaaree jamaa ko bitti on, si hidon maaka «ko hombo meemi lan?» »

³² Onsay o layyi gite takko makko fii yo o yi'u wadudo dun on. ³³ Nde tawnoo debbo on no andi ko feyyi e makko kon, o huli, o diwni, o ari o yani e ley koyde Iisaa, o wowlani mo goonga on fow. ³⁴ Kono Iisaa wi'i mo: «Jiwo an, gomdinal maa ngal sellinii ma. Yahu e hoore buttu, sellaa jaw ngu wondudaa ngun.»

³⁵ Wa fewndo ko Iisaa yewtata d'un, wobbe e jeyaabe ka hooreejo juulirde nden iwi ton ari, wi'i mo: «Jiwo maa on maayii. Ko fii hondun sonjantaa oo karamoojo?»

³⁶ Kono bay Iisaa nanii d'un, o wi'i hooreejo juulirde nden: «Wota a hulu, gomdin tun.»

³⁷ Kono laatii Iisaa jabaano hay gooto dowta mo, si hinaa Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna neene-gooto Yaaquuba on. ³⁸ Bay be hewtii ka hooreejo juulirde nden, kanko Iisaa o yi'ii jii boldu ndun e ko yimbe ben wullata fesa ko tiidi kon. ³⁹ O naati, o wi'i be: «Ko hondun woni nduu jii boldu e d'ii gondi? Ko fii jiwo on maayaali, o daani.» ⁴⁰ Be jali mo.

Onsay o yaltini be fow, o yetti ben jiwo on e yumma jiwo on, wondude e d'owtunoobe mo ben, be naati ka jiwo on woni don. ⁴¹ O nangi jungo jiwo on, o wi'i mo: «Talitaa kumi!» (ko woni firo d'un: «Mi wi'i ma: 'Jiwo, immo!» ») ⁴² Don kisan jiwo on immii, o woni e jindugol, ko fii hari ko mo o duubi sappoo e didi. Kaawee mawdo hefi be. ⁴³ Iisaa yamiri be, tentini, wota hay gooto andu d'un. O wi'i be yo be okkor jiwo on ko o jaama.

6

*Fii no be Naasirata ben Salori Gomdinde Iisaa
(Mat. 13.53-58; Luk. 4.16-30)*

¹ Onsay Iisaa iwi don, o yahi ka leydi makko. Taalibaabe makko ben kadi jokki mo. ² Bay wonii *nalaande fowteteende nden hewtii, d'un ko *aseweere nden, o woni e waajagol ka juulirde. Tawi duudube no hedotonoo mo. Be njaldi, be wi'i: «Dun ko honto iwrani oo? Ko hongu woni nguu faamu ngu oo yedaa, e ko honno sifa d'ii kaawakeeji moyyi woni wadirde e juude makko? ³ E hinaa minisiyeejo on nii? Hinaa kanko woni bid'do Mariyama on? E hara neene-gootoobe makko ben hinaa Yaaquuba e Yuusufu e Yuudu e Sim'uunu? E hinaa bandiraabe makko ben no wondi e men doo?» Dun hadi be gomdingol mo.

⁴ Kono Iisaa wi'i be: «Annabaajo ko ka leydi mun tun e ka musidal mun e ka beynguure mun yawaa.» ⁵ Laatii o waawaali wadude don kaawake woo, si hinaa *fawugol juude e hoore nawnuube goo, sellina be. ⁶ Kono o njaldi sabu angal gomdinal mabbe ngal. O jindi e kodooli hundudi don din, o janni.

*Fii no Iisaa Nulirnoo Sahaabaabe mun ben Sappoo e Did'o
(Mat. 10.2-20; Luk. 9.1-6)*

⁷ Onsay o noddii sappoo e didoobe ben, o woni be e imminirgol dido dido e hoore jonngol be bawgal radagol jinnaaji din. ⁸ E hoore d'un, himo yamiri be wota be yettu hay huunde ko be yoofoo, si hinaa tuggordu wooturu tun: hinaa bireedi, hinaa bonfooji, hinaa yettugol dattol mbuudi. ⁹ Kono o wi'i be: «On wattoto pade, kono wota on borno dolokkaaji didi.» ¹⁰ O wi'i be kadi: «Kala suudu ndu naatoydon e mun, weeree don haa nde hidon iwa e nden nokkuure woo. ¹¹ Kono si woodii e saare nde yimbe ben jabaali on, hefi on, nde hidon yalta don woo, honkee mbullaari teppe mon den fii yo d'un wonan be seedee ella mabbe on.»

¹² Be yahi be waajoyii fii yo yimbe ben tuubu. ¹³ Tawi hibe radoo jinnaaji duudufi, juura nebbe e pawbe duudube, sellina be.

Fii Mayde Annabi Yaayaa nden

(Mat. 14.1-12; Luk. 9.7-9)

¹⁴ Heroodu* lando on humpitii d'un. E hoore d'un tawi innde Iisaa nden lollii, hiibe wi'a: «Yaayaa lootaynoodo maande tuubuubuyee on immitike e hakkunde maybe ben! Ko d'un wadi si himo mari bawgal wadugol kaawakeeji moyyi.»

¹⁵ Tawi wobbe ben no wi'a wondema ko Iiliya, beya ben kadi no wi'a ko annabaajo wa godfo e annabaabe hibbe ben.

¹⁶ Kono bay Heroodu nanii d'un, tawi himo wi'a: «Ko Yaayaa, on mo mi wadi haa daande mun tayaa. Ko on woni ko immitii!»

¹⁷ Ko fii hari kanko Heroodu tigi o nangiino Yaayaa, o jolkii mo, o wadii e kaso, sabu oo debbo wi'eteedo Heroodiia mo kanko Heroodu o yetti, tawi-le on ko beyngu Filiipu, yumma-gooto makko on nun kanko Heroodu, ¹⁸ sabu ko Yaayaa wi'unoo mo kon wonde daganaaki mo ka o yetta beyngu yumma-gooto makko on. ¹⁹ Tawi oo debbo wi'eteedo Heroodiia no haamanii mo kanko Yaayaa, no faalaa mo warude, kono o waawaali, ²⁰ ko fii hari Heroodu no huli Yaayaa, sabu ko o andi kon on ko nedfo feewudo laabudo, jaka himo hiwunoo mo. Tawi himo yidunoo hedagol mo, fii kala si o nanii himo yewta, o jibotono fota.

²¹ Kono pande goo kanko Heroodiia o hebi sabu weebando mo e nder ngal caatal, ngal Heroodu wadani be o lammini ben e hooreebe suufaabe makko ben e hooreebe ben Jaliilu fii anditugol jibineede makko kanko Heroodu ngol. ²² E nder d'un, jiwo Heroodiia on naati, ami, o weli Heroodu e saatinaabe ben.

Onsay lando on wi'i jiwo on: «Toro lan kala ko faaladaa, mi wadante.» ²³ O wadani mo ndee woondoore doo, o wi'i: «Kala ko toridaa mi, mi wadante, hay si ko feccere laamateeri an ndin.»

²⁴ Kanko jiwo on o yalti, o landii yumma makko: «Ko hondun mi landotoo?»

Neene makko jaabii mo wi'i: «Ko hoore Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on.»

²⁵ Kanko jiwo on o hawjiti kisan, o naati, o ari e lando on, o wi'i: «Mido faalaa yo a jonnann doo hoore Yaayaa lootoowo on kisan, hara hinde tumbaa e miran!»

²⁶ Onsay lando on aani, kono sabu woondooje makko den, e be o saatinnoo ben, tawi o faalaaka mo salanaade. ²⁷ O immini kisan suufaajo, o yamiri mo addoygol hoore Yaayaa nden. Suufaajo on yahi, tayoyi hoore Yaayaa nden ka kaso, ²⁸ o addi hoore nden e nder miran, o jonni jiwo on. Jiwo on kadi jonnoyi nde yumma mun. ²⁹ Bay wonii d'un andike, taalibaabe Yaayaa ben ari, yetti furee makko on, be surroyi.

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo

(Mat. 14.13-21; Luk. 9.10-17; Yhn. 6.1-14)

³⁰ Sahaabaabe* ben mottondiri takko Iisaa, be sifanii mo ko be wadi kon fow e ko be janni kon. ³¹ Onsay o wi'i be: «Aree ka weddii, hara ko ka wuldini, fowtodon seeda.» Ko fii hari yimbe buy no wada yaha ara, tawi Iisaa e taalibaabe mun ben alaa hay feere no be jaamira.

³² Onsay kambe tun be bakii e laana fii yahugol e nokkuure wuldinnde. ³³ Buy yi'i hiibe yaha, anditi be. Yimbe ben ka ca'e fow dogi, aditoyii be ka be yahaynoo ton. ³⁴ Bay wonii kanko Iisaa o tippike

ka laana, o yi'i jamaa duududo, o yurmaa be, ko fii hari hiibe wa'i wa baali di alaa ngaynaako. Onsay o woni be e jannugol piiji duudufi.

³⁵ Nde tawnoo nallal ngal poodike, taalibaabe makko ben badii mo wi'i: «Ndee nokkuure ko wulfinnde, awa kadi nallal ngal poodike. ³⁶ Accitee be, be yaha ka fulawaaji e ka kodooli kawtirdi e doo, be dabfoya ko be paama.»

³⁷ Iisaa jaabii be wi'i: «Onon tigi okkoree be ko be paama.»

Kono be wi'i mo: «E hara men yahay, men soodoya bireedi yeru *dinaruujii teemedde didi, men okkora be ko be paama?»

³⁸ Onsay o jaabii be, o wi'i: «Ko birediije jelu mardon? Yahee ndaaroyon.» Be yahi, be humpitoyii, be ari, be wi'i mo: «Ko birediije jowi e liyyi didi.»

³⁹ Onsay o yamiri be yo be jodfinir be fow mojobe mojobe ka hoore hudo hecco. ⁴⁰ Be jodfiniri be saffeeji saffeeji, di yimbe teemedere, e di yimbe cappande njowo. ⁴¹ O yetti birediije den jowi e liyyi din didi, o banti gite den, o fewtini ka kammu, o du'ii. Onsay o tayiti bireedi on, o woni e jonnugol taalibaabe ben ko hewtina jamaa on. O senditi kadi liyyi din e hakkunde fow. ⁴² Fow naami haa haari. ⁴³ Be moofiti debeeje sappoo e didi tew kunte bireedi e liyyi. ⁴⁴ Ben paamunoobe on bireedi hari ko be worbe guluuje njowo.

Fii no Iisaa Seppiri ka hoore Ndiyan

(Mat. 14.22-33; Yhn. 6.16-21)

⁴⁵ Bawto dun kisan, o yamiri taalibaabe makko ben yo be bako ka laana, be hikkoo yeeso makko, be lumba gada, telen Bayti-Sa'iida, e nder ko o yiltata jamaa on kon. ⁴⁶ Bay o waynondirii e mabbe, o yawi ka fello fii toragol Alla.

⁴⁷ Bay nibbii, tawi laana kan no ka tumbo weendu, kanko Iisaa tun himo ka leydi. ⁴⁸ O andi hiibe e nder satteende fota e nder awyingol laakun kun, ko fii hari hiibe tiindondiri e hendu ndun. Wa fewndo ka subaka, o sutori e mabbe, himo seppa ka hoore ndiyan, tawi himo faalaa be feyyitaade. ⁴⁹ Bay taalibaabe ben yi'ii himo seppa ka hoore ndiyan, be sikki ko mbeelu, be sonki, ⁵⁰ ko fii hari be fow be yi'ii mo, be hulii.

Iisaa wi'i be kisan: «Hoolee, ko min nii! Wota on hulu!» ⁵¹ Onsay o yawi ka laana takko mabbe, hendu ndun deyyiti. Be fow be ndalfi fota, ⁵² ko fii hari be faamaali kaawake moyyo wadudfo on ka birediije, bay hari berde mabbe den no uddi.

⁵³ Bay be gaynii lumbude weendu ndun, be hewtii Jaani-Saarata, be saani laana kan. ⁵⁴ Bay be tippike ka laana, yimbe ben anditi kisan Iisaa. ⁵⁵ Be dogi e diiwal ngal fow, be woni e addangol mo nawnuube e hoore foggi-dimbordi, kala ka andanoo himo don. ⁵⁶ Kala ka o naatunoo, woni ka kodooli, woni ka ca'e maa ka fulawaaji, be addayno nawnuube ben ka fottirde, be jeeja mo yo o newnan be tun be meema kombol dolokke makko on. Meemunooobe ngol ben fow ndikki.

7

Fii Fariisiyaabe ben e Aadaaji mun din

(Mat. 15.1-9)

¹ Onsay *Fariisiyaabe ben e wobbe e jannooobe fii Sariya on, iwrunoobe Yerusalaa, moobii takko Iisaa. ² Be yi'i wobbe e

taalibaabe makko ben no jaamira juude tuunufe, e maanaa de soodaaka. ³ (Tawi-le Fariisiyaabe ben e *Yahuudiyankeebe ben fow jaamataano si soodaaki haa laabi, ko fii hiibe jogitinoo naamuuji mawbe mabbe ben. ⁴ Si be iwtiino ka fottirde, be jaamiino woo nde be labbinii. Hiibe jogitinoo kadi naamuuji buy di be wadaynoo, wano lawyugol jardukoy koy e payande den e miranji din.)

⁵ Onsay Fariisiyaabe ben e jannoobe fii Sariya on landii mo kanko Iisaa, be wi'i: «Ko hondun hadi taalibaabe maa ben jokka naamuuji mawbe ben? E ko fii hondun be jaamata, hara be soodaaki?»

⁶ Iisaa jaabii be wi'i: «Isaaya* no haalunoo ko Alla longini mo fii mon moyya, yo faasiqiibe, wano windori non:

«Oo jamaa ko ka toni mun woni lan mawninde,

kono berde mabbe den no wodfondiri e an fota.

⁷ Ko e nder meere be woni lan rewude,

janndeeji di be woni jannude din

ko di yimbe ben sinci.»^C

⁸ «Hidon tertaade yamirooje Alla den, jogitoo naamuuji yimbe ben.»

⁹ O beyditi, o wi'i: «Hidon bugitoo few yamirooje Alla den fii huutorgol naamuuji mon din, ¹⁰ ko fii Muusaa no wi'i: «Teddin yumma maa e ben maa», awa kadi: «on mo hudi ben mun maa yumma mun donkinirte mayde.» ¹¹ Kono onon hidon wi'a godfo no waawi wi'ude ben mun maa yumma mun: «Mi yedii Alla ko mi nafiraynoo on kon.»

¹² E nder wi'ugol mon dun, on accataa ontigi wadana ben mun maa yumma mun hay huunde han kadi. ¹³ Ko nii wondon mehindirde daaluyee Alla on tippude e naamu mon mo sincanadon on. Hidon wafa kadi piiji duudufi goo nandudi e mun!»

Fii ko Tuuninta Nedfo kon

(Mat. 15.10-20)

¹⁴ Iisaa nodditi kadi jamaa on, o wi'i be: «Hedee lan on fow, faamon.

¹⁵ Hay huunde alaa e kene naataynde e nedfo, tuunina mo, kono ko ko yaltata e nedfo kon tuuninta mo. ¹⁶ Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

¹⁷ Bay wonii o naatoyii e suudu ka wodditii jamaa on, taalibaabe makko ben landii mo fii ngal misal. ¹⁸ O wi'i be: «E jaka, onon kadi ko on be alaa faamu? E on andaa hay huunde alaa e kene naataynde e nedfo, waawaynde tuuninde mo? ¹⁹ Ko fii dun naatataa ka bernde makko, kono ko ka reedu makko jaarata, dun yaltinoyee ka baawo.» (Tawi ko o wi'i don ko wonde paameteji din fow no laabi.)

²⁰ O wi'i kadi: «Ko ko yaltata e nedfo kon woni ko tuuninta mo, ²¹ ko fii, ko e nder bernde nedfo mijooji bondi yaltata, kapun e cagayaagal e ngayka e waru-hoore e ²² jeeno e miile e hunyeendi e janfa e jiiibaare e nawliigu e hoyre e mawnintinaare e njofoyaagal. ²³ Dii piiji bondi fow ko yaltaydi e nder nedfo, tuunina mo.»

Fii no Gomdinal Debbo Feniisiyankeejo Bangiri

(Mat. 15.21-28)

²⁴ Bay kanko Iisaa o iwii e nden nokkuure, o yahi e ndii leydi ndee saare Tiiri. O naati don e suudu, tawi o yidfaa hay gooto anda. Kono o waawaali suudaade, ²⁵ ko fii hari debbo mo tawata jinna no nangi bidfo mun jiwo, naniino fii makko kanko Iisaa no wowlee, o ari, o

yani e ley koyde makko. ²⁶ Tawi on debbo ko *Gereekiyankeejo, mo iwdi mun woni Fenisii, d'un ko e nder Sirii. O torii mo radfanagol mo jinnawii wongii e jiwo makko on ngin.

²⁷ Iisaa wi'i mo: «Accu taho faybe ben haara, ko fii moyyaa ka bireediije paykoy koy yettee, buganee bareeji d'in.»

²⁸ Debbo on jaabii mo: «Hiiyii, Koohoojo, kono hay bareeji wondi ka ley taabal d'in jaamay ko paykoy koy samminta kon.»

²⁹ Onsay kanko Iisaa o wi'i mo: «Sabu ngol kongol, yahu, jinnawii ngin yaltii e jiwo maa on.»

³⁰ Bay wonii kanko debbo on o naatoyii ka suudu makko, o tawi bid'do makko jiwo on no waalii ka danki, awa kadi jinnawii ngin yaltii e makko.

Fii no Iisaa Selliniri Pahidud'o-Mbobidi

³¹ Onsay Iisaa iwi e ndin leydi Tiiri, o tayiti leydi Siduuna ndin, o artiri *Dekapooli telen ka *Weendu Jaliilu. ³² Be addani mo pahidud'o-mbobidi, be jeeji mo *fawugol juude den e hoore on, sellina mo. ³³ O nabi mo sera, ka wodditii jamaa on, o ukki kolli makko d'in ka nder noppi nawnudo on, o tutti, o meemini denngal on ngal. ³⁴ Onsay o banti gite makko den, o fewtini ka kammu, o tayiti foofaango, o wi'i: «Efataa!» (Dun no firi: «Uddito!») ³⁵ Tun kisan noppi makko d'in udditii, denngal makko ngal kadi bowri, o woni e wowlugol no feewiri.

³⁶ Iisaa yamiri be wota be wowlan d'un hay gooto, kono, ko no o hadirnoo be woo, be furtiraynoo lollinirde. ³⁷ Be woni e nder njalaw tiidudo, be wi'i: «Ko o wadata kon fow ko ko moyyi. O naninay hay pahidube ben, o wowlina kadi mbobidube ben!»

8

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Nayo

(Mat. 15.32-39)

¹ E den balde don, nde tawnoo jamaa moolanaado kadi no don, awa kadi alaa ko be jaama, Iisaa noddi taalibaabe mun ben, o wi'i: ² «Oo jamaa no yurmammi, wonii nii balde tati hibe wondi e an, be alaa ko be jaama. ³ Si mi yiltii be ka mabbe hibe weelaa, be lo'ay ka laawol, ko fii wofbe e mabbe ko ka woddi iwi.»

⁴ Kono taalibaabe makko ben jaabii mo, wi'i: «Ko honto men hebata bireedi e ndee nokkuure wulfinnde ko haarata bee?»

⁵ Iisaa landii be, wi'i: «Ko bireediije jelu mardon?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Ko de jeefidi.»

⁶ Onsay o torii jamaa on joodagol ka leydi, o yetti bireediije den jeefidi. Bay o jarnii Alla, o tayiti, o jonni taalibaabe makko ben fii yo be hewtin jamaa on, kambe kadi be hewtini. ⁷ Tawi hibe marnoo kadi liyyi seeda. Dun kadi, bay Iisaa gaynii du'aade, o wi'i yo be hewtin be. ⁸ Be naami haa be haari, moobitaa debeeje jeefidi tew ko lutti. ⁹ Tawi ben ko wa be worbe guluuje nayo. Bawto d'un Iisaa yilti be. ¹⁰ Ontuma o bakodi e taalibaabe makko ben e laana ndiyan, o yahi e ndii leydi Dalmanuuta.^d

Fii no Iisaa Tororaa Hollugol Maande

(Mat. 16.1-4)

^d 8:10 8.10 «Dalmanuuta» no wi'ee kadi «Magaduuna».

¹¹ Onsay *Fariisiyaabe ben ari, fudʼdii yeddondirde e Iisaa. Be landii mo fii ndarndagol mo, yo o hollu be maande iwrunde ka kammu. ¹² Iisaa tayiti foofaango tiidungo, o wi'i: «Ko fii hondun nguu jamaanu landorta maande? Ka haqiiqa mi andinii on, nguu jamaanu jonnetaake maande.» ¹³ Onsay o acci be don, o bakii kadi e laana fii lumbugol gafa.

*Fii ‹Lewen› Fariisiyaabe ben e mo Heroodu Lando on
(Mat. 16.5-12)*

¹⁴ Laatii taalibaabe ben yejjiti yettorde bireedi, tawi ko bireediwal gootal pet be mari ka nder laana. ¹⁵ Iisaa yamiri be dundoo, o wi'i: «Reenee fota e lewen Fariisiyaabe ben e lewen *Heroodu on.»

¹⁶ Taalibaabe ben wi'indiri: «Ko o wi'iri don, ko fii en maraa bireedi.»

¹⁷ Iisaa andi ko be wi'i kon, o wi'i be: «Ko fii hondun wi'andon ko bay on maraa bireedi? E on andaali, e on faamaali kadi? E hara berde mon den sattii? ¹⁸ Hidon jogii gite, e hara on yi'ataa? Hidon mari noppi, e hara on nanataa? ¹⁹ Fewndo mi tayiti bireediije den jowi fii yimbe ben guluuje njowo, e on anditaali ko debeeje jelu heewude tew kunte bireedi artirnodon?»

Be jaabii mo: «Ko de sappoo e fidfi.»

²⁰ «Bay kadi mi tayitii bireediije den jeedifi fii yimbe ben guluuje nayo, ko debeeje jelu tew kunte bireedi artirnodon?»

Be jaabii: «Ko de jeedifi.»

²¹ O wi'i be kadi: «Hara on faamaali haa jooni?»

Fii no Iisaa Wuntiniri Bundo goo Bayti-Sa'iida

²² Bawto don be yahi Bayti-Sa'iida. Be addani mo bundo, be jeeji mo yo o meemu mo fii yo o sellin mo. ²³ Onsay o jogii jungo bundo on, o nafi mo ka baawo hodo. O wadi tuuta ka gite on, o *fawi juude makko den e hoore makko, o landii mo, o wi'i: «Hida yi'ude godfun?»

²⁴ O hanti gite den, o wi'i: «Mido haccaade yimbe, kono mido yiirude be wa ledde wonde yahude.»

²⁵ Iisaa waditi kadi juude den ka gite makko. Bundo on ndaari tenyini, o ndikki, o yi'i fow ko laabi. ²⁶ Onsay Iisaa immintini mo yo o hootu ka makko e hoore himo wi'a: «Wota a naatu ka hodo.»

*Fii Qirritande Petruusu nden
(Mat. 16.13-20; Luk. 9.18-21)*

²⁷ Nde Iisaa naatunoo e kooooli Seezariiya-Filiipu din, o landii taalibaabe makko ben ngal landal doo, o wi'i: «E wi'i yimbe ben, ko hombo woni lan min?»

²⁸ Be jaabii mo: «Wobbe no wi'a ko onon woni Yaayaa lootaynoodo on, wobbe kadi no wi'a ko onon woni Iliiya, wobbe goo kadi no wi'a ko on godfo goo e annabaabe ben.»

²⁹ O landii be kadi, o wi'i: «Onon non wi'udon ko hombo woni lan min?»

Petruusu jaabii mo, wi'i: «Ko onon woni *Almasihu on!»

³⁰ Iisaa yamiri be, tentini, wota be wowlan hay gooto ko hombo woni mo.

*Fii Tampereji Iisaa din e Artugol makko ngol
(Mat. 16.21-28; Luk. 9.22-27)*

³¹ Onsay o fuddii be jannude wonde bee *Bii-Aaden on tampa fota, awa kadi mawbe ben e hooreebe *yottinoobe sadaka ben haa nabani jannooe fii Sariya on wikkoyto mo, o waree, o immintinooyee ka jalaande tammere. ³² Tawi ko no laabiri o yewtata dii piiji. Petruusu pottini mo sera, o woni mo e felugol.

³³ Kono Iisaa yeyyitii, o ndaari taalibaabe makko ben, o feli Petruusu, o wi'i mo: «Yilto baawo an, yo Ibuliisa, ko fii miijooji maa din hinaa di Alla, kono ko di yimbe ben!»

³⁴ Onsay o noddi jamaa on e taalibaabe makko ben, o wi'i be: «Kala faalaado jokkude lan, yo o hayfintino, o yetta *leggal makko altindiraangal ngal,^d o jokkammi. ³⁵ Kala faalaado dandude ngurndan mun, dan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayriraa sabu an min e Kibaaru Moyyo on, haray ontigi dandoyay dan. ³⁶ E ko nafa hondfun woodani neddo hebogol aduna on fow, hayra wonkii mun kin? ³⁷ Maa ko hondfun neddo ittata fii sottugol wonkii mun kin? ³⁸ Awa kadi, kala hersirdo lan, hersiri kongudi an din e hakkunde oo jamaa jinoowo wada junuubi, Bii-Aaden on kadi hersiroyay mo tuma o ardoyi e mangural Ben makko ngal wondude e malaa'ikaabe laabube ben.»

9

¹ O wi'i be kadi: «Ka haqiiqa mi andinii on, no woodi wofbe e mon onon wonbe doo ben, be maayataa ado be yi'ude *laamu Alla ngun no ardi e doole.»

*Fii Waylannde Mbaadi Iisaa ndin
(Mat. 17.1-13; Luk. 9.28-36)*

² Balde jeegoo bawto dun, Iisaa yetti Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna, o nabi be kambe tun e hoore fello toowungo. Mbaadi makko ndin wayllii yeeso maβbe, ³ concii makko din jalbi. Hakkee ko di rawni alaa wuppoowo e hoore ndii leydi laβbiniroowo non. ⁴ Iiliiya e Muusaa feepani be, be woni e yewtidugol e makko kanko Iisaa.

⁵ Onsay Petruusu yetti haala kan, o wi'i Iisaa: «Karamoko'en, no moyyi ka wonen doo. Darnen togooji tati, onon wonndu, Muusaa wonndu, Iiliiya kadi wonndu.» ⁶ (Tawi kanko Petruusu o andaa ko o woni wowlude, ko fii hari kambe tato kulol heewii e maβbe.)

⁷ Tun duulere ari buumi be. Onsay hawa yalti ka duulere, wi'i: «Oo doo ko Biddo an yidaado. Heditee mo!»

⁸ Tun taalibaabe ben ndaari binde don, be yi'itaali hay gooto, si hinaa kambe tun e Iisaa.

⁹ E nder ko be tippotoo kon ka fello, Iisaa yamiri be wota be wowlan hay gooto ko be yi'i kon, haa nde *Bii-Aaden on immintinaa e hakkunde maybe ben woo. ¹⁰ Be maanditii ngol kongol e nder yed-dondirgol hakkunde maβbe, hibe wi'a: «Ko hondfun woni immitagol e hakkunde maybe ben?»

¹¹ Onsay taalibaabe ben landii mo, be wi'i: «Ko fii hondfun jannooe fii Sariya on ben wi'anta wonde ko Iiliiya haani arude taho?»

¹² O jaabii be, o wi'i: «Ko goonga Iiliiya aray taho, wattitoo fow. Ko hondfun windii fii Bii-Aaden on? Hinaa o tampay fota, o wikkee?»

^d **8:34** 8.34 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

13 Kono mi andinii on Iliiyya ariino, kono be wadiri mo no be faaliraa non, wano windori fii makko non.»

Fii no Iisaa Selliniri Jinnaado goo

(Mat. 17.14-21; Luk. 9.37-43)

14 Bay be hewtitii takko taalibaaɓe ben, be yi'i jamaa dɗuudɗo e jannooɓe fii Sariya on takko maɓɓe no yeddondira e maɓɓe. 15 No jamaa on yiirunoo Iisaa, be ɗaldi fota, be dogi fii hiwroyagol mo. 16 Kanko Iisaa o landii be, o wi'i: «Ko e hoore hondun wondon yeddondirde e maɓɓe?»

17 Onsay gorko goo e nder jamaa on jaabii mo wi'i: «Karamoko'en, mi addanii on oo biɗɗo an gorko, mo jinnawii mbobindinayngii nangi. 18 Tuma ngii nangi mo woo, ngii libay mo ka leydi, o yaltina ngurda, o ɗatindira piiye ɗen, o yooru ken. Mi torike taalibaaɓe mon ben radagol ngii jinnawii, kono be waawaali.»

19 Iisaa jaabii be, wi'i: «Onon ko on jamaanu ngu gomɗinaa. Ko haa honde tuma mi wondata e mon? E ko haa honde tuma mi mupɗantoo on? Addanee lan mo ɗoo.»

20 Onsay be addani mo mo. No paykun kun yiirunoo Iisaa, jinnawii ngin iirini kun, kun yani ka leydi, kun woni e tallagol, yaltina ngurda.

21 Onsay Iisaa landii ben paykun kun: «Ko gila honde tuma ɗun hewtitii kun?»

Ben makkun jaabii: «Ko gila e booboyaagal makko. 22 Awa kadi soono woo jinnawii ngin bugoto kun ka yiite e ka ndiyan fii mulugol kun. Kono si tawii hidon waawi godɗun, yurmee men, wallon men!»

23 Iisaa kadi wi'i mo: «Wi'udaa si miɗo waawi! Fow no newanii gomɗindo!»

24 Tun ben paykun kun ewnii, wi'i: «Miɗo gomɗini! Kono wallitee lan ko fii gomɗinal an ngal no ɗakkanimmi!»

25 Bay Iisaa yi'i jamaa on no doga, ara e maɓɓe, onsay o toɗani jinnawii ngin, o wi'i: «Ko an, yo jinnawii mbobindinayngii, mi wi'ii ma yo a yaltu e makko, wota a naatitu e makko hande kadi!»

26 Onsay ngii haaci, e hoore iiringol kun ko tiidfi, ngii yalti e makkun. Paykun kun wa'i wa maykun, haa dɗuudɗe wi'i: «Kun maayii!»

27 Kono Iisaa jogii kun, immini, kun darii.

28 Bay wonii Iisaa naatii ka suudu, taalibaaɓe makko ben landii mo e gundoo, be wi'i: «Ko fii hondun menen men waawaali radfaade ngii jinnawii?»

29 O wi'i be: «Sifa ngii jinnawii, ko toragol Alla tun waawata ngii yaltinde.»

30 Onsay be iwi ɗon, be tayitoyi Jaliilu. Tawi Iisaa faalaaka andee ko honto o woni, 31 ko fii hari himo jannude taalibaaɓe makko ben, o wi'a be: «Bii-Aaden on wattete e juude yimbe ben, be wara mo. Balde tati ɓawto maygol makko, o immitoo.» 32 Kono hari taalibaaɓe ben alaa faamude ɗin konguɗi, awa kadi be huli landitagol mo ɗi.

Fii Burɗo Teddude on e Hakkunde Maɓɓe

(Mat. 18.1-5; Luk. 9.46-48)

33 Onsay be hewti Kafernahuum. Bay be naatii ka suudu, Iisaa landii be, wi'i: «Ko e hoore hondun wonnoɗon yeddondirde ka laawol?»

34 Kono be deyyi, ko fii hari ka laawol be yewtidii fii andugol ko hombo buri teddude.

³⁵ Onsay kanko Iisaa o joodii, o noddi sappoo e dīdoobe ben, o wi'i be: «Mo no faalaa wonude arano, o wonay sakkitoro e dī fow, kurkaadu fow.» ³⁶ Onsay o yetti paykun, o jodfīni kun hakkunde maḅbe. Bay o hirbike kun, o wi'i be: ³⁷ «Kala jabuḁo paykun tosokun e innde an, haray ko min tigi o jabi. Awa-le kala jabuḁo lan, haray hinaa min tigi o jabi, kono ko Nuludo lan on.»

³⁸ Onsay Yuuhanna wi'i mo: «Karamoko'en, men yi'ii godḁo no raḁoo jinnaaji e innde mo'on. Men toḁani mo ḁun bay o wonda e amen fii jokkugol on.»

³⁹ Kono Iisaa wi'i: «Wota on toḁan mo ḁun. Ko fii hay gooto waawataa waḁude kaawake moyyo e innde an, yiltoo kisan ḁawto ḁun, wowlammi ko boni. ⁴⁰ Ko fii kala mo wonaa gaḁo men, haray ko gido men. ⁴¹ Awa kadi, kala okkorḁo on ndiyan yareteefan e innde an min, fii ko on be *Almasiihu on, ka haqiiqa mi andinii on o faḁataa mbarjaari makko ndin few.

⁴² «Kono on mo woni sabu feggingol gokkun e koy paykoy gomḁinkoy lan, haray ko buri mo moyyande ko kolmbireede tuntere hayre, o bugee ka baharu. ⁴³⁻⁴⁴ Si tawii jungo maa ngon wonay sabu haa feggoda, haray tayu ngo. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan, hara ko a taya-jungoojo, edii a jogaade juude dīdī yahaa ka jahannama, ka yiite nge ḁaanotaako. ⁴⁵⁻⁴⁶ Si tawii-le koyngal maa ngal wonay sabu haa feggoda, haray tayu ngal. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan, hara ko a taya-koyngaljo, edii a jogaade koyde dīdī, bugedaa ka jahannama. ⁴⁷ Si tawii-le yiitere maa nden wonay sabu haa feggoda, haray awu nde. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka *laamateeri Alla hara ko mo a yiitere wootere, edii a jogaade gite dīdī, bugedaa ka jahannama ⁴⁸ ka gildi maḅbe ḁin maayataa ḁon e ka yiite ngen ḁaanotaako ḁon.

⁴⁹ «Ko fii kala neḁḁo lensinirte yiite. ⁵⁰ Landan ko huunde moyyere, kono si dakamme majjan on iwii, haray ko honno dakamme majjan on wattirtee? Waḁee landan e mon onon tigi, wondon e hoore buttu.»

10

Fii Sertigal Yettindirḁe

(Mat. 19.1-12; Luk. 16.18)

¹ Onsay Iisaa iwi ḁon, o ari ka seraaji diiwal Yahuuda gaḁa Yurdayniwol, jamaa on moobii kadi takko makko. Wano o woowiri non, o woni e jannugol be kadi.

² Onsay *Fariisiyaabe goo ḁadii mo fii ndarndagol mo, be wi'i: «E hara no daganii godḁo accitugol beynḁu mun?»

³ O jaabii be, o wi'i: «Ko hondun Muusaa yamiri on?»

⁴ Fariisiyaabe ben wi'i: «Muusaa no newnani ontigi waḁangol beynḁu mun kaydi sertigal, accita mo.»

⁵ Iisaa kadi wi'i be: «Ko sabu cattal mon ḁernde ngal waḁi si Muusaa windani on nden yamiroore. ⁶ Kono ka fuḁḁoode, Alla tagii be, o waḁi be gorko e debbo.

⁷ «Ko ḁun waḁi si gorko selay ben mun e yumma mun, humoo e beynḁu mun,

⁸ onsay kambe dīdo be wona gooto.»^e

Dun haray hinaa be dīdo hande kadi, kono ko gooto. ⁹ Awa wota goddō sendindir ko Alla hawtindiri kon.»

¹⁰ Bay wonii be naatoyii ka suudu, taalibaaḅe ben landii mo kadi fii ḁun. ¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Kala accitudo beynḁu mun, yetti goddō goo, haray ontigi jeenii e telen-ma makko. ¹² Si debbo kadi seedii e moodi mun, yettoyaama ka goddō, haray on debbo kadi jeenii.»

Fii no Iisaa Du'orani Paykoy koy

(Mat. 19.13-15; Luk. 18.15-17)

¹³ Onsay yimbe ben addani mo paykoy fii yo o meemu koy, kono taalibaaḅe ben toḁani ben. ¹⁴ Bay wonii Iisaa yi'i ḁun, o tikki, o wi'i: «Accee paykoy koy ara e an, wota on haḁu koy, ko fii *laamu Alla ngun ko sifa makkoy wonani. ¹⁵ Ka haḁiiḁa mi andinii on, kala mo jabiraali laamu Alla ngun wa paykun, haray o naatataa ton few.» ¹⁶ Bawto ḁun o hirbii paykoy koy, o *fawi juuḁe makko ḁen e makkoy, o du'anii koy.

Fii Hooreejo Alduḁo on

(Mat. 19.16-30; Luk. 18.18-30)

¹⁷ Bay wonii Iisaa fokkitii, onsay goddō dogi, ari, jiccii yeeso makko. O landii mo, o wi'i: «Karamokoojo moyyo, hara ko hondun mi haani waḁude fii yo mi heḁoy *ngurndan poomayankejan ḁan?»

¹⁸ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii hondun wi'irtaa mi moyyo? Hay gooto moyyaa si hinaa Alla Bajjo on. ¹⁹ Hida andi yamirooje ḁen: ḁun ko wota a ittu hoore, wota a jeenu, wota a wujuu, wota a seedito fenaande, wota a janfo hay gooto, teddinaa kadi yumma maa e ben maa.»^f

²⁰ O jaabii, o wi'i: «Karamoko'en, miḁo waḁude ḁun fow gila e cukankaaku an.»

²¹ Bay Iisaa ndaaririi mo giggol, o wi'i mo: «No ḁakkan-maa fahin huunde wootere: yahu yeeyitaa kala ko jeyḁaa, okkaa miskinbe ben, ḁun wonanoyte keyee ka kammuuli, onsay araa jokkaa mi.» ²² Bay on nanii ḁin konguḁi, o jirbinii, o yahi himo aani, ko fii hari himo alḁi fota.

Fii Accube ko Jeyi kon fow, Jokki Iisaa

²³ Onsay kanko Iisaa o wi'i taalibaaḅe makko ben: «Emba no sattani jom jawle en ka be naata ka laamu Alla.»

²⁴ Taalibaaḅe ben ḁalḁi fii ḁin yewterejei. Kanko Iisaa o fillitii kadi, o wi'i be: «Faybe an, emba naatugol ka laamu Alla no satti. ²⁵ No furi weeḁande ngelooba ka mba rewa e wuddere meselal edii ka jom jawle en naata ka laamu Alla.»

²⁶ Taalibaaḅe ben buri ḁalḁude kadi, be woni e wi'indirgol: «E hara ko hombo dandoytee?»

²⁷ Iisaa ndaari be, wi'i: «Dun waawantaako nedḁanke, kono Alla kan wonaa non, kala huunde no waawanoo mo.»

²⁸ Onsay Petruusu wi'i mo: «Awa e hino, men accii ko men jeyi kon fow, men jokkii on.»

²⁹ Iisaa jaabii, o wi'i: «Ka haḁiiḁa mi andinii on, kala accuḁo suudu mun ndun e musibbe mun ben e bandiraabe mun ben e yumma mun e ben mun e bibbe mun ben e gese mun ḁen sabu innde an nden e Kibaaru Moyyo on, ³⁰ o heḁoyay ko furi ḁun laabi teemedere: cuuḁi

e musibbe e bandiraabe e neeniraabe e bibbe e gese e cukkeede ka aduna doo. Ka aduna aroyoowo o heboyay ngurndan poomayankejan. ³¹ Kono wonbe yeeso buy wontiroyay baawo, baawoobe ben wontiroya yeeso.»

Fii ko Saatii Heboyde Iisaa kon

(Mat. 20.17-19; Luk. 18.31-34)

³² Nde tawnoo hiibe ka laawol fii yahugol Yerusalaam, Iisaa wonti yeeso mabbe, taalibaabe ben njaldi, jokkunoobe ben kadi huli. Iisaa pottini sappoo e didoobe ben sera, o woni be e yewtugol ko heboyta mo kon. ³³ O wi'i be: «Awa hiden yahude Yerusalaam. Bii-Aaden* on wattete e juude hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, be happana mo wareede, be watta mo e juude be wonaa Yahuudiyanke ben, ³⁴ ben jala mo, be tutta e hoore makko, be focca mo, onsay be wara mo. Balde tati bawto dun o immitoo.»

Fii ko Yaaquuba e Yuuhanna Torii Iisaa kon

(Mat. 20.20-28; Luk. 22.25-27)

³⁵ Onsay Yaaquuba e Yuuhanna, dun ko bibbe Zabadii ben, badii Iisaa, be wi'i mo: «Karamoko'en meden faalaa yo on wadan men ko men torotoo on kon.»

³⁶ O wi'i be: «Ko hondun faaladon yo mi wadan on?»

³⁷ Be wi'i mo: «Ko yo on newnan men joodoyagol ka laamu mon darjingu, goddo e amen wonira ka naamo mon, oya on ka nano mon.»

³⁸ Kono Iisaa wi'i be: «On andaa ko wondon lan toraade. E hara on waaway yarirde jardukun tampere kun mi yarirta kun, maa looteede lootande tampere nde mi lootoytee nden?»

³⁹ Be jaabii: «Men waaway.»

Iisaa wi'i be kadi: «Ko goonga on yariray jardukun kun mi yarirta kun, e on lootete lootande tampere nde mi lootoytee nden. ⁴⁰ Kono fii joodoyagol ka naamo an maa ka nano an, hinaa min yedata dun: don no yedaa be fii mun ebbanaa ben.»

⁴¹ Bay beya taalibaabe sappo nanii dun, be fudfdii seyтинande Yaaquuba e Yuuhanna. ⁴² Onsay Iisaa noddi be, o wi'i: «Hidon andi bee be jogitordeŋ wa hooreebe diya leyyi no laamori di doole, awa kadi lambe mabbe ben no feyyintini laamu ngun e hoore mabbe.

⁴³ Kono onon, wota on wa'u wa ben. Kala faalaado wonde teddufo e hakkunde mon, yo wonu kurkaadu mon. ⁴⁴ Awa kadi kala faalaado wonde yeesojo e hakkunde mon, yo wonu maccudo fow, ⁴⁵ ko fii Bii-Aaden on ardaali fii kurkanegol, kono ko fii kurkanegol, okkitira ngurndan mun dan fii cottudi duudube.»

Fii no Iisaa Wuntiniri Bundo Yeerikoo

(Mat. 20.29-34; Luk. 18.35-43)

⁴⁶ Onsay be hewti Yeerikoo. Bay wonii kanko Iisaa e taalibaabe makko ben e jamaa duududo on be yaltii don, tawi bundo torotoodo no wi'ee Bartimaawu, on ko bidfo oo wi'etedo Timaawu, no joodii ka sera laawol. ⁴⁷ O nani wonde ko Iisaa oo jeyaado Naasirata woni feyyude. Onsay o woni e ewnagol, wi'a: «Ko an yo Iisaa, bii Daawuuda, yurminan!»

⁴⁸ Duudube felii mo fii yo o fanku, kono o burti ewnaade, wi'a: «Ko an yo bii Daawuuda, yurminan!»

⁴⁹ Onsay Iisaa dartii, o wi'i: «Noddee mo!»

Be noddı bundo on, e hoore hiƒe wi'a mo: «Wakkilo, immodaa, himo noddude ma!»⁵⁰ Bundo on kadi bugii dolokke mun on, immii tinna, o ari e Iisaa.

⁵¹ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko hondun faaladfaa yo mi wadane?»

Kanko bundo on o wi'i mo: «Karamoko'en, ko yo mi hettu giide an den.»

⁵² Iisaa wi'i mo kadi: «Yahu, gomdinal maa ngal hisinii ma.» Don kisan o wunti, o woni e jokkugol Iisaa e yaadu ndun.

11

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam

(Mat. 21.1-11; Luk. 19.28-40; Yhn. 12.12-19)

¹ Bay wonii ƒe ƒadike Yerusalaam haa ƒe hewtii Bayti-Faazii e *Betanii, ƒun ko takko Fello *Zaytuuni ngon, kanko Iisaa o nuli taalibaabe makko ƒiƒo,² o wi'i ƒe: «Yahee e ngoo hoƒo wongo yeeso mon doo. No naatirdon e maggo on taway ƒon mbabun kun godƒo wadƒaaki haa hande no humii ƒon. Hunton kun, addon. ³ Si godƒo aru on e landaade: «Ko hondun wadanton ƒun?», on wi'ay mo: «Ko haaju Koohoojo on yani e makkun. O artiray kun ko neɓaa.»

⁴ Onsay ƒe yahi, ƒe tawi mbabun no humii ka yaasi e binde dambugal ka ƒatal, ƒe hunti kun. ⁵ Wofƒe e wonnoofe ƒon ƒen wi'i ƒe: «Ko hondun wadi si hidon huntude mbabun kun?» ⁶ Be jaabori no Iisaa wiirunoo ƒe non. Onsay ƒe acci ƒe yahi. ⁷ Be addani Iisaa mbabun kun. Be ndadƒani mo concı maƒƒe ƒin e hoore makkun. Iisaa joodfii e hoore makkun. ⁸ Yimƒe buy ndadƒani mo concı mun ƒin ka laawol, wofƒe caldi ƒi ƒe saltii ka buruure ƒin. ⁹ Tawi hikkornoofe yeeso makko ƒen e iwtirnoofe ƒaawo ƒen no ewnaade wi'a:

«*Hosannaa!

Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on!

¹⁰ Barki wonanii nguu laamu wongu arude,
ƒun ko nguu laamu ben men Daawuuda!

Darja ƒurƒo toowude wonanii ma!»g

¹¹ Bay Iisaa naatii Yerusalaam, o yahi ka *juulirde mawnde, o taskii fow. Nde tawnoo niɓɓii, o yahi Betanii kanko e sappoo e ƒiƒoofe ƒen.

Fii no Iisaa Hudiri Yibbehi

(Mat. 21.18-19)

¹² Bimbi nden pande, ko ƒe yaltata Betanii, kanko Iisaa o weelaa. ¹³ O haynii yibbehi maruki haako ka wodƒitii. O yahi ndaarugol si o taway ton godƒun. Bay o ƒadike o tawi ko haako tun, ko fii hari hinaa dabbunde yibbe. ¹⁴ Onsay o wi'i ki: «Wota godƒo naamitu hande kadi ƒiƒe maa ƒen.» Taalibaabe makko ƒen nani ko o wi'i kon.

Fii no Iisaa Radori Yeeyooƒe ƒen ka Juulirde Mawnde

(Mat. 21.12-17; Luk. 19.45-48; Yhn. 2.13-16)

¹⁵ Bay ƒe hewtii Yerusalaam, Iisaa naatiri ka dingiral juulirde mawnde, o woni e radagol yeeyaynoofe ƒen e soodaynoofe ƒen ka juulirde. O wayliti taabe wadaynoofe sensa-sensita ƒen e julle yeeyaynoofe gabooji ƒen. ¹⁶ Tawi o jabataa hay gooto naɓora godƒun ka nder dingiral juulirde, ¹⁷ e hoore himo jannaynoo ƒe, wi'a: «Hinaa

no windii: «Suudu an ndun innoyte suudu torordu ndu leyyi dɛn fow torotoo Alla e mun?»^h Kono onon on wattii ndu fammeere wuybe!»ⁱ

¹⁸ Kono bay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on nanii dɛn, be woni e dɛbbugol feere no be sahinbinira mo. Kono tawi hiɓe huli mo, ko fii hari jamaa on fow no ɲaldidi e ko o jannata kon. ¹⁹ Bay niɓɓii, Iisaa e taalibaabe mun ben yalti ka saare.

Jannde fii Yibbehi kin

(Mat. 21.20-22)

²⁰ Wa ko be feyyata bimbi, taalibaabe ben yi'i kiya yibbehi no yoori haa ka dadi. ²¹ Onsay Petruusu anditi ko feyyi kon. O wi'i Iisaa: «Karamoko'en, ndaaree! Yibbehi ki hudunodɛn kin yoorii!»

²² Iisaa yetti haala kan, wi'i be: «Gomdinee Alla! ²³ Ko fii, ka haqiiqa mi andinii on, si godɔo wi'u ngoo fello yo ngo boro doo, ngo yaha ka baharu, hara o sikkitaaki ka bernde makko, hara himo gomdini ko o wi'i kon wadɛy, dɛn wadante mo. ²⁴ Ko dɛn wadɛ si mi wi'ay on, kala ko landidon e nder toragol Alla, hoolee on hendike dɛn, dɛn wadante on. ²⁵ Nde hidon toroo Alla, hara hidon seyтинani godɔo, yaafee mo, fii no Ben mon Wondɔ ka kammu on yaaforana on onon kadi bonnereji mon dɛn. ²⁶ Kono si on yaafanaaki be, haray Ben mon Wondɔ ka kammu on kapun kadi yaafantaako on bonnereji mon dɛn.»

Lande fii Bawgal Iisaa ngal

(Mat. 21.23-27; Luk. 20.1-8)

²⁷ Be yiltitii kadi Yerusalaam. E nder ko Iisaa jindata kon ka nder juulirde mawnde, hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on wondude e mawbe ben ari e makko. ²⁸ Be wi'i mo: «Ko e ley kongol hombo wondaa wadude dɛn e ko e ley kongol hombo wondaa fii ko wondaa wadude koo?»

²⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Min kadi mi landoto on huunde wootere. Si on jaabike lan, onsay mi yeetoto on ko e ley kongol hombo mi woni wadirde dɛn. ³⁰ E hara lootugol ko Yaayaa lootaynoo yimbe ben kon, ko honto iwri: ko ka arsi, kaa ko e nedɛanke? Jaabee lan.»

³¹ Kono be wi'indiri: «Si en jaabike mo ko ka arsi iwri, o wi'ay en ko hondun hadunoo gomdinen mo? ³² Si en jaabike mo-le ko e nedɛanke dɛn iwri.» (E hin-le hiɓe huli jamaa on, ko fii fow no jogori Yaayaa wa annabaajo tigi.) ³³ Onsay be jaabii Iisaa: «Men andaa.»

Kanko kadi o wi'i be: «Min kadi mi wowlantaa on ko e ley kongol hombo mi woni wadirde dɛn.»

12

Misal Yettaangal e Halfinaabe Tutateeri Wiiju

(Mat. 21.33-46; Luk. 20.9-19)

¹ Bawto dɛn Iisaa woni kadi yewtirgol be mise, o wi'i be: «Godɔo tutuno *wiiju, o howi tutateeri ndin, o jasi ngayka fii ka wiiju on oyyee, o wadi bente ka reenoowo on wona, o halfini ndi remooɓe wiiju ben, o yahi safaari. ² Bay saa'i sopitugol wiiju on hewtii, o immiini kurkaadu makko haa e remooɓe wiiju ben fii yo ben jonnani mo ɓiɓɓe wiiju geɓal makko ngal. ³ Kono ben hendii mo piyi, be immintini mo juude mehe. ⁴ O immiini kurkaadu makko goo kadi, be

piyi ondon kadi e hoore, be hersini. ⁵ O immini kadi tammo, be wari on. E duudu be o imminnoo piyaa, wobbe waraa.

⁶ «Tawi ko bid'do makko yid'aado on tun o luttirnoo. Ka sakkitorun o immini mo haa e maβbe, himo wi'a: «Be teddinay bid'do an on.»

⁷ «Kono kambe remoo be wiiju ben be haldi: «Bay ko oo woni ronoowo on, waren mo, d'un ndondi ndin wontanay en!» ⁸ Onsay be nangi mo, be wari, be bugii ka baawo tutateeri wiiju.»

⁹ Iisaa wi'i kadi: «Jooni non, hara ko hondun jom ndin tutateeri wiiju wadata ben? On aray, re'a ben remoo be wiiju, o jonna tutateeri ndin wobbe goo.» ¹⁰ Onsay Iisaa wi'i be kadi: «E hara on jangaali ko bindi d'in wi'i kon? Ko fii hidi wi'i wonde:

«Hayre nde mahoo be ben hawkunoo nden

wontii hittunde ka sobbundu.

¹¹ Dun ko e Joomiraado on iwri,
d'un no hawnii e gite men!» »j

¹² Bay be faamii wonde ko fii maβbe Iisaa wadani ngal misal, be woni e dabbugol feere no be nangira mo, kono hari hi be huli jamaa on. Onsay be acci mo d'on, be yahi.

Fii no Iisaa Ndarndora fii Yobugol Sagalle

(Mat. 22.15-22; Luk. 20.20-26)

¹³ Onsay be immini e Iisaa *Fariisiyaabe goo e yimbe Heroodu goo fii ko nangira mo kongudi makko d'in. ¹⁴ Ben ari, wi'i mo: «Karamoko'en meden andi ko on nundu be, awa kadi on denyotaako hay gooto, ko fii on burdindinaa yimbe ben, hidon jannirde laawol Alla ngol goonga. E hara no haani ka men yoba lando mawdo Roomu on sagalle, kaa haanaa? Meden haani yobude kaa men haanaa yobude?»

¹⁵ Nde tawnoo Iisaa no andi faasiqiyaagal maβbe ngal, o jaabii be, o wi'i: «Ko fii hondun ndarndorton mi? Addanee lan *dinaruuru, mi ndaara.» ¹⁶ Be addi wooturu. Iisaa landii be wi'i: «Ko nandolla hombo e bindi hombo woni e mayru?»

Be jaabii: «Ko lando mawdo Roomu on.»

¹⁷ Onsay o wi'i be: «Jonnitee lando mawdo Roomu on ko makko kon, jonniton Alla kadi ko mun kon.» Be njaldi e makko.

Fii Sadduusiyaabe ben e Ummutal ngal

(Mat. 22.23-33; Luk. 20.27-40)

¹⁸ Sadduusiyaabe*, wi'ube wonde ummutal alaa ben, ari landii Iisaa, be wi'i mo: ¹⁹ «Karamoko'en, e hino ko Muusaa wi'i men kon: Si goddo maayii accii beyngu e baawo bid'do, haray mijjiraawo on maydo no haani yettude on keynguujjo mo o acci fii no o hebirana on kotiraawo makko jurriya. ²⁰ Tawa non ben bibbe ko be njeedido. Arano on jombii, maayii, accaali jurriya. ²¹ Dimmo on kadi yettii on keynguujjo, maayii, accaali jurriya. Tammo on kadi wano non. ²² Tawii hay gooto e ben njeedido accaali jurriya. Bay feyyii e maβbe be fow, debbo on kadi maayii. ²³ Bay hari ben njeedidoo non resii on debbo, ko hombo e ben on debbo wontanoyta ka ummutal?»

²⁴ Iisaa jaabii be, wi'i: «E hino ko wadi kon si hidon e nder palji, ko fii on alaa faamude bindi d'in, on alaa faamude kadi bawgal Alla ngal. ²⁵ Ko fii ka ummutal, worbe ben resataa, rewbe ben kadi resetaake, kono be wa'ay wa malaa'ikaa be ben ka kammuuli. ²⁶ E on jangaali

ka deftere Muusaa fii maybe ben kan e ummutal maβbe ngal, ko Alla daalani mo kon ka binde pitahun, wonde: «Ko min woni Alla Ibraahiima e Alla Issaqa e Alla Yaaquuba?»^k ²⁷ Awa Alla wonaa Alla maybe ben kono ko o Alla wurbe ben. Awa on faljii few!»

Fii Yamirooje Burde Mawnude den

(Mat. 22.34-40; Luk. 10.25-28)

²⁸ Goddo e jannoobe fii Sariya on ben, bay nanii ko be yewtidi kon, o ndarii kadi o tawii Iisaa jaaborii no moyyiri, o badii, o landii mo: «E nder yamirooje den fow ko hondun adii?»

²⁹ Iisaa jaabii, wi'i: «E hino ko adii kon: «Hefitee yo *Baniisra'ila'en, Alla Joomiraado men on ko Joomiraado gooto, ³⁰ awa kadi yo a yidir Alla Joomiraado maa on bernde maa nden fow e wonkii maa kin fow e hakkil maa kin fow e doole maa den fow.»^m ³¹ E hino ko hikki don kon: «Yo a yidir nokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non. Yamirooje goo burde dee mawnude alaa.»ⁿ

³² On jannoowo fii Sariya on wi'i mo: «Moyyii, yo karamoko'en, on wowlii goonga wi'ugol Alla ko Bajjo, goddo goo kadi alaa ko wonaa kanko, ³³ yidira mo bernde mun nden fow e hakkil mun kin fow e doole mun den fow, e yidirgol nokondo mun wa hoore mun, dun no buri sadakaaji sunneteedi din fow e diya sadakaaji fow.»

³⁴ Bay Iisaa ndarii tawii o jaaborii hakkil, o wi'i mo: «A wofondiraa e *laamu Alla ngun.» Bawto dun hay gooto suusaali mo landaade.

Fii Hakkunde Almasihu on e Daawuuda

(Mat. 22.41-46; Luk. 20.41-44)

³⁵ Wa fewndo ko Iisaa jannata ka *juulirde mawnde, o wi'i: «Ko honno jannoobe fii Sariya on ben waawiri wi'ude wonde *Almasihu on ko jurriya Daawuuda? ³⁶ E hin-le, immorde e *Ruuhu Seniido on, Daawuuda tigi no wi'i:

«Joomiraado on daalani Joomi an on:

Joodor ka sengo an jaamo,

haa mi wada aybe maa ben ka ley teppe maa.»^p

³⁷ «Daawuuda tigi wi'ii Almasihu on «Joomi», haray ko honno non Almasihu on woniri jurriya makko?»

Tawi jamaa duudufu no hedii mo e nder weltaare.

³⁸ O wi'i be e nder ko o waajotoo kon: «Reenee e bee jannoobe fii Sariya on, dun ko bee yidube jindidugol e dolokkaaji njani, yidi hiwreede ka fottirde, ³⁹ yidi saffawol aranol ngol ka juulirde, yidi ndadfulu arane den ka nafagol. ⁴⁰ Hibe jatta galleeji keynguube, hibe junna julde maβbe fii yiingo. Awa ben heboyay jaawooje burde sattude.»

Fii Sadaka mo Keynguujo on Itti on

(Luk. 21.1-4)

⁴¹ Onsay Iisaa joodii ka yeeso arkawal sadaka, o woni e ndaarugol wafaynoobe ton kaalisi ben. Aldube buy wadi ton kaalisi duudufu.

⁴² O yi'i kadi keynguujo baaso no liba ton tammahoy difoy, fotaykoy e peccun gootun si mbuufu feccaama nay. ⁴³ Onsay kanko Iisaa o noddi taalibaabe makko ben, o wi'i be: «Ka haqiiqa mi andinii on, ko oo

keynguujoo baaso itti kon no buri ko beya fow itti kon wadi ka arkawal sadaka. ⁴⁴ Ko fii beya fow ko ko burtani dun kon be wadi, kono kanko keynguujoo on e waasidude, ko ko o mari kon fow fii ko o wuurira o wadoyi ton.»

13

Maandeeji fii Artoygol Iisaa Almasiihu on
(Mat. 24.1-2; Luk. 21.5-6)

¹ Wa fewndo ko Iisaa iwata ka *juulirde mawnde, goddo e taalibaabe makko ben wi'i mo: «Karamoko'en, ndaaree kaaye labaafe e darnoodi fotundi!»

² Iisaa jaabii mo, wi'i: «A yi'ii ndii darnoodi mawndi? Hay hayre e hoore hayre luttooytaa doo ko lancaaka.»

³ Onsay o joodoyii ka Fello *Zaytuuni yeeso juulirde nden. Onsay Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna e Andaraawu landii mo e gundoo, ⁴ be wi'i: «Yeeto men ko honde tuma dun wadoyta, e ko hondun wonoyta maande laatagol dun fow?»

⁵ Onsay Iisaa wi'i be: «Reenee fii wota hay gooto faljin on, ⁶ ko fii buy aroyay baarora innde an nden, hara no wi'a ko kapun woni *Almasiihu on. Awa ben faljinoyay yimbe duudube. ⁷ Awa kadi, nde nanoydon fii hareeji no wowlee woo, e haalaaji fii gereeji, haray wota on hulu, ko fii bee dun wada, kono hinaa don wonata lannoode nden. ⁸ Hareeji kadi wadoyay hakkunde leyyi din. Laamateerijii din kadi immondirana, dimbande leydi wadira e nokkeeli goo, heegeeji kadi wada. Ko dun wonata fuddoode sattendeeji nanditaydi e muuseendi njata din.

⁹ «Awa reenee hoore mon, ko fii be naboyay on ka paawirdi, be foccoya on ka juulirde, nabedon ka yeesoobe ben e ka lambe ben sabu an, fii ko wonana be seedee. ¹⁰ Kono ko adii kon bee Kibaaru Moyyo on feppinane leyyi din fow. ¹¹ Kono tuma be nabi on fii wattugol on e joge, wota on jiboyo ko wi'on. Kono wowlee ko longinadon e on saa'i don kon tigi. Ko fii haray hinaa onon woni wowlude, kono ko *Ruuhu Seniido on. ¹² Ko fii goddo yettoyay musidoo mun, watta mo e joge fii yo o ware, baabaajo kadi warra non bidoo mun. Faybe ben kadi hawtanoyoo mawbe mun ben, be wona sabu haa be waree. ¹³ Fow ajoyay on sabu innde an nden. Kono mo njajjike dun haa ka lannoode, o dandoyte.

¹⁴ «Nde yi'udon huunde harmunde caabinaynde nden daakike ka nde haanaa wonude don woo,] (haray yo jangoowo on faamu), onsay yo hodube ka diiwal Yahuuda ben dogir ka pelle. ¹⁵ On wondo ka fowtorde hoore suudu mun wota tippano godfun ka nder suudu. ¹⁶ On wondo kadi ka ngesa wota yiltito fii yettugol dolokke mun on. ¹⁷ E nder den balde don, bone wonanay sowiibe ben e muyninaybe ben. ¹⁸ Awa toree fii wota dun ardu ndungu. ¹⁹ Ko fii satteende waday e den jalaafde nde sifa mun wadaali haa hande, gila ka fuddoode aduna mo Alla tagi, e nde buri mun waditataa han kadi. ²⁰ Si tawno Joomiraado on rabbindinaano den jalaafde, hay gooto dadataano, kono o rabbindinay de sabu subaabe be o subii ben.

²¹ «Awa si goddo aru on e wi'oyde wonde: «Almasiihu on no dool!» maa «himo daa!», wota on hoolo mo. ²² Ko fii waditiibe almasiihu e

] 13:14 13.14 Dan. 9.27, 11.31, 12.11

waditiibe annaba feepoyay, be wadoya maandeeji e kaawakeeji fii no be faljinira hay subaabe ben, si no gasaynoo. ²³ Awa reenee, ko fii mi *hiitanike on fii d'un fow.»

Fii Ardu Bii-Aaden on, d'un ko Iisaa
(Mat. 24.29-31; Luk. 21.25-28)

²⁴ «Kono e den palaade, bawto nden satteende, «Naange ngen nibbitay, tawa lewru ndun jalbataa, ²⁵ kooode den ka kammu kadi yana, ko tiidi kon ka kammu kadi dimboyoo.»P

²⁶ «Ontuma non *Bii-Aaden on yi'oyte, no ara e duule, hara himo arda e bawgal mawngal e mangural. ²⁷ Onsay o nuloya malaa'ikaabe makko ben, o mooba subaabe makko ben gila funnaange hebi hirnaange e gila nano hebi jaamo, gila ka leydi haa ka kattudi kammuuli.

²⁸ «Yo misal yibbehi kin wonan on gandal. Nde caldi makki on heccidiri, di wiliti, on andanay hoore mon wonde setto ngon badike. ²⁹ Ko wano non kadi, no yiirudon dii piiji no wada woo, haray andee wonde *Bii-Aaden on badike ka dambugal. ³⁰ Ka haqiiqa mi andinii on, d'un fow waday ado nguu jamaanu feyyude. ³¹ Kammu ngun e leydi ndin feyyay, kono min kongudi an din feyyataa.

³² «Kono hay gooto andaa fii nden palaande e on saa'i, hinaa hay malaa'ikaabe ben ka kammuuli, hinaa hay Bid'do on, kono ko Baabaajo on tun andi fii nden palaande e on saa'i. ³³ Awa reenee, wattanon yiila! Ko fii on andaa nde on saa'i wonata. ³⁴ Dun no wa'i wa neddo wondo yahude safaari, acca suudu mun, o halfina mo kala e kurkaaduube makko ben golle mun, o yamira wondo ka dambugal on aynugol. ³⁵ Awa, wattanee yiila, ko fii on andaa nde jom suudu ndun artata, si ko kiikiide, maa si ko tumbere jemma, maa si ko nde ndonto no yogga, maa si ko bimbi. ³⁶ Hulee wota o aru cuppet, o tawa hidon daanii. ³⁷ Ko mi wowlani on kon, ko fow mi wowlani: wattanee yiila!»

14

Fii no Hooreebe Diina ben Haldiri Janfagol Iisaa
(Mat. 26.1-5; Luk. 22.1-2; Yhn. 11.45-53)

¹ Tawi, si balde didi feyyii, *Juldeere Yawtaneede nden e *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen den waday.¶ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben no dabbaynoo ko honno be nangirta Iisaa yoyre, be wara mo. ² Tawi hiibe wi'a: «Hinaa ka fewndo juldeere, fii wota murtaldu wafu e hakkunde jamaa on.»

Fii no Debbo Juuriri Nebban ka hoore Iisaa
(Mat. 26.6-13; Yhn. 12.1-8)

³ Nde tawnoo Iisaa no ka saare *Betanii ka suudu Sim'uunu oo nawnunoodo damajan, wa fewndo ko o joodii fii nafagol, debbo naati. Tawi on debbo no jogii tindohun hayre daneere tew angiri laabundi, satta-cogguuri, no wi'ee «naar». On debbo fusi tindohun kun, o juuri angiri ndin ka hoore Iisaa.

⁴ Wofbe e taalibaabe ben seytini, be wi'indiri: «Ko hondun woni nafa bonnugol ndii angiri? ⁵ Ko fii en waawayno ndi yeeyude furi *dinaruujj teemedfe tati, okken miskinbe ben!» Onsay be felii debbo on.

⁶ Kono Iisaa wi'i: «Tertee mo! Ko fii hondun sattinanton mo? Ko kuugal moyyal o wadanimmi. ⁷ Miskinbe ben kan, hidon wondi e maɓbe soono woo, on waaway be wafande ko moyyi nde faaladon woo, kono min, on wadataa e an soono woo. ⁸ Kanko debbo on o wafii ko o waawi kon: o urnii bandu an ndun ado ndu surreede. ⁹ Ka haqiiqa mi andinii on, kala ka oo Kibaaru Moyyo feɓɓinaa e aduna on, fii koo ko oo debbo wadi kadi sifete, o anditanee.»

Fii no Yudaasi Janfori Iisaa
(Mat. 26.14-16; Luk. 22.3-6)

¹⁰ Onsay godɗo e *sahaabaabe Iisaa ben sappoo e diɗo, ɗun ko Yudaasi Iskariiyu, yahi tawoyi hooreebe yottinoobe sadaka ben, fii no o wattira Iisaa e juude maɓbe. ¹¹ Be hedfii mo, be weltori ɗun, be fodi mo yeenugol mo kaalisi. Onsay, kanko Yudaasi, o woni e ɗaɓɓugol feere no o wattira Iisaa e juude maɓbe.

Fii Nafakka Juldeere Yawtaneede nden
(Mat. 26.17-29; Luk. 22.7-23; Yhn. 13.21-30)

¹² Ka jallal aranal Juldeere Bireedi ɗe Aldaa e Lewen ɗen, ɗun ko pande baalun kun hirsetee, taalibaabe Iisaa ben wi'i mo: «Ko honto faaladon yo men moyyanoy on nafakka Juldeere Yawtaneede nden?»

¹³ Onsay o immini diɗo e taalibaabe makko ben, o wi'i be: «Yahee ka saare. On fottay e gorko rondiɗo loonde ndiyan, on jokkay mo. ¹⁴ Ka o naatiri woo, on wi'ay jom ndun suudu: «Karamoko'en wi'ii men yo men lando on ko honto be weerata, be nafoda e taalibaabe maɓbe ben nafakka Juldeere Yawtaneede nden?» ¹⁵ Ontuma o hollay on konkooru njannu, weyyitaandu wertaa, ka koore dow. Ko ɗon moyyinton.»

¹⁶ Bay taalibaabe ben yahii, be hewtoyii ka saare, be tawroyi no o haalirannoo be non, be moyyini nafakka juldeere nden.

¹⁷ Bay niɓɓii, kanko Iisaa o ardi e sappoo e diɗoobe ben. ¹⁸ Wa fewndo ko be joodfii, hiɓe nafaade, kanko Iisaa o wi'i be: «Ka haqiiqa mi andinii on, godɗo e mon, mo mi woni hawtidude, janfoto lan.»

¹⁹ Onsay be fudɗii aanude fota, mo bee e maɓbe woni e wi'ugol mo: «E hara ko min?»

²⁰ O jaabii be, o wi'i: «Ko godɗo e onon sappoo e diɗoobe ben, ɗun ko on mo mi yollidi jungo e miran gooto. ²¹ Awa *Bii-Aaden on no yahude wano fii makko windori non, kono bone wonanii on janfotoɗo Bii-Aaden on! Ko ɓurnoo moyyande on nedɗo ko si o jibinanooka!»

²² E nder ko be jaamata kon, Iisaa yetti bireedi. Bay o gaynii du'aade, o tayiti, o jonni be, e hoore himo wi'a: «Jabee jaamon, ɗundoo ko bandu an ndun nii.»

²³ O yetti kadi jardukun waforkun njaram, o jarni Alla, o jonni be, be fow be yari. ²⁴ O wi'i be kadi: «Dundoo ko yiyan an ɗan nii, yiyan *ahadi hibboyteefan fii ɗuudube. ²⁵ Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, mi yaritataa hande kadi njaram ɓiɓbe *wiiju haa pande mi yaritoyta njaram wiiju kesan ka *laamateeri Alla.»

²⁶ Bay wonii be beytii beyti Zabuura, be yahi ka Fello *Zaytuuni.

Fii no Iisaa Hiitori fii Yeddanne Petruusu nden
(Mat. 26.31-35; Luk. 22.31-34; Yhn. 13.36-38)

27 Onsay Iisaa wi'i be: «On fow on selay lan, ko fii no windii: «Mi waray ngaynaako on, wuro baali ngon saakoo.»^r 28 Kono tuma mi immintinaa, mi hikkanto on yeeso, tawoyon mi Jaliilu.»

29 Petruusu wi'i mo: «Hay si fow selay on, min d'un wonantaa lan!»

30 Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii ma, hande e oo jemma tigi, ado ndonto yoggude laabi d'idi, haray a yeddii fii an laabi tati.»

31 Kono Petruusu tentini fota, o wi'i: «Hay si tawii bee mi maayida e mon, mi yeddataa fii mon few!» Beya fow kadi wi'iri non.

Fii no Iisaa Torori Alla ka wi'etee d'on Jatsaymaani

(Mat. 26.36-46; Luk. 22.39-46)

32 Bawto d'un be yahi e ndee nokkuure wi'eteende *Jatsaymaani. Kanko Iisaa o wi'i taalibaabe makko ben: «Joodee d'oo haa mi toroyoo.» 33 O nabori Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna. Onsay, o fuddii hebude annde e sokola, 34 o wi'i be: «Wonkii an kin no aani haa e mayde. Wonee d'oo, hiiren.»

35 O yahi yeeso seeda, o sujji, o torii, o wi'i: «Si no gasa yo oo saa'i yawtan.» 36 O wi'i kadi: «Abba*, Baaba an, hida waawi kala huunde. Yo kun jardukun tampere pottito lan. Kono non wota faale an on wadu, kono yo faale maa on wadu.»

37 O artoyi e taalibaabe ben, o tawi be daanike. O wi'i Petruusu: «Sim'uunu, a daanike? Jaka a waawaali hiirude hay saa'i gooto? 38 Hiiree torodon fii wota on naatu e jarrabi. Wonkii kin no yidi wadugol ko moyyi, kono bandu ndun no lo'i.»

39 O wofditii be kadi dimmun, o torii, o fillitii d'iya kongufi. 40 O artoyi kadi, o tawi be daanike, ko fii hari gite maβbe den teddi. Tawi be andaa ko be wi'a mo.

41 O artoyi tammun, o wi'i be: «E on daani kadi, fowtidon? Jooni yonii, saa'i on hewtii. Awa Bii-Aaden on no watteede e juude junuubanke'en. 42 Immee mahen, ko fii wondo janfaade lan on badike!»

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mat. 26.47-56; Luk. 22.47-53; Yhn. 18.3-12)

43 E nder ko o yewtata kon, hawrondiri Yudaasi, tawdaado e sappoo e d'idoobe ben, hewtidii e jamaa jogiido kaafaaje e bedi, immorde e hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben e mawbe ben.

44 Tawi wondo mo janfaade on wadaniino be ndee maande d'oo, o wi'i: «Mo mi hirbii woo, haray ko on. Nangee mo, nabon, aynon mo fota.» 45 Tun o hewti, o badii Iisaa, e hoore himo wi'a: «Karamoko'en!» Onsay o hirbii mo. 46 Onsay ben yimbe fawi Iisaa juude, be nangi mo. 47 Tun goddo e wonnoobe don ben sorti kaafa mun kan, o soppi kurkaadu yottinoowo mawdo sadaka on, o itti mo nowru ndun.

48 Onsay Iisaa wi'i: «Hidon ardi e kaafaaje e bedi fii nangugol lan wa si ko ngujo arandon? 49 E hin-le mido wondi e mon pande woo ka *juulirde mawnde, mido janna, on nangaali lan. Kono d'un wadiri fii ko windanoo kon yo laato.» 50 Onsay be o wondunoo ben fow acci mo don, dogi.

⁵¹ Suka waaniido suddaare tun jokki mo, be nangi mo kanko kadi.

⁵² Kono o sortii, o acci don suddaare nden, o dogi, o bornaaki.

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Hooreebe Diina ben

(Mat. 26.57-68; Luk. 22.54, 22.63-71; Yhn. 18.12-14, 18.19-24)

⁵³ Onsay be nabi Iisaa ka yottinoowo mawdo sadaka on, ka hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben e jannoobe fii Sariya on ben fow mottondiri don. ⁵⁴ Tawi Petruusu no iwtiri baawo makko ka wodfditii haa ka nder tata yottinoowo mawdo sadaka on, o joododi e aynoobe ben, tawi himo iwlaade ka binde yiite.

⁵⁵ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e dental fewjoobe ben fow no dabba seedeeji e hoore Iisaa fii no be warira mo, kono laatii be hebaali. ⁵⁶ Ko fii hari duuduube no seeditoo penaale e hoore makko, kono tawi seedeeji mabbe din yaadaa.

⁵⁷ Kono wobbe immii, seeditii fenaande e hoore makko, tawi hibe wi'a: ⁵⁸ «Men nanii himo wi'a o lancay ndee juulirde mawnde darniraande juude yimbe, o darna wonnde goo e nder balde tati, nde tawata hinnaa darniraande juude yimbe.» ⁵⁹ Tawi hay e hoore dun seedee mabbe on yaadaa.

⁶⁰ Onsay yottinoowo mawdo sadaka on immii ka hakkunde dental, o landii Iisaa, o wi'i: «A jaabotaako hay huunde e ko bee woni seeditaade e hoore maa kon?» ⁶¹ Kono Iisaa fanki, o jaabaaki hay huunde.

Yottinoowo mawdo sadaka on landii mo kadi, wi'i: «E hara ko an woni *Almasiihu on, dun ko *Bid'fo Alla Jom Barki on?»

⁶² Iisaa jaabii, wi'i: «Ko min. On yi'ay kadi Bii-Aaden on no joodii ka sengo naamo Jom Bawgal on, no arda e duule iwruude ka kammu.»

⁶³ Onsay yottinoowo mawdo sadaka on seeki concii mun din, wi'i: «Ko seedeeji hondii kadi faaladen? ⁶⁴ On nanii hoyre makko nden. Ko hondun fottandon e dun?»

Fow happirani mo foddugol e mayde. ⁶⁵ Wobbe woni e tuttugol mo, e buumugol mo yeeso ngon, e uttagol mo e hoore hibe wi'a mo: «Hotto!». Aynoobe ben kadi jabbori mo bante.

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa

(Mat. 26.69-75; Luk. 22.54-62; Yhn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Fewndo ko Petruusu joodii ley ka nder tata, goddo e rewbe kurkaaduube ka yottinoowo mawdo sadaka on ari. ⁶⁷ O yi'i Petruusu ka iwlootoo, o tenyini mo, o wi'i mo: «An kadi, hida wondunoo e Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

⁶⁸ O yeddi e hoore himo wi'a: «Mi andaa, mi faamaali ko hondun wondaa wi'ude.» O yalti, o yaari ka ley jimbe, tun ndontoori ndin yoggi.

⁶⁹ On debbo kurkaaduwo ndaari mo, wi'i wonnoobe don ben kadi: «Oo ko tawdaado e mabbe.» ⁷⁰ O yeddi kadi.

Bay nettii seeda, wonnoobe don ben wi'i Petruusu: «Ko haqiiqa, an ko a goddo e mabbe. Ko fii ko mo a Jaliilu.»

⁷¹ Onsay o woni e huditagol woonda, wi'a: «Mi andaa oo neddo mo wondon wowlude fii mun!» ⁷² Tun ka dimmun ndontoori ndin yoggi. Petruusu anditi kisan kongol ngol Iisaa wi'unoo mo ngol: «Ado ndonto yoggude laabi didi, haray a yeddi fii an laabi tati.» Onsay o ugginii o wulli.

15

Fii no Iisaa Nabiraa ka Pilaatu

(*Mat. 27.1-2, 11-26; Luk. 23.1-7, 13-25; Yhn. 18.28-40*)

¹ Bay weetii, hooreeɓe *yottinoobe sadaka ben e mawɓe ben e jannoobe fii Sariya on ben e dental fewjoobe ben fow yewtidani. Be habbi Iisaa, be nabi mo, be watti e juude Pilaatu. ² Pilaatu landii mo, wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

Iisaa jaabii mo: «Ko wano wi'irdaa non.»

³ Tawi hooreeɓe yottinoobe sadaka ben no libi tooje duudude e hoore makko. ⁴ Pilaatu landitii mo kadi, wi'i: «A jaabotaako hay huunde? A nanii deee tooje de be woni libude e hoore maa fow?»

⁵ Kono Iisaa jaabaaki hay huunde e mun. Dun njaldini Pilaatu.

⁶ Tawi juldeere kala, o accitanay be kasoojo gooto mo be torinoo mo fii mun woo. ⁷ Hari godɗo no wi'ee Barabaasi no ka kaso, wondude e wadunoobe gere, e nder gere on be itti hoore. ⁸ Onsay jamaa on yawi tawoyi Pilaatu, be woni e toragol mo, wi'a yo o wadan be ko woowani be kon.

⁹ Pilaatu jaabii be, wi'i: «Hara hidon yidi yo mi accitan on lando Yahuudiyanke'en?» ¹⁰ Ko fii hari himo andunoo ko sabu nawliigu wadi si hooreeɓe yottinoobe sadaka ben wadiri mo e joge. ¹¹ Kono hooreeɓe yottinoobe sadaka ben yuuni jamaa on fii yo Pilaatu accitan be Barabaasi.

¹² Pilaatu yettiti kadi haala kan, o wi'i be: «Ko hondun non faaladon yo mi wadu oo mo wi'oton lando Yahuudiyankeeɓe ben?»

¹³ Be ewnii kadi, be wi'i: «Fempee mo!»

¹⁴ Pilaatu wi'i be kadi: «E hara ko hondun oo bonni?»

Be ɓurti kadi sonkude, ewnoo, wi'a: «Fempee mo!»

¹⁵ Nde tawnoo Pilaatu no faalaa weltinde jamaa on, o accitani be Barabaasi. Bay wonii Iisaa gaynaama focceede, kanko Pilaatu o watti mo e juude maɓɓe fii yo o fempe.

Fii no Suufaabe ben Wadiri Jalnori e hoore Iisaa

(*Mat. 27.27-31; Yhn. 19.2-3*)

¹⁶ Onsay suufaabe ben naadi Iisaa ka nder tata, e maanaa ka nder suudu laamu. Be nodditi dental suufaabe ben fow, ¹⁷ be ɓorni mo dolokke boɗeejo,^S be wadi ka hoore makko katanwol bulle saccaangol. ¹⁸ E hoore dun, be woni e hiwragol mo, wi'a: «Salminaango e maa, yaa an Lando Yahuudiyankeeɓe!» ¹⁹ Be tappiri mo kadi kalinwol ka hoore, be tutti mo, be jiccii, be sujjinkinanii mo. ²⁰ Bay wonii be gaynii mo wadude jalnori, be ɓorti mo dolokke boɗeejo on, be ɓorni mo concii makko din, be nabi mo fii fempoyegol.

Fii no Iisaa Wariraa

(*Mat. 27.32-44; Luk. 23.26-43; Yhn. 19.17-27*)

²¹ Tawi godɗo no wi'ee Sim'uunu mo Sirenii no iwaynoo ngesa, rewi don. Tawi ko on woni ben Aleksander e Rufuusa. Be karhi mo nafugol *leggall Iisaa altindiraangal ngal. ²² Onsay be nabi Iisaa e ndee nokkuure wi'eteende Golgotaa, ko woni firo dun ko «Nokkuure Laalagal Hoore». ²³ Be okkori mo njaram jillaadan *mirri, kono laatii

^S 15:17 15.17 Ko dolokke boɗeejo lando on ɓornotonoo.

o jabaali d'an yarude. ²⁴ Onsay be fempi mo. Be sendiri concu makko d'in urba^t fii andugol mo kala ko gasata hendaade.

²⁵ Wa ko be fempata mo, tawi ko e walluhaa on. ²⁶ Hari d'undoo no windii fii ko o happiranaa kon: «Ko lando Yahuudiyanke'en.» ²⁷ Tawi wuybe d'ido no fempidaa e makko, goddo on ka sengo makko jaamo, oya on ka nano makko. ²⁸ Ko nii ko bindi d'in wi'unoo kon laatori, wonde: «O wattidete e bonbe ben.»^u ²⁹ Tawi feyyoo^{be} ben no hoyna mo, hayla hoore, wi'a: «Hey, an oo wi'unoodo lancay *juulirde mawnde nden, darnita nde e nder balde tati, ³⁰ awa dandito an tigi, tippodaa ka leggal altindiraangal d'on!»

³¹ Tawi hoore^{be} yottinoobe sadaka ben e jannoo^{be} fii Sariya on ben kadi no jalaynoo mo hakkunde mabbe, wi'a: «O dandii beya, kono o waawataa dandude hoore makko! ³² Si ko o *Almasiihu on, d'un ko lando *Isra'ila'en, yo o jippo ka leggal altindiraangal, yi'en, d'un en gomd'inay mo!» Tawi fempidaabe e makko ben kadi no hoynaynoo mo.

Fii Mayde Iisaa nden

(Mat. 27.45-56; Luk. 23.44-49; Yhn. 19.28-30)

³³ Gila naange e hoore, niwre wadi e leydi ndin fow haa ka baawo fanaa. ³⁴ Wa fewndo ka baawo fanaa, Iisaa ewnii ko tiidi, o wi'i: «Iilooyi, Iilooyi, lama sabaxtanii?»^w. (Dun no firi: Alla an, Alla an, ko fii hondun tertanidaa mi?)

³⁵ Wobbe e wonnoobe d'on ben nani ko o wi'i kon, be wi'i: «On nanii, o noddii Iiliya!»

³⁶ Tun goddo e mabbe dogi, yettoyi linsere, o bubhini nde haa nde loppii ndiyan lammudan, o wadi nde e tuggordu, o townani mo fii yo o yaru, e hoore himo wi'a: «Accee, ndaaren si Iiliya aray, tippina mo.»

³⁷ Iisaa ewnii ko tiidi, onsay o timmi.

³⁸ Wirngallo* ngon ka juulirde mawnde seekii, woni pecce d'idi, gila dow haa ley. ³⁹ Bay hooreejo sufaabe wonnoodo yeeso makko kanko Iisaa on yi'i no o timmiri non, o wi'i: «Ka haqiiqa, hari oo neddo ko *Biddo Alla!»

⁴⁰ Tawi rewbe kadi no ka wodditii, no ndaara. Tawi no tawdaa e mabbe Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama yumma Yaaquuba tosooko on e Yuusufu, e Saliimatu. ⁴¹ Tawi ko ben jokkunoo mo kanko Iisaa, no kurkanoo mo wa fewndo ko o wonnoo Jaliilu, e duudube goo kadi be o yaadunoo Yerusalaam.

Fii no Iisaa Surriraa

(Mat. 27.57-61; Luk. 23.50-56; Yhn. 19.38-42)

⁴² Hawrondiri nibbii, tawi ko hebulanagol *jalaande fowteteende nden. ⁴³ Onsay oo wi'eteedo Yuusufu hewti. On ko hooloraado goo e ngal dental mabbe, on ko jeyaado Raamati, tawi on kapun tigi ko *laamu Alla ngun o tijjii. O hebi cuucal yahugol ka Pilaatu, toroo mo hettugol furee Iisaa on. ⁴⁴ Pilaatu naldi ko tawi o maayii kon. O noddi hooreejo sufaabe ben, o landii mo si tawii o maayiino. ⁴⁵ Bay hooreejo on humpitii mo d'un, o jonniti Yuusufu furee Iisaa on. ⁴⁶ Kanko Yuusufu o soodoyi kasannge, o tippini furee Iisaa on ka hoore leggal, o tumbi e kasannge, o belnoyi mo e qaburu asaado e feto.

O talli hayre, o wadi ka dambugal qaburu. ⁴⁷ Tawi Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama yumma Yuusufu no ndaara ka o belniraa.

16

*Fii Ummutal Iisaa Almasiihu on
(Mat. 28.1-8; Luk. 24.1-12; Yhn. 20.1-10)*

¹ Bay *jalaande fowteteende nden feyyii, d'un ko aseweere nden, Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama yumma Yaaquuba, e Saliimatu soodi tiiri fii ko be fulla e furee Iisaa on. ² E alat, d'un ko jallal aranal e nder yontere nden, ben rewbe dawi bimbi subaka ka yenaande, d'un ko ka pudal naange. ³ Tawi hiibe wi'indira: «Taw ko hombo tallanta en hayre wonde nden ka dambugal yenaande nden?» ⁴ Tun be banti gite, be haynii, be tawi nden hayre njannde tallaama. ⁵ Be naati ka nder yenaande, be yi'i suka gorko, no bornii daneeji, no joodori ka sengo jaamo. Be naldi, be huli.

⁶ On wi'i be: «Wota on hulu! Iisaa oo jeyaado Naasirata, fempaado on, mo wondon dabbitude on, immitike, o alaa doo. E hino nokkuure ka o belnanoo don. ⁷ Awa yahee andinoyon taalibaabe makko ben e Petruusu, o adoyto on Jaliilu. Ko ton yi'oyton mo, wano o wiirunoo on non.»

⁸ Onsay be dogi be yalti ka yenaande ko fii hari diwnol e kaawee hebii be. Kono laatii be wowlanaali hay gooto huunde, ko fii hari hiibe huli.

*Fii no Iisaa Feepirani Sahaabaabe ben Sappoo e Go'o
(Mat. 28.9-10; Yhn. 20.11-18)*

⁹ Bay Iisaa immitike e jalaande aranere nden e nder yontere nden bimbi, ko o adii hollitaade ko Mariyama jeyaado Magaduuna, on mo o yaltinnoo jinnaaji jeedifi e mun. ¹⁰ On yahi, o banginanoyi d'un be Iisaa wondunoo ben, tawi ben no yoomi, no wulla. ¹¹ Bay be nanii wonde himo wuuri, awa kadi kanko debbo on o yi'ii mo, laatii be hoolaaki mo.

¹² Bawto d'un, tawi difo e mabbe no e hoore laawol, no yahaynoo e fulawaa, kanko Iisaa o feepirani be noone goo. ¹³ Ben kadi arti, holliti d'un beya, laatii be hoolaaki ben kadi. ¹⁴ Ka sakkitorun o feepirani sappoo e go'oo be ben, wa fewndo ko be joodii fii jaamugol, o feli be sabu angal gomdinal mabbe ngal e cattal berde mabbe den, fii ko be hoolaaki yi'unoobe mo ben kon bawto o immintineede.

¹⁵ E hoore d'un o wi'i be: «Yahee e aduna on fow, feepiranon tageefo ngon fow Kibaaru Moyyo on. ¹⁶ Kala on gomdindo, *lootaa maande kisiyee, dandoyte, kono kala on mo gomdinaali, happante. ¹⁷ E hino maandeeji wondaydi e ben gomdinbe: e innde an be radoyto jinnaaji din, be wowla kadi e *haalaaji goo, ¹⁸ be nanga bolle, si be yaru kadi njaram waroojan, d'un masinbintaa be. Si be *fawoyii kadi juude mabbe den e hoore nawnu be ben, ben ndikkay.»

¹⁹ Bay Iisaa Joomi on gaynii be yewtude, o yentinaa ka kammu, o joodori ka sengo jaamo Alla. ²⁰ Kambe kadi be yahi, be waajoyii hen fow, tawi Joomiraado on no gollidude e mabbe, o haqinqiniri daalol ngol maandeeji di ngol wondunoo din.

NO LUUKA YOTTINIRI LINJIILA ON NON

Hunorde

¹ Bay woodiino yimbe d'uudube, nangannoobe wallifagol fillayeeji fii piiji feyyunoodi hakkunde men, ² wano bee tawanoobe gila ka fuddoode yottinirnoo non e men, ben seeditorbe gite mun, wonti kurkantoobe daaluyee on, ³ min kadi mi taw no hawranimmi, yo Tawaafiilu teddufo, tippude e koo ko mi tefi, mi fensiti gila ka fuddoode, weebitirangol on d'un bindudi rewruni, ⁴ fii no andiron pellital wongal ngal e nder d'ii janndeeji di jannadon.

Fii Feppinannde Jibineede Yaayaa

⁵ Fewndo *Heroodu laaminoo diiwal *Yahuuda ngal, wooduno *yottinoowo sadaka wi'eteedo Zakariyaa'u jeyaado e mojobere oo wi'eteedo Abiyya. Sonna makko ko e lepol *Haaruuna jeyaa, on no wi'ee Elisabaatu. ⁶ Be didoo non ko be feewube yeeso Alla, awa kadi hiibe jokkunoo yamirooje e sariyaaji Joomiraado on e baawo feloore. ⁷ Kono tawi be maraa bid'fo, bay hari Elisabaatu wonaa jiidotoodo, awa kadi mo kala e mabbe nawyii.

⁸ Tawi non e nder ko kanko Zakariyaa'u o gollaynoo golle yottingol sadakaaji ka Alla, d'un ko fewndo ko mojobere makko nden ardinaa yottingol sadakaaji, ⁹ o toddorano urba tippude e naamuuji mabbe kambe yottinoobe sadaka ben naatugol ka nder juulirde Joomiraado on, fii ittugol sadaka urngallooji sunneteedi. ¹⁰ Fewndo on saa'i ittugol sadaka urngallooji, tawi jamaa on fow no juula ka yaasi.

¹¹ Ko fewndo on saa'i malaa'ikaajo Joomiraado on feepani mo, no darii ka paamo ittirde sadaka urngallooji. ¹² Bay Zakariyaa'u yi'ii on malaa'ikaajo, o denyii, o huli. ¹³ Kono malaa'ikaajo on wi'i mo: «Wota a hulu, yo Zakariyaa'u, ko fii toraare maa nden jabaama. Sonna maa Elisabaatu jibinante boobo gorke, a innay on Yaayaa. ¹⁴ O wonane welo-welo e weltaare, awa kadi yimbe buy weltoray jibinegol makko, ¹⁵ sabu o wonay aaden mawdo yeeso Joomiraado on. O yaroytaa njaram mandilinaidan e kala ko caakinta. *Ruuhu Seniido on wonoyay e makko gila ka teege yumma makko, ¹⁶ awa kadi o artiroyay *Banii-Isra'ilayankeebe buy e laawol Joomiraado on, on Alla mabbe. ¹⁷ O yaaray yeeso Joomiraado on e nder ruuhu e doole wa liliyya, fii no o artira berde baabiraabe e telen-ma bibbe mun, o artira murtube ben e telen-ma faamu feewube ben, e fii no o ebbirana Joomiraado on jamaa hebulaniido mo.»

¹⁸ Zakariyaa'u wi'i malaa'ikaajo on: «Ko honno d'un henirantammi? Ko fii mi nawyii, awa beyngu an kadi wonii nayeejo.»

¹⁹ Malaa'ikaajo on jaabii mo: «Ko min woni Jibriilu, darotoodo takko Allaahu on. Ko mi imminaado fii yewtugol ma, humpite oo kibaaru moyyo. ²⁰ Jooni, a mbobiday, a waawataa wowlude doo e d'un laataade, sabu a hoolaaki d'ii kongudi an laatoytoodi e saa'i happaado on.»

²¹ Tawi non jamaa on no habbi Zakariyaa'u, hiibe jibii ko hondun neebini mo ka nder *juulirde mawnde ton. ²² Bay o yaltii, o waawaali be yewtude hay fus. Be ndaari, be tawi o feppinanaama

ka nder juulirde mawnde ton. O woni e eɓbirangol ɓe juude, o lutti mbobidude.

²³ Bay palaade makko yottingol sadakaaji den timmii, o yiltitii ka suudu makko. ²⁴ Bay feyyii e ɗun, sonna makko Elisabaatu yetti reedu. O suuditii e nder lebbi jowi, himo wi'a:

²⁵ «E hino ko Joomiraado on wadanimmi kon,
o yeyyitike lan jooni,
o ittanii lan kaa hersa
ka mi wondunoo e hakkunde ɓee yimɓe.»

Fii Feppinannde Jibineede Iisaa

²⁶ Ka lewru jeegaɓuru, Allaahu on nuli oo malaa'ikaajo wi'eteedo Jibriilu e ndee saare Naasirata jeyaande e ngal ddiwal Jaliilu ²⁷ haa e oo jiwo wi'eteedo Mariyama, mo gorko wi'eteedo Yuusufu jeyaado e bolondaa Daawuuda yami. ²⁸ Malaa'ikaajo on naati ka on jiwo, wi'i: «Mi salminii ma, an oo yedaado sulfu. Joomiraado on no wondi e maa.»

²⁹ Ngol kongol jibi mo, o miiiii ko honɗun e salminaango nii. ³⁰ Malaa'ikaajo on wi'i mo: «Wota a hulu yo Mariyama, sabu a hebii sulfu immorde ka Allaahu on. ³¹ Awa a yettay reedu, jibinaa boobo gorko, innoyaa mo Iisaa. ³² O wonay mawɗo, o noddiree Gedal Jom Bural on. Allaahu Joomiraado on jonnoyay mo jullere laamu maama makko Daawuuda nden. ³³ O laamoyto suudu Yaaquuba ndun haa poomaa, awa kadi laamu makko ngun lannataa.»

³⁴ Mariyama wi'i malaa'ikaajo on: «E ko honno ɗun laatorta, ɓay mi andaali gorko?»

³⁵ Malaa'ikaajo on jaabii mo, wi'i: «Ruuhu Seniido on aray e maa, bawal Jom Bural on ɗuwirte^a ɗowdi mun ndin. Ko ɗun si boobo *seniido heɓoyteedo on noddroyte *Bidɗo Alla. ³⁶ Jooni non, Elisabaatu oo musidɗo maa ko sowiido, o sowike kanko kadi e nder nayeewu makko boobo gorko. On wi'anooɗo jiidotaako no e nder lewru jeegaɓuru mun ³⁷ sabu alaa ko Allaahu on ronki.»

³⁸ Onsay Mariyama wi'i: «Min ko mi kordɗo Joomiraado on. Yo woniranan wano wiirudon non.» Onsay malaa'ikaajo on yahi.

Fii no Mariyama Humpitoroyi Elisabaatu

³⁹ E nder ɗen balde ɗon, Mariyama immii no hepii yahugol e saare goo ka hoore pelle e nder ndii leydi bolondaa Yahuuda. ⁴⁰ O naati ka suudu Zakariyaa'u, o salmini Elisabaatu. ⁴¹ No Elisabaatu nanirnoo salminaango Mariyama ngon, bidɗo makko on memminii ka nder reedu makko, kanko Elisabaatu o heewi Ruuhu Seniido on, ⁴² o ewnii ko tiidi, o wi'i: «An ko a barkinaado e hakkunde rewɓe ɓen, awa kadi bidɗo mo saawuɗaa on ko barkinaado! ⁴³ E ko honno mi newniranaa yo yumma Koohoojo an on seeno ka an. ⁴⁴ No hito salminaango maa ngon naatirnoo ka noppi an, boobo mo mi saawi on memminii weltaare ka reedu an. ⁴⁵ On hooliido ko Joomiraado on fodi ɗun kon ko laatotoofun, haray ko malaado!»

Beytol Mariyama ngol

⁴⁶ Onsay Mariyama wi'i:

«Wonkii an kin no manta Joomiraado on.

⁴⁷ Ruuhu an on no weltanii Allaahu on,

^a 1:35 1.35 Maa: «duhirte».

- on Dandoowo lan,
 48 Bay o liiyii giide makko ñen e ndee lo'ere an
 min oo kordfo makko,
 Ko ñun wadi, gila hande kala jamaanu aroyayngu
 wi'oyay ko mi barkinaafo,
 49 Bay Jom Bawgal on wadani lan piiji mawnudi,
 innde makko nden ko hormorteende.
 50 Awa kadi yurmeende makko nden no layude
 e hoore ben huloobe mo,
 gila e jamaanu hebi e jamaanu.
 51 O golliri doole jungo makko ngon golle mawde.
 O saakiti ben waduube e berde mun miijooji townitaare.
 52 O jippini ben marbe doole ka julle mun laamu.
 O towni lo'ube ben.
 53 O harniri weelaabe ben piiji moyyi.
 O radii aldube ben juude mehe.
 54 O faabii *Isra'iila'en, ben jiyaabe makko.
 O anditi fii yurmeende makko nden,
 55 wano o fodirnoo maamaabe men ben
 e Ibraahiima e jurriya mun on non haa poomaa.»
 56 Mariyama wondi ñon e Elisabaatu e nder lebbitati. Onsay o yiltitii
 ka makko.

Fii Jibineede Yaayaa

57 Bay hewtii ka Elisabaatu jibinta, o jibini boobo gorko. 58 No kawtalbe makko ben e sibbe makko ben humpitornoo nden yurmeende nde Joomiraado on yedi mo, be weltodi e makko.

59 Ka jallal jeetatabal, be ari *sunningol boobo on, be faalaa mo innitirde ben makko Zakariyaa'u. 60 Kono yumma makko yetti haala kan, wi'i: «Oo'o, ko Yaayaa o innetee!»

61 Be wi'i mo: «Hay gooto e musibbe maa ben innaaka nden innde ñon!»

62 Be landori ben boobo on ebbirangol mo juude fii andugol ko honno o innata boobo on. 63 Zakariyaa'u torii alluwal, o windi ñon: «Ko Yaayaa o innetee.» Onsay be fow be ñalñi. 64 Don kisan, o hetti hunduko makko kon e ñenngal makko ngal, o wowli, o jarni Alla. 65 Onsay yimbe kawtal ngal fow huli, awa kadi koofooli wondi ka hoore pelle Yahuuda ñin fow hollonndiri fii kon ko wadi ñon. 66 Kala nanufo ñun miiji e bernde mun, wi'i: «Ko hondun oo boobo laatotoo?» Tawi bawgal Joomiraado on no wondi e makko.

Beytol Zakariyaa'u ngol

67 Bay Zakariyaa'u ben boobo on heewii Ruuhu Seniifo on, o woni e haalugol ko o longinaa, o wi'i:

68 «Mantoore wonanii Joomiraado on, on Alla Isra'iila'en,
 e nder ko o faabii o sotti jamaa makko on kon.

69 O yedii en Dandoowo mawfo
 e nder nduu suudu Daawuuda, on jiyaado makko

70 wano o daalirnoo e kundule annabaabe makko laabuube ben
 gila e duubi feyyunoodi,

71 hisingol en e juude aybe men e kala apuube en.

72 Ko nii o yedirnoo maamiraabe men ben yurmeende,

- o anditi *ahadi makko seniindi ndin,
⁷³ d̄un ko woondoore nde o woondannoo ben men Ibraahiima nden
⁷⁴ fii jatingol en e juude aybe men ben
 e newnangol en rewugol mo e baawo kulol
⁷⁵ e nder laabal e peewal yeeso makko,
 e nder ngurndan men d̄an fow.
⁷⁶ An-le oo boobo, a innete annabaajo Alla Jom Bural on,
 sabu a hikkanto Joomiraado on yeeso
 fii moyyinangol mo laawi makko d̄in,
⁷⁷ fii no o andinira jamaa makko on wonde
 ko yaafuyee junuubaaji maβbe d̄in o yed̄irta be kisiyee,
⁷⁸ ko fii Alla men on ko heewufo yurmeende,
 d̄un ko nden nde o imminirani en ndaygu immorde ka dow
⁷⁹ fii ndayginangol wonbe ka niwre ben
 e ben joodiibe ka d̄owdi mayde
 e fii ardagol en e laawol buttu.»
⁸⁰ Paykun kun njand̄i, ruuhu makko on kadi tiid̄i. Ko ka wulaa o
 daakinoo haa nande o feepannoo *Banii-Isra'iila'en.

2

Fii Jibineede Iisaa *(Mat. 1.18-25)*

¹ E nder den balde d̄on Awgustu lando mawdo Roomu on yamiri winditagol laamateeri makko ndin fow. ² Fewndo nden winditannde aranere, hari ko Kiriniyu woni ko halfinaa ardagol leydi Sirii ndin. ³ Mo kala winditorayno ka saare mun.

⁴ Yuusufu kapun kadi iwri ka diiwal Jaliilu e ndee saare Naasirata fii yahugol ka diiwal Yahuuda, ka saare Daawuuda wi'eteende Bayti-Lahiimi, bay hari ko o jeyaado e nder beynguure Daawuuda nden, awa kadi ko e ndun suudu o jeyaa, ⁵ fii no o winditodira e Mariyama on yamaado makko, tawi on ko sowiido. ⁶ Fewndo be wonnoo d̄on, saa'i ka Mariyama jibinta hewti. ⁷ O firtii dikkuru makko ndun. O buumi mo e wudere, o wallini e nder kunnawal pamminirgal daabeeji, bay hari be hebaali werde ka suudu hobb̄e.

Fii Hakkunde Malaa'ikaabe ben e Ngaynaakoobe ben

⁸ Tawi e on jemma, no woodunoo e ngal diiwal d̄on ngaynaakoobe daakinoobe fii aynugol gureeli mun d̄in. ⁹ Malaa'ikaajo Joomiraado on feepani be, annoora Joomiraado on jalbini nokkuure ka be woni d̄on. Be huli fota. ¹⁰ Kono malaa'ikaajo on wi'i be: «Wota on hulu, sabu mido feppinande on Kibaaru Moyyo mo welo-welo moolanaango wonanayngo jamaa on fow. ¹¹ Hande e ndee saare Daawuuda, on dapanaama ton Dandoowo, on-le ko *Almasiihu on, ko kanko woni Joomi on. ¹² Awa seedee mun, on taway boobo penu no buumaa e nder wudere, wallinaa e nder kunnawal.»

¹³ No o gaynirnoo wowlude d̄un, d̄on kisan konu malaa'ikaabe moolanaangu tawti malaa'ikaajo on, no manta Allaahu on, hiibe wi'a:
¹⁴ «Mangural wonanii Allaahu on ka kammu,
 buttu wonii e oo aduna,
 hakkunde ben be o wadani sulfu makko on!»

¹⁵ Bay malaa'ikaabe ben yentii, ngaynaakoobe ben wi'indiri: «Mahen Bayti-Lahiimi ndaaroyen ko wadi ton kon, d'un ko koo ko Joomiraado on andini en fii mun!»

¹⁶ Be yahi hepa, be tawoyi Mariyama e Yuusufu ton, tawi boobo penu on kadi no wallinaa ka nder kunnawal. ¹⁷ Bay be yi'ii mo, be fillitii ko be wowlananoo kon fii on boobo. ¹⁸ Kala nanunooobe ko ben ngaynaakoobe yewtaynoo kon wontiri d'un nalaw. ¹⁹ Mariyama mari d'un fow ka bernde mun, maanditii fii miijitagol. ²⁰ Ontuma ngaynaakoobe ben yiltitii, hiibe manta mawnina Allaahu on fii kala ko be nanunoo e ko be yi'i wano be wowlirananoo non tigi.

²¹ Bay balde jeetati den timmii, o sunninaa o innaa Iisaa, innde nde malaa'ikaajo on todfaninoo boobo on nden ado neene makko saawude mo.

Fii no Iisaa Weebitiraa Yeeso Joomiraado on

²² Bay jalaade fii labbinagol mabbe ngol timmii, wano Sariya Muusaa on wiirunoo non, be nabi boobo on *Yerusalaam fii weebitagol mo Joomiraado on, ²³ (wano windori non ka Sariya Joomiraado on: «Kala boobo gorko afo on ka neene mun ko Joomiraado on jeyi.»),^b ²⁴ e fii ittugol sadaka legetereeji didi maa gabooji kecci didi wano wiiranoo non ka Sariya Joomiraado on.

²⁵ Tawi no woodunoo Yerusalaam gorko wi'eteedo Sim'uunu. On ko feewudo e kadi ko rewoowo Joomiraado on. Himo tijjaninoo *Isra'iila'en on Dandoowo, tawi kadi *Ruuhu Seniido on no e hoore makko. ²⁶ Ruuhu Seniido on feppinanno mo wonde o maayataa ado o yi'ude Almasiihu Joomiraado on. ²⁷ Ruuhu Seniido on ardii mo haa ka *juulirde mawnde. Fewndo ko mawbe paykun kun addata kun, d'un ko Iisaa, fii laatinagol kun aadaaji mabbe tippude e Sariya Muusaa on, ²⁸ kanko Sim'uunu o tambii paykun kun ka juude makko, o jarni Alla, o wi'i:

²⁹ «Jooni non, yaa an Joomiraado,

a accay jiyaado maa on maaya e nder buttu
wano daalirannodaa mo non,

³⁰ sabu mi yi'irii gite an den kisiyee iwrufo e maa on,

³¹ mo moyyindaa yeeso jamaaji din fow,

³² d'un-le ko ndaygu hentinanayngu leyyi aduna on fow
e darja wonanaydo jamaa maa *Isra'iila on.»

³³ Ben makko e yumma makko naldi fii ko wowlanoo fii makko kon.

³⁴ Sim'uunu du'anii be, wi'i Mariyama neene paykun kun: «Awa kun paykun wonoyay fii libugol wobbe, banta beya e nder leydi Isra'iila ndin e fii wonugol maande nde yimbe ben yeddata, ³⁵ e fii no miijooji berde buy feepira. An kadi a hebay nguli bernde wa tufiraande kaafa.»

³⁶ Tawi no woodunoo don kadi debbo haaloowo ko Alla longini d'un wi'eteedo Hannatu, on ko gedal Fanu'iila, jeyaado e bolondaa Asiira, duubindo fota. On ko yeru duubi jeedidi wondunoo e moodi mun gila curbayaagal makko. ³⁷ Ontuma o heynii haa o hebi duubi cappande jeetati e nay. E nder d'un kadi, o iwataano ka juulirde mawnde, himo duuminoo ton e rewugol Alla, hoora, toroo jemma e palorma.

^b 2:23 2.23 Maa:«Kala boobo gorko afo on ka neene mun noddroyte laabufo Joomiraado on.»
Egg. 13.2, 13.12 e Lew. 12.6

³⁸ On debbo hewti e on saa'i tigi, himo jarna Alla, himo wowlana kala tijjinoodo hisineede ndee saare Yerusalaam fii kun paykun.

³⁹ Bay Yuusufu e Mariyama wadfi ko Sariya Joomiraado on yamiri kon fow, be yiltitii ka saare maɓbe Naasirata, ɗun ko e nder Jaliilu.

⁴⁰ Tawi paykun kun no njanfude tun tiida e nder ko kun heewata faamu kon. Awa kadi sulfu Alla on no e hoore makkun.

Fii Iisaa Paykun ka Juulirde Mawnde

⁴¹ Tawi mawbe Iisaa ben yahayno hitaande kala Yerusalaam fii *Juldeere Yawtaneede nden^c. ⁴² Bay kun hebii duubi sappoo e ɗiɗi, be yaadi e makkun e nden juldeere wano woowiri non. ⁴³ Bay juldeere nden feyyii, mawbe paykun kun hooti, kono kaɗun paykun kun, ɗun ko Iisaa, luttiti Yerusalaam, tawi mawbe makkun ben andaali. ⁴⁴ Bay hiɓe sikka paykun kun no wondi e be be arduɗoo ben, be yahi yeru jallal. Onsay be woni e ɗaɓɓitugol kun e hakkunde siɓbe maɓbe ben e andindiraaɓe maɓbe ben. ⁴⁵ Bay be yiitaali kun, be yiltitii Yerusalaam fii ɗaɓɓitoɗgol kun. ⁴⁶ Balɗe tati ɓaawo ɗun, be tawoyi kun ka juulirde mawnde, hikun joodii hakkunde karamokoobe ben, heditii be, e kadi hikun landotonoo be lande. ⁴⁷ Nanunoobe hikun yewta ben fow ɗalɗi sabu hakkille makkun ɗen e ko kun jaabotonoo kon.

⁴⁸ Bay mawbe makkun ben yi'ii kun, be ɗalɗi, neene makkun wi'i kun: «Boobo an, ko hondun wadandaa men ɗun? E hino ɗun fow min e ben maa meden ɗaɓɓitude ma e nder sokola!»

⁴⁹ Kun wi'i be: «Ko fii hondun ɗaɓɓitirton mi? Hari on andaa mido haani wonude ka suudu Ben an?» ⁵⁰ Kono kambe be faamaali ngol kongol ngol kun haalani be.

⁵¹ Ontuma kun yiltodi e maɓbe Naasirata, kun yankinani be. Neene makkun mari ɗin piiji fow ka bernde mun maanditii. ⁵² Tawi kun paykun, ɗun ko Iisaa, no mawnude tun, faamu makko on kadi ko yeeso tun woni jaarude, himo beydoo tun welude Allaahu on e yimbe ben.

3

Fii Waaju Yaayaa ngun

(Mat. 3.1-12; Mrk. 1.1-8; Yhn. 1.19-28)

¹ Ka laamu Tibariiyu hebi duubi sappoo e jowi ɗon, ɗun ko lando mawɗo Roomu on, fewndo onsay hari ko Pilaatu Pontii woni lando diiwal Yahuuda ngal, tawi ko *Heroodu laamii diiwal Jaliilu ngal, tawi ko Filiipu miɗɗiraawo makko on kadi laamii ɗee leyɗe ɗoo, ɗun ko Ituriya e Taraahuuniti, tawi ko Lisaaniyu laamii diiwal Abiliya ngal, ² fewndo Hannaana e Qayaafa wonnoo *yottinoobe mawbe sadaka, Allaahu on daalanno Yaayaa mo Zakariyaa'u ka wulaa. ³ Onsay Yaayaa yahi daande Yurdayniwol fow himo waajoo yimbe ben yo be aru be *lootee maande tuubuubuyee fii yo junuubaaji maɓbe ɗin yaafe ⁴ wano windori non ka deftere fii ɗii konguɗi annabi *Isaaya:

«Kaa hawa ko hawa ewnotoɗo ka wulaa, wi'a:
Moyyinee laawol Joomiraado on,

fewnon juri makko ɗin.

⁵ Ayɗe ɗen fow uddete,
pelle njane e tosooke ɗen fow joltinee.

Date ɓoyliide den fewnee,

laawi kaanudfi dfin newdinee.

⁶ Kala neddanke yi'ay kisiyee iwrufo ka Alla on.»^d

⁷ O wi'ayno dfin jamaaji araydi e makko fii *lootegol maande tuubuubuyee: «Ko onon yo iwdi kuura! Ko hombo tindini on dogugol tikkere aroyaynde nden? ⁸ Awa yo kuude mon den hollu wonde on tuubii. Hara on hooloraali wi'ugol wonde ko Ibraahiima woni maama mon, ko fii mi andinii on, Alla no waawi wattude dee kaaye doo bibbe Ibraahiima. ⁹ Toode teenirde nden no waalii ka binde ledde. Kala leggal ngal rimataa bibbe moyyube, ngal soppete, ngal bugee ka yiite!»

¹⁰ Onsay yimbe ben landii mo: «Ko hondun men wadata jooni?»

¹¹ O jaabii be: «Kala mardo dolokkaaji didi yo sendodu di e mo maraa. Kala jogiido kadi jaamete e yo o warru wano non.»

¹² Yantoo^e* sagalle ben ari e makko fii lootegol maande tuubuubuyee, be wi'i mo: «Karamoko, ko hondun men haani wafude?»

¹³ O wi'i be: «Wota on yantu toonin ko yamiradon kon.»

¹⁴ Suufaabe goo kadi landii mo: «Menen-le, ko hondun men haani wafude?»

O jaabii be: «Wota on jattu hay gooto kaalisi, wota on ittin hay gooto e hoore toope, yo njoddi mon ndin yonu on.»

¹⁵ Tawi mo bee e mabbe no miijotonoo ka bernde mun si tawii wonaa Yaayaa woni *Almasiihu on, ko fii hari jamaa on no sabbinoo on. ¹⁶ Kanko Yaayaa o jaabii be, o wi'i: «Min, ko ndiyan mi woni on lootirde, kono burdo lan doole on, mo mi hewtaa hay firtugol boggi pade mun, no arude. On non ko *Ruuhu Seniido on e yiite o lootirta on. ¹⁷ Himo jogii feeteewo makko ngon ka jungo, ko o hentinira bete^d makko on, o mooba jaamete e on ka beembal makko, o sunnira foron on yiite nge daanotaako.»

¹⁸ Tawi Yaayaa no feppinanaynoo jamaa on Kibaaru Moyyo wondude e waajuuji heewudi. ¹⁹ Kono bay Yaayaa felii *Heroodu lando diiwal ngal, sabu ko on resi sonnaajo yumma-gooto mun on kon, dun ko debbo wi'eteedo Heroodiia, wondude e kala bonnereeji di o wadaynoo, ²⁰ onsay Heroodu beyditiri dun hendagol Yaayaa, soka mo.

Fii no Iisaa Lootiraa

(Mat. 3.13-17; Mrk. 1.9-11)

²¹ Fewndo ko jamaa on fow ari fii lootegol maande tuubuubuyee, Iisaa kadi lootoraa. Fewndo ko o du'otoo, kammu ngun udditii, ²² Ruuhu Seniido on yetti mbaadi gabooru tippii e makko. Onsay hawa nanii ka kammu, no wi'a: «Ko an woni Biddo an yidaado on, mido weltor-maa.»

Fii Iwdi Iisaa ndin

(Mat. 1.1-17)

²³ Ko Iisaa fufdii waajaade, ko wa mo duubi cappande tati. Ko o tuumanoodo wonugol gedal Yuusufu, on biddo Helii, ²⁴ mo Matsaata, mo Lewi, mo Malkii, mo Yannaa, mo Yuusufu, ²⁵ mo Mataasiyaa, mo Amuusa, mo Naahuuma, mo Haslii, mo Najji, ²⁶ mo Maasa, mo Mataasiyaa, mo Sim'ii, mo Yuusuka, mo Yahuuza, ²⁷ mo Yuuhanna, mo Reesa, mo Zarubaabila, mo Sa'alti'iila, mo Neerii, ²⁸ mo Malkii, mo Addii, mo Qusaama, mo Almudaama, mo Iiri,

²⁹ mo Yuusii, mo Aliyaasaru, mo Yuriima, mo Matsaata, mo Lewi, ³⁰ mo Sim'uunu, mo Yahuuda, mo Yuusufa, mo Yuunaana, mo Alyaqiima, ³¹ mo Malayaa, mo Maynaana, mo Mataasa, mo Naasaana, mo Daawuuda, ³² mo Yassaa'u, mo Obiida, mo Bo'aaza, mo Salmaana, mo Nahasuuna, ³³ mo Ammiina-Daaba, mo Adumiina, mo Arnii, mo Hasruunu, mo Faarisa, mo Yahuuda,

³⁴ mo Yaaquuba, mo Issaaqa, mo Ibraahiima, mo Taaraha, mo Naahuura, ³⁵ mo Seruuja, mo Ra'uwa, mo Faalaja, mo Aabira, mo Saalaha, ³⁶ mo Kiinaana, mo Arfaksaada, mo Saama, mo Nuuhu, mo Laamaka, ³⁷ mo Matuusaalaha, mo Hanuuka, mo Yaarada, mo Mahalaliila, mo Kiinaana, ³⁸ mo Anuusa, mo Siita, mo *Aadama, mo Allaahu on.

4

Fii no Ibuliisa Ndarndori Iisaa
(Mat. 4.1-11; Mrk. 1.12-13)

¹ Iisaa iwi Yurdayniwol no heewi *Ruuhu Seniido on. Ruuhu on nawri mo ka wulaa. ² Ko ton Ibuliisa ndarndii mo fodde balde cappande nay. O jaamaali hay fus e nder den balde don fow. Bawto dun o weelaa.

³ Onsay Ibuliisa wi'i mo: «Si tawii ko a *Bidfo Alla, yamir ndee hayre yo nde wontu paamete.»

⁴ Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: «Nedfo hinaa paamete tun wuurirta.» »^e

⁵ Onsay Ibuliisa nabi mo ka buri toowude, o holli mo laamateeriji aduna on fow yeru hinyaango yiitere. ⁶ O wi'i mo: «Mi jonnete laamu e hoore majji di fow wondude e darja majji on, bay mi jonnanooma di, awa-le mi okaya di mo mi faalanaa woo. ⁷ Si tawii a sujjanii lan, dii fow wontante.»

⁸ Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: «Ko Alla Joomiraado maa on sujiantaa, rewaa mo kanko tun.» »^f

⁹ Ibuliisa nawri mo kadi Yerusalaam, jodfinoyi mo ka hoore warnakere *juulirde mawnde, o wi'i mo: «Si tawii ko a Bidfo Alla, hocco don, cikkodaa ka leydi, ¹⁰ ko fii no windii wondema: «O yamiray malaa'ikaabe makko ben fii maa, yo be reene, ¹¹ awa kadi be tamborte juude mabbe den fii wota koyngal maa ngal feggo e hayre.» »^g

¹² Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: «Wota a ndarndo Joomiraado on, on Alla maa.» »^h

¹³ Bay Ibuliisa lannii mo ndarndaade e dii doo fow, o pottitii mo haa o ebba feere goo.

Fii Golle Iisaa den Jaliilu
(Mat. 4.12-17; Mrk. 1.14-15)

¹⁴ Iisaa yiltodi e bawgal Ruuhu Allaahu on ka diiwal Jaliilu. Fii makko andii e nokkeeli heeudu don din fow. ¹⁵ O jannayno ka juulirde mabbe. Yimbe ben fow manti mo.

¹⁶ O yahi Naasirata ka o ne'aa don. E *palaande fowteteende nden, dun ko asewe, o naati ka juulirde wano o woowiri non. O immii

^e 4:4 4.4 Yap. 8.3 ^f 4:8 4.8 Yap. 6.13 ^g 4:11 4.11 Zab. 91.11-12 ^h 4:12 4.12 Yap. 6.16

fii jangugol. ¹⁷ O jonnaa deftere annabi Isaaya nden, o udditi nde, o hawrondiri e cortewol ka d'undoo windii:

¹⁸ «Ruuhu Joomiraado on no e hoore an, sabu ko min woni Subaado on fii fejjinangol misikinbe ben Kibaaru Moyyo on.

O nelli lan
fii hollitugol nangaabe ben hettugol hoore mun,
hollita bumbe ben hettugol giide mun den,
hollita njaggaabe ben kadi hettugol hoore mun,

¹⁹ e fii humpitugol on ndee hitaande nde Joomiraado on wafi moyyere mun nden e mun.»ⁱ

²⁰ Ontuma o jobbi deftere nden, o jonni nde wallitotoodo on, o jottii. Tawi yimbe ben fow ka nder juulirde no punnii mo. ²¹ Onsay o wi'i be: «Oo daaluyee mo nanirdon noppi mon din laatike hande.» ²² Fow seeditanii mo, njaldidi e din kongudfi makko moyyi di o yewtaynoo, hiibe wi'a: «Wonaa fid'fo Yuusufu on nii?»

²³ Iisaa wi'i be: «Mido andi on wowlanay lan ngol tindol doo: Nawndoowo, jawndu hoore maa tigi. Kala ko men nani wadii Kafernahuum, wadu d'un kadi ka leydi maa doo.» ²⁴ O wi'i be kadi: «Mi wowlanay on haqiiqa, annabaajo hay e gooto teddinaaka ka leydi mun. ²⁵ E hino goonga ko mi woni on wowlande: E fewndo jamaanu Iliiya, hari keynguube buy no woodi e nder leydi Isra'iila. Ko fewndo onsay wonnoo duubi tati e lebbi jeegoo kammu ngun no uddii ndiyan dan tobbaali, heege tiidunge wafi e leydi ndin fow, ²⁶ kono hari Iliiya nulaaka e hay gooto e ben keynguube, si hinaa e debbo keynguujo mo Sarfati, d'un ko e nder leydi Siduuna. ²⁷ Tawi kadi e fewndo jamaanu annabi Iliyaasa, be damajan buy no leydi Isra'iila, kono hari hay gooto e mabbe sellinaaka, si hinaa oo Siriyankeejo wi'eteedo Na'amaana.»

²⁸ Bay be nanii d'ii kongudfi makko, wonnoobe ka nder juulirde ben fow tikki. ²⁹ Be immii, be dupiri mo ka baawo saare, be nabi mo haa ka fello ngon yellitii d'on fii bugagol mo ley. Tawi nden saare ko e falo ngon fello darnaa. ³⁰ Kono o ukkitii hakkunde mabbe, o feyyi, o yahi.

Fii no Iisaa Radori Jinna, Nawndiri Nabbeeli Buy

(Mrk. 1.21-28)

³¹ Iisaa yahi Kafernahuum, nden saare ko jeyaande e diiwal Jaliilu, himo janna e jalaande fowteteende nden, d'un ko aseweere nden. ³² Ko o jannaynoo kon njaldini jamaa on, sabu himo wowliraynoo bawgal.

³³ Tawi no ka nder juulirde ton ned'fo mo jinnawii bonngii nangi, on sonki, wi'i: ³⁴ «Hey, ko hondun faalanadfaa men, an Iisaa oo jeyaado Naasirata? Hara ko mulugol men arandfaa? Min mido andi ko hombo wonu-maa, ko a *Seniido mo Alla!»

³⁵ Onsay Iisaa yamiri ngii, wi'i: «Fanku, yaltaa e oo ned'fo!» Jinnawii ngin libi mo hakkunde mabbe, ngii yalti e makko, ngii barminaali mo.

³⁶ Fow njaldfi, no wi'indira: «E ko hondun woni ngol kongol? Oo no yamira jinnaaji bonfi din e hoore doole e bawgal, di yalta!» ³⁷ Kibaaru fii makko lolli e nokkeeli heedudfi d'on din fow.

³⁸ Bay o iwii ka juulirde, o yahi ka galle Sim'uunu. Tawi esiraawo Sim'uunu suddiido on no nawni nawnaare nguli-bandu tiiduki. Be torii mo kanko Iisaa ballal. ³⁹ O ugginii e hoore makko, o yamiri

nawnaare nden, nde yalti e makko. Don kisan on immii, o woni e kurkanagol be.

⁴⁰ Bay naange ngen mutii, kala marnooɓe jawɗo noone jaw fow, be addi be e makko. O *fawi juude makko den e hoore mo kala e maɓɓe, o sellini be. ⁴¹ Tawi kadi jinnaaji no yaltude e buy e maɓɓe, hara hidi sonka, wi'a: «Ko an woni Bidɗo Alla on!» Kono o torjani di, o salii di wowla, bay hari hidi andi ko kanko woni *Almasiihu on.

⁴² No weetirnoo bimbi, Iisaa yalti yaari e nokkuure wulɗinnde. Jamaaji diin woni e dabɓitugol mo, be ari haa e makko. Be faalaa mo tongude don, hara o accaali be don. ⁴³ Kono o wi'i be: «Bee mi feppinana deya ca'e kadi Kibaaru Moyyo on, don ko kibaaru fii *laamu Alla ngun, sabu ko fii don mi neliraa.» ⁴⁴ Onsay o woni e waajagol ka juulirde diiwal Yahuuda.

5

Fii Taalibaabe be Iisaa Adii Noddude ben (Mat. 4.18-22; Mrk. 1.16-20)

¹ Nande goo, tawi Iisaa no e daande nduu *Weendu Jaani-Saarata. Tawi jamaa no dupindira e fee makko fii heɗagol daaluyee Allaahu on. ² O haynii laakoy diɗoy ka sera weendu, tawi yungooɓe ben no jippii fii lootugol *jalaaji maɓɓe diin. ³ O yawi e gokkun e koy laakoy, don hawrondiri e kun Sim'uunu kun, o yamiri ondon wodɗintingol be pence on seeda. Ontuma o joodii e nder makkun, o woni e jannugol jamaa on.

⁴ Bay o gaynii jannude, o wi'i Sim'uunu: «Nawru laakun kun ka luggi don, bugodon jalaaji mon diin, nangun liyyi.»

⁵ Sim'uunu jaabii mo: «Jom amen, oo jemma feyyudo doo fow meden yungude, men hebaali hay fus. Kono sabu ko maakodon kon, mi bugoto jalaaji diin.»

⁶ Bay be wadii don, be nangi liyyi duudufi, benii jalaaji maɓɓe diin fudɗii tayude. ⁷ Onsay be baayi beya wondiɓɓe maɓɓe wonɓe e kuma laakun fii ko ara wallitoo be. Ben ari be hebbini laakoy koy diɗoy non, haa koy faalaa mutude.

⁸ Bay Sim'uunu Petruusu yi'ii don, o yani e ley koyɗe Iisaa, o wi'i: «Koohoojo an, wodɗitee lan, sabu min ko mi junuubankeejo!» ⁹ Nalaw hebi mo, heɓidi mo e be o wondunoo ben fow, sabu ngol nangugol diin liyyi. ¹⁰ Ko wano non kadi Yaaquuba e Yuuhanna beɓɓe Zabadii wondiɓɓe Sim'uunu ndalirnoo.

Onsay Iisaa wi'i Sim'uunu: «Wota a hulu, gila jooni a wonay yungoowo yimbe.» ¹¹ Onsay be artiri laakoy koy ka pence, be acci fow don, be jokki mo.

Fii no Iisaa Nawndiri mo Damajan (Mat. 8.1-4; Mrk. 1.40-45)

¹² Tawi Iisaa no e saare goo. Onsay mo damajan heewi e bandu mun yi'i mo, ari yani yeeso makko. O jeeji mo, o wi'i: «Koohoojo, si hidon faalaa, hidon waawi lan sellinde, mi laaba!»

¹³ Iisaa fonti jungo mun ngon, meemi mo, wi'i: «Midɗo faalaa, laato selludo laabaa.» Don kisan damajan dan yalti e makko.

¹⁴ Onsay o wi'i mo: «Wota a wowlan don hay gooto. Kono non a yahay hollitoyodaa *yottinoowo sadaka on, ittaa sadaka fii

ko labbinad̄aa kon wano Muusaa yamiri non fii yo d̄un wonan be seede.»

¹⁵ Kono tawi innde makko nden no burtude lollude, jamaaji buy moobii fii jentagol mo e fii jawndegol nabbeeli mabbe, ¹⁶ kono tawi Iisaa no woowunoo pottitaade ka weddii, toroo Alla.

Fii no Iisaa Imminiri Maaya-Banduujō
(Mat. 9.1-8; Mrk. 2.1-12)

¹⁷ Nande goo tawi Iisaa no jannude. Hari *Fariisiyaabe e jannoobe fii Sariya on no joodii d̄on, hiibe iwri e kodooli diiwal Jaliilu ngal fow e diiwal Yahuuda ngal e ka saare Yerusalaam. Tawi bawgal Joomiraado on no wondi e makko no o jawndira. ¹⁸ Tawi kadi wobbe arii no rondii jukkuɗo e boggi-dimbord̄i. Hiibe d̄af̄ba fii no be naadira mo ka nder suudu, be wallina mo yeeso Iisaa. ¹⁹ Bay be hebaali ka be naadira mo sabu d̄uudugol jamaa on, be yawdi e makko ka hoore suudu, be tufi ton yolnde, be tippindini mo e boggi-dimbord̄i d̄in e hakkunde jamaa on yeeso Iisaa.

²⁰ Bay Iisaa yi'ii gomd̄inal mabbe ngal, o wi'i: «Musid̄o, junuubaaji maa d̄in yaafaama.»

²¹ Onsay Fariisiyaabe ben e jannoobe fii Sariya on woni e wi'indirgol: «Ko hombo woni oo hoynoowo? Ko hombo waawi yaafaade junuubu ko wonaa Alla?»

²² Iisaa andi d̄in miijooji mabbe, o wi'i: «Ko hond̄un miijantod̄on d̄un ka berde mon? ²³ Enee, hakkunde wi'ugol j̄unuubaaji maa d̄in yaafaama e «immo yahaa», ko hond̄un e d̄ii d̄oo buri weefude?» ²⁴ O wi'i kadi: «Fii no andiron wonde *Bii-Aaden on no mari bawgal ka aduna d̄oo fii yaafagol junuubaaji», o wi'i jukkuɗo on: «Immo yettaa boggi-dimbord̄i maa d̄in, hootaa ka maa.» ²⁵ On immii d̄on kisan e tawnde mabbe, o yetti boggi-dimbord̄i makko d̄in, o hooti ka makko, himo manta Alla. ²⁶ Kaawee hefi be fow, be manti Alla, be huli fota, hiibe wi'a: «Hande men yi'ii huunde hawniinde!»

Fii no Matta Jokkiri Iisaa
(Mat. 9.9-13; Mrk. 2.13-17)

²⁷ Bawto d̄un, Iisaa yalti. Ko o yahata, o yi'i yantoowo sagalle wi'eted̄o Lewi no joodii ka yantirde sagalle. O wi'i: «Aru jokkaa mi!» ²⁸ Lewi acci d̄on ko o joginoo kon fow, o immii, o jokki mo.

²⁹ Lewi wad̄ani mo caatal mawngal ka mun, yimbe buy yantoobe sagalle wondude e yimbe goo jood̄odi e mabbe. ³⁰ Fariisiyaabe ben e jannoobe fii Sariya on jeyaabe e fedde mabbe nden ηuni taalibaabe Iisaa ben, be wi'i be: «E ko fii hond̄un jaamidanton, yaridon e junuubankeefe ben e yantoobe sagalle ben?»

³¹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Hinaa sellube ben hatonjini e jawndoowo, kono ko jawbe ben. ³² Min, wonaa noddugol feewube ben mi arani, kono ko junuubankeefe ben fii yo be tuubu.»

Landal fii Hoorugol
(Mat. 9.14-17; Mrk. 2.18-22)

³³ Onsay wobbe wi'i mo kanko Iisaa: «Taalibaabe Yaayaa ben e taalibaabe Fariisiyaabe ben kapun hooray, juula soono woo. An-le, be maa ben no naamude, yara!»

³⁴ Iisaa jaabii be wi'i: «Taw si on waaway hoorinde njaatigiibe jom jomba jande peera on, hara himo wondi e maβbe? ³⁵ Aray e saa'i nde jom jomba pottinaa e hakkunde maβbe, onsay e den balde don be hooray.»

³⁶ O haalani be ngal misal doo, o wi'i: «Hay gooto yettataa ceelol bagi keso, walkira dolokke kidfo. Si hinaa d'un, haray ontigi bonnii kesun d'un, walkere nden kadi yaadataa e kidfdun d'un. ³⁷ Hay gooto loowataa njaram *wiiyu kesan e nder bootooji guri kidfi. Si hinaa d'un, dan njaram kesan wonay sabu ko feeri d'in guri, njaram dan hibba, bootooji guri d'in kadi bona. ³⁸ Kono njaram kesan ko e nder bootooji guri kesi loowetee. ³⁹ Kala yarudo njaram kidfan faaletaa ke njaram kesan, ko fii o wi'ay: «Ko kidfan dan furi welude.» »

6

Landal fii Nalaande Fowteteende nden (Mat. 12.1-8; Mrk. 2.23-28)

¹ E aseweere goo, d'un ko *nalaande fowteteende nden, hari Iisaa no rewude e gese ngawri, taalibaabe makko ben no woocora cawti den gese, worsa di, jaama. ² Fariisiyaabe* goo wi'i: «Ko hondun wadanton koo ko dagaaki e palaande fowteteende nden?»

³ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Hara on jangaali ko Daawuuda wadunoo kon fewndo o weelaa, kanko e yimbe wondunoobe e makko ben? ⁴ O naati ka nder suudu Alla, o yetti bireediije weebitaade fii sadaka den, o jaami ko daganinoo *yottinoobe sadaka ben tun kon, o okkori kadi wondube e makko ben.» ⁵ Onsay o wi'i: «Ko *Bii-Aaden on woni jom palaande fowteteende nden.»

Fii no Iisaa Selliniri Maaya-Jungoojo (Mat. 12.9-14; Mrk. 3.1-6)

⁶ E aseweere goo, Iisaa naati ka juulirde, o woni e jannugol. Tawi godfo no nder ton mo jungo mun jaamo maayi. ⁷ Nde tawnoo jannoobe fii Sariya on ben e Fariisiyaabe ben no faalaa hebude ko be lamitora, be toopa Iisaa, tawi hibe ndaara si o pawnday e asewe, d'un ko palaande fowteteende nden. ⁸ Kono tawi Iisaa no andunoo d'in miijooji maβbe. Onsay o wi'i maaya-jungoojo on: «Immo darodfaa ka hakkunde doo.» On immii, darii.

⁹ Onsay Iisaa wi'i be: «Mi landike on, hara no dagii ka godfo wafa ko moyyi maa ko boni, danda wonkii maa wona sabu makki e aseweere?» ¹⁰ Onsay o ndaari be fow, o wi'i on nedfo: «Fontu jungo maa ngon.» On fonti ngo, jungo makko ngon selli. ¹¹ Dun tikkini Fariisiyaabe ben e jannoobe fii Sariya on ben fota, be woni e yeddondirgol ko hondun be wadata Iisaa.

Fii no Iisaa Subori Sahaabaabe mun ben (Mat. 10.1-4; Mrk. 3.13-19)

¹² E nder den balde don, Iisaa yaari ka fello fii toragol Alla, o waali toraade. ¹³ Bay weetii, o noddi taalibaabe makko ben, o subii sappoo e dido e maβbe, o todfii be *sahaabaabe: ¹⁴ d'un ko Sim'uunu, on mo o jammi Petruusu, e Andaraawu neene-gooto Sim'uunu on, e Yaaquuba e Yuuhanna e Filiipu e Bartolomaawu ¹⁵ e Matta e Tooma e Yaaquuba

mo Alfaa e Sim'uunu tawdaaċo e fedde *Zelotiibe ben, ¹⁶ e Yahuuda mo Yaaquuba e Yudaasi Iskariiyu, janfoytoodo mo on.

Fii Waaju ngun ka hoore Fello

(Mat. 4.23-25; Mrk. 3.7-11)

¹⁷ Iisaa jippodi e ben taalibaabe be o subii, o darii e nokkuure ndeylere ka falo. Tawi taalibaabe makko duuduube no e nden nokkuure, wondude e jamaa moolanaaċo iwruċo e cende den fow e diiwal Yahuuda ngal e saare Yerusalaam nden e fii banjeeji Tiiri e Siduuna ka daande baharu. ¹⁸ Ben ko arnoobe hedagol mo e fii jawndegol jabbeeli mun. Be jinna tampinnoo ben sellinaa. ¹⁹ Awa kadi mo kala e maŋbe no faalanoo mo meemude, bay himo wondunoo e bawgal jawndaynoongal be fow.

²⁰ O banti gite makko den, o ndaari taalibaabe ben, o wi'i:

«On malii yo onon miskinbe,

bay *laamu Alla ngun ko onon wonani.

²¹ On malii yo onon weelaabe fewndo doo,

bay on harnoyte.

On malii yo onon wulloobe fewndo doo,

bay on weltoyto.

²² On wonay malaabe nde yimbe ben aji on

e nde be radii on, be yenni on,

be piddini inde mon den sabu Bii-Aaden on.

²³ Nden jande, weltee, jipon welo-welo,

bay hidfon maranaa njoddi mawndi ka kammu,

ko fii ko nii kadi mawbe maŋbe ben warraynoo annabaabe ben.

²⁴ Kono bone wonanii on onon aldube ben,

bay on hendike neweende ko mon kon!

²⁵ Bone wonanii on onon bee haarube jooni,

bay on weeloyte.

Bone wonanii on onon bee jaloobe hande,

bay on yoomoyay wullon.

²⁶ Bone wonanii on nde yimbe ben fow wowli on ko moyyi,

bay ko non mawbe maŋbe ben wowliraynoo

fii bee waditiibe annabaabe.»

Fii Yidugol Aybe mun

²⁷ «Kono min mi wi'ay on yo onon bee hediiibe lan: Yidee aybe mon ben, moyyodon e ajuube on ben, ²⁸ du'anodon hudooobe on ben, toranodon tampinoobe on ben. ²⁹ Mo bantike ma e wabbugo, tuċan mo ngoya kadi. Mo jattii ma waramba, wota a hadu mo yettude fokiya on kadi. ³⁰ Okkor kala toriido ma, hara kadi a yantaali ko maa kon e juude jattube ma ben. ³¹ Wadane yimbe ben wano faaliraċon yo be wadon on non.

³² «Si on yidii yidube on ben, haray ko moyyere honde heboyton? Ko fii hay junuubankeebe ben no yidi yidube be ben. ³³ Si on moyyike e moyyiibe e mo'on ben, haray ko moyyere honde heboyton? Hay junuubanke'en ko non warrata. ³⁴ Si on jawlii be tanyinidon yobitay on ben, haray ko moyyere honde heboyton? Hay junuubanke'en jawlindiray fii yo be yobitindir. ³⁵ Kono yidee aybe mon ben, wadanon be ko moyyi, jawlon be hara on habbaaki yobiteede. Dun on heboyay njoddi mawndi, wonoyon kadi fiŋbe Jom Bural on, sabu

himo moyyani dullube ben e bonbe ben. ³⁶ Wonee yurmeteebe wano Baaba mon Jom Bural on woniri Yurmeteedo non.»

Fii Naawitagol

(Mat. 7.1-5)

³⁷ «Wota on jaawu, d'un on jaawetaake. Wota on felu, d'un on feletaake. Yaafee, d'un on yaafoyte. ³⁸ Okkee, d'un on okkorte. On etirante sariyaare yedfunde, timmunde, yeyaande haa juuri, wadanedon ka jiifaaji mon. Ko fii ko sariyaare nde etirdon nden etirantedon.»

³⁹ O wowlani be ngal misal d'oo, o wi'i: «Hara bundo no waawi dowude bundo? Hara be didoo non be yanidaali e nder ngayka? ⁴⁰ Taalibaajo buraa karamoko mun. Kono kala taalibaajo eltiido wa'ay wa karamoko mun.

⁴¹ «Ko honno yiirataa lojol wongol ka yiitere musid'do maa on, hara a yi'aali falimawal wongal ka yiitere maa ngal? ⁴² Ko honno wawrataa wi'ude musid'do maa: «Musid'do, accu mi ittane lojol ngol ka yiitere maa», hara an, a wattanaali yiila e falimawal wongal ka yiitere maa ngal? Ko an yo faasiqiijo, ittu taho falimawal wongal ka yiitere maa ngal, onsay non a yi'ay no ittiranaa musid'do maa on lojol wongol ka yiitere makko ngol.»

Misal Yettaangal e Leggal e Bibbe Mun

(Mat. 7.16-20, 12.33-35)

⁴³ «Leggal moyyal rimataa fibbe bonbe, wano non kadi leggal bongal rimataa fibbe moyyube. ⁴⁴ Leggal kala no anditiree fibbe mun: ko fii on ittataa yibbe e bulle-konon, wano non kadi on ittataa sungalaj e bulle-bete. ⁴⁵ Nefdo moyyo on yaltinay moyyere ka moyyuki bernde mun, nefdo bondo on kadi yaltina bonki ka bonki mun, ko fii ko ko heewi e bernde woo hunduko wowlata.»

Fii Ninnugol Waajuuji d'in

(Mat. 7.24-27)

⁴⁶ «Ko fii hondun noddanton mi «Koohoojo, Koohoojo», hara on wadataa ko mi wi'i on kon? ⁴⁷ Kala nefdo ardo e an, nani waajuuji an d'in huutori di, mi hollay on no on wa'i. ⁴⁸ On no wa'i wa darnudo suudu. Hara o jasu gaawol luggungol haa e fetere, o fudfdii don mahude. Nde waamere nden wadi, ndiyan dan ari e suudu ndun, dan waawataa ndu dillinde, ko fii daroodi mayru on no tiidi. ⁴⁹ Kono kala nanudo kongudi an d'in, huutoraali di, on no wa'i wa darnudo suudu ndu jasanyaaka gaawol. Ilol ndiyan dan hawri e mayru tun, ndu yani kisan, fii mayru on mula few.»

7

Fii Kurkaadu Suufaaajo on

(Mat. 8.5-13; Yhn. 4.46-54)

¹ Bay o gaynii waajaade jamaa heditiido mo on, o naati Kafer-nahuum. ² Tawi hooreejo suufaaabe teemedere no mari kurkaadu ndu o yidunoo, hari ndun no nawni haa moggo mayde. ³ Bay o nanii fii Iisaa, o nuli mawbe *Yahuudiyankeebe goo e makko fii toragol mo arugol jawndana mo ndun kurkaadu makko. ⁴ Bay be arii be tawii

Iisaa, be jeeji mo be multi, be wi'i: «Himo handi e wadaneede d'un, ⁵ ko fii himo yidi lejol men ngol, awa-le kadi ko kanko darni juulirde amen nden.» ⁶ Iisaa yaadi e mabbe.

Bay o battike suudu hooreejo suufaabe ben, on suufaajo nuli yibbe mun goo e Iisaa ko wi'a mo: «Koohoojo, wota on tampintino, sabu mi foddaa e mo'on ka suudu an. ⁷ Ko d'un wadi si min tigi mi foddaa e arugol haa ka mon. Kono maakee tun kongol gootol, kurkaadu an ndun ndikkay. ⁸ Ko fii min tigi ko mi wondo e ley kongol hooreebe goo, min kadi mido mari suufaabe wonbe e ley kongol an. Si mi wi'ii goddo e ben «yahu», o yahay. Si mi wi'ii oya on «aru», o aray. Awa kadi si mi wi'ii kurkaadu an ndun «wadu d'un», ndu waday.»

⁹ Bay Iisaa nanii d'in kongudi makko, o njaldi, o fewti e jamaa jokkudo mo on, o wi'i be: «Mi andinii on, hay ka *Isra'iila'en mi yi'aali neddo gomdinirdo wa oo.» ¹⁰ Bay nulanoobe ben yiltitike ka suudu, be tawti kurkaadu nawnunoonu ndun ndikkii.

Fii no Biddo Keynguujoo on Wurnitiraa

¹¹ E nder den balde d'on, Iisaa yahi e saare wi'eteende Naa'ina, taalibaabe makko ben wondude e jamaa duududo yaadi e makko. ¹² Ko o hewtaynoo ka naatirgal saare, o fotti e rondiibe furee, hari on furee ko biddo bajjo ka neene mun, tawi kadi neene makko ko keynguujoo. Tawi jamaa duududo e nden saare no wondi e on debbo.

¹³ Bay Koohoojo on yi'ii on keynguujoo, o yurmaa mo, o wi'i mo: «Wota a wullu!» ¹⁴ O fadii furee on, o *fawi jungo makko ngon e hoore goyki kin, rondiibe furee on dartii, o wi'i: «Suka, mi yamirii ma yo a immo!» ¹⁵ Onsay maydo on immii joodii, o fuddii yewtude. Iisaa jonniti mo yumma makko.

¹⁶ Be fow be huli, be manti Alla, be wi'i: «Annabaajo keldudo feepii e fewndo men. Allaahu on arii faabagol yimbe mun ben!» ¹⁷ Fii ngal kuugal makko lolli e diiwal Yahuuda ngal haa e banjeeji heedufi d'on d'in fow.

Fii Lande Yaayaa d'en

(Mat. 11.2-19)

¹⁸ Taalibaabe Yaayaa ben humpiti mo kanko Yaayaa kon ko wadi fow. ¹⁹ Yaayaa noddi dido e taalibaabe mun ben, o immini be e Koohoojo on yo be lando mo: «Taw si ko onon woni haanudo arude on, kaa hara yo men habbo goddo goo?»

²⁰ Bay ben imminaabe hewtii, be wi'i Iisaa: «Ko Yaayaa *lotoowo maande tuubuubuyee on immini men haa e mon fii landagol on si ko onon woni haanudo arude on, kaa hara yo men habbo goddo goo?»

²¹ Ko e on saa'i mo be hewti e mun tigi, Iisaa sellini jawbe e jukkube buy e jinnaabe, o wuntini kadi bumbe buy. ²² Ontuma o jaabii ben be Yaayaa immini, o wi'i be: «Yahee fillitanodon Yaayaa ko yi'udon kon e ko nanudon kon wonde, bumbe ben yi'ii, bofoobe ben yahii, be damajan ben sellinaama, be laabii, pahidube ben nanii, maybe no immintineede, Kibaaru Moyyo on no feppinaneede miskinbe ben.

²³ Kala mo feggaaki e an ko malaado.^k

²⁴ Bay ben be Yaayaa nelunoo yiltitike, onsay Iisaa fuddii yewtude jamaa on fii Yaayaa, o landii be dundoo, o wi'i: «Ko hondun

^k 7:23 7.23 Maa: «Kala mo ronkaali gomfinde lan ko malaado.»

yahunodon ndaaroygol ka wulaa? Hara ko kudol ngol hendu ndun dimbata? ²⁵ Kaa ko hondun yahunodon ndaarugol? Ko neddo borniido conci dimi? Ndaaree bee borniibe conci dimi, wuurube ngurndan moyyan no e nder galleeji laamu. ²⁶ Ko hondun non yahunodon ndaarugol? Ko annabaajo? Hiyii, min mi wi'ay on, ko ko buri annabaajo. ²⁷ Ko oo doo woni mo fii mun windii on:

«Awa, mido imminde nulaado an on yeeso maa,

fii ko fertano-maa laawol maa ngol.»^m

²⁸ «Mi andinii on, alaa mo suddiido jibini burdo Yaayaa. Kono non burdo fandude on ka laamateeri Alla no buri mo teddude.»

²⁹ (Jamaa hedinoodo mo on e yantoobe sagalle ben jabi laawol Alla feewungol ngol e nder ko be lootanoo maande tuubuubuyee ko Yaayaa lootaynoo kon. ³⁰ Kono Fariisiyaabe ben e waawube fii Sariya ben bugitii ko Allaahu on ebbannoo be kon, be salii Yaayaa loota be maande tuubuubuyee.)

³¹ «Hara ko e hondun mi ebbindirta bee yimbe nguu jamaanu? E ko hondun be nandi? ³² Hibe nandi e faybe joodiibe e kubitirde, hara ben no noddindira, wi'a:

«Men wuttanii on ceri, on amaali,

men yimanii on gimdi yurmudi, on wullaali!»

³³ «Ko fii Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on arno, o jaamataano ko defaa, o yarataano ko mandilinta, wi'udon: «On ko mo jinna!» ³⁴ Bii-Aaden* on kadi arii no jaama no yara, wi'udon: «On ko reeredudo, yaroowo, weldudo e yantoobe sagalle e junuubanke'en!»

³⁵ Kono jabube faamu Allaahu on ben hollay wonde ko ngu feewungu.»

Fii no Debbo Junuubankeejo on Yaafora

³⁶ Fariisiyaajo goo wi'eteedo Sim'uunu torii Iisaa hawtidugol e makko. Iisaa naati ka suudu Fariisiyaajo on, o toolii fii nafagol. ³⁷ Tawi debbo junuubankeejo no e nden saare, on humpitii Iisaa no nafaade ka suudu Fariisiyaajo on. O ardi e tindohun hayre daneere tew angiri, ³⁸ o wontiri baawo Iisaa, o ugginii ka hoore koyde makko, o wulli haa gondi makko din bubbini koyde Iisaa den. Ontuma debbo on fittiri de sukundu mun ndun, o lunnii de, o wuji de angiri.

³⁹ Bay Fariisiyaajo noddunoodo Iisaa on yi'ii dun, o wi'i e bernde makko: «Si tawno oo ko annabaajo, o andayno ko hombo woni oo debbo meemudo mo e ko honno on sifori, sabu oo ko junuubankeejo!»

⁴⁰ Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Sim'uunu, no woodi ko mi haalanay-maa.»

On jaabii: «Maakee yo karamoko'en.»

⁴¹ O wi'i: «Goddo no pawlunoo yimbe dido. Gooto on no joganii mo *dinaruuji teemedde jowi, oya on ko *dinaruuji cappande jowi. ⁴² Bay ben hebaali ko yobitira mo, o yaafanii be didoo non ko be pawlii mo kon. Ko hombo e ben dido burata mo yidude?»

⁴³ Sim'uunu jaabii: «Haray ko burdo jamaande tiifunde on.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «A jaawirii no moyyiri.»

⁴⁴ O fewti e debbo on, o wi'i Sim'uunu: «A yi'ii oo debbo? An, mi naatii ka suudu maa, a okkoraali lan ndiyan ko mi sembora, kono oo doo bubbinirii koyde an den gondi mun din, o fittirii de sukundu makko ndun. ⁴⁵ A hirbanooki lan lunnidaa, kono kanko gila mi naati

doo, himo lunnaade lan koyde den. ⁴⁶ A wad'aali nebban ka hoore an, kono kanko o wad'ii angiri ka koyde an. ⁴⁷ Awa mi andinii ma, junuubaaji makko e duudude yaafaama, ko d'un wad'i si giggol makko ngol no tiidi. Kono mo yaafaama seeda, ko seeda yid'ata.»

⁴⁸ Onsay o wi'i debbo on: «Junuubaaji maa d'in yaafaama.»

⁴⁹ Onsay naamidaynoobe e makko ben miiiji e berde mun: «Ko hombo woni oo neddo yaafotoodo hay junuubaaji?»

⁵⁰ Ontuma o wi'i debbo on: «Gomdinal maa ngal dandii ma. Yahu e hoore buttu.»

8

Fii Downtunoobe Iisaa ben

¹ Bawto d'un, Iisaa yahayno gila e saare hebi e saare, gila e hodo haa e kodolun wondude e *sahaabaabe makko ben sappoo e dido, hara himo waajoo feppina Kibaaru Moyyo *laamu Alla ngun. ² Himo wondunoo kadi e rewbe goo pawndaabe jinnaaji bondi e pabbeeli, wano Mariyama oo jammaado Mariyama Magaduuna, mo jinnaaji jeedidi yaltinaa e mun, ³ e Yuuwanna on ko sonnaajo Kuusa oo mbatulaajo *Heroodu, e Suusanatu, e wobbe goo wallitoraynoobe be keyeeji mun.

Misal Yettaangal e Remoowo

(Mat. 13.1-23; Mrk. 4.1-20)

⁴ Jamaa njano moobii, yimbe buy iwri e ca'e heewude, ari e makko. O wadani be ngal misal doo: ⁵ «Ko remoowo yaltunoo sankugol awdi mun ndin. E nder ko o sankata kon, gabbe goo yani ka datal, feyyoobe ben yaabi, colli d'in kadi modi de. ⁶ Godde den yani e hoore fetere, no de fudirnoo, de yoori, bay de alaa e buubol. ⁷ Godde goo kadi yani ka sooyoore, de fufidi e mayre, sooyoore nden modi de. ⁸ Godde goo yani ka leydi moyyiri. De fufi, de rimi cawti di gabbe teemedere.» Wa fewndo ko o yewtaynoo d'un, o ewnii, o wi'i: «Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

⁹ Onsay taalibaabe makko ben landii mo ko ngal misal doo firi. ¹⁰ O jaabii be: «Onon on yed'aama andugol gundooji laamu Alla ngun. Kono beya luttube, d'un wowlirante be mise, fii yo be ndaaru, hara be yi'ataa, yo be nanu, hara be faamataa.»ⁿ

¹¹ «E hino ko ngal misal firi: Awdi ndin ko daalol Alla ngol. ¹² Nde awdi sankaaandi ndin saami ka datal, d'un no wa'i wa nde wobbe nani daalol ngol, kono Ibuliisa ara itta ngol e berde mabbe fii wota be gomdin sakko be dandee. ¹³ Nde awdi sankaaandi ndin saami ka fetere, d'un no wa'i wa nde wobbe nani daalol ngol, be jabira ngol weltaare. Kono be alaa d'adi. Be gomdinay haa e saa'i, kono si be ndarndaama, be tertoo. ¹⁴ Nde awdi sankaaandi ndin saami ka sooyoore, d'un no wa'i wa nde wobbe nani daalol ngol, kono hara be modiraama anndeeji aduna e jawle aduna e faaleeji ngurndan aduna e nder yaadu mabbe ndun, be ronka rimude moyya. ¹⁵ Nde awdi sankaaandi ndin saami ka leydi moyyiri, d'un no wa'i wa nde wobbe naniri daaluyee on bernde laabunde moyyunde, jogitoo mara. Ko ben woni rimooobe e nder wakkilaare.

ⁿ 8:10 8.10 Isa. 6.9-10

Misal Yettaangal e Lampu

(Mrk. 4.21-25)

¹⁶ «Hay gooto hubbintaa lampu buuma mo maa sorna mo e ley danki. Kono o jodfinay mo e kene fii no naatoofe ben yi'ira ndaygu ngun. ¹⁷ Ko fii alaa ko suudii ko feenataa, kala gundoo ko sakkirtorta ko feenoygol. ¹⁸ Awa wattanee yiila e no hedorton non, ko fii ko mardo beydantee, kono mo maraa on jabitante hay ko o sikki himo mari kon.»

Fii Beynguure Iisaa nden

(Mat. 12.46-50; Mrk. 3.31-35)

¹⁹ Yumma Iisaa e yumma-gootoofe makko ben ari, kono be waawaali tumbondirde e makko hakkee yimbe. ²⁰ O humpitaa wonde: «Yumma mon e yumma-gootoofe mon ben no darii ka yaasi, hibe faalaa yiidude e mon.

²¹ Kono o jaabii be, o wi'i: «Yumma an e yumma-gootoofe an ben ko hedotoofe daaluyee Alla on, jinna mo.»

Fii no Iisaa Deeyiniri Waabiliire nden

(Mat. 8.23-27; Mrk. 4.35-41)

²² Nande goo Iisaa bakii e laakun wondude e taalibaabe mun ben. O wi'i be: «Lumbiten ka gada weendu.» Be yahi. ²³ E nder ko be lumbata kon, Iisaa daanii. Waabiliire tiidunde wondunde e hendu tippii ka weendu, laakun kun fuddii heewude ndiyan, d'un wonani be nawaare hulfiniinde.

²⁴ Be ari, be findini mo, be wi'i: «Karamoko'en, Karamoko'en, en mulay woni!»

O immii, o tojani hendu ndun e morloodfe ndiyan den, de deeyiti, onsay buttu wadi. ²⁵ Ontuma o wi'i be: «Ko honto gomdinal mon ngal woni?»

Be huli, be njaldi, hibe wi'indira: «Ko hombo woni oo neddo yamiroowo hay hendu ndun e ndiyan dan, d'un doftoo mo?»

Fii no Iisaa Selliniri Jinnaado

(Mat. 8.28-34; Mrk. 5.1-20)

²⁶ Be hewtoyi e ndii leydi bee Gadariyankooofe tiindondirndi e ngal diwal Jaliilu. ²⁷ Bay Iisaa jippike ka leydi, neddo jeyaado e nden saare mo jinnaaji buy nangi, ari e makko. Tawi gila neebii o bornotaako concii, o naatataa e suudu, ko ka hakkunde genaale o hodunoo. ²⁸ No o yiirunoo Iisaa, o sonki, o yani e ley koyde makko, o ewnii, himo wi'a: «Ko hondun faalanadaa lan an Iisaa *Biddo Alla Jom Bural on? Mi torike ma wota a lettan!» ²⁹ Ngii jinnawii bonngii wi'i d'un sabu ko Iisaa yamiraynoo ngin yaltugol e oo neddo kon. Tawi ngin jinnawii nangayno mo soono woo, o dumbree juude e koyde fii aynugol mo, kono o bonnayno den jolokooje fow, onsay jinnawii ngin nawra mo ka wulaaji.

³⁰ Onsay Iisaa landii mo: «Ko honno innetedaa?»

Tawde hari jinnaaji buy no e makko, o jaabii: «Ko Konu.» ³¹ Awa kadi hidi jeejaynoo Iisaa fii wota o yamir di yahugol ka *gaygii ngin alaa kattudi ngin.

³² Tawi wuro kose moolanaango no ooraynoo ka falo. Onsay jinnaaji din jeeji Iisaa yo o accu di naata e din koseeji. O newnani di d'un.

³³ Jinnaaji din yalti e on neddo, di naati e nder din koseeji. Onsay koseeji din giddi ka falo, di unoyii ka weendu, di yoolii.

³⁴ Bay ornaynoobe di ben yi'ii d'un, be dogi, be fillitoyii d'un ka saare e ka fulawaaji. ³⁵ Onsay yimbe ben ari yi'ugol kon ko wadi. Be ari e Iisaa, be tawi on neddo mo jinnaaji d'in yalti e mun no joodii ka ley koyde Iisaa, himo bornii, himo wondi e hakkille timmude, be huli. ³⁶ Yi'unooobe ko wadi kon fillitanii be no jinnanoofo on selliniraa. ³⁷ Onsay jeyaabe e diiwal Gadariyankooobe ben fow torii mo yaltugol ka mabbe sabu kulol ngol be hebi don ngol. Ontuma Iisaa bakii ka laakun yiltitii.

³⁸ Onsay neddo mo jinnaaji d'in yaltinaa e mun on torii Iisaa wondugol e makko. Kono Iisaa yilti mo, o wi'i mo: ³⁹ «Hootu ka mon, fillitoyodaa ko Alla wadan-maa kon.» Onsay o yahi, o ukkii ka saare, o fillitii kala ko Iisaa wadani mo kon.

Fii no Iisaa Wurnitiri Jiwo, O Sellini Debbo
(Mat. 9.18-26; Mrk. 5.21-43)

⁴⁰ Bay Iisaa lumbitii, jamaa on jabbbii mo, ko fii hari fow no sabbii mo. ⁴¹ Tun oo hooreejo juulirde mabbe wi'eteedo Yaayirusu ari e makko. Onsay o yani e ley koyde Iisaa, o torii mo hewtugol ka suudu makko, ⁴² bay tawi jiwo makko bajjo mo wa duubi sappoo e didi no e daande mayde.

Wa fewndo kanko Iisaa o yahata ka oo neddo, tawi jamaa on no bittiri mo cende den fow. ⁴³ Tawi kadi debbo no e nden nokkuure, hebbii duubi sappoo e didi, himo soncaade. Awa kadi o ittii jawle makko fow o yobii pawndooobe ben, kono hay gooto e mabbe waawaali mo sellinde. ⁴⁴ On debbo wontiri baawo Iisaa. No o meemirnoo kombol dolokke makko on, ko o soncotonoo kon tayi.

⁴⁵ Onsay Iisaa wi'i: «Ko hombo meemimmi?»

Tun mo kala wi'i wonaa kapun. Onsay Petruusu wi'i: «Karamoko'en, jamaa on no hundi on, awa kadi hiibe hibbbii on!»

⁴⁶ Kono Iisaa jaabii, o wi'i: «Goddo meemii lan, ko fii mi andii wonde bawgal an ngal gollii goddun.»

⁴⁷ Nde debbo on tawnoo ko o wadi kon pulfitike, o ari himo diwna, o yani e ley koyde Iisaa, o furpiti yeeso jamaa on fow ko fii hondun o meemani mo e ko honno kadi o selliniraa don kisan. ⁴⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «Jiwo an, gomdinal maa ngal sellinii ma. Yahu e hoore buttu.»

⁴⁹ Wa fewndo ko Iisaa yewtata d'un, gorko jeyaado ka hooreejo juulirde nden ari, wi'i mo: «Jiwo maa on maayii. Hay tertidaa sonjugol oo karamokoojo.»

⁵⁰ Kono bay Iisaa nanii d'un, o wi'i hooreejo juulirde nden: «Wota a hulu, gomdin tun, jiwo maa on hisay.»

⁵¹ Bay Iisaa hewtii ka hooreejo juulirde nden, o jabaano naatidude hay e gooto ka suudu si hinaa Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna wondude e yumma jiwo on e ben jiwo on. ⁵² Tawi fow no wulla fesa fii on jiwo. Onsay Iisaa wi'i: «Wota on wullu mo, ko fii o maayaali, o daani.»

⁵³ Onsay be jali mo, ko fii hiibe andi jiwo on maayii. ⁵⁴ Onsay Iisaa nangi jungo jiwo on, o ewnii, o wi'i: «Jiwo, immo!» ⁵⁵ Tun wonkii jiwo on arti, o immii don kisan. Onsay Iisaa yamiri be okkorgol mo jaametee. ⁵⁶ Kaawee hebi mawbe jiwo on. Kono o yamiri be wota be wowlan hay gooto kon ko wadi don.

9

Fii no Sahaabaabe ben Sappoo e Did'o Nuliraa
(Mat. 10.2-20; Mrk. 6.7-13)

¹ O noddi be o subunoo ben sappoo e did'o, o okki be bawgal e doole e hoore jinnaaji dɪn fow e fii sellingol jabweeli. ² O immiini be waajoyagol fii *laamu Alla ngun e sellingol jawbe ben. ³ O wi'i be: «Wota on yoobo hay huunde e nder yaadu mon ndun, gila e tuggordu maa bonfo maa jaametee goo haa nabani e kaalisi. Awa kadi wota on yoobo dolokkaaji didi.»

⁴ O wi'i be kadi: «Kala suudu ka naatoydon, weeree don haa tuma fokkitudon woo, ⁵ e kala saare nde yimbe ben jabaali on e mun, nde hidon yalta don woo, honkee mbullaari teppe mon den fii yo don wonan be seedee ella mabbe on.» ⁶ Onsay be yahi kodolun e kodolii, hibe waajoo fii Kibaaru Moyyo on e kadi hibe sellina hen fow jawbe ben.

Fii Nalaw Heroodu on
(Mat. 14.1-12; Mrk. 6.14-16)

⁷ Heroodu* lando diiwal Jaliilu ngal humpitii fii ko woni wafude kon, don jiiɓi mo bernde, sabu hari wobbe no wi'a ko Yaayaa immintinaa e hakkunde maybe ben, ⁸ wobbe ben no wi'a wondema ko Iliiya feepiti, wobbe goo no wi'a wondema ko god'o e annabaabe hibbe ben immitii. ⁹ Kono Heroodu wi'i: «Mi tayiino daande Yaayaa nden, e hara ko hombo woni oo mo mi nanata fii mun nii?» Gila don himo etoo no o yi'ira mo.

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo
(Mat. 14.13-21; Mrk. 6.30-44; Yhn. 6.1-14)

¹⁰ Bay ben *sahaabaabe be o imminnoo hewtitii, be sifanii mo kanko Iisaa ko be wadoyi kon fow. Onsay o yaadi e mabbe haa e takko ndee saare Bayti-Sa'iida, be baktii don. ¹¹ No yimbe ben humpitornoo don, be jokki mo. Onsay Iisaa tolni be, o yewti be fii laamu Alla ngun, o jawndi kadi ben hatonjinbe e jawndeede.

¹² Tawi jallal ngal wod'fike. Onsay sappoo e did'oobe ben ari e makko, be wi'i mo: «Accitee non jamaa on, be yaha ka kodooli e ka fulawaaji kawtirdi e doo, be dab'boya ko be jaama e ka be waaloo, ko fii ko e nokkuure wulfinnde wonden doo.»

¹³ Onsay Iisaa wi'i be: «Onon tigi okkoree be ko be jaama.»

Kono be jaabii, be wi'i: «Ko bireediije jowi e liyyi didi pet men mari doo, si hinaa hara menen tigi men yahay men soodoya ko oo jamaa doo fow jaama!» ¹⁴ Tawi worbe wonbe don ben tun ko wa be guluuje njowo.

Onsay Iisaa yamiri taalibaaɓe mun ben, wi'i: «Jod'finiree be mojobe mojobe, mojobere kala cappande njowo.» ¹⁵ Be jod'finiri be no o wi'iri be non. ¹⁶ Onsay Iisaa yetti bireediije den jowi e liyyi dɪn didi, o banti gite makko den, o fewti ka kammu, o du'ii. Ontuma o tayiti de, o woni e jonnugol taalibaaɓe makko ben fii yo ben hewtin jamaa on. ¹⁷ Fow jaami haa haari. Be moobiti debbeeje sappoo e didi kunte ko lutti.

Fii Qirritannde Petruusu nden
(Mat. 16.13-19; Mrk. 8.27-30)

¹⁸ Nande goo tawi Iisaa no wondi e taalibaaɓe mun ben ka wirnii, himo toraade Alla. Ontuma o landii ɓe d'undoo, o wi'i: «E wi'i jamaa on, ko hombo woni lan min?»

¹⁹ Be jaabii mo, ɓe wi'i: «Wobɓe no wi'a ko onon woni Yaayaa lootaynooɗo on, wobɓe kadi no wi'a ko onon woni Iiliya, wobɓe goo kadi no wi'a ko on annabaajo kiɗɗo goo immintinaa.»

²⁰ Onsay o landii ɓe, o wi'i: «Onon non wi'udon ko hombo woni lan min?»

Petruusu jaabii mo, wi'i: «Ko onon woni *Almasihu Alla on.»

²¹ Iisaa yamiri ɓe, tentini, wota ɓe wowlan d'un hay gooto. ²² O beyditi e d'un, o wi'i: «Maa *Bii-Aaden on tampa fota, mawɓe ben e hooreeɓe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben fow wikkoo mo, o waree, o immintinoyee ka jalaande tammere.»

²³ Onsay o wi'i ɓe fow wonde: «Kala faalaado jokkude lan, yo o hayfintino, o yetta pande woo pande *leggal makko altindiraangal ngal,¹ o jokkammi. ²⁴ Kala faalaado dandude ngurndan mun, ɗan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayriraa sabu an min, haray ontigi dandoyay ɗan. ²⁵ E ko nafa honɗun woodani neɗɗo hebugol aduna on fow si o hayrintinike maa si o halkitike kanko tigi? ²⁶ Awa kadi, kala hersirɗo lan, hersiri konguɗi an ɗin, Bii-Aaden on kadi hersiroyay mo tuma o ardoyi e mangural makko ngal e mangural Baabaajo on wondude e malaa'ikaabe laabube ben. ²⁷ Miɗo wowlande on goonga, no woodi wobɓe e mon onon wonɓe ɗoo ben, ɓe maayataa ado ɓe yi'ude laamu Alla ngun.»

Fii Waylannde Mbaadi Iisaa ndin

(Mat. 17.1-8; Mrk. 9.2-8)

²⁸ Bay wa balɗe jeetati feyyii ɓawto yewtugol mo ɓe ɗin konguɗi, onsay o noddii Petruusu e Yuuhanna e Yaaquuba, ɓe yahi ka fello fii toragol Alla. ²⁹ Fewndo ko o torotoo, mbaadi yeeso makko ngon waylii, dolokke makko on wonti daneejo jalbuɗo. ³⁰ E nder d'un, yimɓe ɗiɗo feɗi no yewtida e makko, tawi ben-le ko Muusaa e Iiliya. ³¹ Ben no feɗiɗi e annoora, hiɓe yewta fii yaadu makko sakkitorɗu ndun Yerusalaam. ³² Tawi Petruusu e wondibɓe mun ben no soyyaade, kono ɓe ɗonti, ɓe yi'i annoora Iisaa on e ben yimɓe ɗiɗo ɓe o wondunoo e mun. ³³ Fewndo ɓee yimɓe ɗiɗo seedata e Iisaa, Petruusu wi'i mo: «Karamoko'en, no moyyi ka wonen ɗoo. Darnen togooji tati, onon wonndu, Muusaa wonndu, Iiliya kadi wonndu.» Tawi kanko Petruusu o andaa ko o woni wowlude.

³⁴ Wa fewndo ko o wowlata d'un, duulere ari buumi ɓe. Ko nden duulere buumata ɓe, ɓe huli. ³⁵ Onsay hawa yalti ka duulere, no wi'a: «Oo ɗoo ko Biɗɗo an Subaado on. Heditee mo!» ³⁶ Bay ngol ewol wadii, ɓe tawi ko Iisaa tun lutti ɗon. Taalibaaɓe ben mari d'un fanki. Be fillitanaaki hay gooto kon ko ɓe yi'i ɗon e nder ɗen balɗe ɗon.

Fii no Iisaa Selliniri Paykun Jinnaakun

(Mat. 17.14-18; Mrk. 9.14-27)

³⁷ Bimbi nden pande ko ɓe jippotoo ka ley fello, jamaa moolanaado ari fottugol e Iisaa. ³⁸ Onsay gorko goo ewnii ka hakkunde jamaa ton, o wi'i: «Karamoko'en, mi torike on tenyinee oo biɗɗo an, ko fii ko

¹ 9:23 9.23 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

bajjo an on nii. ³⁹ Nde jinnawii ngin nangi mo woo, o sonkay, o iiroo, o yaltina ngurda. Ngii letta mo, awa kadi ko karahan ngii yaltirta e makko. ⁴⁰ Mi torike taalibaabe mon ben radagol ngii jinnawii, kono be waawaali.»

⁴¹ Iisaa jaabii, wi'i: «Onon ko on jamaanu boyliingu ngu gomdinaa. Ko haa honde tuma mi wondata e mon, mido mujjanoo on? Awa addu doo bid'do maa on.»

⁴² Wa ko o fannata paykun kun, jinnawii ngin libi kun ka leydi, kun iirii. Kono Iisaa tojani ngii. Onsay o sellini paykun kun, o jonniti kun ben makkun. ⁴³ Fow njaldi fii mangural Allaahu on.

Fii no Iisaa Hiitori fii Mayde mun nden

(Mat. 17.22-23; Mrk. 9.30-32)

Wa fewndo ko fow njaldidi e ko o wadaynoo kon kanko Iisaa, onsay o wi'i taalibaabe ben: ⁴⁴ «Onon heditee fota d'ii kongud'i doo: Bii-Aaden on janfoyte, watee e juude yimbe ben.» ⁴⁵ Kono hari taalibaabe ben alaa faamude d'in kongud'i, sabu hari hid'i wirnanii be fii wota be andu ko di firi. Awa kadi hari hibe huli landitagol mo di.

Fii Burdo Teddude on e Hakkunde Mabbe

(Mat. 18.1-5; Mrk. 9.33-37)

⁴⁶ Onsay yeddondiral wadi hakkunde mabbe fii andugol ko hombo e mabbe buri teddude. ⁴⁷ Nde tawnoo Iisaa kapun no andunoo d'in miijooji mabbe, o yetti paykun, o jod'dini takko makko. ⁴⁸ Onsay o wi'i be: «Kala jabudo kun paykun e innde an, haray ko min o jabi. Awa kadi kala jabudo lan, haray ko Nuludo lan on o jabi. Ko fii ko burdo fandude on e mon woni teddufo.»

⁴⁹ Yuuhanna yetti haala kan, wi'i: «Karamoko'en, men yi'ii god'do no radoo jinnaaji e innde mo'on. Men tojani mo d'un, bay o wondaa e amen fii jokkgol on.»

⁵⁰ Onsay Iisaa wi'i mo: «Wota on tojan mo d'un. Ko fii kala mo wonaa gajo mon, haray ko gid'o mon.»

Fii no Samariyankeebe ben Salornoo Tolnude Iisaa

⁵¹ Bay wonii balde de Iisaa ittete e ka aduna doo den hewtii, o fibi anniye e yahugol Yerusalaam. ⁵² O immini wobbe ko hikkoo yeeso makko, ben yahi haa e hodo Samariyankeebe goo fii ebbindanagol mo don kanko Iisaa. ⁵³ Kono ben yimbe jabaali mo tolnude, bay ko Yerusalaam o sutii. ⁵⁴ Bay be yi'ii d'un, Yaaquuba e Yuuhanna wi'i Iisaa: «Koohojo amen, hidon faalaa yo men wi'u yo yiite ngen iwu ka kammu ara mula bee?» ⁵⁵ Onsay Iisaa fewti e mabbe, feli be fota. ⁵⁶ Ontuma be yaari e hodo goo.

Fii ben Faalaabe Jokkude Iisaa

(Mat. 8.19-22)

⁵⁷ E nder ko be yahata kon, god'do wi'i mo: «Mi jokkete kala ka yaarudaa.»

⁵⁸ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ndoni d'in no mari gayde mun, awa kadi colli d'in ka weeyo no mari nakkaaji mun, kono Bii-Aaden on kan alaa hay ka fowtina hoore mun nden.»

⁵⁹ Iisaa wi'i god'do goo: «Jokkan!»

On jaabii mo: «Koohojo, newnanee lan taho, mi yaha mi wattinoya ben an en.»

⁶⁰ Kono Iisaa jaabii mo, wi'i: «Accu maybe ben wattina maybe mun ben, kono an yahaa feppinoyaa fii laamu Alla ngun.»

⁶¹ Goddo goo kadi wi'i mo: «Koohoojo, mi jockay on, kono newnanee lan taho, mi yaha mi waynoyoo beynguure an nden.»

⁶² Iisaa wi'i ondon kadi: «Kala fawudo jungo mun e hoore kerri sarin, ontigi yeyyitii baawo, haray on nafataa laamu Alla ngun.»

10

Fii no Taalibaabe ben Cappande Njeedido e Did'o Nuliraa (Mat. 10.5-14)

¹ Bay feyyii e dun, Koohoojo on tofdii fahin taalibaabe cappande njeedido e dido. O imminiri be dido dido ko yaha adoyoo mo e ca'e den fow e kala nokkeeli di o rewoyta e mun. ² O wi'i be: «Baagol ngol no duudi, kono wa'oobe ben duudaa. Awa jooni, toree non Jom baagol ngol yo o addu wa'oobe ka baagol makko. ³ Jooni mido immindirde on wa baaloy e hakkunde caapaali, yahee. ⁴ Awa kadi wota on yoobo bonfohun kaalisi maa sasa maa pade goo, hara kadi on hiwraaki hay gooto ka hoore laawol. ⁵ Kala suudu ndu naatoton e mun, wi'ee taho: «Yo buttu wonu e nduu suudu!» ⁶ Si bii-buttu no e nder ndun suudu, buttu mon on juuroto mo. Si ko liddu mun, on buttu wontanay on. ⁷ Tabitee e ndun suudu don, jaamon yaron ko be okkori on don woo, ko fii golloowo no handi e njoddi mun, hara on wadaali naata e nduu yalta e nduu.

⁸ «Kala saare nde naatudon e mun tolnadon, jaamee ko bannanadon kon. ⁹ Sellinon jawbe be tawdon don ben, wi'on be wonde *laamu Alla ngun badike be. ¹⁰ Kono kala saare nde naatudon e mun, be salii on tolnude, yahee ka fottirde mabbe, wi'on: ¹¹ «Men fidday e mon mbullaari saare mon nangundi men ndin e koyde! Kono andee tun wonde, laamu Alla ngun badike!» ¹² Mi andinii on, jande jaawoore nden ko ndee saare *Saduuma buretee hoynaneede edii nden saare don.

¹³ «Bone wonanii ndee saare Kuuraziin e ndee saare Bayti-Sa'iida! Ko fii si tawno dii kaawakeeji moyyi wadunoodi ka mon, ko non wadirnoo e dee ca'e Tiiri e Siduuna, harayno neebii ko jeyaabe e den ca'e bornii concii heynordi, be wujitii ndoondi fii hollugol wonde be tuubii. ¹⁴ Ko dun wadi, jande jaawoore nden ko Tiiri e Siduuna buretee hoynaneede edii onon. ¹⁵ Onon non, beee be Kafernahuum, hidon sikka fii mon bantete haa ka aljanna? Oo'o, on bugete ka jahannama.

¹⁶ «Kala heditiido on onon beee taalibaabe an, haray ko min o hediti. Kala bugitiido on, haray ko min o bugitii. Awa-le kala bugitiido lan, haray ko Nuludo lan on o bugitii.»

¹⁷ Ben cappande njeedido e dido artidi e weltaare, be wi'i: «Koohoojo amen, hay jinnaaji din yankinanike men e innde mon!»

¹⁸ Onsay o wi'i be: «Mi yi'ayno Ibuliisa no iwa ka kammu yanira wa farjitere. ¹⁹ Awa mi okkii on bawgal tippugol e bolle den e jahe den e kala bawde gano on, hara hay fus hebaali on. ²⁰ Wota on weltor ko jinnaaji din yankinani on kon. Kono weltoree ko inde mon den windaa ka kammuuli kon.»

Fii Weltaare Iisaa nden
(Mat. 11.25-27, 13.16-17)

²¹ Ko e on saa'i don tigi, Iisaa hebi weltaare fota immorde e *Ruuhu Seniido on, o wi'i: «Mi yettii ma yo Baaba, Jom leydi e kammu, fii koo ko wirnandaa d'un ben faamube e bee gandidube, feyyinandaa d'un bee faybe. Hiiyii, ko fii ko d'un wonnoo yidi maa on yo Baaba.

²² «Awa, Baaba an wattii fow e juude an. Awa kadi hay gooto andaa ko hombo woni Bid'fo on si hinaa Baabaajo on, wano tawiri non kadi hay gooto andaa ko hombo woni Baabaajo on si hinaa Bid'fo on e on mo Bid'fo on faalaa mo feyyinande.»

²³ Onsay o fewtiti taalibaabe ben o wi'i be e qunuutu: «Gite yi'ude ko yi'udon kon malii! ²⁴ Ko fii mi andinii on, annabaabe e lambe buy faalano yi'ude koo ko wondon yi'ude, kono be yi'aali. Be faalano kadi nanude koo ko wondon nanude, kono be nanaali.»

Misal Yettaangal e Samariyankeejo Moyyo on

²⁵ Onsay god'fo e waawube fii Sariya ben immii landii mo fii ndarndagol mo, o wi'i mo: «Karamoko'en, ko hondun mi haani wadude fii yo mi hebu dan *ngurndan poomayankejan?»

²⁶ Onsay Iisaa wi'i mo: «Ko hondun windii ka defte Sariya? Ko honno faamirdaa d'un?»

²⁷ O jaabii mo, o wi'i: «Yo a yidiri Alla Joomiraado maa on bernde maa nden fow e wonkii maa kin fow e doole maa den fow e hakkil maa kin fow¹], yidiraa nokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.»^P

²⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «A jaaborii no moyyiri. Warru non, a hebay dan ngurndan.»

²⁹ Kono tawi on no faalaa hollude peewal mun ngal, o wi'i Iisaa: «Ko hombo non woni on nokondo an?»

³⁰ Iisaa jaabori no nii, o wi'i: «God'fo no iwraynoo Yerusalaam, no yaha Yeerikoo. O hawrondiri e wuybe, ben boori mo, piyi mo haa moggo mayde, be yahi, be acci mo don. ³¹ Hawrondiri *yottinoowo sadaka no feyyaynoo don, o yi'i oo ned'fo, o takkii mo, o feyyi.

³² Fahin *Lewiyankeejo ari tawi mo don, on kadi yi'i mo, takkii mo, feyyi. ³³ Kono Samariyankeejo wondo e nder safaari mun, ari tawi mo, yurmaa mo. ³⁴ Onsay o badii, o juurani mo njaram e nebban ka barmeeji, o habbi. Onsay o wadi mo ka mba'dateeri makko, o nabi mo haa e suudu hobbe, o dankii mo. ³⁵ Bimbi mun, o yetti *dinaruuji didi, o jonni jom suudu hobbe ndun, o wi'i mo: «Dankor mo dii doo. Kala ko fawoydaa e hoore dii doo, mi yobitoyte tuma mi rewtoyi.» »

³⁶ Ontuma Iisaa wi'i: «Ko hombo e bee doo tato woni nokondo oo mo bee wuybe yani e mun?»

³⁷ On waawudo fii Sariya jaabii, wi'i: «Ko yurmaado mo on.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «Yahu an kadi warraa non.»

Fii no Mariyatu e Mariyama Werniri Iisaa

³⁸ Fewndo Iisaa e taalibaabe mun ben wonnoo e hoore laawol, be naati don e hod'fo. Debbo wi'eteedo Mariyatu werni be ka mun. ³⁹ Tawi on no mari neene-goto wi'eteedo Mariyama, on joodii e ley koyde Koohoojo on no heditoo kongudi makko din. ⁴⁰ Tawi Mariyatu kapun no jindidude e muraadi nder suudu din. Onsay o ari, o wi'i: «Koohoojo

an, on kippataa fii ko oo neene-gooto an accidimmi e dfee golle d'oo kon fow? Wi'anee lan mo yo o wallito lan!»

⁴¹ Koohoojo on jaabii mo, wi'i: «Mariyatu, Mariyatu! Hida maapii aani fii piiji duudufi. ⁴² Kono ko huunde wootere tun hitti. Mariyama kajun subike ko furi hittude kon, d'un-le o jabitantaake d'un.»

11

Fii no Taalibaabe ben Haani Tororde Alla
(Mat. 6.9-13, 7.7-11)

¹ Nande goo tawi Iisaa no toraade Alla nokku goo. Bay o gaynii toraade, godfo e taalibaabe makko ben wi'i mo: «Koohoojo, tindinee men no torortee wano Yaayaa tindinirnoo non taalibaabe mun ben.»

² Onsay o wi'i be: «Nde hidon toroo, on wi'iray nii:
«Baaba,
yo innde maa nden hormore,
yo laamu maa ngun feepu.

³ Okkor men pande woo jaametee haanando men on.

⁴ Yaafanodaa men junuubaaji amen din,
wano menen kadi men woni yaaforande kala bonnufo men.
Wota a naadu men e jarrabuyee.»

⁵ O wi'i kadi: «Si godfo e mon aru e immaade tumbere jemma, yaha ka njaatigi mun, o findina mo, o wi'a mo: «Njaatigi, jawlan bireediije tati, ⁶ ko fii mido hebi kodfo ka jemma d'oo, mi alaa hay fus ko mi okkora mo.»

⁷ «Si on non mo o findinoyi wi'ii mo: «Mi torike ma wota a finnan, ko fii a taw mi falii baafal ngal, min e faybe an ben men waalike. Mi waawataa immaade fewndo d'oo, mi jonne bireedi!» ⁸ Mi andinii on, hay si o immaaki, o jonnira mo sabu njaatigiyaagal wongal hakkunde mabbe ngal, o jonniray mo kala ko o handi sabu ko on torotoodo habbitori angal hersa kon.

⁹ «Min-le mi wi'ii on: Toree, on okkorte. Dabbee, on hebay. Hodfee, on udditante. ¹⁰ Ko fii kala toriido okkorte, kala dabbufo hebay, awa kadi kala on hodfiido udditante.

¹¹ «Ko hombo e mon, bidfo mun torotoo d'un bireedi, ontigi jonna mo hayre? Maa o toroo mo lingii, ontigi jonna mo mboddi? ¹² Maa o toroo mo wofoonde, o jonna mo yaare? ¹³ Si tawii non hay onon bonbe ben, hidon waawi wafande bibbe mon ben piiji moyyi, haray ko haa honto Ben mon Wondo ka kammu on okkorta ben toriibe mo *Ruuhu Seniido on!»

Fii no Iisaa Radori Jinnaaji din
(Mat. 12.22-30; Mrk. 3.22-27)

¹⁴ Nande goo Iisaa radii jinnawii mbobindinngii godfo. No ngii yaltirnoo e ontigi, o wowli, jamaa wonnoodo don on fow mugaa. ¹⁵ Wobbe e mabbe wi'i: «Ko e immorde e *Balzabuula lando jinnaaji din o woni radorde jinnaaji din!» ¹⁶ Wobbe goo kadi fii ndarndagol mo torii mo hollugol be maande iwrunde ka kammu.

¹⁷ Nde tawnoo himo andi din miijooji mabbe, o wi'i: «Kala laamateeri liddondirndi, kayri tigi ndi caabay. Awa kadi si suudu liddondirii, ndu lancoto. ¹⁸ Onon hidon wi'a ko tippude e Balzabuula mi woni radorde jinnaaji din. Si tawii non Ibuliisa liddike hoore mun

tigi, ko honno laamateeri makko ndin tabitirta? ¹⁹ Si tawii non wonii min ko tippude e Balzabuula mi radorta jinnaaji dīn, dūn haray onon be mon ben non ko tippude e hombo be radorta dī? Ko dūn wadī si kambe tigi be naawoyay on. ²⁰ Kono si tawii ko tippude e bawgal Alla ngal mi woni radorde jinnaaji dīn, haray *laamu Alla ngun arii haa e mon.

²¹ «Nde neddo dolnudo jom aalaaji ayni galle mun woo, jawle mun den daday. ²² Kono si tawii burdo mo doole arii, yanii e makko, foolii mo, o jabitay dīn jogaaji dī o hoolornoo, o sendita den jawle makko.

²³ «Kala mo aldaa e an, haray ko gapo an, awa kadi kala mo wallataa lan moobitode, haray ko saakoowo.

²⁴ «Nde jinnawii yalti e neddo woo, ngii hammiray ka wulaa, hara hingii dabba nokkuure fowtorde. Si ngii tawii ngii hebaali, ngii wi'ay: «Yo mi yiltito ka suudu ka mi iwnoo don.» ²⁵ Nde ngii hewtiti, ngii tawa ndun suudu fittaama labbinaama. ²⁶ Onsay ngii yahay, ngii dabboya jinnaaji jeedidi burdi ngii hunyude, dī naata don, dī hoda. Onsay sakkitorde on neddo buray aranun dūn bonude.»

²⁷ Fewndo ko Iisaa yewtaynoo dūn, debbo ewnii ka hakkunde jamaa ton, wi'i: «Maloore wonanii nduu reedu saawundu ma e dīn endi dī muynudaa!»

²⁸ Kono Iisaa jaabii, wi'i: «Maloore wonanii kan ben hedotoobe daaluyee Alla on, doftoo mo!»

Fii Maande Annabi Yuunusa nden
(Mat. 12.38-42)

²⁹ Nde tawnoo jamaa on no beydaade tun, onsay kanko Iisaa o wi'i: «Nguu jamaanu doo ko jamaanu bonngu, hingu dabba maande. Kono ngu jonnetaake maande si hinaa sifa ndee nde Yuunusa. ³⁰ Ko fii ko wano Yuunusa wonirannoo yimbe ndee saare *Niinawa maande non, ko wano non *Bii-Aaden on kadi woniranta nguu jamaanu doo maande. ³¹ Nande jaawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu doo no jaawee woo, onsay oo debbo laaminoodo ndii leydi hikkorndi ka sengo jaamo immoyto, jaawoya be sabu iwugol mo haa ka kattudi leyde, ara hedotoo ngun faamu Sulaymaana, hara-le burdo Sulaymaana no doo. ³² Awa kadi pande jaawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu doo no jaawee woo, yimbe Niinawa ben kadi immoyto, jaawoya be sabu ko be hedinoo waaju Yuunusa ngun, be tuubi, hara-le burdo Yuunusa no doo.»

Misal Yettaangal e Lampu
(Mat. 5.15, 6.22-23; Mrk. 4.21)

³³ «Hay gooto hubbintaa lampu suuda mo maa hippa mo e ley siyonwal, kono o waday mo e kene fii no naatoobe ben yi'ira ndaygu ngun. ³⁴ Ko yiitere maa nden woni ndaygu bandu ndun. Si tawii yiitere maa nden no selli, haray bandu maa ndun fow no ndaygi. Si tawii non yiitere nden no pawī, haray bandu maa ndun no e nder niwre. ³⁵ Reenee wota ndaygu wongu e mon ngun wontan on niwre. ³⁶ Si tawii bandu mon ndun no ndaygi, hara teral mon hay gootal alaa ka niwre, dūn haray bandu mon ndun fow no ndaygiri wa nde ndaygu lampu jalbi e mon.»

Fii no Iisaa Hajori Fariisiyaabe ben
(Mat. 23.1-36; Mrk. 12.38-40)

³⁷ Wa fewndo ko Iisaa yewtaynoo d'un, *Fariisiyaajo goo torii mo yo be yaadu ka makko, be hirtodoya. Onsay o naati, o joodi fii naamugol. ³⁸ Kono Fariisiyaajo on njaldi ko Iisaa toolii fii naamugol kon soodaaki. ³⁹ Onsay Koohoojo on wi'i mo: «Onon bee Fariisiyaabe, ko baawo miranji d'in tun labbinton, hara hidon heewi miile e bonki. ⁴⁰ Onon ko on faada-hakkilbe, hara hinaa Tagudo baawo on tagi nder on kadi? ⁴¹ Okkoree waasube ben ko woni ka nder kon, onsay ko heddi kon fow laabanay on.

⁴² «Kono bone wonanii on, onon bee Fariisiyaabe, bay hidon ittana naana e suukooran e kala tutateeriji wondi e naakoo farilla, hara hidon welsindanii peewal ngal Alla yedata ngal e giggol makko ngol. Hara-le ko d'un haanunodfon jokkude, tawa kadi on welsindaaki e ko heddi kon.

⁴³ «Bone wonanii on, onon bee Fariisiyaabe, bay hidon yidi saffawol aranol ngol ka juulirde e hiwreede ka fottirde.

⁴⁴ Bone wonanii on, bay hidon wa'i wa genaale de aldaa e maande, de godfo rewata e mun hara andaali!»¶

⁴⁵ Onsay godfo e hakkunde waawube fii Sariya ben yetti haala kan, wi'i mo: «Karamoko'en, si on maakirii nii, haray on aybinii men menen kadi!»

⁴⁶ Ontuma Iisaa jaabii mo, wi'i: «Bone wonanii on onon kadi bee waawube fii Sariya, bay hidon fawa yimbe ben dolle de be waawataa nabude, hara onon on fopportaa d'un hay hoore hondu fii wallugol be.

⁴⁷ «Bone wonanii on, bay hidon maha maandina genaale annabaabe ben, hara-le ko baabiraabe mon ben sahinbini be. ⁴⁸ Dun no seedintini wonde hidon newni den kuude ben baabiraabe mon, bay ben sahinbiniino annabaabe ben, onon kadi hidon mahude maandina genaale mabbe den. ⁴⁹ Ko d'un wadi si Alla, Jom faamu on, no daalunoo: «Mi nabanay be annabaabe e nulaabe, be wara wobbe e ben, be tampina beya ben», ⁵⁰ fii no nguu jamaanu doo yantiroyee yiiyan annabaabe hibbanoodan dan gila ka fuddoode aduna, ⁵¹ d'un ko gila e yiiyan Haabiila dan haa addani e yiiyan Zakariyaa dan, on waranoodo hakkunde *layyorde nden e *juulirde mawnde nden. Mi andinii on, pellet nguu jamaanu doo yantoyte fii d'un.

⁵² «Bone wonanii on, onon bee waawube fii Sariya, bay on suudii saabiwal gandal ngal, on naataali, awa kadi on jabaali faalanoobe naatude ben naata!»

⁵³ Bay o yaltii don, jannoo be fii Sariya on ben wondude e Fariisiyaabe ben fuddii mo monanaade, landoo mo lande duudude, ⁵⁴ wadana mo pirci, fii tun no be nangira mo immorde e kongudii makko din.

12

Fii Hajannde e Waaju (Mat. 10.26-28)

¹ Wa fewndo onsay, tawi yimbe guluuje guluuje moobondirii haa hi be yaabindira. Onsay Iisaa attii wi'i taalibaabe mun ben: «Reenee e lewen *Fariisiyaabe ben, d'un ko faasiqankaaku ngun. ² Alaa ko suudii ko feepataa, awa kadi alaa gundoo mo andotaako. ³ Ko d'un wadi, kala

¶ 11:44 11.44 Tippude e Sariya Muusa on, si godfo meemi furee maa o rewii e yenaande, haray o wonii harmudo. Lew. 21.11, Ada. 19.11

ko wowluɗon ka niwre feɗnay jalorma teɗɗan, e kala ko sowndiɗon ka cuudi ewnorte ka warɗakke.

⁴ «Mi andinii on yo yibbe an, wota on hulu waroobe bandu ben, toonin ɗun alaa ko be waawi. ⁵ Mi hollay on On mo gasoton hulude: hulee on Mardo bawgal warugol bugoo ka jahannama nde wari. Mi andinii on, ko on Mardo bawgal wadugol ɗun haanufon hulude. ⁶ Hinaa seresereji jowi no yeeyee tammaaji ɗiɗi? Kono Allaahu on kaɗun yejjitaa hay gootun e majji. ⁷ Hay cukuli ko'e mon ɗen fow no limaa. Wota on hulu, ko fii hiɗon ɓuri seresereji buy hittude ka Alla.

⁸ «Mi andinii on, kala qirritiido fii an yeeso yimbe ben, *Bii-Aaden on kadi qirritoyto fii makko yeeso malaa'ikaabe Alla ben. ⁹ Kono kala yeddudo fii an yeeso yimbe ben, fii ontigi yeddoyte e yeeso malaa'ikaabe Alla ben. ¹⁰ Kala wowludo Bii-Aaden on ko boni, no ara ka yaafanee. Kono kala hoynudo *Ruuhu Seniido on yaafantaake.

¹¹ «Tuma noddadon ka juulirde e yeeso mawbe ben e laamiibe ben, wota on jiboyo ko jaabodon maa ko wi'on. ¹² Ko fii ɗon kisan Ruuhu Seniido on tigi longinay on ko gasoton yewtude kon.»

Fii Galo Faada-Hakkiljo

¹³ Godɗo e hakkunde on jamaa wi'i Iisaa: «Karamoko'en, maakanee ben-gooto an on yo men sendodu ndondi amen ndin.»

¹⁴ O jaabii on nedɗo, o wi'i: «Ko hombo wadimmi paawoowo maa sendanoowo on?» ¹⁵ O watti e ɗun: «Reenee wattanon yiila e kala miile, ko fii ko aaden aldi woo, ngurndan makko ɗan hinaa e ɗun humii.»

¹⁶ Onsay o wadani be ngal misal ɗoo, o wi'i: «No woodunoo nedɗo alɗudo mo toore leydi mun moyyiri ɗun fota. ¹⁷ Tawi on nedɗo no miijotonoo, wi'a: «Ko honno mi wadata, ko fii mi alaa ka mi wada ngal cɗal an?» ¹⁸ O wi'itii: «E hino ko mi wadata kon: Mi lancay tumusuuje an ɗen, mi moyyina ɓurde ɗe njandude ka mi loowa nende an ɗen e piiji an ɗin fow. ¹⁹ Jooni yo wonkii an, bay mido mari jawle buy ko yonatammi e nder duubi buy, yo mi fowto, mi jaama, mi yara, mi weltoo!»

²⁰ «Kono Allaahu on wi'i mo: «Ko an yo faada-hakkiljo, e nder oo jemma doo tigi a yantete wonkii maa kin. E hara koo ko faandiɗaa, ko hombo ɗun wontanta?»

²¹ «Awa ko nii woniranta kala on moobudo jawle e baawo alɗangol Alla.»

Fii Hakkunde Anndeeji e Keyeeji

(Mat. 6.25-34)

²² Onsay Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Ko ɗun wadi si mi wi'ay on wonde, wota on aanu fii ko jaamon e nder ngurndan mon ɗan maa fii ko ɓornon ɓalli mon ɗin. ²³ Ko fii ngurndan no ɓuri neema, awa kadi bandu no ɓuri koltu. ²⁴ Ndaaree kayakayaaji ɗin: ɗi sankataa, ɗi wa'ataa, ɗi alaa tumusuuje e caagaaje, kono Allaahu on no wurni ɗi, hara-le hiɗon ɓuri colli ɗin hittude. ²⁵ Ko hombo e mon e nder annde mun waawata beydude ngurndan mun ɗan beru sogonal? ²⁶ Si tawii non on waawataa hay ko ɓuri lo'ude kon, haray ko hondun aananton fii ko lutti kon?»

²⁷ «Ndaaree no ɗii piindiiji fudirta njandfa, hara-le ɗi gollataa, ɗi saɗnataa. Kono non mi andinii on, hay Sulaymaana e nder darja mun

on fow holtiraali hay wa wootiri e majji. ²⁸ Si tawii non Allaahu on no holtinirde non hay hudo wonuko hande ka ngesa kon, bugoyteeko jango ka yiite kon, hara o ronkay wad'ande on ko buri d'un, onon bee fanda-gomdinalbe? ²⁹ Onon non wota on yango fii ko naamon maa ko yaron, wota fii d'un maapin on. ³⁰ Ko fii d'un fow ko be gomdinaa ka aduna ben dabbata d'un. Kono Ben mon Wondo ka kammu on no andi hidon handi e d'un. ³¹ Kono dabb'ee tun laamu makko ngun, d'in piiji fow beydanoyte on.

³² «Ko onon yo wuro tosooko, wota on hulu fus, sabu Ben mon Wondo ka kammu on tawii no wela mo ka o yeda on laamu ngun. ³³ Yeeyee ko jeydon kon, okkoron miskinbe ben, moyyinee bonfooji d'i hid'dataa, d'un wonanay on keyee mo lannataa ka kammuuli, d'on mooyataa, awa kadi ngujjo meemataa. ³⁴ Ko fii ko ka keyee mon on woni woo, bernde mon nden wonata.»

Fii Reenugol e dow Hebulaare

³⁵ «Wonee hebuliibe,^r hara lampuuji mon d'in no hubbi. ³⁶ Wa'on wa nde jiyaado jijji jom mun, hara ko yahudo peera, hara no on hewtitiri hod'dii, o udditanay mo. ³⁷ Ben jiyaabe malii nde jom mabbe ari tawi hiibe aynude. Ka haqiiqa mi andinii on, jom ben daditoto, o bannana be ko be naama. ³⁸ Ben jiyaabe be jom mun tawi no ayna tumbere jemma maa ka tatabal jemma, haray ben malii. ³⁹ Ko fii andee fota, si tawno jom galle no andunoo nde ngujjo on araynoo wujjugol, haray o accataano galle makko d'en fusee. ⁴⁰ Awa onon kadi hebilee, ko fii Bii-Aaden on aroyay e saa'i nde on sogitaaki.»

Fii Jiyaado Holniido e Jiyaado Bondo

(Mat. 24.45-51)

⁴¹ Onsay Petrusu wi'i mo kanko Iisaa: «Koohoojo amen, hara ngal misal doo ko fii amen tun kaa ko fii yimbe ben fow?»

⁴² Koohoojo on jaabii mo, wi'i: «Hara ko golloowo hombo reeniido holniido woni ko jom mun halfinta neemingol kurkaadi mun d'in e saa'i haanudo? ⁴³ Maloore wonanii on jiyaado mo jom mun ari tawi no jokkiri non. ⁴⁴ Ka haqiiqa mi andinii on, o halfinay mo jawle makko d'en fow. ⁴⁵ Kono si on jiyaado wi'itike: «Jom an neebii araali», onsay, o nangana tilfugol kurkaaduube ben worbe e rewbe e naamugol yara haa mandila, ⁴⁶ jom on jiyaado aray nde on jiyaado sabbaaki mo e saa'i mo o sogitaaki, o letta mo lette sattude, o wada mo ka be gomdinaa ben wadete ton.

⁴⁷ «Jiyaado andudo faaleeji jom mun d'in, kono o ebbindaaki, maa o wadaali faaleeji jom makko d'in, o piyete piggal duudungal. ⁴⁸ Kono si tawii non ontigi andaa faale jom mun on, o wad'ii kuude foddude e donkineede, o foccete ko hawri. On okkoraado ko duudi yantete ko duudi, awa kadi on halfinaado ko duudi landitoyte ko burti.»

Fii Liddondiral

(Mat. 10.34-36)

⁴⁹ «Mido ari bugagol yiite e oo aduna, mi faalete hara nge hubbii! ⁵⁰ Kono no woodi loyegol ngol mi loyoytee, e maanaa d'un ko tampere, doo yo d'un sollitanan, haray mido sonjii. ⁵¹ E hara on sikku ko addugol buttu e oo aduna mi arani? Oo'o, hinaa d'un, kono ko

liddondiral mi addi. ⁵² Ko fii gila jooni njowo wondube e nder suudu be woncondiray, tato liddondiray e beya d'ido, beya d'ido kadi liddondira e beya tato. ⁵³ Baaba liddondiray e bid'ido, bid'ido liddondira e baaba, neene liddondira e jiwo mun, jiwo kadi liddondira e neene mun, debbo liddondira e esiraawo mun jiwo, jiwo on kadi liddondira e esiraawo mun debbo.»

Fii Faamugol Firo Saa'iji

(Mat. 16.2-3)

⁵⁴ Iisaa wi'i kadi jamaa on: «No yiirudon duulere no immori ka hirnaange, on wi'ay kisan <ndiyan d'an aray>, d'un wonira non. ⁵⁵ Awa kadi no yiirudon hendu ndun iwrii sengo jaamo woo, on wi'ay <nguleendi ndin arii>, d'un kadi wafa. ⁵⁶ Ko onon yo faasiqiibe, on waawii faamude fii ko feepi ka leydi kon e ko feepi ka kammu kon. Ko fii hondun non on waawaali andude oo saa'i fewndiido doo?

⁵⁷ «Hara ko fii hondun onon on waawataa faamande hoore mon ko feewi kon? ⁵⁸ Nde an e mo habidudaa hidon yaha ka yeesoojo on woo, wafu feere no faamondiriron ka laawol, fii wota o watte e juude jaawoowo on, on jaawoowo kadi watte e juude aynoobe kaso ngon, ben sokoye. ⁵⁹ Mi andinii ma, a yaltataa don fannamaa a yobaali mbuufu sakkitoro on.»

13

Ewol Tuubuubuyee

¹ Ko fewndo onsay, wobbe ari fillitanii Iisaa fii bee be Jaliilu be Pilaatu warnoo fewndo be hirsata daabeeji fii ittugol sadakaaji mabbe.

² O jaabii be kanko Iisaa, o wi'i: «Hara on sikku ben be Jaliilu no buri Jaliiluyankooobe ben fow junuubu bay be lettorii non? ³ Min mi wi'ay on - oo'o! Kono si on tuubaali onon kadi, on fow on re'ay. ⁴ Kaa hara on sikku bee sappoo e njeetato, be nduu suudu aynirdu ka maadi Siluwaama yani e mun wari, no buri bee be Yerusalaam luttufe fow bakkatu? ⁵ Min mi wi'ay on - oo'o! Kono si on tuubaali onon kadi, on fow on re'ay.»

⁶ Onsay o wadani be ngal misal doo: «Tawi god'ido no marnoo yibbehi ka tutateeri mun. O ari d'abbugol bibbe e makki, o hebaali.

⁷ Onsay o wi'i gollanoowo mo on ka tutateeri: «Hebii nii duubi tati mido arude d'abbugol bibbe e ngal leggal, mi hebaali. Hara ko nafa hondun ngal wonani doo? Jooni soppu ngal!»

⁸ «Kono golloowo on jaabii mo, wi'i: «Jom an, accee ngal doo ndee hitaande doo. Doo e d'un mi jasay binde maggal on fow mi wafana ngal jolu. ⁹ No gasa ka ngal rima ko arata. Si ko liddle mun, onsay on soppoyay ngal.» »

Fii no Debbo Jukkunnaajo on Selliniraa e Aseweere

¹⁰ Tawi pande goo Iisaa no jannaynoo e juulirde goo e *nalaande fowteteende nden, d'un ko asewe. ¹¹ Tawi no don debbo mo jinnawii jukkini hebii duubi sappoo e jeetati, himo turii, o waawataano bantaade few. ¹² Bay Iisaa yi'ii mo, o noddi mo, o wi'i: «Debbo, a sendaama e jukkere maa nden!» ¹³ Onsay Iisaa *fawi juude mun den e makko. Don kisan debbo on feewi e darnde, o manti Allaahu on.

¹⁴ Kono yeesoojo juulirde nden seytini kon ko Iisaa pawndi pande asewe, o wi'i jamaa on: «No woodi balde jeegoo gaseteede gollede

e mun. Aree jawndedon e den balde don, hara hinaa e jalaande asewe!»

¹⁵ Koohoojo on jaabii mo, wi'i: «Ko onon yo faasiqiife! Hinaa mo kala e mo'on yaltinay nagge mun maa mbabba mun ka dingiraa mun jande asewe, naba yarnoya? ¹⁶ Hara oo debbo iwdi Ibraahiima mo Ibuliisa habbi gila duubi sappoo e jeetati, haanaa ka o firtanee dīn kabbi jande jalaande fowteteende nden?»

¹⁷ Bay o yewtirii non, dūn hersini aybe makko ben fow, kono jamaa luttudo on weltori dīi piiji hittudi dī o wafaynoo.

Mise Yettaade e Abbere Bene e Lewen
(Mat. 13.31-33; Mrk. 4.30-32)

¹⁸ O wi'i fahin: «Hara ko hondun *laamu Alla ngun nandi, maa ko hondun mi ebbindirta e maggu? ¹⁹ Hingu wa'i wa abbere bene nde godfo yetti, bugii ka suntuure mun. Nden fufi, wonti leggal ngal colli dīn ka weeyo arata hoda e caldi mun.»

²⁰ O wi'i kadi: «E ko hondun mi ebbindirta e laamu Alla ngun? ²¹ Hingu wa'i wa lewen mo debbo yetti, jillindiri e sariyaare tati condi farin, o piya dūn, on lewen wona sabu dūn fow yura.»

Yewtere fii Damun Tosokun
(Mat. 7.13-14)

²² Ko Iisaa yahaynoo Yerusalaam, o rewayno kofolun e kofolii hara himo waajoo. ²³ Godfo goo landii mo, wi'i: «Koohoojo, hara ko yimbe seedfaabe tun dandoytee?»

Onsay o wi'i be: ²⁴ «Etee no naatiron ka dambugal faadungal, ko fii mi andinii on, buy dabboyay no naatira don, kono be waawoytaa. ²⁵ Nde jom galle den immii ombi baafal ngal woo, hara hidon ka yaasi, onsay on fuddoto honkande mo baafal ngal, wi'a: «Koohoojo, udditane men!» O jaaboyto on, o wi'a: «Min mi andaa ko on be honto!»

²⁶ «Wi'on kadi: «Men paamuno men yaridi e mon, awa kadi on waajotono ka date amen.» ²⁷ O jaaboo on kadi, o wi'a: «Min mi andaa ko on be honto. Onon bee wafaynoobe ko boylii fow, pottitee lan!»

²⁸ «Tuma yi'udon Ibraahiima e Issaaqa e Yaaquuba e beya annabaabe heddiibe fow ka nder laamateeri Alla, tawa onon ko on bugoyteebe ka yaasi, ka wullaandu e natindiro piiye woni ton. ²⁹ Iwroyte funnaange e hirnaange, nano e paamo, be nafodoya ka laamateeri Alla. ³⁰ Awa andee wonde, no woodi baawoobe wontiroyaybe yeeso, wano tawiri non kadi no woodi yeesoobe wontiroyaybe baawo.»

Fii no Iisaa Aanirani Yerusalaam
(Mat. 23.37-39)

³¹ Ko e on saa'i don *Fariisiyaabe goo ari wi'i mo kanko Iisaa: «Yahu iwaa doo, ko fii *Heroodu no faalaa sahinbinde ma!»

³² O wi'i be: «Yahee hollon ndun saafaandu: Midfo radaade jinnaaji dīn, mi sellina jawbe ben hande e jango, ka jalaande tammere haray timmanii lan. ³³ Kono bee mi seppa hande e jango e fadfi-jango, ko fii haanaa ka annabaajo waree ko wonaa Yerusalaam.

³⁴ «Ee Yerusalaam! Ee Yerusalaam! Ko an yo saare sahinbinoore annabaabe, wariroore nelaabe e mun kaaye! Ko haa honto mi faalanoo moobude bee faybe maa wano gertogal moobirta coppī e ley gabitti mun, e hin-le on jabaali dūn! ³⁵ Awa nokkuure mon nden

eggaama. Kono mi andinii on, on yitataa lan haa jande wi'oyton: «Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on!»^S

14

Fii no Iisaa Nawndiri Nawnufo Goo

¹ E *aseweere goo, dfun ko *nalaande fowteteende nden, Iisaa naati e suudu hooreejo Fariisiyaabe ben fii nafagol, tawi ben Fariisiyaabe no tenyina mo. ² Tawi aaden buutufo no yeeso makko don. ³ Onsay Iisaa landii waawube fii Sariya ben e Fariisiyaabe ben, o wi'i: «Hara no dagii ka jawndee e aseweere kaa dagaaki?» ⁴ Kono be fow be deyyi. Onsay o yetti on jawfo, o sellini, o acciti mo, on yahi.

⁵ Onsay o wi'i be: «Ko hombo e mon, si bidfo mun maa nagge mun aru e yanude e nder woyndu, salotoo nge yawnuude maa yawna mo don kisan fii nden jande ko asewe?» ⁶ Laatii be waawaali jaabaade hay huunde e dfun.

Fii no Saatinirtee

⁷ Bay o yi'ii no ben saatinanoobe suboraynoo ndadfdule yeesooje den, o wadani be ngal misal doo, o wi'i be: ⁸ «Si on aru e saatineede e peera, wota on wonu ka ndadfdule yeesooje fii hita taw burdo on hittude no saatinaa don ⁹ haa saatindon on on ara wi'a on: «Accanee oo doo ndadfdudi ndin.» Onsay on hersay ruttagol ka ndadfdudi baawoori. ¹⁰ Kono tuma saatinadon woo, wontiree baawo fii tuma nde saatindon on on ari woo, yo o wi'u on: «Gido an, aru wonaa yeeso gaa.» Onsay dfun wonanay on teddungal e tawnde ben be saatinadinadon fow. ¹¹ Ko fii kala mawnintiniido jippinoyte, awa kadi kala jippindo hoore mun mawninoyte.»

¹² Onsay kanko Iisaa o wi'i saatindon mo on: «Nde hida soyyina maa hirtina woo, wota a saatin yibbe maa ben maa neene-gootoobe maa ben maa musibbe maa ben maa kawtalbe maa aldube ben, fii wota kambe kadi be saatine jande goo, dfun wonane njoddi. ¹³ Kono nde wadataa caatal woo, saatin miskinbe ben e jukkunnaabe ben, e maanaa bofoobe ben e bumbe ben. ¹⁴ Dun a wonoyay malaado, ko fii ben alaa ko yobitire, a yobitoyte jande ummutal feewube ben.»

Misal Yettaangal e Saatinanoobe fii Nafagol

(Mat. 22.1-10)

¹⁵ Bay godfo e be o nafodaynoo ben nanii din kongudii makko kanko Iisaa, o wi'i mo: «Maloore wonanoyay on nafoytoodo ka *laamateeri Alla!»

¹⁶ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Nande goo godfo waduno caatal moolanaangal, o saatini yimbe buy. ¹⁷ Bay nafagol ngol fewndike, o nuli kurkaadu makko ndun yo on yahu wi'a be o saatinnoo ben yo ben aru, ko fii hebulaama.

¹⁸ «Kono be fow be kuylitidi. Arano on e mabbe wi'i ndun kurkaadu: «Midon soodi ngesa, bee mi yaha mi ndaaroya mba. Mi torike mo yo o yaafo lan.» ¹⁹ Godfo on wi'i: «Midon soodi kalali sappo, midon yahude mi lasindoo di, mi torike mo yo o yaafo lan.» ²⁰ Godfo goo kadi wi'i: «Midon jombi neebaali, ko dfun hafata mi yaha.»

²¹ «Bay kurkaadu ndun hewtitii, o yottintini e jom makko ko o nulaa kon fow. Onsay jom galle on tikki, o wi'i ndun kurkaadu makko: «Yahu kisan e date den fow, njane e tosooke, addanoyaa mi misikinbe ben e jukkunnaabe ben e bumbe ben e bofoobe ben fow.»

²² «Kurkaadu ndun wi'i: «Jom an, ko yamirdon kon wafaama, kono haa jooni ka joodfee no lutti.»

²³ «Onsay jom galle den wi'i kurkaadu ndun: «Yahu haa ka fulawaa, takkodaa kowle den fow, rewaa e datoy koy fow, etodaa no yimbe ben arda fii no ka an heewira. ²⁴ Ko fii mi andinii on, hay gooto e bee be mi saatinnoo aranun mettotaako oo nafakka an!» »

Fii no Iisaa Haanaa Jokkireede

(Mat. 10.37-38)

²⁵ Tawi jamaa moolanaado no jokkondirnoo e Iisaa. O fewtiti be, o wi'i: ²⁶ «Si goddo arii e an, hara o woniraa selugol ben makko e yumma makko e beyngu makko e bibbe makko ben e neene-gotoobe makko ben worbe e rewbe haa nabani wonkii makko kin tigi, haray ondon waawataa wonude taalibaajo an. ²⁷ Awa kadi kala mo yettaali *leggal mun altindiraangal ngal jokkimmi, haray ontigi waawataa wonude taalibaajo an.»^t

²⁸ «Hara ko hombo e mon si no faalaa darnude koore, ronkata joodaade taho, taskoo fii ko o ebhi kon si ko ko yonata? ²⁹ Kulol wota ootigi fuddo ronka gaynude, fii wota yi'ube mo e dun ben fow jalu mo, ³⁰ wi'a: «Oo neddo fuddino darnude, kono o waawaali lannitaade!»

³¹ «Maa hara ko lando hombo fokkitanta habidooygol e lando goo mo konu mun woni embere yimbe guluuje noogayo, hara kanko ngu makko ngun ko embere yimbe guluuje sappo, ronkata joodaade taho, taskoo si o heboyay kutu mabbe? ³² Si o tawii non o heboytaa kutu mabbe bay oya no wodditii mo taho, o nelay e on fii yo on wadan mo sartiiji no buttu on tabitira. ³³ Ko dun wadi, kala e mon mo woniraa seedugol e ko o jeyi kon, haray gasataa wonde taalibaajo an.

³⁴ «Landan ko huunde moyyere, kono si dakamme majjan on iwii, haray ko honno dakamme majjan on wattirtee? ³⁵ Haray dan alaa nafa ka leydi maa ka polu, ko hawkoyteedan ka yaasi.

«Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

15

Misal Yettaangal e Baalii Majjungii

(Mat. 18.12-14)

¹ Yantooobe sagalle ben fow wondude e junuubanke'en no badotonoo Iisaa fii hedagol mo. ² Fariisiyaabe* ben e jannooobe fii Sariya on no nunaynoo hakkunde mabbe, wi'a: «Oo doo kapun bannitay junuubanke'en, naamida e mabbe!»

³ Onsay kanko Iisaa o wadani ben ngal misal doo, o wi'i: ⁴ «Ko hombo e mon si no mari baali teemedere, gootii e din majja, ronkata accude cappande jeenay e jeenayji din ka wulaa, yaha dabbitoya majjungii ngin haa nde o yiitoyi ngii woo? ⁵ Nde o yiitoyi ngii, o wakkoo ngii e hoore weltaare. ⁶ Nde o hewtiti ka makko, o nodditay yibbe makko ben e kawtalbe makko ben, o wi'a be: «Weltodee e an, ko fii

^t 14:27 14.27 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

mi yiitii baalii an majjunoongii ngin!» ⁷ Mi andinii on, ko wano non kadi weltaare burirta woodude ka kammu sabu junuubankeejo gooto tuubudo, edii feewube cappande njeenayo e njeenayo be tuubuubuyee fawaaki d'un.»

Misal Yettaangal e Tammaaru Majjundu

⁸ «Maa ko debbo hombo mardo tammaaji sappo, si wooturu e din majjirii mo, ronkata hubbude lampu, fitta suudu mun ndun, d'abbitira hakkil haa nde o yiiti ndu woo?» ⁹ Nde o yiiti ndu, o nodditay yibbe makko ben wondude e kawtalbe makko ben, o wi'a be: «Weltodee e an, ko fii mi yiitii tammaaru an majjunoonda ndun!» ¹⁰ Mi andinii on, ko wano non kadi malaa'ikaabe Alla ben weltorta tuma nde junuubankeejo gooto tuubi.»

Misal Yettaangal e Bid'fo Funsoowo

¹¹ O wi'i kadi: «God'fo no marnoo biɓbe di'fo. ¹² Toolaajo makko on wi'i mo: «Baaba an, jonnee lan gebal an ngal mi haani hendoyaade ngal ka jawdi mon.» Onsay ben maɓbe sendani be jawdi mun ndin.

¹³ «Bay balde feyyii, toolaajo on moobi ko o jeyi kon fow, o yahi e leydi wod'fundi, o funsitoyi ton jawdi makko ndin fow e nder jiibaare. ¹⁴ Bay o lannii fewjande fow, heege tiidfunge wadi e ndin leydi. Onsay o fuddaa ɗakkireede. ¹⁵ O halfinoyii e god'fo goo jeyaado e ndin leydi, on nabi mo ka gese mun fii ko aynana d'un koseeji mun d'in. ¹⁶ Himo faaletenoɗo ɗaamude neteeje de koseeji d'in ɗaamaynoo d'en, kono hay gooto okkoraali mo.

¹⁷ «O luggini miijo, o wi'i: «Ko golloobe njelo ben an mari ɗaamoobe haa luttina, hara min mido maaya doo heege!» ¹⁸ Jooni non, mido yiltitaade ka ben an, mi wi'a be: Baaben, mi wadii junuubu ka Alla, mi hebii hakkee mon, ¹⁹ mi foddaa e noddeede bid'fo mon hande kadi. Jogoree lan wa golloowo mon.»

²⁰ «Onsay o yiltitii ka ben makko. Bay o badike, ben makko haynii mo, yurmaa mo. Tun ben makko dogi, hirbii mo, lunnii. ²¹ Onsay on bid'fo makko wi'i mo: «Baaben, mi hebii junuubu ka Alla mi hebii hakkee mon, mi foddaa e noddeede bid'fo mon hande kadi!»

²² «Kono ben makko yamiri kurkaaduube mun ben, o wi'i be: «Yahee tinna addanon mo kaftaane burdo fotude on bornon mo, wafanon mo hurundaare ka hondu e pade ko o wattoo.» ²³ O wi'i be kadi: «Addoyee ga'un fayukun kun, hirson, ɗaamen, weltoden. ²⁴ Ko fii hari oo bid'fo an doo ko maydo, kono jooni o wuuritii, hari kadi o majjii, kono jooni o yiitaama!» Onsay be woni e fijugol weltoda.

²⁵ «Dun hawrondiri afo makko on no ka ngesa. Bay on badike ka hodo fewndo ko o artata, o nani hito gimii e gamii. ²⁶ Tun o noddi golloowo maɓbe goo fii ko humpita mo kon ko woni wadude ka maɓbe. ²⁷ On golloowo wi'i mo: «Miɗan maa hewtitii. Bay non o hewtitii e jam, ko sabu d'un ben maa en hirsiri ga'un fayukun kun.»

²⁸ «On seytini kisan, o salii naatude. Onsay ben makko yalti jeeji mo fii yo o naatu. ²⁹ Kono o wi'i ben makko: «E hino, wadii nii duubi buy mido yanganaade on. Haa hande mi yeddaali on. Min-le hay nde wootere on okkaali lan hay be'un fii ko mi saatinira goreebe an ben. ³⁰ Kono bay oo bid'fo mon doo dekkudo ndii jawdi mon dekkidi ndi e wadoobe jinaa artii, ondon on hirsanii mo ga'un fayukun kun!»

³¹ «Ben makko wi'i mo: «An non boobo an, jande woo hiden wondi. Ko mi mari kon fow ko an jeyi. ³² Kono mi taw bee mi weltoo, mi wada welo-welo, bay hari oo mijjiraawo maa doo ko maydo, kono jooni o wuuritii, hari kadi o majjii, kono jooni o yiitaama.» »

16

Fii Mbatulaajo mo Feewaa

¹ Iisaa wi'i taalibaafe mun ben kadi: «No woodunoo aaden galo mardo mbatulaajo, tawi on mbatulaajo makko no jo'iraa funsugol jawdi on galo. ² O noddi on mbatulaajo, o wi'i mo: «Ko hondun mi woni nanude e hoore maa? Jittanan no wonda gollirde, ko fii a waawataa wonude mbatulaajo an hande kadi.»

³ «Onsay mbatulaajo on wi'itii: «Hara ko hondun mi wadata jooni, bay jom an no ittude lan wonugol mbatulaajo makko? E hin-le mi maraa doole remugol, awa kadi toragol no hersinani lan. ⁴ Mi andii ko mi wada fii yo mi heboy ko wernammi ka mun tuma mi ittaa e mbatulayaagal.»

⁵ «Onsay o nodditi kala joganiife jom makko ben. O wi'i arano on: «Ko jelu joganidaa jom an?» ⁶ On jaabii: «Ko tankonje teemedere nebban.» Ontuma mbatulaajo on wi'i mo: «Joodo kisan, yettaa kaydi maa ndin, windaa ko cappande jowi joganidaa mo.»

⁷ «O wi'i goddo goo kadi: «An-le ko jelu joganidaa mo?» On jaabii: «Ko bootooji teemedere ngawri.» O wi'i ondon kadi: «Yettu kaydi maa ndin, windaa ko bootooji cappande jeetati joganidaa mo.»

⁸ «Onsay jom on mbatulaajo boyliido manti mo sabu kon ko on golliri yoire. Ko fii faybe nguu jamaanu no yoyi telen jokondoofe mun ben buri faybe jeyaabe ben ka ndaygu. ⁹ Min-le mi wi'ay on: yo on dabfir dee jawle adunyankeeje yifbe, fii tuma nde den lanniroyi on, yo on wernoje ka galleeji poomayankeeji.

¹⁰ «Mo nundii e hoore ko fandi, o nunday e hoore ko mawni. Awa kadi mo nundaali e hoore ko fandi, o nundataa e hoore ko mawni. ¹¹ Si tawii non on nundaali e hoore jawle adunyankeeje den, haray ko hombo halfinoyta on jawle haqiiqaaje den? ¹² Awa kadi si on nundaali e hoore ngel goddo ngel, ko hombo jonnoyta on ko mon kon?»

¹³ «Golloowo hay gooto waawataa gollande jeybe dun dido, ko fii o anay oya, o yida oya, maa o habboo e oya, o itta bote e oya. Ko dun wadi si on waawataa rewude Alla, rewon jawdi.»

¹⁴ Fariisiyaabe* ben e yidude mun kaalisi no hedotonoo dun fow liba bote e Iisaa. ¹⁵ O wi'i be: «Onon hidon wadi hoore mon feewube e yeeso yimbe ben, kono Allaahu on kapun no andi ko woni ka berde mon. Ko fii ko yimbe ben banti fii mun kon ko jiddudun yeeso Alla.

¹⁶ «Awa ko Sariya on e defte annabaabe ben wonnoo haa fewndo Yaayaa. Kono gila e fewndo Yaayaa, Kibaaru Moyyo fii *laamu Alla ngun no fejnineede, mo kala no huutorde doole fii naatugol don. ¹⁷ Kono mi andinii on: kammu ngun e leydi ndin mutude no buri newaade edii ciifun gootun wonkun ka Sariya monteede.

¹⁸ «Kala accitudo beyngu mun, yetti goddo goo, haray ontigi jeenii. Awa kadi kala yettudo debbo seedaado, haray ondon kadi jeenii.

Fii Galo Baaso e Baaso Galo

¹⁹ «Hari no woodunoo aaden galo bornotonoodo conci dimi firsini-raadi ko woiji, wadaynoodo pande woo welii e fotii. ²⁰ Tawi miskiino wi'eteedo Laazaru mo bandu mun fow temmaa no waalii ka dambugal makko. ²¹ On no faaletenoo hendaade naameteeki luttaynoodi din ka on galo. Tawi hay bareeji din arayno metta den temmeeje makko.

²² «Nande goo on miskiino maayi, malaa'ikaabe ben nabi mo tawtinoyi Ibraahiima. On galo kadi maayi, surraa. ²³ Ka jahannama, tawi on galo no e nder lette, o banti gite, o haynii Laazaru takko Ibraahiima ka wofditii. ²⁴ O ewnii, o wi'i: «Baaba an Ibraahiima, yurme lan, yamiraa Laazaru yo o jullu hondu makko ndun ka ndiyan, o ara o bubbinanammii denngal an ngal. Ko fii mido tampi ka yiite gaa!»

²⁵ «Ibraahiima jaabii mo, wi'i: «Boobo an, anditu an a hendinoke moyyereeji maa din ka aduna, wano non kadi Laazaru yedinoke ton tamperejeji. Jooni non kanko bernde makko buttinaama doo, an hida tampude. ²⁶ E hoore dun kadi, wimbo moolanaango no wad'aa hakkunde men fii wota faalaabe iwde gaa yaha ton ben waawu dun, wano non onon kadi wota on waawu lumbitirde gaa.»

²⁷ «Onsay on galo wi'i: «Awa mi torike ma yo baaba an, nelanan Laazaru ka galle ben an ²⁸ haa e bee neene-gootoobe an njowo, o hajoyoo be dun fii wota kambe kadi be aroy e ndee nokkuure lette.»

²⁹ «Onsay Ibraahiima jaabii mo, wi'i: «Hibe jogii ton deftere Muusaa nden e defte beya annabaabe, yo be hedo den.»

³⁰ «O wi'i: «Oo'o, yo baaba an Ibraahiima, kono si goddo e maybe ben yahii e maabe, be tuubay.»

³¹ «Kono Ibraahiima wi'i mo: «Si be hed'aa ki Muusaa e annabaabe heddiibe ben, haray be jabataa wurteede hay si be immintinanaama goddo e maybe ben!» »

17

Fii Junuubu e Gomdinal e Farilla (Mat. 18.6-7; Mrk. 9.42)

¹ Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Alaa no peggal ronkirta arirde, kono bone wonanii on wondo sabu dun. ² Haray ko buri mo moyyande ko kolmbireede tuntere hayre, o bugee ka baharu edii o wonude sabu gokkun e koy paykoy feggaade. ³ Reenee hoore mon!

«Si musid'oo mon oopike, waajee mo. Si o tuubii, yaafee mo. ⁴ Awa kadi si o bonnii on laabi jeedidi e nder jallal, o yiltitoyike e mon laabi jeedidi hara himo wi'a: «mi tuubii», on yaafoto mo.»

⁵ Sahaabaabe* ben wi'i Koochojo on: «Beydaneen men gomdinal.»

⁶ Onsay Koochojo on wi'i be: «Hay si tawii gomdinal mon ngal no fota e abbere bene, harayno on waaway yamirde kii ndologahi, wi'on: «Boro, iroyod'aa ka tumbo baharu!», onsay ki doftoto on.

⁷ «Hara ko hombo e mon, si no mari kurkaaduwo remoo wo maa ngaynaako, wi'ata on no o iwtiri golle: «Aru jaamaa?» ⁸ Kono ka liddle dun, o wi'ay mo: «Moyyananan ko mi jaama, bornod'aa si bannanaa mi. Si mi gaynii jaamude yara, onsay an kadi a jaamay yaraa.» ⁹ Hara o mantay on kurkaaduwo fii o wadii ko o yamiraa kon? ¹⁰ Onon kadi wano non, si on wadii ko yamiradon kon fow, wi'ee: «Menen ko men kurkaaduube meereefe, ko ko men haani wadude tun men wadi.» »

Fii Yimbe Sappo be Damajan Nangi

¹¹ E nder yaadu makko ndun Yerusalaam, kanko Iisaa o rewri hakkunde diiwal *Samariya ngal e diiwal Jaliilu ngal. ¹² Wa fewndo ko o naataynoo e hodfo, yimbe sappo be damajan nangi sutii fottugol e makko, be dartii ka wodfi, ¹³ be ewnii, be wi'i: «Iisaa, ko onon yo Karamoko'en! Yurminee men!»

¹⁴ Bay o yi'ii be, o wi'i be: «Yahee hollitoyodon *yottinoobe sadaka ben.»

E nder yaadu maɓɓe ndun be tawi be sellinaama, be laabii. ¹⁵ Bay godfo e maɓɓe tawii sellinaama, o yiltitii e hoore himo ewnoo manta Alla. ¹⁶ Hawri on nedfo ko Samariyankeejo. O ari, o yani e ley koyɗe Iisaa, o weltanii mo.

¹⁷ Onsay Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Hinaa be sappoo non be sellinaama, be laabii? Awa ko honto njeenayooɓe luttube ben woni? ¹⁸ Hinaa hay gooto e maɓɓe yiltitaaki fii mantugol Alla si wonaa oo janano doo tun?» ¹⁹ Onsay o wi'i on: «Immo yahaa, gomɗinal maa ngal hisinii ma.»

Maandeeji Fii Arugol Laamu Alla ngun

(Mat. 24.23-28, 37-41)

²⁰ Nande goo *Fariisiyaabe ben landii mo kanko Iisaa ko honde tuma *laamu Alla ngun arata. Iisaa jaabii be, wi'i: «Laamu Alla ngun ardataa no yi'orta. ²¹ Wi'etaake <hingu doo!> maa ɗun <hingu ɗaa!>, ko fii mi andinii on, laamu Alla ngun no e mon.»

²² Onsay o wi'i taalibaabe makko ben: «Saa'i aroyay nde faaletodon yi'ude wootere e jalaade *Bii-Aaden on, kono on yi'oytaa nde. ²³ On wi'oyte <himo doo!> maa <himo ɗaa!> Wota on hammir ton, wota on dogir ton. ²⁴ Awa ko wano mayannde mayirta non, jalba gila nano haa e naamo ka weeyo, ko wano non ardu Bii-Aaden on woniroyta ka jalaande mun. ²⁵ Kono doo e ɗun, bee o tampa fota, nguu jamaanu doo hawka mo.

Fii Hebulanagol Saa'i Artoygol Bii-Aaden on

(Mat. 24.37-41)

²⁶ «Ko waɗunoo kon fewndo jamaanu Nuuhu, waɗoyay kadi ka jalaade ado artugol Bii-Aaden on. ²⁷ Ko fii fewndo Nuuhu, hari yimbe ben no jaamaynoo yara, no jomba jombanee, haa pande Nuuhu naatunoo ka laana. Onsay waamere nden ari, muli luttube ben fow.

²⁸ «Ko wano non kadi e fewndo jamaanu Luutu, yimbe ben no jaamaynoo yara, sooda soodita, tuta darna. ²⁹ Kono nde Luutu yaltunoo *Saduuma, mbollan yiite iwruno ka kammu yani e maɓɓe, muli be fow.

³⁰ «Ko wano non kadi woniroyta pande Bii-Aaden on feepiti. ³¹ Nden pande, on wondo ka fowtorde hoore suudu mun wota tippano piiji mun wondi ɗin ka nder suudu. Wano non kadi on wondo ka ngesa wota yiltito ka mun. ³² Anditee fii sonnaajo Luutu on. ³³ Kala ɗaɓɓuɗo no dandira ngurndan mun, ɗan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayrinaa, o dandoyay ɗan.

³⁴ «Mi andinii on kadi, e nden jemmaare ɗon, yimbe ɗiɗo waalodube e danki wooti, godfo e maɓɓe yettete, oya on lutta. ³⁵ Wano non kadi, rewbe ɗiɗo wonbe unidude, godfo e maɓɓe yettete, oya on

lutta. ³⁶ Awa kadi yimbe d'ido wondube e ngesa woota, gooto e mabbe yettete, oya on lutta.»

³⁷ Taalibaabe ben wi'i mo: «Koohoojo amen, hara ko honto dun wadofya?»

O jaabii be, o wi'i: «Ko ka ko maayi kon woni woo, jigaaje den moobotoo.»

18

Misal Yettaangal e Naawoowo Boyliido

¹ Iisaa wadani taalibaabe mun ben ngal misal fii banginangol be nafa duumagol e toraare Alla, hara be haabaali. ² O wi'i be: «No woodunoo e saare aaden jaawoowo mo hulataa Alla, awa kadi o hersataa hay gooto. ³ Tawi kadi no e nden saare keynguujoo araynoodo soono woo ka on jaawoowo, wi'a mo: «Jaawu hakkunde an e oo gajo an.» ⁴ Gila neebii hari on jaawoowo anniyaaki. Kono sawto d'un o wi'itii: «Fii kala mi hulataa Alla, awa kadi mi hersataa hay gooto, ⁵ bay oo keynguujoo sonjirii lan nii, yo mi jaawan mo fii wota o sonjan jande woo!» »

⁶ Koohoojo on wi'i: «On nanii ko on jaawoowo boyliido wi'i kon? ⁷ E taw si hara Allaahu on jaawantaa ben be o subii, d'un ko ben torotoobe mo jemma e jalorma? Hara o nennanay be d'un? ⁸ Mi andinii on, o jaawanay be ko yaawi. Kono taw nde *Bii-Aaden on aroyi si o tawoyay gomdinbe e hoore ndii leydi?»

Fii Hakkunde Fariisiyaajo on e Yantoowo Sagalle on

⁹ O wadi kadi ngal misal doo e hoore ben yimbe fellitube ko feewube, hara hibe aybina beya, ¹⁰ o wi'i be: «Yimbe d'ido yahuno ka *juulirde mawnde fii juulugol, tawi god'ido on ko *Fariisiyaajo, oya on ko yantoowo sagalle. ¹¹ Fariisiyaajo on immii darii, tawi himo tororanaynoo nii hoore makko, wi'a: «Eyoo-maa Alla, mi weltanike ma ko tawi kon mi wa'aa wa heddiibe ben, d'un ko bee jattoobe maa bee boyliibe maa bee jeenoobe maa wano oo yantoowo sagalle doo. ¹² Min-le mi hooray laabi d'idi e nder yontere nden, awa kadi mi ittay sappabun e hoore kala ko mi hebi.»

¹³ «Tawi on yantoowo sagalle hay suusataano bantirde gite mun den ka kammu, kono himo darii ka wod'itii, himo tappitoo e bernde, wi'a: «Yaa an Alla, yurminan min oo junuubankeejo!»

¹⁴ «Mi andinii on, ko on yantoowo sagalle d'on-le yiltitinoo ka galle mun e hoore ko o jogoraado wa feewudo edii Fariisiyaajo on. Ko fii kala mawnintiniido jippinoyte, awa kadi kala jippindo hoore mun mawninoyte.»

Fii Hakkunde Iisaa e Paykoy koy (*Mat. 19.13-15; Mrk. 10.13-16*)

¹⁵ Wobbe addanayno mo hay booboobe ben fii yo o meemu be. Nde taalibaabe ben yi'unoo d'un, be tonani be. ¹⁶ Kono Iisaa nodditi paykoy koy e hoore himo wi'a: «Accee paykoy koy ara e an, wota on hadu koy, ko fii *laamu Alla ngun ko sifa makkoy wonani. ¹⁷ Ka haqiiqa mi andinii on, kala mo jabiraali laamu Alla ngun wa paykun, haray o naatataa ton few.»

*Fii Hooreejo Aldufo on**(Mat. 19.16-30; Mrk. 10.17-31)*

¹⁸ Hooreejo goo landii Iisaa, wi'i: «Karamokoojo moyyo, hara ko hondun mi haani wadude fii yo mi heboy *ngurndan poomayankejan dan?»

¹⁹ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii hondun wi'irtaa mi moyyo? Hay gooto moyyaa si hinaa Alla Bajjo on. ²⁰ Hid'a andi yamirooje den, dun ko wota a jeenu, wota a ittu hoore, wota a wujju, wota a seedito fenaande, teddinaa kadi yumma maa e ben maa.»^u

²¹ On hooreejo jaabii, wi'i: «Mid'o wadude dun fow gila e cukankaaku an.»

²² Bay Iisaa nanii ko on wi'i kon, o wi'i mo: «No ñakkan-maa fahin huunde wootere: yeeyitu kala ko jeydaa, senditanaa miskinbe ben, dun wonanoyte keyee ka kammuuli, onsay araa jokkaa mi.»

²³ Bay on nanii dun, o aani, ko fii hari himo aldi fota. ²⁴ Bay Iisaa yi'ii dun e makko, o wi'i: «Emba no sattani jom jawle en ka be naata ka laamu Alla. ²⁵ No ñuri weefande ngelooa ka mba rewa e wuddere meselal edii ka jom jawle en naata ka laamu Alla.»

²⁶ Wonnoobe mo hedfaade ben wi'i: «E hara ko hombo dandoytee?»

²⁷ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ko waawantaako neddfanke kon no waawanoo Alla.»

²⁸ Onsay Petruusu wi'i mo: «Awa e hino, men accii ko men jeyi kon fow, men jokkii on.»

²⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, kala accudo suudu mun ndun e beyngu mun e sibbe mun ben e mawbe mun ben e fibbe mun ben sabu laamu Alla ngun, ³⁰ o heboyay ko ñuri dun ka aduna doo, awa kadi ka aduna aroyoowo, o heboyay ngurndan poomayankejan dan.»

*Fii ko Saatii Heboyde Iisaa kon**(Mat. 20.17-19; Mrk. 10.32-34)*

³¹ Onsay Iisaa pottini *sahaabaabe mun ben sappoo e dido sera, o wi'i be: «Awa hid'en yahude Yerusalaam. Kala ko annabaabe ben windunoo kon e hoore Bii-Aaden on laatoyto. ³² O wattoyte e juude be wonaa Yahuudiyanke ben, o jalee, o tiwee, tuttee e hoore makko, be piyira mo cabbi, be wara. ³³ Bawto dun o immitoo ka jalaande tammere.»

³⁴ Kono ben taalibaabe faamaali hay fus e dun, ñin kongud'i wirnanii be, be ronki faamude kon ko yewtaa.

*Fii no Iisaa Wuntiniri Bundo Yeerikoo**(Mat. 20.29-34; Mrk. 10.46-52)*

³⁵ Ko Iisaa badii Yeerikoo, tawi bundo no joodfii ka sera laawol no toroo. ³⁶ On nani hito jamaa on ko feyyata kon, o landii ko hondun wadi. ³⁷ O andinaa wonde ko Iisaa oo jeyaado Naasirata woni feyyude.

³⁸ Onsay o ewnii, o wi'i: «Ko an yo Iisaa, bii Daawuuda, yurminan!»

³⁹ Hikkinooobe yeeso ben feli mo fii yo o fanku, kono o burti ewnaade, wi'a: «Ko an yo bii Daawuuda, yurminan!»

⁴⁰ Onsay Iisaa dartii, o yamiri yo be addan mo mo. Bay on badike, Iisaa landii mo: ⁴¹ «Ko hondun faaladaa yo mi wadane?»

On jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, ko yo mi hettu giide an den!»

42 Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Wuntu, gomdinal maa ngal hisinii ma.» 43 O wunti d'fon kisan, o jokki Iisaa, himo mawnina Alla. Bay jamaa on yi'ii d'un, be woni e mantugol Alla.

19

Fii Gomdinal Zaakaru ngal

1 Iisaa naati Yeerikoo. Ko o tayitata saare nden, 2 tawi aaden galo tawaado e hooreebe yantoobe sagalle ben wi'eteedo Zaakaru 3 no humpanoo yi'ugol mo kanko Iisaa. Kono o ronki feere mun sabu duudugol jamaa on, awa kadi himo rabbiidi. 4 Onsay o dogi o feyyi yeeso, o yawoyi e hoore yibbehi fii no o yi'ira Iisaa, bay hari on ko d'on rewata.

5 Nde Iisaa hewtunoo e ley kin yibbehi, o tiggittii, o wi'i: «Zaakaru, tippo hepa, ko fii bee mi weera hande ka galle maa.» 6 Zaakaru tippii hepa, jabbii mo e nder weltaare.

7 Bay fow yi'ii d'un, be nuni, be wi'i: «Oo kodoyike junuubankeejo!»

8 Kono Zaakaru immii darii, wi'i Koohoojo on: «Hedee yo Koohoojo an, mi okkay miskinbe ben feccere jawdi an ndin. Awa kadi si mido bonnani godfo godfun, mi yobitiray ontigi d'un cowalle nay.»

9 Onsay Iisaa wi'i: «Hande kisiyee naatii e dee galle d'oo. Ko fii oo d'oo kadi ko o iwdi Ibraahiima. 10 Awa ko addi *Bii-Aaden on ko dabbitugol majjube ben, danda be.»

Misal Yettaangal e Manankun

(Mat. 25.14-30)

11 Bay hari o badike Yerusalaam, o beyditani be ngal misal d'oo, ko fii hari hedinoobe mo ben no sikka *laamu Alla ngun feepay kisan. 12 O wi'i be: «Aaden dimo yahuno e leydi woddfundi fii lamminoyegol, arta. 13 On noddi kurkaaduube mun sappo, o jonni be manankunji sappo. O wi'i be: «Gollitiree d'ii d'oo haa mi ara.»

14 Kono tawi yimbe leydi makko ndin no api mo. Be nelti wobbe baawo makko fii andingol ben ton wonde be faalaaka onfon laamoo be.

15 «Bay o lamminoyaama, o artii, o nodditi kurkaaduube makko be o jonnunoo mbuud'i ben fii no o andira ko honno mo bee e mabbe gollitiriri di.

16 «Arano on e mabbe ari, wi'i: «Koohoojo an, di accirnodon mi din beydike cowalle sappo.» 17 O wi'i mo: «A wad'ii ko moyyi, yo kurkaaduujoo moyyo! Ko fii a nundii e hoore ko fand'i, mi wad'ii ma yeesojo e hoore ca'e sappo.»

18 «Dimmo on e mabbe ari, wi'i: «Koohoojo an, di accirnodon mi din beydike cowalle jowi.» 19 O wi'i onfon kadi: «Mi wad'ii ma e hoore ca'e jowi.»

20 «Godfo e mabbe kadi ari, wi'i: «Koohoojo an, e hino di accirnodaa mi din, hari mido mari di e lincun. 21 Ko fii hari mido hulu maa, bay ko a paadufdo. A yettay ko a wallinaa, awa kadi a sojitay ko a aawaa.»

22 «Onsay on lando wi'i mo: «Mi jaawitirte kongud'i maa din, yo jiyaado bondo! Hida andunoo ko mi aaden paadufdo? Maa mi yettay ko mi wallinaa, maa mi sojitay ko mi aawaa? 23 Fii hondun non a

wallinaali di e juude gollitiroobe di ben,^W d'un, nde mi artunoo woo, mi hettaayo di e hoore tono.»

²⁴ «Ontuma kanko lando on o wi'i wonnoobe don ben: «Jabitee di e juude makko, jonnon di oo jogiido manankunji sappo.» ²⁵ Kono be wi'i mo: «Koohojo amen, ondon no jogii manankunji sappo!» ²⁶ O jaabii be, o wi'i: «Mi andinii on, ko mardo beydantee, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon. ²⁷ Dun-le wurin addanee lan doo aybe an ben, ben be faalanooka mi laamoo d'un, waron be yeeso an doo.» »

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam

(Mat. 21.1-11; Mrk. 11.1-10; Yhn. 12.12-19)

²⁸ Bay kanko Iisaa o gaynii yewtude d'un, o hikkii yeeso, o yaari Yerusalaam. ²⁹ Bay wonii o badike Bayti-Faazii e *Betanii, d'un ko takko Fello *Zaytuuni ngon, o nuli taalibaabe makko dido, ³⁰ o wi'i be: «Yahee e ngoo hodfo wongo yeeso mon doo. No naatirdon e maggo, on taway mbabun kun goddo wadfaaki haa hande no humii don. Hunton kun, addon. ³¹ Si goddo aru on e landaade, wi'a: «Ko hondun huntandon kun?», on wi'ay mo: «Ko haaju Koohojo on yani e makkun.» »

³² Nelaabe ben yahi be tawroyi no be wiiranoo non. ³³ Ko be huntata kun, jeybe mbabun kun ben wi'i be: «Ko hondun wondon kun huntande?»

³⁴ Be jaabii, be wi'i: «Ko haaju Koohojo on yani e makkun.»

³⁵ Be addani kun Iisaa, be ndad'dani mo concii mabbe din e hoore makkun si be yawni mo. ³⁶ No o yaaraynoo non, yimbe ben no ndad'dirande mo non concii mun din ka laawol.

³⁷ Nde tawnoo o badike Yerusalaam ka tippagol Fello Zaytuuni, dental taalibaabe ben fow sowti weltaare, be woni e ewnagol manta Alla, sabu dii kaawakeeji moyyi di be yi'i. ³⁸ Tawi hibe wi'a:

«Yo barki wonan oo lando
wondo arude e innde Joomiraado on.Y
Yo buttu wonu ka kammu,
darja burdo toowude wonanii ma!»

³⁹ Wobbe e *Fariisiyaabe tawaabe e mbatu ngun ben wi'i mo kanko Iisaa: «Karamoko'en, yamiree taalibaabe mon ben yo be fanku!»

⁴⁰ O jaabii be, o wi'i: «Mi andinii on, si kambe be fankii, kaaye den sowtay!»

⁴¹ Bay be badike saare Yerusalaam nden, nde Iisaa haynornoo nde, o fesi fii mayre, ⁴² o wi'i: «Si an kadi hida andunoo hande ko wonanayno-maa buttu, kono jooni d'un wirnanike ma. ⁴³ Aroyay e jalaade nde aybe maa ben ari hunditu-maa hurgi, bittire cende fow. ⁴⁴ Be lancete, be lancide e kala hodudo e maa. Be accataa e maa hay kaayun e hoore hayre, sabu a anditaali saa'i mo Alla hoddiri faabagol ma on.»

Fii no Iisaa Radfori Yeeyoobe ben ka Juulirde Mawnde

(Mat. 21.12-17; Mrk. 11.15-19; Yhn. 2.13-16)

⁴⁵ O naati ka dingiral *juulirde mawnde, o woni e radagol wonnoobe yeeyude ton ben, ⁴⁶ hara himo wi'ora be: «No windii: «Suudu an ndun ko suudu torordu Alla»,Y kono onon on wattii ndu fammeere wuybe!»^Z

^W 19:23 19.23 Wallingol mbuudci e «juude gollitiroowo di on» no firi wallingol di ka «banki.»

^Y 19:38 19.38 Zab. 118.26 ^Y 19:46 19.46a Isa. 56.7 ^Z 19:46 19.46b Yer. 7.11

⁴⁷ Tawi kanko Iisaa jande woo o jannayno ka juulirde mawnde. Kono hooreeɓe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben e lambe jamaa on no dabɓaynoo no sahinbinira mo. ⁴⁸ Kono hari be andaa ko honno be gerdata, sabu hari jamaa on fow no tudɗi noppi mun e makko.

20

Lande fii Bawgal Iisaa ngal

(Mat. 21.23-27; Mrk. 11.27-33)

¹ E nder den balde don, tawi Iisaa no waajaade jamaa on ka *juulirde mawnde, dun-le ko feɗɗinangol be Kibaaru Moyyo on. Onsay hooreeɓe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben wondude e mawbe ben ari, ² wi'i mo: «Wowlan men ko e ley kongol hombo wonɗaa wafude dun e ko e ley kongol hombo wonɗaa?»

³ O jaabii be, o wi'i: «Min kadi mi landoto on huunde wootere, jaabodon mi. ⁴ E hara lootugol ko Yaayaa lootaynoo yimbe ben kon, ko ka arsi iwri kaa ko e neɗɗanke?»

⁵ Kono ben woni e wi'indirgol: «Si en jaabike mo ko ka arsi iwri, o wi'ay en ko hondun haɗunoo gomɗinen mo? ⁶ Si en jaabike mo-le ko e neɗɗanke dun iwri, jamaa on fow fiday en kaaye, sabu hiɓe felliti Yaayaa ko annabaajo.» ⁷ Onsay be jaabii mo, be wi'i: «Men andaa ka ngol lootugol don iwri.»

⁸ Onsay Iisaa wi'i be: «Min kadi mi wowlantaa on ko e ley kongol hombo mi woni wafirde dun.»

Misal Yettaangal e Fariisiyaabe ben

(Mat. 21.33-46; Mrk. 12.1-12)

⁹ Ontuma o fewtiti jamaa on, o wafani be ngal misal doo, o wi'i be: «Godɗo tutuno *wiɗnu, o halfini tutateeri ndin remooɓe wiɗnu ben, o yahi safaari ka o neeɓoyta. ¹⁰ Bay saa'i sonitugol wiɗnu on hewtii, o immiini kurkaadu makko haa e remooɓe wiɗnu ben fii yo ben jonnani mo fiɓɓe wiɗnu gebal makko ngal. Kono ben piyi on, be immintini mo juude mehe. ¹¹ O immiini kurkaadu makko goo kadi, be piyi onɗon kadi, be hersini, be immintini mo juude mehe. ¹² O immiini tammoo kadi, be barmini onɗon kadi, be raɗii.

¹³ «Jom tutateeri ndin wi'i: «Ko hondun mi wadata jooni? Yo mi immiini biɗɗo an yidaaɗo on, no gasa ka be teddinoya onɗon.» ¹⁴ Kono no ben remooɓe wiɗnu haynornoo mo, be wi'indiri: «Ko oo woni ronoowo on, waren mo fii yo ndondi ndin wontan en!» ¹⁵ Onsay be nabi mo ka baawo tutateeri, be wari.»

Iisaa wi'i kadi: «Jooni non, hara ko hondun jom ndin tutateeri wiɗnu wadata ben? ¹⁶ On aray, re'a ben remooɓe wiɗnu, o halfina ndi wobɓe goo.»

Bay ben heɗinoobe mo kanko Iisaa nanii dun, be wi'i: «Wota dun wonir non!»

¹⁷ E nder ko o tenyinta be kon, kanko Iisaa, o wi'i: «Hara ko hondun koo ko windii firi:

«Hayre nde mahoobe ben hawkunoo nden

wontii hittunde ka soɓɓundu?»^a

¹⁸ «Awa kala yanuɗo e nden hayre, o lancoto,

^a 20:17 20.17 Zab. 118.22

kala kadi mo nde yani e hoore mun, o muncoto.»^b

¹⁹ Bay hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben faamii wonde ko e hoore mabbe Iisaa wadi ngal misal, tawi hibe dabbe no be fawira juude e makko don kisan, kono hari hibe huli jamaa on.

Fii no Iisaa Ndarndoraa fii Yobugol Sagalle

(Mat. 22.15-22; Mrk. 12.13-17)

²⁰ Be woni e aynugol Iisaa, be immi e makko tefoobe bonbe waditiibe ko feewube fii ko nangira mo kongudi makko din, watta mo e juude laamu ngun e ley kongol lamminaado diiwal ngal. ²¹ Ben landii mo, wi'i: «Karamoko'en, meden andi hidon jannude waajoo no feewiri, awa kadi on burdindinaa yimbe ben, hidon jannirde laawol Alla ngol goonga. ²² E hara no haani ka men yoba lando mawdo Roomu on sagalle kaa haanaa?»

²³ Kono bay Iisaa faamii janfa mabbe kan, o jaabii be, o wi'i: ²⁴ «Holle lan *dinaruuru. Ko nandolla hombo e bindi hombo woni e mayru?»

Be jaabii: «Ko lando mawdo Roomu on.»

²⁵ Onsay o jaabii be, o wi'i: «Jonnitee lando mawdo Roomu on ko makko kon, jonniton Alla kadi ko mun kon.»

²⁶ Be ronki hebude feere no be nangira mo e din kongudi makko yeeso jamaa on, kono bay be ndalidii e ngol jaabawol makko, be deyyi.

Fii Sadduusiyaabe ben e Ummutal ngal

(Mat. 22.23-33; Mrk. 12.18-27)

²⁷ Wobbe e bee *Sadduusiyaabe, wi'ube wonde ummutal alaa ben, ari landii Iisaa, be wi'i mo: ²⁸ «Karamoko'en, e hino ko Muusaa wi'i men kon: Si goddo maayii accii beyngu e baawo biddo, haray mijjiraawo on maydo no haani yettude on keynguujoo mo o acci fii no o hebirana on kotiraawo makko jurriya. ²⁹ Tawa non no woodi bibbe njeedido. Arano on jombii, maayii, hebaali biddo. ³⁰ Dimmo on kadi yettii mo, maayii. ³¹ Tammo on kadi wano non. Dun yaarii non haa ben njeedido non be timmi, be accaali jurriya. ³² Bawto dun debbo on kadi maayii. ³³ Bay hari ben njeedidoo non resii on debbo, ko hombo e ben on debbo wontanoyta ka ummutal?»

³⁴ Iisaa jaabii be, wi'i: «Faybe nguu jamaanu doo tiggay tiggete. ³⁵ Kono ben yedoyaabe immintineede e hakkunde maybe ben e tawegol e nguu jamaanu aroyayngu, resoytaa, resetaake. ³⁶ Awa kadi be maayitoytaa, ko fii haray hibe wa'i wa malaa'ikaabe. Ko be faybe Alla kadi, bay ko be bibbe ummutal ngal. ³⁷ Seede maybe ben immitoto, ko dun Muusaa banginnoo ka o wowli don fii pitahun kun fewndo o noddi Joomiraado on, on Alla Ibraahiima e Alla Issaaqa e Alla Yaaquuba.^c ³⁸ Awa Alla wonaa Alla maybe ben, kono ko o Alla wurbe ben, bay fii makko kanko, ben fow ko wurbe.»

³⁹ Wobbe e jannoobe fii Sariya on ben wi'i mo: «Karamoko'en, on yewtii haqiiqa.» ⁴⁰ Bawto dun be suusaali mo landaade hay huunde.

Fii Hakkunde Almasiihu on e Daawuuda

(Mat. 22.41-46; Mrk. 12.35-37)

^b 20:18 20.18 Isa. 8.14-15 ^c 20:37 20.37 Egg. 3.6

⁴¹ Iisaa wi'i be: «Ko honno wi'iraa wonde *Almasiihu on ko jurriya Daawuuda? ⁴²⁻⁴³ Daawuuda tigi no holli ka Zabuura wonde: «Joomiraado on daalani Joomi an on:

Joodor ka sengo an naamo

haa mi wada aybe maa ben ka ley teppe maa.»^d

⁴⁴ «Daawuuda tigi wi'ii Almasiihu on «Joomi», haray ko honno non Almasiihu on woniri jurriya makko?»

⁴⁵ Fewndo ka yimbe ben fow hedii mo don, o wi'i taalibaafe makko ben: ⁴⁶ «Reenee e bee jannoobe fii Sariya on, dun ko bee yidube jindidugol e dolokkaaji njani, yidi hiwreede ka fottirde, yidi saffawol aranol ngol ka juulirde, yidi ndaddule arane den ka nafagol. ⁴⁷ Hibe jatta galleeji keynguube, hibe juutina julde mabbe fii yiingo, awa ben heboyay naawooje burde sattude.»

21

Fii Sadaka mo Keynguujon on Itti on

(Mrk. 12.41-44)

¹ Onsay Iisaa banti gite mun den, o yi'i aldube no itta sadakaaji, watta ka nder arkawal sadaka. ² O yi'i kadi keynguujon baaso no liba ton tammahoy didoy. ³ Onsay o wi'i: «Mido haalande on goonga, oo keynguujon baaso no buri beya fow ko ittaa. ⁴ Ko fii beya fow ko ko burtoni dun kon be wadi, kono kanko keynguujon on e waasidude, ko ko o mari kon fow fii ko o wuurira o wadoyi ton.»

Maandeeji fii Artoygol Iisaa Almasiihu on

(Mat. 24.1-2; Mrk. 13.1-2)

⁵ Nde tawnoo wobbe no yewta fii *juulirde mawnde nden e kon ko nde fotiniraa kaaye labaafe e piiji ittaadi sadaka, onsay Iisaa wi'i be: ⁶ «Nalaafe no ara nde tawata koo ko yi'oton doo fow lancaama, hay hayre e hoore hayre luttooytaa doo.»

⁷ Onsay be landii mo, be wi'i: «Karamoko'en, ko honde tuma dun wadoyta e ko hondun wonoyta maande laatagol dun?»

⁸ Iisaa jaabii be, wi'i: «Reenee e faljineede, ko fii buy aroyay baarora innde an nden hara no wi'a ko kapun woni *Almasiihu on, saa'i on badike. Wota on jokkoy ben. ⁹ Awa kadi nde nanoydon fii hareeji e murtaldu woo, haray wota on hulu. Ko fii ko dun haani adaade wadude, kono lannoode nden hinaa don kisan.»

¹⁰ O wi'i be kadi: «Hareeji wadoyay hakkunde leyyi din. Laama-teeriji din kadi dimbande leydi tiidude wada, heege e jabbeli raabooji wada e nokkeeli goo, kaawakeeji hulbiniidi wada, maandeeji njani kadi wada ka kammu.

¹² «Kono doo e dun, be faway on juude, be cukkoo on, be naboyay on ka juulirde, be bugoo on ka kaso, be ardoo on haa e lambe ben e yeesoobe diiwe den sabu innde an nden. ¹³ Kono dun wonanoyay on sabu no seeditoron. ¹⁴ Fihee ka berde mon wonde on hebulotaako jaabagol ko liddedon kon. ¹⁵ Ko fii mi okkoyay on faamu, mi longina on kongudi haa ka tawata aybe mon ben waawataa dartaade on maa yedda. ¹⁶ Awa hay mawbe mon ben e neene-gootoobe mon ben e sibbe mon ben e yibbe mon ben wadoyay on e joge be wona sabu wobbe

e mon waree. ¹⁷ Fow aɲoyay on sabu innde an nden. ¹⁸ Kono cukulol hoore mon hay gootol majjoytaa. ¹⁹ Kono si on ɲaɲɲike, haray on hiwii wonkiiji mon ɗin.

²⁰ «Nde yi'udon koneeli ɗin daakanike saare Yerusalaam nden haa hunditii woo, haray andee lancagol mayre ɓadike. ²¹ Onsay yo hodufe ka diiwal Yahuuda ben dogir ka pelle, yo wonbe ka nder saare Yerusalaam ben kadi yaltu. Wota wonbe ka fulawaa ben kadi aru ka saare. ²² Ko fii ɗen wonoyay jalaade yottande fii laatingol kala ko windinoo. ²³ E nder ɗen balde ɗon, bone wonanay sowerbe ben e muyninaybe ben. Ko fii annde tiidunde waday e leydi ndin, tikkere yana e hoore oo jamaa. ²⁴ Be libiroyee mbelndi kaafa, be nafee, be maccindinanoyoo leyde ɗen fow. Be wonaa Yahuudiyanke ben yaabita Yerusalaam haa saa'iiji ɗi be happanaa ɗin timma.

²⁵ «Awa kadi maandeeji wadofay ka naange e ka lewru e ka koode. Jamaaji ɗin maapoo ka hoore leydi haa be jiboo ko be wada sabu uumaango ndiyan ɗan ka baharu e ko ɗan piyondirta kon. ²⁶ Yimbe ben faddee kulol e nder ko be miijotoo fii ko aroyta ka hoore leydi kon, ko tiidi kon ka kammu kadi dimboyoo.» ²⁷ Ontuma non *Bii-Aaden on yi'oyte, no ara e duulere, hara himo arda e bawgal e mangural mawngal. ²⁸ Nde ɗun fudɗii wadude woo, haray bantee townon ko'e mon ɗen, ko fii haray kisiyee mon on ɓadike.»

²⁹ Onsay o wadani be ngal misal doo, o wi'i be: «Ndaaree kii yibbehi maa leɗde goo. ³⁰ No ɗe wilitiri, on andanay hoore mon wonde setto ngon ɓadike. ³¹ Ko wano non kadi, no yiirudon ɗii piiji no wada woo, haray andee wonde *laamu Alla ngun ɓadike. ³² Ka haqiiqa mi andinii on, ɗun fow waday ado nguu jamaanu feyyude. ³³ Kammu ngun e leydi ndin feyyay, kono min konguɗi an ɗin feyyataa.

³⁴ «Reenee hoore mon fii wota berde mon ɗen heewu anndeeji aduna maa faale jaamugol yara haa betoo, haa nde ndee jalaande mawnde juhirta on wa pircol. ³⁵ Ko fii nde hewtay e hoore kala wondo e ndelo oo aduna. ³⁶ Findinee hakkillaaji mon ɗin saa'i woo saa'i, torodon fii no heɓiron doole daɗugol ɗin piiji wadofaydi, e fii no daroroyodon yeeso Bii-Aaden on.»

³⁷ Tawi e nder jalle ɗen, Iisaa waajotono ka juulirde mawnde, o waaloya jemma e hoore ngoo fello wi'eteengo *Zaytuuni. ³⁸ Jamaa on fow dawrayno ka juulirde mawnde fii hedagol mo kanko Iisaa.

22

Fii no Iisaa Janforaa

(Mat. 26.1-5; Mrk. 14.1-2; Yhn. 11.45-53)

¹ Hari *Juldeere Bireedi ɗe Aldaa e Lewen nden ɓadike, nden no wi'ee kadi *Juldeere Yawtaneede.^d ² Tawi hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben no ɗabbaynoo feere no be mulira Iisaa, kono tawi hiibe huli jamaa on. ³ Onsay Ibuliisa naati e bernde Yudaasi, ɗun ko oo jammaado Iskariiyu, on ko tawaado e *sahaabaabe Iisaa ben sappoo e ɗiɗo. ⁴ On yahi yewtidoyi e hooreebe yottinoobe sadaka ben wondude e halfinaabe aynugol *juulirde mawnde nden fii no o wattira Iisaa e juude mabbe. ⁵ Ben weltori ɗun, be haldi yeenugol

^d 22:1 22.1 Egg. 12

mo kaalisi. ⁶ O jabi ñun, o woni e ñabbugol feere no o wattira Iisaa e juude maɓɓe, hara jamaa on hoyɗaali.

Fii Nafakka Juldeere Yawtaneede nden
(*Mat. 26.17-29; Mrk. 14.12-26; Yhn. 13.21-30*)

⁷ Bay palaande Juldeere Bireedi ñe Aldaa e Lewen nden hewtii, ñun ko palaande hirsanteende baalun nden, ⁸ onsay Iisaa immini Petruusu e Yuuhanna, o wi'i ñe: «Yahee moyyinanon en nafakka fii ko nafoden ka juldeere.»

⁹ Ben wi'i mo: «Ko honto faalaɗon yo men moyyinanoy en ñun?»

¹⁰ Onsay o wi'i ñe: «No naatirɗon ka saare, on fottay e gorko rondiido loonde ndiyan. On jokkay mo haa e suudu ndu o naati e mun woo. ¹¹ Onsay on wi'ay jom suudu ndun: «Karamoko'en wi'ii men yo men lando on: Ko e suudu hondu ñe nafodata e taalibaabe maɓɓe ñen nafakka Juldeere Yawtaneede nden?» ¹² Ontuma o hollay on konkooru njanndu weyyitaandu ka koore dow. Ko ñon moyyinton.»

¹³ Be yahi ñe tawroyi no o haalirannoo ñe non, ñe moyyini nafakka juldeere nden.

¹⁴ Bay saa'i on hewtii, Iisaa ñadii fii nafagol wondude e sahaabaabe ñe o toɗɗinoo ñen sappoo e ñiɗo. ¹⁵ Onsay o wi'i ñe: «Miɗo faalanoo fota hawtidugol e mon oo nafakka ado mi tampude. ¹⁶ Ko fii mi andinii on, mi jaamitataa oo nafakka ndee juldeere hande kadi haa nde laatooyoo ka *laamateeri Alla.»

¹⁷ Onsay o yetti jardukun waɗorkun njaram, o jarni Alla, o wi'i: «Jabee kun jardukun njaram, senditon hakkunde mon. ¹⁸ Ko fii mi andinii on, mi yaritataa hande kadi njaram ñiɓɓe wiiju haa tuma laamateeri Alla ndin ari.»

¹⁹ Bawto ñun o yetti kadi bireedi, o jarni Alla, o tayiti, o jonni ñe, o wi'i: «Dundoo ko ñandu an ndu okkaɗon ndun nii, waɗee ñundoo maande ko anditiron fii an.»

²⁰ Ko wano non kadi, ñay ñe gaynii jaamude, o yetti jardukun waɗorkun njaram, o wi'i: «Kun jardukun ko maande fii *ahadi heyri tippundi e ñan yiiyan an hibboyteɗan fii mon. ²¹ Kono non janfotooɗo lan on no jaamidude e an. ²² Bii-Aaden* on no yahude wano muuyiranoo non, kono bone wonanii on janfotooɗo mo!»

²³ Onsay ñe woni e landonɗirgol, wi'a: «Hara ko hombo e men waɗoyta ñun?»

Fii Yedeteefe Laamu ñen ka Laamateeri Alla
(*Mat. 20.25-28; Mrk. 10.42-45*)

²⁴ Yeddondiral waɗi hakkunde maɓɓe fii andugol ko hombo e maɓɓe gasata wonude mawɗo. ²⁵ Onsay Iisaa wi'i ñe: «Lambe ñiya leyyi no laamori ñi doole, ñen laamiibe no wi'aa waɗooɓe ko moyyi. ²⁶ Kono onon, wota on wa'u wa ñen. Burɗo teddude on e mon, yo wa'u wa suka. Awa kadi lando on, yo wa'u wa kurkaadu. ²⁷ Hara ko hombo ñuri teddude hakkunde wondo nafaade on e wondo ñannude nafakka on? Hinaa wondo nafaade on? Min-le non, miɗo woniri hakkunde mon wa on ñannoowo. ²⁸ Onon-le, ko onon wondunoo e an e nder ñii tampereji an fow. ²⁹ Ko ñun waɗi si mi lamminiray on wano Baaba an lamminirimmi non, ³⁰ fii no jaamiroyon yaron ka ndaɗɗudi an, ñun ko ka nder laamateeri an, jooɗon kadi ka julle laamu fii laamoyagol *bolondaaji Isra'iila ñin sappoo e ñiɗi.»

³¹ Onsay Iisaa wi'i: «Sim'uunu, Sim'uunu! Ibuliisa torike hendagol on, wesira wa nendi. ³² Kono min mi toranike ma fii wota gomdinal maa ngal hayru. An kadi tuma yilitidfaa e an eto tabintinaa wondibbe maa ben.»

³³ Onsay Sim'uunu Petruusu jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, mido hebulanii yaadugol e maa haa e kaso maa haa e mayde.»

³⁴ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Petruusu, mi andinii ma, ndonto yoggataa hande hara a yeddaali wonde hida andimmi haa timma laabi tati.»

³⁵ O wi'i be kadi: «Fewndo ko mi neli on e baawo mbuufi e bonfo e pade, on nakkiroyano ton godfun?»

Be jaabitii: «Hay huunde.»

³⁶ O wi'i be kadi: «Jooni non ko nii: Kala jogiido mbuufi yo yettu, wano non kadi on mo no mari bonfo yo yettu, awa kadi mo maraa kaafa e mon yo yeeyitu waramba mun on sooda. ³⁷ Awa mi andinii on, bee ko windii fii an kon laatoo, wonde: «O wattidete e wadoobe bone ben.»^e Wano non kadi, kala ko windanoo fii an kon ko e laataade woni.»

³⁸ Onsay be wi'i mo: «Koohoojo, e hino doo kaafaaje d'idi.»

O wi'i be: «Awa yonii.»

Fii no Iisaa Torori Alla ka wi'etee don Jatsaymaani

(Mat. 26.36-46; Mrk. 14.32-42)

³⁹ Ontuma o yalti o yahi ka Fello *Zaytuuni wano o woowiri non. Taalibaabe makko ben kadi jokki mo. ⁴⁰ Bay be hewtii e nden nokkuure, o wi'i be: «Toree Alla fii wota on naatu e jarrabi.» ⁴¹ Onsay o wodfditori be yeru bugannde hayre, o jiccii o torii, ⁴² o wi'i: «Baaba an, si hida faalaa, yo kun jardukun tampere pottito lan. Kono non wota faale an on wadu, kono yo faale maa on wadu.» ⁴³ Onsay malaa'ikaaajo iwri ka kammu, ari e makko no tiidina mo. ⁴⁴ Bay sonjaa wonkii hebii mo, o burti toragol. Onsay lakkere makko nden wa'i wa cinte yiyan de no sinta e leydi.

⁴⁵ Bay o gaynii toragol, o immii o yahi ka taalibaabe makko ben woni ton, o tawi hife daanii sabu annde nde be wondi nden. ⁴⁶ Onsay o wi'i be: «Ko fii hondun daanantodon? Immee torodon fii wota on naatu e jarrabi.»

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mat. 26.47-56; Mrk. 14.43-50; Yhn. 18.3-12)

⁴⁷ E nder ko o yewtata kon, hawrondiri jamaa yimbe hewtii. Tawi ko oo wi'eteedo Yudaasi tawdaado e sappoo e didoobe ben ardii ben. On badii Iisaa fii lunnagol mo. ⁴⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «Yudaasi, hara ko lunnagol janfortaa Bii-Aaden on?»

⁴⁹ Bay wondibbe Iisaa ben sogitike ko saatii wafude kon, onsay be wi'i: «Koohoojo, hara yo men huutor kaafaaje amen den?» ⁵⁰ Tun godfo e mabbe soppi kurkaadu yottinoowo mawdo sadaka on, o itti mo nowru naamuru ndun.

⁵¹ Kono Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Hattinee doo!» Onsay o meemi nowru on ndun, ndu wattii.

⁵² Iisaa wi'i ben arbe hendagol mo kadi, dun ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e hooreebe aynoobe juulirde mawnde nden e mawbe ben:

«Hid'on ardi e kaafaaje e bedi wa si ko ngujo arandon. ⁵³ Hara-le pande woo mido wondi e mon ka juulirde mawnde, kono on fawaali juude e an. Kono d'oo ko saa'i mon nii, e saa'i mbawdi nibe den.»

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa

(Mat. 26.69-75; Mrk. 14.66-72; Yhn. 18.15-18, 25-27)

⁵⁴ Bay wonii be nangii Iisaa, be nabi mo ka galle yottinoowo mawdo sadaka on. Petruusu iwtiri baawo mabbe ka wodditii. ⁵⁵ Onsay be hubbi yiite ka hakkunde tande, be joodii. Petruusu kadi ari joododi e mabbe. ⁵⁶ No debbo kurkaaduujo goo yiirunoo mo kanko Petruusu himo joodii ka binde yiite, kanko debbo on o tenyini mo, o wi'i: «Oo d'oo ko wondid'oo Iisaa!»

⁵⁷ Kono kanko Petruusu o yeddi, o wi'i: «Hey ko an yo debbo, min mi andaa oo.»

⁵⁸ Bay nettii seefa, goddo goo kadi yi'i mo, wi'i: «An ko a tawdaado e mabbe.»

Petruusu wi'i ondon kadi: «Mi tawdaaka e mabbe!»

⁵⁹ Bay wonii embere saa'i gooto feyyii, goddo goo kadi catii, wi'i: «Pellet, oo ko wondid'oo makko nii, ko fii oo ko mo Jaliilu.»

⁶⁰ Petruusu jaabii ondon kadi, wi'i: «An mi andaa ko hondun wondaa wowlude!» Wa fewndo o wowlata d'un, ndontoori ndin yoggi.

⁶¹ Onsay Koochojo on yeyyitii, cikki gite mun den e Petruusu. Tun Petruusu anditi fii ko Koochojo on wowlannoo mo kon wondema: «Ado ndonto yoggude hande, haray a yeddii fii an haa timmii laabi tati!» ⁶² Onsay Petruusu yalti ka yaasi, o wulli wullaandu sattundu.

⁶³ Tawi yimbe joginoobe Iisaa ben no jalaynoo mo luuboo, ⁶⁴ awa kadi be buumayno mo yeeso ngon, be wi'a: «Hotto ko hombo luubi-maa!» ⁶⁵ E hoore d'un be kongayno mo, be hoyna.

Fii no Iisaa Nabiraa Yeeso Mawbe Jamaa on

(Mat. 26.59-68; Mrk. 14.55-64; Yhn. 18.19-24)

⁶⁶ Bay weetii, mawbe jamaa on, d'un ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, mottondiri. Be addi Iisaa ka yeeso dental mabbe, ⁶⁷ be wi'i mo: «Si tawii ko an woni *Almasiihu on, wowlan men.»

Iisaa jaabii be, wi'i: «Si mi haalanii on, on hoolotaako, ⁶⁸ awa kadi si mi landike on, on jaabotaako lan. ⁶⁹ Kono gila jooni Bii-Aaden on joodoto ka sengo jaamo Allaahu on, on Jom Bawgal.»

⁷⁰ Be fow be wi'i: «Kere ko an woni *Bid'oo Alla on?»

Ontuma o wi'i be: «Ko ko wowludon kon onon tigi, ko mi d'un.»

⁷¹ Onsay be wi'i: «Ko seedee hombo faaladen kadi? Kanko tigi o wowlai, en nanii!»

23

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Lambe Diiwe den

(Mat. 27.1-2, 11-26; Mrk. 15.1-15; Yhn. 18.28-40)

¹ Onsay dental ngal fow immii nabi Iisaa ka Pilaatu. ² Be woni e toonugol mo, wi'a: «Men taw oo no murtinde jamaa men on hada be yobugol lando mawdo Roomu on sagalle. Awa kadi himo wi'itii *Almasiihu, d'un ko lando.»

³ Pilaatu landii mo, wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?» Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko wano wi'irfaa non.»

⁴ Onsay Pilaatu wi'i hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jamaa on: «Mi yi'aali hujja woo ko oo nedfo jogoree!»

⁵ Kono be catii e dun, be wi'i: «Himo lowirde jamaa on jannugol be. O fudfii gila ka diiwal Jaliilu, o rew e diiwal Yahuuda ngal fow haa o hewtii d'oo jooni.»

⁶ Bay Pilaatu nanii dun, o landii si oo nedfo ko mo Jaliilu. ⁷ Bay kanko Pilaatu o andii wonde Iisaa ko e laamateeri *Heroodu ndin jeyaa, o feyyini mo ka Heroodu. Tawi e den balde don, on no Yerusalaam.

⁸ Bay Heroodu yi'ii Iisaa, dun weltini mo fota. Tawi gila neebi himo faalanoo mo yi'ude sabu ko o nanaynoo no wowlee fii makko kon. Awa kadi himo faalanoo yi'ude himo wada kaawakeeji moyyi goo. ⁹ O landii mo haa juuti, kono Iisaa jaabaaki mo fus.

¹⁰ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben wondude e jannooobe fii Sariya on ben no don, ben no toopa mo toope sattude. ¹¹ Heroodu e suufaabe mun ben kadi jali mo aybini. Onsay o borni mo dolokke fotudo, o nattani mo Pilaatu. ¹² Nden jande tigi Pilaatu e Heroodu ben ayrunoobe welditi.

¹³ Ontuma Pilaatu nodditi hooreebe yottinoobe sadaka ben e yeesoobe ben wondude e jamaa on, ¹⁴ o wi'i be: «On addanii lan oo nedfo, on wi'ii ko kanko woni murtinde jamaa on. E hino mi landike mo e tawnde mon, mi yi'aali dalil woo e hoore oo nedfo ko tooniron mo. ¹⁵ Awa Heroodu kadi-le wano non, ko fii o artiranii en mo. Awa-le oo nedfo wadaa hay huunde ko foddi e wareede. ¹⁶ Jooni mi donkinay mo, mi accita.»

¹⁷ Tawi no farlii mo kanko Pilaatu, juldeere bee accitangol be nangaado goo. ¹⁸ Onsay be fow be sonki, be wi'i: «Waree oo doo! Accitanon men Barabaasi!» (¹⁹ Tawi on-le ko sokiraa, ko sabu gere no wadunoo ka saare e waru hoore.)

²⁰ Pilaatu yewti be fahin, bay hari no e fondo makko accitugol Iisaa. ²¹ Kono hiibe sonkaynoo, wi'a: «Fempee mo! Fempee mo!»

²² Pilaatu wi'i be tammun: «Hara ko hondun oo bonni? Min mi yi'aali dalil woo ko oo wariree. Jooni mi donkinay mo, mi accita.»

²³ Kono be catii e dun e hoore sonko njano, hiibe toroo yo o fempe. Ngon sonko maabe fooli mo kanko Pilaatu. ²⁴ Pilaatu jabani be faale maabe on. ²⁵ O acciti on mo be torii mo fii mun, dun ko oo sokiranoodo fii gere e waru hoore, o wadi Iisaa faale maabe on.

Fii no Iisaa Wariraa

(Mat. 27.32-44; Mrk. 15.21-32; Yhn. 19.17-27)

²⁶ Fewndo be nabaynoo Iisaa fii warugol mo, be hendii godfo mo Sireonii iwaynoodo ngesa, on no wi'ee Sim'uunu. Be rondi mo *leggal altindiraangal ngal, o iwtiri baawo Iisaa. ²⁷ Tawi jamaa moolanaado no iwtiri baawo makko wondude e rewbe, ben no wulla fesa fii makko kanko Iisaa. ²⁸ Onsay Iisaa fewtiti be, wi'i: «Ko onon yo rewbe Yerusalaam, wota on wullu fii an, kono wullee fii mon e fii bibbe mon ben. ²⁹ Ko fii jalaade no aroya ka wi'oytee: «Maloore wonanii ben be jiidotaako e ben be hebaali bibbe e ben be muyninaali!» ³⁰ Onsay yimbe ben wi'oyay: «Pelle yanee e hoore amen! Cehe suumee men!» ³¹ Hara si ledde kecce den warraama nii, haray ko honno yorde den warroytee?»

³² Tawi bonbe dīdo no nabideede e Iisaa fii waridoyegol e makko. ³³ Bay be hewtii e ndee nokkuure wi'eteende Laalagal Hoore, be fempi mo don wondude e ben bonbe dīdo, goddo on ka sengo makko jaamo, oya on ka nano makko. ³⁴ Onsay Iisaa wi'i: «Baaba an, yaafo bee, ko fii be andaa koo ko be woni wafude.» Onsay ben suufaabe sendiri conci makko dīn urbaḥ.

³⁵ Tawi yimbe ben no darii don no ndaara. Yeesoobe ben kapun no awmotonoo mo, wi'a: «O dandii beya, awa yo o dandu hoore makko kadi si tawii ko kanko woni Almasiihu Alla, Suḅaado on!»

³⁶ Suufaabe ben kapun kadi no jalaynoo mo, be ḅadii ḅannangol mo ndiyan lammudan, ³⁷ hibe wi'a: «Si tawii ko an woni Lando Yahuudiyanke'en, dandito an tigi!»

³⁸ Tawi no windii dow makko wonde: «Oo doo ko Lando Yahuudiyanke'en nii.»

³⁹ Tawi bondo mo o fempidaa wengaa goo no hoynaynoo mo, wi'a: «Wonaa an woni Almasiihu on? Awa dandu goy hoore maa, dandaa men menen kadi!»

⁴⁰ Kono dimmo makko on feli mo, wi'i: «An a hulataa Alla? An oo yagginiraado wa makko, ⁴¹ enen dīdo-le hiden foddi e dūn, ko fii ko kuude men hettuden. Kono oo doo wadaali hay fus ko boni.»

⁴² Onsay o wi'iti kadi: «Iisaa, anditoyee fii an tuma artoydon ka laamu mon.»

⁴³ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Mi holnii ma wondema hande tigi a wonday e an ka aljanna.»

Fii Mayde Iisaa nden

(*Mat. 27.45-56; Mrk. 15.33-41; Yhn. 19.25-30*)

⁴⁴ Bay wonii naange e hoore, niwre wadi e leydi ndin fow haa ka ḅaawo fanaa. ⁴⁵ Naange ngen weji, *wirngallo hormorde nden ka *juulirde mawnde feeri e hakkunde. ⁴⁶ Iisaa ewnii ko tiidi, o wi'i: «Baaba an, mi wattii ruuhu an on e juude maa.» No o gaynirnoo wi'ude dūn, o timmi.

⁴⁷ Bay hooreejo suufaabe ben yi'ii kon ko wadi don, o mawnini Alla, o wi'i: «Ka haqiiqa, hari oo neddo ko feewudo.»

⁴⁸ Bay jamaa arnoobe yi'ugol ko wadaynoo don kon yi'ii dūn, be yilitii hibe tappitoo e berde. ⁴⁹ Tawi kala andunoobe mo kanko Iisaa, wondude e rewbe iwtirnoobe ḅaawo makko ben gila Jaliilu, no darii ka wodditii, no ndaara kon ko woni wafude.

Fii no Iisaa Surriraa

(*Mat. 27.57-61; Mrk. 15.42-47; Yhn. 19.38-42*)

⁵⁰ Tawi neddo moyyo feewudo wi'eteedo Yuusufu no tawanoo e ngal dental mawbe *Banii-Isra'iila'en ben, ⁵¹ on kapun jabaano taweede e fewjoore maḅbe nden e dēn kuude maḅbe. Hari on ko jeyaado e ndee saare Yahuudiyankeebe wi'eteende Raamati, tawi on ko *laamu Alla ngun tijjii. ⁵² On yahi ka Pilaatu, o torii mo hettugol furee Iisaa on. ⁵³ Bawto dūn, o yahi, o tippini furee Iisaa on ka hoore leggal, o tumbi e kasannge, o belnoyi mo e qaburu asaado e feto, mo hari hay gooto surraaka e mun. ⁵⁴ Dun hawri jande hebulanagol *nalaande fowteteende nden, ḅay hari nden ḅadike ka naata. ⁵⁵ Rewbe ardunoobe e Iisaa ben gila Jaliilu jokki Yuusufu, be

yi'oyi yenaande nden e no furee on belniraa. ⁵⁶ Onsay rewɓe ben yiltitii fii moyyinoygol tiiri e angiri. No asewe on naatirnoo, ɓe fowtii wano Sariya on wi'iri non.

24

*Fii Wurniteede Iisaa Almasiihu on
(Mat. 28.1-10; Mrk. 16.1-8; Yhn. 20.1-10)*

¹ E alat, dɔn ko nallal aranal e nder yontere nden, ben rewɓe dawi bimbi subaka ka yenaande, hiɓe yooɓii tiiri ndi ɓe moyyinnoo. ² Be tawi hayre ombiranoonde yenaande nden tallaama, ³ ɓe naati, kono ɓe tawaali ton furee Iisaa Kooɓoojo on. ⁴ Wa fewndo ko ɓe miijotoo fii dɔn, worɓe diɗo ɓorniiɓe concii jalɓuɗi, feɓpani ɓe. ⁵ Be fow ɓe huli, ɓe ugginii ka leydi. Kono ben worɓe diɗo wi'i ɓe: «Ko fii hondun dabbitanton wurɗo on e hakkunde maybe ɓen? ⁶ O alaa dɔo, o immintinaama. Anditee ko o wowlanaynoo on kon fewndo o wonnoo Jaliilu, ⁷ himo wi'aynoo on: «Bee *Bii-Aaden on watee e juude junuubanke'en, o fempee, o waree, o immintinoyee ka palaande tammere.» ⁸ Tun, ɓen anditi dɔn konguɗi Iisaa Almasiihu on.

⁹ Onsay ɓe iwi ka yenaande dɔn, ɓe yahi yeetoyagol dɔn *sahaabaabe ɓen sappoo e go'o wondude e heddiibe ɓen fow. ¹⁰ Ben rewɓe ko Mariyama Magaduuna e Yuuwanna e Mariyama yumma Yaaquuba wondude e wobɓe goo, wowlanoynoo dɔn sahaabaabe ɓen sappoo e go'o. ¹¹ Kono ɓe ronki hoolaade ɓen rewɓe, tawi konguɗi ɓen dɔn no wa'ani ɓe wa fuyanteeji. ¹² Kono Petruusu immii dogiri ton. Bay o hewtii, o ugginii ka yenaande, ko kasannege on tun o yi'i ton. Onsay o hooti ka makko e hoore himo ɗalɗi sabu kon ko wadi.

*Fii Taalibaabe ben Diɗo ka Laawol Emayuusu
(Mrk. 16.12-13)*

¹³ Tawi nden jande tigi diɗo e mabɓe no yahaynoo e hoɗo no wi'ee Emayuusu wodditorngo Yerusalaam embere kilomeeterji sappoo e diɗi. ¹⁴ Tawi ɓen no yewta fii ko waɗunoo kon fow. ¹⁵ Wa fewndo ko ɓe yewtata dɔn ɓe landondira, Iisaa ɓadii ɓe, o waddi e mabɓe laawol. ¹⁶ Kono tawi giide mabɓe dɛn no wirnanaa anditugol mo.

¹⁷ Onsay o wi'i ɓe: «Ko konguɗi hondɗi wondɔn bugondirde e nder nduu yaadu mon?»

Be dartii, ɓe yoomi. ¹⁸ Onsay godɗo e mabɓe wi'eteedo Keleyopaasu jaabii mo, wi'i: «Haray ko an tun woni koɗo wondɗo Yerusalaam mo andaali ko wadi kon e dee balde dɔo?»

¹⁹ Onsay o wi'i ɓe: «Hondun?»

Be wi'i mo: «Koo ko wadi e hoore Iisaa oo jeyaado Naasirata, dɔn ko oo annabaajo jom kuugal e kongol yeeso Alla e yeeso jamaa on fow, ²⁰ e ko honno kadi hooreeɓe *yottinoobe sadaka men ɓen e hooreeɓe men ɓen wattiri mo e juude beya fii yo ɓen jaawu mo, ɓe fempa mo e leggal, ɓe wara. ²¹ Meden tanyininoo ko kanko yaltinayno *Baniisra'iila'en e njaggu. Kono e nder dɔn fow, e hino heɓii hande balde tati gila dɔn wadi. ²² Awa kadi rewɓe wondiɓɓe amen goo ɗaldinii men fota, nde ɓe dawunoo ka yenaande, ²³ ɓe tawaali ton furee makko on. Be ari ɓe wi'i men malaa'ikaabe feɓpanii ɓe, ɓen wi'ii ɓe wonde kanko Iisaa himo wuuri. ²⁴ Onsay wondiɓɓe amen goo kadi yahi ka yenaande,

be tawaali furee Iisaa on ton, tawi ko no rewbe ben wiirunoo men non tigi woniri!»

²⁵ Onsay kanko Iisaa o wi'i be: «Ko onon yo njofoobe, hidon nennanii gomdingol kala ka annabaabe ben *hiitinoo kon! ²⁶ Hara haananaa *Almasiihu on ka o tampira nii ado o naatude ka mangural makko?»

²⁷ Onsay o nangi sifanagol be ko windii fii makko kon fow ka defte, gila e Muusaa e beya annabaabe fow.

²⁸ Bay wonii be hadike hodo ngo be yahaynoo e mun ngon, o faaminani be wonde ko toonin ton o sutii. ²⁹ Kono be jeeji mo, be wi'i: «Wonen, ko fii naange ngen yoroyii, nibbay woni.» Onsay o naatidi e mabbe.

³⁰ Fewndo o joododi e mabbe fii naamugol, o yetti bireedi on, o du'ii, o tayiti, o jonni be. ³¹ Tun, giide mabbe den udditii, be anditi mo, onsay o majjitori be. ³² Be woni e wi'indirgol: «Hinaa berde men den no amaynoo weltaare fewndo ko o yewtata en ka laawol, o sifanoo en ko windii kon ka defte?»

³³ Be immii kisan, be yiltitii Yerusalaam, be ari be tawi sahaabaabe ben sappoo e go'o e wondibbe mun ben no mottondiri don. ³⁴ Tawi ben wonnoobe don no wi'a: «Ka haqiiqa, Koohoojo on immintinaama, o feepanii Sim'uunu!»g ³⁵ Onsay beya dido kadi sifanii be ko be yi'i kon ka laawol e ko honno be anditiri mo ka sendo bireedi.

Fii no Iisaa Feepirani Sahaabaabe ben

(Mat. 28.16-20; Mrk. 16.14-18; Yhn. 20.19-23)

³⁶ Wa fewndo ko be yewtaynoo dun, kanko tigi o ari hakkunde mabbe, o wi'i be: «Yo jam wonu e mon!»

³⁷ Tun be denyii, be huli, be sikki ko mbeelu be yi'i. ³⁸ Kono o wi'i be: «Ko hondun jibidon? Ko fii hondun kadi ndee sikkitaare wonani ka berde mon? ³⁹ Ndaaree dee juude an e dee koyde an. Ko min tigi nii! Meemee lan, ndaaron, ko fii mbeelu alaa teewu, alaa yi'e, on yi'ii-le min mido mari.»

⁴⁰ Bay wonii o wi'ii dun, onsay o holli be juude makko den e koyde makko den. ⁴¹ Bay tawii e nder weltaare mabbe nden haa jooni be hoolaaki, hibe e nder njalaw, onsay o wi'i be: «Hara hidon mari doo goddun ko naametee?» ⁴² Onsay be bannani mo huntere lingii sa'aangii. ⁴³ O yetti ngii, o nafii yeeso mabbe.

⁴⁴ Onsay o wi'i be: «Ko dundoo mi wowlannoo on fewndo mi wondunoo e mon, wonde bee ko windii fii an kon fow ka Sariya Muusaa e ka Zabuuraa e ka defte beya annabaabe laatoo.»

⁴⁵ Ontuma o udditani be hakkille mabbe den fii no be faamira defte den. ⁴⁶ O wi'i be kadi: «Ko dundoo windii wondema Almasiihu on tampay, o immintinee e hakkunde maybe ben ka pallal tammal. ⁴⁷ Awa kadi leyyi din fow waajete e innde makko gila Yerusalaam fii yo be tuubu, be yaafanee junuubaaji mabbe din. ⁴⁸ Ko onon woni seedebe dun ben. ⁴⁹ Jooni non mi addanoyay on ko Baaba an fodunoo kon. Kono onon luttee ka nder saare, haa tuma yedadon bawgal iwrayngal ka dow ngal.»

Fii Yentineede Iisaa Almasiihu on

(Mrk. 16.19-20; Sah. 1.9-11)

⁵⁰ Bawto d'un Iisaa nawri be telen *Betanii, o fonti juude makko den, o du'anii be. ⁵¹ Wa fewndo ko o du'antoo be, o acci be don, o yentinaa ka kammu. ⁵² Bay kambe be sujjanii mo, be yiltitii Yerusalaam e hoore welo-welo mawngo. ⁵³ Onsay be tabiti ka *juulirde mawnde, hiibe mawnina Alla.

NO YUUHANNA YOTTINIRI LINJILA ON NON

Fii Daaluyee on e Ngurndan dan

¹ Ka fudfoode, hari Daaluyee on no woodi, tawi Daaluyee on no wondi e Alla, tawi kadi Daaluyee on ko Alla, ² tawi himo wondi e Alla ka fudfoode. ³ Ko rewruude e Daaluyee on Alla tagiri kala huunde, hay huunde e ko tagaa kon alaa ko tagaa e baawo makko. ⁴ Awa kadi ko e makko ngurndan dan woni. Ko dan ngurndan kadi woni ndaygu yimbe ben. ⁵ Ndaygu ngun jalbi ka nder nibe, laatii nibe den foolaali ngu.

⁶ Woodii nedfo mo Allaahu on nuli no wi'ee Yaayaa. ⁷ On ardi wa seedee fii seeditanagol ndaygu ngun, fii yo fow gomdinir sabu makko. ⁸ Hinaa non kanko woni ndaygu ngun, kono ko o ardi ko fii seeditanagol ndaygu ngun, ⁹ dun ko nguu ndaygu haqiiqawu arngu e oo aduna, ndayginayngu kala nedfo.

¹⁰ Hari daaluyee on no e oo aduna, awa kadi aduna on ko e makko tagiraa, kono aduna on andaali mo. ¹¹ O arii ka makko, kono be makko ben jabbaaki mo. ¹² Kono kala jabbiibe mo, gomdini innde makko nden, ko ben o newnani wonugol fiibe Alla. ¹³ Dun ko ben hebaafe immorde e Alla, hara hinaa immorde e yiyan maa e mbeleede bandu maa e faale nedfanke.

¹⁴ Daaluyee on wonti nedfo, o hodi hakkunde men, dun ko on heewufo moyyere e goonga. Awa-le en punnike mangu makko ngun, ngun mangu ngu Bidfo bajjo on hebi e Baabaajo on.

¹⁵ Yaayaa seeditanii mo, ewnii, o wi'i: «Ko oo mi wowlunoo fii mun, mi wi'i: «Araynoodo baawo an on ko burfo lan mawnude, ko fii hari himo woodaa ko adii lan!» »

¹⁶ Awa en fow en hebii moyyere e hoore moyyere immorde e ko woni e makko kon fow. ¹⁷ Ko fii Sariya on ko e Muusaa ardi, kono sulfu on e goonga on ko e lisa Almasiihu on ardi. ¹⁸ Haa hande hay gooto yi'aali Alla. Kono Bajjo on, on wondo Alla, wondufe e Baabaajo on, on banginani en fii makko.

Fii Seeditoore Yaayaa nden

(*Mat. 3.1-12; Mrk. 1.1-8; Luk. 3.15-17*)

¹⁹ E hino seeditoore Yaayaa nden, fewndo ko hooreebe *Yahuudiyankabee ben Yerusalaam immiini *yottinoobe sadaka ben e Lewiyankabee ben fii landagol mo, be wi'i: «An ko a hombo nii?». ²⁰ O qirritii e hoore o yeddaali, o wi'i: «Wonaa min woni *Almasiihu on.»

²¹ Be landii mo kadi, be wi'i: «E hara ko a hombo non? Kaa ko an woni liliya?»

O jaabii be, o wi'i: «Hinaa mi on.»

Be landii mo kadi, be wi'i: «E hara ko an woni Annabaajo on?»

Dun kadi o jaabii: «Oo'o.»

²² Onsay be wi'i mo: «E hara ko a hombo non fii yo men jaabitoyo nulbe men ben? Ko hondun wi'itidfaa an tigi?»

²³ O jaabori be wano annabi *Isaaya wiirunoo non, o wi'i: «Ko min woni hawa ewnotofo ka wulaa on, wi'a: «Fewnee laawol Joomiraado on!» » ^a

²⁴ Tawi ben imminanoofe ko ka *Fariisiyaabe ben iwri. ²⁵ Onsay be landii mo, be wi'i: «Ko fii hondun non *lootantaa maande tuubuubuyee, si tawii wonaa an woni Almasiihu on maa Iiliya maa Annabaajo on?»

²⁶ Kanko Yaayaa o jaabii be, o wi'i: «Min ko ndiyan mi woni *lootirde maande tuubuubuyee. Kono godfo no e hakkunde mon mo on andaa, ²⁷ wonfo arude baawo an, mo mi hewtaa hay firtugol boggi pade mun!»

²⁸ Dun ko *Betanii funnaange Yurdayniwol wafi, ka Yaayaa lootaynoo maande tuubuubuyee don.

Fii Baalun Alla kun

²⁹ Bimbi nden pande, Yaayaa haccii ka Iisaa arata e makko, o ewnii, o wi'i: «E hino *Baalun Alla booraykun junuubi aduna on kun. ³⁰ Ko oo woni mo mi wowlannoo on fii mun fewndo ko mi wi'i: Godfo aroyay baawo an, on ko Burfo lan mawnude, ko fii hari himo woodanoo ko adii lan. ³¹ Min hari mi andaa mo, kono ko fii banginangol jamaa *Isra'iila on fii makko wafi si mi ari lootirgol ndiyan.»

³² Kanko Yaayaa o seeditii kadi dundoo, o wi'i: «Mi yi'ii Ruuhu Allaahu on no iwra ka kammu tippora wa gabooru, wona e hoore makko. ³³ Kono min hari mi andaa mo, kono Nuludo lan yo mi lootir ndiyan on daalanii lan: «On mo yi'udaa Ruuhu an on no tippoo wona e mun woo, haray on ko *Ruuhu Seniido on lootirta.» ³⁴ Min non mi yi'ii, mi seeditike kadi, ko on woni *Bidfo Alla on.»

Fii no Iisaa Fudfori Hebirde Taalibaabe

³⁵ Bimbi nden pande kadi tawi Yaayaa no don, himo wondi e taalibaabe makko difo. ³⁶ O yi'i ka Iisaa feyyata, o wi'i: «E hino Baalun Alla kun!»

³⁷ Ben taalibaabe makko difo nani din kongudi makko, jokki Iisaa. ³⁸ Onsay Iisaa yeyyitii, o tawi hibe jokki mo, o wi'i be: «Ko hondun dabboton?»

Ben kadi jaabii: «Rabbi*», (dun no firi «Karamoko'en») «ko honto hodufon?»

³⁹ O jaabii be, o wi'i: «Aree yi'on.»

Be yahi, be yi'i ka o hodi. Nden pande be woni takko makko don, tawi ko wa ka alansaraa. ⁴⁰ Tawi oo wi'eteedo Andaraawu, dun ko oo musidfo Sim'uunu Petruusu, ko o godfo e ben difo nanube kongudi Yaayaa din e jokku be Iisaa ben. ⁴¹ Kanko Andaraawu o adii yiidude e Sim'uunu neene-gooto makko on, o wi'i mo: «Men yi'oyii Almasiihu on.» (Dun no firi «Todfaado on.»)

⁴² Onsay o addi mo e Iisaa. Iisaa ndaari mo, wi'i: «Ko an woni Sim'uunu mo Yuunusa, jooni ko Petruusu noddetefaa.» (Ko woni firo dun ko «fetere.»)

Fii no Iisaa Noddiri Filiipu e Natanayiila

⁴³ Bimbi nden pande, tawi kanko Iisaa himo faalaa yahude Jaliilu, o tawoyi Filiipu, o wi'i mo: «Jokkan.» ⁴⁴ Tawi Filiipu ko mo Bayti-Sa'iida ka saare oo wi'eteedo Andaraawu e Petruusu.

⁴⁵ Onsay Filiipu tawoyi oo wi'eteedo Natanayiila, o wi'i mo: «Men yi'ii on mo fii mun windii ka Sariya Muusaa e ka defte annabaabe ben, dun ko Iisaa oo jeyaado Naasirata, bid'oo Yuusufu.»

⁴⁶ Onsay Natanayiila wi'i mo: «Hara huunde moyyere no waawi yaltude Naasirata?»

Filiipu jaabii mo wi'i: «Aru ndaaraa!»

⁴⁷ Bay Iisaa yi'ii Natanayiila no ara e makko, o sifii fii makko, o wi'i: «E hino Isra'iilayankeejo haqiiqaajo mo aldaa e yoyre.»

⁴⁸ Kanko Natanayiila o jaabii: «Ko honno andirdaa mi?»

Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko ado Filiipu noddude ma, fewndo ko wonnofaa ka ley yibbehi, hari mi yi'ii ma.»

⁴⁹ Natanayiila wi'i: «Karamoko'en, ko onon woni Bid'oo Alla on e Lando Isra'iila on!»

⁵⁰ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii mi wi'ii mi yi'ii ma ka ley yibbehi gomdindirfaa? A yi'ay ko buri dundoo mawnude. ⁵¹ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, on yi'ay kammu ngun no udditii, malaa'ikaabe Alla ben no wada yawa jippoo e hoore *Bii-Aaden on.»

2

Fii no Iisaa Wayliri Ndiyan dan Njaram Wiipu

¹ Balde tati bawto dun, peera wadi ka wi'ete Kanaa, dun ko e nder Jaliilu. Tawi yumma Iisaa no ton. ² Iisaa e taalibaabe mun ben kadi saatinaa e on peera. ³ Bay njaram *wiipu dan lellii, yumma makko kanko Iisaa wi'i mo: «Njaram dan lellirii be.»

⁴ Onsay Iisaa jaabii yumma mun, wi'i: «Neene, ko hondun faalanadon mi? Ko fii saa'i an on hewtaali taho!»

⁵ Yumma makko wi'i kurkaadi din: «Wadee kala ko o wi'i on.»

⁶ Tawi no don loode kaaye jeegoo ebhnaade fii ka Yahuudiyankeebe ben salligoo, tawi nde bee e majje no wada embere liitir teemedere. ⁷ Iisaa wi'i be yo be hebbin den loode ndiyan, kambe kadi be loowi e majje haa de heewi. ⁸ Onsay o wi'i be yo be jedu, be nabana ardotoodo fii paameteji on. Be jedi, be nabani mo. ⁹ Ardotoodo fii paameteji on kadi mettii dan ndiyan waylaadan njaram wiipu. Tawi o andaa ko honto dan njaram iwi, kono tawi kurkaaduube yoogube ndiyan dan ben kapun no andi. Onsay o noddi wondo tiggude on, ¹⁰ o wi'i mo: «Mo kala ko njaram moyyan dan adotoo yefude, si yefoya jaasudan dan, tuma yaraa moyya. Kono an, hida mari njaram moyyan dan haa jooni!»

¹¹ Ko ndee maande hawniinde o attii wadude kanko Iisaa, dun ko ka wi'ete don Kanaa e nder diwal Jaliilu wadi. Ko nii o banginiri darja makko on, taalibaabe makko ben kadi gomdini mo.

Fii no Iisaa Radori Yeeyoobe ben ka Juulirde Mawnde

(Mat. 21.12-17; Mrk. 11.15-19; Luk. 19.45-48)

¹² Ko bawto dun, o yaadi e yumma makko e neene-gootoobe makko ben e taalibaabe makko ben Kafernahuum. Be weeri don balde seeda.

¹³ Tawi juldeere Yahuudiyankeebe ben, dun ko *Juldeere Yawta-neede nden, badike. Onsay Iisaa yahi *Yerusalaam. ^b ¹⁴ O tawi yeeyoobe na'i e baali e gabooji e wadoobe sensa-sensita no joodii ka dingiral *juulirde mawnde. ¹⁵ Onsay o moyyini paatawol boggi, o radii

be fow ka dingiral juulirde mawnde wondude e baali dɪn e na'i dɪn, o saakiti kaalisiji waɗaynoobe sensa-sensita ben, o libi taabe dɛn. ¹⁶ O wi'i yeeyaynoobe gabooji ben: «Ittee du'un doo! Wota on waɗu suudu Baaba an ndun suudu yeeyirdul!»

¹⁷ Onsay taalibaabe ben anditi wonde dundoo no windinoo: «Giggol ngol mi joganii suudu maa ndun no e an wa yiite wonge lan jaamude.»^c

¹⁸ Onsay hooreebe Yahuudiyankeebe ben yetti haala kan wi'i mo: «Ko maande hawniinde honde waawuɗaa men hollude fii bagingol hiɗa gasa warrude nii?»

¹⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Lancee ndee juulirde, mi immintinay nde e nder balde tati!»

²⁰ Onsay kambe Yahuudiyankeebe ben be wi'i: «E nder duubi capande nay e jeegoo ndee juulirde no darneede, an non a immintinay nde e nder balde tati?» ²¹ Kono tawi kanko juulirde nde o wonnoo wowlude fii mun nden, ko bandu makko ndun. ²² Bay wonoyii non o immintinaama e hakkunde maybe ben, taalibaabe makko ben anditoyi wonde hari o wi'uno dɪn, onsay be gomɗini bindi dɪn e ngol kongol ngol Iisaa wi'unoo.

²³ E nder ko Iisaa wonnoo Yerusalaam kon, dɪn ko ka Juldeere Yawtaneede, buy gomɗini innde makko nden sabu maandeeji hawniidi dɪ o waɗaynoo dɪn. ²⁴ Kono Iisaa hoolanooki be, ko fii hari himo andunoo yimbe ben fow, ²⁵ awa kadi o hatonjinnaa e humpiteede fii yimbe ben, ko fii himo andunoo ko woni ka nder bernde neddanke.

3

Fii Yewtere nden hakkunde Iisaa e Nikodiyuusu

¹ Tawi no e hakkunde fedde *Fariisiyaabe ben hooreejo Yahuudiyankeebe no wi'ee Nikodiyuusu. ² On ari jemma takko Iisaa, o wi'i: «Karamoko'en, meɗen andi ko a jannoowo iwruɗo ka Alla, ko fii hay gooto waawataa waɗude dɪi maandeeji hawniidi dɪ wonɗaa e waɗude, si tawii Alla aldaa e ontigi.»

³ Onsay Iisaa jaabii, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, si nedɗo jibintinaaka, o waawataa yi'ude *laamu Alla ngun.»

⁴ Nikodiyuusu kadi jaabii, wi'i: «Ko honno godɗo waawetee jibintinireede e nder nayeewu mun? E hara himo waawa naatitute kadi ka dimdimol neene makko, o jibintinee?»

⁵ Iisaa jaabii kadi fahin, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, si nedɗo jibiniraaka ndiyan e Ruuhu Alla on, haray o waawataa naatude ka laamu Alla. ⁶ Ko jibiniraa bandu kon ko bandu, ko jibiniraa kadi Ruuhu Alla on kon ko ruuhu. ⁷ Wota a ɗaldu fii mi wi'ii ma bee jibintineɗon kesun. ⁸ Ko fii hendu ndun no wifirde ka faaliraa woo, hiɗa nanude hawa kan, kono a andaa ko honto ndu iwri maa ko honto ndu fewri. Ko nii kadi fii kala hebiraadɗo Ruuhu Alla on.»

⁹ Nikodiyuusu yettiti haala kan kadi, wi'i: «Dun ko honno gasirta wonirde?»

¹⁰ Iisaa jaabii, wi'i: «Ko a jannoowo *Isra'iilayankeebe ben e a andaa dɪn? ¹¹ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, ko ko men andi men wowlata, awa kadi ko ko men yi'i men seeditotoo, kono

onon on jabataa seeditoore amen nden. ¹² Si on gomdinaali fii piiji adunyankeeji di mi yewti on fii mun din, haray ko honno gomdirnirton piiji kammuyankeeji di mi yewtoyta on fii mun din? ¹³ Hay gooto yawaali ka kammu si hinaa Iwrudo ka kammu on, dun ko *Bii-Aaden on. ¹⁴ Wano Muusaa townirnoo mboddi ndin non ka wulaa, ko bee Bii-Aaden on kadi towniree non, ¹⁵ fii kala gomdindo mo yo hebu *ngurndan poomayankejan.

¹⁶ «Ko fii hakkee ko Alla yidi aduna on, o yedii mo Biddo makko bajjo on, fii kala gomdindo mo wota halko, kono yo ontigi hebu ngurndan poomayankejan. ¹⁷ Ko fii Allaahu on addaali Biddo makko on e oo aduna fii jaawugol aduna on, kono ko fii yo aduna on dandire sabu makko. ¹⁸ On gomdindo mo jaawetaake, kono on mo gomdinaali mo jaawaama wuren, bayru o gomdinaali innde Biddo Bajjo Alla on. ¹⁹ Awa e hino jaawoore nden: ndaygu ngun arii ka aduna, kono yimbe ben yidii niwre nden buri ndaygu ngun, bay kuude mabbe den ko bonde. ²⁰ Ko fii kala wadoowo bone haray no api ndaygu ngun, ontigi arataa ka ndaygu fii wota kuude makko den feepu. ²¹ Kono on huutoroowo goonga on aray ka ndaygu fii yo weebite wonde kuude makko den ko e Alla huuwiraa.»

Fii Seeditoore Yaayaa Dimmere nden

²² Bawto dun Iisaa e taalibaabe mun ben yahi e ngal diiwal *Yahuuda. O jallidi e mabbe don, tawi himo *loota maande kisiyee. ²³ Tawi Yaayaa kadi no *lootude maande tuubuubuyee ka wi'ete don Enuuna, dun ko takko Saliima, bay tawi ndiyan buy no don. Yimbe no yahaynoo don fii yo o lootu be, ²⁴ ko fii tawi Yaayaa wadaaka taho e kaso. ²⁵ Kono yeddondiral immii hakkunde taalibaabe Yaayaa ben e Yahuudiyankeejo goo e telen-ma labbinegol ngol. ²⁶ Ben badii Yaayaa, be wi'i mo: «Karamoko'en, mo wondunodaa on gada Yurdayniwol, dun ko on mo seeditidfaa fii mun, himo lootude yimbe ben, awa kadi fow no yaarude e makko!»

²⁷ Onsay Yaayaa jaabii be, wi'i: «Neddo ko ko okkaa ka kammu kon tun waawi hendaade. ²⁸ Onon tigi ko on seedebe an wonde mi wi'ii hinaa min woni *Almasiihu on, kono ko mi imminaado yeeso makko. ²⁹ Ko hombo jeyi jomba? Ko jombudo mo on. Ko wonani njaatigi jom-jomba ko daragol takko makko, hedoo mo, nana hito makko, heewa weltaare, nden weltaare an-le timmii. ³⁰ Bee on beydoo, min mi duytoo. ³¹ Ko fii on Iwrudo dow no e hoore fow. On mo ka leydi ko mo ka leydi, o wowliray kadi wa mo ka leydi. Kono Iwrudo ka kammu on no e hoore fow. ³² On non no seeditaade ko yi'i kon e ko nani kon, kono hay gooto jabataa nden seeditoore makko. ³³ Kala on jafudo nden seeditoore makko, haray banginii wonde Alla ko goonga. ³⁴ Ko fii on mo Allaahu on nuli, ko daaluyeeji Alla din o wowlata. Ko fii Allaahu on yefay mo Ruuhu mun on no heewiri. ³⁵ Baabaajo on no yidi Biddo on, awa kadi o wattii fow e juude makko. ³⁶ Kala gomdindo Biddo on, haray no mari ngurndan poomayankejan, kono on mo halfinaaki e Biddo on yi'ataa ngurndan, ko fii tikkere Alla nden wonay e hoore makko.

4

Fii no Iisaa Yewtidiri e Debbo Samariyankeejo on

¹ Fariisiyaabe* ben nani wonde Iisaa no burude Yaayaa hebude taalibaabe, o loota be, ² (kono tawi wonaa kanko Iisaa tigi wonnoo lootude, kono ko taalibaabe makko ben wonnoo lootude). ³ Bay Iisaa humpitike d'un, o iwi ka diiwal Yahuuda d'on, o yilitii ka diiwal Jaliilu. ⁴ Tawi-le bee o tayitoya *Samariiya.

⁵ E nder d'un, o hewti e saare jeyaande e Samariiya no wi'ee Sikaara e binde ngesa mba Yaaquuba okkunoo bid'fo mun on, d'un ko Yuusufu. ⁶ Tawi woyndu Yaaquuba ndun no d'on. Iisaa joodii ka binde woyndu sabu ronkere yaadu ndun, d'un ko wa tumbere jalorma.

⁷ Debbo Samariyankeejo ari yoogugol ndiyan. Iisaa wi'i mo: «Okkoran mi yara.» ⁸ (Ko fii hari taalibaabe makko ben no yahi ka saare fii soodugol naametee.)

⁹ On debbo Samariyankeejo wi'i mo: «Ko honno an a Yahuudiyankeejo torortaa mi ko yaraa, mi Samariyankeejo?» (Ko fii huuwondiral alaa hakkunde Yahuudiyankeebe ben e Samariyankeebe ben.)

¹⁰ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Si hida andunoo dokkal Alla ngal e Wi'udfo ma «okkoran mi yara» on, hanno ko an torotonoo mo ko yaraa, o okkore ndiyan wurnaydan.»

¹¹ Kanko debbo on o jaabii mo, o wi'i: «Koohoojo, a alaa hay huunde ko yoogiraa, awa-le woyndu ndun no luggi. E hara ko honto hebaynofaa non dan ndiyan wurnaydan? ¹² E hara a furu ben amen Yaaquuba mawnude, on okkufo men nduu woyndu, kanko tigi o yari e mayru wondude e biɓɓe makko e jawle makko?»

¹³ Iisaa jaabii, wi'i: «Kala yarudfo dan ndiyan d'ondoyte kadi. ¹⁴ On yarudfo non ndiyan dan mi okkorta mo dan, d'ondetaake hande kadi. Kono ndiyan dan mi okkorta mo dan wontay e makko bundu ndiyan, buloojan fii yedugol *ngurndan poomayankejan.»

¹⁵ Debbo on jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, okkoran dan ndiyan, hara mi d'ondetaake hande kadi, e hara mi artaali d'oo hande kadi yoogugol.»

¹⁶ Onsay kanko Iisaa o wi'i mo: «Yahu noddoyaa moodi maa, araa.»

¹⁷ Debbo on jaabii mo, wi'i: «Mi alaa moodi.»

Iisaa wi'i mo: «A wowlii haqiiqa, ko wi'udfaa kon wonde a alaa moodi. ¹⁸ Ko fii a hebii dewle jowi, awa kadi mo wondudfaa on fewndo d'oo wonaa moodi maa. E d'un non a wowlii goonga.»

¹⁹ Debbo on wi'i mo: «Koohoojo, mi tawii ko a annabaajo. ²⁰ Menen Samariyankeebe ben, baabiraabe amen ben non rewii Alla e ngoo fello. Kono onon Yahuudiyankeebe ben, hid'on wi'i ko Yerusalaam woni nokkuure ka Alla rewetee d'on.»

²¹ Iisaa wi'i mo: «Hey ko an yo debbo, hoolo lan, saa'iiji goo no aroya hara hinaa e hoore ngoo fello, hinaa Yerusalaam rewoton Baabaajo on. ²² Ko fii onon hid'on rewude ko on andaa, menen med'en rewude ko men andi, ko fii kisiyee mo Alla yefata on ko e Yahuudiyankeebe ben ardi.^d ²³ Kono saa'i on no arude, d'un-le wuren o hewtii, ka rewoobe e haqiiqa ben rewira Baabaajo on Ruuhu e goonga, ko fii ko sifa ben rewiroobe mo non, Baabaajo on woni d'abbude. ²⁴ Alla ko Ruuhu, bee rewoobe mo ben rewira mo Ruuhu e goonga.»

²⁵ Debbo on wi'i mo kadi: «Mid'o andi wonde *Almasiihu on aroyay, d'un ko Tod'faado on. Nde o aroyi, o yewtay men fow.»

^d 4:22 4.22 Dun no faamora kadi ko Yahuudiyankeebe ben yottini gandal fii kisiyee.

26 Iisaa jaabii mo wi'i: «Ko min oo Wondfo ma wowlande nii woni on.»

Fii Misal Yettaangal e Baagol

27 Onsay taalibaabe ben hewti, be naldi ko o wonnoo e yewtitude e debbo on kon. Kono hay gooto e mabbe landaaki mo, wi'i: «Ko hondun faaladaa?» maa «Ko hondun yewtidantaa e makko?».

28 Debbo on kadi acci don loonde nden, o yahi ka saare, o wi'i yimbe ben: 29 «Aree ndaaron nedfo wowlandfo lan kala ko mi wadi. Taw si wonaa kanko woni Almasiihu on?» 30 Onsay ben yalti ka saare, be ari e makko.

31 Wa fewndo onsay, tawi taalibaabe ben no jeejude mo, wi'a: «Karamoko'en, nafee!»

32 Kono o jaabii be, o wi'i: «Midfo mari jaametee ko mi jaama ko on andaa.»

33 Onsay taalibaabe ben wi'indiri: «E hara ko godfo addani mo ko o jaama?»

34 Iisaa wi'i be kadi: «Neema an on ko wadugol faale Nuludfo lan on e timmingol golle makko den. 35 E on wi'aali kadi: «Doo e baagol ngol no heddi lebbi nay?» Hey, mi wi'ii on, bantee gite den, ndaaron gese den, de wojjanii baagol! 36 Jooni wa'oowo on hebay njoddi, o mooba neema fii ngurndan poomayankejan dan, fii yo sankoowo on e wa'oowo on weltodu. 37 Ko fii ngal misal dfo ko goonga wonde: «Ko godfo aawata, oya on sopita.» 38 Mi nulli on sopitoygol ko on remaano. Wobbe remiino, ko e nder yangi ben kin naatudon.»

39 Samariyankeebe duudube e nden saare gomdini Iisaa sabu ngol kongol ngol oo debbo seeditanii mo, o wi'i: «O wowlanii lan kala ko mi wadi.» 40 Bay Samariyankeebe ben arii e makko, be torii mo wonugol takko mabbe, laatii o woni don balde didi.

41 Gomdinbe ben burti duudube kadi sabu kongol makko ngol, 42 tawi hiibe wi'a on debbo: «Hinaa sabu kongol maa ngol hande kadi men gomdiniri, kono ko bay menen tigi men hedike mo. Meden andi wonde ko kanko woni Dandoowo aduna on.»

Fii Maande Dimmere Hawniinde Iisaa nden

43 Bay den balde didi feyyii, Iisaa iwi don fii yahugol Jaliilu, 44 fii kala o seeditike kanko tigi wonde annabaajo alaa teddungal ka leydi mun. 45 Bay wonii o hewtii Jaliilu, be Jaliilu ben jabbii mo, sabu tawde hari be yi'ii ko wadi Yerusalaam kon fow ka fewndo juldeere, bay kambe kadi be yahuno juldeere nden. 46 O yiltitii kadi Kanaa, dun ko e nder Jaliilu, ka o waylunoo ndiyan dan njaram *wiiju don.

Tawi bidfo yeesoojo laamateeri ndin, wondfo Kafernahuum, no nawni. 47 Bay o nanii wonde Iisaa iwii ka diiwal Yahuuda arii Jaliilu, on ari tawi mo, o torii mo yahugol ndikkinoya on bidfo makko wondfo e daande mayde.

48 Iisaa wi'i mo: «Onon si on yi'aali maandeeji e kaawakeeji, on gomdintaa few!»

49 Kono on yeesoojo laamateeri ndin wi'i mo: «Koohoojo, seenee ado paykun an kun maayude!»

50 Iisaa wi'i mo: «Yahu, bidfo maa on ndikkii.»

On nedfo hoolii kongol ngol Iisaa wi'i mo ngol, o yahi. 51 E nder ko o yiltitotoo kon, o fotti e kurkaadi makko din, ben wi'i mo wonde bidfo

makko on ndikkii. ⁵² O landii be ko e saa'i hombo hayfani paykun kun. Ben jaabii mo: «Ko hanki tumbere jalorma nguli bandu kin yalti e makko.» ⁵³ Onsay kanko baabaajo on o anditi ko e on saa'i tigi Iisaa wi'i mo «bid'fo maa on ndikkii.» Onsay o gomd'ini, kanko e yimbe suudu makko ndun fow.

⁵⁴ Ko ndee maande hawniinde doo woni d'immere nde o wad'i bay o iwii ka diiwal Yahuuda, o arii Jaliilu.

5

Fii no Iisaa Selliniri Jukkunnaajo

¹ Bawto d'un, juldeere Yahuudiyankeefe wad'i. Iisaa yahi Yerusalaam. ² Tawi beelun no Yerusalaam d'on ka binde dambugal wi'eteengal Dambugal Baali. Kun beelun no wi'ee e haala Yahuudiyanke Betesada, caaliiji jowi no hundi kun. ³⁻⁴ Nawnuube d'uudube no waalii e ley d'in caaliiji, d'un ko gila e bumbe e boofooe e maaya-banduube, ^d ⁵ Tawi god'fo no d'on, jaw'fo gila duubi cappande tati e jeetati. ⁶ Iisaa yi'i on no waalii, o andi on no d'on gila neebii. Kanko Iisaa o wi'i on: «Hid'a faalaa hettude cellal?»

⁷ Naw'fo on jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, mi alaa hay gooto ko yollammi ka nder beelun si ndiyan d'an memminike. Doo yo wonu mi hewtii, haray god'fo attike lan yollaade.»

⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «Immo, yettaa dankun maa kun, yahaa.»

⁹ Don kisan on ned'fo hetti cellal, o yetti dankun makko kun, o woni e jindugol.

Dun hawrondiri e *aseweere, d'un ko *jalaande fowteteende e mun nden. ¹⁰ Hooreefe Yahuudiyankeefe ben wi'i on sellinaado: «Ko jalaande fowteteende nii! Hande daganaaki ma yettugol danki maa kin!»

¹¹ Kono o jaabii be, o wi'i: «Ko sellin'fo lan on wi'immi: «Yettu dankun maa kun, yahaa.» »

¹² Onsay ben landii mo: «Ko ned'fo hombo wi'u-maa: «Yettu, yahaa?»» ¹³ Kono tawi on sellinaado andaa ko hombo, ko fii hari Iisaa majjitorii mo e hakkunde yimbe wonnoobe e nden nokkuure ben.

¹⁴ Bawto d'un Iisaa tawti mo ka *juulirde mawnde, o wi'i mo: «E hino a hettii cellal. Wota a wad'itu junuubu hande kadi, fii wota god'fun goo hebe ko buri d'undoo bonde.» ¹⁵ Onsay on ned'fo yiltitii, wi'i hooreefe Yahuudiyankeefe ben wonde ko Iisaa sellini mo.

Fii hakkunde Bid'fo on e Baabaajo on

¹⁶ Ko wad'i si hooreefe Yahuudiyankeefe ben cukkii Iisaa, ko sabu tawde o wad'ii d'un e aseweere. ¹⁷ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Ben an no gollude haa jooni. Min kadi mid'fo gollude.» ¹⁸ Sabu d'un hooreefe Yahuudiyankeefe ben burti d'ab'fude no warira mo, d'un non hinaa fii tun himo bonni Sariya on e asewe, d'un ko jalaande fowteteende nden, kono ko fii himo inni kadi Alla ko Ben makko, ko nii o wad'itori himo fota e Alla.

^d 5:3-4 5.4 Bindi goo no beyditi d'un ka lannoode aaya on: *habbiibe memminagol ndiyan beelun kun. Ko fii hari mala'ikaajo no woowi tippaade e kun beelun e saa'iiji goo, o yeya ndiyan d'an. Kala non on adinoofo yollaade bawto memminagol ndiyan d'an, o ndikkay, d'un non nawnaare nde o wondunoo woo.*

¹⁹ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, Bid'fo on waawataa wafude hay huunde immorde e makko kanko tigi, si hinaa ko o yi'i Baabaajo on no wad'a kon. E kala ko Baabaajo on wadi, Bid'fo on kadi wafiray wano non. ²⁰ Ko fii Baabaajo on no yidi Bid'fo on, o hollay mo kadi kala ko o wadata. Awa kadi o hollay mo kuude burde dee doo, fii no woniron e nder njalaw. ²¹ Ko fun wadi, wano Baabaajo on immintinirta maybe ben non, o wurnita be, ko wano non kadi Bid'fo on wurnitirta on mo o faalaa wurnitude. ²² Ko wattii e fun, Baabaajo on jaawataa hay gooto, kono o wattii kala jaawoore e juude Bid'fo on, ²³ fii yo fow teddin Bid'fo on wano be teddiniri Baabaajo on non. On mo teddinaali Bid'fo on haray teddinaali Baabaajo on, on Nulud'o mo.

²⁴ «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala on hed'ifo kongol an ngol, gomdini Nulud'o lan on, haray on no e *ngurndan poomayankejan. Awa kadi o aretaake e jaaweede, ko fii haray o iwii e mayde, o arii e ngurndan. ²⁵ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, saa'i araynoofo on ko fewndo doo, nde maybe ben nani hawa *Bid'fo Alla on, ben nanufe wuura. ²⁶ Ko wano non, nde tawnoo ko Baabaajo on woni bundu ngurndan, ko wano non kadi o yefiri Bid'fo on wonugol bundu ngurndan, ²⁷ o yedi mo kadi bawgal wadugol jaawoore nden, bay ko kanko woni *Bii-Aaden on. ²⁸ Wota fun njaldin on, ko fii saa'i no arude mo tawata wonbe ka genaale ben fow nanay hawa makko kan, be immitoo. ²⁹ Wafunoobe ko moyyi ben immitoo ummutal ngurndan, wafunoobe ko boni ben immitoo ummutal jaawoore. ³⁰ Min non, mi waawataa wafude hay huunde immorde e an min tigi, ko ko mi naniri Alla kon mi jaawirta. Naawoore an nden-le ko feewunde, ko fii hinaa faale an on mi woni wafude, kono ko faale Nulud'o lan on.»

Fii Seeditooje Bid'fo on

³¹ «Si ko min woni seeditanaade hoore an, haray seeditoore an nden wonaa goonga. ³² Ko godfo goo seeditanii lan. Mid'o andi non kon ko o seeditii fii an ko goonga. ³³ Onon on neli wofbe e Yaayaa, o seeditanii goonga on. ³⁴ Min non mi hatonjinaa yo ned'fo seeditano lan. Ko mi wowliri fii seeditoore Yaayaa nden, ko fii yo on dande. ³⁵ Yaayaa hari ko lampu hubbud'o ndaygud'o, faaladon weltorde ndaygu makko ngun e nder saa'ihun.

³⁶ «Min mid'o mari seedee burd'o mo Yaayaa on mawnude, ko fii kuude de Baabaajo on jonni lan fii laatingol den, ko den kuude tigi woni seeditanaade lan wonde ko Baabaajo on nuli lan. ³⁷ On non Baabaajo Nulud'o lan, kanko tigi o seeditike fii an. Haa hande on nanaali hito makko, maa yi'on mbaadi makko, ³⁸ awa kadi daaluyee makko on tabitaa e mon, ko fii on gomdinaali mo o nuli on. ³⁹ Hid'on taskoo bindi din, bay hid'on sikka ko kanji hebirton ngurndan poomayankejan, e hin-le ko din seeditii fii an. ⁴⁰ E hara-le on faalaaka arude e an fii heb'ugol ngurndan dan.

⁴¹ «Min-le, mi alaa dab'bude no yimbe ben mantirammi. ⁴² Kono mid'o andi on, on joganaaki Alla giggol. ⁴³ Min ko e innde Ben an mi ari, kono on wernaali lan. Kono si god'fo arii e innde mun, on wernay mo. ⁴⁴ Ko honno gomdindirton onon, si tawii ko mantindirgol yidufon, hara hinaa dab'bugol mantoore iwrunde ka Allaahu Bajjo on nden?

⁴⁵ «Wota on sikku min mi felay on yeeso Ben an. Ko Muusaa woni feloowo on on, on mo hoolordon. ⁴⁶ Ko fii si on gomdinno Muusaa, on gomdinayno lan min kadi, bay himo windi fii an. ⁴⁷ Kono si on gomdinaa bindi makko dɛn, haray ko honno gomdɛnirton kongudɛ an dɛn?»

6

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo
(Mat. 14.13-21; Mrk. 6.30-44; Luk. 9.10-17)

¹ Bawto dɛn Iisaa yahi, wontiri gada *Weendu Jaliilu ndun. (Ndun weendu no wi'ee kadi Tiberiyaada.) ² Tawi jamaa duuduɔ no jokki mo sabu maandeeji hawniidi di be yi'aynoo himo wada dɛn e hoore nawnuɔe ben. ³ Kanko Iisaa o yawi don e hoore fello, o joododi don e taalibaabe makko ben. ⁴ Tawi juldeere Yahuudiyankeɔe ben, dɛn ko *Juldeere Yawtaneede nden, badike.

⁵ Onsay Iisaa banti gite dɛn, yi'i on jamaa duuduɔ no ara e makko. O wi'i Filiipu: «Ko honto soodeten doo jaameteɔe fii ko bee yimbe jaama?» ⁶ (Ko o wiirunoo dɛn ko fii ndarndagol mo, ko fii hari himo andunoo ko hondun o wadata.)

⁷ Filiipu jaabii mo, wi'i: «Hay *dinaruuji teemedeɔe didi yonataa ko soodeɔe bireedi haa dɛn yona fii yo mo kala heɔu seeda!»

⁸ Godo e taalibaabe makko ben no wi'ee Andaraawu, dɛn ko oo mɛnpiraawo Sim'uunu Petruusu, wi'i mo: ⁹ «Suka no doo mardo birediije jowi e liyyi didi. Kono ko hondun dɛn nafata oo jamaa doo fow?»

¹⁰ Onsay Iisaa wi'i: «Jodɔɔinee yimbe ben.» Tawi huɔo buy no e nden nokkuure. Ben joodii, tawi ko wa be worɔe guluuje njowo. ¹¹ Bawto dɛn Iisaa yetti bireedi on, o jarni Alla, o senditani wonɔe don ben. O wadiri liyyi dɛn kadi wano non haa mo bee heɔi yeru faale mun on.

¹² Bay wonii be haarii, o wi'i taalibaabe makko ben: «Moobitee kunte luttude dɛn fii wota hay huunde bonu.» ¹³ Ben hocci de, be hebbini debeye sappoo e didi ko jaamaa luttinaa ko iwi e dɛn birediije jowi.

¹⁴ Bay ben yimbe yi'ii nden maande hawniinde nde Iisaa wadi, be wi'i: «Ko oo tigi woni Annabaajo haanuɔo arude ka aduna on!» ¹⁵ Bay Iisaa andii wonde be faandanike yettugol mo lammina, o sortii e hakkunde maɔbe, o woni feere ka fello ton.

Fii no Iisaa Seppiri ka hoore Ndiyan
(Mat. 14.22-33; Mrk. 6.45-52)

¹⁶ Bay wonii nibbii, taalibaabe makko ben tippori ka weendu. ¹⁷ Be bakii e laakun fii yahugol e ngoya sengo weendu ndun, dɛn ko Kafernahuu, tawi niwre nden wadii, be yiitidaali e Iisaa taho. ¹⁸ Onsay hendu dolnundu wifii, ndiyan weendu ndun yeyii. ¹⁹ Bay wonii be awyini laakun kun wa kilomeeterji jowi maa jeegoo, be haccii Iisaa no seppa ara ka hoore ndiyan, himo badaade laakun kun, onsay be huli. ²⁰ Kono Iisaa wi'i be: «Ko min nii! Wota on hulu!» ²¹ Tawi hiɔe faalaa mo yettude tumba ka nder laakun, tun laakun kun hewti leydi ka be yahaynoo don.

²² Bimbi nden pande, jamaa wonnooɔo e ngoya sengo weendu ndun ndaari tawi ko laakun gootun wonnoo don, awa kadi Iisaa bakodaano

e taalibaabe mun ben e kun laakun, kono ko taalibaabe ben tun yahi. ²³ Onsay laakoy goo iwroyi Tiberiyaada, be ari e binde ndee nokkuure nde ben jaamunoo bireedi e mun bawto Koohoojo on jarnude. ²⁴ Bay ben yimbe ndaarii tawii Iisaa woo, taalibaabe mun ben woo alaa don, be bakii kambe tigi e koy laakoy, be yahi Kafernahuum fii d'abbitoygol Iisaa.

Fii no Iisaa Woniri Bireedi Wurnoowo

²⁵ Ben yimbe tawtiroyi Iisaa ka gada weendu, be wi'i mo: «Karamoko'en, nde hewtudon doo?»

²⁶ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, hinaa fii on yi'ii maandeeji hawniidi wondon mi d'abbitirde, kono ko fii on jaamii haa on haarii. ²⁷ Wota on yangano jaamete e lannoowo on, kono yanganee jaamete e luttoowo fii *ngurndan poomayankejan dan on, d'un ko on mo *Bii-Aaden on yedata on, ko fii ko e makko Alla Baabaajo on noti maande mun nden.»

²⁸ Ben kadi wi'i mo: «Ko hondun men wadata fii yo men huuwu kuude de Alla faalaa den?»

²⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ko woni kuugal ngal Alla faalaa ngal, ko yo on gomdin on mo o nuli.»

³⁰ Be wi'i mo kadi: «Ko maande hawniinde honde wadataa jooni, men yi'a, men gomdine? Ko kuugal hongal wadataa? ³¹ Baabiraabe men ben jaamunoo «*manna» ka wulaa, wano windori non: «O okkori be bireedi immorde ka kammu.» » e

³² Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, hinaa Muusaa okkori on bireedi immorde ka kammu, kono ko Ben an okkori on bireedi tigi-tigiyo iwruude ka kammu. ³³ Ko fii bireedi Alla on ko on Iwroowo ka kammu, yeda yimbe ben ngurndan.»

³⁴ Onsay be wi'i mo: «Koohoojo, awa okkor men saa'i kala on bireedi.»

³⁵ Iisaa wi'i be kadi: «Ko min woni Bireedi Wurnoowo on: kala ardo e an weetaake hande kadi, e kala on gomdindo lan dondetaake hande kadi. ³⁶ Kono mi andinii on, on yi'ii lan, kono on gomdinaali.

³⁷ Kono be Baabaajo on yedi lan ben fow aray e an, kala non on ardo e an mi radotaako mo. ³⁸ Ko fii hinaa wadugol faale an on tippinimmi iwruude ka kammu, kono ko wadugol faale Nuludo lan on. ³⁹ Ko fii e hino faale on Nuludo lan: ko wota hay gooto e be o yedimmi ben hayru, kono ko yo mi immintin be ka jalaande sakkitorde. ⁴⁰ Ko woni faale Ben an on kon, ko kala yi'udo Biddo on, gomdini mo, yo hebu ngurndan poomayankejan, awa kadi mi immintina mo ka jalaande sakkitorde.»

⁴¹ Onsay Yahuudiyankebe ben fuddi nunude fii makko, bay hari o wi'ii ko kanko woni Bireedi Iwruudo ka kammu on. ⁴² Tawi hibe wi'a: «E hara hinaa oo woni Iisaa, biddo Yuusufu on, on mo andufen yumma mun e ben mun? Ko honno non on wi'irta ko ka kammu o iwri?»

⁴³ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Wota on nunu hakkunde mon. ⁴⁴ Hay gooto waawataa arude e an si hinaa hara ko Baabaajo Nuludo lan on poodi mo, mi immintinoya mo ka jalaande sakkitorde. ⁴⁵ No windii ka defte annabaabe ben wonde: «Alla jannay be fow.»^f Kala on nanando Baabaajo on, jabi gandal iwrungal ka makko ngal, aray

e an. ⁴⁶ Hay gooto yi'aali Baabaajo on, si hinaa on Iwrudo ka Alla, on kanun yi'ii Baabaajo on. ⁴⁷ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala gomdindo haray hebii ngurndan poomayankejan dan. ⁴⁸ Ko min woni Bireedi Wurnoowo on. ⁴⁹ Baabiraafe mon ben jaamuno 'manna' ka wulaa, kono be maayuno. ⁵⁰ E hino doo Bireedi tippiido iwruude ka kammu on, fii kala jaamudo mo wota maayu. ⁵¹ Ko min woni Bireedi Wurdo tippiido iwruudo ka kammu on, kala jaamudo oo bireedi, ontigi wuuray haa poomaa. Ko bandu an ndun woni on bireedi mo mi okkitirta, fii no aduna on wuurira.»

⁵² Onsay Yahuudiyankeebe ben sonki hakkunde mabbe, be wi'i: «Ko honno oo waawirta okkude en teewu mun ngun, yo en jaamu?»

⁵³ Onsay Iisaa wi'i be: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, si on jaamaali teewu Bii-Aaden on, yaron yiyan makko dan, haray on hebataa ngurndan. ⁵⁴ Ko fii kala jaamudo teewu an ngun, yari yiyan an dan, haray hebii ngurndan poomayankejan, awa kadi mi immintinay mo ka jalaande sakkitorde. ⁵⁵ Ko fii teewu an ngun ko neema tigi, awa kadi yiyan an dan ko njaram tigi. ⁵⁶ Ko fii kala jaamudo teewu an ngun, yari yiyan an dan, haray o humondirii e an, min kadi mi humondirii e makko. ⁵⁷ Bay Baabaajo Wurdo on nuli lan, awa kadi mido wuuriri Baabaajo on, ko non kadi kala on jaamudo lan wuurirta sabu an. ⁵⁸ Ko oo doo woni Bireedi tippiido iwri ka kammu on. O wa'aa wa mo baabiraafe mon ben jaami on, be maayi. Kala on jaamudo oo bireedi doo wuuray haa poomaa.» ⁵⁹ Ko d'un Iisaa wi'unoo wa fewndo ko o jannaynoo ka juulirde Kafernahuum.

⁶⁰ Bay be nanii d'un, buy e hakkunde taalibaabe makko ben wi'i: «Ngol kongol no satti. Ko hombo waawi jabude ngol?»

⁶¹ Bay Iisaa andanii hoore mun wonde taalibaabe makko ben no nunude fii d'un, o wi'i be: «E hara d'un feggin on? ⁶² E si on yi'ii non Bii-Aaden on no yenta ka wonnoo ton? ⁶³ Awa, ko Ruuhu Alla on wurnata, bandu ndun nafataa huunde. Dii kongudi, di mi yewtata on, ko iwruudi e Ruuhu Allaahu yedoowo ngurndan on. ⁶⁴ Kono wobbe no e hakkunde mon be gomdinaa.» (Ko Iisaa wi'irnoo d'un, ko fii hari himo andi gila ka fuddoode ko hombo woni mo gomdinaa, e ko hombo janfoytoo mo.)

⁶⁵ O beyditi kadi, o wi'i: «Ko d'un wadi si mi wi'ii on: Hay gooto waawataa arude e an si hinaa taw hara ko Baabaajo on yedi ontigi.»

⁶⁶ Gila nden jande buy e taalibaabe makko ben yiltii, be acciti yaadugol e makko. ⁶⁷ Onsay Iisaa wi'i sappoo e didoobe ben: «E ononle, on faalaaka yahude?»

⁶⁸ Onsay Sim'uunu Petruusu jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, men jokka hombo? Ko onon jogii kongudi ngurndan poomayankejan dan. ⁶⁹ Awa men gomdini, men andii kadi wonde ko onon woni *Seniido mo Alla!»

⁷⁰ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «E wonaa ko min subii on, onon sappoo e didoobe ben? Kono goddo e mon ko mo Ibuliisa.» ⁷¹ Tawi ko Yudaasi mo Sim'uunu Iskariiyu o woni wowlude fii mun, ko fii ko on janfoytoo mo, on ko goddo e sappoo e didoobe ben.

7

Fii Angal Gomdinal Musibbe Iisaa ben

¹ Bawto d'un Iisaa woni e jindugol e nder diiwal Jaliilu ngal, tawi o yidaa jindude few e nder diiwal Yahuuda ngal, ko fii hari hooreebe Yahuudiyankeebe ben no dabbude no warira mo. ² Hawrondiri juldeere Yahuudiyankeebe, wi'eteende nden *Juldeere Togooji, badike. ³ Onsay neene-gootoobe makko ben wi'i mo: «Iwu doo, yahaa ka diiwal Yahuuda, fii yo taalibaabe maa ben yi'u kuude de wonfaa wafude den. ⁴ Ko fii hay gooto wadataa huunde e nder gundoo si tawii himo dabbude andeede e kene. Si a waday d'ii piiji, hollito e aduna on.» ⁵ Tawi ben neene-gootoobe makko tigi gomdinaa mo kanko Iisaa.

⁶ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Saa'i on hewtanaali lan taho, kono onon saa'i kala no moyyani on. ⁷ Ko fii aduna on waawataa on ajude, min non, himo joganii lan ngayngu, bay mido seeditaade e hoore makko wonde kuude makko den ko bonde. ⁸ Onon yahee ka juldeere. Min mi alaa yahude taho e nden juldeere, ko fii saa'i an on hewtaali taho.» ⁹ Bay wonii o wi'ii be d'un, o wonti Jaliilu d'on.

Fii Yewtere nde Iisaa Yewti nden ka Juldeere

¹⁰ Bay wonii neene-gootoobe makko ben yahii ka juldeere, kanko kadi o yahi, kono e nder gundoo e baawo hollitagol. ¹¹ Tawi hooreebe Yahuudiyankeebe ben no dabbaa mo, wi'a: «Ko honto o woni?»

¹² Tawi nunu-nunu fii makko on no duudi e hakkunde yimbe ben. Wobbe e mabbe no wi'a: «Ko o neddo moyyo», beya ben kadi no wi'a: «Oo'o, o majjinay woni jamaa on.» ¹³ Kono tawi hay gooto alaa wowlude fii makko e kene sabu kulol hooreebe Yahuudiyankeebe ben.

¹⁴ Wa fewndo ko juldeere nden feccii e hakkunde, Iisaa yahi ka *juulirde mawnde woni e jannugol. ¹⁵ Onsay Yahuudiyankeebe ben njaldi, be wi'i: «Ko honno oo andiri bindi d'in, o jangaali!»

¹⁶ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Gandal an ngal hinaa e an iwi, kono ko e Nuludo lan on. ¹⁷ Kala faalaado wafude faale Alla on anday si ko e makko ndee jannde iwri, e si tawii d'ii kongudi an ko e immorde e an min. ¹⁸ On mo no wowlude kongudi iwruudi e mun, haray ko hoore mun woni dabbande darja, kono on mo no dabbude darja nuludo d'un on, haray on ko goongaajo, haray angal peewal alaa e makko. ¹⁹ E hara Muusaa jonnaano on Sariya on? Kono hay gooto e mon jokkaali on Sariya. E ko fii hondun non ebbanton warugol lan?»

²⁰ Yimbe ben jaabii mo, wi'i: «An, jinnaaru no e maa! Ko hombo woni dabbude no warire?»

²¹ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Mi wafii kuugal gootal, on fow on njaldii. ²² Muusaa yamirii on *sunningol, hay si tawii non d'un wonaa e makko iwri, kono ko e maamaabe mon ben. Kono onon hidon wafude d'un e *palaande fowteteende nden. ²³ Si goddo sunninaama e asewe, fii tun wota Sariya Muusaa on bonne, haray ko fii hondun seytinanton mi fii mido sellini goddo o fow makko e asewe, d'un ko palaande fowteteende e mun nden? ²⁴ Awa accee naawirgol ko sikkudon kon tun, kono naawee naawoore feewunde.»

Fii Landal si ko Iisaa Woni Almasiihu on

²⁵ Tun, wobbe e hodube Yerusalaam ben woni e wi'ugol: «E hara hinaa oo wonaa dabbende fii waregol? ²⁶ E hino ka o woni wowlude e kene, o alaaka wi'eede hay huunde. E taw si hara yeesoobe ben fottii wonde ko oo woni *Almasiihu on? ²⁷ E hin-le hiden andi oo doo ko

mo o honto, kono nde Almasiihu on ari, hay gooto andataa ko mo o honto.»

²⁸ Onsay Iisaa ewnii fewndo ko o jannata ka juulirde mawnde, o wi'i: «Hidfon andi lan, hidfon andi kadi ko mo mi honto. E hara-le wonaa hoore an mi arani, kono Immindo lan on ko o goonga, onon-le on andaa mo. ²⁹ Min non mido andi mo, bay ko ka makko mi iwri, ko kanko nulimmi.»

³⁰ Onsay be woni e dabbugol no be nangira mo, kono laatii hay gooto fawaali mo jungo, ko fii hari saa'i makko on hewtaali. ³¹ Buy e hakkunde jamaa on gomdini mo, be wi'i: «E hara, nde Almasiihu on aroyi, taw si o wadoyay maandeeji hawniidi burdi di oo doo wadi din?»

³² Bay *Fariisiyaabe ben nanii ko jamaa on woni sowndaade fii makko kon, onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e Fariisiyaabe ben immini suufaabe ko nanga mo.

³³ Kono Iisaa wi'i: «Mido wondi e mon taho seeda si mi yiltitoo ka Nuludo lan on. ³⁴ Onsay on dabbitay lan, on yi'ataa lan, e ka mi wonoyta don, on waawoytaa yahoyde don.»

³⁵ Onsay hooreebe Yahuudiyankeebe ben wi'indiri: «E hara ko honto o yahoyta fii wota en tawoy mo? E hara o yahay e jamaa men saakitiido e hakkunde *Gereekiyankeebe ben, o janna ben Gereekiyankeebe? ³⁶ Ko hondun woni ngol kongol ngol o wi'i wonde: «On dabbay lan, on yi'ataa lan, e ka mi yahata don on waawataa hewtoyde don?» »

³⁷ Nalaande sakkitorde juldeere nden, dun ko jalaande burnde mawnude nden, Iisaa immii, o ewnii, o wi'i: «On mo no dondaa yo aru e an, o yara! ³⁸ Ko fii kala on gomdindo lan, candi ndiyan wurnaydan bulay e ontigi, wano bindi din wi'iri non.» ³⁹ Tawi ko Iisaa woni wowlude fii mun ko Ruuhu Allaahu mo gomdinbe mo ben yedoytee on, ko fii hari Ruuhu Allaahu on yedaaka taho, bay hari kanko Iisaa o yentinaaka taho ka mangural.

⁴⁰ Bay wobbe goo e hakkunde jamaa on nanii din kongudi, be wi'i: «Sikke woo alaa, ko oo woni Annabaajo habbanoodo on!»

⁴¹ Tawi beya no wi'a: «Ko oo woni Almasiihu on!» Beya kadi no wi'a: «E hara ko diiwal Jaliilu Almasiihu on feenirta? ⁴² E hara defte den wi'aali wonde Almasiihu on ko e jurriya Daawuuda on iwata, e hoore dun ko e kodolun no wi'ee Bayti-Lahiimi, dun ko ka Daawuuda wonnoo don, o feenata?» ⁴³ Dun wadi haa jamaa on yeddondiri sabu makko. ⁴⁴ Wobbe e hakkunde mabbe faalaa mo nangude, kono hay gooto fawaali mo juude.

Fii ko Suufaabe ben Jaabitii Nulnoobe be ben kon

⁴⁵ Onsay suufaabe ben yiltitii ka hooreebe yottinoobe sadaka ben e ka Fariisiyaabe ben, ben wi'i suufaabe ben: «Fii hondun on addaali mo?»

⁴⁶ Suufaabe ben jaabii be, wi'i: «Hay gooto yewtiraali wano oo neddo yewtirta nii!»

⁴⁷ Fariisiyaabe ben jaabii be kapun kadi, wi'i: «E hara onon kadi, dun faljinii on? ⁴⁸ Kaa hara no woodi goddo e yeesoobe ben maa goddo e Fariisiyaabe ben gomdindo mo? ⁴⁹ Kono oo jamaa mo andaa Sariya ko hudfaado!» ⁵⁰ Onsay Nikodiyuusu jeydaado e mabbe kambe Fariisiyaabe ben, dun ko yiidoynoodo e Iisaa e saa'i goo, wi'i be: ⁵¹ «E

hara Sariya men on no waawi jaawude sifa oo neddo ado jentaade mo, anden ko hondun o wadi?»

⁵² Kambe kadi be jaabii mo, be wi'i: «E hara an kadi, ko mo a Jaliilu? Tasko moyya, a taway annabaajo feepirtaa Jaliilu.» ⁵³ Onsay mo kala e maŕbe yilitii ka suudu mun.

8

Fii Debbo Nangidaado e Jinaa on

¹ Iisaa kapun yaari ka Fello *Zaytuuni. ² Kono no weetirnoo, o arti kadi ka *juulirde mawnde. Jamaa on fow kadi ari e makko, o joodii, o woni e jannugol be. ³ Onsay jannoobe fii Sariya on ben e *Fariisiyaabe ben addi debbo mo be nangi no wada jinaa, be joddiini mo hakkunde. ⁴ Be wi'i Iisaa: «Karamoko, oo debbo nanga no wada jinaa. ⁵ Ko fii ka Sariya, Muusaa no yamiri fidugol sifa oo kaaye. An non, ko hondun wi'udaa?» ⁶ Tawi ko be wonnoo wi'irde d'un, ko fii ndarndagol mo fii no be hebira feere no be toopira mo.

Kono Iisaa ugginii, o nangi windirgol hondu makko ndun ka leydi. ⁷ Nde tawnoo hiŕbe catii e landagol mo tun, o bantii, o wi'i be: «On mo aldaa e junuubu hakkunde mon yo ado fidude mo hayre.» ⁸ O ugginii kadi, o woni e windugol ka leydi.

⁹ Bay wonii ben nanii d'un, be sortori gooto gooto, gila e ŕurbe mawnude ben, lutti don Iisaa tun e debbo wonnoodo on ka hakkunde. ¹⁰ Bawto d'un Iisaa bantii, wi'i mo: «Debbo, honto toopube ma ben woni? E hay gooto fawaali ma paawoore?»

¹¹ Debbo on jaabii, wi'i: «Koochojo, hay gooto.»

Iisaa kadi wi'i mo: «Min kadi men, mi faawaali ma paawoore. Yahu, wota a waditu junuubu hande kadi.»

Fii no Iisaa Woniri Ndaygu Aduna on

¹² Bawto d'un Iisaa yewti yimbe ben, o wi'i: «Ko min woni Ndaygu aduna on. Kala on jokkudo lan yahataa han kadi ka nder niŕbe, e hoore d'un, ontigi hebay ndaygu ngurndan dan.»

¹³ Sabu d'un Fariisiyaabe ben wi'i mo: «Hida seeditanaade hoore maa, awa seeditoore maa nden wonaa goonga.»

¹⁴ Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «Hay si mi seeditani hoore an, haray nden seeditoore an ko goonga, ko fii mido andi ko honto mi iwi e ko honto mi yahata. Kono onon on andaa ko honto mi iwi e ko honto mi yahata. ¹⁵ Onon, ko no yimbe ben jaawirta non jaawirton, min non, mi paawataa hay gooto. ¹⁶ Min si mi paaway, haray paawoore an nden ko nde goonga, ko fii haray wonaa min tun, mido wondi e Baabaajo on, d'un ko on Nuludo lan. ¹⁷ No windii ka Sariya mon wonde seeditoore dido ko goonga. ¹⁸ Min mido seeditanaade hoore an, awa kadi Baabaajo, Nuludo lan on, no seeditaade fii an.»

¹⁹ Onsay ben wi'i mo: «Ko honto non ben maa woni?»

Iisaa jaabii be, wi'i: «On andaa lan, min woo, Ben an woo. Si hidon andunoo lan, harayno hidon andi Ben an.» ²⁰ Ko ka nder nokkuure ka arkawal sadaka ngal woni don, Iisaa wowli dii kongudfi, fewndo ko o jannata ka juulirde mawnde. Laatii hay gooto nangaali mo, ko fii hari saa'i makko on hewtaali taho.

²¹ Iisaa wi'i be fahin: «Mi yahay, kono on d'abbitay lan, maayon e nder junuubu. Onon on waawataa hewtoyde ka min mi yahata ton.»

²² Onsay hooreeɓe Yahuudiyankeeɓe ben wi'indiri: «E hara o wartoto, bay o wi'i: «On waawataa hewtoyde ka mi yahata ton?»»

²³ O wi'i be kadi: «Onon ko on be ley gaa, min ko mo mi ka dow. Ko fii onon, ko on be oo aduna, min non wonaa mo mi oo aduna. ²⁴ Ko d'un wadi si mi wi'ay on, on maayay e nder junuubi mon. Ko fii, si on gomdinaali wonde ko min woni Wondo on, on maayay e nder junuubu mon.»^g

²⁵ Onsay ben landii mo: «Ko hombo wonu-maa an?»

Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «Ko ko mi wi'i on kon gila ka fudfoode. ²⁶ E telen-ma mon, mido mari buy ko mi wowla e ko mi paawa. Kono Nuludo lan on ko o goonga, awa kadi ko mi naniri mo kon, mi hollay d'un aduna on.»

²⁷ Laatii be faamaali ko fii Baabaajo on o yewti be. ²⁸ Iisaa wi'i be fahin: «Nde yowudon *Bii-Aaden on, onsay on anday ko min woni Wondo on, awa kadi mi alaa wadude hay huunde immorde e an min, kono ko wano Baabaajo on jannirimmi non mi woni yewtirde. ²⁹ Nuludo lan on no wondi e an, o accitaali lan min tun, ko fii min mido wadude soono woo ko welata mo kon.» ³⁰ Bay o wowlirii nii, duudube gomdini mo.

Fii Ndimankaaku e fii Jurriya Ibraahiima on

³¹ Onsay Iisaa wi'i Yahuudiyankeeɓe gomdinde mo ben: «Si on duumike e wuurirgol kongol an ngol, haray ka haqiiqa, ko on taalibaabe an. ³² Onsay on anday goonga on, goonga on watta on rindinaabe.»

³³ Onsay ben jaabii mo, be wi'i: «Menen ko men jurriya Ibraahiima, haa hande men wonaali maccube hay gooto. Ko honno non wi'irtaa men wonay rindinaabe?»

³⁴ Iisaa jaabii, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala wadfoowo junuubu haray ko o maccudo junuubu. ³⁵ Maccudo wontataa beynguure jeydo d'un haa poomaa, kono bidfo on ko don jeyaa haa poomaa. ³⁶ Ko d'un wadi si Bidfo on non rindinii on, haray on wonii rimbe tigi. ³⁷ Mido andi wonde ko on jurriya Ibraahiima, kono hidon d'abbude no wariron mi, ko fii kongol an ngol hebaali werde e mon. ³⁸ Min non mido wowlude ko mi yi'i ka Ben an kon. Kono onon hidon wadude ko nanirdon baaba mon kon.»

³⁹ Onsay ben jaabii mo, be wi'i: «Ko Ibraahiima woni ben amen.»

Iisaa kadi wi'i be: «Si tawii ko on iwdi Ibraahiima, haray wadfee kuude Ibraahiima den. ⁴⁰ Kono jooni onon, hidon d'abbude no wariron mi, min oo nedfo wowlondo on goonga mo mi naniri Alla, kono Ibraahiima kan wadaali ko nandi e d'un. ⁴¹ Ko kuude baaba mon den wondon wadude!»

Ben kadi wi'i mo: «Menen hinaa men fibbe hefiraabe nii, ko gooto men mari baaba, on-le ko Alla!»

⁴² Onsay Iisaa wi'i be: «Si tawii ko Alla wonnoo Ben mon, on yidayno lan, ko fii ko ka Alla mi iwri, mi ari. Mi aranaa hoore an, kono ko kanko nulimmi. ⁴³ E ko fii hondun on alaa faamude ko mi woni on wowlande kon? Ko bay on waawataa hedaade kongudi an din. ⁴⁴ Ko

^g 8:24 8.24 «Ko min woni Wondo on», no yaadi e taariika kan ka pitahun huɓɓukun ka Eggudu ndun ka Tawreeta 3.14, ka Alla daali don: «Ko min woni Wondo on.»

fii, ko Ibuliisa woni baaba mon, e hin-le hidon faalaa wadude faaleeji baaba mon din. On-le o woniino waroowo gila ka fudfoode, o jabaali daraade e goonga, bay goonga on alaa e makko. Nde o wowli fenaande nden woo, haray dun ko e jikku makko on iwri, ko fii ko o fenoowo, awa kadi ko o baaba penaale. ⁴⁵ Min non, bay mido wowlude goonga, on hoolotaako lan. ⁴⁶ Ko hombo e mon waawi hollude wonde mi wadii junuubu? Si mi wowlii goonga, ko hondun hadata hoolodon mi? ⁴⁷ Ko fii, mo Alla on hedoto daaluyeeji Alla din. Kono onon, on hedotaako, bay hinaa on be Alla.»

⁴⁸ Onsay Yahuudiyankeebe ben jaabii mo, wi'i: «Kere men alaa goonga si men wi'i ko a Samariyankeejo, awa kadi jinna no e maa?»

⁴⁹ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Min, jinna alaa e an, kono mi teddinay woni Ben an, kono onon hidon hayfinde lan. ⁵⁰ Min mi alaa dabbande hoore an darja. No woodi Wondo lan dabbande, jaawa kadi. ⁵¹ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, mo doftike kongol an ngol, o maayataa few.»

⁵² Yahuudiyankeebe ben wi'i mo: «Jooni non men andii jinna no e maa. Ko fii Ibraahiima maayiino, annabaabe ben kadi wano non, an non hidfa wi'ude: mo doftike kongol an ngol, o maayataa few. ⁵³ E hara a furu Ibraahiima baaba amen mawnude? On-le maayii, annabaabe ben kadi maayii. Ko hombo wadufaa hoore maa?»

⁵⁴ Iisaa jaabii be kadi, wi'i: «Si mi mawninii hoore an, haray darja an on ko fus. Ko Ben an darjintammi, on mo wi'ufon ko Alla mon. ⁵⁵ E hara-le on andaa mo, min non mido andi mo. Si mi wi'iino mi andaa mo, harayno mi wonii fenoowo, mi wa'ii wa mon. Kono-le mido andi mo, mido doftii kongol makko ngol. ⁵⁶ Ben mon Ibraahiima weltorno yi'ugol palaande arugol an, bay o yi'ii nde, o weltii.»

⁵⁷ Hooreebe Yahuudiyankeebe ben kadi wi'i mo: «Hay a hebaali duubi cappande jowi, a yi'ii Ibraahiima?»

⁵⁸ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, ado Ibraahiima woodeede, hari min mido woodaa.»^h ⁵⁹ Ko sabu din kongudi be hocciri kaaye fii fidugol mo, kono Iisaa suudii, yalti ka juulirde mawnde.

9

Fii Hebidaado e Mbundan on

¹ E nder ko Iisaa feyyata kon, o yi'i nedfo hebidaado e mbundan. ² Taalibaabe makko ben landii mo, wi'i: «Karamoko'en, e hara oo e mawbe mun ben, ko hombo e mawbe wadi junuubu haa si o hebidaa e mbundan?»

³ Iisaa jaabii be, wi'i: «Hinaa kanko, hinaa mawbe makko ben wadi junuubu, kono ko fii no kuude Alla den feepira e makko. ⁴ Ko palorma haanuden gollirde golle Nuludo lan on. Ko fii jemma no ara mo tawata hay gooto waawataa gollude e mun. ⁵ Fannii mido ka aduna, ko min woni Ndaygu aduna on.»

⁶ Bay o gaynii wi'ude dun, onsay o tutti ka leydi, o wadiri tuutaade den loopun, o yetti kun loopun, o wuji ka gite bundo on. ⁷ O wi'i mo: «Yahu sulmoyodaa ka beelun Siluwaama.» (Siluwaama no firi «nulaado».) O yahi, o sulmoyii fon, tawi ko o artata ko o wuntudo.

^h **8:58** 8.58 «Mido woodaa» no yaadi e «Ko min woni Wondo on», ndaaree Eggudu ndun ka Tawreeta 3.14.

8 Onsay kawtalbe makko ben e woowunooŋe yi'ude himo toroo ben nangi e wi'ugol: «E hara hinaa oo joodinoo no toroo?»

9 Wobbe e maŋbe wi'i: «Ko kanko.»

Beya kadi wi'i: «Wonaa, be nandu tun.»

Onsay kanko tigi o wi'i: «Ko min tigi.»

10 Be wi'i mo: «Ko honno wuntirdaa?»

11 O jaabii be, o wi'i: «Ko goddo no wi'ee Iisaa wadi loopun, wuji ka gite an, wi'immi: «Yahu sulmoyodaa Siluwaama.» Min kadi mi yahi, mi sulmoyii. Awa e hino mi wuntii.»

12 Be wi'i mo: «Ko honto on neddo woni?»

O jaabii be: «Mi andaa.»

13 Onsay be nabi on wumunoodo ka *Fariisiyaabe ben. 14 (Tawi ko e *jalaande fowteteende e mun, dŋun ko asewe, woni ko Iisaa wadi loope dŋen ka gite makko, o wuntini mo.) 15 Ko dŋun wadi si Fariisiyaabe ben kadi landii mo, be wi'i ko honno o hettiri gite makko dŋen. O jaabii be: «Ko loope o wadi ka gite an, mi sulmii tun, mi yi'i!»

16 Ko e hoore dŋun Fariisiyaabe goo wi'i: «Oo neddo hinaa iwruŋo ka Alla, ko fii o alaa teddinde jalaande fowteteende nden.»

Tawi wobbe no wi'a: «Ko honno neddo wadoowo junuubu waawirta wadude sifa dŋii maandeeji hawniidi?» Onsay yeddondiral wadi hakkunde maŋbe.

17 Be wi'i fahin wumunoodo on: «An ko hondun wi'udaa fii on wuntindo ma?»

O jaabii: «Ko o annabaajo.»

18 Tawi hoorebe Yahuudiyankebe ben hoolanooki wonde ko wumunoodo wunti, ado be noddude mawbe makko ben, be landoo, 19 be wi'a: «Oo mo wi'oton hebida e mbundŋan, ko biŋdo mon? Ko honno oo woni yiirude jooni?»

20 Mawbe makko ben jaabii, wi'i: «Menen, meden andi oo ko biŋdo amen, awa kadi o hebida e mbundŋan. 21 Kono men andaa ko honno o yiiri jooni. Men andaa kadi ko hombo wuntini mo. Landee mo kanko, o hebii duubi fii yewtangol hoore makko.» 22 Tawi ko mawbe makko ben wi'iri dŋun ko fii hari hiŋbe huli hoorebe Yahuudiyankebe ben, ko fii hari ben nanondirii wonde mo qirritike Iisaa ko *Almasiihu, ontigi yaltinte ka juulirde. 23 Ko dŋun wadi si mawbe makko ben wi'i: «O hebii duubi, landee mo.»

24 Onsay Fariisiyaabe ben nodditi fahin on neddo wumunoodo, be wi'i mo: «Woondirii Alla! Ko fii menen meden andi oo neddo ko junuubankeejo.»

25 Kanko kadi o jaabii be, o wi'i: «Si tawii on ko junuubankeejo, min mi andaa. Midŋo andi tun huunde wootere: hari ko mi bundŋo, jooni mi wuntii.»

26 Ben wi'i mo fahin: «Ko hondun on wadŋan-maa? Ko honno o wuntinir-maa?»

27 Kanko kadi o jaabii be, o wi'i: «Hari mi wowlanii on, kono on heŋaaki. Ko honno faaliraŋon nanirde kadi? E hara onon kadi on faalaa wonude taalibaabe makko?»

28 Onsay be yenni mo, be wi'i: «Ko an woni taalibaajo makko on, menen ko men taalibaabe Muusaa. 29 Ko men andi, Alla yewtiino Muusaa, kono oo doo, men andaa ko mo o honto.»

30 Onsay on neddo jaabii be, wi'i: «E hino ko ŋaldŋini kon, ko ko tawi kon o wuntinii lan, e hin-le on andaa ko mo o honto. 31 Kono hidŋen andi Alla jaabinantaa junuubankeejo, kono si goddo ko dewo

Alla, o wadfi faale makko on, haray o jaabinanay mo. ³² Awa kadi haa hande en nanaali no wi'ee godfo wuntinii hebidaado e mbundan. ³³ Si tawiino oo nedfo wonaa mo Alla, o waawataano wafude hay fus.»

³⁴ Onsay ben jaabii mo, wi'i: «An, o hebidaado a fow maa e junuubu, ko an jannata men?» Onsay be bugii mo ka yaasi.

³⁵ Iisaa humpitii wonde be ferike on wumunoodo ka yaasi. Onsay kanko Iisaa o ari, o tawi mo, o wi'i mo: «Hida gomdini *Bii-Aaden on?»

³⁶ On jaabii mo, wi'i: «Ko hombo woni on, yaa an Koohoojo, fii yo mi gomdin mo?»

³⁷ Iisaa wi'i mo: «A yi'ii ontigi. Oo wondo ma wowlande ko kanko.»

³⁸ Kanko kadi o wi'i: «Koohoojo, mi gomdini.» Onsay o sujani mo.

³⁹ Iisaa wi'i fahin: «Ko fii jaawoore addimmi ka aduna doo, fii yo be yi'ataa ben yi'u, e yo yi'oobe ben wumu.»

⁴⁰ Bay wobbe e Fariisiyaabe wondunoobe e makko ben nanii din kongudi, be wi'i mo: «Kere menen kadi, ko men bumbe?»

⁴¹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Si tawno hara ko on bumbe, on hebataano junuubi, kono bay jooni hidon wi'ude hidon yi'a, ko non luttidirton e junuubi mon.»

10

Fii Ngaynaako Moyyo on

¹ «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, on mo yawi nokku goo, naati ka kula baali, hara hinaa ka dambugal o rewri, haray on nedfo ko ngujo, jattoowo. ² Kono on naatirfo ka dambugal kula, ko on woni ngaynaako baali din. ³ Aynoowo dambugal kula on udditanay mo, baali din nana hawa makko, o noddira baali di o jeyi din inde majji, o yaltina di. ⁴ Nde o yaltini di makko din fow woo, o wontay yeeso majji, di jokka mo, ko fii hidfi andi hawa makko kan. ⁵ Di jokkataa janano few, kono di dogay mo, di wodfitoo, ko fii di andaa hawa janambe ben.» ⁶ Bay Iisaa wadani be ngal misal, laatii be faamaali ko o wi'i be.

⁷ Iisaa wi'i be kadi: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, ko min woni dambugal baali din. ⁸ Adinoobe lan arude ben fow ko wuybe e jattoobe, kono baali din hedanooki be. ⁹ Ko min woni dambugal ngal. Mo naatirii lan o dandete, o naatay, o yalta, o heba faggorde. ¹⁰ Ngujo on kan ko aranta ko fii wujjugol, wara, hayrina. Min non ko mi arani ko fii yo baali din hebu ngurndan, hara ko ngurndan heewudan.

¹¹ «Ko min woni Ngaynaako Moyyo on, ko fii ngaynaako moyyo on okkitiray ngurndan mun dan fii baali mun din. ¹² Kono wonaa faggiroowo fii njoddi on woni ngaynaako on, wonaa on jeyi baali din. No onfon yi'iri saafaandu no ara, o accay don baali din, o doge, saafaandu ndun ukkoo e majji, saakita di. ¹³ Ko on nedfo wadirta dun ko fii ko njoddi wonani mo e den golle, o haajetaake e din baali.

¹⁴ «Ko min woni Ngaynaako Moyyo on. Midfo andi baali an din, awa kadi baali an din no andimmi, ¹⁵ wano Baabaajo on andirimmi non e wano mi andiri Baabaajo on non, awa kadi mi okkitiray ngurndan an dan fii baali an din. ¹⁶ Midfo mari baali goo kadi di tawaaka e oo kula doo. Din kadi bee si mi addu di, di nana hawa an kan, di wona wuro wooto, di wona e ngaynaako gooto. ¹⁷ Baabaajo on no yidi lan, ko fii mi okkitiray ngurndan an dan, mi hettitoya dan kadi. ¹⁸ Hay

gooto sortataa dan e an, kono ko min tigi okkitirta dan. Midfo mari bawgal okkitirgol dan e bawgal hettugol dan. Dun ko yamiroore nde mi hefiri Ben an non.»

¹⁹ Sabu din kongudi, yeddondiral wadi hakkunde Yahuudiyankeebe ben kadi. ²⁰ Buy e mabbe tawi no wi'a: «Jinna no e oo. Oo ko feetudo. Ko fii hondun hedantodon mo?»

²¹ Tawi beya ben kadi no wi'a: «Dii kongudi hinaa di mo jinna. E hara jinnawii no waawi wuntinde bumbe?»

Fii no Iisaa Ajiraa

²² Tawi juldeere fii anditugol labbintineede *juulirde mawnde nden no wadufe Yerusalaam, dun hawrondiri ko dabbunde. ²³ Tawi Iisaa no jinda ka *Tungarru Sulaymaana, dun ko ka juulirde mawnde. ²⁴ Onsay Yahuudiyankeebe ben hundi mo, be wi'i mo: «Ko haa honde tuma humpintaa men? Si tawii ko an woni *Almasiihu on, laaban men!»

²⁵ Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «Mi yeetike on, kono on hoolaaki. Kuude de mi woni wadufe den e innde Ben an no seeditii fii an. ²⁶ Kono on hoolotaako, bay wonaa on baali an. ²⁷ Kono baali an din kan hedoto lan, min midfo andi di, di jokkay lan kadi. ²⁸ Mi yeday di *ngurndan poomayankejan dan, hara di mulataa han kadi, awa kadi hay gooto ittataa di e juude an. ²⁹ Ben an, on Yedufdo lan di, no mawni buri fow, awa hay gooto waawataa ittude di e juude Baabaajo on. ³⁰ Min e Baabaajo on ko men Gooto.»

³¹ Yahuudiyankeebe ben hocci kadi kaaye fii fidugol mo. ³² Iisaa wi'i be kadi: «Mi hollii on kuude moyye buy iwrufe ka Baabaajo on. E hara ko hongal e den kuude wondon mi fidirde kaaye?»

³³ Onsay Yahuudiyankeebe ben jaabii mo, wi'i: «Men fidirtaa ma fii kuugal moyyal, kono ko fii ko hoynudaa kon, e tawde kadi an, ko a neddo, hida waditii Alla.»

³⁴ Iisaa jaabii be kadi, wi'i: «E hara windaaki ka Sariya mon: «Allaahu on daali: ko on allaabe.»³⁵ Bay non Alla noddirii bee be daaluyee makko on tuggaa e mun: «allaabe», e hin-le bindi din montotaako, ³⁶ haray ko honno wi'irton on mo Baabaajo on subii, nuli ka aduna no hoynude, fii tun mi wi'ii ko mi *Bidfo Alla? ³⁷ Si mi wadaali kuude Ben an den, haray wota on hoolo lan. ³⁸ Kono si mi wadii de, hay si on hoolotaako lan, hoolee de kanje kuude den, fii no andiron faamon wonde Baabaajo on no e an, min kadi midfo e makko.» ³⁹ Be dabbi kadi no be nangira mo, kono o laawii be.

⁴⁰ Bay Iisaa iwii don, o yilitii gada Yurdayniwol ka Yaayaa *lootaynoo maande tuubuubuyee don aranun, o daakii don. ⁴¹ Yimbe buy ari e makko, tawi hibe wi'a: «Yaayaa kapun wadaali maande hawniinde woo, kono ko Yaayaa wi'i e hoore oo neddo kon fow ko goonga.» ⁴² Buy gomdini mo don.

11

Fii no Laazaru Nawniri haa o Maayi

¹ Gorko wi'eteedo Laazaru nawnuno ka saare *Betanii, ka Mariyatu e mijan mun Mariyama hodunoo don. ² Ko Mariyama on juurunoo angiri ka koyde Koohoojo on, o fittiri de sukundu makko ndun. Tawi ko Laazaru oo nawnunoodo woni bandiraawo makko on. ³ Onsay ben

bandiraabe Laazaru d'ido immini goddo haa e Iisaa ko andinoya mo, wi'a: «Koochojo, gido maa on no nawni.»

⁴ Bay Iisaa humpitike d'un, o wi'i: «Wonaa ndee nawnaare doo warata mo, kono nde hollay mangural Alla ngal, fii no *Biddo Alla on mawniniree sabu mayre.» ⁵ Ko fii hari Iisaa no yidi Mariyatu e Mariyama mijnjiraawo mun on, kapun e Laazaru bandiraawo mabbe on. ⁶ Bay wonii o andii on no nawni, o wonti e nden nokkuure ka o wonnoo don balde d'idi.

⁷ Onsay o wi'i taalibaabe ben: «Yiltitoden ka diiwal Yahuuda.»

⁸ Taalibaabe ben wi'i mo: «Karamoko'en, ko neebaali koo, Yahuudiyankeebe ben no etaade no fidira on kaaye. E on yiltitoto don?»

⁹ Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «E nder pallal ngal hinaa saa'iiji sappoo e d'idi? Awa si goddo yaarii jalorma, o feggotaako, bay haray himo yi'irde ndaygu oo aduna. ¹⁰ Kono si goddo yaarii jemma, o feggoto, ko fii haray ndayganaa mo.»

¹¹ Bawto d'in kongudi o wi'i be: «Laazaru, gido men on, daanike, kono mido yahude fii findingol mo.»

¹² Taalibaabe ben wi'i mo: «Koochojo, si tawii o daani, o ndikkay.»

¹³ Tawi Iisaa ko yewti ko fii mayde Laazaru nden, kono kambe be sikki ko fii doyingol tun o wowli.

¹⁴ Onsay Iisaa laabani be, o wi'i be: «Laazaru maayii. ¹⁵ Kono mido weltii fii mon tawde hari mi alaa ton fii no gomd'iron. Jooni yahren ka o woni ton.»

¹⁶ Onsay Tooma, jammaado Siwtaado on, wi'i taalibaabe heddiibe ben: «Mahen enen kadi, maayiden e makko!»

Fii no Iisaa Woniri Ummutal ngal e Ngurndan dan

¹⁷ Bay wonii Iisaa hewtii, o tawi Laazaru hebii balde nay ka yenaande. ¹⁸ Tawi hakkunde Betanii don e Yerusalaam yonaa kilometerji tati leydi. ¹⁹ Tawi Yahuudiyankeebe buy no ari ka Mariyatu e Mariyama fii yarlingol be mayde bandiraawo mabbe on. ²⁰ Bay wonii Mariyatu humpitike wonde Iisaa no arude, o yahi fottugol e makko, Mariyama kapun lutti joodfaade ka suudu.

²¹ Mariyatu wi'i Iisaa: «Koochojo, si tawno hidon doo, bandiraawo an on maayataano. ²² Kono haa jooni mido andi kala ko toridon Alla, Alla wadanay on.»

²³ Onsay Iisaa wi'i mo: «Bandiraawo maa on immitoto.»

²⁴ Mariyatu jaabii mo, wi'i: «Mido andi o immitoyto ka ummutal, d'un ko ka palaande sakkitorde.»

²⁵ Iisaa kadi wi'i mo: «Ko min woni Ummutal ngal e Ngurndan dan. Kala gomd'indo lan wuuray, hay si o maayii non. ²⁶ Kala wurdo gomd'indo lan maayataa han kadi. Hida hoolii d'un?»

²⁷ Mariyatu wi'i mo: «Eyyo, yaa an Koochojo, mido gomd'ini ko an woni Almasiihu on, Biddo Alla, haanudo arude ka aduna on.» ²⁸ Bay kanko Mariyatu o wi'ii d'un, o yiltitii, o noddoyi Mariyama mijnjiraawo makko on, o wi'i mo e gundoo: «Karamoko'en no doo, hiibe noddude ma.» ²⁹ Nde Mariyama nanirnoo d'un, o hawtii nde wootere, o yahi e makko. ³⁰ Tawi hari Iisaa naataali taho ka nder hod'o, himo e nden nokkuure ka Mariyatu fottunoo e makko don. ³¹ Yahuudiyankeebe wondunoobe e Mariyama ka suudu ben fii yarlingol mo yi'i himo

hawtoo tun yalta, ben kadi jokki mo, ko fii hari hiɓe sikka himo yahude wullogol ka yenaande.

³² Bay wonii Mariyama hewtii ka Iisaa woni don, o yi'ii mo, o yani e ley koyde makko, o wi'i: «Koohoojo, si tawno hidon doo, bandiraawo an on maayataano!»

³³ Bay Iisaa yi'ii himo wulla, awa kadi Yahuudiyankeefe ɓe o ardi ben kapun kadi no wullude, don yurmi mo ka wonkii haa bernde makko jibii. ³⁴ Onsay kanko Iisaa o wi'i: «Ko honto surredon mo?»

Be jaabii mo: «Koohoojo, seenee tinon!»

³⁵ Iisaa mbojji. ³⁶ Onsay Yahuudiyankeefe ben wi'i: «Ndaaree no ɓe yidfirnoo mo!»

³⁷ Wobbe e hakkunde maɓɓe wi'i: «Kanko, oo wuntinnoodo bumɓe, e hara o waawataano wafude kadi hara oo neddo maayaali?»

Fii no Iisaa Immintiniri Laazaru

³⁸ Dun yurmi Iisaa kadi, o ari ka yenaande, tawi ko fammeere ombiraande hayre. ³⁹ Iisaa wi'i: «Pottinee hayre nden.»

Mariyatu bandiraawo maydo on wi'i mo: «Koohoojo, o luubii jooni, ko fii ko balde nay on nii.»

⁴⁰ Kono Iisaa wi'i mo: «E hinaa mi wi'iino ma, si tawii hida gomɗini, a yi'ay mangural Alla ngal?»

⁴¹ Onsay ɓe pottini hayre nden. Iisaa banti gite mun don, fewtini dow, wi'i: «Baaba, mi weltanike ma fii ko jaabinandaa mi kon. ⁴² Min mido andi hida jaabinande lan saa'i kala, kono ko sabu ɓee yimɓe dariiɓe doo mi wowliri, fii yo ɓe gomɗin wonde ko an nulimmi.»

⁴³ Bay wonii o wi'ii don, o ewnii ko tiidi, o wi'i: «Laazaru, yaltu!» ⁴⁴ Onsay maydo on yalti, tawi koyde den e juude den no haɓɓiraa lincoy, himo buumiraa kasannge on.

Onsay Iisaa wi'i ɓe: «Firtee mo, accon o yaha.»

⁴⁵ Onsay bay buy e Yahuudiyankeefe arnoobe ka Mariyama ben yi'ii ko Iisaa wadi kon, ɓe gomɗini mo. ⁴⁶ Kono wobbe e maɓɓe yahi tawoyi *Fariisiyaabe ben, andini ben ko Iisaa wadi kon. ⁴⁷ Onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e Fariisiyaabe ben mottindiri dental fewjooɓe ben, ɓe wi'i: «Ko hondun wadeten? Ko fii oo neddo no wafude maandeeji hawniidi buy. ⁴⁸ Si en accii o jokkirii nii, fow gomɗinay mo, awa kadi Roomiyankooɓe ben aroyay jatta nokkuure men hormorde nden e jamaa men on.»

⁴⁹ Onsay goddo e maɓɓe no wi'ee Qayaafa, tawi ko on wonnoo yottinoowo mawdo sadaka e nden hitaande don, o wi'i ɓe: «Onon on faamaali huunde. ⁵⁰ Onon on andaa wonde no moyyani yimɓe ben ka aaden gooto maaya fii jamaa on, hara jamaa on fow mulaali.»

⁵¹ Tawi ngol kongol hinaa e makko kanko tigi iwri, kono ko bay ko kanko wonnoo yottinoowo mawdo sadaka e nder nden hitaande don, o hiitii* wonde Iisaa no haani maayude fii jamaa *Isra'iila on. ⁵² Dun non hinaa fii oo jamaa tun, kono ko fii no fayɓe Alla saakitiiɓe ben mottindiriree, wona *moftal gootal. ⁵³ Gila nden jande ɓe fottani fii warugol mo.

⁵⁴ Laatii tawi Iisaa jindataa han kadi e kene hakkunde Yahuudiyankeefe ben. O iwi don, o yahi e leydi kawtirndi e don ndin ka wulaa e saare no wi'ee Efrayima, o wondi don e taalibaabe makko ben.

⁵⁵ Tawi juldeere Yahuudiyankeefe, d'un ko *Juldeere Yawtaneede nden, badike. Buy e yimbe leydi ndin yahi Yerusalaam fii yo be labbino ado Juldeere Yawtaneede nden hewtude. ⁵⁶ Tawi mo bee e maβbe no d'abba Iisaa ka *juulirde mawnde, wi'a: «Ko sikkudon? E hara o arataa ka juldeere few?» ⁵⁷ Tawi non hooreefe yottinoofe sadaka ben e Fariisiyaabe ben yamiriino wonde, si tawii godfo no andi ka o woni, yo o wowlu fii no be nangira mo.

12

Fii no Debbo Juuriri Angiri ka Koyde Iisaa
(Mat. 26.6-13; Mrk. 14.3-9)

¹ Balde jeegoo ado *Juldeere Yawtaneede nden, Iisaa ari ka wi'etee don *Betanii ka Laazaru, oo mo o immintinnoo e hakkunde maybe ben. ² Be moyyinani mo don nafakka. Tawi ko Mariyatu wonnoo bannude, awa kadi Laazaru ko godfo e wonnoofe jaamidude e makko ben. ³ Mariyama kadi yetti wa feccere liitir angiri laabundi, satta-cogguuri, no wi'ee <naar>, o juuri ka koyde Iisaa, o fittiri koyde on den sukundu makko ndun, suudu ndun heewi urngol angiri ndin.

⁴ Onsay godfo e taalibaabe makko ben, d'un ko Yudaasi Iskariiyu, d'un ko oo janfoytoodo mo, wi'i: ⁵ «Ko fii hondun en yeeyaali ndii angiri yeru *dinaruujj teemedde tati, okken miskinbe ben?» ⁶ Tawi o wiiraali d'un wa si tawii himo aanannoo miskinbe ben, kono ko bay hari ko o ngujjo, awa kadi ko kanko joginoo bonfo on, o yettayno ko wadaa ton woo.

⁷ Kono Iisaa wi'i: «Terto mo, ko fii pande mi surrete o marirnoo ndii angiri. ⁸ Miskinbe ben kan, hidon wondi e maβbe soono woo, kono min, on wondataa e an soono woo.

⁹ Tawi jamaa Yahuudiyankeefe d'uudufu humpitike wonde himo doo. Be ari, tawi hinaa sabu Iisaa tun, kono ko fii yi'ugol Laazaru kadi, on mo o immintini e hakkunde maybe ben. ¹⁰ Hooreefe *yottinoofe sadaka ben aadii warugol Laazaru kadi, ¹¹ bay hari ko sabu makko wadi si Yahuudiyankeefe buy no sortaade e hakkunde maβbe, gomdina Iisaa.

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam
(Mat. 21.1-11; Mrk. 11.1-11; Luk. 19.28-40)

¹² Bimbi nden pande jamaa d'uudufu ari fii juldeere nden, be humpitii kadi wonde Iisaa aray Yerusalaam. ¹³ Onsay be yetti baape tugi, be yalti fii jabβagol mo, be woni e ewnagol, wi'a:

«*Hosannaa!

Yo barki wonan oo wondo arude
e innde Joomiraado on,

d'un ko oo lando *Isra'iilayanke'en!»]

¹⁴ Iisaa kadi tawi mbabun, o yawi e hoore makkun, o joodfii wano windori non:

¹⁵ «Wota a hulu, yo jamaa *Siyuuna!

E hino lando maa on ka arata,

himo joodfii e hoore bikkun mbabba!»k

16 Tawi taalibaabe makko ben faamaali fii d'un fow taho, kono bay wonii Iisaa yentinaama ka mangural, onsay be anditi wonde d'ii piiji no windinoo fii makko, awa ko d'un tigi laatinanaa mo.

17 Tawi yimbe wondunooŋe e Iisaa ben fewndo ko o noddata Laazaru ka qaburu, o immintina mo e hakkunde maybe ben, no seeditaade fii ko be yi'i kon. 18 Ko sabu d'un wadfi si jamaa on ari, jabɓii mo, ko fii hari be nanii wonde o wadfi nden maande hawniinde. 19 Tawi *Fariisiyaabe ben no wi'indirde: «On yi'ii en alaa waawude hay huunde, bay fow jokkii mo!»

Fii no Iisaa Hiitori fii Mayde mun nden

20 Tawi *Gereekiyankseebe goo no e hakkunde yimbe yahunoobe rewugol Alla ben jande juldeere nden. 21 Be badii oo wi'eteedo Filiipu mo Bayti-Sa'iida, d'un ko e nder Jaliilu, be landii mo, be wi'i: «Moodibbo, meden faalaa yiidude e Iisaa!» 22 Filiipu kadi yahi, wowlani Andaraawu, onsay Andaraawu e Filiipu yahi, wowlani Iisaa.

23 Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Saa'i mo *Bii-Aaden on mawnintee e mun on hewtii. 24 Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, si abbere yanii e leydi, nde maayaali, nde wonay kayre tun, kono si nde maayii, nde rimay biɓbe buy. 25 Kala yidufɔ ngurndan mun dan, dan hayriray mo, kono kala non aɗufɔ ngurndan mun dan ka aduna d'oo, haray ko fii *ngurndan poomayankejan o marani dan. 26 Awa kala on kurkantoodo lan yo jokkan, ko fii ko ka mi woni don, ko don kurkaadu an ndun wonata. Kala non on kurkaniifo lan, Baabaajo on teddinay mo.

27 «Jooni bernde an nden jibike. E ko hondun mi wi'ata? Hara mi wi'ay: Baaba an, dandan oo saa'i? Oo'o, bay ko fii d'un mi arani haa e oo saa'i. 28 Baaba an, mawnin innde maa nden!»

Onsay hawa iwri ka kammu no wi'a: «Mi mawninii nde, mi mawninay nde kadi!» 29 Jamaa wonnoodo don nani d'un on wi'i ko riggannde, wɓɓe wi'i ko malaa'ikaajo wowlani mo.

30 Iisaa wi'i kadi: «Hinaa fii an kaa hawa nanori, kono ko fii mon. 31 Ko jooni non aduna on jaawetee, bay ko jooni non lando aduna on bugetee ka yaasi. 32 Min non tuma mi townaa ka hoore leydi, mi pooditay yimbe ben fow e an.» 33 Tawi ko o wowliri d'un, ko fii hollugol ko honno o maayirta.

34 Onsay jamaa on jaabii mo, wi'i: «Sariya on no wi'i men wonde *Almasiihu on woodete haa poomaa. Haray ko honno non wi'irdaa bee Bii-Aaden on townee? Ko hombo non woni on Bii-Aaden?»

35 Iisaa jaabii be kadi, wi'i: «Ndaygu no e hakkunde mon taho seeda. Yahee fewndo ka mardon ndaygu don, fii wota niwre nden juhu on. Ko fii on yahoowo e niwre andaa ka yahata. 36 Awa fewndo ka mardon ndaygu don, hoolee ngu, fii no woniron faybe ndaygu ngun.» Bay Iisaa wi'ii d'un, onsay o yahi, o suudii be.

Fii no Yahuudiyankseebe ben Salori Gomdinde

37 Fii kala o wadfi wa d'ii maandeeji hawniidi yeeso maɓbe, kono be gomdinaano mo. 38 Ko nii kongol ngol annabi Isaaya wowlunoo ngol laatori, d'un ko ka o wi'unoo don:

«Joomiraado, ko hombo gomdini waaju amen ngun?
E ko hombo sookewo Joomiraado on fejninananaa?» m

³⁹ Be waawataano hoolaade, bay wano Isaaya wi'irnoo non kadi:

⁴⁰ «Allaahu on wuminii be,
o uddii berde mabbe den,
fii wota be yiiru gite mabbe den,
e hita be faamir berde mabbe den,
haa be tuuba, o sellina be.»ⁿ

⁴¹ Ko d'un woni ko *Isaaya yewti, bay wonii o yi'ii darja Iisaa Almasiihu on, o yewti fii makko. ⁴² Kono e nder d'un, hay e hakkunde yeesoobe ben, buy e mabbe gomdini mo, kono sabu Fariisiyaabe ben be suusaali qirritaade, fii wota be pottine ka juulirde, ⁴³ ko fii hari hiibe yidi weltingol yimbe ben buri weltingol Alla.

⁴⁴ Onsay Iisaa ewnii, wi'i: «Kala on gomdindo lan, haray wonaa min o gomdini, kono ko Nuludo lan on! ⁴⁵ E kala yi'udo lan, haray o yi'ii Nuludo lan on. ⁴⁶ Ko fii wonugol Ndaygu addimmi e oo aduna, hara kala gomdindo lan wonaali e nder niwre nden. ⁴⁷ Kala nanudo kongudi an d'in kadi, ronki di huutorde, hinaa min jaawoyta mo. Ko fii mi ariraali fii jaawugol aduna on, kono ko fii dandugol aduna on. ⁴⁸ Kala non bugitiido lan, salii jabude kongudi an d'in, no mari jaawoowo. Ko fii ko kongudi di mi yewti d'in jaawoyta mo ka palaande sakkitorde. ⁴⁹ Bay kongudi an d'in wonaa e an iwri, kono ko Baabaajo immindo lan on tigi yamirimmi ko mi haala e ko mi wi'a. ⁵⁰ Awa-le mido andi yamiroore makko nden ko nde ngurndan poomayankejan. E hin-le, ko mi wi'i kon, ko no Baabaajo on wi'irimmi non mi wowliri.»

13

Fii no Iisaa Sembiri Taalibaabe mun ben

¹ Bay *juldeere Yawtaneede nden badike, tawi kanko Iisaa o andii saa'i makko iwugol e oo aduna, yaha ka Baabaajo on, hewtii. Kanko Iisaa himo yidunoo be makko ben e oo aduna doo haa ka rawnoode. ² E nder ko be nafotoo kon, tawi Ibuliisa wafii e bernde Yudaasi mo Sim'uunu Iskariiyu janfagol mo. ³ Nde tawnoo Iisaa no andi wonde Baabaajo on wattii fow e juude makko, awa kadi ko ka Alla o iwi, ko ka Alla kadi o ruttotoo, ⁴ o immii ka be jaamaynoo d'on, o bortii burmusu makko on, o yetti lefol bagi, o daditii. ⁵ Onsay o wancini ndiyan e miran, o woni e sembugol taalibaabe ben, o fittira koyde mabbe den bagi mo o daditinoo on.

⁶ Bay wonii o hewtii Sim'uunu Petruusu, on wi'i mo: «Koohoojo, ko an sembatammi?»

⁷ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko mi woni wafude kon a faamataa d'un fewndo doo, kono a faamoyay d'un onsay.»

⁸ Kanko Petruusu o wi'i mo: «Oo'o, a sembataa lan few!»

Iisaa kadi jaabii mo, wi'i: «Si mi sembaali ma, haray a alaa gebal e an few.»

⁹ Onsay kanko Sim'uunu Petruusu o wi'i: «Koohoojo, awa hinaa koyde an den tun, kono hay juude den e hoore nden!»

¹⁰ Iisaa wi'i mo kadi: «Lootiido hatonjinaa e lootagol si wonaa sembagol, ko fii o fow ko o laabudo. E hin-le ko on laabuube, kono non hinaa on fow.» ¹¹ Ko fii hari himo andi janfotoodo mo on. Ko d'un wadi si o wi'i: «Hinaa on fow woni laabuube.»

¹² Bay wonii o gaynii be sembude, o bornii burmusu makko on, o jottii, o wi'i be: «On faamii fii koo ko mi wadani on? ¹³ Hidon noddirammi Karamoko e Koohoojo. On wowlii goonga, ko fii ko mi d'un. ¹⁴ Si tawii non min Koohoojo on, min Karamoko mon, mi sembii on, haray onon kadi hidon haani sembindirde. ¹⁵ Ko fii, mi wadani on misal, fii no onon kadi wadiron wano mi wadironi on non. ¹⁶ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kurkaadu buraa jom mun teddude, nulaado kadi buraa nuludo d'un on teddude. ¹⁷ Jooni non, bay on andii d'un, si on huutorii, haray on malii.

¹⁸ «Hinaa non fii mon on fow mi wi'i d'un, mido andi be mi subii ben. Kono bee ko windii kon laato:»

«On mo mi hawtidi bireedi dartike lan.»¹⁹

¹⁹ «Ko d'un wadi, gila jooni mi yeetoto on ado nden huunde hewtude, fii tuma nde hewtoyi yo on hooloyo ko min woni Wondo on. ²⁰ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala jabudo mo mi nuloyta on, haray jabii lan, awa kadi kala jabudo lan, haray jabii Nuludo lan on.»

Fii no Iisaa Feppiniri fii Janfotoodo mo on

(Mat. 26.17-29; Mrk. 14.12-26; Luk. 22.7-23)

²¹ Bay wonii kanko Iisaa o yewtii d'un, bernde makko nden aani, o holli d'undoo, o wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, goddo e mon janfoto lan.»

²² Onsay taalibaabe ben ndaarindiri, be jibii ko hombo o wi'i. ²³ Tawi goddo e taalibaabe ben, mo Iisaa yidunoo, no joodii ka sera taabal takko Iisaa. ²⁴ Onsay Sim'uunu Petruusu sowndii on, wi'i: «Lando ko hombo o woni wowlude fii mun.»

²⁵ On taalibaajo kadi ugginii ka fewndo bernde Iisaa, o wi'i: «Koohoojo, ko hombo woni on?»

²⁶ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko mo mi jullani kuntun bireedi ka mi jaamata d'on, mi jonni woo.» Onsay o julli bireedi on, o jonni Yudaasi mo Sim'uunu Iskariiyu. ²⁷ No Yudaasi hendornoo kun kuntun bireedi, Ibuliisa naati e bernde makko.

Iisaa wi'i mo: «Wadu ko wadataa kon hepa.» ²⁸ Kono hay gooto e be o jaamidaynoo ben faamaali ko fii hondun o wi'irani mo d'un. ²⁹ Nde tawnoo ko Yudaasi jogii bonfo on, wofbe ben sikki ko Iisaa wi'i mo wonde ko yo o soodu ko be handi e mun fii juldeere nden, maa okkorgol misinbe ben goddun. ³⁰ Onsay Yudaasi yetti kuntun bireedi kun, yalti hepa, hari niβii.

Fii Yamiroore Heyre nden

³¹ Bay wonii Yudaasi yaltii, Iisaa wi'i: «Jooni non *Bii-Aaden on mawninaama, awa kadi Alla mawniniraama mo. ³² Si tawii non Alla mawniniraama mo, Alla kadi mawninay mo immorde e mun, o mawnina mo kisan.»

³³ O wi'i kadi: «Ko onon yo faybe an, mido wondi e mon kadi seeda. On dabboyay lan, kono jooni mido yeetaade on onon kadi wano mi wiirunoo non hooreebe Yahuudiyankeebe ben: «Ka mi yahata ton on waawataa hewtude.»

³⁴ «Mido yamirde on yamiroore heyre: Yidindiree. Wano mi yidiri on non, onon kadi yidindiree. ³⁵ Si on yidindirii, fow anday ko on taalibaabe an.»

³⁶ Onsay Sim'uunu Petruusu wi'i mo: «Koohoojo, ko honto yahataa?»

Iisaa jaabii, wi'i: «Ka mi woni yahude ton a waawataa lan jokkude fewndo doo, kono a jokkitoyay lan si neebii.»

³⁷ Petruusu wi'i mo fahin: «Koohoojo, ko hondun hadata mi waawe jokkude fewndo doo? Mi okkitiray ngurndan an dan fii maa!»

³⁸ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «A okkitiray ngurndan maa dan fii an? Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, ndonto yoggataa few hara a yeddaali fii an haa timma laabi tati.»

14

Fii Laawol ngol e Goonga on e Ngurndan dan

¹ «Wota berde mon den aanu. Gomdinee Alla, gomdinin lan, min kadi. ² Wonundeeji buy no woodi ka galle Ben an. Si hinaano dun, harayno mi yeetike on, ko fii mido yahude parangol on wonunde. ³ Jooni si mi yahii, mi paranoyii on wonunde nden, mi aranoyay on, fii yo on wonoy onon kadi ka mi woni ton. ⁴ Ka mi woni yahude fon, hidon andi ngol laawol.»

⁵ Kono Tooma wi'i mo: «Koohoojo, men andaa ka seenotodon ton. Ko honno non men andirta laawol ngol?»

⁶ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko min woni Laawol ngol e Goonga on e Ngurndan dan. Hay gooto waawataa yahude ka Baabaajo on si wonaa e an o rewri. ⁷ Si hidon andi lan, on andoyay kadi Ben an. Kono gila jooni hidon andi mo, awa kadi on yi'ii mo.»

⁸ Onsay Filiipu wi'i mo: «Koohoojo, hollu men Baabaajo on, dun haray yonii men.»

⁹ Iisaa wi'i mo: «Filiipu, koo ko mi neebi wondude e mon fow, e a andaali lan? Kala yi'udfo lan, haray yi'ii Baabaajo on. An non, ko honno wi'irtaa: «Hollu men Baabaajo on?» ¹⁰ A hoolaaki wonde mido humondiri e Baabaajo on, kanko Baabaajo on kadi himo humondiri e an? Dii kongufi di mi woni on wowlande, wonaa e an di iwri. Ko Baabaajo Wondo e an on woni wafude kuufe mun den. ¹¹ Gomdinee lan wonde mido humondiri e Baabaajo on, kanko Baabaajo on kadi himo humondiri e an. Si hinaa dun, gomdiniiron bete sabu dee kuufe de mi woni wafude. ¹² Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala on gomdindo lan, kapun kadi wafay kuufe de mi wadata den, o wafa ko furi mawnude, ko fii mido yaarude ka Baabaajo on. ¹³ Awa kala ko toridon e innde an, mi wafay, fii no Baabaajo on mawniniree immorde e Bidfo on. ¹⁴ Si on torike godfun e innde an, mi wafay dun.»

Fodaari fii Arugol Ruuhu Seniido on

¹⁵ «Si hidon yidi lan, on doftoto yamirooje an den. ¹⁶ Min kadi mi toroto Baabaajo on, o yeda on Ballo goo, hara ko Wondoowo e mon haa poomaa: ¹⁷ on non ko Ruuhu Wondudo e Goonga mo aduna on waawataa jabude, bay be yi'ataa mo, be andataa mo. Kono onon hidon andi mo, bay himo humondiri e mon, awa kadi o hoday e mon. ¹⁸ Mi accataa wonon aliyatiimaabe, mi aray e mon. ¹⁹ E nder seeda nii aduna on yiitataa lan han kadi, kono onon on yi'ay lan. Bay mido wuuri, awa onon kadi on wuuray. ²⁰ Nden pande on andoyay wonde mido humondiri e Baaba an, onon kadi hidon humondiri e an, min kadi mido humondiri e mon. ²¹ Yidufu lan on ko jabudu yamirooje an

den, doftii. Kala yidufu lan, Ben an yiday mo, min kadi mi yiday mo, mi hollitoo mo.»

²² Onsay oo wi'eteedo Yahuuda, (hara hinaa Yudaasi Iskariiyu), wi'i mo: «Koohojo, ko honno hollitortaa e amen menen tun, hara hinaa e aduna on?»

²³ Iisaa jaabii mo, wi'i : «Kala yidufu lan doftoto kongol an ngol, Ben an yida mo, men ara e makko, men daakoo ka makko. ²⁴ Kala non on mo yidfaa lan doftotaako kongudi an din. Ngol kongol ngol wondon e nanude hinaa e an iwri, kono ko e Baabaajo Nulufu lan on.

²⁵ «Mi yewtii on dun wa fewndo ko mi wondi e mon. ²⁶ Kono on Ballo, dun ko *Ruuhu Seniido mo Baabaajo on addoyta e innde an on, ko on jannoyta on kala huunde, andintina on kala ko mi wi'unoo on. ²⁷ Midu accande on buttu, ko buttu an ngun mi woni on okkude. Mi alaa on non okkirde wano aduna on okkirta non. Wota berfe mon den jibo, wota de hulu kadi.

²⁸ «On nanii ko mi wi'i on kon wonde mido yahude, kono mi artoyay e mon. Si hidon yidunoomi, on weltorayno ko mi woni jaarude ka Baabaajo on kon, bay Baabaajo on no furi lan mawnude. ²⁹ Ko mi woni on wowlirande dii piiji jooni, ado di hewtude, ko fii nde di hewtoyi ko yo on gomdin. ³⁰ Mi yewtidoytaa e mon buy han kadi, ko fii lando aduna on no arude, kono o maraa bawgal woo e hoore an. ³¹ Kono aduna on no haani andude wonde mido yidi Baabaajo on, ko dun wadi si mido wadirde wano Baabaajo on yamirimmi non. Immee, iwen doo!»

15

Fii Dayyere e Caldi mun

¹ O wi'i be kadi: «Ko min woni dayyere tigi-tigiire nden, ko Baaba an woni Tutufu on. ² O tayay kala salndu wonndu e an ndu rimataa, o feppita rimooji din fow haa di laaba fii yo di burtu rimude. ³ Dun-le wuren on wonii laabuŕe sabu kongol ngol mi feppinani on ngol. ⁴ Awa duumee e humagol e an, wano min kadi mi duumori e humagol e mon non. Ko fii salndu tun waawataa rimude, hara ndu sijaaki e dayyere nden. Onon kadi wano non, si on humaaki e an, haray on waawataa rimude.

⁵ «Ko min woni dayyere nden, ko onon woni caldi din. Kala on humondirdu e an, wano min kadi mi humondiri e makko non, o rimay buy. Ko fii on waawataa wafude hay huunde e baawo an. ⁶ Kala mo humaaki e an, ko bugorteedo wa salndu tayaandu yoori, sifa din caldi ko moobeteedi, bugee ka yiite, sunnee. ⁷ Si on humike e an, kongudi an din kadi wonii e mon, haray toree kala ko faaladon, dun newnante on. ⁸ E hino no Baaba an mawninirtee: ko yo on rimu ko duudi, wonon taalibaabe an.

⁹ «Wano Baabaajo on yidirimmi non, ko non min kadi mi yidiri on. Tabitee e giggol an ngol. ¹⁰ Si on doftike yamirooje an den, wano mi doftori yamirooje Ben an den non, haray on tabitay e giggol an ngol, wano mi tabitiri e giggol makko ngol non. ¹¹ Ko mi yewtirani on nii ko fii yo weltaare an nden wonu e mon, e fii yo weltaare mon nden onon kadi wonu timmunde. ¹² E hino yamiroore nde mi yamiri on nden: Yidindiree wano mi yidiri on non. ¹³ Hay gooto alaa giggol burngol mawnude wa okkitirgol ngurndan mun dan fii yibŕe mu'un ben. ¹⁴ Si

on wadfi ko mi yamiri on kon, haray ko on yibbe an. ¹⁵ Mi innataa on hande kadi kurkaadi, ko fii kurkaadu andaa ko jom mun wadata. Mi wi'ii on yibbe, ko fii ko mi andiri Ben an kon fow mi andinii on. ¹⁶ Awa kadi hinaa onon subii lan, kono ko min subii on, tod'fii on kadi, fii yo on yahu rimoyon, kon ko rimufon lotta, e yo Baabaajo on yedu on kala ko toridfon mo e innde an. ¹⁷ Ko mi yamiri on, ko yo on yidindir.»

Fii no Taalibaabe ben Ajirtee ka Aduna

¹⁸ «Si aduna on non apii on, andee o apiiino lan ko adii on. ¹⁹ Si tawiino ko on be oo aduna, aduna on yid'ayno on, bay ko on be makko, kono nde tawno hinaa on be oo aduna, awa kadi mi subike on e hakkunde oo aduna, ko d'un wadfi si aduna on no joganii on ngayngu. ²⁰ Anditee ngol kongol ngol mi wi'unoo on wonde kurkaadu buraa jom mun teddude. Si be cukkike lan, be cukkoyto on onon kadi. Si be doftike kongol an ngol, be doftoyto kongudi mon d'in kadi. ²¹ Kono be waday on d'un fow sabu innde an nden, bay be andaa Nulud'o lan on. ²² Si tawno mi araali, maa mi wowlanaano be, harayno be felnaaki. Kono jooni non be alaa lamitorgal fii junuubaaji mabbe d'in. ²³ Ko fii kala apud'o lan, haray apii Ben an. ²⁴ Si tawno mi wadaali e hakkunde mabbe dee kuude de hay gooto wadaali, harayno be felnaaki, kono jooni non be yi'ii, be apii lan, be apii Ben an. ²⁵ Kono bee ngol kongol windiingol ka Sariya mabbe laato, d'un ko ngol wi'ungol: <Be apii lan e baawo hujja.>»

²⁶ «Kono tuma Ballo on ari, d'un ko on mo mi nulata e mon immorde e Baabaajo on, d'un ko Ruuhu Wondud'o e Goonga, on Ruuhu mo tawata ko iwru'do ka Baabaajo on, o seeditanto lan. ²⁷ Awa onon kadi, on seeditanoyto lan, ko fii hidfon wondunoo e an gila ka fud'foode.»

16

¹ «Ko mi wowlirani on d'un ko fii wota on faljinoye. ² Ko fii be yaltinoyay on ka juulirde, hay saa'i kadi aroyay nde tawata kala ward'o on sikkay o wadfi ko Alla yidi. ³ Ko be wadiroyta d'un, ko bay be andaali Baabaajo on, be andaali lan kadi. ⁴ Ko mi wowlirani on d'un, ko fii nde saa'i on hewtoyi, yo on anditoy wonde mi wowlaniino on d'un. Ko hadfi mi wowlana on d'un gila ka fud'foode, ko fii hari mido wondi e mon.»

Fii Golle Ruuhu Seniido on

⁵ «Jooni non mido yiltitorde ka Nulud'o lan on, kono hay gooto e mon landaaki lan ko honto mi yahata. ⁶ Bay mi wowlirii nii annde heewii e berde mon. ⁷ E hin-le mido wowlande on goonga, no moyyani on ka mi yaha. Ko fii si mi yahaali, Ballo on arataa e mon. Kono si mi yahii, mi nulay mo e mon. ⁸ Tuma o aroyi, o weebitanay aduna on fii junuubu e peewal e naawoore: ⁹ ka banje junuubu, ko bay hari be hoolaaki lan, ¹⁰ ka banje peewal, ko bay mido jaarude ka Baabaajo on, awa kadi on yitataa lan han kadi, ¹¹ ka banje naawoore, ko bay lando oo aduna naawaama.

¹² «Mido mari fahin piiji buy ko mi yewta on, kono on waawataa faamude di fewndo doo. ¹³ Tuma on Ruuhu Wondud'o e Goonga ari, o ardoyto on e kala goonga, ko fii kongudi makko d'in wonaa e makko

iwroyta, kono o yewtoyay kala ko o nani, o yewta on kadi fii piiji aroyaydi. ¹⁴ O mawninoyay lan, ko fii o yettoyay e ko wonanimmi kon, o feppinana on. ¹⁵ Ko fii, kala ko Baabaajo on jeyi ko min wonani. Ko d'un wadi si mi wi'i wonde, o yettay e ko an kon, o feppinana on.

Fii no Iisaa Wakkiliri Taalibaabe mun ben

¹⁶ «Si burii nii seeda, on yiitataa lan han kadi, onsay si nettii seeda, on yiitoyay lan kadi.»

¹⁷ Onsay wobbe e taalibaabe ben wi'indiri: «Ko hondun oo woni en wi'ude: si burii nii seeda, en yiitataa mo hande kadi, e hoore d'un si nettii seeda en yiitay mo, e himo yaarude kadi ka Baabaajo on.» ¹⁸ Tawi ko be woni wi'ude: «Ko hondun o wi'i doo: «Si burii nii seeda? En andaa ko hondun o woni wowlude.»

¹⁹ Bay Iisaa andii wonde hibe faalaa mo landaade, onsay o wi'i be: «Hid'on landondira fii koo ko mi wi'i: «Si burii nii seeda on yiitataa lan han kadi, awa kadi si nettii seeda on yiitay lan.» ²⁰ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, on wulloyay feson, aduna on kapun weltoo, wonoyon e nder annde, kono annde mon nden wattoyte weltaare. ²¹ Nde debbo no jibina, haray himo e annde, ko fii haray saa'i muuseendi hewtanii mo. Kono si o jibinii, haray o anditoytaa hande kadi fii ndin muuseendi makko, sabu weltaare ko o jibini boobo on kon. ²² Onon kadi hid'on mari annde jooni, kono mi yiitidoyay e mon kadi, berde mon den weltoyo. Onsay hay gooto ittooytaa weltaare mon nden. ²³ E nden jalaande, on landotaako lan fii hay huunde hande kadi, ko fii, ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, Baabaajo on okkay on kala ko toridon e innde an. ²⁴ Ko fii haa jooni on toraaki hay huunde e innde an. Toree, on hebay, fii no weltaare mon nden timmira.

²⁵ «Ko mise mi yewtiri on d'un fow. Saa'i no aroya mo tawata mi yewtirtaa on mise hande kadi, kono hara ko no laabiri poy mi yewtirta on fii Baabaajo on. ²⁶ Nden jande on toroyto e innde an, kono mi wi'aali on wonde mi toranoyto on Baabaajo on, ²⁷ ko fii haray Baabaajo on tigi no yidi on. Ko wadi si kanko tigi o yidi on, ko bay hari on yidiino lan, awa kadi on gomdiniino wonde ko ka makko kanko Alla mi iwi. ²⁸ Ko ka Baabaajo on mi iwi, mi ari e oo aduna. Jooni non mido iwude e oo aduna, mi yaha ka Baabaajo on.»

²⁹ Onsay taalibaabe makko ben wi'i mo: «E hino jooni non hid'on wowlude no laabiri, e on alaa wowlirde mise woo. ³⁰ Jooni non meden andi wonde hid'on andi kala huunde, awa kadi jaraa ka goddo landoo on. Ko d'un wadi si meden gomdini wonde ko ka Alla iwrudon.»

³¹ Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «On gomdini jooni? ³² Awa e hino saa'i no arude, d'un-le wuren o hewtii, ka tawata on saakitete, mo kala yaara sengo, accon mi min tun. Kono haray mi weddaaki ko fii Baabaajo on no wondi e an.

³³ «Ko mi wowlirani on nii, ko fii yo on hebu buttu e an. On heboyay satteendeeji e oo aduna, kono wakkilee, ko fii min mi foolii aduna on!»

17

Fii no Iisaa Tororani Taalibaabe mun ben

¹ Bay wonii o wowlirii nii, onsay Iisaa banti gite den, o fewti ka dow, o wi'i:

«Baaba an, saa'i on hewtii. Mawnin Bid'fo maa on, fii no Bid'fo maa on mawninira fii maa, ² wano yedir'faa mo bawgal e hoore kala ned'fo non, fii no o yedira kala mo okkud'faa mo *ngurndan poomayankejan. ³ Ngurndan poomayankejan dan ko yo be ande an Alla Bajjo Goongaajo on, e Iisaa Almasiihu, mo nulud'faa on. ⁴ Mi mawninii ma ka hoore leydi, mi timminii kuude de yamir'faa mi wadugol den. ⁵ Jooni non an kadi, yo Baaba an, mawninan takko maa tigi, hara ko mangu ngu mi joginoo takko maa ngun ado aduna on woodeede.

⁶ «Mi feɽɽiniii innde maa nden e hakkunde yimbe be okkud'faa mi ka aduna doo ben. Ko an be wonannoo, a okkii lan be, awa be doftike daaluyee maa on. ⁷ Jooni be andii wonde ko yedud'faa mi kon fow ko e maa iwri. ⁸ Ko fii, mi hewtinii be daaluyeeji di jonnud'faa mi din, be jabii di, awa be andii ka haqiiqa wonde ko ka maa mi iwi, awa kadi be gomdinii wonde ko an nulimmi. ⁹ Ko ben mi woni toranaade. Hinaa aduna on mi woni toranaade, kono ko be yedud'faa mi ben, bay ko be maa. ¹⁰ Wano tawiri non kala ko mi jeyi ko an jeyi, awa kadi kala ko jeyud'faa ko min jeyi, e hoore dun ko e mabbe mangu an ngun feɽɽiri. ¹¹ Hande kadi mi alaa e oo aduna. Kambe hibe ka aduna, min mido yahude ka maa. Yaa Baabaajo *Seniid'fo, hiwir be innde maa nde okkud'faa mi nden, fii no be wonira gooto wano wonirden gooto non. ¹² Fewndo mi wondi e mabbe, mi marino be innde maa nde okkud'faa mi nden, mi hiwi be. Hay gooto e mabbe majjaali, si hinaa muuyanaado hayrugol on, fii no ko *hiitanoo ka defte kon laatora.

¹³ «Jooni non mido yahude ka maa. Ko mi yewtiri dun ka aduna doo, ko fii no weltaare an nden timmira e mabbe. ¹⁴ Mi hewtinii be kongol maa ngol. Aduna on ajii be, bay be jeyaaka e oo aduna, wano tawiri non min kadi mi jeyaaka e oo aduna. ¹⁵ Mi toraaki ma yo a suutu be e oo aduna, kono ko yo a dandu be Bondo on. ¹⁶ Be jeyaaka e oo aduna, wano tawiri non min kadi mi jeyaaka e oo aduna. ¹⁷ Ko daaluyee maa on woni goonga on, wadu be be maa rewruude e goonga on. ¹⁸ Wano nulir'faa mi non ka aduna, min kadi mi nulirii be non e oo aduna. ¹⁹ Min kadi non mi waditike mo maa fii mabbe, fii yo kambe kadi be wadito be maa rewruude e goonga on.

²⁰ «Hinaa non kambe tun mi woni toranaade, kono hay gomdinoyooɽe lan ben sabu kongudi mabbe din, ²¹ fii no be fow, be wonira gooto wano an Baabaajo on wonir'faa e an non, min kadi mi woniri e maa non. Kambe kadi, yo be wonir non e men fii no aduna on gomdinira wonde ko an nulimmi. ²² Min non mi okkii be mangu ngu yedud'faa mi ngun, fii no be wonira gooto, wano wonirden gooto non. ²³ Mi wona e mabbe, an kadi, wonaa e an, fii no be wonira gooto few, e no aduna on andira wonde a nulii lan, awa kadi a yidii be wano yidir'faa mi non.

²⁴ «Baaba an, mido yidi yo be okkud'faa mi ben wonu ka mi woni don, fii no be yi'ira mangu an ngu yedud'faa mi ngun, bay a yidiino lan ado aduna on woodeede.

²⁵ «Baaba an Feewud'fo, aduna on andaali ma, kono min, mi andii ma, awa bee doo kadi andii ko an nulimmi. ²⁶ Mi andinii be innde maa nden, awa kadi mi andinay be, fii no giggol ngol yidud'faa mi ngol wonira e mabbe, min kadi mi wona e mabbe.»

18

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mat. 26.47-56; Mrk. 14.43-50; Luk. 22.47-53)

¹ Bay Iisaa gaynii toraade, o yaltidi e taalibaaɓe makko ɓen, ɓe yahi e gaɗa joolol no wi'ee Kidruuna ka tutateeri woni, o naatidi ɗon e taalibaaɓe makko ɓen. ² Tawi Yudaasi, ɗun ko janfotooɗo mo on, no andunoo nden nokkuure, ko fii hari Iisaa e taalibaaɓe mun ɓen no moofondiraynoo ɗon soono woo. ³ Yudaasi ardi e dental suufaabe e yeesoobe goo, ɓe tawata ko hooreeɓe *yottinoobe sadaka e *Fariisiyaabe ɓen immiini, ɓe yahi ka o woni ɗon, tawi hiɓe jogii lampuuji e jowli e jogaaji. ⁴ Nde tawnoo Iisaa no andi ko arata mo e hebude kon fow, o ɓadii ɓe, o wi'i: «Ko hombo ɗabbitonon?»

⁵ Ben jaabii mo, ɓe wi'i: «Ko Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

O wi'i ɓe kadi: «E hino lan.» Tawi Yudaasi, janfiido mo on, no wondi e mabɓe. ⁶ Fewndo ko Iisaa wi'i ɓe «e hino lan», ɓe yiltitori ɓawre-ɓawre, ɓe yani ka leydi.

⁷ O landitii ɓe, o wi'i: «Ko hombo wondon ɗabbitude?»

Be wi'i fahin: «Ko Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

⁸ Iisaa jaabii ɓe fahin, wi'i: «Mi innii on: e hino lan. Si tawii ko min wondon ɗabbitude, accitee ɓee ɗoo, ɓe yaha.» ⁹ Ko nii kongol ngol o wi'unoo ngol laatori wonde: «Hay gooto e ɓe jonnudaa mi ɓen hayriraali lan.»^P

¹⁰ Tawi Sim'uunu Petruusu no jogii kaafa. Onsay o sorti ka, o soppo kurkaadu yottinoowo mawɗo sadaka on, o itti mo nowru jaamuru ndun. Tawi ndun kurkaadu no wi'ee Malkuusa.

¹¹ Tun Iisaa wi'i mo kanko Petruusu: «Wattu kaafa maa kan ka holgo! A sikku mi yarirtaa jardukun tampere kun Baaba an yedimmi kun?»

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Hooreeɓe Diina ɓen

(Mat. 26.57-58; Mrk. 14.53-54; Luk. 22.54)

¹² Onsay ngal dental suufaabe e hooreejo mun e yeesoobe Yahu-udiyankeɓe ɓen nangi mo kanko Iisaa, ɓe haɓɓi. ¹³ Be nabiri mo taho ka Hannaana, on ko esiraawo Qayaafa, yottinoowo mawɗo sadaka on e nden hitaande. ¹⁴ Awa kadi ko Qayaafa on waajinoo Yahuudiyankeɓe ɓen wonde no ɓuri ka aaden gooto maaya fii jamaa on.

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa

(Mat. 26.69-75; Mrk. 14.66-72; Luk. 22.54-62)

¹⁵ Sim'uunu Petruusu e taalibaaɓo goo jokkiti Iisaa. Tawi yottinoowo mawɗo sadaka on no andi on taalibaaɓo, o naatidi e Iisaa ka nder tata yottinoowo mawɗo sadaka on. ¹⁶ Kono Petruusu kaɗun wontiri ka binde baafal ka ɓaawo. Oya taalibaaɓo, mo yottinoowo mawɗo sadaka on andunoo on, yalti, yewti debbo aynoowo dambugal ngal, o naadi Petruusu. ¹⁷ On kurkaadu aynudo dambugal ngal wi'i Petruusu: «E hara an kadi, hinaa a tawdaado e ɓee taalibaaɓe oo nedɗo?»

O jaabii: «Wonaa mi tawdaado e mabɓe.»

¹⁸ Tawi kurkaadi ɗin e aynoobe ɓen, ɗun ko darinoobe ɗon ɓen, no hubbi yiite, ko fii hari jaangol ngol no woodi, ɓe woni e iwlagol. Tawi Petruusu kadi no wondi e mabɓe, no iwloo.

¹⁹ Onsay yottinoowo mawɗo sadaka on landii Iisaa fii taalibaaɓe mun ɓen e fii ko o jannaynoo kon. ²⁰ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Mi

yewtayno aduna on e kene. Ko mi jannaynoo kon fow ko ka juulirde e ka *juulirde mawnde ka Yahuudiyankeebe ben fow fottaynoo d'on. E hoore d'un mi wowlali hay fus e gundoo. ²¹ Ko hondun non landortaa mi? Lando nanirbe lan ben ko hondun mi wowlani d'un. E hino hibe andi ko mi wi'i kon.»

²² Bay Iisaa wi'i d'un, godfo e ben aynoobe wonnoobe d'on bantii Iisaa, e hoore himo wi'a: «Ko nii jaabortaa yottinoowo mawfo sadaka on?»

²³ Iisaa jaabii, wi'i: «Si mi wowlai ko boni, hollu ko hondun e ko boni. Si tawii non ko ko moyyi mi wowli, haray ko hondun piyirtaa mi?» ²⁴ Onsay Hannaana feyyini mo ka Qayaafa, d'un ko ka yottinoowo mawfo sadaka on, e hoore himo habbii.

²⁵ Tawi kapun Sim'uunu Petruusu no darii d'on, no iwloo. Onsay be wi'i mo: «An kadi, hinaa a godfo e taalibaabe makko ben?»

O yeddi, o wi'i: «Hinaa mi taalibaajo makko few!»

²⁶ Onsay godfo e kurkaadi yottinoowo mawfo sadaka on, d'un ko musidfo oo mo Petruusu ittunoo nowru mun, wi'i: «Taw si hinaa an e makko mi yi'idi ka tutateeri?»

²⁷ Petruusu yeddi d'un kadi. Tun ndontoori ndin yoggi.

Fii no Pilaatu Landori Iisaa

(Mat. 27.1-2, 11-26; Mrk. 15.1-15; Luk. 23.1-7, 13-25)

²⁸ Bay be iwii ka Qayaafa, be nabi Iisaa ka suudu laamu. Tawi ko ka subaka, laatii kambe tigi be naataali ka suudu laamu fii wota be tuunintino, fii no be jaamira ka *Juldeere Yawtaneede. ²⁹ Onsay Pilaatu lando on yalti, tawoyi be, o wi'i be: «Ko feloore honde wondon fawude oo nedfo?»

³⁰ Ben jaabii, wi'i: «Si tawno o wadaano bone, men addantaano ma mo.»

³¹ Ko e hoore d'un Pilaatu wi'i be: «Yettee mo, onon tigi, jaawiron mo sariya mon on.»

Kono Yahuudiyankeebe ben wi'i mo: «Men newnanaaka warugol godfo.» ³² (Tawi ko nii kongol ngol Iisaa wi'unoo ngol laatorta fii bangingol ko mayde honde o maayata.)

³³ Onsay Pilaatu naatiti ka suudu laamu, o noddi Iisaa, o landii mo, o wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

³⁴ Iisaa jaabii mo, wi'i: «E ko an wowlani d'un hoore maa, kaa ko wobbe wowlan-maa d'un fii an?»

³⁵ Pilaatu kadi jaabii mo, wi'i: «E hara ko mi Yahuudiyankeejo? Ko jamaa maa on e hooreebe yottinoobe sadaka ben wattu-maa e juude an. Ko hondun wadudaa?»

³⁶ Iisaa jaabii mo fahin, wi'i: «Laamateeri an ndin hinaa jeyaandi e oo aduna. Si tawno laamateeri an ndin ko jeyaandi e oo aduna, kurkaadi an d'in habanayno lan fii wota mi watte nun e juude Yahuudiyankeebe ben. Kono laamateeri an ndin hinaa jeyaandi ley gaa.»

³⁷ Onsay Pilaatu wi'i mo: «Ko a lando-le?»

Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko ko wowludon kon onon tigi, ko mi lando. Ko sabu d'un mi hebiraa e ko fii d'un mi arani ka aduna: ko fii seeditanagol goonga on. Kala jeyaado e goonga hedoto kongol an ngol.»

³⁸ Pilaatu wi'i mo fahin: «Ko hondun woni goonga?»

Bay wonii o wi'ii d'un, o yalti kadi, o tawi Yahuudiyankeefe ben, o wi'i be: «Min mi yi'aali hujja woo fawudo mo donkineede. ³⁹ Kono Juldeere Yawtaneede kala, no woowi ka mi accitana on kasoojo gooto. Hara hidon yidi yo mi accitan on lando Yahuudiyanke'en?»

⁴⁰ Onsay be ewnii, be wi'i: «Kono hinaa non oo d'oo, ko Barabaasi!» Tawi-le Barabaasi ko murtunoodo.

19

Fii no Iisaa Naawiraa Happanaa Wareede

¹ Onsay Pilaatu yamiri yo be nabu Iisaa, be focca. ² Suufaabe ben kadi sacci katanwol bulle, be wadi ngol ka hoore Iisaa, be borni mo kadi dolokke bofeejo. ³ Be badii mo kadi kanko Iisaa, be wi'i: «Salminaango e maa, yaa an lando Yahuudiyankeefe!» Be helloo mo bante kadi.

⁴ Pilaatu yaltiti fahin, wi'i hooreefe Yahuudiyankeefe ben: «Awa mido yaltinande on mo fii no andiron wonde mi yi'aali hujja woo fawudo oo donkineede.» ⁵ Onsay Iisaa yalti, tawi katanwol bulle ngol no ka hoore makko, himo bornii kadi dolokke bofeejo. Pilaatu wi'i be: «E hino aaden on!»

⁶ Bay hooreefe *yottinoofe sadaka ben e suufaabe ben yi'ii mo, be ewnii, be wi'i: «Fempee mo! Fempee mo!»

Pilaatu kadi wi'i be: «Yettee mo onon tigi, fempon. Ko fii min mi yi'aali hujja fawudo mo donkineede.»

⁷ Yahuudiyankeefe ben jaabii fahin, wi'i: «Meden mari Sariya, tippude e on Sariya himo haani wareede, ko fii himo waditii *Bid'fo Alla!»

⁸ Bay Pilaatu nanii ngol kongol, o burti hulude. ⁹ Onsay o naatiti ka nder suudu laamu, o wi'i Iisaa: «Ko honto iwud'aa?» Kono laatii Iisaa jaabaaki mo. ¹⁰ Pilaatu wi'i mo kadi fahin: «A wowlantaa lan? E a andaa mido mari feere accitugol ma, maa fempugol ma?»

¹¹ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «A hebataa feere woo e hoore an si hinaa taw hara a yeda immorde ka dow. Ko d'un wadi, on wattudo lan e juude maa fawtike junuubu burdo mawnude.»

¹² Gila e on saa'i don, tawi Pilaatu no dabbude no accitira mo, kono Yahuudiyankeefe ben woni e ewnagol wi'a: «Si a accitii mo, haray hinaa a gido lando mawdo Roomu on! Ko fii kala waditiido lando, haray hollitike ko o gajo lando mawdo Roomu on!»

¹³ Bay Pilaatu nanii din kongudi, o yaltini Iisaa ka yaasi, kanko Pilaatu o joodii ka jaawirde e nokkuure no wi'ee «Meltaande», nden no wi'ee kadi e haala Yahuudiyanke «Gabbata». ¹⁴ Tawi ko jande hebulanagol *Juldeere Yawtaneede nden, wa ka tumbere jalorma, o wi'i Yahuudiyankeefe ben: «E hino Lando mon on!»

¹⁵ Kono be ewnii, be wi'i: «Yo o ware! Yo o ware! Fempee mo!»

Pilaatu kadi landii be: «Yo mi fempu Lando mon on?»

Onsay hooreefe yottinoofe sadaka ben jaabii mo, wi'i: «Menen men maraa lando goo si wonaa lando mawdo Roomu on!»

¹⁶ Onsay o watti mo e juude maaffe fii yo o fempe. Kambe kadi be yetti Iisaa, be nabi.

*Fii no Iisaa Fempiraa**(Mat. 27.32-44; Mrk. 15.21-32; Luk. 23.26-43)*

¹⁷ Iisaa yalti e nden saare, himo rondanii hoore makko *leggal altindiraangal ngal. O sutanii nokkuure wi'eteende Golgotaa e haala Yahuudiyanke, ko woni firo d̄un ko «Nokkuure Laalagal Hoore». ¹⁸ Ko don be fempi mo wondude e yimbe d̄ido goo, mo bee e mabbe sengo goo, kanko Iisaa o woni ka hakkunde.

¹⁹ Pilaatu windi, wad̄i ka dow leggal altindiraangal: «Iisaa oo jeyaado Naasirata, Lando Yahuudiyanke'en.» ²⁰ Buy e Yahuudiyankeebe ben jangi kon ko windii, ko fii nden nokkuure nde Iisaa fempaa e mun no battinoo saare nden, tawi d̄in bindi ko e haala Yahuudiyanke e haala Roomiyanke e haala Gereekiyanke windii. ²¹ Onsay hooreebe diina Yahuudiyankeebe ben wi'i Pilaatu: «Wota a windu ko o lando Yahuudiyankeebe ben, kono windu: O wi'ii wonde ko kanko woni lando Yahuudiyankeebe ben.»

²² Kono Pilaatu jaabii be, wi'i: «Ko mi windi kon mi windii.»

²³ Bay wonii suufaabe ben fempii Iisaa, be yetti concii makko d̄in, be wad̄i d̄i pece nay, suufaajo kala hebi feccere. Be yetti kadi fokiya makko on, tawi on hinaa jo'aado, ko o alluwal gootal gila dow haa ley. ²⁴ Onsay be wi'indiri: «Wota en seeku mo. Waden urba, d̄un hollay ko hombo o wonanta.» Tawi d̄un ko fii ko bindi d̄in *hiitinoo kon no laatora, d̄un ko:

«Be senditii concii an d̄in,
be wad̄ii fokiya an on urba.»[†]
Ko d̄un suufaabe ben wad̄i.

*Fii Mayde Iisaa nden**(Mat. 27.45-56; Mrk. 15.33-41; Luk. 23.44-49)*

²⁵ Tawi yumma makko e mijjiraawo yumma makko, d̄un ko Mariyama sonna oo wi'eteedo Kulopaasi, e Mariyama Magaduuna no darii ka binde leggal altindiraangal ngal Iisaa fempaa e mun ngal. ²⁶ Bay Iisaa yi'ii yumma mun, awa kadi oo taalibaajo mo o yidi no darii takko yumma makko, onsay o wi'i yumma makko: «Neene, ko on don woni bid̄do mon on.» ²⁷ O wi'i taalibaajo on kadi: «E hino don yumma maa.» Gila e on saa'i d̄on, taalibaajo on nabi Mariyama neene Iisaa ka mun.

*Fii Mayde Iisaa nden**(Mat. 27.45-56; Mrk. 15.33-41; Luk. 23.44-49)*

²⁸ Bawto d̄un, nde tawnoo Iisaa no andi wonde fow huubii, o wi'i: «Mid̄o d̄ondaa!» fii ko bindi d̄in wi'i kon no laatora. ²⁹ Tawi loonde tew njaram lammudan no d̄on. Be wad̄i linsere e salndu leggal no wi'ee *hisoo pu, be yollii nde ka ndiyan, be banni ka hunduko makko. ³⁰ Bay wonii o yettii dan njaram, o wi'i: «Fow laatike!» Bawto d̄un o liiyi hoore nden, o timmi.

³¹ Nde tawnoo nden pande ko hebunanagol fii *jalaande fowteteende nden e tawde kadi nden jalaande ko mawnde. Tawi Yahuudiyankeebe ben faalaaka yo fureeji d̄in acce ka led̄de altindiraade. Onsay be torii Pilaatu yo koyde fureeji d̄in hele si d̄i ittee d̄on. ³² Onsay suufaabe ben ari heli koyde arano on e oya kadi mo o fempidanoo e mun. ³³ Bay wonii be hewtii Iisaa, be tawi o maayiino, laatii be helaali mo koyde

ɗen. ³⁴ Kono godɗo e suufaabe ben tufiri mo conkenwal ka beccal, tun ndiyan e yiyan yalti. ³⁵ Yi'udɗo mo on seeditike, awa seedee makko on ko goonga. Kanko non himo andi ko goonga o wowli, fii onon kadi no gomɗiniron. ³⁶ Dun waɗiri fii ko bindi ɗin wi'i kon no laatora wonde: «Yi'al makko woo heletaake.»^s ³⁷ Nokku goo bindi ɗin no wi'i kadi: «Be ndaaray mo be tufi on.»^t

Fii no Iisaa Surriraa

³⁸ Bawto ɗun godɗo no wi'ee Yuusufu jeyaado Raamati, tawi on ko taalibaajo Iisaa nun, kono ko e nder gundoo sabu tawde himo hulunoo hooreebe Yahuudiyankeebe ben, o torii Pilaatu yo o newnan mo o yetta furee Iisaa on. Pilaatu newnani mo. Onsay o ari, o yetti furee on. ³⁹ Nikodiyuusu oo yahunoodo ka Iisaa pande goo jemma, o ari kadi, o addori wa kiloo cappande tati tiiri jillaandi *mirri. ⁴⁰ Onsay be yetti furee Iisaa on, be tumbi e kasannge wondude e urngallooji, bay tawi ko ɗun woni naamu Yahuudiyankeebe ben fii surrugol. ⁴¹ Tawi tutateeri no e nden nokkuure nde o fempaa e mun, e nder ndin tutateeri kadi tawi no ton qaburu keso mo hay gooto surraaka e mun taho. ⁴² Nde tawnoo nden pande ko jalaande nde Yahuudiyankeebe ben woni hebulanaade fii aseweere nden, awa kadi ko on qaburu furi badaade, be surroyi Iisaa e on qaburu.

20

Fii Immitagol Iisaa Almasiihu on

(*Mat. 28.1-8; Mrk. 16.1-10; Luk. 24.1-12*)

¹ E alat, ɗun ko pallal aranal e nder yontere nden, Mariyama jeyaado Magaduuna dawi bimbi law ka yenaande, tawi hentaaki taho. O tawi hayre nden ittaama ka yenaande. ² Onsay o dogi, o tawoyi Sim'uunu Petruusu e oya taalibaajo mo Iisaa yidunoo, o wi'i be: «Be ittii Koohoojo on ka yenaande, men andaa ko honto be wadi mo!»

³ Onsay Petruusu e oya taalibaajo yalti, yaari ka yenaande. ⁴ Be ɗiɗoo non be dogi, kono oya taalibaajo dogi furi Petruusu, o adii hewtude ka yenaande. ⁵ O ugginii, o yi'i kasannge on ka waalii, kono o naataali. ⁶ Sim'uunu Petruusu iwtirnoodo ɓaawo makko on kapun kadi hewti, o naati ka nder yenaande, o haynii kasannge on no waalii ɗon ⁷ e lefol waɗanoongol ka hoore Iisaa ngol, tawi ngol wondaa e kasannge on, kono tawi hingol tagгаа, hingol feere. ⁸ Onsay oya taalibaajo, adinooɗo hewtude ka yenaande kapun kadi naati, o yi'i, o hoolii. ⁹ Tawi hari be faamaali taho ko bindi ɗin wi'i kon wonde himo haani immitaade e hakkunde maybe ben. ¹⁰ Onsay kambe taalibaabe ben be yiltitii ka maɓbe.

Fii no Iisaa Feejirani Mariyama Magaduuna

(*Mrk. 16.9-11*)

¹¹ Tawi Mariyama Magaduuna no darii ka ɓaawo yenaande no wulla. E nder ko o wullata kon, himo ugginii, himo ndaara nder yenaande nden. ¹² O yi'i malaa'ikaabe ɗiɗo ɓorniiɓe daneeji no joodii ka furee Iisaa on waalinoo ɗon, godɗo on telen ka hoore, oya on telen ka koyɗe.

¹³ Ben wi'i mo: «Debbo ko hondun wullataa?»

Kanko debbo on o jaabii be, o wi'i: «Ko fii be ittii d'oo Koohoojo an on, mi andaa ka o wad'iraa.» ¹⁴ E nder ko o wi'ata d'un kon, o yeyyitii, o yi'i Iisaa no darii, kono tawi o andaa wonde ko Iisaa non.

¹⁵ Onsay Iisaa wi'i mo: «Debbo ko hond'un wullataa e ko hombo dabb'itataa?»

Nde tawnoo himo sikka ko golloowo ka tutateeri, o wi'i mo: «Koohoojo si tawii ko an nabi mo, haray yeeto lan ko honto wad'ud'aa mo, mi yahana mo.»

¹⁶ Iisaa wi'i mo kadi fahin: «Mariyama!»

Debbo on fewti mo, wi'i e haala Yahuudiyanke: «Rabbunii!» (Ko woni d'un ko «Karamoko'en».)

¹⁷ Kono Iisaa wi'i mo: «Wota a jogito lan, ko fii mi yentaali taho ka Ben an. Kono yahu ka musibbe an ben, wi'aa be wonde mid'o yentude ka Ben an e ka Ben mon, ka Alla an e ka Alla mon.» ¹⁸ Onsay kanko Mariyama Magaduuna o yahi, o wi'i taalibaabe ben wonde o yi'ii Koohoojo on, awa kadi kanko Iisaa o yewtii mo d'un.

Fii no Iisaa Feepirani Sahaabaabe ben

(Mat. 28.16-20; Mrk. 16.14-18; Luk. 24.36-49)

¹⁹ E alat kiikiide, d'un ko palaande aranere e nder yontere nden, tawi taalibaabe ben sokii baafe d'en ka be woni d'on sabu kulol ngol be huli Yahuudiyankeefe ben ngol. Onsay Iisaa ari darii hakkunde mabbe, o wi'i be: «Yo jam wonu e mon!» ²⁰ Bay wonii o wi'ii d'un, onsay o holli be juude makko d'en e beccal makko ngal. Taalibaabe ben weltii fii ko be yi'i Koohoojo on kon.

²¹ Iisaa wi'i be kadi fahin: «Yo jam wonu e mon! Min kadi mi nulirii on wano Baabaajo on nulirimmi non!» ²² Bawto d'in kongudi, o wutti e hoore mabbe, o wi'i be: «Jabee *Ruuhu Seniido on. ²³ Be yaafanidon junuubaaji mun woo, di yaafante be. Be on yaafanaaki junuubaaji mun woo, haray di yaafaaka.»

Fii Sikkitannde Tooma nden

²⁴ Tawi Tooma jammaado Siwtaado tawdaado e sappoo e didoofe ben wondaa e mabbe fewndo ko Iisaa ari. ²⁵ Onsay taalibaabe heddiibe ben wi'i mo: «Men yi'ii Koohoojo on!»

Kono o wi'i be: «Si mi yi'aali batte peje d'en ka juude makko, mi fawa hondu an ndun e batte d'en peje, mi fawa kadi jungo an ngon ka beccal makko, haray mi hoolotaako few.»

²⁶ Bay yontii, tawi taalibaabe Iisaa ben no ka suudu kadi, tawi hiife wondi e Tooma. Onsay Iisaa ari darii hakkunde mabbe, tawi baafe d'en no sokii, o wi'i be: «Yo jam wonu e mon!» ²⁷ E hoore d'un o wi'i Tooma: «Bannu d'oo hondu maa ndun, ndaaraa juude an d'en, bannaa kadi jungo maa ngon, meemaa beccal an ngal. Wota a wonu mo hoolotaako, kono gomd'in!»

²⁸ Onsay Tooma jaabii mo, wi'i: «Joomi an e Alla an!»

²⁹ Iisaa wi'i mo kadi: «Ko bay a yi'ii lan si hoolid'aa. Kono maloore wonanii ben hooliife be yi'aali!»

³⁰ Iisaa wadii kadi maandeeji hawniidi goo duudufu e tawnde taalibaabe makko ben, di windaaki e ndee deftere. ³¹ Kono d'undoo ko windanaa ko fii no gomd'iniron wonde ko Iisaa woni *Almasihu on e *Bid'fo Alla on, e fii no hebiron ngurndan e nder gomdingol inde makko nden.

21

Fii no Iisaa Feejirani Taalibaabe mun ben ka Daande Weendu

¹ Bawto d'un Iisaa feepitani kadi taalibaabe mun ben e daande nduu *Weendu Tiberiyaada. E hino no o feepirani be. ² Tawi Sim'uunu Petruusu e Tooma jammaado Siwtaado e Natanayiila oo mo Kanaa, d'un ko e nder Jaliilu, e fiibe oo wi'eteedo Zabadii e taalibaabe makko dido goo no wondi. ³ Sim'uunu Petruusu wi'i be: «Mid'o yaade yungugol.»

Kambe kadi be wi'i mo: «Menen kadi men yaaday e maa.» Be yalti, be yahi, be bakoyii ka laakun. Laatii e on jemma d'on be nangaali hay huunde.

⁴ Bay weetii, tawi Iisaa no darii ka daande weendu, kono tawi taalibaabe ben andaa wonde ko Iisaa. ⁵ Kanko Iisaa o wi'i be: «Faybe on hebaali hay lingii?»

Be jaabii mo: «Hay gootii!»

⁶ Onsay o wi'i be: «Bugoree *jalaaji din ka sengo naamo laakun kun, on hebay!» Be bugii di, tawi hakkee ko liyyi din duudi, be alaa feere poodugol jalaaji din.

⁷ Onsay taalibaajo mo Iisaa yidunoo on wi'i Petruusu: «Ko Joomi on nii!» Nde Sim'uunu Petruusu nanirnoo wonde ko Joomi on nii, o bornii dolokke makko on, ko fii hari himo bortii, onsay o iwi ka laana o cikii ka nder ndiyan. ⁸ Beya taalibaabe ardi e laakun kun e nder poodorgol jalaaji din e hoore hidi heewi tew liyyi, ko fii hari hiibe wodditori pecten on wa sogone teemedde didi. ⁹ Bay wonii be tippike ka leydi, be yi'i don liyyi no fawii e hoore yiite, wondude e bireedi.

¹⁰ Iisaa wi'i be: «Addee goddi e liyyi di nangudon jooni din.»

¹¹ Onsay Sim'uunu Petruusu yawi ka laakun, o poodi jalaaji din, o tippini ka leydi. Tawi din jalaaji no heewi liyyi njani yonudi teemedere e cappande jowi e tati. Fii kala non hidi duudunoo, kono jalaaji din seekaaki. ¹² Iisaa wi'i be: «Aree naamon.» Laatii hay gooto e taalibaabe ben suusaali mo landaade wi'a: «Ko an hombo nii?» Ko fii hari hiibe andi ko Joomi on. ¹³ Onsay Iisaa badii, o yetti bireedi on e liyyi din, o jonni be. ¹⁴ Tawi ko tammun d'un non Iisaa no feepana taalibaabe mun ben gila o immintinaa e hakkunde maybe ben.

Fii Kaliifu mo Iisaa Halfini Petruusu on

¹⁵ Bay be gaynii naamude, Iisaa wi'i Sim'uunu Petruusu: «Ko an yo Sim'uunu mo Yuunusa, e hara hida yidi lan buri fee doo?»

O jaabii mo, o wi'i: «Hiiyii Joomi an, hida andi mido yidu-maa.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «Awa danko baaloy an koy.»^u

¹⁶ Iisaa wi'i mo kadi: «Enee Sim'uunu mo Yuunusa, hida yidimmi?» Kanko Sim'uunu o jaabii mo, o wi'i: «Hiiyii Joomi an, hida andi mido yidu-maa.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «Awa aynu baali an din.»

¹⁷ O wi'i mo kadi tammun: «Sim'uunu mo Yuunusa, e hara hida yidi lan?»

Dun aanini Petruusu fii ko o wi'i mo kon tammun si himo yidi mo. O jaabii mo, o wi'i: «Joomi an, hida andi kala huunde. Hida andi mido yidu-maa.»

^u 21:15 21.15-17 Ko wonaa wi'eede «baaloy» doo ko jokkuba Iisaa ben.

Iisaa wi'i mo kadi: «Awa danko baali an d'in. ¹⁸ Ko fii ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, wa fewndo ko wonnoda suka, a daditantono hoore maa dolokke maa on, yahaa ka faaladaa. Kono si a nawyoyii, a fontay juude maa den, godfo dade, o nabe ka a faalanooka.» ¹⁹ Tawi ko o wi'iri d'un, ko fii hollugol ko mayde honde Petruusu maayata fii mawningol Alla. Bay o gaynii yewtude mo d'un, o wi'i mo: «Jokkan!»

²⁰ Kanko Petruusu o yeyyitii, o yi'i oo taalibaajo mo Iisaa yidi ka jukkata be, d'un ko oo liiyinoodo ka bernde Iisaa fewndo ko be paamaynoo, o wi'i: «Koohoojo ko hombo woni wattoowo on e joge.»

²¹ Bay o yi'ii mo, kanko Petruusu, o wi'i Iisaa: «Oo doo non Joomi an, ko hondun heboyta mo?»

²² Iisaa jaabii mo, wi'i: «Si mido faalaa o wona haa nde mi artoyi, haaju maa e d'un? An jokkan tun!» ²³ E hoore d'un, kan haala jonnondiraa e hakkunde musibbe ben wonde on taalibaajo maayataa. E hara-le Iisaa wi'aali mo wonde on maayataa, kono ko o wi'i ko: «Si mido faalaa o wona haa nde mi artoyi, haaju maa e d'un?»

²⁴ Ko on taalibaajo seeditii fii d'in piiji windi di. Awa hiden andi nden seeditoore makko ko goonga. ²⁵ Iisaa waduno piiji goo kadi buy. Si men winduno d'un men fensiti, mi sikkaano si den defte de men windaynoo heyayno e aduna on.

DEFTERE KUUDE SAHAABAABE BEN

Fii Yentineede Iisaa Almasiihu on

¹ Ko an yo Tawaafiilu, mi yewtuno ka deftere an aranere fii kala ko Iisaa nangannoo wadugol e jannugol, ² haa e jalaande yentineede makko, fawto o yamirde *sahaabaabe be o subinoo ben immorde e *Ruuhu Seniido on, ³ d'un ko ben be o hollitii himo wuuri fawto o wareede, be o wadani seedeeji duudufi fii ummutal makko ngal. O feepani be e nder balde cappande nay, himo haalana be fii *laamu Alla ngun.

⁴ Nande goo, ko o wondi e maɓbe, o yamirno be wota be wofdiito *Yerusalaam, kono yo be habbo fodaari Baabaajo on, o wi'i be: «Dun ko ndin ndi mi wowlani on fii mun. ⁵ Ko fii Yaayaa kapun ko ndiyan lootiraynoo, kono onon e nder balde nii ko Ruuhu Seniido on lootirtefon.»

⁶ Nde tawnoo hibe mottondiri takko makko, be landii mo, be wi'i: «Joomi, hara ko e on saa'i joddiintintaa laamu *Isra'iila ngun?»

⁷ O jaabii be, o wi'i: «Wonaa onon haani andude fewndooji e saa'iiji di Baabaajo on todfori bawgal mun ngal e mun d'in. ⁸ Kono onon on hebay bawgal nde Ruuhu Seniido on ari e mon, wonon seedeebe an Yerusalaam e diiwal *Yahuuda ngal fow e diiwal *Samariiya ngal fow haa ka kattufe leyde.»

⁹ Bay o gaynii be wowlande d'un, wa fewndo ko be ndaarata mo, o yentinaa, onsay duulere wirni mo e gite maɓbe.

¹⁰ Ko be tiggirii ka kammu, fewndo ko o yentata, worbe dido borniibe daneeji feepani be, wi'i be: ¹¹ «Ko onon yo be Jaliilu, ko hondun daridon, hidon ndaara nguu kammu? Iisaa oo yentinaado ka kammu e hakkunde mon artiroyay wano yiirufon o yentiniraama ka kammu nii.»

¹² Onsay be yilitii Yerusalaam be iwi e ngon fello wi'eteengo Fello *Zaytuuni wofdiitorngo Yerusalaam yeru sagara yaadu happaandu e *jalaande fowteteende nden.^a ¹³ Bay wonii be hewtitii, be naatiroyi ka suudu dow-dowru ndu be woni weerude e mun ndun. Tawi ben ko Petruusu, e Yuuhanna e Yaaquuba e Andaraawu, kapun e Filiipu e Tooma e Bartolomaawu e Matta e Yaaquuba mo Alfaa e Sim'uunu tawdaado e fedde *Zelotiibe ben, e Yahuuda mo Yaaquuba. ¹⁴ Be fow e nder nanondiral maɓbe, be duumii e toragol Alla, toroda e rewbe ben wondude e Mariyama yumma Iisaa e neene-gootoobe makko ben kanko Iisaa.

Fii no Matiyaasa Suboraa

¹⁵ E den balde fon, Petruusu immii, o darii hakkunde musibbe ben. Tawi ben moobinoobe fon ko wa be teemedere e noogayo. O wi'i ben: ¹⁶ «Musibbe, bee ko windanoo kon wada, d'un-le ko ko Ruuhu Seniido on longinoo Daawuuda kon, o *hiitii fii oo wi'eteedo Yudaasi ardinoofo bee nangunooobe Iisaa. ¹⁷ On no tawdanoo e men, awa kadi himo marnoo gebal e dee golle men.»

^a **1:12** 1.12 Ko woni «sagara yaadu happaandu e jalaande fowteteende nden» ko wa kiloo gooto leydi, yaareteedo wa minitajji sappoo e jowi.

18 (Yudaasi hendorii ngesa mban njoddi janfa mun kan, ko don fii makko lanniri hippagol, fecco e hakkunde, nder reedu makko ndun fow lancitii. 19 Hakkee ko jeyaafe Yerusalaam ben fow andunoo fii dun, be inni mban ngesa e haala maabbe <Hakel-Dama>, ko woni firo dun ko Ngesa Yiiyan.)^b

20 «E hin-le no windii ka deftere Zabuura:
<Yo galle on den caabu,

hara hay gooto hodfataa don.>^c

«No windii kadi:
<Yo godfo lonto mo ka ardagol.>^d

21 Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Ko dun wadi, bee godfo e bee wondunoobe e men fewndo ko jindideten e Iisaa Joomi on, 22 gila ko Yaayaa lootunoo mo haa pande o yentinaa hakkunde men, heboo ko wonda e men seeditoo fii unmutal makko ngal.»

23 Onsay be banni yimbe dido: godfo on no wi'ee Yuusufu, dun ko Barsabaa jammaado Yustuusa, oya on no wi'ee Matiyaasa. 24 Onsay be torii, be wi'i: «Yaa an Joomiraado Andudo berde yimbe fow, banganan men ko hombo e bee dido subidaa 25 fii ko lonto Yudaasi e golle e sahaabankaaku mun, bay kanko Yudaasi o sortike, o yahii ka o muuyanaa don.» 26 Be wadi urba hakkunde ben dido, urba on hawri e Matiyaasa, on tawtinaa sahaabaabe ben sappoo e go'o.

2

Fii Arugol Ruuhu Seniido on

1 Nde jalaande juldeere wi'eteende *Pentakosta hewtunoo, tawi be fow hiife wondi nokkun gootun. 2 Tun nde wootere, hawa wa hendu tiidundu iwri ka kammu ari, hebbini suudu ka be woni don. 3 Onsay wa dende yiite feepani be, de sendondiri, de woni e hoore mo kala e maabbe. 4 Be fow be heewi *Ruuhu Seniido on, be nangani wowlugol e *haalaaji goo, mo bee e ko Ruuhu on longini dun.

5 Tawi wa nden pande *Yahuudiyankeefe rewoobe Alla iwruube e leyde aduna on fow no Yerusalaam. 6 E nder ko hawa kan wadata kon, jamaa moobinoodo don on jiiibii sabu ko mo kala e maabbe nanaynoo ben no wowla e haala mun kan tigi kon. 7 Dun njaldini be haa feyyiti, e hoore hiife wi'a: «Hara bee yimbe wonbe wowlude doo fow hinaa be diiwal Jaliilu? 8 Ko honno nanirden bee no wowla e haala ka muynuden kan tigi? 9 Dun ko enen bee Fartiyankooobe e Maadiyankooobe e Elaamiyankooobe e bee hodufe Mesopotamii e ka diiwal Yahuuda e be Kapadoosi ben e be Pontii ben e be *Aazii ben, 10 e be Firgii ben e be Pamfilii ben e be Misira ben e bee jeyaafe e ndii leydi Libii kawtirbe e Sirenii e iwruube Roomu ben, 11 dun ko Yahuudiyankeefe ben e naatuube e diina Yahuudiyanke ben e jeyaafe Kereeti ben e Aarabeebe ben, enen doo fow en nani hiife wowla e haala mo kala e men fii kuude Alla mawde den!» 12 Tawi dun no njaldini be fota be fow haa hiife jibii, be nangi wi'indirgol: «Ko hondun du'un holli?»

13 Kono wobbe no awmotonoo be, wi'a: «Bee ko yarube haa mandili!»

Fii Waaju Petruusu Aranu ngun

¹⁴ Ontuma Petruusu immodi e *sahaabaabe ben sappoo e go'o, o ewnii jamaa on, o wi'i be: «Ko onon yo Yahuudiyankeebe e kala hofudo Yerusalaam, heditee kongudi an din, andon dundoo. ¹⁵ Ko fii hinaa ko sikkudon kon, bee wonaa mandilube nii, ko walluhaa on nii. ¹⁶ E hino ko annabi Yuu'uila wi'unoo kon, himo wi'i: ¹⁷ «Alla daalii: Ka balde sakkitore

mi tippinay Ruuhu an on e hoore kala tagaado haa heewa.

Onsay fibbe mon worbe e rewbe haaloyay ko Alla longini dun, sukaabe mon ben yi'oya feppinande, mawbe mon ben hoydoya koydi.»

¹⁸ «Kanko Alla o daalii kadi:

Ko non woniri e den jalaade don, mi tippinay Ruuhu an on e hoore jiyaabe an ben worbe e rewbe, be haala ko be longinaa.

¹⁹ Mi wada kadi kaawakeeji ka kammu dow, e maandeeji ka hoore leydi, dun hara ko yiiyan e yiite e duggal curki.

²⁰ Naange ngen wayloo nibe, lewru ndun kadi wayloo yiiyan, dun ko ado jalaande Joomiraado on hewtude, dun ko nden jalaande mawnde teddunde.

²¹ Onsay kala jantotoodo innde Joomiraado on dandoyte.»^d

²² Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Ko onon yo *Isra'iilayankeebe, heditee dui kongudi an! Oo gorke wi'eteedo Iisaa, oo jeyaado Naasirata, on mo Allaahu on banginiri yeeso mon kaawakeeji moyyi e kuude e maandeeji, kon ko Alla warri e makko e hakkunde mon, wano andirdon non tigi, ²³ dun ko on wadaado e joge tippude e eboore Alla nden e gandal makko adiingal ngal kanko Alla, warirdon mo wattugol mo e juude heeferbe ben, ben wariri mo fempugol wenga. ²⁴ Allaahu on immintinii mo, o sortii mo e nder ndin muuseendi mayde, ko fii hari gasataa ka nguli mayde kin jogoo mo ton. ²⁵ Ko fii hari Daawuuda wi'irii nii fii makko, woo:

«Mi yi'ay Joomiraado on saa'i woo yeeso an, ko fii hari himo ka sengo jaamo an fii wota mi diwnu.

²⁶ Ko dun wadi si bernde an nden no heewi weltaare, denngal an ngal no e nder welo-welo, hay bandu an ndun fowtoto e nder tanyinaare.

²⁷ Ko fii a accoytaa wonkii an kin ka wonunde maybe, awa kadi a jabataa *Seniido maa on laatoon joldo.

²⁸ A andinii lan laawi ngurndan din, a hebbinay lan weltaare yeeso maa.»^e

²⁹ Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Musibbe, newnanee lan mi yewta on no laabiri fii Daawuuda oo baabiraawo meeden, on maynoodo surraa, mo tawata yenaande mun no woodaa haa jooni hakkunde men. ³⁰ Nde tawnoo ko o annabaajo, himo andi kadi wonde Allaahu on woondanii mo woondoore wonde o joddinay goddo e jurriya makko on ka jullere laamu makko. ³¹ O *hiitino fii immintinegol *Almasiihu

on, on mo accoytaake ka wonunde maybe ben, dun ko on mo bandu mun laatoytaako nolayndu. ³² Iisaa on non, Allaahu on immintinii mo, men fow ko men seedee dun. ³³ Alla bantirii mo ka sengo mun jaamo, o hendike e juude Baabaajo on ko fodanoo kon, dun ko Ruuhu Seniido on, kanko kadi o tippinii dun, wano wondon yiirude nii, e no wondon nanirde nii. ³⁴ Fii kala Daawuuda yahaali ka kammu, kono kanko tigi o wi'i:

◁Joomiraado on daalanii Joomi an on:

Joodor ka sengo an jaamo,

³⁵ haa mi wadfa aybe maa ben ka ley teppe maa.◻^f

³⁶ Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Awa yo *bolondaaji Isra'iila din fow andu e nder pellital wonde Allaahu on wadfi Iisaa, oo mo fempunodon, Almasiihu e Joomi.»

Fii Moftal Aranal ngal

³⁷ Bay be nanii dun, dun naati e berde mabbe den. Onsay be wi'i Petruusu e beya sahaabaabe: «Musibbe, ko hondun men haani wadufe?»

³⁸ Petruusu wi'i be: «Tuubee, mo kala e mon kadi *lootoo maande kisiyee e innde Iisaa Almasiihu on, fii yaafuyee junuubaaji mon din. Onsay on hebay dokkal Ruuhu Seniido on. ³⁹ Ko fii fodaari ndin ko fii mon e fii sibbe mon ben e fii kala wodfitiido, dun ko kala ben be Alla Joomiraado men on noddoyta.»

⁴⁰ Awa ko kongudi duuduudi goo kadi o seeditorani be, e himo waajotonoo be kadi, wi'a: «Dandee hoore mon e nguu jamaanu boyliingu.» ⁴¹ Ben jabube kongol makko ngol, lootaa maande kisiyee. Nden pande ko wa guluuje tato yimbe beyditi e mabbe.

⁴² Onsay be duumii e janndeeji ben sahaabaabe, e mottondirgol fii jukkere endan e jaamidugol e toragol Alla. ⁴³ Nalaw hebi mo kala e mabbe. Tawi sahaabaabe ben no wadaynoo kaawakeeji moyyi e maandeeji heewudi. ⁴⁴ Onsay gomdinnoobe ben fow wontidi, be hawti piiji din fow. ⁴⁵ Be yeeyi keyeeji mabbe din e ko wonani be kon, be senditi dun hakkunde mabbe, mo kala e ko hatonjini kon. ⁴⁶ Tawi pande woo e nder wakkilaare mabbe e nanondiral hiibe wontidi, hiibe ka *juulirde mawnde, awa kadi be jaamidayno ka nder cuudi, be jaamida e nder welo-welo e bernde laabunde, ⁴⁷ be manta Alla, be hebayno kadi sulfu jamaa on fow. Joomiraado on kadi no beydiraynoo *moftal mabbe ngal pande woo ben wonaabe dandeede.

3

Fii no Jukkunnaajo Nawndiraa ka Dambugal Juulirde Mawnde

¹ Nande goo, tawi Petruusu e Yuuhanna no yahude ka *juulirde mawnde ka waqutu juuleteedo e saa'i sappoo e jowabo on. ² Dun hawrondiri aaden jibindinaado e boofoyaagal no addeede joddfinee ka dambugal juulirde mawnde wi'eteengal Dambugal Fotungal, fii toragol naatoobe ben ka juulirde, wano woowirannoo mo non kanko jukkunnaajo on pande woo. ³ No o yiirunoo Petruusu e Yuuhanna no e fii naatugol, o torii yo be okkor mo. ⁴ Kono Petruusu e Yuuhanna

tenyini mo, be wi'i: «Ndaarii men!» ⁵ Kanko kadi o tenyini be, himo tanyininoo hebirgol be godfun.

⁶ Kono Petruusu wi'i mo: «Mi maraa kaalisi maa kanje, kono non mi okkorte ko mi jгии kon. Immo, waawaa yahude e innde Iisaa Almasiihu on, oo jeyaado Naasirata!» ⁷ Onsay kanko Petruusu o jogori mo jungo makko jaamo ngon, o immini. Tun koyde on den e kolbulu mun den sattiti. ⁸ O hawtii kisan, o nangani yaadu, o naatidi e mabbe ka juulirde mawnde e hoore himo yaha hoccoo, manta Alla. ⁹ Jamaa on fow yi'i himo yaha manta Alla. ¹⁰ Bay be anditii wonde ko kanko joodotonoo toroo ka dambugal juulirde mawnde wi'eteengal Fotungal, be njaldi dun, be haawii fii kon ko o wadanaa.

Fii Waaju Petruusu Dimmu ngun

¹¹ Kono tawi on jukkunnaajo alaa seedude e Petruusu e Yuuhanna. Jamaa on fow dogiri ka be woniri ton, dun ko ka tungarru wi'eteendu *Tungarru Sulaymaana, e hoore hibe njaldi. ¹² Bay Petruusu yi'ii dun, o wi'i jamaa on: «Ko onon yo *Isra'ilayankeebe, ko fii hondun njaldandon fii dun? E ko fii hondun ndaarirton men nii, wa si ko doole amen maa dewal amen men imminiri oo neddo, o waawi yahude?» ¹³ Awa kadi on Alla Ibraahiima e Issaaqa e Yaaquuba, dun ko on Alla baabiraabe men ben, o mawniniino on Jiyaado makko, dun ko Iisaa, on mo hendinnodon Pilaatu lando on, yeddudon, dun ko on mo o aadiino accitugol. ¹⁴ Kono onon yeddudon on *Seniid Feewudo, toridon sulfu fii yo on accitane warnoodo yimbe goo, ¹⁵ wardon on wondo dayyere ngurndan dan. Kono Allaahu on immintinii mo e hakkunde maybe ben. Ko men seedee dun. ¹⁶ Ko tippude e gomdingol innde makko nden kanko Iisaa, wadi si oo neddo sattiti. Ko e immorde e innde Iisaa nden e gomdingol e mayre on wadi si oo neddo yedaa cellal timmungal yeeso mon on fow.

¹⁷ «Jooni non yo musibbe, mido andi, onon e hooreebe mon ben, ko angal andude warrunodon dun. ¹⁸ Kono ko non Allaahu on laatiriri kon ko o longinoo annabaabe ben fow ko adii dun, dun ko wonde *Almasiihu makko on no haanunoo tampude. ¹⁹ Jooni non, tuube, ruttodon fii yo junuubaaji mon din monte, ²⁰ fii no Joomiraado on yedira on saa'iiji fowtere immorde e makko, e fii no o additirana on on Almasiihu mo fodanodon, dun ko Iisaa. ²¹ Himo haani wonude ka kammu ton haa tuma Allaahu on heydintini ko o daalirnoo annabaabe makko laabube ben kon fow gila law. ²² Muusaa wi'uno: «Alla Joomiraado mon on yaltinanoyay on annabaajo wa'udo wa an min e hakkunde musibbe mon ben. Ko yo on hedoyo kala ko o wi'oyi on. ²³ Kono kala on mo hedoyaaki on annabaajo, o suutete e hakkunde jamaa on.»

²⁴ Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Annabaabe *hiitinoobe ben fow, gila e Samu'ila haa e hikkiibe e makko ben, hari hiitinoke fii dee palaade doo. ²⁵ Ko onon woni bibbe annabaabe ben e *ahadi ndi Allaahu on yettannoo baabiraabe men ben, ka o daalannoo Ibraahiima wonde: «Beynguureeji aduna on fow barkinte sabu jurriya maa on.»g ²⁶ Ko fii mon onon taho Allaahu on addirnoo oo Jiyaado makko, mo o immintini e hakkunde maybe ben, fii ko barkinira on, sendugol mo kala e mon e wadugol ko boni.»

4

Fii no Petruusu e Yuuhanna Addiraa yeeso Mawbe ben

¹ Wa fewndo ko Petruusu e Yuuhanna yewtata d'un jamaa on, *yottinoobe sadaka ben e hooreejo aynoobe *juulirde mawnde nden e *Sadduusiyaabe ben ari. ² Ko fii hari be haabii ko ben woni waajaade jamaa on kon e ko ben woni fanginde kon wonde ko e Iisaa ummutal maybe ben woni. ³ Be fawi be juude. Bay hari nibbii, be soki be haa bimbi nden jande. ⁴ Kono buy e nanunoobe din kongudi mabbe gomdini, adadu ben yimbe gomdinbe ko wa be guluuje njowo.

⁵ Bimbi nden jande yeesoobe Yahuudiyankeebe ben e mawbe mabbe ben e jannoobe fii Sariya ben mottondiri Yerusalaam, ⁶ wondude e Hannaana, d'un ko yottinoowo mawdo sadaka on, e Qayaafa e Yaayaa e Iskandar, e beya jeyaabe e gorol yottinoowo mawdo sadaka on. ⁷ Be addi Petruusu e Yuuhanna hakkunde mabbe, be landii be, be wi'i: «Hara ko mbawdi hondi maa innde honde wadirdon d'un?»

⁸ Onsay Petruusu heewudo *Ruuhu Seniido on wi'i be: «Ko onon yo yeesoobe jamaa e mawbe, ⁹ bay hande meden landiteede fii moyyere nde men wadani aaden jukkunnaajo, e noone no o ndikkiniraa, ¹⁰ awa andee fota, jamaa *Isra'iila on fow kadi anda, ko e innde Iisaa Almasiihu on, oo jeyaado Naasirata, d'un ko on mo fempunodon, Alla immintini mo e hakkunde maybe ben, ko sabu on oo neddo selliniraa, o darii yeeso mon doo. ¹¹ Ko Iisaa on woni: «Hayre nde onon mahoobe ben hawkunodon nden wontii hittunde ka sobbundu.»^h ¹² Ko fii kisiyee hebertaa goddo goo si wonaa Iisaa Almasiihu on, sabu hay gooto okkaaka innde goo ka ley kammu doo, nde waaweten dadirde sabu mun si wonaa nde makko nden.»

¹³ Bay be yi'i pellital Petruusu e Yuuhanna ngal, d'un njaldini be. Be ndaari be tawi bee ko be yinkoy koy jangaa, be anditiri be ko be wodaynoo e Iisaa kon. ¹⁴ Nde tawnoo jawndaado on no darii takko mabbe, be tawi alaa fus ko be jaaboo. ¹⁵ Be yamiri yo ben yaltine, be accana be mbatirdu ndun. Onsay be diisondiri hakkunde mabbe, be wi'i: ¹⁶ «Ko hondun wadeten bee? Ko fii no henani kala hodudo Yerusalaam wonde bee wadii kaawake moyyo tiidudo, en waawataale yeddude d'un. ¹⁷ Jooni non, fii wota d'un lollu furi nii e hakkunde jamaa on, haden be, sattinanen be wota be wowlan hay gooto nden innde hande kadi.»

¹⁸ Onsay be nulitani Petruusu e Yuuhanna, be tojani be few waajagol maa janna e innde Iisaa. ¹⁹ Kono Petruusu e Yuuhanna jaabii be, wi'i: «Hara no fewi yeeso Alla ka men doftoo on, men acca Alla? ²⁰ Naawanee hoore mon dundon, ko fii men waawataa ronkude wowlude ko men yi'irnoo gite amen den kon e ko men nanirnoo noppi amen din kon.»

²¹ Be beydi be sattinande fii d'un, kono bay be hebaali feere no be donkinira be, sabu ko jamaa on fow wonnoo mawninde Alla fii kon ko wadi don, be acciti be. ²² Tawi on neddo sellinaado, mo kaawake moyyo on wadaa e hoore mun, burnii duubi cappande nay.

Fii no Gomdinbe ben Torori Alla

²³ Bay Petruusu e Yuuhanna accitaama, be yaari ka dimmoobe maβbe ben, be fillitanii ben kala ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawβe ben wi'i be kon. ²⁴ Bay ben nanii ko be wi'i kon, be hawtiti, be ewnii Alla, be wi'i: «Ko an yo Joomiraado Tagudo leydi e kammu e baharu e kala ko woni e mun, ²⁵ ko an daalirnoo Ruuhu Seniido on, longindaa oo jiyaado maa, d'un ko Daawuuda oo baabiraawo amen d'undoo:

«Ko fii hondun leyyi d'in monondiranta,
e ko hondun jamaaji d'in joganii d'ii miijooji mehi?»

²⁶ Lambe aduna on no dartodi,
hikkondirβe e maβbe ben no wontidi,
dartii Joomiraado on e *Almasiihu makko on.ⁱ

²⁷ «Awa yaa an Alla, ka haqiiqa, e nder ndee saare d'oo, oo wi'eteedo *Heroodu e oo wi'eteedo Pilaatu Pontii, be wontiduno e be wonaa Yahuudiyanke ben, wondude e Isra'iilayankeeβe ben, be dartii oo Kurkantoodo ma Seniido, d'un ko Iisaa, on mo subidfaa. ²⁸ Be wadiri d'un faale maa on e bawgal maa ngal, fii timmingol kodduruyee maa on. ²⁹ Jooni non, yaa an Joomiraado, wattan yiili fii βee jokkube men, newnanaa kadi jiyaabe maa ben feɽɽninirgol daaluyeeji maa d'in pellital timmungal. ³⁰ Fontu sookewo maa ngon fii no jawndule e maandeeji e kaawakeeji moyyi wadira e innde Kurkantoodo ma Seniido on, d'un ko Iisaa.»

³¹ Bay be gaynii toraade, nokkuure nde be wonnoo e mun nden dimbii, be fow be heewi Ruuhu Seniido on, be woni e feɽɽninirgol daaluyee Alla on pellital.

Fii Moftal Gomd'inbe ben

³² Gomd'inbe ben fow wonti bernde wootere e miijo wooto, tawi hay gooto e maβbe wi'ataa ko jeyi kon ko halal mun, tawi ko be kafu e fow. ³³ Tawi *sahaabaabe ben no seeditora bawgal tiidungal fii ummutal Iisaa Joomi on, moyyere tiidunde kadi woni e hoore maβbe be fow. ³⁴ Tawi baaso alaa hakkunde maβbe, ko fii kala marnoodo ngesa maa suudu yeeyitayno d'un, adda coggu ko yeeyi kon, ³⁵ watta e juude sahaabaabe ben. Dun senditee, mo kala hendoo ko handi kon.

³⁶ Yuusufu kadi, d'un ko on mo sahaabaabe ben jammi Barnabaasi (ko woni firo d'un ko «wakkilinoowo»), on ko *Lewiyankeejo mo Siipuru, ³⁷ o yeeyi ngesa himo marnoo, o addi mbuudi d'in, o watti e juude sahaabaabe ben.

5

Fii ko Heβi Hanaaniya e Safirata kon

¹ Onsay gorko goo kadi wi'eteedo Hanaaniya e βeyngu mun Safirata yeeyi ngesa hiβe marnoo. ² E nder haldigal makko e βeyngu makko, o mari feccere coggu ko yeeyaa kon, o yetti ndeya feccere o watti e juude *sahaabaabe ben.

³ Onsay Petruusu wi'i mo: «Hanaaniya, ko honno Ibuliisa naatiri ka bernde maa haa ka fenanaa *Ruuhu Seniido on, maraa feccere coggu ngesa mban. ⁴ Ado a yeeyude mba, wonaa an jeyunoo mba? E bay a yeeyii mba, wonaa an jeyunoo coggu mabba on? Ko fii hondun non

wadandaa ka bernde maa sifa ngal kuugal? Awa hinaa yimbe ben fenandaa, kono ko Alla.»

⁵ Nde Hanaaniya nanirnoo dɪn kongudɪ, o yani, o maayi. Tun kulol njanol hebi ben hedɪnoobe dɔn fow. ⁶ Onsay sukaabe ben immii wadɪ kasanngɛ e makko, be nabi mo, be surroyi.

⁷ Bawto dɔn, bay wa saa'iiji tati feyyii, beyngu makko ari e hoore o andaali kon ko wadɪ. ⁸ Onsay Petruusu wi'i mo kanko debbo on: «Yeeto lan si tawii ko nguu coggu doo yeeyudon ngesa mban.»

Debbo on jaabii mo, wi'i: «Eyyo, ko nguu coggu doo.»

⁹ Petruusu wi'i mo fahin: «Ko fii hondun haldandɔn ndarndagol Ruuhu Joomiraado on? Awa e hino surroybe moodi maa ben ka dambugal daa. Be nabete an kadi.»

¹⁰ Don kisan o yani e ley koyde Petruusu, o maayi. Wa ko sukaabe ben naatata, be tawi kanko debbo on kadi o maayii. Be nabi mo, be surroyi takko moodi makko. ¹¹ Kulol moolanaangol kadi hebi *moftal ngal fow e kala nanunooɓe fii dɔn.

Fii Kaawakeeji Moyyi dɪ Sahaabaabe ben Wadɪ

¹² Tawi sahaabaabe ben no wadude maandeeji e kaawakeeji moyyi duududɪ hakkunde jamaa on. Hari kambe gomdɪnɓe ben fow hibe mottondiri e nder nanondiral maɓɓe ka *Tungarru Sulaymaana. ¹³ Tawi jamaa on no mantude be fota, kono hay gooto e maɓɓe suusataano be badaade. ¹⁴ Tawi jande woo wonbe gomdinde Joomi on no beydaade fota, hara ko worbe e rewbe. ¹⁵ Awa kadi nawnube no addetenoo ka sera ballaɗe, wallinee e buutuujɪ maa e gate, fii nde Petruusu no feyya, hay si ko yo dɔwɔdi makko ndin hawru e godɔo e maɓɓe. ¹⁶ Lappi lappi yimbe no wuggotonoo iwa e deya ca'e heedude e Yerusalaam, be addora nawnube ben e be jinna tampini, ben fow sellinaa.

Fii no Sahaabaabe ben Naawiraa

¹⁷ Onsay *yottinoowo mawɔo sadaka on e kala wondunooɓe e makko, dɔn ko ndee fedde bee *Sadduusiyaabe, be hawtodi e nawliigu timmungu. ¹⁸ Be fawi sahaabaabe ben juude, be soki be. ¹⁹ Kono e nder on jemma, malaa'ikaajo Joomiraado on udditi baafe kaso ngon, o yaltini be, o wi'i be: ²⁰ «Yahee wonoyon ka *juulirde mawnde, feppinanon jamaa on kala kongudɪ fii dɔn ngurndan kasan.»

²¹ Bay be nanii dɔn, no weetirnoo, be naatoyi ka juulirde mawnde be woni e waajagol.

Onsay yottinoowo mawɔo sadaka on e wondiɓɓe mun ben hewti, be nodditi dental fewjoobe ben, e dental mawbe *Bani-Isra'iila'en ben fow, be immiini ko yahana sahaabaabe ben ka kaso. ²² Bay ben suufaabe hewtii, laatii be tawaali beya ka kaso. Be yiltitii be huntii be, be wi'i: ²³ «Men yahuno, men tawi kaso ngon no sokiraa no holnori, ayninaabe dame dɔn kadi mo bee e ka woni. Kono bay men udditii, men tawaali hay gooto nder ton!» ²⁴ Nde hooreejo aynoobe juulirde nden e hooreeɓe yottinoobe sadaka ben nanirnoo dɪn kongudɪ, be jibii fii ben e ko honno fii dɔn sakkitoroyta.

²⁵ Tun godɔo ari, wi'i be: «E hino yimbe be sokunodɔn ka kaso ben ka waajotoo jamaa on ka juulirde mawnde too!»

²⁶ Onsay hooreejo aynoobe ben e suufaafe mun ben yahani be, addi e baawo doolugol be, sabu hiibe hulunoo wota jamaa on fidir be kaaye. ²⁷ Bay be addii be, be darni be yeeso dental fewjoo be. Onsay yottinoowo mawdo sadaka on landori be nii, wi'i: ²⁸ «Hid'on andi hari men hadiino on few waajorgol ndee innde! Jooni non e hino on lannii lollinde waajuuji mon din Yerusalaam. E hoore dun hid'on faalaa fawude kii wonkii oo nedfo e hoore amen!»

²⁹ Onsay Petruusu e sahaabaabe ben jaabii be, wi'i: «Ko Alla doftetee edii yimbe ben. ³⁰ On Alla baabiraabe men ben immintinii Iisaa, on mo warirdon fempugol e leggal, wenga. ³¹ Allaahu on bantirii mo ka sengo mun jaamo, wadii mo Ardotoodo e Dandoowo fii okkugol *Isra'iila'en feere no be tuubira e no be yaaforanee junuubaaji. ³² Menen e Ruuhu Seniido mo Allaahu on yedi ben doftiibe mo, ko men seedee dun.»

³³ Bay ben nanii ko ben sahaabaabe wi'i kon, be hiibii haa be faalaa be warude. ³⁴ Kono Fariisiyaajo jannoowo fii Sariya on, wi'eteedo Gamaliyiila, mo jamaa on fow hoolii, hawtii ka nder dental, yamiri yo ben sahaabaabe yaltine ton taho. ³⁵ Onsay o wi'i: «Ko onon yo Isra'iilayankeebe, wattanee yiila e ko miijid'on wadugol bee kon. ³⁶ Ko fii hid'on andi neebaali ko Teyodaasu, waditiido ko teddufo, immii, mo wa yimbe teemedde nayo iwtirnoo baawo mun. Kanko Teyodaasu o waraa, doftinoobe mo ben fow lancaa. E hoore dun hay huunde nantaaka. ³⁷ Bay feyyii e on, wi'eteedo Yudaasi, jeyaado Jaliilu, immii ka fewndo windito. O dabbi yimbe ko iwtira baawo makko, on kadi mulaa, doftinoobe mo ben fow kadi saakitaa. ³⁸ Jooni min mi wi'ay on, tertee bee yimbe, acciton be, be yaha. Si tawii dee ebboojje maa dee kuude ko e neddanke'en iwi, de bonoyay. ³⁹ Si tawii non ko e Alla iwri, haray on waawataa de bonnude. Reenee fii wota on wonu habidoobe e Alla!»

⁴⁰ Be fow be iwtiri e baawo ko o wi'i kon. Onsay be nodditi sahaabaabe ben, be focci be, be hadi be wowlugol innde Iisaa, be acciti be. ⁴¹ Kambe kadi be yalti ka hakkunde dental e hoore hiibe weltii ko tawi kon hiibe foddi e aybineede fii innde Iisaa nden. ⁴² Tawi be haabataano waajagol janna ka juulirde mawnde e ka cuudi fii Kibaaru Moyyo Iisaa Almasihu on.

6

Fii no Taalibaabe ben Todfornoo Yeesoobe ko Wallitoo be

¹ Nde tawnoo taalibaabe ben no beydaade tun e den bald'e don, Yahuudiyankeebe wowloobe haala Gereeki wonbe hakkunde mabbe ben woni e nurnurtugol beya Yahuudiyankeebe, sabu ko be welsindii wad'angol keynguube mabbe ben ko ben handi jande woo kon. ² Onsay *sahaabaabe ben sappoo e dido nodditi taalibaabe ben no be fotata fodde, be wi'i ben: «Haanaa ka acciten daaluyee Alla on fii sendugol naameteeki tun. ³ Ko dun wadi, yo musibbe, subee hakkunde mon yimbe njeedido, hara ko holniibe, heewube Ruuhu Allaahu on e faamu, ko halfinen dee golle. ⁴ Dun, menen men duumoto e toragol e kurkanagol daaluyee on.»

⁵ Din kongudii weli be no be fotata fodde. Onsay be subii oo wi'eteedo Astefaana, on ko nedfo heewudo gomdinal e *Ruuhu Seniido on, e Filiipu e Porokoor e Nikanuura e Timuuna e Parmeena e

Nikolaasi mo ka wi'etee don Antiyoosi-Sirii, on ko naatunoodo e diina Yahuudiyanke. ⁶ Onsay be weebitani be sahaabaabe ben, ben *fawi juude mun den e hoore maβbe, du'anii be.

⁷ Tawi daaluyee Alla on no layude tun, adadu taalibaaβe ben no beydaade fota e nder Yerusalaam. E hoore don jamaa *yottinoobe sadaka duudufdo no doftaade gomdinal ngal.

Fii no Astefaana Nangiraa

⁸ Tawi Astefaana, on heewufdo sulfu e bawde, no wafaynoo kaawakeeji moyyi mawdi e maandeeji e hakkunde jamaa on. ⁹ Onsay wobbe be Sireonii e be Aleksandiri e bee be Silisii e be *Aazii, wonnoobe ka juulirde wi'eteende Juulirde Rindinaabe, be woni e yeddondirgol e Astefaana. ¹⁰ Kono tawi be alaa kutu dartagol faamu makko ngun e kongufi di Ruuhu Allaahu on longinaynoo mo din.

¹¹ Onsay be yeeni wobbe yo wi'u: «Men nanirii mo kongufi hoynuufi Muusaa e Alla!» ¹² Ko nii be yuuniri jamaa on e mawbe ben e jannoobe fii Sariya on, ben ari nangiri Astefaana doole, be nabi mo ka dental fewjooβe ben. ¹³ Tawi hiβe ebβi wobbe ko seeditoo fenaande, ben wi'i: «Oo neddo no jokki aybingol nokkuure hormorde nden e Sariya on. ¹⁴ Ko fii men nanii himo wi'a wonde, Iisaa, oo jeyaado Naasirata, lancay ndee nokkuure, o wayla kadi naamuuji di Muusaa wadani en din.»

¹⁵ Onsay ben wonnoobe ka dental don ndaari mo kanko Astefaana, tawi yeeso makko ngon wa'itii wa yeeso malaa'ikaajo.

7

Fii Yewtere Astefaana nden

¹ Onsay *yottinoowo mawdo sadaka on landii mo, wi'i: «Hara don ko non woniri?»

² Astefaana jaabii, wi'i: «Ko onon yo musibbe an e baabiraabe an, heditee! Alla Jom Mangural on feepanno Ibraahiima ben men fewndo ko o wonnoo Mesopotamii, don ko ado o hodfoye Haraana. ³ O daalanno mo, o wi'i: «Yaltu ka leydi maa e ka bolondaa maa, yahaa haa e leydi ndi mi holloyte.»

⁴ Kanko Astefaana o wi'i kadi: «Onsay o yalti e ndin leydi ben Kaldiyankeβe, o hodfoyi Haraana. Bay ben makko faatike, Allaahu on addi mo kanko Ibraahiima haa e ndii leydi ndi wondon e mun jooni. ⁵ E hoore don o yedaali mo ndondi woo e ndii leydi, hay non yeru ka o tippa koyngal. Kono o fodi mo okkugol mo ndi, ndi wona halal makko kanko e jurriya makko aroyoowo baawo makko on. Wa fewndo ko Alla daalani mo don, hari o maraa biddo. ⁶ Allaahu on daalani mo kadi wondema jurriya makko on aroyay nde daakoyii e leydi jananiiri, wonbe e ndin leydi kurkoya be, tampina e nder duufi teemedde nay. ⁷ Kono o daalani mo kadi, o wi'i: «Ko min jaawata on jamaa kurkoydo be. Bawto don, be yaltoya ton, be rewoyammi e ndee nokkuure doo.»^k ⁸ E hoore don Allaahu on yettodi e makko *ahadi ndi maande mun woni *sunninegol. Ko e nder don Ibraahiima daji Issaaqa, o sunnini mo ka nalaande jeetatabere. Issaaqa wadiri

non Yaaquuba, Yaaquuba kadi wadiri non e maamiraabe men ben, dun ko bibbe makko ben sappoo e dido.

⁹ «Ben maamiraabe men nawli Yuusufu, be yeeyi mo fii nabegol *Misira. ¹⁰ Kono tawi Alla no wondi e makko, o sorti mo e nder din tampereeri makko fow, Alla okki mo sulfu e faamu yeeso Fir'awna. On lando Misira wadi mo ardotoodo leydi Misira ndin, e ka galle makko kanko lando on. ¹¹ Bawto dun, heege wadi e nder leydi Misira ndin fow haa hewtoyi *Kanaana, tampere nden tiidi, tawi ben maamiraabe men alaa hebude ko jaama. ¹² Yaaquuba nani wonde jaamete e woodi Misira. Ka laawol aranol, o immi faybe makko ben, dun ko maamiraabe men ben. ¹³ Ka laawol dimmol, Yuusufu andintinii ben-gootoobe mun ben, ko onsay Fir'awna andi iwdi Yuusufu ndin. ¹⁴ Onsay Yuusufu immi ko yahana ben makko Yaaquuba e beynguure mun nden fow, tawi ben no yonunoo cappande njeediido e njowo. ¹⁵ Kanko Yaaquuba o yahi Misira. Ko don kanko e ben maamiraabe men be faatii. ¹⁶ Be nabaa Sakiima, be wattinoyaa ka berde de Ibraahiima ittunoo kaalisi soodi Sakiima don e juude bibbe Hamuura ben.

¹⁷ «Nde tawnoo saa'i on badike ka Allaahu on hunna ko o fodunoo Ibraahiima kon, tawi jamaa makko wondo Misira on, no burtude tun duudude, ¹⁸ haa nde goddo mo andaano Yuusufu laamii Misira. ¹⁹ On lando dayni lepol men ngol, o tampini maamiraabe men ben haa o hawkini be bibbe mabbe ben fii wota ben wuuru. ²⁰ Ko fewndo on saa'i don Muusaa jibinaa, tawi himo labaa yeeso Alla. O muyninaa lebbi tati ka galle ben makko. ²¹ Bay o accaama ka yaasi, jiwo Fir'awna on hocci mo, ne'iri mo wa biddo mun. ²² Onsay Muusaa jannaa gande Misirayankooobe ben fow, o woni tiida-kongudi e kuude.

²³ «Bay wonii o timminii duubi cappande nay, o miijii e bernde makko fii yewtoyagol musibbe makko ben, dun ko *Bani-Isra'iila'en. ²⁴ O yi'i goddo e ben musibbe makko no tampinee. O ari dandugol mo, o yottanii mo, o wari Misirayankoojo on. ²⁵ Tawi himo sikka musibbe makko ben faamay wonde Allaahu on yedii be kisiyee tippude e sookeeje makko den, kono kambe be faamaali dun. ²⁶ Bimbi nden jande, o yaltiti e hakkunde wobbe e ben musibbe makko ka piirata, o woni e moyyintingol hakkunde mabbe, o wi'i be: «Ko onon woni musibbe, ko fii hondun mo kala e mon no tampina oya?»

²⁷ «Kono wonnoodo tampinde nokondo mun on wiggii Muusaa, wi'i: «Ko hombo wadu-maa lando e jaawoowo e hoore amen? ²⁸ Kaa a faalaa lan warude, wano warirdaa Misirayankoojo on non hanki?» ²⁹ Sabu ngol kongol, Muusaa dogi, yahi daakoyii e ndii leydi wi'eteendi Midiyaani, o daji don bibbe dido.

³⁰ «Duubi cappande nay bawto dun, malaa'ikaajo feepani mo e loyngol yiite ka pitahun woni sumude ka wulaa fello *Sinaayi. ³¹ Bay o yi'ii dun, kanko Muusaa o njaldi fii kon ko o yi'i. Nde tawnoo himo badaade fii tenyingol, o nani Joomiraado on no wi'a: ³² «Ko min woni Alla Joomiraado baabiraabe maa ben, Alla Ibraahiima e Issaqa e Yaaquuba.» Onsay Muusaa diwni, tawi suusataa ndaarirde ton.

³³ «Joomiraado on daalani mo kadi, wi'i: «Solu pade maa den, ko fii ndee nokkuure nde wondaa e mun ko nokkuure hormorde.» ³⁴ O daalani mo kadi, o wi'i: «Mi yi'ii tampere jamaa maa wondo Misira on,

mi nanii woytaango mabbe ngon, mi jippike fii jattngol be.› O daalani mo kanko Muusaa, o wi'i: ‹Mid'o imminde ma Misira.›

³⁵ Kanko Astefaana o wi'i kadi: ‹Ko Muusaa on mo be hayfinnoo be wi'i: ‹ko hombo wafu-maa lando maa jaawoowo?›, ko on Alla immini tippude e ballal malaa'ikaajo feepannoodo mo ka pitahun on fii wonugol lando e sottoowo. ³⁶ Ko on yaltini be e hoore wafugol kaawakeeji e maandeeji e nder leydi Misira, haa nabani ka *Baharu Bodeejo e ka wulaa e nder duubi cappande nay.

³⁷ Ko Muusaa wi'unoo Bani-Isra'iila'en wonde: ‹Alla yaltinanoyay on annabaajo wa'udo wa an min e hakkunde musibbe mon ben.›^m

³⁸ Fewndo ko jamaa on mottondirnoo ka wulaa, ko kanko wondunoo e malaa'ikaajo yewtaynoodo mo on ka fello Sinaayi, wondude kadi e maamiraaabe men ben. Ko kanko kadi Alla yedi daaluyeeji ngurndan din fii hewingol en di. ³⁹ Kono tawi maamiraaabe men ben faalaaka mo doftaade, be bugitii mo, tawi berde mabbe ko Misira fewti. ⁴⁰ Be wi'i *Haaruuna: ‹Moyyinan men allaaji ko ardo men. Ko fii men andaa ko hebi Muusaa oo yaltindo men leydi Misira.› ⁴¹ E nder den balde don be moyyini nandolla ga'un nagge, be addani ndun nandollaru sadaka, be weltori kon ko be moyyiniri juude mabbe. ⁴² Onsay Allaahu on hucci be, o accidi be e rewugol koode den ka kammu, wano windori non ka deftere annabaabe ben, ka o daali don:

‹Ko onon yo bolondaa *Isra'iila,

fewndo hirsaynodon wadon sadakaaji ka wulaa

e nder duubi cappande nay,

hara ko min wadanaynodon dun?›

⁴³ Kono bay on rewii oo allaajo wi'eteedo Muluuka, on rewii kadi ndee hoodere oo allaajo mon wi'eteedo Ronfa, din nandollaaji di moyyindon fii ko rewon, min kadi mi bugoto on toonin *Baabiila.›ⁿ

⁴⁴ ‹Tawi maamiraaabe men ben no wondi e *rewirdu ndu seeditoore nden woni e mun ndun ka wulaa ton, wano yewtidaynoodo e Muusaa on yamirirnoo mo yo ndu moyyinire non, e sifa no o hollirnoo mo non kadi. ⁴⁵ Bay maamiraaabe men hikkiibe e bendon ben yettitii ndu, be yaadi e mayru, tippude e yamiroore Yaasuwa, e ndii leydi dii leyyi di Alla bugitinoo yeeso mabbe, ndu lutti don haa hewti e Daawuuda, ⁴⁶ on mo Allaahu on yedi sulfu, o torii ka o darnana Alla Yaaquuba on suudu, ⁴⁷ kono ko Sulaymaana wonnoo ko darnani mo suudu.

⁴⁸ E hin-le Jom Bural on hodataa e ko godfo mahiri juude, wano annabaajo on holliri non wonde, Alla daali:

⁴⁹ ‹Ko kammu ngun woni jullere laamu an nden, leydi ndin wonanimmi ka mi tippa.›

Joomiraado on daaluno:

‹Ko suudu hondu darnanton mi,

maa ko nokkuure honde wonantammi fowtorde?›

⁵⁰ E hara hinaa bawgal an mi warri dun fow?›^p

⁵¹ ‹Ko onon yo yimbe yoorahoreebe, be berde mun e be noppi mun uddi, onon non ko on dartotoobe soono woo *Ruuhu Seniido on, wano baabiraaabe mon ben dartoraynoo non! ⁵² E hara, ko hombo e annabaabe ben wonnoo mo baabiraaabe mon ben bittinaano? Hay be

warno ben adinoobe *hiitaade fii arugol Feewudo on, on mo janfidon wardon, ⁵³ d'un ko onon be huutoraali Sariya mo malaa'ikaabe ben hewtinnoo on on!»

Fii Piyeede Astefaana

⁵⁴ Bay ben nanii d'un, berde mabbe den sokii, be natindiri jiiye mabbe den, monee makko kanko Astefaana. ⁵⁵ Kono kanko Astefaana o burti heewude Ruuhu Seniido on, o tiggittii ka kammu, o yi'i annoora Alla on, o yi'i kadi Iisaa no darii ka sengo jaamo Alla. ⁵⁶ Kanko Astefaana, o wi'i: «Mi yi'ii kammu ngun no uddittii. E hino ka *Bii-Aaden on darii ka sengo jaamo Alla!»

⁵⁷ Onsay be fow be uddi noppi, be sonki e makko, be wubbani mo. ⁵⁸ Be radii mo haa ka baawo saare, be wariri mo kaaye. Seedeefe ben acci concii mun d'in e ley koyde suka no wi'ee Saawulu.

⁵⁹ Wa fewndo ko be fidata mo kanko Astefaana kaaye, tawi himo tororde nii, wi'a: «Ko an yo Joomi an Iisaa, jabbo wonkii an kin!»

⁶⁰ Onsay o jiccii kadi, o ewnii ko tiidi, o wi'i: «Joomi, wota a faw oo junuubu e hoore bee!» No o gaynirnoo wowlude d'un, o timmi.

8

¹ Tawi Saawulu no wonani fii mayde Astefaana nden.

Fii no Saawulu cukkori Moftal ngal

Nden jande jokkere mawnde hebi dental gomd'inbe wongal ngal Yerusalaam haa be fow be saakitii be yaari e ngal diiwal Yahuuda e Samariiya, si wonaa *sahaabaabe ben. ² Onsay yimbe be dewal ben surri Astefaana, be fesi mo kadi fota. ³ Tawi Saawulu kaɗun ko lancaynoodo *moftal gomd'inbe ben, ko fii himo naataynoo e cuudi fii wippitugol gomd'inbe ben, worbe e rewbe, o feroo ka kaso. ⁴ Ko ben saakitanoobe yahaynoo nokkeeli fow waajoo fii Kibaaru Moyyo on.

Fii no Kibaaru Moyyo on Lolliri Samariiya

⁵ Filiipu kadi yahi e saare jeyaande e diiwal *Samariiya, o waajii don fii *Almasiihu on. ⁶ Bay jamaa on nanii ko Filiipu yewtata kon, be yi'ii kadi maandeeji di o woni wadude d'in, be habbitii e konguɗi di o woni yewtude d'in. ⁷ Sabu tawde jinnaaji no yaltaynoo e yimbe duudube be di wonnoo e mun, e hoore hidi haaca ko tiidi, awa kadi maaya-banduube buy e bofoobe sellinaama. ⁸ Onsay welo-welo moolanaango wadi e nden saare.

⁹ Kono tawi ado d'un, gorko wi'eteedo Sim'uunu no e nden saare, wadaynoodo mbilankaaku naldina jamaa Samariiya on, waditiido ko tedduɗo. ¹⁰ Hari be fow, gila e tosooko on haa e burɗo mawnude on, hibe habbii e makko, hibe wi'a: «Oo ko bawgal Alla wi'eteengal Mawngal ngal!» ¹¹ Tawi hibe habbinoo e makko sabu tawde gila neebii himo naldiniraynoo be mbilankaakuuji makko. ¹² Kono bay be hoolike Filiipu on feppinand'o be innde Iisaa Almasiihu on e Kibaaru Moyyo fii *laamu Alla ngun, onsay worbe e rewbe *lootaa maande kisiyee. ¹³ Sim'uunu kadi gomd'ini. Bay o lootama maande kisiyee, tawi o seedataa e Filiipu. O watti yi'ude maandeeji mawɗi e kaawakeeji moyyi ka wadata, o naldi fii d'un.

¹⁴ Nde bee sahaabaabe wonbe Yerusalaam nanirnoo wonde hodube Samariiya ben jabii daaluyee Alla on, be imminani be Petruusu e

Yuuhanna. ¹⁵ Ben ari ka maɓɓe, ɓe toranii ɓe fii yo ɓe heɓu *Ruuhu Seniido on. ¹⁶ Ko fii hari Ruuhu Allaahu on jippaaki e hoore hay gooto e maɓɓe taho, hari ko maande kisiyee tun ɓe lootaa e innde Iisaa Joomi on. ¹⁷ Onsay Petruusu e Yuuhanna *fawi juude mun ɗen e hoore maɓɓe, ben heɓi Ruuhu Seniido on.

¹⁸ Bay Sim'uunu ndaarii tawii ko nde sahaabaabe ben fawunoo juude mun ɗen e hoore maɓɓe si ɓe okkaa Ruuhu Allaahu on, onsay o addani ɓe mbuudi, o wi'i ɓe: ¹⁹ «Yedee lan min kadi ngal bawgal, fii yo tawu kala mo mi fawi juude an ɗen e hoore mun heɓay Ruuhu Seniido on!»

²⁰ Kono Petruusu wi'i mo: «Yo kaalisiji maa ɗin halkodu e maa, ɓay hidfa sikka dokkal Alla ngal ko kaalisi heborta! ²¹ Ko fii a alaa geɓal, a alaa ndondi e nder ɗun, ɓay ɓernde maa nden laabaa yeeso Alla. ²² Tuubu fii ɗii miijooji bondi wondi ka ɓernde maa, torodaa Joomiraado on no ɗi yaaforee si no gasa. ²³ Ko fii mi yi'ii hidfa tumbii e nder hahhannde, hidfa humondiri e angal peewal.»

²⁴ Onsay Sim'uunu jaabii, wi'i: «Onon tigi toranee lan Joomiraado on fii kon ko wi'ufon wota hewtan.»

²⁵ Bay ben ɗido ɓe sahaabaabe ben imminnoo gaynii feɗɗinde daaluyee Joomiraado on e seeditanagol mo, ɓe yilitii Yerusalaam. E nder yilitagol maɓɓe ton, ɓe waajii fii Kibaaru Moyyo on e nder kodooli Samariyankeeɓe ɗuufudi.

Fii ko Wadi kon hakkunde Filiipu e Nuunaado mo Ecopii on

²⁶ Malaa'ikaajo Joomiraado on feɗɗani Filiipu, wi'i mo: «Immo jokkaa laawol iwungol Yerusalaam yaari Gaaza, ɗun ko ngol ka sengo ley, yaarungol ngol ka wulaa.» ²⁷ Onsay o immii o yahi, o haccii gorko *nuunaado mo Ecopii toowa ndarndeejo e nder laamateeri ndi debbo wi'eteedo Kandaas laamii e mun Ecopii. Tawi ko on gorko halfinaa ngaluuji on debbo fow, tawi on no arnoo Yerusalaam fii rewugol Alla. ²⁸ Ko on yilitotoo Ecopii, tawi himo joodii e hoore *giri-giriwal makko ngal pucci poofata, himo jangora deftere annabi Isaaya nden. ²⁹ Onsay Ruuhu Allaahu on yamiri Filiipu, wi'i: «Wuggo, hewtitodaa oo mo giri-giriwal.»

³⁰ Onsay Filiipu dogi. Bay o ɓadike on mo Ecopii, o nani on no janga deftere annabi Isaaya nden. O landii mo, o wi'i: «Hara hidfa faamude koo ko wondaa jangude?»

³¹ On gorko jaabii, wi'i: «Ko honno mi faamirta si godɗo sifanaaki lan?» Onsay o noddii Filiipu yo o yawu, o joodoo takko makko.

³² Tawi ko oo aaya ɗoo o wonnoo jangude:

«Himo ɗowiraa wa baalii hirsoyteengii,
hara o udditaali hunduko,
wa baalun mbobidankun tayoowo kun leebi.

³³ E nder ko o hayfinaa kon, ɓe fanni mo goonga.

Hara non ko hombo fillitotoo fii jamaanu makko ngun?

Ko fii ngurndan makko ɗan tayaama ka hoore leydi.»J

³⁴ Bay kanko nuunaado on o gaynii jangude ɗun, onsay o wi'i Filiipu: «Mi torike ma, andinan ko hombo oo annabaajo wowli fii mun, si ko kanko tigi maa si ko godɗo goo?» ³⁵ Onsay Filiipu yetti haala kan,

o fuddorani mo on aaya mo o jangi, o feɓɓinani mo Kibaaru Moyyo Iisaa on.

³⁶⁻³⁷ E nder yaadu mabbe ndun, be yi'oyi ka ndiyan woni. Onsay nuunaado on wi'i: «E hino ndiyan, ko hondun hadatammi *looteede maande kisiyee?»^P

³⁸ Onsay on nuunaado yamiri yo giri-giriwal ngal darne, o ukkodi e Filiipu ka ndiyan, on looti mo don maande kisiyee. ³⁹ Bay be yawii ka ndiyan, Ruuhu Joomiraado on jilii Filiipu, nuunaado on yiitaali mo hande kadi. O jokkiti laawol makko e hoore himo weltii. ⁴⁰ Filiipu kapun taw tun no Asduuda. Gila don o waajii fii Kibaaru Moyyo on e ca'e de o rewi e mun den fow haa o hewti Seezariiya.

9

Fii no Saawulu Gomɗiniri (Sah. 22.6-16, 26.12-18)

¹ Kono tawi Saawulu kapun no wadi ka wonkii mun kambirangol taalibaafe Joomi on mayde. Kanko Saawulu o yahi ka *yottinoowo mawdo sadaka on, ² o wi'i on yo o windu bataake haa e dee juulirde Yahuudiyankeefe wonde Damaasi, fii no o andira si tawii no woodi ton worbe maa rewbe jokkuɓe laawol Iisaa ngol, o yaha o habɓoya be, o adda Yerusalaam.

³ Bawto don, bay o yahii haa o badike Damaasi, tun nde wootere ndaygu iwri ka kammu ari, hundi mo. ⁴ O yani kisan ka leydi, o nani hawa no wi'a mo: «Saawulu, Saawulu, ko fii hondun wonda mi cukkanaade?»

⁵ On jaabii, o wi'i: «Ko an hombo nii, yaa an Joomi an?»

Onsay kanko Joomi on o jaabii mo, o wi'i: «Ko min woni Iisaa on mo wonda cukkaade. ⁶ Immo naataa e ndee saare doo, ben yeetoto ma ko haanudaa wafude.»

⁷ Tawi ben be o yaadaynoo no darii mbobidi hakkee kulol. Hibe nanaynoo kadi kan hawa, kono be alaa yi'ude hay gooto. ⁸ Onsay Saawulu immii ka leydi. Fii kala gite makko den no udditinoo, kono tawi o alaano yi'ude hay huunde. Be dowiri mo juude makko den haa Damaasi. ⁹ O woniri non balde tati o yi'aali, e hoore don o naamaa, o yaraa.

¹⁰ Kono tawi taalibaajo no Damaasi don wi'eteedo Hanaaniiya. Joomi on feɓɓinani mo, wi'i: «Hanaaniiya!»

O jaabii: «Naamu, yaa an Joomi!»

¹¹ Kanko Joomi on o wi'i mo: «Immo yahaa e ngal datal wi'eteengal Feewungal, landodaa fii oo wi'eteedo Saawulu mo Tarsiisu wondo ka galle Yahuuda, himo toraade don. ¹² E nder ko o torotoo kon, o feɓɓinanaa, o yi'i goddo no wi'ee Hanaaniiya, on no naata *fawa juude mun den e hoore makko fii yo o wuntu.»

¹³ Hanaaniiya jaabii, wi'i: «Joomi an, mi nanirii buy no wi'a wonde on neddo wadii boneeji duufufi e hoore laabube maa ben Yerusalaam. ¹⁴ Awa doo kadi hooreefe yottinoobe sadaka ben no newnani mo habɓugol kala jantotooɗo innde maa nden.»

P 8:36-37 8.37 Bindi goo no beyditi don ka lannoode aaya on: *Onsay Filiipu wi'i mo: «Si tawii hidfa gomɗini ittiri bernde maa nden fow, haray no gasa.» Onsay nuunaado on wi'i: «Miɗo gomɗini wonde Iisaa Almasihu on ko *Bidɗo Alla.»*

¹⁵ Kono Joomi on wi'i mo: «Yahu, ko fii on neddo ko aala mo mi subii fii ko lollina innde an nden yeeso be wonaa Yahuudiyanke ben e lambe ben e yeeso *Banii-Isra'ila'en. ¹⁶ Awa kadi mi hollay mo ko ittiri haa honto o tampirta innde an nden.»

¹⁷ Onsay Hanaaniya yahi. Bay o hewtii e ndun suudu ka on woni don, o fawi juude makko den e hoore Saawulu, o wi'i: «Ko an yo Saawulu musiddo an, ko Joomi Iisaa, on feejando ma ka laawol fewndo arataa, woni ko imminimmi fii yo a wuntu, awa kadi fii yo a heewu *Ruuhu Seniido on.» ¹⁸ Don kisan ko wa'itata wa kobolle iwi ka gite makko, saami, o wunti, o immii, o *lootaa maande kisiyee. ¹⁹ Bawto dun bay o naamii, o hetti doole makko den.

Fii no Saawulu Seeditorani Iisaa Almasiihu on

O wontidi e taalibaabe wonnoobe Damaasi don ben e nder balde. ²⁰ O fuddii kisan waajaade fii Iisaa ka juulirde, o wi'a jaka ko oo nun woni *Biddo Alla on. ²¹ Nanunoobe dun ben fow njaldi fota, be wi'i: «Hinaa oo giddanaynoo mulugol ben jantotoobe ndee innde Yerusalaam? Hinaa ko addunoo mo kadi ko fii nangugol ben wonnoobe jantaade nde, naba be yeeso hooreebe yottinoobe sadaka ben?»

²² Tawi kanko Saawulu himo burtude tun beydaade, himo njaldiniraynoo Yahuudiyankeebe wonnoobe Damaasi ben e dow banginirangol be pellital wonde ko Iisaa woni *Almasiihu on. ²³ Bay wontii don haa neebii, Yahuudiyankeebe ben diisondiri fii warugol mo. ²⁴ Kono Saawulu humpitii fii kan janfa mabbe. Tawi ben no aynunoo dame den jemma e jalorma fii no be warira mo. ²⁵ Onsay taalibaabe ben yettiri mo jemma, tumbi e nder debeere, be yawtini mo maadi ndin.

²⁶ Bay kanko Saawulu o hewtii Yerusalaam, o dabbi no o wontidira e taalibaabe ben, kono tawi fow no hulunoo mo, awa kadi hari be hoolaaki o wontii taalibaajo. ²⁷ Onsay Barnabaasi yetti mo, nabi takko *sahaabaabe ben. O sifanii be ko honno kanko Saawulu o yiidiri e Joomi on fewndo o yahata Damaasi e ko hondun Joomi on yewti mo e ko pellital hongal o waajori Damaasi e innde Iisaa. ²⁸ Gila dun, tawi o hayloday e mabbe Yerusalaam, o yewtira kadi pellital e innde Joomi on. ²⁹ Tawi himo yewtidaynoo kadi, yeddondira e Yahuudiyankeebe wowloobe haala Gereeki ben, kono tawi ben kadi no dabbeude no warira mo. ³⁰ Bay kambe sibbe wonbe e laawol gootol ben be humpitike dun, be nawri mo Seezariya, be itti mo don kadi, be nabi mo Tarsiisu.

³¹ Tawi buttu no wonani *moftal ngal e nder dee leyde doo fow, dun ko dee diiwe Yahuuda e Jaliilu e Samariya. Tawi hibe mawnude e nder gomdinal ngal, awa kadi hibe wuuri e nder yankinaare Joomiraado on, hibe beydorde kadi ballal Ruuhu Seniido on.

Fii no Iiniya Ndikkiri e fii Wurniteede Taabiita

³² E nder ko Petruusu jindata e nokkeeli din fow kon, o yahi ka bee gomdinbe hodube Lidaa. ³³ O tawi don goddo, maaya-banduujo, no waalii e danki gila duubi jeetati, on no wi'ee Iiniya. ³⁴ Kanko Petruusu o wi'i mo: «Iiniya, Iisaa Almasiihu on sellinii ma! Immo an tigi, weyyitaa danki maa kin!» O immii kisan. ³⁵ Bay hodube Lidaa ben e bee ka hollaande Saruuna fow yi'ii dun, be gomdini Joomi on.

³⁶ Tawi kadi debbo okaynoodo fota, wada kuude moyye, no hodunoo Jaffaa, on no wi'ee Taabiita. (Ko woni firo d'un e haala Gereeki ko Dorkaas.) ³⁷ On debbo nawni e den balde don, o maayi. Bay be gaynii fewnude mo, be nafi mo, be wallinoyi e nder suudu goo ka koore dow. ³⁸ Nde tawnoo Lidaa e Jaffaa wof'dondiraa, awa kadi hari taalibaaabe ben andii wonde Petruusu no Lidaa don, be immini yimbe dido ko yahana mo, wi'a: «Yandi men torike ma arugol tinna, hara a neebaali.»

³⁹ Onsay Petruusu immii, yaadi e mabbe. Bay o hewtii, be yawni mo ka koore e ndun suudu. Rewbe keynguube ben fow badii mo no wulla, e hoore hibe holla mo dolokkaaji e burmusuuji di kanko Dorkaas o moyinaynoo wa fewndo ko o wondi e mabbe.

⁴⁰ Onsay kanko Petruusu o yaltini be fow ka yaasi, o jiccii, o torii. Bawto d'un o fewtiti furee on, o wi'i: «Taabiita, immo!» Onsay kanko Taabiita o udditi gite den, o yi'i Petruusu, o immii, o joodii. ⁴¹ Kanko Petruusu o nangi mo jungo ngon, o immini, o noddi gomdinbe ben e keynguube ben, o watti mo e juude mabbe e hoore ko o wurdo. ⁴² Dun andii e nder Jaffaa fow, buy gomdini Joomi on. ⁴³ Kanko Petruusu o weeri Jaffaa don seeda ka garankeejo no wi'ee Sim'uunu.

10

Fii no Korneliyuusu Gomd'ini

¹ Tawi goddo no Seezariya don kadi wi'eteedo Korneliyuusu, on ko yeesoojo goo e nder dental suufaabe wi'eteengal dental be Itali. ² Tawi on ko dewo, kanko e yimbe suudu makko ndun fow hibe hulaynoo Alla, awa kadi himo wallaynoo misikinbe fota, duumoo e toragol Alla. ³ Fewndo ka baawo fanaa, o feppinanaa, o yi'i ko laabi poy, malaa'ikaajo Alla no naata ka makko. On malaa'ikaajo noddi mo, wi'i: «Korneliyuusu!»

⁴ Kanko Korneliyuusu o punnii mo e hoore himo huli. O wi'i malaa'ikaajo on: «Ko hondun wadi Koohojo?»

Kapun malaa'ikaajo on wi'i mo: «Torndeeji maa din e dokke de okkorɗaa misikinbe ben yentinaama fii ko anditee yeeso Alla. ⁵ Jooni immi wobbe ko yaha Jaffaa addanoye goddo no ton no wi'ee Sim'uunu jammaado Petruusu. ⁶ Himo weeri ka garankeejo wi'eteedo kadi Sim'uunu, on no hodi ka daande baharu.»

⁷ Nde on malaa'ikaajo yewtudo mo d'un yahirnoo, kanko Korneliyuusu o noddi kisan kurkaaduube makko dido e suufaajo dewo Alla goo tawanoodo e ben be o halfinaa. ⁸ Bay o gaynii be sifanaade d'un fow, o immini be Jaffaa.

Fii ko Petruusu Feppinanaa kon

⁹ Bimbi nden pande nde tawnoo hibe ka laawol, awa kadi be badike saare nden, Petruusu kadi yawi ka fowtorde hoore suudu tumbere jalorma fii toragol Alla. ¹⁰ O weelaa, o faalaa ko o paama. Wa fewndo ko o defantee, o feppinanaa goddun, ¹¹ o yi'i kammu ngun no udditii, o haynii huunde nanditaynde e sollewol fontiingol njanol jogaangol e cobbi din nay no tippoo waaloo ka hoore leydi. ¹² Tawi no e maggol kulle yaarayde koyde nay den fow e kala kulle daasotoode ka hoore leydi e colli wiirooji din fow. ¹³ O nani hawa no wi'a mo: «Petruusu! Immo waraa, paamaa!»

¹⁴ Kono kanko Petruusu o wi'i: «Oo'o Joomiraado! Ko fii mi jaamaali haa hande ko tuuni maa ko laabaa!»

¹⁵ Ka dimmun o nani hawa kan no wi'a mo: «Wota a jogor ko Allaahu on labbini kon wa ko tuuni.» ¹⁶ Dun wadiri non haa laabi tati. Bawto dun, nden huunde yentinaa kisan ka kammu.

¹⁷ Wa fewndo ko kanko Petruusu o jibii fii ko o feppinanaa kon, tawi e hino yimbe ka dambugal, dun ko bee be Korneliyuusu immini, humpitiibe fii nduu suudu Sim'uunu. ¹⁸ Be noddii, be landii si ko doo oo wi'eteedo Sim'uunu jammaado Petruusu weeri.

¹⁹ Fewndo ko Petruusu miijotoo fii ko o feppinanaa kon, Ruuhu Allaahu on wi'i mo: «E hino yimbe tato ka landotoo fii maa. ²⁰ Immo tippoda, yaadaa e mabbe, hara a sikkitaaki, ko fii ko min immini be.»

²¹ Onsay kanko Petruusu o tippii, o wi'i be: «E hino lan. Ko min wondon landaade fii mun. Ko fii hondun addi on doo?»

²² Be jaabii mo, be wi'i: «Ko hooreejo dental suufaa be wi'eteedo Korneliyuusu, aaden feewudo, huloowo Alla, mo jamaa Yahuudiyanke fow joganii kongol moyyol, woni ko malaa'ikaajo laabudo andini wonde yo o adde ka suudu makko fii hedagol kongudi maa din.»

²³ Onsay kanko Petruusu o werni be.

Bimbi nden jande, o immii, o yaadi e mabbe. Sibbe goo be Jaffaa dowti mo. ²⁴ Bimbii nden jande o hewtoyi Seezariiya, tawi kanko Korneliyuusu himo habbii be, tawi himo nodditi sibbe makko ben e yibbe makko hibbu be ben ka makko. ²⁵ Bay kanko Petruusu o hewtii, Korneliyuusu yahi jabbagol mo, yani ka ley koyde makko, o sujiani mo. ²⁶ Kono kanko Petruusu o banti mo, o wi'i: «Immo, min kadi ko mi neddo!»

²⁷ E nder ko o yewtidata e makko kon, bay be naatii, be tawi yimbe buy no moobii ton. ²⁸ Onsay kanko Petruusu o wi'i be: «Hidon andi Yahuudiyankeejo no tonjanaa ka takkondira e mo wonaa Yahuudiyanke maa ka on naata ka makko. Kono min, Alla hollii lan, haanaa ka goddo wi'a hay gooto no tuuni maa laabaa. ²⁹ Ko dun wadi, bay on imminii ko yahanammi, mi arii e hoore mi sattinaali. Jooni non mi landike on, ko fii hondun addirdon mi?»

³⁰ Korneliyuusu wi'i mo: «Hari mido toroo Alla ka suudu an ka baawo fanaa, mi yi'i gorko borniido concii jalbudii no darii yeeso an, gila dun wadii nii balde nay. ³¹ On wi'immi: «Korneliyuusu, torndeeji maa din jabaama, Alla kadi maanditike dokke de okkorfaa miskinbe ben. ³² Jooni immi ko yaha Jaffaa, addane oo wi'eteedo Sim'uunu jammaado Petruusu. On no weeri e suudu garankeejo no wi'ee kadi Sim'uunu ka daande baharu.» ³³ Don kisan mi immini ko yahane, an kadi a moyyinii ko ardaa kon. Jooni non, men fow meden doo yeeso Alla fii hedagol ko Joomiraado on yamir-maa kon fow.»

³⁴ Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i: «Ka haqiiqa mi faamii dun, fow no fota yeeso Alla. ³⁵ E nder leyyi din fow, kala huludo mo, jokki peewal, o jabanay ontigi. ³⁶ O tippinani *Bani-Isra'ila'en daaluyee on, fii ko feppinana be Kibaaru Moyyo wondudo e buttu on, rewruude e Iisaa Almasihu on, on Joomi yimbe ben fow. ³⁷ Onon tigi hidon andi ko feyyunoo kon Jaliilu, haa hewtoyi diiwal Yahuuda ngal fow, bawto *lootagol maande tuubuubuyee ko Yaayaa waajinoo fii mun kon. ³⁸ E ko honno Allaahu on yediri Iisaa, oo jeyaado Naasirata, *Ruuhu Seniido on wondude e bawgal, dun ko on yahaynoodo hen

fow, wada moyyere, sellina be jinna nangunoo fow, sabu tawde Alla no wondunoo e makko.

³⁹ «Ko men seedee kadi ko o wadi kon fow e nder ndii leydi Yahuudiyankeefe haa nabani Yerusalaam. Be wariri mo fempugol mo e leggal, wenga. ⁴⁰ Allaahu on immintini mo ka jalaande tammere, o newnani mo kadi hollitagol, ⁴¹ hinaa non e yimbe ben fow, kono e seedeebe be Allaahu on subinoo aranun ben, dun ko menen bee naamidube e makko, yaridi bawto immintineede makko e hakkunde maybe ben. ⁴² Kanko Iisaa o yamiri men waajagol jamaa on, fellintinana be wonde Allaahu on todfiike mo kanko tigi jaawoowo wurbe e maybe. ⁴³ Awa kadi annabaabe ben fow seeditaninoko mo wonde kala gomdindo mo hebay yaafuyee junuubaaji e innde makko.»

⁴⁴ Nde tawnoo Petruusu no waajaade fii dun, Ruuhu Seniido on tippii e ben wonnoobe hedaade ngol kongol don fow. ⁴⁵ Gomdinnoobe sunninaa ben fow, dun ko bee be Petruusu ardii, njalɗi fii ko be wonaa Yahuudiyanke ben okkaa kon Ruuhu Seniido on. ⁴⁶ Ko fii hari hibe nanaynoo hibe wowla e *haalaaji janani, manta Alla.

Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i: ⁴⁷ «E hara en salanto bee hebube Ruuhu Seniido on ndiyan ko be lootora maande kisiyee wano hebirden non enen kadi?» ⁴⁸ Onsay o yamiri yo be loote maande kisiyee e innde Iisaa Almasihu on. Kambe kadi be torii mo wondugol e mabbe e nder balde.

11

Fii no Petruusu Siforani Gomdinbe ben Yerusalaam

¹ Sahaabaabe* wonbe ka diiwal Yahuuda ben e be be wondi e laawol gootol ben, nani wonde be wonaa Yahuudiyanke ben jabii daaluyee Alla on. ² Bay kanko Petruusu o yahii Yerusalaam, gomdinbe sunninaa ben banniti mo, feli, be wi'i: ³ «A naatii ka be *sunninaaka ben, awa kadi a naamidii e mabbe!»

⁴ Onsay Petruusu nangi be sifanagol fii dun, ⁵ o wi'i: «Fewndo ko mi woni ka saare Jaffaa, hari mido toroo Alla, mi feppinanaa godɗun. E nder dun, mi yi'i huunde nanditaynde e sollewol fontingol njanol jogaangol e cobbi din nay no tippoo tawammi. ⁶ Bay mi ndarii dun, mi tenyinii, mi yi'i ton kulle yaarayde koyɗe nay den ka hoore leydi e kulle buruure den e kulle daasotoode den e colli wiirooji din. ⁷ Mi nani hawa no wi'ammi: «Petruusu, immo waraa, jaamaa!» ⁸ Kono mi wi'i: «Oo'o Joomiraado! Ko fii haa hande ko tuuni maa ko laabaa naataali ka hunduko an!» ⁹ Ka dimmuni hawa kan fillitii ka kammu, wi'immi: «Wota a jogor ko Allaahu on labbini kon wa ko tuuni.» ¹⁰ Dun warri non haa laabi tati, onsay fow yentinaa ka kammu.

¹¹ «Tun mi yi'i yimbe tato imminaabe e an iwruube Seezariya no ara ka suudu ka men woni don. ¹² Ruuhu Allaahu on yamirimmi yaadugol e mabbe, hara mi sikkitaaki. Ko bee musibbe doo njeegoo d'owtimmi haa men naatoyi ka galle Korneliyuusu. ¹³ On sifanii men ko honno o yiiri malaa'ikaajo on no darii ka suudu makko, e ko o wi'i mo: «Immin ko yahana oo wi'eteedo Sim'uunu jammaado Petruusu wondo on Jaffaa. ¹⁴ On yeetoto ma konguɗi di dadirtaa din, an e beynguure maa nden fow.»

¹⁵ «Bay min kadi mi nanganii yewtugol, *Ruuhu Seniido on tippii e wonbe don ben wano o tippornoo non e men ka fuddfoode. ¹⁶ Onsay

mi anditi ngol daalol ngol Joomi on wi'unoo wonde: «Yaayaa kapun ko ndiyan lootiraynoo, kono onon ko Ruuhu Seniido on lootirtedon.»
 17 Bay Allaahu on yedii be kambe kadi ko o yedunoo en kon, enen bee gomdinbe Iisaa Almasihu Joomi on, hari ko mi hombo haa ka mi dartoo Alla?»

18 Bay gomdinbe sunninaa ben nanii dun, be fanki, be manti Alla, e hoore hibe wi'a: «Allaahu on yedii be wonaa Yahuudiyanke ben tuubuubuyee fii no be hefira ngurndan!»

Fii no Moftal ngal Sinciraa ka saare Antiyoosi-Sirii

19 Saakitinoobe ben sabu bittineede bawto waregol Astefaana, be yahi haa Fenisii e ka suriire Siipuru e haa Antiyoosi-Sirii. Tawi be alaa banginande hay gooto daaluyee on si wonaa Yahuudiyankeebe ben.
 20 Hebii ton e hakkunde ben saakitinoobe, be Siipuru e be Sireonii, arbe Antiyoosi-Sirii, yewti bee *Gereekiyankeebe, feppinani be fii Kibaaru Moyyo Iisaa Joomi on. 21 Tawi jungo Joomiraado on no e hoore maabe, yimbe buy gomdini, jabi Joomi on.

22 Nde *moftal ngal Yerusalaam humpitinoo dun, ben kadi immini Barnabaasi ko yaha Antiyoosi-Sirii. 23 Bay o hewtii, o yi'ii moyyere Alla nden, o weltii, o wakkilini be fow catorgol e Joomi on bernde tabitunde, 24 ko fii hari on ko aaden moyyo heewudo gomdinal e Ruuhu Seniido on. Konu yimbe duudungu jokki Joomi on.

25 Onsay Barnabaasi yaari Tarsiisu fii yahangol Saawulu. 26 Bay o tawii mo, o ardi e makko Antiyoosi-Sirii. E nder hitaande fow hibe tawdeede e tumbondire moftal ngal, e hoore dun hibe jannude jamaa yimbe duudube. (Ko Antiyoosi-Sirii don taalibaabe ben attaa noddeede *Almasiyyaabe.)

27 E nder den balde don, haaloobe ko Alla longini dun iwi Yerusalaam, ari Antiyoosi-Sirii. 28 Godfo e ben no wi'ee Agabuusi, on immii *hiitii tippude e Ruuhu Allaahu on, o wi'i wonde heege moolanaange wafay e aduna on fow. (Dun wadi-le e fewndo laamu Kuloodiyuusu.) 29 Taalibaabe ben anniyii wonde mo bee e maabe wallitoto musibbe maabe wonbe ben ka diiwal Yahuuda embere taaqa maabe on. 30 Be wadi dun, be watti e juude Barnabaasi e Saawulu yo ben nabu, jonna ardotoobe moftal ngal ben.

12

Fii no Yaaquuba Wariraa e no Petruusu Sokiraa

1 Ko e fewndo on saa'i, oo lando wi'eteedo *Heroodu nangi wobbe e *moftal ngal fii lettugol be. 2 O wariri Yaaquuba kaafa, dun ko oo kotiraawo Yuuhanna. 3 Nde o ndaarunoo o tawi dun no wela Yahuudiyankeebe ben, o nangi Petruusu kadi. Dun hawrondiri e *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen nden. 4 Bay o nangii mo, o ferii mo ka kaso, o itti mojobe nay ko ayna mo, mojobere kala suufaabe nayo. Hari e miijo makko ko si *Juldeere Yawtaneede nden feyyii o jaawa mo yeeso jamaa on. 5 Ko kanko Petruusu o woni ka kaso, moftal ngal duumii e toranagol mo Alla.

6 Weetaynoo Heroodu jaawa mo, e on jemma mun, tawi kanko Petruusu himo jolkaa jolokooje didi, daanii hakkunde suufaabe dido, tawi aynoobe kaso ngon no dartori ka dambugal. 7 Onsay malaa'ikaajo

Joomiraado on feepani mo, ka o wonnoo don ndaygi. O findiniri mo kanko Petruusu mbaabbugol mo ka becce, o wi'i mo, «Immo tinna!» Jolokooje wonnoode ka juude makko den yani.

⁸ Malaa'ikaajo on wi'i mo kadi: «Habbu duhol maa ngol, wattodaa pade maa den.» O wadi dun. Malaa'ikaajo on wi'i mo: «Waano burmusu maa on, jokkaa mi.» ⁹ Petruusu yalti, jokki mo, tawi o andaa si ballal malaa'ikaajo on ko goonga, tawi himo sikka ko feppinannde tun o hebi. ¹⁰ Bay fe feyyii ayninaabe yeeso ben e hikkube don ben, haa fe hewtii ka baafal njandi feyyeteengal si yahee ka saare, onsay ngal udditanii hoore maggal yeeso mabbe, fe yalti, fe yaadi haa e laawol. Tun malaa'ikaajo on seedi e makko.

¹¹ Kanko Petruusu o hetti non hakkil, o wi'i: «Jooni non, ka haqiiqa, mi andii wonde Joomiraado on imminii malaa'ikaajo mun on, o sortii lan e juude Heroodu e kala ko jamaa Yahuudiyankeefe ben tijjinoo e hoore an.»

¹² Bay o faamii ko wadi kon, o yahi ka galle Mariyama yumma Yuuhanna jammaado Markuusa, ka wofbe moobinoo no toroo. ¹³ Bay o hoddfike baafal ngal ka naatirgal, jiwo kurkaaduujo no wi'ee Rodaasi badoyii fii andugol ko hombo. ¹⁴ Bay o anditii hawa Petruusu kan, hakkee ko o weltii, doo yo o udditu baafal ngal, o yahi taho, o andinoyi beya wonde Petruusu no ka naatirgal.

¹⁵ Ben wi'i mo: «A feetii!» Kono o wi'i ko goonga. Ben wi'i: «Awa ko malaa'ikaajo makko on!»

¹⁶ Kono tawi Petruusu no jokki tun hoddfagol. Bay fe udditoyii, fe yi'ii mo, fe njaldfi fota. ¹⁷ O fankiniri fe yeyangol fe juude makko den, o sifanii fe ko honno Joomiraado on yaltiniri mo ka kaso. O yamiri fe, o wi'i: «Andinee dun Yaaquuba e musidal ngal.» Onsay o yalti don, o yaari nokku goo.

¹⁸ Bay weetii, jiiiboldu tiidfundu wadi e hakkunde suufaabe ben, fe woni e landondirgol ko honto Petruusu woni. ¹⁹ Heroodu kadi dabbiti mo, kono o yi'aali mo. O landii suufaabe ben, o yamiri yo fe ware. Onsay kanko Heroodu o iwi ka diiwal Yahuuda don, o yaari Seezariiya fii wonugol ton.

Fii no Heroodu Maayiri

²⁰ Tawi kanko Heroodu himo habidi e Tiiriyankooobe ben e Siduunayankooobe ben. Be ari fe tawi mo e nder nanondiral mabbe. Bay fe hettii Balastuusa oo dankotoodo kaybonru lando on, fe torii buttu, sabu tawde ko leydi on lando tambitinoo leydi mabbe ndin. ²¹ Bay jalaande nde fe haldunoo nden hewtii, kanko Heroodu o bornii concii makko laamu din, o joodfii ka jullere makko laamu, o yewti fe kambe jamaa on. ²² Jamaa on nangi ewnagol wi'a: «Kaa hawa ko hito allaajo nii, hinaa hawa neddfo!» ²³ Don kisan malaa'ikaajo Joomiraado on libi nawnaare e makko, sabu tawde o jonnitaali Alla mangural ngal, o yilmi, o maayi.

²⁴ Kono daaluyee Alla on burti yaajude.

²⁵ Bay Barnabaasi e Saawulu gaynii golle mun den Yerusalaam, fe yiltitii Antiyoosi-Sirii, fe nabori Yuuhanna oo jammaado Markuusa.

13

Fii no Ruuhu Seniido on Subori Barnabaasi e Saawulu

¹ Tawi haaloobe ko Alla longini dun e jannoobe no e nder *moftal wongal ngal Antiyoosi-Sirii, ben-le ko Barnabaasi e Sim'uunu jammaado Baleejo, e Lukiyuusi, oo mo Sireni, e Saawulu e Manayiina, dun ko oo ne'idaado e *Heroodu lando diwal ngal. ² E nder ko be rewaynoo Joomiraado on kon, be hoora, *Ruuhu Seniido on wi'i be: «Wadane lan Barnabaasi e Saawulu feere fii golle de mi noddiri be den.» ³ Bay be gaynii hoorude toroo, be *fawi juude mabbe den e hoore Barnabaasi e Saawulu, be nuli be.

Fii no Barnabaasi e Saawulu Yaari ka Suriire Siipuru

⁴ Ben be Ruuhu Seniido on immi, dun ko Barnabaasi e Saawulu, be yahi Seluusi, be bakii don e laana ndiyan fii yahugol Siipuru. ⁵ Bay be hewtii Saalamini, be feppini daaluyee Alla on ka juulirde Yahuudiyankeefe ben. Tawi hife wondi e oo wi'eteedo Yuuhanna jammaado Markuusa fii ko wallitoo be.

⁶ Bawto dun, bay be tayitoyii ndee suriire fow haa be hewtoyii Paafuusa, be tawi don mbileejo goo, tawi on ko Yahuudiyankeejo waditiido annabaajo, tawi on no wi'ee Bar-Iisaa. ⁷ Tawi himo wondi e on addaado lamminaa ngal diwal, dun ko oo wi'eteedo Sargiisu Puulusa, tawi on lando ko jooma-hakkiljo. On lando noddii Barnabaasi e Saawulu bay himo faalanoo nanude daaluyee Alla on. ⁸ Kono oo wi'eteedo Elimaasi, dun ko mbileejo on, (ko fii ko non innde makko nden firiraa), o dartii be, tawi himo dabbe fii no o bonnira gomdinal lando on. ⁹ Onsay Saawulu, himo wi'ee kadi Puulusa, heewudo Ruuhu Seniido on, tenyini on mbileejo, o wi'i: ¹⁰ «Ko an yo heewudo kala noone yoyre e bonki, bidfo Ibuliisa, gapo kala pewal, a accataa bonnugol laawi feewudi Joomiraado on? ¹¹ Jooni non hedo! Joomiraado on fawete jungo, wumaa, wona e saa'i mo a yi'ataa naange ngen.» Don kisan nibbitani mo, niwre tiidunde yani e makko, o woni e memugol, tawi himo dabbe wofbe ko dowa mo. ¹² Bay on lando yi'ii kon ko wadi, o naldi fii jannde Joomi on, o gomdini.

Fii no Puulusa e Barnabaasi Waajori ka Saare Antiyoosi-Pisidii

¹³ Bay kanko Puulusa e wondiibe makko ben be iwii Paafuusa, be bakii don e laana ndiyan fii yahugol Pergii, dun ko e nder ndii leydi wi'eteendi Pamfilii. Bay be hewtii don, Yuuhanna jammaado Markuusa on seedi don e mabbe, o yiltitii Yerusalaam. ¹⁴ Bay be iwii Pergii, be jokkitii laawol mabbe haa be hewti ka saare Antiyoosi-Pisidii. Be naati don e nder juulirde, be joodii, dun hawri e *jalaande fowteteende, dun ko e *aseweere nden. ¹⁵ Bay fii Sariya on e fii annabaabe ben gaynaama jangeede, yeesoobe juulirde nden immi wofbe e mabbe ko wi'a be: «Musibbe, si tawii hidon mari kongufi wakkilnaydi jamaa on, haray yewtee.»

¹⁶ Onsay kanko Puulusa o immii, o townani be jungo, o wi'i: «Ko onon yo *Banii-Isra'iila'en e onon bee huloobe Alla, heditee! ¹⁷ Alla oo jamaa Isra'iilayankeefe subike baabiraabe men ben, on Yappudo kadi oo jamaa fewndo ko be woni tunjarankeefe e nder ndii leydi *Misira, o yaltiniri be ton kadi sookewo makko dolnugo ngon. ¹⁸ O muppanii be kadi wa telen duubi cappande nay ka wulaa. ¹⁹ Onsay bay o mulii

leyyi jeedifi e nder ndii leydi *Kanaana, o yedi baabiraabe men ben laral leydi ben ndin. ²⁰ Dun fow wadi e nder duubi teemedde nay e cappande jowi.

«Bawto d'un o addani be hooreebe, haa e fewndo annabi Samu'iila. ²¹ Bawto d'un be torii hebugol lando. Onsay Alla addani be Saawulu bid'do Kiisi on, jeyaado e oo bolondaa *Buniyamiinu, ko laamoo be e nder duubi cappande nay. ²² Bay o follii ondon, o lamminani be Daawuuda, d'un ko on mo o seeditornoo d'undoo, o daali: «Mi taw Daawuuda mo Yassaa'u ko ned'do waalaniido lan e bernde, timminoowo faaleeji an d'in fow.»^q

²³ Kanko Puulusa o wi'i kadi: «Ko tippude e fodoore makko nden kanko Alla wadi si Iisaa jibinaa e nder bolondaa Daawuuda on, fii ko wonana Isra'iila'en dandoowo. ²⁴ Ado o arude, hari Yaayaa waajike jamaa Isra'iilayankeebe ben fow fii *lootagol maande tuubuubuyee. ²⁵ Fewndo kanko Yaayaa o timminaynoo golle makko den, o wi'uno: «Hinaa min woni on mo sikkudon, kono on no ara baawo an doo, on mo mi hewtaa hay firtugol boggi pade mun!»

²⁶ Kanko Puulusa o wi'i kadi: «Ko onon yo musibbe an, bibbe bolondaa Ibraahiima, e huloobe Alla wonbe hakkunde mon, ko haa e men enen ngol daalol kisiyee addaa. ²⁷ Ko fii yimbe Yerusalaam ben e lambe mun ben andaali ko hombo woni Iisaa, awa kadi be faamaali kongudi annabaabe wonaadi jangeede d'in asewe kala, be laatiniri di naawugol mo. ²⁸ E hoore be hebaali hujja happando mo wareede, kono be torii Pilaatu yo o waru mo. ²⁹ Be laatiniri nii ko windinoo kon fii makko. Onsay be tippini mo ka *leggal altindiraangal, be wallini mo e nder qaburu. ³⁰ Kono Allaahu on immintini mo e hakkunde maybe ben. ³¹ Ben yaadaynoobe e makko gila Jaliilu haa Yerusalaam, yi'itike mo e nder balde buy, ben ko seedebe makko jooni yeeso jamaa on.

³²⁻³³ «Menen, medfen feppinande on wonde: Alla hunnii ko o fodunoo baabiraabe men ben kon e faybe mabbe ben, d'un ko enen. O hunniri d'un immintingol Iisaa, tippude e ko windii kon ka beytol d'immol Zabura, ka o wi'i don:

«Ko an woni Bid'do an on,

hande a wonii mo an.»^r

³⁴ «Kon ko Alla immintini Iisaa e hakkunde maybe ben, hara o lottaali ka jolu, ko d'un o daalunoo, o wi'i:

«Mi yeday on barkiiji laabudi holniidi

di mi fodunoo Daawuuda d'in.»^s

³⁵ Kanko Puulusa o wi'i: «E hoore d'un, no wi'aa nokku goo kadi:

«Yaa an Alla, a jabataa Seniido maa on laatoo joldo.»^t

³⁶ Puulusa wi'i fahin: «Kono nde Daawuuda wadunoo faaleeji Alla d'in e nder jamaanu makko ngun, o maayuno, o tawtinaa baabiraabe makko ben, o poli. ³⁷ Kono on mo Allaahu on immintini laataaki joldo.

³⁸ «Ko onon non, yo musibbe amen, andee dey ko sabu makko kanko Iisaa feppiniranadon yaafuyee junuubaaji d'in. ³⁹ Kala on hooliido mo jogorte feewudo e hoore kala ko on waawetanooke jogoreede reewudo e nder Sariya Muusaa on. ⁴⁰ Ko d'un wadi si men wi'ay on, reenee fii wota ko wi'aa kon ka defte annabaabe ben hawru e mon, d'un-le ko d'undoo:

41 «Ndaaree onon bee yawitiibe,
wonee naldube, mulon!

Ko fii e fewndo mon,
mi wafay kuugal ngal on sikkataano
hay si on sifanaama!»^u

42 Bay Puulusa e Barnabaasi fokkitii yaltude ka juulirde don, be saatinaa e aseweere aroore nden, don ko jalaande fowteteende nden, fii yewtugol fii don. ⁴³ Bay mottondiral ngal lannii, Yahuudiyankeebe buy e naatube e diina Yahuudiyanke buy jokki Puulusa e Barnabaasi, be yewtidi e mabbe. Onsay Puulusa e Barnabaasi wakkilini be fii tabitugol, habbitoo e moyyere Alla nden.

⁴⁴ E aseweere hikkunde don nden, fayda saare nden fow mottondiri fii hedagol daaluyee Joomiraado on. ⁴⁵ Bay Yahuudiyankeebe ben yi'ii on jamaa, be nawli, be yeddi ko Puulusa yewtaynoo kon, be hoyni mo.

⁴⁶ Onsay Puulusa e Barnabaasi yewtiri pellital, wi'i be: «Hari ko e mon taho daaluyee Allaahu on haananoo yottineede. Kono bay on bugitike, awa kadi on wafaaali hoore mon handube e *ngurndan poomayankejan dan, men yaaray ka be wonaa Yahuudiyanke ben.

⁴⁷ Ko fii, ko nii Joomiraado on yamiriri men, o daali:
«Mi subike on fii yo on wonan leyyi din ndaygu,
e nabugol kisiyee on haa ka kattudi leyde.»^w

⁴⁸ Bay be wonaa Yahuudiyanke ben nanii don, be weltii, be manti daaluyee Joomiraado on, tawnoobe no muuyanaa ngurndan poomayankejan dan ben fow gomdini.

⁴⁹ Tawi daaluyee Joomiraado on no layude e nder leydi ndin fow. ⁵⁰ Kono Yahuudiyankeebe ben yuuni e mabbe rewbe teddinaabe rewoobe Alla, e mokobaabe saare nden, ben wadi jokke e hoore Puulusa e Barnabaasi, be radii be ka diiwal mabbe. ⁵¹ Ko don wadi si Puulusa e Barnabaasi honki mbullaari padu mun den e Yahuudiyankeebe wonbe ton ben, be yaari Ikoniim. ⁵² Fii kala don wadii, tawi taalibaabe wonbe Antiyoosi-Pisidii ben kan no heewi weltaare e Ruuhu Seniido on.

14

Fii Yaadu Puulusa e Barnabaasi ndun Ikoniim

¹ Bay Puulusa e Barnabaasi hewtii Ikoniim, be naatiri ka juulirde Yahuudiyankeebe ben. Noone no be yewtiri non wadi haa Yahuudiyankeebe duudube e *Gereekiyankeebe gomdini. ² Kono Yahuudiyankeebe be gomdinaali don ben yuuni be wonaa Yahuudiyanke ben fii yo ben wadu gomdinbe ben bone. ³ Kono laatii, be woni Ikoniim ko neebi, tawi hibe yewtiraynoo pellital fii Joomiraado on, on Seeditantoofo daaluyee mun sulfu on, himo newnannoo be wadargol juude mabbe den maandeeji e kaawakeeji moyyi yi'otoodi. ⁴ Onsay yimbe saare nden senditii, wofbe wontidi e Yahuudiyankeebe ben, wofbe kadi wontidi e *sahaabaabe ben.

⁵⁻⁶ Bay Puulusa e Barnabaasi humpitike wonde Yahuudiyankeebe ben e be wonaa Yahuudiyanke ben wondude e yeesoobe mabbe ben immanike be e feragol be kaaye, be tawi yo be yahu, be fattoyoo e dee ca'e jeyaade e ndii leydi wi'eteendi Likayonii, don ko Listaara e

Derbata, e ca'e heedufoe don den, ⁷ be woni e waajagol ton fii Kibaaru Moyyo on.

Fii no Puulusa Imminiri Maaya-Koydeejo on Listaara

⁸ Tawi maaya-koydeejo no Listaara don, hebidaado e boofoyaagal, mo yahaali haa hande, ⁹ tawi on no hedii ko Puulusa yewtaynoo kon. Puulusa tenyini mo, ndaari tawi himo mari gomdinal sellinayngal mo. ¹⁰ Onsay kanko Puulusa o ewnii, o wi'i: «Immo darodaa e hoore koyde maa den!» Tun o hawtii nde wootere, o nangi jindugol.

¹¹ Bay be yi'ii kon ko Puulusa wadi, jamaa on ewnii e haala Likayonii, be wi'i: «Allaabe be mbaadi nedfanke tippike e men!» ¹² Be inni Barnabaasi Zafsa, Puulusa kapun Hermiisi, bay ko kanko joginoo kongol ngol. ¹³ Onsay oo wadoowo sadakaaji fii nduu allaaru mabbe wi'eteendu Zafsa, wonda ka yeeso saare, addi ga'i e *meetelli telen ka dambude saare, tawi kanko e jamaa on hibe woniri wadangol Puulusa e Barnabaasi sadaka.

¹⁴ Bay sahaabaabe ben nanii don, don ko Barnabaasi e Puulusa, be seeki dolokkaaji mabbe din, be wubbi, be ukkitoyii e hakkunde jamaa on e hoore hibe sonkana yimbe ben, wi'a: ¹⁵ «Ko hondun wadanton don? Menen kadi ko men yimbe wano mo'on! Meden waajorde on wa Kibaaru Moyyo fii ittugol on e dui piiji mehi, ruttodon e Alla Wuurudo on, on Tagudo kammu e leydi e baharu e kala ko woni e mun. ¹⁶ E dui jamaanuui feyyudi, o accuno leyyi din fow jokki faaleeji mun, ¹⁷ e hoore o accaali seeditorgol moyyere nde o wadata nden, don ko yedugol on ndiyan saayoojan iwruke ka kammu e saa'iiji moyyooji fii demal, e timminangol on neemaaji e hebbingol berde mon den welo-welo.» ¹⁸ Fii kala be yewtirii non, ko karahan be waawiri hadirde ben yimbe wadangol be sadakaaji.

¹⁹ Onsay Yahuudiyankebe iwri Antiyoosi-Pisidii e Ikoniim, be murtini jamaa on, be hawtiti, be fidi Puulusa kaaye haa be sikki o maayii, be daasi mo, be nabi ka baawo saare. ²⁰ Kono taalibaabe ben hundi mo, o immii, o naatiti ka saare. Bimbi nden pande kanko Puulusa e Barnabaasi be yahi Derbata.

Fii Yiltitagol Puulusa e Barnabaasi Antiyoosi-Sirii

²¹ Bay Puulusa e Barnabaasi waajike fii Kibaaru Moyyo on e nden saare haa be hebii taalibaabe duudube, onsay be yiltitii e dee ca'e doo, don ko Listaara e Ikoniim e Antiyoosi-Pisidii. ²² Be wallitii taalibaabe ben fii tiidingol berde mabbe den, be wakkilini be e duumagol e gomdinal ngal, be wi'i be: «Ko e nder tampereeri buy naateten ka *laamu Alla!» ²³ Be todfanii *moftal kala ko wonana don ardotoobe. Bay be gaynii hoorude toroo, be halfini be Joomiraado mo be gomdini on.

²⁴ Bawto don, be tayitoyi ngal diiwal Pisidii, be yahi Pamfilii. ²⁵ Bay be waajike fii daaluyee Alla on ka saare Pergii, onsay be yahi Atalii. ²⁶ Be bakii don e laana fii yiltitagol Antiyoosi-Sirii, ka be yettanoo don be halfinaa sulfu Alla on fii dee golle de be ari e laatinde doo. ²⁷ Bay be hewtii, be moltindiri moftal ngal, be fillitanii be ko Alla wadani be kon fow, e ko honno o udditirani be wonaa Yahuudiyanke ben dambugal gomdinal ngal. ²⁸ Onsay be wontidi e taalibaabe ben don ko neefi.

Y 14:12 14.12 Ndee innde wi'eteende «Zafsa» e haala Gereeki ko innde allaajo mabbe. «Hermiisi» on kadi ke yewtoowo kongudi on allaajo mabbe.

15

Fii Yewtere nden Yerusalaam

¹ Onsay wofbe iwri ka diiwal Yahuuda ari e jannugol musibbe ben, wi'a: «Si on sunninaaka tippude e aada Muusaa on, haray on waawetaake dandeede.» ² Bay yeddondiral njanal e yewtere tiidunde wonii hakkunde mabbe e Puulusa e Barnabaasi fii d'un, onsay musibbe ben aadii yo Puulusa e Barnabaasi e wofbe goo hakkunde mabbe yaadu Yerusalaam, be tawoya *sahaabaabe ben e ardotoobe *moftal ngal fii nden huunde. ³ Bay moftal ngal wattii be e laawol, be yahi be tayitoyi Fenisii e Samariiya, e hoore hibe fillitanoo ben musibbe wonbe e den ca'e, be fensita ko honno be wonaa Yahuudiyanke ben jabiri laawol ngol. Dun wonani musibbe ben fow weltaare njande. ⁴ Bay be hewtii Yerusalaam, moftal ngal e sahaabaabe ben e ardotoobe moftal ngal tolni be, kambe kadi be fillitanii ben ko Allaahu on wadini be kon fow.

⁵ Onsay wofbe e fedde *Fariisiyaabe gomdinbe ben hawtii, wi'i: «No haani ka be wonaa Yahuudiyanke ben sunninee, be yamiree doftagol Sariya Muusaa on.»

⁶ Onsay sahaabaabe ben e ardotoobe moftal ngal yiitidi fii ndaarangol ndun muraadu. ⁷ Bay yeddondiral ngal tiidii hakkunde mabbe, onsay Petruusu hawtii, wi'i be: «Musibbe, hidon andi wonde, gila ka palaade arane, Allaahu on subino lan e hakkunde mon fii no be wonaa Yahuudiyanke ben nanira daaluyee Kibaaru Moyyo on, be gomdina. ⁸ Alla, on Andudo ko woni e berde, o seeditoranike be yedugol be *Ruuhu Seniido on wano men non. ⁹ O wadaali hay fus ko serti hakkunde men e mabbe, ko fii ko gomdinal mabbe ngal o labbiniri berde mabbe den. ¹⁰ Jooni non, ko hondun ndarndoranton Alla rondugol taalibaabe ben dongal ngal enen tigi e baabiraabe men ben en waawaali townude? ¹¹ Kono ko moyyere Iisaa Joomi on tanyinorden dandeede, kambe kadi-le wano non.»

¹² Onsay mbatu ngun fow deyyiti, be hedii Barnabaasi e Puulusa, ben fillitanii be kala maandeeji e kaawakeeji moyyi di Allaahu on wadini be e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben. ¹³ Bay be gaynii yewtude, Yaaquuba kadi yetti haala kan, wi'i: «Hedee lan yo musibbe an! ¹⁴ En nanii ko Sim'uunu Petruusu fillitanii en kon, ko honno Allaahu on haajiraa e be wonaa Yahuudiyanke ben gila ka fudfoode, o yetti jamaa e hakkunde mabbe ko wona e innde makko. ¹⁵ Kongufi annabaabe ben no fotti e d'un-le, ko fii no windii:

¹⁶ «Bawto d'un mi artoyay,

mi banta suudu laamu Daawuuda yanunoonda ndun,

mi banta kadi ko yirbi kon, mi fewna,

¹⁷ fii no yimbe heddiibe ben dabbara Joomiraado on,
e kala leyyi di innde an nden jantaa e mun.

¹⁸ Ko Joomiraado on daali d'un,

on Wadunoodo d'ii piiji andanoodi gila ko booyi.» »Y

¹⁹ Yaaquuba wi'i kadi: «Ko d'un wadi si mi miijii wonde moyyaa ka sincanen ben be wonaa Yahuudiyanke tuubanbe Alla satteende.

²⁰ Kono windanen be tun, wi'en be yo be tertu tuunintinorgol sanamuuji e jinaa e naamugol jiibe e yiiyan. ²¹ Ko fii, gila e diya

jamaanuujii feyyuufi, Muusaa no mari yimbe e saare kala ko waajoo fii makko, bay hiden jangude fii d'un e aseweere kala ka juulirde.»

Batakuru Nabanaandu Gomdinbe ben Antiyoosi-Sirii

²² Onsay sahaabaabe ben e ardotoobe moftal ngal e moftal ngal fow ndaari tawi no moyyi ka be suba wobbbe e hakkunde mabbbe, be wattida be e Puulusa e Barnabaasi fii ko yaha Antiyoosi-Sirii. Onsay be subii Yahuuda, jammaado Barsabaa, e Silaasi, tawi ben dido ko be be musibbe ben teddini fota. ²³ Be wattidi be e batakuru ndu tawata ko dundoo windii ton:

«Menen bee musibbe mon, d'un ko sahaabaabe ben e ardotoobe moftal ngal, men salminii on onon bee musibbe amen wonbe e hakkunde bee be wonaa Yahuudiyanke, hodube Antiyoosi-Sirii e Sirii e Silisii.

²⁴ «Men nanii wonde wobbbe e amen jii biroyii on kongudii mabbbe haa be aaninii wonkiiji mon d'in, ben-le wonaa menen yamiri be d'un. ²⁵ Men taw no moyyi, e nder nanondiral amen, ka men suboo wobbbe, men immindinana on be e bee yibbe amen, d'un ko Barnabaasi e Puulusa, ²⁶ d'un ko bee weebitube ngurndan mun dan fii innde Iisaa Almasihu Joomi men on haa takko mayde. ²⁷ Ko men imminiri Yahuuda e Silaasi, ko ko yewta on e hunduko fii ko woni kon ka batakuru. ²⁸ Ko fii menen e Ruuhu Seniido on men taw no moyyi ka men ronka on fawude dongal goo, si hinaa d'ii haanufi doo: ²⁹ d'un non ko yo on terto tebbeeli sakkanaadi sanamuuji e yiayan e mummunteeji jii budii e jinaa. Si on reenike e d'un, haray on wadii ko moyyi. Yo jam wonu e mon!»

³⁰ Onsay kambe imminaa be ben be waynii, be yahi Antiyoosi-Sirii, be wattoyi batakuru ndun e juude mbatu moobiingu don ngun. ³¹ Bay batakuru ndun jangaama, be weltori kon ko be wakkilinaa. ³² Nde tawnoo Yahuuda e Silaasi ko haaloobe ko Alla longini d'un, be beydi wakkilinde musibbe ben, be tiidniri be kadi kongudii buy. ³³ Bay be neefidii e mabbbe seeda, musibbe ben newnitani be ruttagol ka imminnoobe be ben e dow buttu. ³⁴ Kono Silaasi kapun tawi luttugol mo ton no moyyi. ³⁵ Puulusa kadi e Barnabaasi lutti kodaade Antiyoosi-Sirii don e jannugol feppindina e yimbe buy fii daaluyee Joomiraado on.

Fii Datal Puulusa Dimmal ngal Aazii

³⁶ Balde seeda bawto d'un, Puulusa wi'i Barnabaasi: «Yiltitoden, ndartoyen musibbe ben e nder ca'e de waajiden fii daaluyee Joomiraado on e mun den fow, fii andugol ko honno be fewndori.» ³⁷ Tawi Barnabaasi no faalaa yo be yaadu e Yuuhanna jammaado Markuusa. ³⁸ Kono Puulusa ndaari tawi haanaa ka be yaada e on yiltinoofo baawo mabbbe gila Pamfilii, salii be d'owtude ka gollleeji mabbbe. ³⁹ Hakkee yeddondiral ngal tiidii hakkunde mabbbe, be sakkitori seedugol. Onsay Barnabaasi yetti Markuusa, be bakii don e laana ndiyan fii yahugol Siipuru. ⁴⁰ Puulusa kapun subii Silaasi ko o yaada, bawto musibbe ben halfinde mo kanko Puulusa sulfu Joomiraado on. ⁴¹ Onsay be yahi, be tayitoyi Sirii e Silisii, e hoore hibe tiidina mofta den.

¹ Kanko Puulusa o hewtoyi kadi Derbata e Listaara, o tawi no don taalibaajo wi'eteedo Timotee. Tawi on yumma mun ko Yahu-udiyankeejo gomdindo, kono ben makko ko *Gereekiyankeejo. ² Tawi musibbe be Listaara e be Ikoniim ben no joganii mo kanko Timotee kongol moyyol. ³ Tawi Puulusa no faalaa naborde mo. Onsay o yetti mo, o sunnini sabu Yahuudiyankeebe wonbe e din nokkeeli don ben, ko fii hari fow no andi wonde ben makko kanko Timotee ko Gereekiyankeejo. ⁴ Tawi kanko Puulusa e Timotee, hiibe hollitude e nder ca'e de be rewu e mun den, pehe de *sahaabaabe ben e ardotoobe *moftal ngal Yerusalaam yetti den fii yo de huutore. ⁵ Tawi mofta den no tiidude tun e nder gomdinal ngal, awa kadi hiibe beydaade duufugol pande woo pande.

Fii Ruttagol Puulusa ngol Firgii e Galaasi

⁶ Nde tawnoo *Ruuhu Seniido on newnanaali be feppinoygol daaluyee on e nder *Aazii on, be yahi be tayitoyi Firgii wondude e leydi Galaasi ndin. ⁷ Bay be hewtii takko Misii, be etii fii yahugol Bitinii, kono laatii Ruuhu Iisaa on newnanaali be. ⁸ Onsay be tayitiri Misii don, be yahi Turuwaasi. ⁹ E nder jemma on, kanko Puulusa o yi'i e nder koydol, goddo mo Masedonii no darii no jeeja mo, wi'a: «Rewu Masedonii gaa, faabodaa men!» ¹⁰ Bawto ngol koydol Puulusa, men dabbi kisan feere no men hewtira Masedonii, sabu medfen felliti ko Alla noddii men ton, fii yo men waajo fii Kibaaru Moyyo on.

Fii no Linda Gomdiniri ka Saare Filipii

¹¹ Bawto dun, men bakii Turuwaasi don e laana ndiyan, men sutori Samotiraasi. Bimbi nden pande kadi men sutori Neyapolii. ¹² Bay men iwii don, men yahi Filipii, dun ko saare wonde e diiwal aranal ngal ka leydi Masedonii, jeyaande e ley laamu Roomu, men woni Filipii don e nder balde.

¹³ Nande *jalaande fowteteende nden, dun ko *aseweere nden, men yahi e binde caangol, dun ko ka baawo saare, ka men tanyininoo ko don wonnoo ka juuletee. Bay men joodfike, men yewti rewbe moobinoobe don ben. ¹⁴ Tawi no e ben debbo rewoowo Alla, on no wi'ee Linda, jeyaado e ndee saare wi'eteende Saayatiira, yeeyoowo gaara baka. Tawi himo hedino, Joomiraado on kadi udditi bernde makko nden fii yo o wonan ko Puulusa yewtaynoo kon. ¹⁵ Bay o *lootidaama e beynguure makko nden maande kisiyee, o saatini men e hoore himo wi'a: «Si tawii hidon jogori lan wa gomdindo Joomi on, haray naatee ka suudu an, weeron ka beynguure an doo.» O jeeji men e dun haa men jabi.

Fii no Puulusa e Silaasi Jogoraa ka Kaso

¹⁶ Bawto dun, ko men yahata ka juuletee don, kordoo mo jinnawii *hiitinoowii nangi, ari fotti e amen, tawi kon ko o hiitotonoo no okkoraynoo jeybe mo ben jawle buy. ¹⁷ O woni e jokkugol men, menen e Puulusa, e hoore himo ewnoo, wi'a: «Bee yimbe ko kurkaadi Alla Jom Bural on, awa hiibe feppinande on laawol kisiyee on!»

¹⁸ O wadi dun e nder balde buy. Bay Puulusa haabii dun, o yeyyitii, o wi'i ngin jinnawii: «Mi yamirii ma e innde Iisaa Almasihu on, yaltu e oo debbol!» Jinnawii ngin yalti e makko e on saa'i tigi.

¹⁹ Bay jeybe kurkaadu ndun tawii ka be tanyininoo hebugol don bonii, be nangi Puulusa e Silaasi, be poodi be, be addi yeeso hooreebe ben ka nokkuure fottirde. ²⁰ Onsay be addi be ka naawoo be ben, be wi'i: «Bee yimbe ko Yahuudiyankeebe, hiibe jiiβude saare men nden, ²¹ be janna naamuuji fi en newnanaaka jabugol maa wadugol, enen bee jeyaabe e laamateeri Roomu!»

²² Jamaa on kadi immanii be kambe dīdo. Bay naawoo be ben wadii haa be bortii be dolokkaaji dīn, be yamiri yo be luubor be bedi. ²³ Bay be gaynii be luubaade, be bugii be ka kaso. Be yamiri aynudo kaso on yo o jogo be, o ayna fota. ²⁴ On yamiraado dūn bugii be ka nder kaso nder-nderwo, o dumbi be ka koyde.

²⁵ Bay wonii tumbere jemma, Puulusa e Silaasi woni e toragol Alla, beytana mo. Tawi kasoobe ben no hedii be. ²⁶ Tun, nde wootere leydi ndin dimbii ko tiifi, didoodi kaso ngon yergi. E on saa'i tigi baafe kaso ngon fow udditii, jolokooje de kasoobe ben jolkanoo den kadi jolkitii. ²⁷ Aynudo kaso ngon fini. Bay o yi'ii baafe kaso ngon udditike, o sorti kaafa makko kan fii wartagol, ko fii hari himo sikka kasoobe ben dogii. ²⁸ Kono Puulusa ewnii mo e hawa tiifuka, wi'i: «Wota a wadito bone woo! Men fow meden doo!»

²⁹ Onsay kanko aynudo kaso ngon o torii ndaygu, o wubbi o naati, o yani yeeso Puulusa e Silaasi e hoore himo diwna. ³⁰ Onsay o yaltini be ka yaasi, o wi'i: «Koohoobe, ko hondun mi wadata fii yo mi dande?»

³¹ Be jaabii mo, be wi'i: «Gomdin Iisaa Joomi on, dūn a dandete, an e beynguure maa nden.» ³² Onsay be feppindinani mo e kala wondo ka suudu makko daaluyee Joomiraado on. ³³ Kanko kadi o yetti be e on saa'i tigi e nder on jemma, o lootani be barmeeji mabbe dīn. E on saa'i tigi kanko kadi o *lootaa maande kisiyee, kanko e yimbe suudu makko ndun fow. ³⁴ O werni be ka suudu makko, o bannani be naamete, o weltodi e beynguure makko nden fow fii ko be gomdini Alla kon.

³⁵ Bay weetii, naawoo be ben immini mbatulaabe mun ben ko yaha wi'a aynudo kaso on: «Accitu ben yimbe.»

³⁶ Onsay aynudo kaso on fillitanii Puulusa kon ko be wi'i, o wi'i mo: «Naawoo be ben imminii wofbe ko wi'ammii yo mi accitu on. Jooni yaltee, yahon e hoore buttu.»

³⁷ Kono Puulusa wi'i ben mbatulaabe: «Bay be foccii men ka tumbere mbatu e baawo naawugol men, menen bee jeyaabe e laamateeri Roomu, e hoore dūn be bugike men ka kaso, e hara jooni be yaltinay men ka kene e dow gundoo? Waawaa wonude! Kambe tigi yo be aru, be yaltina men!» ³⁸ Onsay ben mbatulaabe yahi hollitoyi dūn naawoo be ben. Ben huli bay be andii ben ko jeyaabe e laamateeri Roomu. ³⁹ Onsay ben ari, be jeeji be, be acciti be, be torii be kadi yaltugol saare nden. ⁴⁰ Bay be yaltii ka kaso, be naatiri ka oo debbo wi'eteedo Linda, be yiidi e musibbe ben, be wakkilini be. Onsay be yahi.

17

Fii Yaadu Puulusa ndun Tesalonii

¹ Be rewoyi Amfipolii e Apolonii, be hewti Tesalonii ka Yahuudiyankeebe ben mari juulirde don. ² Puulusa naati don wano woowirani mo non, o wondi e mabbe e nder aseweeje tati, himo yewtidude e mabbe

fii ko bindi d'in wi'i kon. ³ O sifii, o weebiti wonde *Almasiihu on no haanunoo tampude e immintineede kadi e hakkunde maybe ben, o wi'i be: «Iisaa oo mo mi woni on wowlande fii mun, ko on woni Almasiihu on.» ⁴ Wobbe e mabbe hoolii d'un, be tawti Puulusa e Silaasi, e hoore d'un *Gereekiyankeebe duuduube rewoobe Alla, e rewbe buy jeyaabe e burbe teddude ben kadi hoolii.

⁵ Kono Yahuudiyankeebe ben nawli d'un, be yetti wobbe e bonbe wonbe ka fottirde ben, be wattidi e mabbe, be wadi haa sonko wadi e nder saare nden e haa yimbe ben dilliri hen fow. Be yahi ka suudu oo wi'eteedo Yaasuunu fii dabbitugol Puulusa e Silaasi be adda be e yeeso jamaa on. ⁶ Laatii be tawaali be ton. Onsay be poodi Yaasuunu e musibbe goo, be addi be yeeso hoorebe saare nden, e hoore hiibe sonka, wi'a: «Bee jiiube aduna on fow arii d'oo kadi, ⁷ Yaasuunu wernii be! Be fow hiibe dartaade yamirooje lando mawdo Roomu on, e hoore hiibe wi'a lando goo no woodi wi'eteedo Iisaa.» ⁸ Din kongufi jibi jamaa on e jaawoobe ben. ⁹ Laatii be accitude Yaasuunu e beya woo nde be yobunoo alamaani.

Fii Yaadu Puulusa ndun Biriyata

¹⁰ E on jemma kisan musibbe ben watti Puulusa e Silaasi e laawol Biriyata. Bay ben hewtoyii, be naatiri ka juulirde Yahuudiyankeebe ben. ¹¹ Tawi berde ben den no buru be Tesalonii ben udditaade. Be jabiri daaluyee on hepaare tiidunde e hoore hiibe taskotonoo nande woo bindi d'in fii andugol ko be wi'aa kon si ko non woniri. ¹² Onsay buy e hakkunde mabbe gomdini, be gomdindini e rewbe Gereekiyankeebe teddube e worbe Gereekiyankeebe duuduube.

¹³ Kono nde Yahuudiyankeebe be Tesalonii ben andunoo wonde Puulusa no feppinde kadi daaluyee Alla on Biriyata, ben kadi ari, be memmini jamaa on, be jiibindiri. ¹⁴ Kisan, musibbe gomdinbe ben wadi feere no Puulusa yaara ka daande baharu, kono Silaasi e Timotee kapun lutti don. ¹⁵ Ben wonnoobe d'owtude Puulusa, be ardii mo haa Atiina. Onsay ben yiltitii, bay be yamiraama wi'ugol Silaasi e Timotee wonde yo ben tawtoy mo ko yaawi.

Fii Arugol Puulusa ngol Atiina

¹⁶ Nde tawnoo Puulusa no habbi beya Atiina, tawi bernde makko nden no aani fota kon ko o yi'aynoo saare nden no jokki sanamuuji. ¹⁷ Onsay o yewtidi e Yahuudiyankeebe ben e rewoobe Alla ben ka juulirde e yimbe fottaynoobe ben ka nokkuure fottirde nden, d'un non tawi ko nande woo. ¹⁸ Faamuube goo e nder fedde Epikuriibe ben e fedde Sitoyikiibe ben nangi e yewtidugol e makko. Onsay wobbe e mabbe wi'i: «Ko hondun oo wowloowo faalaa wowlude?» Tawi wobbe e mabbe no wi'a: «Himo wa'i wa waajotoodo fii allaa be jananbe goo.» Tawi d'un fow ko fii himo waajaade fii Iisaa e kibaaru mun moyyo on e fii ummutal ngal. ¹⁹ Onsay be yetti mo, be nabi ka mbatirde wi'eteende Areyopaasi, be wi'i mo: «A waaway men andinde ko hondun woni ndee jannde heyre nde wonda faalaa wowlude fii mun?» ²⁰ Ko fii hida wadude e noppi amen piiji di men woowaa nanude, meden faalaa andude ko hondun woni d'un.» ²¹ Tawi be Atiina ben fow e hobbe wondunoobe e mabbe ben ko jokkunoo woo ko wowlugol maa hedagol piiji hesi.

²² Onsay Puulusa darii ka tumbo mbatirde, o wi'i: «Ko onon yo be Atiina, mi ndaarii e cende den fow, mi tawii ko on be diina fota. ²³ Awa kadi e nder ko mi feyyata kon, mi yi'ii kala ko rewoton, e hay mi yi'ii *layyorde ka dundoo windii: «Ko ko allaajo mo andaaka.» Dun ko on mo wondon teddinde, mo tawata on andaa, mi woni on feppinande. ²⁴ Dun ko on Alla tagudo aduna on e kala ko woni e mun, on wondo Joomiraado kammuuli din e leydeele den, on ko mo hodataa e nder juulirde de yimbe moyyiniri juude mun. ²⁵ Hinaa neddanke wadanta mo, wa si tawii himo hatonjini e god'dun, ko on woni Yedoowo mo kala ngurndan e poopaali e kala huunde. ²⁶ Ko immorde e aaden gooto o tagiri leyyi neddanke din fow, yo ben hodu e hoore ndelo leydi ndin fow. Awa o happiino saa'iiji mabbe din e ittiri ko be hodata e mun kon, ²⁷ fii no be dabbira Alla, be yi'a mo si no hawri e nder memugol, fii kala o woddaaki hay gooto e men. ²⁸ Ko fii ko kanko hebirden ngurndan, waawirden memminaade, ko e makko kadi woodafen. Ko dun yubboobe gimdi mon goo no wi'i: «Ko en faybe makko kadi.»

²⁹ «Bay non ko en faybe Alla, haanaa ka miijoden wonde Alla no nandi e kanje e kaalisi maa e kaaye lesaade fotinaa, hara ko e immorde e miijo neddanke. ³⁰ Hari Allaahu on jogoraano yimbe ben ko be andaano mo kon, kono jooni o daalanii yimbe ben fow e nder nokkeeli din fow yo be tuubu. ³¹ Ko fii o happii jalaande nde o jaawirta aduna on peewal, rewruude e on neddo mo o toddii, dun ko on mo o wadirani fow seedee timmufo immintingol mo e hakkunde maybe ben.»

³² Nde be nanunoo himo wowla fii ummutal maybe ben, wobbe e mabbe jali mo, wobbe ben wi'i: «Men hedoto ma pande goo fii dun.»

³³ Onsay kanko Puulusa o sortii hakkunde mabbe. ³⁴ Kono fow e mun, dun hadaali wobbe humoo e makko, gomdina. Tawi no tawaa e ben oo wi'eteedo Denuusi, tawdaado e dental fewjoobe Areyopaasi ben, e debbo no wi'ee Damaari, kapun e wobbe goo kadi.

18

Fii Yaadu Puulusa ndun Korenti

¹ Bawto dun, Puulusa iwi Atiina, o yahi Korenti. ² O tawi don Yahuudiyankejo wi'eteedo Akiila, mo iwdi mun woni Pontii, tawi neebaali ko on yaltidi e sonna mun Piriskiila leydi Italii, sabu ko Kuloodiyuusu lando Roomu on yamiri Yahuudiyankeebe ben fow yaltugol Roomu kon. Onsay Puulusa yahi yiidooyi e mabbe, ³ bay tawii ko mecce goote be mari, o weeri ka mabbe, be woni e gollidugol. Tawi ko wonnoo mecce mabbe ko moyyingol cuudi bagi. ⁴ Tawi kanko Puulusa himo yewtaynoo yewtereeji e aseweere kala ka juulirde fii fellintingol Yahuudiyankeebe ben e *Gereekiyankeebe ben.

⁵ Kono bay Silaasi e Timotee iwii Masedonii hewtii, Puulusa jokkii e daaluyee on tun e seeditanagol Yahuudiyankeebe ben wonde ko Iisaa woni *Almasiihu on. ⁶ Kono nde tawnoo Yahuudiyankeebe ben no liddaade mo, hoyna, o fiddi concii makko din, o wi'i be: «Yo yiyan mon dan yantu e hoore mon, min mi laabii. Kono gila jooni ko ka be wonaa Yahuudiyankeebe ben mi yaarata.»

⁷ O iwi don, o yahi e suudu aaden rewoowo Alla no wi'ee Titiyuusu Yustuusa, tawi kadi suudu makko ndun no badondiri e juulirde nden.

⁸ Onsay oo wi'eteedo Kirispuusa, d'un ko ardiido juulirde nden, kapun e beynguure mun nden fow gomdini Joomi on. Korentiyankoobe duudube kadi hedotonooobe Puulusa gomdini, *lootaa maande kisiyee.

⁹ Bawto d'un, Joomiraado on daalani Puulusa e nder jemmaare goo e nder koydol, o wi'i mo: «Wota a hulu, yewtu, wota a fanku. ¹⁰ Ko fii min mido wondi e maa, gooto fawataa ma jungo fii wadugol ma ko boni, ko fii mido mari jamaa duudufodo e nder ndee saare doo.» ¹¹ Onsay kanko Puulusa o daakii hakkunde mabbe e nder hitaande e lebbi jeegoo, himo janna daaluyee Alla on.

¹² Wa fewndo on saa'i tawi ko Galiyuunu lamminaa Akaaya. Onsay Yahuudiyankeefe ben immanii Puulusa e nder nanondiral mabbe, be addi mo ka yeeso naawirdu, ¹³ e hoore hibe wi'a: «Oo neddo no fellintinde yimbe ben no be rewira Alla e noone no woopondiriri e Sariya on!»

¹⁴ Fewndo ko Puulusa udditata hunduko mun kon, tawi Galiyuunu wi'ii Yahuudiyankeefe ben: «Ko onon yo Yahuudiyankeefe, si tawiino ko angal peewal goo maa bonnere goo, mi hedotono on e hoore no newori. ¹⁵ Kono bay ko yeddondiral fii haalaaji e fii inde e sariyaaji mon onon tigi, yo d'un wonu haaju mon. Mi faaletaake wonande on naawoowo d'un.» ¹⁶ Onsay o yaltini be ka naawirdu. ¹⁷ Tun, be fow be nangi Sosteene, d'un ko ardiido juulirde nden, be woni e piyugol mo ka yeeso naawirdu. Tawi Galiyuunu haajaaka e d'un.

Fii Yiltitagol Puulusa Antiyoosi-Sirii

¹⁸ Laatii Puulusa daakii Korenti don kadi ko neebi. Bawto d'un, o waynitii musibbe ben. Onsay o fembii ka wi'ete e don Kenkere, sabu himo woondunoo woondoore. Ontuma o bakodi e Piriskiila e Akiila e laana ndiyan fii Sirii. ¹⁹ Be hewti Efeesi. Puulusa acci don be o wondunoo ben, o naatoyi ka juulirde, o yewtidi e Yahuudiyankeefe ben. ²⁰ Ben torii mo wonugol don seeda, kono laatii o jabaali. ²¹ O waynitii be, o wi'i: «Mi aroya ka mon si Allaahu on jabii.» Bay o iwii Efeesi don e laana ndiyan, ²² o tippoyii Seezariya. O yahi, o hiwroyii *moftal ngal, onsay o yahi Antiyoosi-Sirii.

Fii no Apoloosi Waajori ka saare Efeesi e Korenti

²³ Bay o wonii don seeda, o yiltitii, o jindi e ca'e Galaasi e Firgii den, o wakkilini taalibaafe ben fow. ²⁴ Bawto d'un, Yahuudiyankeejo waawudo haala, andudo kadi bindi daaluyee on, wi'eteedo Apoloosi jeyaado Aleksandiri hewti Efeesi. ²⁵ Tawi on no jangi fii laawol Joomi on, himo wowliraynoo jijo tiidungo, himo fejjinaynoo kadi janna no feewiri fii Iisaa, tawi e hoore d'un fow ko ko Yaayaa lootaynoo kon tun o andi. ²⁶ Onsay o yewtiri pellital ka nder juulirde. Bay Piriskiila e Akiila hedike mo, be yaadi e makko, be fejjinanoyi mo no woniri non tigi fii laawol Alla ngol.

²⁷ Kono bay tawii Apoloosi no faalanoo yahugol Akaaya, musibbe ben wakkilini mo, be windani kadi taalibaafe ben wonde yo be wernu mo no moyyiri. Bay o hewtii don, o nafi ben gomdirirbe sabu sulfu Alla on, ²⁸ e hoore himo yeddondiraynoo e Yahuudiyankeefe ben ka tumbondiral no tiidiri, e himo banginira bindi din wonde ko Iisaa woni Almasiihu on.

19

Fii no Puulusa Janniroyi ka saare Efeesi

¹ Fewndo ko Apoloosi on woni Korenti, tawi Puulusa kaɓun tayitoyii leyde dowje den, haa o hewtoyii Efeesi, o fotti don e taalibaabe goo.

² O wi'i ben: «Hara on hebii Ruuhu Seniido on wa ko gomɗinɗon?»

Ben jaabii mo, be wi'i: «Menen hari hay men nanaali wonde Ruuhu Seniido no woodi.»

³ Onsay o wi'i be: «Awa ko honno lootiranɗon?»

Ben kadi jaabii mo, wi'i: «Ko no Yaayaa lootiraynoo non.»

⁴ Puulusa wi'i: «Yaayaa ko fii tuubuubuyee looti, e hoore dɗun himo wi'aynoo yimbe ben yo be gomɗin aroyoowo baawo makko on, dɗun ko Iisaa.» ⁵ Bay be nanii dɗin konguɗi makko, be *lootaa maande kisiyee e innde Iisaa Joomi on. ⁶ Onsay Puulusa *fawi juude mun den e hoore maɓbe, Ruuhu Seniido on ari e maɓbe, be woni e wowlugol e *haalaaji janani, wowla ko Alla longini be. ⁷ Tawi ben yimbe ko wa be sappoo e diɗo.

⁸ Onsay Puulusa naati ka juulirde, o yewtiri don pellital. E nder lebbi tati himo yewtidude e maɓbe o fellintinana be ko yowitii e fii *laamu Alla ngun. ⁹ Kono bay wobbe wonii e sattinkinagol e angal gomɗingol e aybingol laawol Joomi on e hakkunde jamaa on, o sortii hakkunde maɓbe, o yetti taalibaabe ben o wadi be feere, o woni e yewtidugol e maɓbe jande woo ka dudal oo wi'eteedo Tiranuusu. ¹⁰ Dun neebi yeru duubi didi, haa kala hodudo *Aazii humpitii fii daaluyee Joomiraado on, dɗun ko Yahuudiyankeefe ben e *Gereekiyankeefe ben fow.

¹¹ Tawi Allaahu on no wadaynoo kaawakeeji moyyi hawniidi rewruude e Puulusa, ¹² haa ka tawata hiibe yahaynoo be yetta disaaje maa lince de Puulusa meemaynoo den, be adda, be wada e nawnube ben, ben ndikka, jinnaaji bondi dɗin kadi yalta e maɓbe.

¹³ Yahuudiyankeefe goo, jindaynoobe wi'a no raɗoo jinna, woni e jantagol e hoore ben be jinnaaji woni e mun innde Iisaa Joomi on, hara hiibe wi'a: «Mi yamirii on yaltugol e innde Iisaa, on mo Puulusa woni waajaade fii mun!» ¹⁴ Tawi ben wadaynoobe dɗun ko be njeediɗo, benle ko be biɓbe oo wi'eteedo Sekubaa, tawaado e hooreebe *yottinoobe sadaka Yahuudiyankeefe ben.

¹⁵ Ngin jinnawii jaabii be, wi'i: «Mido andi Iisaa, mido andi kadi ko hombo woni Puulusa, kono onon ko on hombe?» ¹⁶ Onsay on neddo mo ngin jinnawii woni e mun yani e maɓbe, o waawi be fow e hoore doole tiidufe, haa ben dogi yalti e ndun suudu be fornaaki, e hoore hiibe barminaa.

¹⁷ Kala Yahuudiyankeejo e Gereekiyankeejo hodudo Efeesi andi fii dɗun, kulol nangi be be fow, onsay innde Iisaa Joomi on mawninaa. ¹⁸ Onsay buy e arube e gomɗinde ari qirritii, weebiti boneeji di be wadunoo. ¹⁹ Bawto dɗun, yimbe buy wadaynoobe mbilankaaku, addi defte mun, be sunni de yeeso fow. Coggu majje on jittaa, tawaa ko tammaaji kaalisi guluuji cappande jowi. ²⁰ Ko nii, daaluyee Joomiraado on woni layirde semba e hoore doole.

²¹ Bawto dɗun Puulusa ebbani fii yahugol Yerusalaam, hara ko Masedonii e Akaaya o rewri. O wi'i: «Si mi iwii don, bee mi hewtoya Roomu.» ²² Onsay o immini wallindirteebe makko diɗo Masedonii, dɗun ko Timotee e Arastuusa, kanko o luttiti Aazii don seeda.

Fii no oo Siyaakeejo wi'eteedo Dimitiriyuusu Imminiri Gere

²³ Onsay jii boldu tiidundu wadi sabu laawol Joomi on. ²⁴ Tawi no e nden saare siyaakeejo wi'eteedo Dimitiriyuusu, tafaynoodo rewirkoy to sokoy tafiraakoy kaalisi, hara ko nandintinaakoy e rewirdu allaaajo ma bbe debbo wi'eteedo *Artemiisi on. Tawi d'un no wondannoo e be o tafidaynoo ben tono tiidudo. ²⁵ On moo bindiri be o tafidaynoo ben, kambe e be be kafidunoo mecce goote ben, o wi'i be: «On fow hidon andi, fii men on ko e dee golle doo humii, ²⁶ awa kadi hidon yi'ude, hidon nanude ko woni feyyude kon, hara hinaa Efeesi doo tun, fayda ko e nder Aazii on fow wonde, oo wi'eteedo Puulusa no murtinde jamaa duududo, fellintinira be wi'ugol wonde allaaaji moyyiniraadi juude neddanke wonaa allaaaji. ²⁷ Dun non hinaa fii hayfingol mecce men den tun, kono ko libugol fii nduu rewirdu oo allaaajo debbo mawdo wi'eteedo Artemiisi e boorugol teddungal makko ngal, on mo Aazii fow e aduna on fow woni rewude.»

²⁸ Bay be nanii d'in kongudi, be heewi tikkere, be nangi e ewnagol, wi'a: «Artemiisi Efeesiyankoo be ben ko mawdo!» ²⁹ Onsay saare nden fow jii bondiri, be wubbidi, be saalori bee Masedoniyankoo be be Puulusa jindidaynoo, d'un ko Gayuusi e Aristarke, be nabori be ka fijirde mawnde. ³⁰ Puulusa kadi faalaa hollitaade jamaa on, kono laatii taalibaabe ben jabaali. ³¹ Hay wobbbe e hooreebe Aazii ben, be tawata ko yi bbe makko kanko Puulusa, be nuli wobbbe e makko ko jeeja mo fii wota o yahu ka fijirde mawnde. ³² Tawi wobbbe no ewnoo god'dun goo, beya kadi no ewnoo god'dun goo, ko fii jii baare nden no woni hakkunde dental ngal, e hoore d'un burbe ben andaa wuren ko hondun moo bindiri be. ³³ Onsay wobbbe e hakkunde jamaa on lowi oo wi'eteedo Aleksander mo Yahuudiyankee be ben feyyini yeeso dental ngal. Kanko Aleksander o towni jungo, tawi himo faalaa sifanaade jamaa on. ³⁴ Bay beya andii ko o Yahuudiyankeejo, fow ewnodi wa saa'ijji didi, hi be wi'a: «Artemiisi Efeesiyankoo be ben ko mawdo!»

³⁵ Onsay hoore kaydi on d'ahi yimbe ben, o wi'i be: «Ko onon yo Efeesiyankoo be, hara ko hombo woni andaa wonde saare Efeesi nden ko ngaynaakoore rewirdu oo allaaajo debbo mawdo wi'eteedo Artemiisi, awa kadi ko nde ngaynaakoore nandolla makko iwru do ka kammu on? ³⁶ Bay d'un hinaa ko yeddinii, wonee deeyube, hara on wadiraali huunde hawjere. ³⁷ Ko fii on addii bee yimbe, be tawata bonnaa ka hormorde, be hoynaa kadi allaaajo men debbo on. ³⁸ Si tawii non Dimitiriyuusu oo, e siyaakee be o kafidi mecce ben no galdidi e god'do, haray no woodi jaawirdi e jaawoo be lamminaabe fii mun, yo be wullito e ben. ³⁹ Si tawii non hidon mari god'dun ko beyditii e d'un, haray ko ka dental ardinaangal ngal d'undon moyyintee. ⁴⁰⁻⁴¹ Ko fii hidon waawi hebude fe loore fii nduu murtaldu wadundu hande, bay dalil woo alaa mo holloyen ko hondun wadirden nduu jii boldu.» Bay o gaynii wowlude d'un, o yilti jamaa on.

20

Fii Yaadu Puulusa Masedonii e Gereesi

¹ Bay murtaldu ndun accii, Puulusa banniti taalibaabe ben. Bay o gaynii be wakkilinde, o waynii be, o immii, o fokkitani yahugol Masedonii. ² O tayitoyi den leyde e hoore himo yewta yimbe ben

nooneeji no be wakkilora, onsay o hewtoyi Gereesi. ³ Onsay o kodii don lebbi tati, hari himo woniri yettugol don laana ndiyan, yaara Sirii. Kono nde tawnoo Yahuudiyankeefe ben no ebbani mo janfa, o aadii yiltitagol Masedonii. ⁴ Hari ko o wondi ko dowta mo, ko oo bidfo Piruusi mo Biriyata wi'eteedo Sopateere, e Aristarke e Sekondiisu, on ko mo Tesalonii, e Gayuusi, on kadi ko mo Derbata, e Timotee e Tikiiki e Torofiimi, bee fow ko be iwdi *Aazii. ⁵ Ben woni yeeso, be habboyii men Turuwaasi. ⁶ Menen kadi, bay *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen nden feyyii, men bakii e laana ndiyan Filipii. E nder balde jowi men tawoyi be Turuwaasi, men wadi don balde jeedifi.

Fii Wurniteede oo wi'eteedo Etikuusi

⁷ E asewe kiikiide, men moobondiri fii naamidugol. Nde tawnoo Puulusa ruttoto bimbi nden pande, o yewtidi e tawanoobe ben, o junni yewtere makko nden haa tumbere jemma. ⁸ Tawi lampuuji duuduufi no ka suudu dow-dowru ka men mottondirnoo don. ⁹ Tawi kadi suka no wi'ee Etikuusi no joodinoo e damun tosokun^Z e on koore tammo. O yetti doyngol luggungol e nder ko Puulusa juutini yewtere nden kon, o accitii ka koore ton sabu doyngol ngol, o yani. O imminaa, tawi o maayii. ¹⁰ Onsay Puulusa tippii, o ugginii e hoore makko, o yetti mo, o tambii, o wi'i: «Wota on aanu, ko fii himo wuuri.» ¹¹ Bay kanko Puulusa o yawitoyii, o tayiti bireedi on, o naami. Bawto dun, o yewti kadi ko juuti haa wa ka peeral fajiri. Onsay o yahi. ¹² Bawto dun, suka on nattaa ko o wurfo, dun wonani be welo-welo mawngo.

Fii Iwugol Puulusa Efeesi Yaha Miletii

¹³ Onsay menen men hikkani men yeeso, men bakii don e laana ndiyan fii yahugol Asoosi ka men haanunoo yiitidude e Puulusa don, bay hari kanko o aadike wonde o seppay. ¹⁴ Bay o tawoyii men Asoosi, men yawni mo ka laana fii yaadugol e makko Mitileeni. ¹⁵ Bay men iwii don, men jokki baharu on haa men hewtoyi bimbi nden pande yeeso Kiyoo. E jallal hikkungal don ngal kadi, men meemoyi ka wi'etee don Samoosi. Bawto ngal jallal don kadi, men hewtoyi Miletii. ¹⁶ Tawi Puulusa no miijinoo feyyugol Efeesi tun hara daraaki, fii wota o tongo e nder Aazii on. Ko fii hari himo hawji hewtoygol Yerusalaam fii Juldeere *Pentakosta nden, si tawii dun no waawi mo gasande. ¹⁷ Ko onsay, ko o woni Miletii don, kanko Puulusa o immini ko yahana ardotoobe *moftal ngal Efeesi. ¹⁸ Bay ben arii, o wi'i be: «Hidon andi ko honno mi wondiri e mo'on yeru ko mi woni doo kon, gila pande mi tippi Aazii. ¹⁹ E hoore dun mi kurkanike Joomiraado on, e hoore yankinaare fow, e nder gondi, e hakkunde ndarndeede wonandun lan janfaaji immorde e Yahuudiyanke'en. ²⁰ E baawo suudugol on hay huunde, mido feppinande on, janna on e hakkunde fow e ka cuudi kala ko wondani on e nafa, ²¹ e seedintinangol Yahuudiyankeefe ben e *Gereekiyankeefe ben fii tuubangol Alla e gomdingol Iisaa Joomi men on.

²² «Jooni yo mi yahu Yerusalaam, bay Ruuhu Allaahu on no habbitii e dun, e hoore mi andaa ko heboytammi ton. ²³ Ko woni tun, gila saare hebi e saare, *Ruuhu Seniido on no seedintinande lan wi'ammi wonde, kabbi e sateendeeji no sabbii lan. ²⁴ Kono mi wadfaa ngurndan an dan

^Z 20:9 20.9 «Damun tosokun» ko ko wi'etee «fineeter» kon fewndo doo.

ko godʼfun, wa si tawii hidan hitti e an, fii tun yo mi timmin jinduruuji an din e golle de mi hebiri Iisaa Joomi on den, dʼun ko seeditagol fii Kibaaru Moyyo fii moyyere Alla nden.

²⁵ «Jooni mido andi, on yiʼitataa lan hande kadi, dʼun ko onon bee be mi rewi hakkunde mun, mi waajii fii *laamu Alla ngun. ²⁶ Ko dʼun wadi, mido seedaade hande wonde si godʼfo e mon halkike, haray wonaa min wadi. ²⁷ Ko fii mi suudaali on hay huunde, mi banginani on ebboore Alla nden fow. ²⁸ Jooni reenee, reenidon hoore mon e wuro ngo Ruuhu Seniido on wadi on e hoore mun ngon, fii no ayniron moftal Alla ngal o hebiri yiiyan bidʼfo makko on tigi. ²⁹ Mido andi si mi iwoyii doo, caapaali hunyudi aroyay hakkunde mon di tawata accoytaa wuro ngon. ³⁰ Awa kadi wobbe hawtoyto e hakkunde mon, hara hibe wowla haalaaji boyliidi fii poodugol taalibaabe ben e mabbe. ³¹ Awa on wattanoyay yiila, anditon, e nder duubi tati jemma e jalorma mi accaali waajagol mo kala e mon e hoore gondi.

³² «Jooni mi yettii on, mi halfinii Alla e daaluyee moyyere makko nden, ko on mari bawgal fii mawningol on e yedugol on ndondi wondude e yimbe Alla ben fow. ³³ Mi himmanaali kaalisi e kanje e concii hay gooto. ³⁴ Onon tigi hidon andi ko juude an den mi golliri fii ko mi hatonjini e mun kon e ko wondiibe an ben hatonjini e mun kon. ³⁵ E nder dʼun fow, mi hollii on yo on gollir nii fii yo on wallito loʼube ben, anditon kadi konguʼdi Iisaa Joomi on ko o wiʼi kon kanko tigi wonde: «Ko okkugol buri moyyude edii okkoreede.»

³⁶ Bay o gaynii yewtude dʼun, onsay o jiccii fii duʼondirgol e mabbe be fow. ³⁷ Onsay be fow be hirbii mo kanko Puulusa, be lunnii e hoore gondi tiidufi. ³⁸ Ko burnoo be sokolinde kon, ko ko o wiʼunoo be kon wonde be yiʼitataa mo hande kadi. Onsay be dʼownti mo haa ka laana ndiyan.

21

Fii Yaadu Puulusa ndun Tiiri e Seezariya

¹ Bay men sertii e mabbe, men bakii don e laana ndiyan, men fewni haa Koosi. Bimbi nden pande men yahi Rodeesi. Bay men iwii don kadi, men yahi Patara. ² Bay men tawii don laana lumbooha yaara Fenisii, men bakii don, men yahi. ³ Bay men battike Siipuru, onsay men acciri don ka nano, men yaari telen Sirii fii tippinoygol ko laana kan rondii kon Tiiri. ⁴ Bay men tawii taalibaabe ben don, men woni balde jeedidi. Immorde e Ruuhu Allaahu on be wiʼi Puulusa: «Wota yahu Yerusalaam.» ⁵ Bay den balde jeedidi timmii, men yahi. Onsay kambe fow e rewbe mabbe ben e biibe mabbe ben, be dʼownti men, men yaadi haa men yalti saare nden, dʼun ko ka sera ndiyan, men jiccii, men duʼondiri. ⁶ Onsay men waynondiri e mabbe, men bakii ka laana, kambe be yiltiti ka mabbe.

⁷ Bay men gaynii ko yaaretee laana ndiyan kon, dʼun ko gila Tiiri haa Potolemaayi, men hiwrondiri e musibbe gomdinbe wonbe don ben, men wondi e mabbe pallal.

⁸ Bimbi nden pande, men yahi men hewtoyi Seezariya, men naatiri ka suudu Filiipu oo waajotoofo fii Kibaaru Moyyo on, tawdaado e njeedifoobe ben, men weeri ka makko.^a ⁹ Tawi himo mari jiwbe

^a 21:8 21.8 Sah. 6.1-6

nayo haaloobe ko Alla longini d'un be andaali gorko. ¹⁰ Nde tawnoo men wadii don balde buy, haaloowo ko Alla longini d'un wi'eteedo Agabuusi, iwrudo ka diiwal Yahuuda, ari tawi men. ¹¹ O yetti dattol Puulusa ngol, o habbitii juude e koyde, o wi'i: «E hino ko *Ruuhu Seniido on wi'i kon: «Oo neddo jeydo ngol dattol, Yahuudiyankeebe ben habbiray mo nii Yerusalaam, be watta mo e juude be wonaa Yahuudiyanke ben.» »

¹² Bay menen e ben yimbe hodube e nden nokkuure men nanii d'un, men jeeji Puulusa fii wota o yahu Yerusalaam. ¹³ Kono Puulusa jaabii men, wi'i: «Ko hondun wulloton, bonnon mi bernde? Ko fii min hinaa fii habbegol tun mi hebulanii, kono ko hay maayugol Yerusalaam fii innde Iisaa Joomi on.»

¹⁴ Nde tawnoo o jabaali yilteede e ko o anniyii kon, men habbitaaki hande kadi, kono men wi'i: «Yo kodduruyee Joomiraado on wadu!»

¹⁵ Bay den balde don feyyii, men ebbindii, men yahi Yerusalaam. ¹⁶ Taalibaabe goo be Seezariya dowti men ka goddo no wi'ee Manasuuna mo Siipuru, on ko taalibaajo gila ko neebi, fii ko werna men.

Fii Hewtugol Puulusa Yerusalaam

¹⁷ Bay men hewtii Yerusalaam, musibbe ben jabbori men weltaare. ¹⁸ Bimbi nden pande menen e Puulusa men ari ka Yaaquuba, ardotoobe *moftal ngal kadi fow ari don. ¹⁹ Bay Puulusa gaynii be hiwraade, o nangi e fillitanagol be, fensita ko Allaahu on wadi e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben e nder golle makko den. ²⁰ E nder ko be hedii mo kon, be mawnini Alla, e hoore d'un be wi'i mo: «Musiddo, a yi'ii ittiri guluuje guluuje Yahuudiyankeebe ko gomdini, e hoore be fow hibe habbitii e Sariya on. ²¹ E hoore be yeetaama wonde hida jannude Yahuudiyankeebe wonbe e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben fow wota be jokku Sariya Muusaa on, d'un ko wi'ugol be wota be sunnin faybe mabbe ben e wota be jokku naamuuji din. ²² Hara ko hondun wadeten? Ko fii pellet be anday wonde a arii. ²³ Ko d'un wadi si men wi'ete yo a wadu ko men wi'u-maa kon. No e hakkunde amen yimbe nayo woondube woondoore. ²⁴ Yettu ben, labbindinodaa e mabbe, fawtodaa njoddi fembagol mabbe ngol, d'un fow anday goonga alaa e ko be wowlanaa kon fii maa, kono an kadi hida doftii Sariya on. ²⁵ Kono fii be wonaa Yahuudiyanke, gomdinbe ben, men tawi no moyyi ka men windana be, yo be reeno e tebbeeli sakkanaadi sanamuuji e yiiyan e mummunteeji jilbudfi e jinaa.»

²⁶ Bimbi nden pande, Puulusa yetti ben yimbe nayo, o labbindinodi e mabbe, o naati ka *juulirde mawnde. O feppini ko honde tuma e jalaade den labbinagol mabbe ngol timmata, sadaka mo bee e mabbe wadee.

Fii no Puulusa Nangiraa

²⁷ Ka balde jeedidi den timmata don, bay Yahuudiyankeebe be *Aazii ben yi'ii mo ka juulirde mawnde, be yuuni jamaa on fow, be fawi mo juude, ²⁸ e hoore hibe ewnoo, wi'a: «Isra'iilayankeebe*, wallee men! E hino neddo wondo jannude fow on nokku woo nokku fii liddagol jamaa on, liddoo Sariya on, liddoo kadi ndee nokkuure. E hay o naadii *Gereekiyankeebe ka juulirde mawnde, o tuuninii ndee nokkuure hormorde!» ²⁹ (Ko woni sabu d'un ko tawde hari be yiidiino

mo e oo Efeesiyankoojo wi'eteedo Torofiimi ka saare, haa be sikki wonde Puulusa naadii mo ka juulirde mawnde.)

³⁰ Onsay saare nden fow memminii, yimbe ben dogi iwri e cende den fow, be nangi Puulusa, be poodi mo, be itti ka juulirde mawnde, baafe den ombaa kisan. ³¹ Wa ko be ebbata fii warugol mo, tawi hooreejo dental suufaabe Roomu ben nanii wonde jiiifoldu wadii e nder Yerusalaam fow. ³² Don kisan, o yetti suufaabe e yeesoobe mun, be wubbani ben ebbunoobe warugol Puulusa. No be yiirunoo on hooreejo e ben suufaabe, be acciti piyugol mo.

³³ Onsay on hooreejo badii mo kanko Puulusa, o nangi mo, o yamiri yo be jolku mo jolokooje didi. O landii non ko hombo woni oo e ko hondun o wadi. ³⁴ Kono tawi e nder jamaa on, wobbe no ewnoo wi'a godfun, beya kadi no wi'a godfun goo, tawi kanko hooreejo on o waawaali andude ko woni haqiiqa fii murtaldu ndun. Onsay o yamiri yo be nabu mo ka daaka suufaabe ben. ³⁵ Wa ko Puulusa yawata bordi din, suufaabe ben kutii mo tambii sabu hunyeendi jamaa on. ³⁶ Ko fii hari konu yimbe ben no jokki mo, no ewnoo, wi'a: «Waree mo!»

Fii Yewtere nde Puulusa Yewti Jamaa Yerusalaam on

³⁷ Wa ko kanko Puulusa o naadete e ka daaka suufaabe ben, o landii hooreejo dental suufaabe ben, o wi'i: «E hara a newnanay lan yeetagol ma godfun?»

On jaabii mo, wi'i: «Hida waawi haala Gereeki? ³⁸ E hara hinaa an woni oo Misirayankoojo, wonudo sabu nduu murtaldu ko feyyi koo, dogidi e bee ittoobe ko'e guluuje nayo ka wulaa?»

³⁹ Kanko Puulusa o wi'i mo: «Min, ko mi Yahuudiyankejo mo Tarsiisu, dun ko e nder Silisii, jeyaado e saare nde tawata wonaa hayfunde. Mi jeejii ma newnanan yewtugol jamaa on.»

⁴⁰ Onsay on hooreejo newnani mo. Kanko Puulusa o immii, o darii ka hoore bordi, o yeyani jamaa on jungo, deeyaango tiidungo wadi. Onsay o hewtini be yewtere nden e haala Yahuudiyanke, o wi'i:

22

¹ «Ko onon yo musibbe an e baabiraabe an, jooni hedee mi yewta on fii jaabannde an nden.» ² Nde be nanunoo ko e haala Yahuudiyanke o woni be yewtude, deeyaango ngon burti kadi.

Onsay Puulusa wi'i: ³ «Min ko mi Yahuudiyankejo hebaado Tarsiisu, dun ko e nder Silisii, kono ko e nder ndee saare doo mi ne'aa. Ko e fee Gamaliyiila kadi mi jangi fii jokkugol Sariya baabiraabe men ben tigi. Hari mido huminoo e Alla fota wano wonirdon non on fow hande. ⁴ Mido cukkotonoo ben jokku be laawol Iisaa haa wobbe maayori, mi habba, mi soka worbe e rewbe. ⁵ Yottinoowo* mawdo sadaka on e dental mawbe ben fow ko seedee an e dun. Mi hendorii be hay bataake fii musibbe Yahuudiyankebe wonbe Damaasi ben. Onsay mi yahi fii habbugol jokku be ngol laawol wonbe ton ben, mi adda Yerusalaam fii donkingol be.

⁶ «Wa fewndo ko mi woni ka fatal, bay mi badike Damaasi, dun ko wa naange e hoore, tun ndaygu moolanaangu iwri ka kammu, hunditi lan. ⁷ Mi yani ka leydi, onsay mi nani hawa no wi'ammi: «Saawulu! Saawulu! Ko fii hondun wonda mi cukkanaade?»

⁸ «Mi jaabii: «Ko an hombo nii joomi an?»

«O wi'immi: «Ko min woni Iisaa jeyaado Naasirata, on mo wonda'a cukkaade.»⁹ Ben wondunoobe e an yi'uno ngun ndaygu, kono be alaano nanude hawa on Wondo lan wowlande.

¹⁰ «Onsay mi wi'i: «Ko hondun mi wadata, yaa an Joomi?»

«Joomi on jaabii lan, wi'i: «Immo yahaa Damaasi, ko don be yeetoto-maa kala ko haanudaa wadude.»

¹¹ «Tawi mi alaa yi'ude han kadi, ko fii hari jalbeendi ngun ndaygu wumini lan. Onsay wondunoobe e an ben dowimmi haa mi hewti Damaasi.

¹² «Tawi goddo no don no wi'ee Hanaaniya, on ko gorko dewo doftotoodo Sariya on, mo Yahuudiyankeebe wonbe Damaasi ben fow joganii kongol moyyol. ¹³ On ari darii takko an, wi'immi: «Ko an yo Saawulu musidoo an, wuntu!» E on saa'i tigi mi wunti, mi yi' mo.

¹⁴ «O wi'immi kadi: «Alla baabiraabe men ben subike ma fii yo a andu faale makko on e fii yo a yi'u Feewudo on, nanaa kongudi iwrudi ka hunduko makko din. ¹⁵ Ko fii a wonay seeditantoodo mo e yeeso yimbe ben fow fii ko yi'udaa kon e ko nanudaa kon. ¹⁶ Jooni non ko hondun wonda'a nennanaade? Immo *lootedaa maande kisiyee, lafbinedaa junuubaaji maa din e nder jantagol innde makko nden.» »

¹⁷ Puulusa wi'i kadi: «Bay mi yiltitike Yerusalaam, e nder ko mi torotoo Alla kon ka *juulirde mawnde, mi feppinanaa god'dun.

¹⁸ Onsay mi yi' Joomi on, o wi'immi: «Hittin yaltugol Yerusalaam, ko fii be jabataa seeditoore maa nden fii an.» ¹⁹ Kono mi wi'i: «Joomi an, hibe andi kambe tigi wonde mi yahayno gila e juulirde hebi e juulirde fii piyugol soka ben gomdinbe ma. ²⁰ Awa fewndo kadi be hibbi yiyan Astefaana dan, dun ko on seeditantonoodo ma, hari min tigi mido don e mido jabi dun. Awa kadi hari mido joganii ben wonbe mo warude conci mun din.» ²¹ Kono o wi'immi, «Yahu, ko fii mi imminte ka woddi, dun ko haa e be wonaa Yahuudiyanke ben.» »

²² Laatii be hedii mo kanko Puulusa haa e ngol kongol don, onsay be ewnii, be wi'i: «Yo sifa oo neddo itte aduna! O haanaa wuurude!» ²³ Be beydi sonko, be ferii kadi conci mabbe din, e hoore hibe bugoo kadi mbullaari dow.

²⁴ Onsay hooreejo dental sufaabe ben yamiri yo be naadu Puulusa ka nder daaka sufaabe ben, be landora mo cabbi fii andugol ko hondun wonaa sonkireede nii fii makko. ²⁵ E nder ko be habbata mo kon fii foccugol mo, kanko Puulusa o wi'i yeesoojo sufaabe wonnoodo don on: «E hara hidon newnanaa foccugol jeyaado e laamateeri Roomu, mo on paawaali toode?»

²⁶ Bay on yeesoojo nanii ngol kongol, o yahi, o wi'oyi hooreejo dental ngal: «Ko honno gerdataa, ko fii oo neddo ko jeyaado e laamateeri Roomu.» ²⁷ Onsay on hooreejo ari wi'i mo kanko Puulusa: «Yeeto lan, e hara ko a jeyaado e laamateeri Roomu?»

O jaabii: «Hiiyii, ko mi dun.»

²⁸ Kanko hooreejo on o wi'i mo: «Min ko kaalisi buy mi itti fii yo mi wonu jeyaado e laamateeri Roomu.»

Puulusa kadi wi'i mo: «Min non mi jibina ko mi dun.» ²⁹ Onsay kisan landotonooobe mo ben diri, hooreejo dental ngal kadi huli, bay o andii Puulusa ko jeyaado e laamateeri Roomu, awa kadi o wadfi haa o habbaama.

Fii Yewtere Puulusa nden yeeso Dental Mawbe ben

³⁰ Jango mun, nde tawnoo kanko hooreejo dental suufaabe Roomu ben himo faalaa andude e haqiiqa ko hondun Yahuudiyankeebe ben wonnoo mo toojirde, o hoynitani mo, o yamiri kadi hooreebe yottinoobe sadaka ben e dental fewjoobe ben fow mottondirgol. Onsay o addi Puulusa, o jodfini mo yeeso maŋbe.

23

¹ Bay Puulusa tenyini dental fewjoobe ben, o wi'i: «Musibbe, ko e hoore bernde laabunde mi wonirani Alla haa handeere ndee.» ² Tun *yottinoowo mawdo sadaka on, dun ko Hanaaniya, yamiri wonbe takko makko ben bantagal mo.

³ Puulusa kadi wi'i mo: «An kadi, Allaahu on bantoto ma yo maadi rawninaandi! Hida joodii paawirgol lan Sariya on, e hin-le a bonnirii Sariya on ko yamirdaa yo be banto lan kon!»

⁴ Wonnoobe don ben wi'i: «A hoynii yottinoowo mawdo sadaka fii Alla on!»

⁵ Onsay Puulusa jaabii, wi'i: «Musibbe, hari mi andaa wonde ko yottinoowo mawdo sadaka on nii, ko fii no windii: Wota mo wowla yeesojo jamaa mun on ko boni.» ^b

⁶ Bay kanko Puulusa o faamii wonde feccere e wonnoobe don ben ko fedde *Sadduusiyaabe e ndeya feccere kadi ko fedde *Fariisiyaabe, onsay kanko Puulusa o ewnii ka hakkunde dental fewjoobe ben, o wi'i: «Musibbe, min ko mi Fariisiyaajo bii Fariisiyaajo kadi. Ko sabu tanyinaare ummutal maybe ben wadi si mido jaaweede.» ⁷ Bay kanko Puulusa o wi'i dun, yeddondiral wadi hakkunde Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben, onsay mbatu ngun senditii. ⁸ (Tawi Sadduusiyaabe ben no wi'a ummutal alaa, malaa'ika alaa, awa kadi ruuhu alaa. Fariisiyaabe ben kapun no wi'a dun fow no woodi.)

⁹ Sonko njano wadi, wobbbe e yeesoobe dental Fariisiyaabe ben hawtii, be immini yewtoore tiidunde, be wi'i: «Men yi'aali bone woo e hoore oo neddo. No gasa non hara ko ruuhu maa malaa'ika wowlani mo.» ¹⁰ Nde tawnoo yeddondiral ngal no tiidunde tun, hooreejo dental suufaabe ben huli wota be seekitu Puulusa. O yamiri suufaabe ben tippagol, ittoya mo hakkunde maŋbe, be naba mo ka daaka suufaabe ben.

¹¹ E on jemma hikkiido don, Joomi on badii Puulusa, wi'i mo: «Wakkilo, ko fii wano seeditorɗaa non fii an Yerusalaam, bee seeditoroyaa non kadi Roomu.»

Fii Janfa Yahuudiyankeebe ben e hoore Puulusa

¹² Bay weetii, Yahuudiyankeebe ben wadi janfa, be woondi wota be jaamu hay huunde maa be yara, doo e be warude Puulusa. ¹³ Ben ebbunoobe kan janfa no burnoo cappande nayo. ¹⁴ Be yahi, be tawoyi hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben, be wi'i be: «Men aadike e hoore woondoore tiidunde wonde, men jaamataa men yarataa hay huunde fannin men waraali Puulusa. ¹⁵ Jooni nanondiree e dental fewjoobe ben, yiidon e hooreejo suufaabe ben, faaminanon mo wonde on ndaaray fii nduu muraadu Puulusa hara ko no woniri non, fii no o addira mo yeeso mon. Menen haray meɗen hebullii warugol mo doo yo o hewtu.»

¹⁶ Kono laatii bi'do bandiraawo Puulusa on nani hiibe yewta fii kan janfa, o yahi o naatoyi ka daaka suufaabe ben, o humpiti d'un Puulusa. ¹⁷ Puulusa kadi noddii god'fo e yeesoo'be suufaabe ben, o wi'i on: «Dowtu oo ka hooreejo dental suufaabe ben, ko fii himo jogii ko o hollita mo.»

¹⁸ On yeesoojo kadi yetti mo, dowti mo ka on hooreejo, o wi'i mo: «Ko oo kasoojo wi'eteedo Puulusa noddimmi wi'immi yo mi dowtu oo suka ka mon, himo mari god'fun ko o yeetoo on.»

¹⁹ On hooreejo kadi jogii mo jungo ngon, be pottitii sera, o wi'i mo: «Ko hondun jogidaa ko yeetofaa mi?»

²⁰ On suka jaabii mo, wi'i: «Yahuudiyankeebe ben nanondirii fii toragol on yo on naban be Puulusa jango ka yeeso dental fewjoo'be ben, wa si tawii hiibe faalaa humpitaade ko laabi fii nduu muraadu makko. ²¹ Awa wota on jabu ko be toroytoo on kon, ko fii buri yimbe cappande nayo hakkunde mabbe no eb'bi janfa e hoore makko. Hiibe aadii e nder woondore wonde be naamataa be yarataa doo e be warude mo. Hiibe hebulanii non d'un. Jooni ko newnugol mon ngol tun be hedii.»

²² Onsay hooreejo dental suufaabe ben newnitani suka on, e hoore o wi'i mo wota o wowlan hay gooto kon ko o humpiti mo d'on.

Fii no Puulusa Feyyiniraa Seezariiya

²³ Kanko hooreejo on o noddii kadi di'fo e hakkunde yeesoo'be suufaabe ben, o wi'i be: «Hebulinee suufaabe teemed'fe di'fo e doginoobe pucci cappande njeed'fo e be conkenje teemed'fe di'fo fii ko yaha Seezariiya hande jemma ka saa'i jeenayabo. ²⁴ Ebbon kadi pucci ka Puulusa yawa, nabon mo lawnon haa ka Felikiisa yeesoojo diiwal ngal.» ²⁵ O windirani nii kadi lando on batakuru, o wi'i:

²⁶ «Salminaango an min Kuloodu Lisiyaasi, haa e mo'on onon Felikiisa, yo yeesoojo teddufo.

²⁷ «Awa oo ned'fo mo mi nabani on, ko Yahuudiyankeebe ben wonnoo ko nangi mo fii warugol. Nde mi humpitinoo wonde ko o jeyaado e laamateeri Roomu, mi ardi e mojobere suufaabe, mi jattini mo be. ²⁸ Nde tawnoo mido faalaa andude ko e hoore hondun be wonnoo mo toonirde, mi nabi mo e yeeso dental fewjoo'be mabbe ben. ²⁹ Mi tawi toone mabbe den ko e banje yeddondire fii Sariya mabbe on. Kono tawi ella woo fawaaki mo foddudo e wareede maa sokeede. ³⁰ Bay mi andinaama janfa no eb'baa e hoore oo ned'fo, mi imminani on mo kisan, mi yamiri ben toonube mo yo be wullito e hoore makko ka mon.»

³¹ Onsay, suufaabe ben wadi ko be yamiraa kon, be yetti Puulusa, be nawri mo jemma haa Antipatiri. ³² Bimbi nden pande be yiltitii ka daaka suufaabe ben e hoore be accu be pucci ben yaadii e makko. ³³ Bay ben hewtii Seezariiya, be jonni yeesoojo diiwal ngal batakuru ndun, be watti Puulusa e juude makko. ³⁴ Bay kanko yeesoojo on o jangii batakuru ndun, o landii Puulusa ko mo o diiwal hongal. Bay o andii ko mo o Silisii, ³⁵ o wi'i: «Nde toonube ma ben aroyi woo mi hedoyto ma.» Onsay o yamiri yo be maroy Puulusa ka suudu laamu *Heroodu lando on.

24

Fii no Puulusa Nabiraa ka Yeesoojo Diiwal ngal

¹ Balde jowi bawto d'un, *yottinoowo mawdo sadaka on, d'un ko Hanaaniya, ardi e mawbe seedaabe e yewtoowo^c no wi'ee Tertuula. Be wullitii e hoore Puulusa ka yeesoojo on. ²⁻³ Bay kanko Puulusa o noddaama, oo wi'eteedo Tertuula nangi toopirde mo nii, wi'a: «Yaa an Felikiisa lando teddufo, ko sabu mon men hefiri oo buttu timmufo, ko faamu mon ngun kadi woni sabu si dee waylande fii nafa oo jamaa wadi. Meden jabidi di, di fow ka woni woo e hoore anditangol on fota. ⁴ Kono fow e mun, men faalaaka on tongude haa neeba, mi torike on tun, tippude e newaare mon nden, yo on newnan men heditodfon men seeda.

⁵ «Men taw oo neddo ko gerenteejo, memminoowo yeddondire e hakkunde Yahuudiyankeebe aduna on fow. Ko o yeesoojo fedde Naasirayaabe ben kadi. ⁶⁻⁷ O etike hay no o tuuninira *juulirde mawnde nden. Onsay men nangi mo.^d ⁸ Onon tigi Felikiisa hidon waawi mo landaade kanko Puulusa, andon fii ko men toopiri mo kon fow.»

⁹ Yahuudiyankeebe ben bambani mo kanko Tertuula, be wi'i: «Ko nii tigi woniri!»

¹⁰ Onsay Puulusa yetti haala kan, bay yeesoojo on jonnirii mo haala kan baayugol mo, o wi'i:

«Mido andi wadii nii duubi buy ko onon woni jaawoowo e hoore oo jamaa. Awa ko e nder hoolaare mi weefitirta jaabannde an nden. ¹¹ Wadaali nii buri balde sappoo e didi gila mi yahi Yerusalaam fii rewoyogol Alla, hidon waawi tefude d'un non onon tigi. ¹² E hoore d'un be tawaali mido yeddondira e goddo maa mido yuuna yimbe, d'un non woni ka juulirde mawnde, maa e deya juulirde, maa ka nder saare. ¹³ Be waawataa kadi hollude ko hondun be toopirimmi. ¹⁴ Mido qirritaade yeeso mon wonde ko Alla baabiraabe an ben mi woni rewude, e hoore jokkugol laawol ngol be wi'i ko fedde ngol. Mido gomdini kadi kala ko windii ka Sariya e ka defte annabaabe ben. ¹⁵ Awa kadi mido mari on tama'u e fee Alla, wano kambe kadi be tijjori non: on-le ko fii ummutal feewube ben e boyliibe ben. ¹⁶ Ko d'un wadi si min kadi mi etoto fii hebugol bernde nde aldaa e feloore yeeso Alla e yeeso yimbe ben.

¹⁷ «Bay wadii duubi buy mi artaali ka leydi an, mi arti fii addangol yimbe an ben kaalisi fii ko be wallitora, e fii weefitangol Alla dokke. ¹⁸ Ko onsay be tawimmi ka juulirde mawnde e hoore ko mi labbiniidfo. Mi wondaa kadi e yimbe maa murtaldu. ¹⁹ Kono ko Yahuudiyankeebe be *Aazii goo haanunoo arude hollitoo yeeso mon, be liba haala e an, si tawii hibe jogii goddun ko be fawa e an. ²⁰ Si hinaa d'un, yo bee doo wowlu ko ella hombo be tawi mido wadi wa fewndo ko mi addaa yeeso dental fewjoobe ben. ²¹ Si hinaa taw hara ko fii ngol kongol ngol mi ewninoo e hakkunde maabe tun, mi wi'i: Ko sabu ummutal maybe ben wadi si mi wadaa jaaweteedo yeeso mon hande!»

²² Nde tawnoo Felikiisa no humpitii fii laawol ngol moyya, o yamiri be yiltagol taho, o wi'i: «Nde hoorejo dental sufaabe ben ari woo, d'un ko Lisiyaasi, mi ndartay muraadu mon ndun.»

^c 24:1 24.1 Oo «yewtoowo» doo ko andufo sariya Roomiyankooobe ben. ^d 24:6-7 24.7 Bindii goo no beyditi d'un ka lannoode aaya on: *Kono tawi Lisiyaasi hoorejo sufaabe ben naatii o jattiri mo e juude amen doole.*

²³ O yamiri kadi yeesoojo suufaafe ben yo o maroy Puulusa e hoore hoyngangol mo seeda, hara o salaaki kadi fe Puulusa ben kurkanoo mo.

²⁴ Bay balde seeda feyyii, kanko Felikiisa o ardi e beyngu makko, dun ko Duruusila, tawi on debbo ko Yahuudiyankeejo. Kanko Felikiisa, o immini ko yahana Puulusa, o hedii mo fii ko yowitii e gomdingol Iisaa Almasiihu on. ²⁵ Nde tawnoo Puulusa ko fii peewal e waawugol hoore mun e fii jaawoore aroyaynde nden wonnoo yewtude, kulol hefi Felikiisa, o wi'i: «Hida waawi yahude taho! Nde mi hettindoyii woo, mi noddete.» ²⁶ E himo tanyininoo kadi wonde Puulusa yeenay mo, ko dun wadi si himo imminaynoo ko yahana mo soono woo fii yo fe yewtidu. ²⁷ Duubi didi feyyiri nii. Bawto dun Felikiisa lontaniraa Perkuusi Festuusa. Nde tawnoo kanko Felikiisa himo faalaa sulfinande Yahuudiyankeefe ben, o acci Puulusa ka kaso.

25

Fii Yewtere nden hakkunde Puulusa e Festuusa

¹ Bay kanko Festuusa o hewtii e ngal diiwal Seezariya, o woni don balde tati si o yahi Yerusalaam. ² Onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e mokobaabe Yahuudiyankeefe ben yahi ka makko, wullitii e hoore Puulusa. ³ Be torii mo, fe jeeji yo o sulfinan fe, o addana fe Puulusa Yerusalaam, tawi hi fe ebhunoo janfa no fe warira mo ka laawol. ⁴ Kono Festuusa jaabii fe, wi'i: «Puulusa no sokii Seezariya, awa min kadi mi yiltoto ton ko neebaa.» ⁵ O wi'i kadi: «Mido waawi yaadude e wobbe e hooreebe mon ben, si on neddo no wadi bone, fe wullitoo e hoore makko!»

⁶ Laatii kanko Festuusa o wondaali e mabbe buri balde jeetati haa sappo, onsay o yiltitii Seezariya. Bimbi nden jande bay o joodfike ka jaawirdu, o yamiri yo Puulusa adde. ⁷ Bay on addaama, Yahuudiyankeefe iwruube Yerusalaam ben hundi mo, fe libi e hoore makko tooje duudufe tiidufe, de fe waawataa fensitude fii mun. ⁸ Puulusa jaabori nii, wi'i: «Mi wadaali ella liddido Sariya Yahuudiyankeefe ben, maa *juulirde mawnde nden, maa lando mawdo Roomu on.»

⁹ Nde tawnoo kanko Festuusa himo faalaa sulfinande Yahuudiyankeefe ben, o jaabii Puulusa, o wi'i mo: «Hida faalaa yahude Yerusalaam jaawedaa ton e tawnde an?»

¹⁰ Puulusa jaabii mo, wi'i: «Mido ka yeeso jaawirdu lando mawdo Roomu on, ko ton mi haanaa jaaweede. Mi wadaali Yahuudiyankeefe ben ella woo, wano gelordon non onon tigi fota. ¹¹ Kono si mido mari ellaaji, e si mi wadii kuude foddude e mayde, haray mi salotaako wareede. Kono si tawii goonga woo alaa e tooje de fe toojimmi den, haray hay gooto waawataa lan wattude e juude mabbe. Dun haray yo mi feyyu ka *Seezar lando mawdo Roomu on.»

¹² Bay Festuusa yewtidii e fe o fewjodata ben, o jaabii Puulusa, o wi'i: «Bay a feyyinii hoore maa ka Seezar, a yahay yeeso Seezar.»

Fii no Puulusa Addiraa yeeso Agiriipa

¹³ Balde seeda bawto dun, Agiriipa lando on e Bereniise hewti Seezariya fii hiwragol Festuusa. ¹⁴ Nde tawnoo fe wonay don balde buy, Festuusa weebitani on lando muraadu Puulusa ndun, o wi'i: «Felikiisa no accunoo doo goddo ka kaso. ¹⁵ Fewndo non

ko mi yahi Yerusalaam, hooreeɓe yottinoobe sadaka ben e dental mawɓe Yahuudiyankeeɓe ben wullitino e hoore makko kanko Puulusa, tawi hiɓe landii happangol mo. ¹⁶ Kono mi jaabii ɓe, mi wi'i: «Roomiyankoobe ben woowaa warirgol nii tun, ado ɓe tumbindirde toopube ben e toopaado on, e newnangol on toopaado fii no o jaabora den toopne maɓɓe.» ¹⁷ Onsay mi ardi e maɓɓe doo, tawi mi faalaaka juutinde muraadu ndun. Bimbi nden jande kisan mi jodɗini jaawoore nden, mi yamiri yo on neddo adde. ¹⁸ Bay toopube mo ben hewtii, laatii ɓe fawaali mo kuude bonde woo, wano mi sikkirnoo non. ¹⁹ Tawi yeddondiral wongal hakkunde maɓɓe e makko ngal ko yuɓɓondirngal e fii diina maɓɓe kan tun, e aaden maydo goo kadi no wi'ee Iisaa, mo Puulusa kapun wi'i no wuuri. ²⁰ Tawi min mido jibii fii sifa nden yewtere. Onsay mi landii mo si tawii himo faalaa yahude Yerusalaam, o jaawoyee ton fii d'un. ²¹ Kono Puulusa feyyini nden yewtere yeeso fii yo muraadu makko ndun wonu e andal lando mawdo Roomu on. Onsay mi yamiri yo ɓe maru mo haa nde mido feyyina mo ka lando mawdo Roomu on woo.»

²² Onsay Agiriipa wi'i Festuusa: «Min kadi mido faalaa heɗaade on neddo.»

Festuusa kadi jaabii mo: «A heɗoto mo jango.»

²³ Bimbi nden jande Agiriipa e Bereniise ardi e hollitaare mawnde, ɓe naatidi e hooreeɓe suufaabe toowube ben e mokobaabe saare nden ka suudu tohirdu. E yamiroore Festuusa, Puulusa addaa. ²⁴ Onsay Festuusa wi'i: «Ko an yo Agiriipa lando, e onon fow yo wondube e amen, on yi'ii oo neddo mo fii mun wadi haa jamaa Yahuudiyanke on Yerusalaam fow e doo kadi ari toriimi, hara hiɓe wi'a wonde o haanaa hande kadi wuurugol. ²⁵ Kono min mi faamii o wadaali hay huunde ko foddi e wareede, kono laatii kanko tigi o feyyini hoore makko ka laamu dow-dowwu, mi tawi no moyyi nabugol mo. ²⁶ Kono mi tawi, mi alaa hay huunde ko mi windana hooreejo dow-dowjo on, hara ko ko haqinqini fii makko. Ko d'un wadi si mi weebiti mo yeeso mon, tentinii yeeso mon onon Agiriipa yo lando on, fii hebugol godɗun ko mi winda nde lande den lanni. ²⁷ Ko fii mi taw wa si tawii no ɓoylii ka naba kasoojo, hara hollaali ko ella hondun woni e hoore makko.»

26

¹ Onsay Agiriipa wi'i Puulusa: «Hiɗa newnanaa yewtangol hoore maa.»

Ontuma Puulusa towni jungo, o fudɗii jaabaade, o wi'i: ² «Hande mido weltori hebugol feere weebitangol on jaabannde an nden, yo onon Agiriipa Lando, fii dee toopne de Yahuudiyankeeɓe ben lifi e hoore an fow. ³ Ko fii hidon andi haa yaltoyɓi naamuuji Yahuudiyankeeɓe ben fow e yeddondire maɓɓe den fow. Ko d'un wadi si mi torike on, jebbilagol hefoo lan.

⁴ «Yahuudiyankeeɓe ben fow no andi ko honno mi wuurirnoo Yerusalaam e ka leydi an gila ka fudɗoode cukaaku an. ⁵ Hiɓe andunoo lan gila ko neebi, hiɓe waawi non seeditaade. Mido wuurirnoo wa *Fariisiyaajo, mo fedde mun burnoo cataade e diina amen kan. ⁶ Jooni non, mido jaaweede sabu tama'u fodaari ndi Allaahu on fodi baabiraabe amen ben ndin. ⁷ Bolondaaji* amen d'in sappoo e didi, d'in duumiidi e rewugol Alla jemma e jalorma, no tanyinii

yi'ugol laatagol ndin fodaari. Yaa an Lando, ko fii nden tanyinaare Yahuudiyankeefe ben toopirimmi. ⁸ Ko honno waawuɗon miiɗorde wonde Alla immintintaa maybe ben?

⁹ «Min tigi hari mido miiɗoo wonde mido haani rewude pehe den fow fii liddagol ndee innde Iisaa, oo jeyaado Naasirata. ¹⁰ Ko ɗun mi wadi Yerusalaam. Min tigi mi sokii gomɗinbe mo buy ka kasooji, wano hooreefe *yottinoobe sadaka ben newniranimmii non. Nde be naawetenoo fii wareede woo, min kadi tawayno mido wonani nden fewjoore. ¹¹ Awa kadi mi jokkayno be soono woo e juulirde den fow fii donkingol be, mido bittinaynoo be fii no be yeddira gomɗinal mabbe ngal. E nder ko mi monantoo be haa feyyita kon kadi, mi cukkotono be haa ka ca'e janane.

¹² «Ko e nder ɗun mi yahi Damaasi e hoore nelal e yamiroore hooreefe yottinoobe sadaka ben. ¹³ E nder yaadu ndun tumbere jalorma, mi yi'i jalbeendi no hundi lan, min e be mi yaadaynoo ben ka ɗatal, ɗun ko ndaygu iwrungu ka kammu, burngu naange ngen jalbude, yo Lando on. ¹⁴ Men fow men yani ka leydi. Onsay mi nani hawa no wi'ammi e haala Yahuudiyanke: «Saawulu! Saawulu! Ko fii hondun wonɗaa mi cukkanaade? Ko fii no mettan-maa fii dartorgol wa ngaari dartotoondi soggirdu jom mun.»

¹⁵ «Mi jaabii mo: «Ko an hombo nii, yaa an Joomi an?»

«Joomi on jaabii lan, wi'i: «Ko min woni Iisaa, on mo wonɗaa cukkaade. ¹⁶ Kono immo daroɗaa e hoore koyde maa den. Ko fii e hino ko mi feepiran-maa kon: Mido subaade ma fii yo a wonu kurkaadu an, e yo a wonu seedee piiji ɗi yi'udaa ɗin e hoore an, e ɗi mi hollay-maa ɗin. ¹⁷ Mi jattinooyte e hakkunde oo jamaa Yahuudiyanke, e be wonaa Yahuudiyanke, be mi imminoyay maa haa e mun, kambe be wonaa Yahuudiyanke ben, ¹⁸ fii udditugol gite mabbe den, be yiltoo ka niɓe, be arda ka ndaygu, be iwa e laamu Ibuliisa, be fewta Alla, be heba yaafuyee junuubaaji, be tawdee e yimbe Alla ben, bay be gomɗinii lan.»

¹⁹ «Ko ɗun wadi yo Agiriipa Lando on, si mi salaaki doftaade ko mi feppinanaa iwrude ka kammu kon. ²⁰ Mi fuddorani feppinangol bee be Damaasi taho, si mi arani bee be Yerusalaam, haa nabani e diiwal Yahuuda ngal fow, e be wonaa Yahuudiyanke ben, fii yo be tuubu, be ruttoo e Alla, be wada kuude hollude wonde be tuubii. ²¹ Awa ko fii ɗundoo Yahuudiyankeefe ben yaniri e an ka *juulirde mawnde, haa be etii no be mulirammi.

²² «Kono haa hande Alla no wallimmi, ko ɗun wadi si mido darii, mido seeditaade e yeeso sewbe ben e mawbe ben, e hoore mi alaa wowlude hay huunde ko wonaa ko Muusaa e annabaabe ben wi'unoo waday kon ²³ wonde *Almasiihu on tampoyay, awa kadi o attee immintineede e hakkunde maybe ben, o banginana jamaa Yahuudiyankeefe ben e be wonaa Yahuudiyanke ben, ndaygu ngun.»

²⁴ Nde tawnoo ko nii o wonnoo jaaborde, Festuusa ewnii no tiidiri, o wi'i: «Puulusa a feetii! Gandal maa tiidungal ngal feetinii ma!»

²⁵ Puulusa jaabii mo, wi'i: «Yaa an Festuusa tedduɗo, mi feetaa. Ko konguɗi goongaaji holniidi mi yewti. ²⁶ Lando on no humpitii fii koo ko wadi, mi yewtiray mo woni pellital. Ko fii mido hoolii o majjaaka

huunde, bay d'un wonaa e qunuutu wadi. ²⁷ Agiriipa Lando on, wonaa hidon gomdini annabaabe ben? Mido andi pellet hidon gomdini be.»

²⁸ Onsay Agiriipa wi'i Puulusa: «Hida sikka ko e nder saa'ihun nii waawataami wattude *Almasiiyaajo?»

²⁹ Puulusa kadi jaabii mo, wi'i: «Woni ko jooni woni ko onsay, ko mi torii Alla, ko yo onon e hedii'be lan ben fow hande, on wa'u wano mi wa'i nii, hara hinaa e sifa dee jolkande doo.»

³⁰ Onsay lando on e yeesoojo diiwal ngal e Bereniise e joododunoobe e mabbe ben immii. ³¹ Ko be pottitotoo, be woni e wi'indirgol: «Oo neddo wadaali hay huunde ko foddi e wareede maa jolkeede.»

³² Agiriipa kadi wi'i Festuusa: «Si oo neddo feyyinaano hoore mun ka lando mawdo Roomu on, hanno himo haanaa acciteede.»

27

Fii no Puulusa Fokkitiri Yahugol Roomu

¹ Bay wonii aadaama men bakoto d'on e laana ndiyan fii yahugol Italii, be yetti Puulusa e kasoobe goo, be watti e juude Yuliyuusu, d'un ko yeesoojo dental suufaa'be jeyaangal ka lando mawdo Roomu on. ² Men bakii d'on e laana iwruka Adiramiyuuna rewoyayka Aazii. Men yahi, tawi meden wondi e Masedoniyankoojo wi'eteedo Aristarke mo Tesalonii.

³ Bimbi nden pande, men hewti Siduuna. Sabu ko Yuliyuusu jogornoo Puulusa no moyyiri non, o newnani mo kanko Puulusa yahugol ka yibbe makko ben, ben wadana mo faale makko on. ⁴ Bay men iwii d'on, men takkii suriire Siipuru nden, ko fii hari hendu ndun no alindaade men. ⁵ Bay men takkike daande baharu hundudo Silisii e Pamfilii on, men hewti Miira, d'un ko e nder Lisii. ⁶ Yeesoojo konu on tawi d'on laana iwruka Aleksandiri, yahayka Italii, o yawni men d'on.

⁷ Tawi e nder bald'e buy ko doy men woni jaarude, men battori ndee saare Kinidii karahan. Kono nde tawnoo hendu ndun jabaali men jokka ngol laawol, onsay men takkii sobbundu Salamonee ndun, men acciri Kereeti ka jaamo. ⁸ Bay men serindorii d'on karahan, men hewti e nokkuure no wi'ee Darorde Labaade, d'un ko takko ndee saare wi'eteende Lasaayata.

Fii no Kenii ngin Sorori be e no Laana kan Lancori

⁹ Bay saa'i juutudo feyyii, tawi yaadu amen ndun ka nder ndiyan wondii e nawaare, ko fii hari saa'i korka kan feyyii. Ko d'un wadi si Puulusa hajji be, ¹⁰ wi'i: «Mi yi'ii wonde nduu yaadu nder ndiyan gasataa e baawo masiibo e kasaara, d'un non hinaa fii laana kan e dolle den tun, kono fii wonkiji men d'in enen kadi.» ¹¹ Kono yeesoojo dental suufaa'be ben hoolori doginoowo laana kan e yeesoojo makka on edii o hedfaade yewtereeji Puulusa d'in. ¹² Nde tawnoo ngal dingiral laade ndiyan moyyaa ndungu, burbe ben e mabbe aadii yo be yahu be hettoya si tawii no gasa, ka wi'ete'e d'on Feniika, e ngal dingiral laade wongal Kereeti hikkorngal hirnaange jaamo e hirnaange nano, fii yo be feyyin d'on ndungu ngun.

¹³ Onsay kenun wifii iwri ka sengo jaamo, be sikki wonde be hebii ko be faandinoon kon. Onsay be towni darnirdun laana kan, be serindii binde Kereeti. ¹⁴ Kono sawto d'un seeda, kenii moolanaangii wifii

sortori ka suriire, ngin no wi'ee kenii funnaange nano. ¹⁵ Laatii laana kan waawaali tiindaade hendu ndun, ndu nabi ka, menen kadi men acci ka nabi men. ¹⁶ Men yaari non haa men bakitori ka sengo jaamo wirnitorngo surihun tosokun no wi'ee Kawda, ka men wawtii laakun danditorkun kun d'on e hoore karahan. ¹⁷ Bay kun yawnaama, men hebi feere yettugol boggi d'in, habba laana kan. Nde tawnoo kadi medfen hulnoo saggoygol ka njaareendi Sirtisi, onsay men tippini darnirdun laana kan ka nder ndiyan, ko nii men yaari. ¹⁸ Nde tawnoo kenii ngin no yeyude men fota, bimbi nden pande men woni e bugagol dolle den ka ndiyan. ¹⁹ Nande timmunoo nden balde tati, golloobe ben yettani hoore mun aalaaji gollirdi ka laana d'in, be bugii ka ndiyan. ²⁰ Tawi e nder balde buy, hinaa naange hinaa koode woni ko yalti. Tawi kenii ngin burto tabitude tiida haa men tayii hisugol few.

²¹ E hoore d'un, tawi neebii men jaamaali. Onsay Puulusa hawtii darii e hakkunde yimbe ben, o wi'i:

«On jabanayno lan, hara en iwaali Kereeti, d'un on dadayno oo masiibo e oo kasaara. ²² Jooni mi beydii on wakkilinde, ko fii on fow wonkiiji mon d'in daday, ko laana kan tun woni dadataa. ²³ Ko fii oo Alla Jeydo lan, on mo mi rewata, malaa'ikaajo mun on arii e an e oo jemma, ²⁴ o wi'immi: «Wota a hulu yo Puulusa, ko fii bee darodaa yeeso lando mawdo Roomu on. Awa kadi Alla yefete sulfu fii be wondudaa ka ndiyan ben fow.» ²⁵ Ko d'un wadi, si mi wi'ay on wakkilee, ko fii mido hoolii ko Alla wi'immi kon wad'iray non. ²⁶ Kono fow e mun, bee saggoyen e suriire.»

²⁷ Ka jemmaare sappoo e nayabere gila hendu ndun woni men bugondirde e on baharu Adriyatiika, golloobe ka laana ben sogitii badagol amen leydi ndin tumbere jemma. ²⁸ Onsay be yolli sawru ebbirdu ndun, be tawi luggeendi ndin ko sogone cappande jeetati. Bay men wodfitike d'on seeda, be yolliti ndu kadi, be tawi luggeendi ndin ko sogone cappande jeegoo. ²⁹ Nde tawnoo hiibe hulunoo yi'ugol ka laana kan lancotoo e kaaye, onsay be bugori darnirde nay laana kan baawo, tawi ko be habbiu woo ko weetugol ngol. ³⁰ Tawi golloobe ka laana ben no dabfude no seedira e makka. Onsay be tippini laakun danditorkun kun ka nder ndiyan, wa si tawii hiibe yahude wad'oya darnirde laana kan yeeso makka. ³¹ Onsay Puulusa wi'i yeesoojo sufaafe ben e sufaafe ben: «Wattanee yiila, ko fii si bee yimbe wonaali ka nder laana gaa, haray on waawataa dadfude hande kadi.» ³² Onsay sufaafe ben tayi boggi laakun danditorkun kun, be acci kun yoolii.

³³ Ado weetude, Puulusa wakkilini fow fii paamugol e hoore himo wi'a be: «Ko hande woni palaande sappoo e nayabere nden hidon habbiu e hoore on jaamaali hay huunde haa jooni. ³⁴ Mi wakkilini on jooni paamugol, ko fii d'un no haani fii no dad'iron, awa kadi hay gooto e mon cukulol hoore mun hayrataa.» ³⁵ Bay o gaynii wi'ude d'un, o yetti bireedi on, o jarni Alla yeeso mabbe be fow. Onsay o senditi, o nangani paamugol. ³⁶ Bay be wakkilinaama, be fow be jaami. ³⁷ Tawi wonnoobe ka laana ben fow ko be yimbe teemedde dido e cappande njeedido e njeegoo. ³⁸ Bay wonii be paamii haa, be hayfiniri laana kan bugagol jaametee on ka baharu.

³⁹ Bay weetii, laatii be anditaali leydi ndin, kono be haccii salndu baharu on e pencen mun, be fottani nawrugol ton laana kan si no hawri. ⁴⁰ Onsay be tayi boggi darnirde laana kan din, be acci de ka ndiyan, be acciti kadi kabbi ardorde laana kan. Onsay be fonti bagi wondo on ka leggal laana kan, be fewtini e hendu ndun, be yaari ka pencen salndu baharu on. ⁴¹ Kono be hawroyi e mowre njaare e hakkunde waameeji didi, be acci laana kan saggi don. Hakkee ko yeeso laana kan irii, tawi ka waawataa dillude, awa kadi hakkee ko morloode ndiyan den tiidunoo baawo laana kan lancii. ⁴² Tawi kadi suufaabe ben no miijinoo warugol kasoobe ben, fii wota hay gooto e mabbe fubbo laawoo. ⁴³ Kono tawi yeesoojo suufaabe ben no aadii dandugol Puulusa, o falli be wadugol kon ko be ebfi. O yamiri yo wawbe fubbaade ben atto ukkaade fii hettoygol gada, ⁴⁴ heddiibe ben kadi huutora pecce maa godfun e kunte laana kan. Ko nii fow hewtiroyi gada e hoore jam.

28

Fii no Puulusa Hewtiri ka Suriire Malta

¹ Bay men dadii, men andi wonde suriire nde men woni e mun nden ko Malta wi'etee. ² Yimbe hodube don ben holli men teddungal mawngal, be fanniti men fow, be hubbi yiite sabu ndiyan dan e jaangol ngol. ³ Onsay Puulusa yetti donkun ledfde, ukki ka yiite. Kono sabu nguleendi yiite ngen, kuuraari sortii ton sirjii jungo makko ngon. ⁴ Bay ben yimbe nden suriire yi'ii ngin kullii no sirjii mo jungo ngon, be wi'indiri: «Wa jooni oo nedfo ko ittoowo hoore, ko fii ko karahan o dadiri ka baharu, kono jaawoore nden accataa o wuura.» ⁵ Kono laatii Puulusa pidfii kullii ngin ka nder yiite e hoore o hebaali bone woo. ⁶ Tawi ben yimbe ko habbi woo ko yi'ugol ka o buuti maa ka o yanata, o maaya kisan. Kono bay be habbika haa, be yi'aali hay huunde ko hebi mo, be yiltitii, be wi'i ko o allaajo.

⁷ Tawi nokkuure no moggo don, nde burfo teddude e suriire nden no wi'ee Pubiliyuusa jeyi. On jabbii men, o werni men don e hoore giggol e nder balde tati. ⁸ Tawi ben Pubiliyuusa no nawni, waalii nguli-bandu e dogu-reedu. Onsay Puulusa naati ka makko, *fawi juude den e hoore makko, o toranii mo Alla, o ndikkini mo. ⁹ Bawto fun nawnube ben ka suriire fow ari e makko, o ndikkini ben kadi. ¹⁰ Onsay be wadani men teddungal njanal. Bay wonii men fokkitii kadi, be wadani men dokke de men handi e mun.

Fii no Puulusa Hewtiri Roomu

¹¹ Bawto kodagol amen e nder lebbi tati, men yawi don e laana iwruka Aleksandiri, ruumunooka e nden suriire, maandiniranooka sanamuuji funeeji din. ¹² Bay men hewtoyii Sirakuusa, men woni don balde tati. ¹³ Bay men iwii don, e nder ko men takkotoo kon, men hewti Regiyuuna. Bimbi nden jande hendu ndun immori ka jaamo baawo amen, e nder balde didi tawi men hewtii Pusolii. ¹⁴ Men tawi don musibbe goo, ben torii men wondugol e mabbe don balde jeedidi, ko nii men yaari Roomu. ¹⁵ Musibbe wonbe e nden saare, humpitinoobe fii amen ben, ari haa e ndee nokkuure fottirde wonde Apiyuusu e haa e ngoo hodo wi'eteengo Cuudfi Tati Hobbe, fii fottugol e amen. Bay Puulusa yi'ii be, o jarni Alla, o beydi wakkilaare. ¹⁶ Bay men hewtii

Roomu, Puulusa newnanaa wonugol feere wondude e suufaajo goo ko ayna mo.

Fii no Puulusa Waajori Roomu

¹⁷ Balde tati bawto dun, kanko Puulusa o nodditi mokobaabe Yahuudiyankeebe ben. Bay wonii be moobondirii, onsay o hewtini be ndee yewtere doo, o wi'i: «Musibbe, e baawo wadugol an jamaa on hay huunde maa dartagol aadaaji maamiraabe men ben, mi wattaama e juude Roomiyankoobe ben, mi sokaa gila Yerusalaam. ¹⁸ Bay ben gaynii landaade lan, be faalaa lan accitude, bay be yi'aali e an huunde ko foddi e mayde. ¹⁹ Kono Yahuudiyankeebe ben dartii. Mi tawi min kadi bee mi hewta lando mawdo Roomu on e hoore mi miijaaki toonude jamaa an on. ²⁰ Ko fii dun mi faaliranoo on yiirude, mi yewta on, ko fii ko sabu tanyinaare *Isra'ilayankeebe ben mi jolkiraa ngal jolokowal.»

²¹ Ben kadi jaabii mo, wi'i: «Men hendaaki bataake woo iwrude ka diiwal Yahuuda fii maa, awa kadi hay gooto e musibbe ben araali hewtini men goddun maa wowlu-maa ko boni. ²² Kono meden faalaa andirde ma ko miijidaa. Ko fii meden andi ndee fedde ko liddondirteende ka woni woo.»

²³ Onsay be bugitii e jalaande goo. Bay wonii nden jalaande nde be haldi hewtii, duudube ari ka makko buri aranun. E nder ko o sifotoo kon, tawi himo seeditaade fii *laamu Alla ngun, awa kadi himo rewruude e Sariya Muusaa on e defte annabaabe ben fii holnugol be fii Iisaa, dun wadi gila bimbi haa kiikiide. ²⁴ Wobbe felliti sabu ko o wowli kon, wobbe ronki hoolaade. ²⁵ Bay wonii be fokkitii e baawo nanondiral mabbe, Puulusa beyditi dii kongudi doo, o wi'i: «Ruuhu Seniido on yewtiri baabiraabe mon ben haqiiqa, rewruude e annabi Isaaya, o wi'i:

²⁶ «Yahu e oo jamaa, wi'aa:

On nanay, kono on faamataa,
on ndaaray kadi, kono on yi'ataa.

²⁷ Ko fii dee berde oo jamaa wonii yoorude,
be uddii noppi mabbe din,
awa kadi be ombii gite den,
sakko be yiira gite mabbe den,
maa be nanira noppi mabbe din,
maa be faamira berde mabbe den
haa be tuuba, mi sellina be.»^d

²⁸⁻²⁹ Kanko Puulusa o beyditi, o wi'i: «Andee, oo kisiyee Alla addanaama be wonaa Yahuudiyanke ben, awa-le kambe be hedoto mo.»^e

³⁰ Bawto dun, Puulusa daakii ka o woni don e nder duubi didi timmudi, e hoore himo tolna kala araynoodo ka makko. ³¹ O waajoo fii laamu Alla ngun, o jannira kadi fii Iisaa Almasiihu Joomi on pellital timmungal e baawo hadfeede woo kadi.

^d 28:27 28.27. Isa. 6.9-10 ^e 28:28-29 28.29 Bindi goo no beyditi dun ka lannoode aaya on: Bay o wi'i be dun, kambe Yahuudiyankeebe ben be yiltitii e hoore hibe yeddondira ko tiidi hakkunde mabbe.

BATAKURU PUULUSA HAA E BE ROOMU BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, nduu kurkaadu Iisaa Almasiihu on, noddaado wonugol *sahaabaajo, wadaado feere fii yottingol Kibaaru Moyyo Alla on. ² Hari Allaahu on fodiriino oo Kibaaru immorde e annabaabe ben e nder bindi seniidi din. ³ Tawi ko on Kibaaru sifii ko fii Biddo makko on: ka banje bandu ko e bolondaa Daawuuda o jibinaa, ⁴ ka banje *Ruuhu Seniido on, immintineede makko e hakkunde maybe ben banginirii bawgal ko o *Biddo Alla, dun ko Iisaa Almasiihu Joomi men on. ⁵ Ko kanko men hefiri moyyere e sahaabankaaku fii ardagol yimbe e nder leyyi din fow e innde makko fii gomdingol mo e doftagol mo. ⁶ Onon kadi hidon tawdaa e mabbe, onon bee be Alla noddi yo wonu be Iisaa Almasiihu on. ⁷ Onon wonbe Roomu ben fow, noddaabe wonugol be Alla yidi e jeyaafe Alla: yo buttu e moyyere wonan on immorde e Alla, on Baabaajo men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii Yela Puulusa on Yahugol Roomu

⁸ Mido jarnude taho on Alla an, immorde e Iisaa Almasiihu on, fii mon on fow, ko fii gomdinal mon ngal ko lollungal e aduna on fow. ⁹ Alla, on mo mi rewirta ruuhu an on e nder yottingol Kibaaru Moyyo Biddo makko on, ko seedee an wonde mido maandinde fii mon pande woo ka toraaje an. ¹⁰ Awa kadi mido toraade Alla soono woo, si tawii ko faale makko hebugol feere no mi yaara ka mon jooni. ¹¹ Ko fii mido faalaa yi'ude on fota fii hewtingol on dokkal goo iwrungal e Ruuhu Alla on fii no tabitiron, ¹² maadun fii no wakkilindiriren ka mon, mo kala e men wakkilora gomdinal oya ngal.

¹³ Mi faalaaka yo on ronku andude, yo musibbe an, wonde soono woo mi ebbay yahugol yi'a on, fii no mi sopitira battane moyye hakkunde mon, onon kadi, wano beya be wonaa Yahuudiyanke heddiibe non. Kono haa jooni mi hebaali feere. ¹⁴ Ko fii no farlii mi andingol *Gereekiyankeefe ben e leyyi di finaa din, e faamube ben e njoofoobe ben. ¹⁵ Ko dun wadi si mido faalaa yottingol e mon Kibaaru Moyyo on, onon wonbe Roomu ben kadi.

¹⁶ Ko fii mi hersiraa Kibaaru Moyyo on, dun ko bawgal Alla fii kisiyee wonande kala gomdino, ko adii kon taho ko *Yahuudiyankeefe ben, hikki don be wonaa Yahuudiyanke ben. ¹⁷ Ko dun wadi, peewal Alla ngal no banginireede Kibaaru Moyyo on, gila ka gomdinal fudfi haa ka ngal hatti, wano windori non: «Feewudo on wuuriray gomdinal ngal.»^a

Fii Tikkere Alla nden e hoore Yeddube mo ben

¹⁸ Tikkere Alla nden no bangi iwrude ka kammu e hoore kala junuubu e kala bone ko yimbe suudiraybe goonga on kuude mun bonde wadata. ¹⁹ Ko fii ko waawaa andeede e Alla kon no feenani be kambe, bay Alla feenani be dun. ²⁰ Bay, ko yi'otaako kon e Alla, dun ko bawgal makko poomayankewal ngal e allankaaku makko ngun, kuude makko den no bangini dun fota gila ka fudfoode aduna. Be

^a 1:17 1.17 Hab. 2.4

alaa lamitorgal. ²¹ Ko fii nde be andunoo Alla, be ronki mo mawninirde wa Alla, awa kadi be jarnaali mo, kono be majjiri haalaaji mehi, berde maɓbe de alaa faamu den kadi yollii ka nder nibe. ²² E nder ko be mantorta ko be faamuɓe kon, be laatii njofoobe. ²³ Be lontiniri mangu Alla, mo maayataa on, mbaadiiji lontiidi nedɗanke maayayɗo e colli e kulle yaarooje koyɗe nay e kulle daasotoode.

²⁴ Ko ɗun waɗi si Alla accidi be e himmeeji berde maɓbe e angal laaɓal, fii no be hayfinira ɓalli maɓbe ɗin kambe tigi. ²⁵ Dun ko ben lontinirbe goonga Alla on fenaande, yanganiibe rewi ko tagaa kon, ɗoo e be yanganaade rewa Taguɗo on, on mo mantoore wonani haa poomaa. Aamiina!

²⁶ Ko ɗun si Alla accidi be e himmeeji maɓbe hersiniidi ɗin. Ko fii rewbe maɓbe ben lontinirii dewle mun ɗen e kuude harmuɗe. ²⁷ Worbe ben kadi wano non, be seli yiidugol e rewbe ben, hibe huɓɓani faaleeji hakkunde maɓbe kambe worbe ben, hibe yiida hakkunde maɓbe e mbalndi, hibe hettude njoddi handundi e majjere maɓbe nden. ²⁸ Bay be sikkii moyyaa ka be anda Alla, Alla accidi be e ngun faamu boyliingu, fii waɗugol piiji ɗi haanaa. ²⁹ Ko be heewube nooneeji ɗi feewaa e bonkiiji e miile e bone e nawliigu e warugol e yeddondiral e kippugu e hunyeendi e baddi. ³⁰ Ko be jo'ooobe, aɗube Alla, yennoobe. Ko be mawnintiniibe e mantiibe e sincoobe ko boni e murtanbe mawbe mun, ³¹ be aldaa e faamu, be sellaa kongol, be aldaa e giggol, be aldaa e yurmeende. ³² Fii kala hibe andi yamiroore Alla feewunde nden ko wi'i kon wonde ben waɗaybe ɗin piiji ko foddube e mayde, hibe waɗude ɗun, hibe jabani kadi ben wonbe waɗude ɗun.

2

Fii Naawoore Alla Feewunde nden

¹ An kadi non, oo feloowo, a maraa lamitorgal woo. Ko fii nde hida fela beya, haray hida fawude hoore maa jaawoore an tigi. Ko fii an, wondo felude on, hida waɗirde wa maɓbe. ² Hiden andi, ben warroobe non, Alla jaawiray be goonga on. ³ An oo feloowo ben waɗiroobe non, hara hida waɗira non tigi, a sikku a daɗay jaawoore Alla nden? ⁴ Kaa a yawiti ngaluuji moyyere makko nden e mupal makko ngal e yondinaare makko nden, e ɓaawo andugol wonde moyyere Alla nden no poofude ma e tuubuubuyee?

⁵ Kono sabu sattere maa fii nden e bernde maa yoorunde nden, hida mooba tikkere fii jalaande tikkere nden, ɗun ko fii jande feenugol jaawoore Alla feewunde nden, ⁶ on Jonnitoyoowo mo kala njoddi kuude mun den. ⁷ Ngurndan poomayankejan* ɗan wonanay ɗajpiiibe e waɗugol ko moyyi, ɗaɓɓa darja on e teddungal e ngurndan ɗan lannataa ɗan, ⁸ kono wondube e haasidi ben, salii ɗoftaade goonga on fii ɗoftagol angal peewal ngal: tikkere e monee no maranaa be. ⁹ Satteende e annde wonanii kala waɗoowo ko boni, ko adii kon ko Yahuudiyankeebe ben, hikki ɗon be wonaa Yahuudiyanke ben. ¹⁰ Kono darja e teddungal e buttu wonanii kala on waɗoowo ko moyyi, ko adii kon ko Yahuudiyankeebe ben, hikki ɗon be wonaa Yahuudiyanke ben. ¹¹ Ko fii gid'aale alaa ka Alla.

¹² Kala ben waɗube junuubu e ɓaawo andugol Sariya on, mulay e ɓaawo Sariya on. E kala non kadi waɗuɗo junuubu e hoore andugol

Sariya on, jaawirte Sariya on. ¹³ Ko d'un wadi, hinaa hedotoobe Sariya on woni feewube yeeso Alla, kono ko doftotoobe Sariya on jogortee feewube. ¹⁴ Si tawii non be wonaa Yahuudiyanke ben, ben be maraa Sariya, wadii ko Sariya on wi'i kon tigi, d'un ko ben be maraa Sariya, haray hiibe mari sariya fii maβbe kambe tigi. ¹⁵ Dun haray be βanginii wonde kuugal Sariya on no windii ka berde maβbe, fondo maβbe ngon no seeditaade d'un, miijooji maβbe d'in kadi no felude be e saa'i goo, e saa'i goo no dandude be. ¹⁶ Ko d'un fow feenoyta pande Alla jaawoyta miijooji berde yimbe suud'iidi d'in, o jaawiroya di Iisaa Almasiihu on, wano Kibaaru Moyyo mo mi yottini on holliri non.

Fii Yahuudiyankeebe ben e Sariya on

¹⁷ An oo wi'itiido Yahuudiyanke, hoolordo Sariya on, wondo mantorde Alla, ¹⁸ andufo faale makko on, waawufo sendindirde ko buri moyyude kon, bay ko a jangirfo Sariya on, ¹⁹ an oo hooliido wonay ardotoofo bumbe, hoolii kadi wonanay ben wonbe ka niwre ndaygu, ²⁰ andinoowo ben be alaa faamu, karamokoojo faybe, bay hida mari gandal timmungal e goonga sellufo ka nder Sariya: ²¹ awa an, oo wondo jannude beya, e hara a alaa jannitaade an tigi? An, oo waajotoofo wota wujje, hinaa hida wujjude? ²² An, oo wondo wi'ude wota jeene, hinaa hida jeenude? An, oo aɗufo sanamu, hinaa hida wujjude di, huutoraa? ²³ An, oo darjinordo Sariya on, hinaa hida hayfinirde Alla bonnugol Sariya on? ²⁴ Ko fii no windii: «Sabu mon inde Alla nden no hoyneede e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben.»^b

²⁵ No fellitaa wonde *sunninegol no hitti, si tawii a huutorii Sariya on, kono si a bonnii Sariya on, haray ko sunninaɗaa kon wonii meere. ²⁶ Si tawii non mo sunninaaka on doftike yamirooje Sariya on, hara angal sunninegol makko ngol jabirtaake wa sunninaado? ²⁷ Awa, on nedfo mo sunninaaka e bandu, timminfo Sariya on, jaawete an oo mo doftaaki Sariya on, fii kala hida wondi e bindi d'in e sunninannde nden. ²⁸ Yahuudiyankeyaagal wonaa ka kene, sunninannde kadi hinaa feepunde e bandu nden. ²⁹ Kono Yahuudiyankeejo, ko wondo d'un ka nder. Sunninannde haqiiqaare nden ko nde ka bernde, yaadunde e Ruuhu Allaahu on, hara hinaa yaadunde e bindi nden. Mantoore sifa on Yahuudiyankeejo wonaa e yimbe ben iwrata, kono ko e Alla.

3

Fii Angal Peewal Yimbe ben

¹ Ko bural hongal Yahuudiyanke mari? E ko hondun woni nafa *sunninegol? ² No mari nafa e di fow. Ko adii kon, daaluyeeji Alla d'in ko Yahuudiyankeebe ben halfinaa. ³ E ko hondun si wofbe e maβbe wonaali sella-findeebe? E hara ngal angal sella-findeyaagal maβbe d'uytay god'dun e sella-findeyaagal Alla ngal? ⁴ Pellet hinaa non! Hay si yimbe ben fow ko fenoobe, Alla kan ko goongaajo, wano windori non wonde: «Peewal maa ngal no feepira kongudi maa d'in, nde jaawadfaa woo wonaa foolufo.»^c

⁵ Si tawii non angal peewal men ngal feppinii wonde Alla ko feewufo, haray ko hondun wi'eten? Kere si Alla tippinii tikkere makko

nden, haray hinaa o Feewudo? (Dun ko haala neddanke non!) ⁶ Pellet hinaa non! Si hinaa dun, ko honno Alla paawirta aduna on? ⁷ E si tawii fenaande an nden no burtude banginde goonga Alla on fii darja makko on, haray ko fii hondun min tigi mi paawirtee wa junuubankejo haa jooni? ⁸ Awa ko hondun hadi wi'en, wano aybinoobe goo wi'irta wonde hiden wi'a: «Waden ko boni, fii ko moyyi yo yaltu.»? Donkineede ben yimbe ko ko feewi!

Fii no Fow Woniri e nder Junuubi

⁹ Awa, enen Yahuudiyankeebe, ko hondun burden beya? Hay fus! Ko fii en banginii wonde kala Yahuudiyankeejo e mo wonaa Yahuudiyanke no e nder junuubu, ¹⁰ wano windori non:

«Feewudo alaa, hay e gooto non!

¹¹ Hay gooto alaa faamu,
hay gooto alaa dabbude Alla.

¹² Fow ko huccube Alla,
awa kadi be fow ko be boyliibe,
hay gooto alaa wondo wadude ko moyyi,
hinaa non hay e gooto!

¹³ Konondi mabbe din ko genaale udditiide,
hibe huutora dende mabbe den fii janfagol,
tuutaade toni mabbe din ko tooke mboddi.

¹⁴ Kundule mabbe den no heewi kuddi e hahhannde,

¹⁵ koyde mabbe den no hawjani hibbugol yiiyan,

¹⁶ yeebaare e tampere no ka date mabbe.

¹⁷ Be andaali datal buttu ngal,

¹⁸ awa kadi kulol Alla alaa e gite mabbe.»^d

¹⁹ Hiden andi wonde ko Sariya on wi'i kon fow ko wonbe e ley Sariya on wi'aa, fii no kala hunduko ombiree, e no Alla paawira yimbe aduna on fow. ²⁰ Ko fii hay gooto jogortaake feewudo yeeso Alla fii ko o doftii Sariya on kon, ko fii ko immorde e Sariya on junuubu andori.

Fii Peewal Immorde e Gomdinal

²¹ Kono jooni, Alla feppinii ko honno goddo waawetee jogoreede feewudo yeeso Alla e baawo Sariya on, wano Sariya on e annabaabe ben seeditori non. ²² Alla jogoray yimbe ben feewube sabu ko be gomdini Iisaa Almasiihu on kon, dun ko gomdinbe ben fow. Ko fii sendondiral alaa: ²³ fow wadii junuubu, be waawataa hewtude mangu Alla ngun. ²⁴ Awa ko tippude e dokkal moyyuki makko kin be jogoraa feewube rewrude e cottudi wondi e Iisaa Almasiihu on ndin, ²⁵ on mo Alla todfii wonugol sadaka fii, rewrude e yiiyan makko dan, no gomdinbe mo ben hebira yaafuyee junuubaaji. Alla wadi dun fii bangingol peewal mun ngal, ko fii o donkinaali bee wadunoobe junuubi feyyunoodi din fewndo mujal makko ngal. ²⁶ O faalaama banginde peewal makko ngal e oo saa'i fewndiido, dun fow ko fii no andiree ko o Feewudo, o jogitora on gomdindo Iisaa wa feewudo.

²⁷ Ko dalil hondun non mantortee? Dalil woo alaa! Maa ko sabu hondun? Hara ko kuude den? Oo'o, kono ko gomdinal ngal. ²⁸ Ko fii hiden wi'a wonde ko sabu gomdinal ngal neddo jogoraa feewudo, e baawo doftagol Sariya on. ²⁹ Kaa hara Alla ko Alla Yahuudiyankeebe

ben tun? E hinaa o Alla be wonaa Yahuudiyanke ben kadi? Hiiyii, ko o Alla be wonaa Yahuudiyanke ben kadi! ³⁰ Bay ko Alla gooto woni jogordo sunninaabe ben feewube sabu gomdinal mabbe ngal, o jogora be sunninaaka ben kadi feewube sabu gomdinal mun ngal. ³¹ E hara dun no firi wonde en bonnitirii Sariya on gomdinal ngal? Pellet wonaa non! Ka liddle dun, hiden tambitaade Sariya on!

4

Misal Yettaangal e Ibraahiima

¹ Awa ko hondun wi'eten fii Ibraahiima, oo maamiraawo amen iwrude ka yiiyan? Ko hondun o hebi? ² Si tawno ko sabu kuude den Ibraahiima jogoranoo feewudo, harayno himo mari feere mantagol. Kono hinaa non woniri yeeso Alla! ³ Ko hondun bindi din wi'i e dun? «Ibraahiima gomdini Alla, ngal gomdinal makko jogoranaa mo peewal.»^d ⁴ E hin-le, on mo golli, njoddi makko ndin jogitoranaaka mo wa dokkal, kono ko ko haani. ⁵ On mo gollaali non, kono gomdini Alla on Jogoroowo be feewaa ben feewube, haray gomdinal makko ngal no jogoranaa mo peewal. ⁶ Daawuuda kadi no haali fii maloore neddo mo Allaahu on jogitori feewudo e baawo kuugal:

⁷ «Maloore wonanii ben be bonkiiji mun din yaafaa,
be tawata junuubaaji mun din montaama.

⁸ Maloore wonanii on neddo,
mo Joomiraado on jogoraali junuubu mun.»^e

⁹ E hara nden maloore ko fii sunninaabe ben tun, kaa ko fii be sunninaaka ben kadi? Ko fii hiden wi'a: «Ibraahiima gomdini Alla, ngal gomdinal makko jogoranaa mo peewal.» ¹⁰ Ko honno o wa'unoo kanko Ibraahiima fewndo ngal jabanaa mo? Hari o teddinaama, kaa o teddinaaka? Hari o teddinaaka taho, ko mo o teddinaaka wonnoo ¹¹ fewndo o hendii maande *sunninegol ngol, wa battatere peewal ngal o hebiri gomdinal ngal, fewndo ko o teddinanooka. Ko non o woniri ben kala gomdindo, hay be sunninanooka ben, fii no be jogoree feewube. ¹² O laatii kadi ben sunninaabe ben, hinaa non sunninaabe ben tun, kono kadi ko o ben ben jokkuube laawi gomdinal ngal kanko ben men Ibraahiima o hebunoo ngal wa fewndo ko o teddinanooka taho.

¹³ Ko dun wadi, hinaa tippude e Sariya on Ibraahiima e jurriya mun on fodiraa ronugol aduna on, kono ko tippude e peewal iwrungal e gomdinal ngal. ¹⁴ Si tawno ko tippude e Sariya on ronirten, harayno gomdinal ngal ko fus, awa kadi harayno fodaari ndin firtaama. ¹⁵ Ko fii Sariya on ko tikkere rimata. Ka Sariya on non alaa don, haray bonnugol Sariya on alaa.

¹⁶ Awa, ko dun wadi ko gomdinal ngal fodaari ndin ronirtee, fii no laatora dokkal moyyere, fii no jurriya on fow hendoraa fodaari ndin, wonaa non jogiibe Sariya on tun, kono ko hay jogiibe gomdinal Ibraahiima maama men ngal en fow, ¹⁷ wano windori non: «Mi wadii ma maamaajo leyyi duudu.»^f Ko o maama men en fow yeeso Alla, on mo o gomdini, on Yedoowo maybe ben ngurndan, on Woodinoowo ko woodanooka. ¹⁸ O tanyinii ka tama'u alaa, o gomdini. Ko nii

o woniri maamaajo leyyi d'uudufi, wano daaliranoo non: «Ko nii jurriya maa on d'uudiroyta!»^g ¹⁹ E baawo lo'angol gomdinal ngal, o tawi bandu makko ndun fayda ko mayndu, ko fii hari moggo o teemini, awa kadi hari dimdimol Saarata ngol ko mayngol. ²⁰ Awa o hutitoraali fodaari Alla ndin sabu angal gomdinal, kono o wonti tiida-gomdinaljo, o mawnini Alla. ²¹ O felliti wonde Alla no mari bawgal hunnugol ko o fodi kon. ²² Ko d'un wadi si gomdinal makko ngal jogoranaa mo peewal. ²³ Hinaa fii makko kanko tun d'un windiraa, ²⁴ kono ko fii men, enen kadi, enen bee jogorteebe feewube, gomdinbe on Immintindo Joomi men on Iisaa e hakkunde maybe ben, ²⁵ ittaado sadaka fii bonnereji men din, e immintinaado fii yo en jogoree wa feewube.

5

Fii Humondiral e Alla

¹ Nde tawnoo en jogoraama feewube sabu gomdinal men ngal, hiden mari buttu e Alla rewrude e Iisaa Almasiihu Joomi men on. ² Ko sabu makko hebirden, iwrude e gomdinal ngal, naatirgal e oo sulfu, mo wonden e mun, tabituden. Hiden mantorde on tama'u mo marden fii mangural Alla ngal. ³ Ko beyditii e d'un, hiden mantorde hay e nder tampereji din, e hoore andugol wonde tampereji din rimay nagnagol, ⁴ nagnagol ngol kadi ardoo haa e jikku timmufo, jikku timmufo on kadi adda tama'u. ⁵ E hin-le tama'u on hersinooytaa, ko fii Alla juuriri giggol makko ngol ka berde men *Ruuhu Seniifo mo yedafen on.

⁶ Ko fii fewndo tawnoo en maraa doole, e saa'i tofdaado on *Almasiihu on mayno fii be rewataa Alla ben. ⁷ Ko karahan godfo jabirta maayande aaden feewufo, kono no gasa ka godfo wakkiloo maayangol neddo moyyo. ⁸ Kono e nder d'un, Alla banginii giggol mun ngol fii men: wa fewndo wonnoden junuubankeefe, Iisaa Almasiihu on mayno fii men.

⁹ Jooni, bay en jogoraama feewube sabu yiiyan makko dan, haray ko honno ronkirten dandireede tikkere nden sabu makko? ¹⁰ Si tawii fewndo wonnoden aybe makko kanko Alla, o moyyintinirii hakkunde men e makko sabu mayde Bidfo makko on, haray ko haa honto non dandirteden ngurndan makko dan, enen moyyintinidaabe e makko kanko Alla ben! ¹¹ Ko beyditii e d'un, hiden mantorde Alla sabu Iisaa Almasiihu Joomi men on, on wondo sabu moyyintingol hakkunde men e Alla.

Fii Ebbindirgol Aadama e Iisaa Almasiihu on

¹² Ko d'un wadi, ko wano non, sabu aaden gooto, junuubu naatiri e aduna on, e sabu on junuubu kadi maybe nden ari, ko wano non kadi maybe nden rewiri e hoore yimbe ben fow, ko fii fow wadii junuubu. ¹³ Ko fii, haa fewndo addegol Sariya on, hari junuubu on no e nder aduna on, kono junuubu ndaaretaaake si sariya alaa. ¹⁴ Kono mayde nden laamii gila e *Aadama haa e Muusaa, hay e hoore be wadaano junuubu ben wa bonnere Aadama nden, on mo tawata ko mbaadi Aroyoowo on. ¹⁵ Kono bonnere Aadama nden e dokkal Alla ngal wonaa gootun. Si tawii buy maayii sabu bonnere aaden gooto,

dun ko Aadama, haray ko haa honto non moyyere Alla nden, e dokkal iwrungal e moyyere on aaden gooto, dun ko Iisaa Almasiihu on, layirta haa heewa e hoore duudube! ¹⁶ Ko wano non, battane junuubu aaden gooto e dokkal Alla ngal wonaa gootun. Ko fii jaawoore nden bawto junuubu gooto ko addi ko donkineede, e hin-le dokkal ngal bawto bonnereiji duudufu ko addi ko jogoreede wa feewube. ¹⁷ Si tawii, sabu bonnere aaden gooto, dun ko Aadama, mayde nden laamorii immorde e makko kanko tun, haray ko haa honto hebube moyyere heewunde e dokkal peewal ben laamotoo ka ngurndan, sabu oo gooto, dun ko Iisaa Almasiihu on! ¹⁸ Ko dun wadi, si tawii donkinande bonnere aaden gooto hewtii yimbe ben fow, ko wano non kadi, ko sabu kuugal feewungal gootal, peewal yedayngal ngurndan ngal hewtiri yimbe ben fow. ¹⁹ Nde tawnoo duudube laatike junuubankeebe sabu angal doftaare aaden gooto, dun ko Aadama, ko wano non kadi duudube laatoroo feewube sabu doftaare aaden gooto, dun ko Iisaa Almasiihu on. ²⁰ E hin-le ko Sariya on arani, ko fii yo bonnereiji din beydo. Kono ka junuubu on beydii don, ko don sulfu on beydii beydaadee. ²¹ Ko wano junuubu on banginiri bawgal mun mayde non, ko wano non kadi sulfu Alla on banginiri bawgal mun ngal peewal nawrayngal e *ngurndan poomayankejan dan immorde e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

6

Fii Maayugol e telen-ma Junuubu, Wuurana Alla e Almasiihu on

¹ Awa ko hondun wi'eten? En duumoto e wadugol junuubu on fii yo sulfu on beydo? ² Pellet hinaa non! Enen, bee maybe e telen-ma junuubu, ko honno non wuurirten e nder junuubu kadi? ³ E on andaa wonde, enen bee *lootaafe maande kisiyee e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on fow, ko e mayde makko nden tawdadfen? ⁴ Awa, en surridaama e makko ka nder mayde rewruude e looteede maande kisiyee nden, fii, wano *Almasiihu on imminiraa non e hakkunde maybe ben rewruude e mangu Baabaajo on, enen kadi, yo en wuuru ngurndan kesan. ⁵ Ko dun wadi, si en yubbondirii e makko ka mayde makko, pellet en woniray kadi wano non ka immintineede makko. ⁶ Ko fii hidfen andi ngurndan men kidfan dan fempidaama e makko, fii no ndun bandu junuubankeeru muliree, fii wota en laato hande kadi maccube junuubu. ⁷ Ko fii kala maydo fuutike bawgal junuubu. ⁸ Si tawii en maayidii e Almasiihu on, haray hidfen gomdini wonde en wuuriday e makko. ⁹ Ko fii hidfen andi wonde Almasiihu on immitike e hakkunde maybe ben, o maayataa hande kadi, mayde nden maraa doole hande kadi e hoore makko. ¹⁰ Nden mayde nde o maayi, ko e telen-ma junuubu o maayi, nde wootere ko yoni haa poomaa. Jooni non himo wuuri, ko Alla o wuurani. ¹¹ Onon kadi wano non, jogoree hoore mon wa maybe e telen-ma junuubu, e wa wuuranbe Alla e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on.

¹² Awa, wota junuubu laamo balli mon maayaydi din, e wota on dofto himmeeji majji din. ¹³ Wota on weebitan tere mon den junuubu, wa aala fii angal peewal, kono wattee hoore mon onon tigi e Alla, wa wuurube iwbe e mayde, sakkanodfon Alla tere mon den wa aalaaji fii

peewal ngal. ¹⁴ Dun, junuubu foolataa on, ko fii hinaa e ley Sariya on wondfon, kono ko e ley sulfu on.

Fii Maccube Peewal ngal

¹⁵ Jooni non, ko honno? E hara en jokkay wadugol junuubu, bay hinaa e ley Sariya on wondfen, kono ko e ley sulfu Alla on? Pellet waawataa wonde! ¹⁶ E on andaa, si on wadfi hoore mon maccudo godfo fii doftagol mo, haray on wonii maccudo on mo doftidon? Ko si on wonu maccube junuubu nawroowo e mayde, maa si on wonu maccube doftaare nawraynde e peewal. ¹⁷ Kono ko yettude Alla, bawto on wonude maccube junuubu on, on doftorii bernde noone jannde nde hewtinadon nden. ¹⁸ Bay on jattinaama junuubu on, on wontii maccube peewal ngal. ¹⁹ (Ko wano neddanke'en nii mi woni yewtirde, sabu lo'ere balli mon din.) Wano wadirnodfon tere mon den wa kurkantoode angal laabal e angal peewal, fii sakkitorgol ka angal peewal, jooni kadi wadiree wano non tere mon den wa kurkantoode peewal ngal fii sakkitorgol laabal ngal.

²⁰ Ko fii, fewndo wonnodfon maccube junuubu, hari on alaa kurkanaade peewal ngal. ²¹ Ko hondfun hebunodfon e den kuude de wadunodfon, den de tawata hidfon hersiri jooni? Ko fii sakkitoode majje on ko mayde. ²² Jooni non, onon jattinaabe junuubu ben, ko on maccube Alla, ko marfon tono ko laabal, sakkitoode nden kadi ko *ngurndan poomayankejan. ²³ Ko fii, njoddi junuubu ko mayde, kono dokkal Alla ngal ko ngurndan poomayankejan e nder humondiral e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

7

Misal Yettaangal e Dewgal

¹ E on andaa yo musibbe wonde Sariya on ardoto godfo fannin himo wuuri? (Mido yewtude on wano mi yewtirta yimbe andube Sariya on.) ² Ko sariya on humindiri debbo yettaado e moodi mun, yeru on no wuuri. Kono si moodi makko maayii, haray on debbo seedii e on sariya humindirnoodo mo e moodi makko. ³ Si tawii non e nder ngurndan moodi makko, o wonii beyngu gorko goo, haray o wontii jeenoowo. Kono si tawii moodibbo on maayii, haray o sendaama e sariya on. Dun, si godfo goo yettii mo, haray hinaa o jeenoowo.

⁴ Onon kadi ko wano non, yo musibbe an, on maayii e telen-ma Sariya on wondude e bandu Iisaa Almasiihu on, fii no jeyiredon e godfo goo, on immintinaado e hakkunde maybe ben, fii no wadiren kuude welayde Alla. ⁵ Ko fii, fewndo jokkunoden mbeleede bandu men ndun, hari faaleeji bondi yaadudi e junuubu immoralde e Sariya on no ardotonoo tere men den, fawa en kadi kuude nawrayde e mayde. ⁶ Kono jooni, en seedii e Sariya on, ko fii en maayii e telen-ma kon ko wadunoo en maccube. Ko dfun wadi, jooni hidfen kurkorande Alla noone keso tippude e Ruuhu makko on, hara hinaa e oya noone kidfo mo Sariya.

Hakkunde Sariya on e Junuubu

⁷ Awa ko hondfun wi'eten jooni: Sariya on ko junuubu? Pellet hinaa dfun! Kono ko sabu Sariya on mi andiri junuubu. Ko fii mi andataano ko woni himme si Sariya on wi'aano «wota mo himma!» ⁸ Onsay

junuubu on baarori yamiroore nden, o wadī e an kala noone himme. Ko fii, si Sariya on araano, hanno junuubu on ko maydo. ⁹ E telen-ma an min, si Sariya on alaano, hanno mido wuuri. Kono bay yamiroore nden arii, junuubu on wuuri, min mi maayi. ¹⁰ Onsay yamiroore nawraynde e ngurndan nden nawrimmi ka mayde. ¹¹ Ko fii junuubu on faynimmi baarori yamiroore nden, warimmi. ¹² Dun non, Sariya on ko *seniido, yamiroore nden kadi ko seniinde, feewunde moyyere. ¹³ Awa hara ko moyyi kon wonanii lan mayde? Pellet oo'o! Kono ko junuubu on, fii yo o feepu junuubu, o wadirii e an mayde rewruude e ko moyyi kon, fii yo junuubu on feepir no laabiri poy junuubu sabu yamiroore nden.

¹⁴ E hoore dūn, hidfen andi wonde Sariya on ko e Alla iwri, kono min, ko mi neddanke maccinaniido junuubu. ¹⁵ Ko fii mi faamaa ko mi woni wadude kon. Ko mi yidi kon kadi mi alaa wadude dūn, kono ko ko mi api kon mi woni wadude. ¹⁶ Si tawii mido wadude ko mi faalaaka kon, haray mido jabi wonde Sariya on ko moyyo. ¹⁷ Jooni non, hinaa min han kadi woni wadude dūn, kono ko junuubu wondo e an on. ¹⁸ Ko fii mido andi wonde ko moyyi kon alaa e an, e maanaa ka bandu an. Ko fii min tigi mido wondi e faale wadugol ko moyyi, kono mi alaa wadude dūn. ¹⁹ Mi alaa wadude moyyere nde mi faalaa nden, kono mido wadude bone mo mi faalaaka on. ²⁰ Si tawii mido wadude ko mi faalaaka, haray hinaa min tigi hande kadi woni wadude dūn, kono ko junuubu wondo e an on.

²¹ Awa e hino sariya mo mi tawi on: tuma mi faalaa wadude ko moyyi woo, haray bone on no e an. ²² Ko fii Sariya Alla on no welammi ka bernde, ²³ kono mido yi'ude ka tere an sariya goo, wondo dartaade sariya faamu an ngun, wondo lan e wattude maccudo sariya junuubu, wondo e tere an den. ²⁴ Min e tampere an! Hara ko hombo jattintammi e nduu bandu maayooru? ²⁵ Ko yettude Alla, immorde e Iisaa Almasiihu Joomi men on! Ko dūn wadī, si ka bernde an ko mi maccudo Sariya Alla on, fii kala ka bandu an ko mi maccudo sariya junuubu on.

8

Fii Wuurirgol Ruuhu Allaahu on

¹ Jooni donkinande woo alanaa ben humondirbe e Iisaa Almasiihu on. ² Ko fii sariya Ruuhu ngurndan wondo e Iisaa Almasiihu on jattinii lan sariya junuubu e mayde on. ³ Ko fii Alla timminii ko Sariya on ronki kon, bay lo'ere neddanke nden mehindinii mo. Alla muncii bawgal junuubu on ka bandu e nder addirgol Biddo makko on bandu nanditayndu e junuubankeeru neddanke ndun. ⁴ Alla wadiri dūn fii no peewal Sariya on timmira e men, enen wonbe jokkude Ruuhu Allaahu on, hara hinaa e mbeleede bandu.

⁵ Ko dūn wadī, wuurirbe mbeleede bandu ben ko fii mayru mijotoo, kono wuurirbe Ruuhu Allaahu on no mijoo fii faale Ruuhu Allaahu on. ⁶ Jokkugol mbeleede bandu ko mayde, jokkugol non faaleeji Ruuhu Allaahu on ko ngurndan e buttu. ⁷ Ko fii mbeleede bandu no api Alla, bay bandu ndun yankinantaako Sariya Alla on, ko bay non ndu waawataa! ⁸ Ko fii wonbe e ley mbeleede bandu ndun waawataa welude Alla.

⁹ Onon non, on alaa e ley mbeleede bandu han kadi, kono ko e ley faale Ruuhu on, bay Ruuhu Allaahu on no e mon. Ko fii on mo Ruuhu *Almasiihu on alaa e mun, haray hinaa mo makko. ¹⁰ Si tawii Almasiihu on no e mon, haray bandu ndun maayii sabu junuubu on, kono haray ruuhu on no wuuri sabu peewal ngal. ¹¹ E si tawii Ruuhu makko kanko Immintindo Iisaa e hakkunde maybe ben no e mon, haray on Immintindo Iisaa Almasiihu on e hakkunde maybe ben yeday balli mon mayooji din ngurndan immoralde e Ruuhu makko Wondo e mon on.

¹² Dun haray, yo musibbe, no woodi ko fawii en, hara hinaa wuurirgol mbeleede bandu. ¹³ Si tawii ko mbeleede bandu wuurirfon, on maayay. Kono si tawii ko Ruuhu Allaahu on warirfon mbeleede bandu fen, on wuuray. ¹⁴ Ko fii kala be Ruuhu Alla on ardi, ko bibbe Alla. ¹⁵ Awa Ruuhu mo hebudon on hinaa ruuhu maccangaaku fii wonugol fahin e nder kulol, kono ko Ruuhu Wadudon on bibbe Alla. Immorde e makko kanko Ruuhu on en ewnoto Alla «Abba!», dun ko «Baaba!» ¹⁶ Ruuhu Allaahu on tigi no seeditanaade ruuhu men on wonde ko en bibbe Alla. ¹⁷ Ko dun wadi, si tawii ko en bibbe makko, haray kadi ko en ronooobe mo kanko Alla, ronidoobe e Almasiihu on, si tawii e nder haqiiqa hiden tampidude e makko fii no tawireden e mangural makko ngal.

Fii Mangu Aroyoowu ngun

¹⁸ Midon felliti tampereji oo saa'i fewndiido foddaa ebbindireede e mangu aroyoowu feppinanoyteengu en ngun. ¹⁹ Awa kadi tageefo ngon no habbori no tiidiri fii feppineede bibbe Alla ben. ²⁰ Ko fii tageefo ngon ko e ley bitteende wadaa, hinaa tippude e yidi maggo, kono ko tippude e yidi Wadudon ngo e ley bitteende on, e hoore tanyinagol wonde ²¹ ngon tageefo tigi jattinte maccangaaku mayde e polugol, ngo heba gebal ka ndimu bibbe Alla darjinngu ngun. ²² Ko fii hiden andi tageefo ngon fow no woytaade tampere haa hande wa muuseendi nata. ²³ Ko beyditi e dun, enen kadi, bee adiiibe hendaade Ruuhu Allaahu on, hiden woytaade ka berde men e nder ko habbiden haa Alla wada en bibbe makko, o sotta balli men din. ²⁴ Ko fii ko e nder ndee tanyinaare dandafen. E hin-le si en yi'i ko tanyiniden kon, haray dun wonaa tama'u hande kadi. E hara ko hombo tanyinortoo ko yi'i kon? ²⁵ Kono si hiden tanyinii ko en yi'aali, haray hiden habbori dun najnaare.

²⁶ Ko wano non kadi Ruuhu Allaahu on wallitorta en tuma lo'uden. Ko fii en andaa ko haanuden toraade Alla e nder torndeeji men din, kono on Ruuhu tigi faaboto en e fee woytaangoji di waawotaako sifaade. ²⁷ Ko fii Lipoowo berde on no andi ko hondun woni miijo Ruuhu mun on, bay ko e yidi Alla, on Ruuhu fattoranta gomdinbe ben.

Fii Burbe Foolude ben

²⁸ Hidin andi wonde piiji din fow no yaadude fii moyyere ben yidube Alla, noddiraabe sabu ebbore makko nden. ²⁹ Ko fii, ko ben be o andunoo, ko ben o muuyani nandugol e mbaadi Bidon makko on, fii no on Bidon wonira Afo e hakkunde musibbe duudube. ³⁰ Ben be o muuyannoo, o noddi be. Ben be o noddi, o jogori be kadi feewube. Ben be o jogori feewube non, o darjini be kadi.

³¹ Ko hondfun non wi'eten e d'un? Si tawii Alla no wonani en, haray ko hombo dartotoo en? ³² On mo salanaaki en Bid'fo mun Bajjo on, kono o itti mo sadaka fii men en fow, ko honno o ronkirta en okkirde piiji d'in fow wondude e Bid'fo on, sabu moyyere makko nden! ³³ Ko hombo toonata subaabe Alla ben? Hay gooto, bay ko Alla woni Jogoroowo wa feewudo. ³⁴ Ko hombo donkinta be? Hay gooto, bay ko Iisaa Almasiihu on woni maayunoodo on, e hoore d'un o immintinaama, himo ka sengo jaamo Alla, himo tefande en. ³⁵ Ko hombo sendindirta en e giggol Almasiihu on? Hara ko tampereeeji d'in, kaa ko annde nden, kaa ko jokkereeeji d'in, kaa ko heege ngen, kaa ko kolngal ngal,^h kaa ko masiibo ngon, kaa ko kaafa kan? ³⁶ Wano windori non:

«Nallal ngal fow meden weebitanii mayde fii maa, men jogoree wa baali hirseteedi!» ⁱ

³⁷ Kono e nder d'un fow, ko en foolube, hidfen buri foolube kadi, sabu Yid'fudo en on. ³⁸ Ko fii mido felliti, hinaa mayde nden, hinaa ngurndan dan, hinaa malaa'ikaabe ben, hinaa mbawdiiji d'in, hinaa ko fewndii kon, hinaa ko aroyta kon, hinaa doole d'en, ³⁹ hinaa tagoore nden ka dow, hinaa tagoore nden ka ley, hinaa tagu goo kadi woo waawata en sendude e giggol Alla wongol e Iisaa Almasiihu Joomi men on!

9

Fii no Alla Subori Jamaa Mun on

¹ Mido wowlude goonga e nder humondiral an e *Almasiihu on, mi fenataa, fondo an ngon no seeditorande lan *Ruuhu Seniifo on: ² mido wondi e sokola tiid'fudo e muuseendi duumiindi ka bernde. ³ Ko fii mi yeloyto wonugol min tigi malkisaado, sendee e Almasiihu on fii musibbe an ben, d'un ko musidal an ngal ka yiiyan, ⁴ ben be tawata ko *Isra'iilayankeebe. Ko kambe Alla jogori wa biibe. Ko ben mangu ngun e *ahadiiji d'in e Sariya on e dewal ngal e fodaariiji d'in, ⁵ e maamankaaku Isra'iila'en ngun wonani. Awa kadi Almasiihu on ko yiiyan mabbe, on Wondo Alla e dow kala huunde, mo mantoore wonani haa poomaa. Aamiina!

⁶ Hinaa fii daaluyee Alla on ko meereejo. Ko fii hinaa jurriya Isra'iila ndin fow woni Isra'iilayanko. ⁷ Wonaa jurriya Ibraahiima on fow woni biibe makko, kono no windii: «Ko e *Issaaga jurriya maa on nodditree.» ^j ⁸ E maanaa, hinaa biibe ben ka yiiyan woni faybe Alla, kono ko biibe fodaari ndin tod'faa wonugol jurriya. ⁹ Awa e hino kongol fodaari ndin: «E oo saa'i tigi mi aray, Saarata heba bid'fo.»^k

¹⁰ Ko beyditii e d'un, Rifqatu siwti d'ifo, be tawata ko oo maamiraawo men wi'eteedo Issaaga woni ben mabbe. ¹¹⁻¹² Hay fewndo tawnoo faybe ben hebaaka taho, sakko be wada ko boni maa ko moyyi, Alla daalanno Rifqatu wonde: «Ko maw'fo on kurkanoytoo tosooko on»,^m fii no ebboore Alla nden fii subagol tabitira, d'un non wonaa e kuude mabbe d'en tippi, kono ko e kanko Alla, Noddoowo on, ¹³ wano no windori non: «Mi yid'ii Yaaquuba, mi ajii Iisu.»ⁿ

^h 8:35 8.35 Maa: «kolndan dan». ⁱ 8:36 8.36 Zab. 44.23 ^j 9:7 9.7 Fud. 21.12 ^k 9:9 9.9 Fud. 18.10 ^m 9:11-12 9.12 Fud. 25.23 ⁿ 9:13 9.13 Mal. 1.2-3

¹⁴ Ko hondun wi'eten jooni? Hara angal peewal no e Alla? Pellet oo'o!
¹⁵ Ko fii himo daalani Muusaa wonde: «Mi yurmete on mo mi faalaa yurminde, mi moyyoo e on mo mi faalaa moyyaade e mun.» ¹⁶ Ko d'un wadi, d'un hinaa immorde e faale neddanke, maa e wakkilaare makko, kono ko immorde e Alla, on Yurmeteedo. ¹⁷ Ko fii bindi d'in no wi'i Fir'awna: «Mi bantii ma tun fii b'angingol bawgal an ngal e hoore maa, e fii no innde an nden lolliniree e hoore leydi ndin fow.» ¹⁸

¹⁸ Awa d'un no holli wonde himo yurmina on mo o faalaa, o sattina bernde on mo o faalaa.

¹⁹ Mid'o andi a wi'ay lan: «Bay ko nii, ko hondun Alla feliranta yimbe ben? Ko fii ko hombo waawi dartaade faale makko on?» ²⁰ An non taho, ko hombo wonu-maa ka yeddondiraa e Alla? E hara loonde wi'ay moyyindo nde on: «Ko hondun moyyinirandaa mi nii?» ²¹ E hara daaloyankeejo waawataa mahirgol loopal no o faaliraa woo, o moyyina ngal loopal gootal loode: wonde nden fii haaju hittudo, ndeya fii haajuhoy tosokoy?

²² E si tawii, e nder ko Alla faalaa hollude tikkere mun nden e b'angingol bawgal makko ngal kon, o muppanike den loode handunoofo e tikkere makko nden e nder mupal tiidungal, d'un ko den ebbananoofo fii hayrannde nden? ²³ E si tawii non o faalaama andinde den loode de o yurmaa ngalu darja makko on, den de o ebbannoo fii darja makko on, ²⁴ e maanaa d'un ko enen be o noddii ben, hinaa non tun e hakkunde Yahuudiyankeebe ben, kono kadi e be wonaa Yahuudiyanke ben? ²⁵ Wano o daaliri non ka deftere oo wi'eteedo Husaa'a:

«On mo wonaano jamaa an, mi nodday mo jamaa an,
 on mo wonaano kadi gid'o an, mi nodday mo gid'o an»,

²⁶ e: «Ka be wi'anoo don tigi: «hinaa on jamaa an!»
 ko don be noddoytee bibbe Alla Wuurufo on.» ^P

²⁷ Isaaya* kadi no wi'i fii Isra'iilayankeebe ben:

«Nde adadu Isra'iilayankeebe ben duudiroyi wa njaareendi ndin ka baharu,
 ko heddiibe seedfaabe tun dandetee,

²⁸ ko fii Joomiraado on laatnay kongol jaawoore mun nden ka hoore leydi no yaawiri haa timma!» ^Q

²⁹ Wano Isaaya wiirunoo non:

«Si tawno Joomiraado Jom Bawfo on accanaano en jurriya,
 hanno en wa'iino wa dee ca'e didi, d'un ko *Saduuma e Amuura!» ^F

Fii Angal Gomdinal Isra'iilayankeebe ben

³⁰ Ko hondun non wi'eten jooni? Be wonaa Yahuudiyanke, be dab'bataano peewal ngal ben, be hebii peewal, ngal peewal iwrungal e gomdinal ngal. ³¹ E hin-le Isra'iilayankeebe, dab'baynoobe peewal iwrungal e Sariya on ben, be laatinaano wadugol ko Sariya on yamiri kon fow. ³² Fii hondun? Ko fii Isra'iilayankeebe ben hinaa gomdinal dab'biraynoo peewal ngal, kono ko wa si tawii ko kuude den peewal heborta. Be bub'pii e hayre fegginaynde nden, ³³ wano windori non: «Mido tippingde ka hoore Fello *Siyuuna hayre fegginaynde,

e fetere libaynde.

Kala gomdindo e makko hersinoytaake.» ^S

10

¹ Musibbe an, faale bernde an nden, e ko mi woni toraade Alla fii *Isra'ilayankeebe ben, ko yo be dande. ² Kono mido seeditanaade be dundoo: hibe himmani fii Alla, kono hinaa tippude e gandal. ³ Bay be andaali peewal iwrungal e Alla ngal, e bay be dabbbii no be tabintinira peewal mabbe ngal kambe tigi, be ronki yankinanaade peewal Alla ngal. ⁴ Ko fii, ko *Almasiihu on woni timmoode Sariya on fii no kala gomdindo hebira peewal.

⁵ Ko dun wadi, Muusaa no windi fii peewal iwrungal e Sariya on ngal, o wi'i: «Kala doftiido dee yamirooje, o wuuriray de.»^t ⁶ Kono e hino ko peewal iwrungal e gomdinal ngal wi'i kon: «Wota a miijo ka bernde maa: <ko hombo yawata ka kammu?» » (fun haray ko tippingol Almasiihu on), ⁷ «maa: <ko hombo tippotoo ka *gaygii ngii alaa kattudi ngin?» » (fun haray ko suutugol Almasiihu on e hakkunde maybe ben). ⁸ Awa ko hondun bindi din wi'i? Ko: «Daaluyee on no takko maa, fun ko ka nder hunduko maa e ka bernde maa.»^u On-le ko daaluyee gomdinal ngal, on mo men woni yottinde ⁹ wonde: si a qirritorii hunduko maa kon ko lisaa woni Joomi on, e si a gomdini ka bernde maa wonde Allaahu on immintinii mo e hakkunde maybe ben, a dandete. ¹⁰ Ko fii ko bernde nden gomdindirtee, ontigi jogoree wa feewudo, ko hunduko kon qirritortee, ontigi dandee. ¹¹ Wano bindi din wi'iri non: «Kala gomdindo e makko hersinoytaake.»^w ¹² Awa, alaa ko sendindiri Yahuudiyanke e be wonaa Yahuudiyanke, be fow ko Joomiraado gooto be mari, on Aldando kala jantiido mo. ¹³ Ko fii: «Onsay kala jantotoodo innde Joomiraado on dandoyte.»^y

¹⁴ Ko honno non be jantoroyta innde on mo be gomdinaali? E ko honno be gomdindirta on mo be nanaali fii mun no wowlee? E ko honno be nanirta fii makko no wowlee e baawo waajotoodo? ¹⁵ E ko honno be waajorta si be imminaaka? Ko fii no windii: «Emba teppe yottinoobe Kibaaru Moyyo on no labaa!»^y

¹⁶ Kono hinaa fow doftii Kibaaru Moyyo on. Bay Isaaya wi'uno: «Joomiraado, ko hombo gomdini waaju amen ngun?»^z ¹⁷ Ko fun wadi, gomdinal ko e nanugol iwata, ko nanetee kon kadi ko e kongol Almasiihu on iwi. ¹⁸ Kono mi wi'i: hara be nanaali? Oo'o: «Hito kammuuli din yahii e leydi ndin fow, e kongufi majji din yottoyike haa ka kattudi leydi.» ^a

¹⁹ Kono mi wi'i: e hara Isra'ilayankeebe ben faamaali fun? Ko Muusaa adii wi'ude wonde Allaahu on daalii:

«Mi nawliniray on be wonaa jamaa tigi,
mi moninira on jamaa mo alaa faamu.»^b

²⁰ Awa Isaaya hebuno cuucal haa o wi'i wonde Allaahu on daalii:

«Be alaa lan dabbbude ben hebii lan,
mi feepanii be alaano landaade fii an ben.»^c

²¹ Kono e telen-ma Isra'ilayankeebe ben, o daalii:

«Nallal ngal fow mido fontande juude an den jamaa murtudo yeddi.»^d

11

Seedee fi Allaahu on Bugitaaki Jamaa Isra'iila on

¹ Awa mido landoo: e hara Alla bugitike jamaa mun on? Pellet oo'o! Ko fii min kadi ko mi *Isra'iilayankeejo, jurriya Ibraahiima, ko mi jeyaado e oo bolondaa *Buniyamiinu. ² Alla bugitaaki jamaa makko mo o andunoo ko adii fow. E on andaa ko bindi din wi'i kon ka cortewol ka liliya wullitii e Alla don e hoore Isra'iilayankeebe ben? ³ O wi'i: «Joomiraado, be warii annabaabe maa ben, be waylitii layyorde maa den! Jooni ko min tun lutti, awa kadi hibe dabba no be ittirammi e oo aduna!»^d ⁴ Ko hondun woni jaabannde Alla nden? O daali: «Mido maritori yimbe guluuje njeedido, be sujjanaali sanamuuru wi'eteendu *Baalun dun.»^e ⁵ Ko wano non kadi e oo saa'i fewndiido, no woodi heddiibe be Alla subori sulfu mun on. ⁶ Si tawii non ko sulfu on o subori be, haray hinaa rewruude e kuude den hande kadi. Si hinaa dun, haray sulfu on wonaa sulfu. ⁷ Awa ko hondun? Ko Isra'iilayankeebe ben dabbaynoo kon be hebaali, kono subaabe ben hendike dun. Beya, berde mun den sattinaa, ⁸ wano windori non:

«Alla yedii be hakkillaaji daaniidi,

e gite de yi'ataa,

e noppi di nanataa,

haa weetaango hande ngoo.»^f

⁹ Daawuuda kadi wi'i:

«Yo ndadfulu ka be naamata don

wonan be pircol e ngantan,

e peggal e njoddi kuude!

¹⁰ Yo gite mabbe den nibbitu haa tawa be yi'ataa,

e yo be laato saa'i kala turiibe!»^g

Misal Yettaangal e Caldi Tokkaadi

¹¹ Awa mido landoo: Bay be feggike, be yanuno, ngal be immotaako? Pellet oo'o! Kono ko sabu bonnere mabbe nden kisiyee on yediraa be wonaa Yahuudiyanke ben fii memmingol nawliigu Isra'iilayankeebe ben. ¹² E hin-le, si tawii bonnere mabbe nden ko ngalu oo aduna, e si tawii fadannde mabbe nden ko ngalu be wonaa Yahuudiyanke ben, haray ko ittiri ngalu hongu beydotoo ka tawdegol mabbe e kisiyee on. ¹³ Awa mi andinii on, onon be wonaa Yahuudiyanke ben, min oo *sahaabaajo fii be wonaa Yahuudiyanke ben, min mido teddini fii golle an den, ¹⁴ fii, si tawii no gasa, memmingol nawliigu e hakkunde lepol an ngol, e dandugol wobbe ben. ¹⁵ Si tawii wadeede mabbe sera addii moyyintingol hakkunde aduna on e Alla, ko hondun artireede mabbe nden wonoyta si hinaa immintineede ka mayde? ¹⁶ E hin-le, si tawii bireediije arane den ko Alla wonani, haray farin piyaado on men. Si tawii kadi dadfol ngol ko Alla wonani, haray caldi din men.

¹⁷ Si tawii non godfi e caldi din saltaama, e an non, ki *zaytuunihi buruurehi, a tokkaama batte majji, haa tawii a tawdaama e dadfol ngol e endan zaytuuni dan, ¹⁸ wota a mantor caldi din. Si tawii a mantoray,

^d 10:21 10.21 Isa. 65.2 ^e 11:3 11.3 1Lam. 19.10 ^e 11:4 11.4 1Lam 19.18 ^f 11:8 11.8
Yap. 29.3 e Isa. 29.10 ^g 11:10 11.10 Zab. 69.23-24

andu tun wonde hinaa an jogii daɗol ngol, kono ko daɗol ngol jogi-maa.

¹⁹ Haray ko wi'ataa: «Caldi saltaama fii min yo mi tokke.» ²⁰ Andaa fota wonde ko di tayiraa ko angal gomɗinal majji on. An, a sinjorii don sabu gomɗinal maa ngal. Awa wota a mawnintino, kono hulu. ²¹ Ko fii, si Allaahu on accaali caldi ko ngal wondunoo kon, an kadi o accataa ma.

²² Awa anditu fii moyyere Alla nden e yagginande makko nden, yagginande makko nden e hoore yanube ben, e moyyere Alla nden e hoore maa, si a duumike e nder nden moyyere. Si hinaa d'un, an kadi, a soppete. ²³ Kambe kadi wano non. Si be duumaaki e angal gomɗinal ngal, be tokkete, ko fii Alla no mari bawgal tokkugol be kadi. ²⁴ Si tawii an a soppaama e zaytuunihi buruurehi, a tokkaama e zaytuunihi tutaaki, woopondirki e mbaadi maa ndin, ittii e sikke si kambe be tokkete e mbaadi maɓɓe ndin, e zaytuunihi maɓɓe kin tigi.

Fii no Jamaa Isra'iilayanko on fow Dandirtee

²⁵ Ko fii, yo musibbe an, mi yidfaa yo on ronku andude oo gundoo doo fii wota on sikku hidon mari faamu feyyitungu: sattere bernde no e hoore wobbe e jamaa Isra'iilayankeebe ben haa yeru ko timmi e be wonaa Yahuudiyanke ben naata. ²⁶ Ontuma non Isra'iilayanko fow wonay dandaabe, wano windori non:

«Jattinoowo on iwray *Siyuuna,
o pottina e bolondaa Yaaquuba on kala ko yaadaa e faale Alla on.

²⁷ Ko d'un wonoyta *ahadi an ndin hakkunde an e maɓɓe nde mi booroyi junuubaaji maɓɓe d'in.»^h

²⁸ E telen-ma Kibaaru Moyyo on, ko be aybe sabu mon, kono e telen-ma subeede nden, ko be yiɓɓe Allaahu on sabu baabiraabe maɓɓe ben.

²⁹ Ko fii, dokke Alla den e noddaandu makko ndun hinaa ko jabitotoo.

³⁰ Hari on doftanooki Alla, kono jooni on hebirii yurmeende sabu angal doftaare Yahuudiyankeebe ben. ³¹ Ko wano non jooni, kambe kadi be wontiri be doftotaako Alla fii no be hebiroya yurmeende nden kambe kadi, sabu yurmeende nde waɗanadon nden. ³² Ko fii Alla dumbii yimbe ben fow e nder geddi fii no o yurmiree fow.

Mantoore fii Alla

³³ Ko haa honto ngalu Alla ngun e faamu makko ngun e gandal makko ngal luggi! Hay gooto waawataa sifaade naawooje makko den, hay gooto waawataa andude ebbooje makko den!

³⁴ Ko fii ko hombo andi miijo Joomiraado on, maa ko hombo woni waajotoodo mo on,

³⁵ ko hombo adii mo okkorde, si o yobita mo?

³⁶ Ko fii fow ko immorde e makko, tippude e makko, e fii makko.

Ko kanko mangu wonani haa poomaa. Aamiina!

12

Fii Sadaka Wuuruɗo

^h 11:27 11.26-27 Isa. 59.20-21, 27.9 e Yer. 31.33-34

¹ Awa mi wakkilini on, yo musibbe an, sabu yurmeende Alla nden, okkitirgol balli mon din wa sadaka wurdo laabudo, weloowo mo, ko dun wonanoyta on dewal haanungal. ² Wota on jembu aduna fewndiido on, kono wonee waylaabe, be hakkillaaaji mun heydfintinaa, fii no andiron ko hondun woni faale Alla on: dun ko ko moyyi kon e ko welata mo kon e ko timmi kon.

³ Tippude e moyyere nde o yedimmi nden, mi wi'ay kala e mon wota o miijo himo hitti haa feyyiti, kono yo o miijito fii hoore makko wano haaniri non, mo kala embere gomdinal ngal Alla yedi dun ngal. ⁴ Wano tawiri non hiden mari tere buy e nder bandu wooturu, awa kadi tere den fow hinaa golle goote mari, ⁵ dun non, fii kala hiden duudi, en fow ko en bandu wooturu e nder humondiral e *Almasiihu on, en fow ko en tere jogondirde. ⁶ Kono hiden mari dokke seedude, wano Alla yediri mo kala e men moyyere non. Si tawii ko dokkal haalugol ko Alla longini dun, yo taw ko ko yaadi e gomdinal. ⁷ Si ko dokkal fii wallugol, yo o wallu, si ko dokkal jannugol, yo o jannu. ⁸ Mo no mari kadi dokkal wakkilingol, yo o wakkilin. On mardo kadi dokkal okkugol, yo o okkir no yaajiri. On mardo dokkal ardagol kadi, yo o ardor no keldiri. On mardo dokkal yurmeende kadi, yo o wadir dun weltaare.

Fii Giggol Sellungol ngol

⁹ Yo giggol ngol wonu sellungol. Apon ko boni kon, humodon no tiidiri e ko moyyi kon. ¹⁰ Yidindiron giggol sidfankaaku, mo kala e mon jogitora oya wa burdo dun teddude. ¹¹ Wakkilodon hara on aamaali, kurkoranon Joomiraado on berde mon den fow. ¹² Weltee e hoore tanyinagol, nannodon tampereaji din, duumodon e toraare Alla. ¹³ Faaboron gomdinbe ben ko be handi kon, newanodon wernugol.

¹⁴ Du'anodon cukkotoobe on ben, du'ee, wota on hudu. ¹⁵ Weltodee e ben wonbe weltaade, wullidon e wonbe wullude ben. ¹⁶ Miijondiranee miijo woto, wota on mawnintino, kono jabon jippinde hoore mon. Wota on wadu hoore mon faamuibe. ¹⁷ Wota on yobitir gooto bone bone. Wadee ko yimbe ben fow ndaarata tawa no moyyi. ¹⁸ Si tawii no gasa, yeru hidon waawi, wondee e yimbe ben fow e nder buttu. ¹⁹ Wota on yottano hoore mon onon tigi, yo yidaabe an, kono accee tikkere Alla nden yottoo, ko fii no windii: «Joomiraado on wi'i: Ko min yottannde wonani, ko min woni Yoboowo.»ⁱ ²⁰ Ko fii no windii kadi:

«Si gano maa no weelaa, okkor mo, o naama,
si himo dondaa, okkor mo, o yara.

Ko fii warrugol non,

haray no wa'i wa si ko yulbe yiite moobudaa ka hoore makko.»^j

²¹ Wota bone foolu on, kono fooliree bone on moyyere.

13

Fii Yankinanagol Laamu ngun

¹ Yo kala neddo yankinano laamuuji din, ko fii alaa laamu ngu tawata hinaa e Alla iwri, ko fii laamuuji woodudi din, ko Alla jodfdini di. ² Ko dun wadi, kala on dartiido laamu ngun, haray dartike

yamiroore Alla nden, ßen dartiibe non, haray fawii hoore mun ñaawoore. ³ Laamiibe ßen hulbinaaki si tawii ko ko moyyi wonaa wadeede, kono ko si tawii ko ko boni. Si a faalaaka hulude laamu ngun, wadu ko moyyi, ðun a hebay kuluujaa maggu on. ⁴ Ko fii ko kangu woni kurkaadu Alla fii nafa maa kan. Kono si hida wadude ko boni, haray wonu e nder kulol, ßay hinaa meere ngu jogori kaafa, ko fii ko kangu woni kurkaadu Alla fii yottingol tikkere makko nden e hoore on wadoowo ko boni. ⁵ Awa jaka yankinanagol laamu ngun no hitti, hinaa fii nden tikkere tun non, kono kadi ko sabu ßernde ontigi nden. ⁶ Ko sabu ðun kadi hidon yoba sagalle, ko fii laamiibe ßen ko liggantooße Alla, duumiibe e wadugol ðen golle no moyyiri. ⁷ Jonnitee mo kala ko handi kon, jonniton sagalle ðen on mo haanufon jonnude, hulon on mo haanufon hulude, teddinon on mo haanufon tedinde.

Fii Yidindirgol

⁸ Wota pamaande woo wonu hakkunde mon e godfo si wonaa yidindirgol, ko fii kala yidudo wondiße mun ßen, haray timminii Sariya on. ⁹ Ko fii yamirooje ðen, ðun ko «wota mo jeena», «wota mo itta hoore», «wota mo wujja», «wota mo seeditoo fenaande», «wota mo himmana ko godfo jeyi», e deya yamirooje fow^k no joggaa e nder ngol daalol ðoo: «Yo a yidir jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.»^m ¹⁰ Giggol wadataa jokondo mun ko boni, awa jaka ko giggol woni timmoode Sariya on.

¹¹ Bay hidon andi ko e saa'i hombo wonden, awa immee, hinaa saa'i ðaanagol nii! Ko fii jooni kisiyee on ßurtii en ßattaade edii fewndo arden e gomdinde. ¹² Jemma on muutike, ßadike weetude, awa ßortoden kuude niwre nden, ßornoden aalaaji ndaygu ngun. ¹³ Wuuriren no feewiri, wa tumbere ñalorma, e ßaawo *fasaadu e mandilugol e jinaa e jiißaare e yeddondiral e nawliigu. ¹⁴ Kono ßornodon Iisaa Almasiihu Joomi men on, hara on ðaßbaali mbeleede bandu fii weltingol himmeeji.

14

Fii Hakkunde Tiidube e ße Tiidaa Gomdinal ßen

¹ Jabee on mo tiidaa gomdinal e ßaawo feloore. ² Godfo on no sikka no waawi ñaamude ko woni woo, oya mo tiidaa gomdinal kadi ko bibbe naakoo tun ñaamata. ³ On ñaamoowo ko woni woo, wota jiddin few mo ñaamataa ko woni woo on. On mo ñaamataa kadi, wota felu ñaamoowo on, ko fii Alla no jabi mo kala. ⁴ Ko hombo wonu-maa an, oo feloowo kurkaadu godfo goo? Si tawii himo darii maa si himo yani, ðun ko jeydo mo on wonani. Kono o daroto, ko fii Joomiraado on no mari bawgal tambitagol mo.

⁵ Wobbe no wi'i wonde ñalaade ðen no burdi, wobbe ßen no jogitii ðe fow hidae fota. Awa yo mo kala hoolor ko miiiii kon. ⁶ On mo ßurdindini ñalaade ðen, haray ko fii teddingol Joomiraado on o wadiri ðun. On mo no ñaama kadi, haray ko fii teddingol Joomiraado on o woni ñaamande, ko fii himo jarnude Alla. On mo alaa ñaamude, haray ko fii teddingol Joomiraado on hadi o ñaama, ko fii kanko kadi himo jarnude Alla. ⁷ Ko ðun wadi, hay gooto e men alaa wuurande

hoore mun tigi, e hay gooto alaa maayande hoore mun tigi. ⁸ Ko fii si en wuuru, haray ko Joomiraado on wuuranden, si en maayu, haray ko Joomiraado on maayanden. Woni en wuuru maa en maayu, ko Joomiraado on jeyi en. ⁹ Ko d'un wadi si *Almasiihu on maayi, o immitii, fii wonugol Jom maybe ben e wurbe ben. ¹⁰ Kono an, ko hondun felantaa musid'fo maa on? Maa an, ko hondun jiddinantaa musid'fo maa on? Ko fii en fow en daroyto yeeso jaawoore Alla nden. ¹¹ Ko fii no windii wonde, Joomiraado on no daali:

«Fodde ko goonga mido wuuri,
kala howru jiccoto yeeso an,
kala denngal mantay Alla.»ⁿ

¹² Ko d'un wadi, mo kala e men qirritoto yeeso Alla fii hoore mun tigi. ¹³ Awa, wota en jaawindir hande kadi, d'un-le wuren ardinee hakkil, fii wota on wadu yeeso musid'fo mon on hayre fegginaynde maa wonon sabu yanal. ¹⁴ Mido andi, mido felliti e nder humondiral an ngal e Iisaa Joomi on, huunde alaa ko tuunani hoore mun, kono si god'fo no mijii wonde god'dun laabaa, haray d'un laabanaa mo. ¹⁵ Si tawii musid'fo maa aanii sabu ko jaamataa kon, haray a woniraa giggol hande kadi. Wota ko jaamataa kon wonu sabu hayrannde on mo Almasiihu on maayi fii mun. ¹⁶ Wota ko moyyani on kon wowlire wa ko boni. ¹⁷ Ko fii *laamu Alla ngun hinaa jaamatee maa njaram, kono ko peewal e buttu e weltaare ko *Ruuhu Seniido on yedata kon. ¹⁸ On mo kurkorani nii Almasiihu on, haray no wela Alla, no mari kadi teddungal yimbe ben.

¹⁹ Awa dabben ko beydata buttu e ko tiid'finta hakkundeeji men e nder gomdinal ngal. ²⁰ Wota a bonnir golle Alla den jaamatee. Ka haqiiqa, jaameteeki din fow no laabi, kono moyyanaa ned'fo ka o jaama god'dun ko wonata sabu feggingol god'fo. ²¹ No moyyani god'fo hara o paamaali teewu, o yaraali njaram mandilinaydan, maa wadugol kala ko fegginta musid'fo mun. ²² Ngal gomdinal ngal mardaa, maru ngal fii maa yeeso Alla. Maloore wonanii on mo fawaali hoore mun jaawoore e nder anniyeeji mun. ²³ Kono on paamudo ko sikkitii, haray fawtike jaawoore, ko fii d'un hinaa e gomdinal ngal iwri. Ko fii kala ko iwraa e gomdinal ngal, haray ko junuubu.

15

¹ Enen tiidube e gomdinal ben, hid'en haani tambitaade lo'ereeki ben be tiidaa ka gomdinal, e wota en dabbu ko welata en kon. ² Yo mo kala e men weltinir jokondo mun on ko moyyi fii tiidingol mo ka gomdinal. ³ Ko fii *Almasiihu on dabbaano ko welata mo kon, kono wano bindi din holliri non: «Hoyreeji wonbe ma hoynude ben yanii e hoore an.»^p ⁴ E hin-le ko adanoo windeede kon fow wonanii en jannde, fii no hebiren tama'u on sabu njappaare nden e wakkilaare iwrunde e bindi din.

⁵ Yo Alla, Jom njappaare nden e Jom wakkilaare nden, yedu on wonugol miijo wooto, e nder jokkugol misal Iisaa Almasiihu on, ⁶ fii no mawniniron Alla, on Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, e nder nanondiral e kongol gootol.

7 Jabbondiree no moyyiri, wano Almasiihu on jabbori on non, fii mangu Alla ngun. 8 Ko mi woni wi'ude, ko Almasiihu on wonii kurkaadu Yahuudiyankeebe ben fii bangingol goonga Alla on, e nder haqinqingol fodaariiji wadanaadi baabiraabe ben, 9 fii no be wonaa Yahuudiyanke ben mawninira Alla fii yurmeende makko nden, wano windori ka Zabuura non:

«Mi mantete e hakkunde leyyi dɛn,
mi beyta fii teddingol innde maa nden.»^J

¹⁰ No windii ton kadi:

«Ko onon, yo leyyi, weltodee e jamaa makko on!»^P

¹¹ No windii ton kadi fahin:

«Onon leyyi dɛn fow, jarnee Joomiraado on,
awa kadi yo jamaaji dɛn fow mantu mo!»^Q

¹² Isaaya kadi no wi'i:

«Geeyol Yassaa'u ngol feepoyay,
ko ngol immoytoo fii ardagol leyyi dɛn,
leyyi dɛn tanyinora ngol.»^R

¹³ Yo Alla, Jom tama'u on, hebbin on weltaare e buttu fow e nder gomɗinal ngal, fii no heewiron tanyinaare immorde e bawgal *Ruuhu Seniido on.

Fii Golle Puulusa dɛn

¹⁴ E telen-ma mon, yo musifbe an, min tigi mido felliti hidon heewi moyyere e faamu timmungu, e hidon waawi waajondirde. ¹⁵ Ko dɛn wadi, e nooneji goo mi windiranii on cuucal, fii andintingol on tofɛe goo de jangunodon, sabu moyyere nde Alla wadanimmi nden ¹⁶ wonangol Iisaa Almasiihu on kurkaadu fii be wonaa Yahuudiyanke ben, e nder ko Alla toɗɗii mi kon fii Kibaaru Moyyo makko on, fii no be wonaa Yahuudiyanke ben wonirana mo sadaka weloowo mo, labbiniraado* Ruuhu Seniido on.

¹⁷ Sabu humondiral an e Iisaa Almasiihu on, mido waawi mantorde golle de mi woni gollande Alla dɛn. ¹⁸ Ko fii mi suusataa wowlude si wonaa ko Almasiihu on wadiri e an kon fii addugol be wonaa Yahuudiyanke ben doftorgol Alla kongol e kuugal, ¹⁹ tippude e doole maandeeji e kaawakeeji moyyi e bawgal Ruuhu Alla on. Ko wano non, gila *Yerusalaam mi taarori non haa hewti Iliriiya, mi yottini Kibaaru Moyyo Almasiihu on fow. ²⁰ Awa anniyee an on ko feppingol Kibaaru Moyyo on nokku ka tawata Almasiihu on andaaka, fii wota mi darnu e hoore didol godɗo. ²¹ Kono wano windori non:

«Ben be feppinananooka yi'oyay,
e ben be nanaano kadi faamoyay.»^S

²² Ko dɛn wonnoo mi hadude soono woo yahugol ka mon.

Ebbooje Puulusa dɛn fii Yahugol Roomu

²³ Kono jooni mi gaynii golle an dɛn e dɛn nokkeeli. Gila duufi buy mido faalanoo yahude ka mon. ²⁴ Nde mido yaha Espaanii, mido tanyinii yiidugol e mon e nder ko mi rewata dɛn kon, mi weltora wondugol e mon seeda. Onsay, wallon mi no yahugol e ndin leydi neworanammi. ²⁵ Fewndo doo mido yahude Yerusalaam fii kurkanagol yimbe Alla ben. ²⁶ Ko fii be Masedonii ben e be Akaaya ben

^J 15:9 15.9 2Sam. 22.50 e Zab. 18.50 ^P 15:10 15.10 Yap. 32.43 ^Q 15:11 15.11 Zab. 117.
1 ^R 15:12 15.12 Ko Yassaa'u woni ben Daawuuda. Isa. 11.10 ^S 15:21 15.21 Isa. 52.15

no faalaa moobindirde godɗun e nder jawle maɓɓe ɗen fii miskinɓe wonɓe e hakkunde yimɓe Alla ɓen Yerusalaam. ²⁷ Awa, hiɓe weltori wadugol ɗun, ɓay hiɓe haani ɓe wadande. Ko fii, si ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen heɓirii barkiiji Alla ɗin sabu Yahuudiyankeeɓe ɓen, kamɓe ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen kadi hiɓe haani ɓe wallirde keyeeji aduna. ²⁸ Si mi gaynii jonnude ko moobindiraa kon haanube hendaade ɓen, mi rewoyay ka mon, nde mido yaha Espaaɓi. ²⁹ Mido andi, nde mido yaha ka mon, mi yaaday e barki timmuki Almasiihu on.

³⁰ Mi wakkilini on sabu Iisaa Almasiihu Joomi men on yo musibɓe an, e sabu giggol Ruuhu Alla on, dartodugol e an e nder fewtingol Alla toraaje fii an, ³¹ fii no mi hettora e juude yedduɓe wonɓe ka diiwal *Yahuuda ɓen, e fii no gomɗinɓe ɓen jabira dokke, ɗe mi nabata Yerusalaam ɗen, no moyyiri. ³² Dun, mi hewtiday ka mon e weltaare, si tawii ko ɗun woni faale Alla on, hara en fow en heyɗintinoday. ³³ Yo Alla Jom ɓuttu on wonda e mon on fow. Aamiina!

16

Fii Salminande ɗen ka Rawnoode

¹ Mi halfinii on oo bandiraawo men wi'eteedo Fibii, wallitotoodo ka *moftal wongal Kenkere, ² fii no jabboron mo e innde Joomiraado on, e noone no haanirani gomɗinɓe ɓen. Wattitodon e juude makko fii kala huunde nde haaju makko yanoyi e mon, ko fii o wallitike duuduɓe, min kadi men o wallitike lan.

³ Hiwranee lan Piriskiila e Akiila, ɓen wondiɓɓe an e golle e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on, ⁴ ɓen weebituɓe ngurndan mun fii hiwugol ngurndan an ɗan. Hinaa min tun non weltanii ɓe, kono ko moftɓe ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen fow kadi. ⁵ Salminanee lan kadi moftal wongal ka suudu maɓɓe ngal. Salminanon mi kadi oo gidɔ an wi'eteedo Apayniiti, on adiiɗo gomɗinde *Almasiihu on e hakkunde ɓe *Aazii ɓen. ⁶ Salminanon mi Mariyama, on gollannooɗo on fota. ⁷ Salminanon mi kadi Andoroniiki e Yuniyaasi, ɗun ko ɓee musibɓe an e wondiɓɓe an ka kaso, ɗun ko ɓen ɓe *sahaabaabe ɓen hoolii fota, adiiɓe lan jeyeede e Almasiihu on. ⁸ Salminanon mi kadi Ampiliyaasi, on gidɔ an e nder humondiral e Joomiraado on. ⁹ Salminanon mi kadi Urbaanu, ɗun ko oo wondiɗɗo men e golle e nder humondiral e Almasiihu on, e oo gidɔ an wi'eteedo Astakiisi. ¹⁰ Salminanon mi kadi Apeliisi, on mo gomɗinal mun e Almasiihu on seeditaa fii mun. Salminanon mi ɓee jeyaabe e nduu suudu oo wi'eteedo Aristobuulu. ¹¹ Salminanon mi oo musidɗo an wi'eteedo Herodiyuuna.

Salminanon mi kadi ɓee jeyaabe e nduu suudu oo wi'eteedo Narkiisu, humondirɓe e Joomiraado on. ¹² Salminanon mi kadi Tarifayna e Tarifuusa, ɗun ko ɓee rewɓe gollanoobe Joomiraado on. Salminanon mi kadi Persiisa, gidɔ an on, on kadi gollanii Joomiraado on fota. ¹³ Salminanon mi kadi Rufuusa, oo subaado Joomiraado on. Salminanon mi kadi yumma makko, on mo tawata kadi ko yumma an. ¹⁴ Salminanon mi kadi Asinkiriiti e Filiguuna e Hermiisi e Patrobaasi e Hermasa e musibɓe wondube e maɓɓe ɓen fow. ¹⁵ Salminanon mi kadi Filolooge e Yuliyaa e Niriyuusa, wondude e bandiraawo makko on, e Olimpaasi e wondiɓɓe maɓɓe gomɗinɓe

ben fow. ¹⁶ Salmondiree, hirbondiron hirbondiral laabungal. Mofte* Almasiihu on den fow salminii on.

¹⁷ Mi wakkilini on, yo musibbe an, e reenagol ko wonata sabu sendondire e pegge ko luutondiri e jannde nde hendidfon nden. Woddfitee ben wonaybe sabu dun. ¹⁸ Ko fii sifa ben yimbe kurkantaako Almasiihu on, on Joomi men, kono ko deedi maβbe din tun be kurkantoo. Be faljinira berde ben be bonnaa, kongudfi maβbe weldi e wacooje. ¹⁹ Onon non, doftaare mon nden ko nde yimbe ben fow andi. Awa mido weltori fii mon on, e mido yidi yo on wonu faamube e telenma ko moyyi kon, e daybe e telenma ko boni kon. ²⁰ Alla Jom buttu on muncay Ibuliisa ka ley koyde mon ko neebaa. Yo moyyere Iisaa Joomi men on wonu e mon. ²¹ Timotee, oo wondidfo an e golle, salminii on, wondude e Lukiyuusi e Yaasuunu e Sosipaate, bee musibbe an. ²² E innde Joomiraado on, min oo wi'eteedo Tertiyuusi, mi salminii on, dun ko min oo windufo nduu βatakuru. ²³ Gayuusi wernufo lan on, werni moftal ngal fow kadi, salminii on.

Arastuusa kadi, dun ko halfinaado jawdi saare nden, salminii on, wondude e oo musidfo wi'eteedo Kawartuusu.

²⁴ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e mon on fow. Aamiina!

Jaaroore Rawnorde nden

²⁵ Mangu wonanii Alla, on Waawufo tabintinde on, immorde e Kibaaru Moyyo an on e waajuuji fii Iisaa Almasiihu on, ko yaadi e feɲɲinannde gundoo suudinoodo on gila ka fudfoode saa'iji din, ²⁶ kono o feɲɲiniraama jooni defte annabaabe ben, wano Alla poomayankeejo on yamiri non, o feɲɲinanaama leyyi din fow fii yo be gomdin mo, be doftoo mo.

²⁷ Mangu wonanii on Alla Bajjo, Jom Faamu, immorde e Iisaa Almasiihu on haa poomaa. Aamiina!

BATAKURU PUULUSA ARANURU HAA E BE KORENTI BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla noddiri kodduruyee mun on fii wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, e oo musid'ɔ wi'eteed'ɔ Sosteene, ² haa e ngal *moftal Alla wongal Korenti, subiraabe humondiral e Iisaa Almasiihu on, noddaabe wonugol yimbe Alla, wondude e kala jantotoobe innde Iisaa Almasiihu Joomi men on nokku kala ka be woniri, ɔun ko on Joomi maɓbe e Joomi men.

³ Yo moyyere e buttu wonan on, immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Jarniri Alla fii be Korenti ben

⁴ Mid'ɔ duumii e jarnugol Alla fii mon, fii moyyere nde Alla yed'i on nden sabu Iisaa Almasiihu on, ⁵ ɔun ko e nder humondiral e makko alɔirɔn kala huunde e kala kongol e kala gandal. ⁶ Ko fii seeditoore *Almasiihu on tabintinaama few e mon. ⁷ Ko ɔun waɔi jooni, dokkal woo ɲakkanaa on e nder ndee habbannde nde wonɔn e mun fii feenoygol Iisaa Almasiihu Joomi men on. ⁸ O tiid'inay on kadi haa ka rawnoode, fii wota on laatoyo felniibe pande ardu Iisaa Almasiihu Joomi men on. ⁹ Alla ko Sella-Findeejo, ɔun ko on Nodduɔ on fii yubbondirgol e Bid'ɔ makko on, Iisaa Almasiihu Joomi men on.

Fii Sendondiral Mofte Korenti den

¹⁰ Mi wakkilini on, yo musibbe, e innde Iisaa Almasiihu Joomi men on, on fow jooee kongol gootol fii wota sendondiral wonu hakkunde mon, e maanaa fedde-fedde, kono wonee e nder nanondiral tiid'ungal e nder miijo wooto e hakkille goote. ¹¹ Ko fii, yo musibbe an, bee yimbe oo debbo wi'eteed'ɔ Kuluyee humpitii lan fii mon wonde, yeddondire no hakkunde mon. ¹² Mi nanii wonde mo kala e mon no wi'a «min, ko mo mi Puulusa», oya kadi wi'a «ko mo mi Apoloosi», god'ɔ on kadi wi'a «ko mo mi Petruusu», oya on wi'a «ko mo mi Almasiihu on!»

¹³ E hara Almasiihu on senditino? Kaa Puulusa fempano fii mon? Kaa ko e innde Puulusa *lootiraɔn maande kisiyee? ¹⁴ Awa mi weltanike Alla ko tawi kon mi lootaaali hay gooto e mon maande kisiyee, si hinaa Kirispuusa e Gayuusi. ¹⁵ Ko ɔun waɔi, hay gooto waawataa wi'ude ko e innde an lootiraɔn maande kisiyee. ¹⁶ Mi lootii kadi beynguure Astefaana nden, ko heddii kon, mi andaa si mi lootii god'ɔ goo. ¹⁷ Ko fii Almasiihu on nulaali lan fii lootugol maande kisiyee, kono ko fii feɲingol Kibaaru Moyyo on. Dun non, hinaa immorde e konguɔi faamu ned'fanke, fii wota *leggal altindiraangal Almasiihu on meerine.

Fii Faamu Aduna on e Faamu Allaahu on

¹⁸ Ko fii kibaaru leggal altindiraangal ngal no wa'ani wonbe mulude ben wa feetere. Kono enen, wonaabe dandeede ben, ko o bawgal Alla.

¹⁹ Ko fii no windii:

«Mi mulay faamu faamube ben,
mi mehindina hakkillaaji jooma-hakkil en.»^a

20 Awa ko honto woni faamudo on, maa fensitoowo on, maa liddondirteedo e nguu jamaanu on woni? E hara Alla waylaali faamu aduna on, watti feetere? ²¹ Ko fii, bay aduna on e faamu mun ngun andaali Alla e nder faamu Alla ngun, tawi no wela Alla ka o dandira gomdinbe ben waaju men wa'ungu wa feetere ngun. ²² Tawi *Yahuudiyankebe ben no landoo fii maandeeji hawniidi, *Gereekiyankebe ben kapun no dabba faamu ngun, ²³ kono enen hiden waajaade fii Almasiihu fempaado on. Dun no wonani Yahuudiyankebe ben peggal, wa'ani be wonaa Yahuudiyanke ben wa feetere, ²⁴ kono noddaabe ben, woni ko Yahuudiyanke, woni ko Gereekiyanke, Almasiihu on ko bawgal Alla e faamu makko kanko Alla. ²⁵ Ko wa'i wa feetere iwrunde ka Alla nden no furi faamu yimbe ben. Awa kadi, ko wa'i wa lo'ere iwrunde ka Alla nden no furi doole yimbe ben.

²⁶ Miijitee, yo musibbe, no wonirnodon fewndo noddadon. E yeeso neddanke, tawi buy e hakkunde mon wonaa faamu be, maa marbe doole, maa rimbe. ²⁷ Kono Alla subike piiji wa'udi wa feetudi e nder oo aduna fii hersingol faamu be ben, Alla subii kadi piiji wa'udi wa lo'udi e nder oo aduna fii hersingol dolnudi din. ²⁸ Alla subii kadi piiji kaanudi din e oo aduna, din anaadi, din di wonaano huunde, fii mehindingol woodaadi din, ²⁹ fii wota hay gooto mawnintino yeeso Alla. ³⁰ E hin-le, ko kanko humindiri on e Iisaa Almasiihu on, on mo tawata ko e immorde e Alla wadira fii men faamu e peewal e *senaare e cottudi, ³¹ fii, wano windori non:
«On mo no mantoo,
yo mantor Joomiraado on.»^b

2

¹ Min non, yo musibbe an, fewndo mi yahunoo ka mon fii feppinangol on goonga Alla wirninoodo on, hinaa burnondiro kongudi maa faamu mi yaari. ² Ko fii mi taw moyyaa ka mi ndaara godfun goo hakkunde mon, si hinaa Iisaa Almasiihu, fempaado on. ³ Min tigi mido wonirnoo takko mon e noone no lo'iri e kulol e diwnol tiifungol. ⁴ Kongol an ngol e waaju an ngun aldaano e kongudi weldi e faamu neddanke, kono ko wondunoodi e maandeeji bangindi bawgal Ruuhu Alla on, ⁵ fii wota gomdinal mon ngal iwru e faamuuji yimbe ben, kono e bawgal Alla ngal.

Fii Faamu Haqiiqawu ngun

⁶ Kono fow e mun, ko faamu men waajotoo mokobaabe ben, hara ko faamu ngu tawata hinaa ngu oo aduna, hinaa ngu laamuuji oo aduna kadi muloyteedi. ⁷ Ko faamu Alla wonden waajaade, dun ko ngun wirninoongu e nder gundoo, ngu Alla ebbannoo fii darja men on ado aduna on tageede. ⁸ Laamu woo e d'ii laamuuji oo aduna andaano dun. Ko fii si be anduno, be fempataano on Jom mangural. ⁹ Kono ko wano windori non:

«Ko Alla ebbani yidube mo ben kon,
ko dun woni yiitere yi'aali, nowru nanaali,
e ko bernde neddanke miijaaki.»^c

¹⁰ Ko e men Alla banginiri dun Ruuhu mun on.

Ko fii Ruuhu on hollay ko woni woo, hay piiji Alla lugguɗi ɗin. ¹¹ Ko hombo e hakkunde yimbe ɓen andi ko woni e nedɗo, si hinaa ruuhu wonɗo e makko on. Ko wano non kadi, gooto waawataa andude ko woni e Alla, si wonaa Ruuhu Allaahu on. ¹² E hin-le enen, hinaa ruuhu oo aduna hendiden, kono ko Ruuhu iwruɗo e Alla, fii no andiren ko Alla yefiri en sulfu makko on kon. ¹³ En alaa wowlirde ɗun yewtereji ɗi faamu nedɗanke jannata, kono ko ɗi Ruuhu Allaahu on jannata ɗin, e nder sifanagol yimbe ɓe on Ruuhu woni e mun ɓen haqiiqaaji iwruɗi e on Ruuhu. ¹⁴ Kono nedɗo mo aldaa e Ruuhu Allaahu on jabataa piiji Ruuhu Alla ɗin, ko fii ko ɗi feetere e makko, o waawataa ɗi andude, ko fii ko Ruuhu Allaahu on ɗi taskortee. ¹⁵ Kono nedɗo mo Ruuhu Allaahu on woni e mun on taskoto ko woni woo, kono kanko hay gooto hewtaa taskagol mo. ¹⁶ E hoore ɗun:

«Ko hombo andi miijo Joomiraado on fii jannugol mo?»^d
E hin-le enen ko miijo *Almasiihu on jogiden.

3

Fii no Kurkaadɗi Alla ɗin Haani Wonirde

¹ Kono min non, yo musibɓe, mi waawaali on yewtirde wa yimbe ɓe Ruuhu Allaahu on woni e mun, kono ko wa jukkube mbeleede bandu, e booboobe e telen-ma gomɗinal *Almasiihu on. ² Ko biraadani mi jonnunoo on, hinaa jaametee tedduɗo, ko fii on waawataano mo townude. Hay fewndo doo non on waawataa mo townude. ³ Ko fii haa jooni ko on jukkube mbeleede bandu. Bay nawliigu e yeddondiral no hakkunde mon, taw si hinaa on jukkube mbeleede bandu? Kaa hinaa no nedɗanke fow wonirta non wonirdon? ⁴ Si godɗo e mon wi'ii: «min ko mo mi Puulusa», oya on wi'a: «ko mo mi Apoloosi», taw si hara on gerdaali wa yimbe aduna?

⁵ Awa ko hondun woni Apoloosi? E ko hondun woni Puulusa? Ko kurkaaduube ɓe gomɗinirdon sabu mun. Mo kala e maɓɓe kurkorani Joomiraado on golle ɗe o halfini mo ɗen. ⁶ Min mi tutu, Apoloosi yarni, kono ko Allaahu on mawnini. ⁷ Ko ɗun wadi hinaa tutuɗo on woni godɗun, hinaa kadi yarnuɗo on, kono ko Alla mawnindo on. ⁸ Tutuɗo on e yarnuɗo on no fota, mo kala e maɓɓe hendoto njoddi mun ndin tigi tippude e golle ɗe ontigi wadi ɗen. ⁹ Ko fii, ko men gollidoobe fii Alla, onon ko on ngesa Alla, ko on darnoodi makko kadi. ¹⁰ Wano Alla yefirimmi moyyere non, mi golliri wa faamuɗo fii darnugol, mi wadii ndelo ngon. Godɗo kadi darnii e hoore mun, kono yo mo kala reeno e noone no darnirta e hoore mun non. ¹¹ Fii ndelo ngon kan, hay gooto waawataa moyyinde ndelo goo si wonaa wongo ɗon ngon, e maanaa ɗun ko Iisaa Almasiihu on. ¹² E hin-le, si godɗo aru e darnirde e hoore ngon ndelo ɗon maadi kanɗe maa kaalisi maa kaaye hittude maa ledɗe maa huɗo kalin maa foron foɗɗe, ¹³ haray kuugal mo kala feɗay. Nalaande nden ɓanginay ɗun, ko fii yiite ngen feɗinoyay ngal, nge ndarndoo kadi noone kuugal mo kala. ¹⁴ Si tawii kuugal ngal godɗo darni e hoore ndelo ngon tabitii, ontigi hebay njoddi. ¹⁵ Si tawii kuugal godɗo sumii, haray o fadii, kono kanko tigi o dadiray wa fuutiɗo yiite.

16 E on andaa ko onon woni suudu Alla ndun, awa kadi Ruuhu Allaahu on no hodfi e mon? 17 Kala bonnudo suudu Alla ndun, Alla bonnay fii makko, ko fii suudu Alla ndun ko hormordu. Awa ko onon woni ndun. 18 Wota gooto faynito. Si godfo e mon miijike wonde ko o faamudo e oo aduna fewndiido, haray yo o laato <feetudo> fii yo o wonu faamudo. 19 Ko fii faamu oo aduna ko <feetere> yeeso Alla. Ko fii no windii:

«O nangiray faamube ben yoyreeji maɓbe ɗin.»^d

20 No windii kadi:

«Joomiraado on no andi miijooji faamube ben, himo andi kadi ko ɗi meere.»^e

21 Awa wota hay gooto mantor yimbe ben. Ko fii fow ko onon jeyi: 22 woni ko Puulusa, woni ko Apoloosi, woni ko Petruusu, woni aduna on, woni ngurndan ɗan, woni mayde nden, woni piiji fewndiidi ɗin, woni piiji aroyooji ɗin, fow ko onon wonani. 23 Awa kadi, ko on be Almasiihu on, Almasiihu on kadi ko mo Alla.

4

1 Ko ɗun wadi, yo men jogore wa kurkaadi *Almasiihu on e halfinaabe goongaaji Alla wirniidi ɗin. 2 Awa halfinaabe ben non no toraa wonugol sella-findeebe. 3 Min non jaawoore nde jaawotommi nden e nde yimbe ben jaawatammi nden hittaa e an, min tigi toode mi jaawitotaako. 4 Ko fii fondo an ngon ko laabungo, fii kala hinaa ɗun hollata ko mi feewudo, jaawoowo lan on ko Joomiraado on. 5 Ko ɗun wadi, wota on jaawu huunde doo e saa'i on, maa doo e ardu Joomi on, on Weebitoowo ka ndaygu ko suudii kon ka niɓe, feɗɗina ebbooje berde ɗen. Ko fii mantoore mo kala aroyay immorde e Alla.

Fii Mawnintinaare ɓe Korenti ɓen

6 Musiɓɓe, mi huutorii ɗii nooneji doo fii wadangol on misal e hoore an min e Apoloosi. Ko nii andirton e amen wota mo yawtu ko windii kon, e wota gooto e mon mantor bambindirangol. 7 Ko fii ko hombo burnu-maa? E ko hondun jogidaa ko a okkaaka? E si a okkaama, ko fii hondun mantantodaa, wa si tawii hinaa a okkaado?

8 Dun-le wuren on haarii, awa kadi on alɗii, on fudɗike laamaade e ɓaawo amen! Pellet mi faaleteno hara nun ko on lambe fii menen kadi no men laamodira e mon! 9 Ko fii no wa'animmi wa si tawii Alla wattirii men, menen *sahaabaabe ben ɓaawo, wa jaawaabe happanaa wareede e yeeso dental ngal fow, ko fii men wonanii aduna on fow e malaa'ikaabe ben e yimbe ben jalnori. 10 Ko men jogoraabe wa feetube sabu Almasiihu on, kono onon ko on faamube sabu Almasiihu on! Ko men jogoraabe wa lo'ube, kono onon ko on dolnuɓe. Ko on teddinaabe, kono menen ko men hayfinaabe! 11 Haa jooni meɗen tampiri heege e ɗonka e kolngal^f e piggal e yiilagol. 12 Meɗen golliri juude amen ɗen tigi haa meɗen ronki. Tuma men hoynaa woo, men du'anoo. Tuma men cukkaa woo, men wakkiloo. 13 Tuma men po'aa woo, men jaabora no newori. Men woni tuundi oo aduna, men hawkaa e ɗi fow, haa weetaango hande ngoo.

14 Hinaa fii hersingol on mi windiri ɗun, kono mido hajorde on wa fayɓe an ɓe mi yidi. 15 Ko ɗun wadi, hay si on heboyii guluuje sappo ardotooɓe on fii no jokkiron laawol Almasiihu on, haray on alaa

^d 3:19 3.19 Ayb. 5.13 ^e 3:20 3.20 Zab. 94.11 ^f 4:11 4.11 Maa: «kolndan».

baabaabe buy. Ko fii, e telen-ma humondiral mon e Iisaa Almasiihu on, ko min wonti baaba mon e nder ko mi feppinani on Kibaaru Moyyo on kon. ¹⁶ Awa mi wakkilini on yo on wonu nemboobe lan. ¹⁷ Ko d'un wadi si mi imminani on Timotee, on mo tawata ko paykun an mo mi yidi, e sella-findeejo e telen-ma Joomiraado on. O andintinay on laawi an d'in fow e telen-ma Almasiihu on, wano mi janniri di non hen fow e nder *mofte den fow kadi.

¹⁸ Wobbe e mon mawnintinike wa si tawii mi yiltitotaako ka mon. ¹⁹ Kono mi yahay ka mon ko neebaa, si Joomiraado on jabii. Hinaa kongudi mawnintiniibe ben tun mi andoyta, kono ko bawgal mabbe ngal kadi. ²⁰ Ko fii *laamu Alla ngun wonaa haalaaji, kono ko bawgal. ²¹ Ko hondun faaladon? Ko yo mi yaadu ka mon e sawru, kaa ko giggol e newaare?

5

Fii Hiwugol Mofal ngal

¹ Awa saa'i woo jiiibaare goo no naneede hakkunde mon, hara ko jiiibaare nde yi'etaake hay ka be gomdinaa ben, hay goddo e mon no murtini beyngu ben mun! ² Onon e ndee mawnintinaare mon! Hidon haanunoo yoomude! Suuton on wadufo ngal kuugal e hakkunde mon. ³ Min oo mo wondaa e mon ka bandu, kono wondudo e mon ka bernde, mi jaawirii wadufo sifa ngal kuugal on toode wa si mido wondi e mon. ⁴ Awa fewndo mottondirdon e innde Iisaa Joomi on, tawi mido wondi e mon ka bernde, wondude e bawgal Iisaa Joomi men on, ⁵ yo on neddo accide e Ibuliisa fii no jikku makko junuubankeejo on halkiree, e fii no ruuhu makko on dandiree pande ardu Joomi men on.

⁶ Nden mawnintinaare mon moyyaa. E hara on andaa lewen seeda nii no yurina farin jiiibaado fow? ⁷ Seedee e lewen kiddo on, fii no laatoron farin jiiibaado keso, bay ko on be aldaa e lewen. Ko fii *Almasiihu on, ngin baalii men layya fii *Juldeere Yawtaneede nden, hirsama. ⁸ Awa wota en wadir juldeere nden lewen kiddo, maa lewen bonki e bone, kono wadiren nde bireedi laabal e goonga, de aldaa e lewen.

⁹ Mi windanii on ka nder batakuru an wonde, wota on humondir e jeenoobe ben. ¹⁰ Kono hinaa fii mido faalaa wi'ude bee tun selon bee yimbe oo aduna, jeenoobe, maa reeredube, maa jattoobe, maa rewoobe sanamuuji. Si hinaa d'un, haray bee yalton e oo aduna. ¹¹ Ko mi windani on kon jooni, ko wota on humondir e goddo wi'udo ko musiddo mon e gomdinal, hara ko jeenoowo, maa ndeereero, maa rewoowo sanamu, maa hoynoowo, maa mandiloowo, maa jattoowo, e hay wota on jaamidu toode e sifa on neddo.

¹² Ko fii hondun mi jaawanta be gomdinaa ben? Hinaa onon woni jaawoobe gomdinbe ben? ¹³ Be gomdinaa ben kan, Alla jaaway be. Awa yaltinee bondo on hakkunde mon.g

6

Fii Yaafondiral Gomdinbe ben

¹ Si goddo e mon lurririi e goddo, e hara o suusay wullitaade e be feewaa ben, o acca yimbe Alla ben? ² E on andaa yimbe Alla ben

jaawoyay oo aduna? Si tawii ko onon haani jaawude aduna on, hara on waawataa jaawugol haajuuji dī hittaa dīn? ³ E on andaa en jaawoyay malaa'ikaabe ben? E ko hondun non hadata jaawen haajuuji oo aduna? ⁴ Awa si tawii hid'on mari lurral hakkunde mon fii haajuuji aduna dīn, hara ko yimbe be *moftal ngal hayfīni ben wadoton jaawoobe? ⁵ Ko fii hersingol on mi wowliri dūn. Taw si hay gooto faamuɗo, waawuɗo jaawude hakkunde musibbe mun alaa hakkunde mon? ⁶ E hin-le godɗo no wullitaade e hoore musidɗo mun yeeso be gomdīnaa ben!

⁷ Onon non, ko ko wadi haa jaawindirdon kon holli wonde on foolaama few. Sitta nde wadadon bone, maa hippadon. ⁸ Kono ko onon woni wadude angal peewal ngal, jatta beya, e hin-le ko musibbe mon.

⁹ Wota on daynito! E on andaa boyliife ben maraa gebal ka *laamu Alla? Hinaa jibiife ben, hinaa kadi rewoobe sanamu ben e jeenoobe ben e worbe waditiife rewbe ben e worbe jinoobe worbe ben ¹⁰ e wuybe ben e himmube ben e mandiloobe ben e hoynoobe ben e jattoobe ben, woni ko mari gebal ka laamu Alla. ¹¹ Awa ko dūn wobbe e mon wonnoo. Kono Ruuhu Alla men on lootii on, *laβini on, o jororii on feewube e innde Iisaa Almasihu Joomi on.

Fii Wodditagol Jinaa

¹² Mid'o newnanaa fow, kono hinaa fow nafata. Mid'o newnanaa fow, kono mi accataa ko woni woo waawammi. ¹³ Neemaaji dīn ko fii reedu, reedu ndun kadi fii neemaaji dīn, Alla kadi mulay dī fow. Awa kadi bandu ndun hinaa fii jinaa, kono ko ndu fii Joomiraado on, Joomiraado on kadi fii bandu ndun. ¹⁴ Awa kadi Alla, on Immintindo Joomi on, immintiniray en bawgal makko ngal. ¹⁵ E hara on andaa wonde ko balli mon dīn woni tere *Almasihu on? E hara mi yettay tere Almasihu on, mi yubbindira e cagaajo? Pellet oo'o! ¹⁶ E on andaa kadi, mo yubbindiri hoore mun e cagaajo, haray kanko e makko ko be bandu wooturu? Bay no windii: «Kambe dīdo be wonay gooto.»^h ¹⁷ Kono, on humondirdo e Joomiraado on, haray kanko e makko ko be ruuhu gooto.

¹⁸ Wodfditee jinaa on! E junuubu goo mo neddo wadata, hara on junuubu hinaa tabitoowo ka bandu. Kono on jokkuɗo jinaa, haray ko bandu makko ndun tigi o woni wadande junuubu. ¹⁹ E hari on andaa dundoo? Ko bandu mon ndun woni suudu *Ruuhu Seniido wonɗo e mon on, on mo Alla okki on. Hinaa onon jeyi hoore mon, ²⁰ ko fii on sooditaama coggu sattungu. Awa teddiniree Alla balli mon dīn.

7

Fii Desal e Sunningol

¹ Jooni feyyen e ko windandon mi kon. No moyyani gorko hara o meemaali debbo. ² Kono non fii reenagol e jinaa, yo mo kala hebu beyngu, debbo kala heba moodi. ³ Gorko on jonniita beyngu mun ko handi kon, debbo on kadi wano non e telen-ma moodi mun. ⁴ Ko fii debbo on jeyaa bandu mun ndun, kono ko moodibbo on, gorko on kadi wano non, o jeyaa bandu makko ndun, kono ko beyngu makko jeyi ndu. ⁵ Wota on salondir, si hinaa e saa'i nanondiral mon, fii no

hebiron saa'i no tororon Alla. Bawto d'un yitidon, fii wota Ibuliisa foolir on angal waawugol hoore mun. ⁶ Kono mi wowliraali d'un wa si ko yamiroore, kono ko ko newnaa. ⁷ Mido yelii yo neddo fow wa'u wa an min, kono mo kala no mari dokkal feerewal, ngal Alla yedi d'un, mo kala e noone goo.

⁸ Be resaa ben non e keynguufe ben, mi wi'ay no moyyani be no be wa'ira wa an min. ⁹ Kono si be waawataa hoore mabbe, ko yo be resu, ko fii ko resugol buri bittorgol faale feyyitudo. ¹⁰ E telen-ma yettindirbe ben non, e hino ko mi wi'ata kon, (hinaa non min yamiri, kono ko Joomiraado on), wota debbo sertu e moodi mun. ¹¹ Si kanko debbo on non o aru e serteede, yo o joodo hara o yettaaka, maa o moyyintinida e moodi makko. Awa kadi wota gorko jonnitu beyngu mun.

¹² Fii beya, (d'undoo ko min wowli, hinaa Joomiraado on), si musid'oo goo no mari debbo mo gomdinaa, hara on debbo no yidi wondugol e makko, wota o seedu e makko. ¹³ Si tawii kadi debbo no mari moodibbo mo gomdinaa, hara on gorko no yidi wondude e on debbo, wota o seedu e moodi makko. ¹⁴ Ko fii moodibbo mo gomdinaa ko jeyaado Alla sabu debbo makko gomdindo on, debbo mo gomdinaa on kadi ko jeyaado Alla sabu moodibbo makko gomdindo on. Si hinaa d'un, bibbe mon ben wonay wodfondirbe e Alla, e hara-le wurin ko be badondirbe e Alla. ¹⁵ Si tawii mo gomdinaa on no catii e seedugol, yo gomdindo on newnan mo d'un. Ko fii hay huunde wad'daaki musid'oo gomdindo e d'un, Alla ko noddiri en ko wuurugol e nder buttu. ¹⁶ E hoore d'un, ko honno debbo andirta si o danday moodi makko? Maa si gorko danday beyngu mun?

¹⁷ Ko woni tun, yo mo kala jokkir no Joomiraado on wafirani d'un non, e noone noddaandu ndu o hebiri Alla ndun. Ko nii mi yamiriri e nder *mofto den fow. ¹⁸ On mo noddeede mun tawi sunninaama, yo o wonir no o sunniraa non. On mo noddeede mun tawi sunninaaka, wota o eto sunnineede. ¹⁹ Sunninelgol* ngol wonaa huunde, angal sunninelgol kadi wonaa huunde, kono ko doftagol yamirooje Alla den woni god'dun. ²⁰ Yo mo kala wonir no wonirnoo non fewndo o noddaa. ²¹ Si tawii fewndo noddadaa ko a jiyaado, wota a aanu, kono si tawii hida waawi rindude, haray eto. ²² Ko fii jiyaado mo Joomiraado on noddii, haray o wonii mo Joomiraado on rindini. Ko wano non kadi, dimo mo Joomiraado on noddii, haray o wonii jiyaado *Almasiihu on. ²³ Awa on sottiraama coggu sattungu, wota on wontu maccube yimbe ben. ²⁴ Yo mo kala, yo musibbe, woniran Alla noone no wonirnoo non wa fewndo ko o noddaa.

²⁵ E telen-ma be yettaali yettaaka ben, wonaa yamiroore Joomiraado on mi hendii. Kono ko fewjoore an nden mi woni on jonnude, wa neddo sella-findeejo sabu yurmeende Joomiraado on. ²⁶ E hino ko mi mijii no moyyi kon, sabu sateendeeji fewndiidi d'in: no moyyani neddo ka o wonira no o woniri non. ²⁷ Si hida tiggunoo, wota a d'abbu seedigal. Si a tiggaa, wota a d'abbu tiggugol. ²⁸ Kono, si a resii, haray a wadaali junuubu. Si jiwo kadi resaama, haray o wadaali junuubu. Kono non yimbe resindirbe ben fottay e tampereji, mi faalaa on dandude di.

²⁹ E hino ko mi wi'ata kon, yo musibbe an: saa'i on ko rabbidufu. Jooni, on mo no mari suddiido, yo wa'u wa mo alaa. ³⁰ Ben wonbe

wullude, yo wa'u wa si be alaano wullude. Ben wonbe kadi weltaade, yo wa'u kadi wa si be alaano weltaade. Soodoobe ben kadi, yo wa'u wa si be maraano,³¹ e ben wonbe huutorde oo aduna, ka haqiiqa, yo wa'u wa si tawii be alaano huutorde. Ko fii mbaadi oo aduna feyyay.

³² E hin-le mi faalaaka yo on wundu e annde. On mo tiggaali, ko fii haajuuji Joomiraado on hittini, no o weltinira Joomiraado on. ³³ On resudo non, ko fii haajuuji aduna hittini, no o weltinira beyngu makko. ³⁴ Haray himo senditii. Wano non, debbo mo resaaka maa jiwo, ko fii Joomiraado on hittini, fii no o laatora laabudo ka bandu e ka ruuhu. Debbo resaado on non ko fii haajuuji oo aduna hittini, no o weltinira moodi makko. ³⁵ Ko nafa mon mi wowliri dun, hinaa fii faadinangol on, kono ko fii addugol on e ko haani kon e ko laabi kon, e no humoron e Joomiraado on, hara on dillaali.

³⁶ On mo no tanyinii ko lo'udo e fee jiwo mo o yami, feyyudo duubi kellefuyee, o tawi yettindirgol e makko no moyyi, yo o wadu ko o faalaa kon, haray o wadaali junuubu si be resindirii. ³⁷ Kono on anniyiido ka bernde mun haa tabiti wonde o tiggataa on jiwo, hara ko e yidi makko kanko tigi, e hoore himo wawti faaleeji makko, haray o wadii ko moyyi. ³⁸ Awa ko nii woniri: on tiggudo jiwo mo o yami on, haray o wadii ko moyyi, on mo tiggaali jiwo mo o yamaynoo on kadi, burto moyyinde.

³⁹ Debbo no humondiri e moodi mun fannin moodi makko no wuuri. Kono si gorko on maayii, haray no newanii mo reseede ka o faalaa woo, ko woni tun, ko yo taw ko no yaadiri e faale Joomiraado on. ⁴⁰ E miijo an, ka o burata hettaade, ko si o wonirii wano o woniri non, bay min kadi mido tanyinii Ruuhu Allaahu on no e an.

8

Fii Naamugol Tebbeeli Sakkanaadi Sanamuuji

¹ E telen-ma tebbeeli sakkanaadi sanamuuji, hiden andi wonde en fow hiden mari gandal, e hin-le gandal adday mawnintinaare, kono giggol tiidinay. ² On mo no sikki no andi god'dun, haray fahin o andaali ko honno haanaa andireede. ³ Kono si god'do yidii Alla, haray Alla no andi mo. ⁴ Fii telen-ma huutorgol tebbeeli sakkanaadi sanamuuji din, hiden andi wonde sanamu wonaa god'dun tigi e oo aduna, ko Alla gooto tun woodi. ⁵ Pellet no woodi piiji reweteedi duudufdi ka kammu e ka leydi, jogoraadi wa si tawii ko allaafe maa joomiraafe. ⁶ Kono enen ko Alla gooto marden, on Baabaajo, on mo kala huunde iwri e mun, e on mo wonanden, e Joomi gooto, dun ko Iisaa Almasiihu on, on mo piiji din fow woniri, e on mo wonirden.

⁷ Kono fow alaa ngal gandal. Ko dun wadi, ben wowntube sanamuuji, haa jooni si no naamude ngun teewu anditay fii ko sakkaa kon. Nde tawnoo bernde maafbe nden no lo'i, dun tuuninay be. ⁸ Hinaa neema bannata en e Alla. Si en naamali, dun duytataa en huunde, si en naamii kadi, dun beydataa en huunde.

⁹ Ko woni tun, reenee fii wota ko newnanadon wadugol kon wonan lo'ube ben peggal. ¹⁰ Ko fii si god'do aru e yi'ude ma, an oo jooma gandal, hida nafoo e nder juulirde ka sanamuuji rewetee, taw si nden bernde makko lo'unde poodataa mo naamugol tebbeeli sakkanaadi sanamuuji? ¹¹ Dun haray on lo'udo mulirii sabu «gandal» maa ngal,

dun ko on musidɔo mo *Almasiihu on maayi fii mun! ¹² Si on wadirii non junuubu e telen-ma musibbe ben, e nder barmingol bernde maɓbe lo'unde nden, haray on wadii junuubu e telen-ma Almasiihu on. ¹³ Ko dun wadɩ, si tawii jaametee wonay sabu peggal musidɔo an, haray mi jaamataa teewu hande kadi, fii wota mi libu musidɔo an on.

9

Fii ko Haanani Sahaabaajo

¹ E hara hinaa mi dimo? Kaa hinaa mi *sahaabaajo? Kaa mi yi'aali lisaa Joomi men on? Kaa hinaa on kuugal an e telen-ma Joomi on? ² Hay si tawii hinaa mi sahaabaajo fii wobbe ben, onon bete ko mi sahaabaajo fii mon. Ko fii ko on maande sahaabankaaku an ngun e telen-ma Joomi on.

³ E hino doo ko mi jaaborta jaawooɓe lan ben kon: ⁴ E hara haananaa men ka men jaama men yara? ⁵ Kaa haananaa men ka men yaada e debbo amen mo men kafidi diina, wano beya sahaabaabe woni warrude non, e musibbe Joomi men on, e Petruusu? ⁶ Kaa ko min tun e Barnabaasi haani gollude fii no men wuurira? ⁷ Ko suufaajo hombo fawtotoo hoore mun e nder suufayaagal mun? Ko hombo tutata leggal *wiipuu, hara jaamataa sibbe maggal on? Ko ngaynaako hombo aynata wuro, ronka yarude biraadan din daabeeji?

⁸ Ko mi wowlata kon wonaa ko iwri e miijooji nedɗanke, ko fii Sariya on kadi ko dun wi'i. ⁹ Ko fii no windii ka Sariya Muusaa: «Wota mo buuma hunduko ngaari ndin nde hindi yaabana dun maaro.»¹ E hara Alla no aanidi e ga'i din? ¹⁰ Kaa ko fii men o wowlirani nii? Hiiyii, ko sabu men enen dun windiraa. Mo no remude yo remir tama'u, e on mo no yaabude yo yaabir tama'u hebugol gebal. ¹¹ Si tawii men aawii ko iwri e Alla hakkunde mon, taw si haanaa ka men sopita e mon piiji aduna? ¹² Si tawii dun no haanani wobbe goo e hoore mon, haray menen ittii e sikke.

Kono men huutoraali kon ko haanani men. Kono meden ronditii fow, fii wota men fallu Kibaaru Moyyo *Almasiihu on. ¹³ E on andaa wonde ben wadooɓe golle *juulirde mawnde nden ko e dun jaamata, e wonde gollooɓe ka *layyorde ben kadi no mari gebal ka layyorde? ¹⁴ Ko wano non kadi Joomi on no yamiri wonde feppinooɓe Kibaaru Moyyo on ko e makko wuurata.

¹⁵ Min non mi huutoraali hay huunde e din haanandi lan, awa mi windiraali dun kadi fii yo mi newnane. Ko fii mayde nden no buranimmi edii godɔo ittude lan e ndee huunde nde mi mawninorta. ¹⁶ Ko fii hewtaa ka mi mantora yottingol Kibaaru Moyyo on, bay dun ko ko wadɗii mi. Si mi feppinaali Kibaaru Moyyo on, bone wonanay lan. ¹⁷ Si tawii ko e hoore anniyee mi woni wadɗirde, haray mido mari njoddi. Si tawii non mi fawa wadugol dun, haray mi waday woni golle de mi halfinaa. ¹⁸ Awa ko hondun non jooni woni njoddi an ndin? Ko waajagol fii Kibaaru Moyyo on e baawo yantugol njoddi e tortagol ko haanani waajotooɔo kon.

¹⁹ Ko fii, fii kala mido rindi e hoore wondo woo, mi waditii maccudo fow fii no adadu burdo mawnude on heɓora. ²⁰ E telen-ma

Yahuudiyankeefe ben, mi wa'a wa Yahuudiyankeejo, fii no mi hebira Yahuudiyankeefe ben. E telen-ma wonbe e ley Sariya on kadi, mi wa'a wa wondo e ley Sariya on, fii no mi hebira wonbe e ley Sariya on ben, fii kala min tigi hinaa mi wondo e ley Sariya on. ²¹ E telen-ma be alaa e ley Sariya on ben kadi, mi wa'a wa mo alaa e ley Sariya on, fii no mi hebira be alaa e ley Sariya on ben, e hin-le min tigi wonaa wonde mi alaa e ley Sariya Alla on, kono mido e ley Sariya Almasiihu on. ²² Mi lo'ida e lo'ube ben fii no mi hebira lo'ube ben. Mi wonii fow e telen-ma yimbe ben fow, fii no gasirta woo mi wona sabu dandugol wobbe. ²³ Mi wadiri fow sabu Kibaaru Moyyo on, fii no mi hebiroya gefal.

²⁴ E on andaa? Wonbe foolotirde e dogudu ben fow no dogude, kono ko gooto foolata heba njoddi. Awa dogiree wano non, fii no hebiron njoddi. ²⁵ Kala foolotirteedo waday kala noone eltal bandu, fii no o hebira *meetelol ngol luttataa, kono enen ko meetelol luttoowol. ²⁶ Min non mido dogude, kono hinaa dogudu meereeru. Mido uttaade, kono hinaa fii uttagol hendu ndun. ²⁷ Liddu dun on non, mido yangude bandu an ndun, mido waawi ndu, fii nde mi gaynoyi waajaade beya, min tigi wota mi pottine.

10

Mise Yettaade e Taariika Isra'iilayankeefe ben

¹ Musibbe an, mi faalaaka yo on yejjitu wonde baabiraafe men ben fow wonno e ley duulere, be fow be tayitiri ka baharu. ² Be fow be lootaa maande gomdinal ka duulere e ka baharu e nder humondiral e Muusaa. ³ Be fow be naami naamete gooto iwrufo e Alla. ⁴ Be fow be yari njaram gootan iwrufan e Alla, ko fii ko e fetere iwrunde e Alla jokkunoonde be nden be yaraynoo. Ko Almasiihu on wonnoo nden fetere. ⁵ Kono burbe ben e maabe weltinaano Alla, ko dun wadi si be maayi ka wulaa.

⁶ Awa dun fow ko wadiri ko fii hollugol en mise, fii wota en hebu faaleeji bondi wano be hebirnoo non. ⁷ Wota on wonu rewoobe sanamu, wano wobbe wonirnoo e hakkunde maabe, wano windori non: «Jamaa on joodii fii naamugol e fii yarugol, sawto dun be immii fii fijirgol jibaare.»⁸ Awa wota en jokku jinaa, wano wobbe e maabe wadirnoo non, haa guluuje noogay e tato maayi pande wootere. ⁹ Wota en ndarndo *Almasiihu on, wano wobbe e maabe ndarndornoo non, ben be bolle mulunoo. ¹⁰ Wota on nermu, wano beya nermirnoo non, ben be malaa'ikaajo muloowo on warunoo.

¹¹ Dun, ko hebiri be ko fii yo wonan en misal, windiraa kadi fii hajagol en, enen bee tawaabe ka lannoode aduna. ¹² Ko dun wadi, on mo no sikki no darii, yo o reeno wota o yanu. ¹³ Ndarndanne woo hebaali on nde godfo goo hebaali. Alla ko Sella-Findeejo, o newnataa ndarndefon toonin doole mon den, kono e nder ndarndanne nden o adday feere no sortoron e mun, e no waawiron nde dardorde.

¹⁴ Ko dun wadi, yo yibbe an, dogee rewugol sanamu. ¹⁵ Ko wa yimbe faamu be mi woni on yewtirde, onon tigi paawee ko mi wi'i kon. ¹⁶ Jardukun du'aa kun wonden du'orde kun ko yubbondirkun e yiiyan Almasiihu on. Bireedi mo wonden tayitude on, ko yubbondirfo e bandu Almasiihu on. ¹⁷ Bay ko bireediwal gootal woodi, enen e

ɗuudude men ko en bandu wooturu. Ko fii en fow hiden hawti bireediwal gootal.

¹⁸ Ndaaree bee *Isra'ilayankeebe wonbe jaamude daabeeji sakkaadiɗiɗiɗi. Hinaa yubbondirbe e *layyorde nden? ¹⁹ Awa ko hondun mi woni wi'ude? Wonde tebbeeli sakkaadi fii sanamuujiɗiɗiɗi ko godɗun? Kaa sanamuuru ko godɗun? Oo'o! ²⁰ Kono kon ko rewoobe sanamuuji ben woni sakkaade, ko jinnaajiɗiɗiɗi be woni sakkanaade, hinaa Alla. E hin-le mi faalaaka yo on humondir e jinnaajiɗiɗiɗi. ²¹ On waawataa yarirde jardukun Joomi on, yariron kadi jardukun jinnaajiɗiɗiɗi. On waawataa hebude ka jaametee Joomi on, hebon kadi ka jaametee jinnaajiɗiɗiɗi. ²² En faalaa memminde nawliigu Joomiraado on? Kaa en buru mo dolnude?

Fii Hettaare Wonannde Gomɗindo on

²³ Fow no newnaa, kono hinaa fow wondi e nafa. Fow no newnaa, kono hinaa fow tiidinta. ²⁴ Wota gooto ɗabɓu nafa mun on, kono yo ɗabɓu fii heddiibe ben.

²⁵ Naamee kala teewu ko yeeyete ka luumo, hara on sikkitaaki ka bernde mon. ²⁶ Ko fii: «Leydi ndin e kala ko ndi wondi ko Joomiraado on wonani.»^k

²⁷ Si tawii mo gomɗinaa saatinii on, e hin-le hidon faalaa yahude, jaamee kala ko weebitanoyadon, hara on sikkitaaki ka bernde mon.

²⁸ Kono si godɗo wi'ii on: «Dundoo ko ko ittaa sadaka», haray wota on jaamu sabu on andindo on e sabu bernde nden. ²⁹ Hinaa fii bernde mon nden mi woni yewtude ɗoo, kono ko fii bernde oya nden. Awa ko fii hondun ndimankaaku an ngun jaawirtee bernde oya nden? ³⁰ Si mi jarnii Alla e nder ko mi jaamata kon, haray ko hondun mi felirtee fii on jaamete mo mi jarni Alla fii mun?

³¹ Woni on jaamay, woni on yaray, woni kala ko wadoton, wadiiree piijiɗiɗiɗi fow fii mangu Alla ngun. ³² Wota on wonan hay gooto peggal, woni *Gereekiyankkeebe ben, woni Yahuudiyankkeebe ben, woni *moftal Alla ngal. ³³ Wano mi woniri weloowo wondo woo e ɗi fow non, mi alaa ɗabɓude nafa an on, kono ko nafa burbe ɗuudude ben fii no be dandiree.

11

¹ Awa pembee lan, wano min kadi mi woni pembirde *Almasiihu on non.

Fii no Godɗo Haani Wonirde e nder Rewugol Alla

² Mi mantii on fii ko on yejjitaali fii an kon e ɗi fow, e ko maanditidon jandeejiɗiɗiɗi kon, wano mi hewtiniri on ɗi non. ³ Ko ɗun wadi si mido faalaa yo on andu wonde Almasiihu on ko hooreejo kala nedɗanke, gorko kadi ko hooreejo e fee beyngu mun, Alla kadi ko hooreejo e fee Almasiihu on. ⁴ Kala gorko hippidoo kufune, nde no toroo Alla, maa no haala ko Alla longini ɗun, haray o yawike hoore makko^m. ⁵ Ko wano non kadi, kala debbo wondo toraade Alla maa haalude ko Alla longini ɗun, hara o taaraa, haray o yawike hoore makkoⁿ. Haray no wa'i wa si tawii kanko debbo on himo fembii. ⁶ Ko fii, si debbo taaraa, haray yo o tayu sukundu makko ndun. Ko fii, si no hersinanii debbo ka

^k 10:26 10.26 Zab. 24.1 ^m 11:4 11.4 Maa: «o yawike hooreejo makko on». ⁿ 11:5 11.5 Maa: «o yawike hooreejo makko on».

sukundu makko ndun tayee, maa o femboo, haray yo o tiggo. ⁷ Kono duhiido haanaa ka hippoo, ko fii ko o mbaadi e darja Alla, debbo non ko darja gorko. ⁸ Ko d'un wadi, gorko hinaa e debbo suutaa, kono ko debbo suutaa e gorko. ⁹ Awa kadi gorko hinaa sabu debbo tagiraa, kono debbo ko sabu gorko tagiraa. ¹⁰ Ko d'un wadi, sabu malaa'ikaabe ben, debbo no haani hebude ka hoore mun maande laamu ngu o woni e ley mun ngun. ¹¹ Kono e telen-ma humondiral men e Joomiraado on, debbo gasataa e baawo gorko, gorko kadi gasataa e baawo debbo. ¹² Ko fii, ko wano debbo suutiraa e gorko non, ko wano non kadi tawi ko debbo dapata gorko, d'un fow non ko immorde e Alla.

¹³ Naawee d'un onon tigi. E hara no hawri ka debbo toroo Alla, hara o taaraa? ¹⁴ E hara aduna on tigi faaminaali on wonde no hersinani gorko ka o accita saayande? ¹⁵ Kono hebugol sukundu ko darja debbo, ko fii sukundu ndu o yedfaa ndun ko ko o buumora. ¹⁶ Si tawii godfo no faalaa warrude noone goo, enen en alaa on naamu, *moftte Alla den kadi alaa on naamu.

Fii Nafakkaari Joomi on

(Mat. 26.26-29; Mrk. 14.22-25; Luk. 22.15-20)

¹⁷ E nder wadugol non dee yamirooje yeeso doo, alaa ko mi mantira on e nder ko mottondirton kon, hara hinaa fii ko furi moyyude, kono ko fii ko furi bonude. ¹⁸ Ko adii kon non, mi nanii nde mottondirdon woo sendondiral waday hakkunde mon. E banje goo, d'un no henanimmi. ¹⁹ Bee yeddondire wona hakkunde mon, fii no holniibe ben feepira e hakkunde mon. ²⁰ Jaka nde mottondirdon woo, hinaa fii jaamugol *nafakkaari Joomi on. ²¹ Bay nde hidon jaama, mo kala kutoto nafakka mun on, jaama, hara godfo goo no weelaa, oya kapun no mandili. ²² E hara on alaa cuudi ka jaamon e ka yaron? Kaa on hayfinay woni moftal Alla ngal, hersinon be alaa huunde ben? Ko hondun mi wi'ata on? Mi mantay on? Mi mantataa on e d'un!

²³ Ko fii, ko ko mi hebiri Joomi on kon mi hewtini on. E nder jemma mo Iisaa Joomi on janfaa e mun on, o yettuno bireedi, ²⁴ o jarni Alla, o tayiti, o wi'i: «Dundoo ko bandu an, wonandu on ndun nii, wadee dundoo maande ko anditiron fii an.» ²⁵ Ko wano non kadi, bay be gaynii jaamude, o yetti jardukun wadorkun njaram, o wi'i: «Kun jardukun ko maande fii *ahadi heyri tippundi e yiyan an dan, wadee dundoo maande ko anditiron fii an, saa'i nde yaroton e mun woo.» ²⁶ Ko fii nde jaamoton oo bireedi woo, yaron e kun jardukun, on wowlay fii mayde Joomi on haa jande o artoyi.

²⁷ Ko d'un wadi, kala on jaamufo on bireedi, yari e kun jardukun Joomi on, hara ko no haaniraa, o wonay felniido e telen-ma bandu e yiyan Joomi on. ²⁸ Awa, yo mo kala miijitano hoore mun si o jaama on bireedi, maa o yarira kun jardukun. ²⁹ Ko fii kala on jaamufo yari e baawo anditugol bandu Joomi on, haray ontigi naamii yarii jaawoore jaawaynde d'un kapun tigi. ³⁰ Ko d'un wadi si no e hakkunde mon nawnube buy e kitasolooobe buy, e on mayraama wofbe. ³¹ Si enen tigi en jaawitike, en jaawoytaake. ³² Kono Joomiraado on no jaawude en donkina, fii wota en jaawidoye e aduna on. ³³ Ko d'un wadi, yo musibbe an, nde mottondirdon fii nafakkaari ndin woo, habbondiree. ³⁴ On mo tawi no weelaa, yo jaamu ka mun, fii wota on mottondir fawon jaawoore e hoore mon.

Mi jaaboyto dɛya lande, nde mi hewtoyi.

12

Fii Dokke Ruuhu Seniido on

¹ E telen-ma dokke iwruɗe e Ruuhu Alla ɗen, yo musibbe an, mi faalaaka yo on ronku andude ɗun. ² Hidfon andi fewndo ko on gomɗinaa, hidfon selnaa, nawraa e sanamuuji mbobooji. ³ Ko ɗun waɗi si mi wi'ay on: kala mo Ruuhu Allaahu on ardii e nder ko o wowlata kon, wi'ataa: «Iisaa ko huɗaado.» Hay gooto kadi waawataa wi'ude: «Iisaa ko Joomi», si hinaa *Ruuhu Seniido on ardii mo.

⁴ Dokke ɗen no serti, kono Ruuhu Allaahu on ko gooto. ⁵ Balle ɗen kadi no serti, kono Joomiraado on ko gooto. ⁶ Golleeji ɗin kadi no serti, kono ko Alla gooto on woni waɗude ɗi fow e yimbe ben fow.

⁷ E hin-le, mo kala ko Ruuhu Allaahu on feppini e mun kon ko dokkal fii nafa fow. ⁸ Ko ɗun waɗi, Ruuhu on yeday godɗo on kongol faamu, on Ruuhu gooto yeda oya on kongol gandal, ⁹ on Ruuhu gooto yeda godɗo goo gomɗinal, on Ruuhu tigi yeda godɗo goo jawndugol, ¹⁰ godɗo goo dokkal fii waɗugol kaawakeeji moyyi, godɗo goo haalugol ko Alla longini ɗun, godɗo goo gandal fii sendindirgol noone ruuhuuji, godɗo goo noone *haalaaaji janani, godɗo goo nantingol ɗin haalaaaji. ¹¹ Ko on Ruuhu gooto bajjo waɗata ɗii piiji fow, senditana mo kala e ko mun, wano o yidiri non.

¹² Ko ɗun waɗi, wano tawiri non bandu ndun ko wooturu, hindu mari tere buy. Tere bandu ndun non kadi e ɗuudude, ko bandu wooturu de mari. Ko wano non wonirani *Almasihu on. ¹³ Ko fii ko Ruuhu gooto *lootiraden fii wonugol bandu wooturu. En fow yarnaden Ruuhu Alla gooto on, woni non Yahuudiyankeebe ben, woni *Gereekiyankeebe ben, woni jiyaabe ben, woni rimbe ben.

¹⁴ Ko fii bandu ndun wonaali teral gootal, kono tere buy. ¹⁵ Si koyngal ngal wi'ii wonde: «Bay hinaa mi jungo, mi tawdaaka e bandu ndun», ɗun ittataa ko ngal teral e bandu ndun. ¹⁶ Si nowru ndun kadi wi'ii wonde: «Bay hinaa mi yiitere, mi tawdaaka e bandu ndun», ɗun ittataa ko ndu teral e bandu ndun. ¹⁷ Si tawno bandu ndun fow wonno yiitere, ko honno ndu naniraynoo? Maa si bandu ndun fow waɗano nowru, ko honno ndu faamiraynoo barngol? ¹⁸ Kono Alla waɗi teral kala e bandu ndun no o faaliraa non. ¹⁹ Si fow wonno teral gootal, ko honto bandu ndun wonaynoo? ²⁰ Jooni non, tere buy no woodi, kono bandu ndun ko wooturu.

²¹ Yiitere nden waawataa wi'ude jungo ngon: «Mi hatonjinaa e maa.» Hoore nden kadi waawataa wi'ude koyɗe ɗen: «Mi hatonjinaa e mon.»

²² Dun-le toode, tere bandu wa'ude wa si no buri lo'ude ɗen, ko ɗen woni hittude, ²³ e ɗe tanyiniden no buri hayfude ɗen e bandu ndun, hidfen hundiri ɗe teddungal burngal tiidude. E hin-le tere men burɗe hersinaade ɗen, ko ɗen burden surrude, ²⁴ ɗe hersinaaki ɗen kan hatonjinaa e ɗun. Alla waɗiri bandu ndun e noone mo bureten teddinirde ɗakkiraade ɗen, ²⁵ fii wota liddondiral waɗu e nder bandu ndun, kono yo ɗe nafindiri. ²⁶ Si teral tampii, ɗeya tere fow tampiday e maggal. Si teral gootal teddinaama, ɗeya tere fow weltoday e maggal.

²⁷ Ko on bandu Almasihu on, mo kala e mon ko teral e mayru.

²⁸ Awa, ko Alla adii waɗude e nder *moftal ngal, ko *sahaabaabe,

dimmun d'un ko haaloobe ko Alla longini d'un, tammun d'un ko jannoobe, bawto d'un dokkal fii kaawakeeji moyyi, e dokke fii pawndugol, e wallugol, e ardagol, e wowlugol e noone haalaaji janani. ²⁹ Hara fow ko sahaabaabe? Kaa hara fow ko haaloobe ko Alla longini d'un? Kaa hara fow ko jannoobe? Kaa hara fow waday kaawakeeji moyyi? ³⁰ Kaa hara fow yefaa dokke pawndugol? Kaa ko fow yefaa wowlugol e haalaaji janani? Kaa hara fow ko nantinoobe d'in haalaaji? ³¹ Kono himmanee dokke burde moyyude den. Awa mi hollay on kadi laawol burngol moyyude ngol.

13

Fii Giggol

¹ Hay si mi wowlii e haalaaji yimbe ben e di malaa'ikaabe ben, si tawii mi alaa giggol, haray ko mi talenhun sila senyoohun, maa foolifen wondo e iidude. ² Hay si mi yedaama dokkal haalugol ko Alla longinimmi kon e faamu fii gundooji d'in fow e gande den fow, e hay si mi hebii gomdinal haa ka tawata mi dillinay pelle den, si tawii mi alaa giggol, haray hinaa mi fus. ³ Hay si mi okkitirii keyeeji an d'in fow fii pamingol miskinbe ben, e hay si mi okkitirii bandu an ndun fii yo ndu sunne, si mi alaa giggol, d'un nafataa lan huunde.

⁴ Giggol ko mujal, giggol ko moyyuki, giggol nawlataa, giggol mantotaako, hinaa heewungol mawnintinaare. ⁵ Ngol waasaa needi, ngol dabataa nafa maggol, ngol yaawataa seyinde, ngol marataa bone. ⁶ Ngol weltortaa angal peewal, kono ko goonga ngol weltorta. ⁷ Giggol hejray ko woni woo, hingol hoolii ko woni woo, hingol tanyinii e ko woni woo, hingol wakkilii ko woni woo.

⁸ Giggol ngol lannataa haa poomaa. Haalugol ko Alla longini d'un feyyay, *haalaaji janani kadi feyyay, gandal kadi feyyay. ⁹ Ko fii gandal men ngal hinaa timmungal, ko haaleten kon e nder ko Alla longini en kon kadi hinaa ko timmi. ¹⁰ Ko fii, nde ko laatii kon aroyi woo, ko timmaa kon feyyay. ¹¹ Wa fewndo ko mi wonnoo paykun, mi wowlirayno wa paykun, mi miijayno wa paykun, mi jaawirayno kadi wa paykun. Bay mi wonii mokobaa, mi feyyani paykunyaagal. ¹² Hande hiden tintora ndaarorgal e noone no nibbitiri, kono en yi'oyay kene e kene. Ko mi andi kon hande timmaa, kono mi andiroyay wano Alla andirimmi non. ¹³ Jooni non ko d'ii piiji doo tati luttata: ko gomdinal e tama'u e giggol. Kono ko buri mawnude kon, ko giggol.

14

Fii Dokke e Longineede noone Haalaaji

¹ Awa dabbee giggol ngol, himmanon dokke iwurde e Ruuhu Alla den, tentinii haalugol ko Alla longini d'un. ² Dun, on wowludo e *haala janana, haray hinaa yimbe ben o wowlani, ko Alla. Ko fii hay gooto alaa mo faamude, awa kadi ko ruuhu o woni wowlirde d'in gundooji. ³ Kono haaloowo ko Alla longini d'un kon ko yimbe ben o woni yewtude, o tiidina be, o wakkilina be, o yarlina be. ⁴ On wowlowo e haala janana non ko hoore mun tun o woni tiidinde, kono wondo haalude ko Alla longini d'un kon kapun ko *moftal ngal o woni tiidinde. ⁵ Mid'o yidi on fow yo on wowlu e haala janana, kono ko mi

buri faaleede kon ko yo on wonu haaloobe ko Alla longini d'un. Ko fii on haaloowo ko Alla longini d'un no buri wowloowo e haalaaji janani on mawnude, si hinaa hara on neddo nantin d'un fii no moftal ngal tiidfiniree.

⁶ Jooni non, yo musibbe an, si mi arii ka mon e yewtugol on e haalaaji janani, haray ko hondun mi nafi on, si wonaa hara ko kongol gandal maa jannde maa haalugol ko Alla longini d'un maa feppinannde mi woni wowlude? ⁷ Si tawii aalaaji di wuuraa no wadude hito, wano serdu maa hoddu, si hito majji on laabaali, haray ko honno andirton galli majji on? ⁸ E si tawii hito *liital ngal laabaali, ko hombo ebbindantoo hare nden? ⁹ Onon kadi wano non, si tawii on alaa yewtude haala faamotooka e nder ko wowloton e haalaaji janani kon, ko honno be andirta ko wondon wi'ude kon? Ko fii haray ko hendu ndun wondon wowlande. ¹⁰ Noone haalaaji buy no woodi e oo aduna, kono alaa e majji ngol alaa firo. ¹¹ Si tawii non mi faamataa haala ka goddo woni yewtude lan kan, mi wonanay mo janano, kanko kadi o wonanammi janano. ¹² Onon kadi non, bay hidon himmande dokke iwruude e Ruuhu Alla den, yo taw ko fii tiidingol moftal ngal wondon himmirande den dokke haa feyyita.

¹³ Ko dun wadi, on wondo yewtude e *haala janana longinaaka, yo toro fii no waawira nantinirde. ¹⁴ Ko fii si mido toraade Alla e haala janana longinaaka, haray ruuhu an on no toraade, kono haray mi alaa faamude. ¹⁵ Awa ko hondun mi wadata? Haray yo mi toror ruuhu, kono yo mi toror kadi faamu, mi beytira ruuhu, kono mi beytira kadi faamu. ¹⁶ Si hinaa d'un, si a mantirii Alla ruuhu on, ko honno joodiido tun e hakkunde hedotoobe ben jabirta «aamiina» e nder ko wondaa jarnude kon, bay o andaa ko hondun wondaa wi'ude? ¹⁷ Ko goonga, hida jarnirde no moyyiri, kono a tiidinaali oya.

¹⁸ Mi jarnii Alla ko tawi kon mido wowlude e haalaaji janani buri on on fow. ¹⁹ Kono ka nder moftal, ko haalirgol hakkille an den kongudi jowi jannaydi beya buranimmi haalugol kongudi guluuji sappo e haala janana. ²⁰ Musibbe an, wota on miijor wa paykoy. E telen-ma ka bone, wonee paykoy tosokoy, kono miijoron wa mokobaafe. ²¹ Ko fii no windii ka Sariya, Joomiraado on no daali:

«Ko yimbe be haalaaji janani
e be kundule janane
mi wowliranoyta oo jamaa.

Hay d'un be hedoytaako lan.»[†]

²² Awa, haalaaji janani din ko maande fii be gomdinaa ben, hinaa fii gomdinbe ben. Kono haalugol ko longinaa kon ko maande fii gomdinbe ben, hinaa fii be gomdinaa ben.

²³ Si tawii moftal ngal fow mottondirii, mo kala no wowlude e haalaaji janani, hedotoobe nii tun arii, maa be gomdinaa, e hara be wi'ataa ko on feetube? ²⁴ Kono si tawii fow no haalude ko Alla longini d'un, mo gomdinaa maa hedotoodo nii tun aru e taweede, d'un fow faaminay mo fii junuubaaji makko, jaawa mo kadi, ²⁵ gundooji bernde makko nden kadi feppinte, onsay o sujjay ka leydi, o rewa Alla, o qirritoo wonde ko goonga Alla no hakkunde mon.

Fii no Moftal ngal Haani Wonirde

[†] 14:21 14.21 Isa. 28.11-12

²⁶ Musiɓɓe an, ko honno non warreten jooni? Nde mottondirdon woo, mo kala e mon no mari beytol, maa jannde, maa ko feppinanaa, maa haala janana, maa noone nantingol. Yo fow wadire fii tiidingol. ²⁷ Si no wowleede e haala janana, wota buru diɗo maa tato, e yo ɓe lontondir, tawa kadi no woodi nantinoowo. ²⁸ Si nantinoowo alaa, haray yo wowloowo on deyyu ka mottondiral, o yewtitoo ka ɓernde makko, o yewta Alla kadi.

²⁹ Fii haaloobe ko Alla longini ɗun ɓen kapun, yo diɗo maa tato yewtu, ɓeya taskoo ko yewtaa kon. ³⁰ Si godɗo goo feppinanaama godɗun, yo oya on fanku. ³¹ Ko fii on fow hidon waawi lontondirde haalon ko Alla longini on kon, fii no fow jangira wakkiloo. ³² Ruuhuuji haaloobe ko Alla longini ɗun ɓen no yankinani ɓen haaloobe ko Alla longini ɗun. ³³ Ko fii Alla hinaa Alla jiiɓoldu, kono ko mo o buttu.

³⁴ Ko yo rewɓe ɓen deyyu ka hakkunde mbatu, wano woniri non e nder moftte gomɗinɓe ɓen fow, ɓay newnanaaka ɓe ka ɓe wowla, kono ko yo ɓe wonu yankiniɓe wano Sariya on kadi wi'iri non. ³⁵ Si tawii kamɓe rewɓe ɓen hiɓe faalaa andude e tobɓe goo, yo ɓe lando moodiɓɓe maɓɓe ɓen tigi ka cuudi. Ko fii no hersinani ɗebbo yewtugol ka hakkunde mbatu.

³⁶ Kaa ko e mon daaluyee Alla on iwri? Kaa ko haa e mon onon tun o ari? ³⁷ On mo sikki ko haaloowo ko Alla longini ɗun, maa yedaafɗo dokkal iwrungal e Ruuhu Alla on, yo o jabu wonde ko mi windani on kon ko yamiroore Joomiraafɗo on. ³⁸ On mo itti yiila e ɗun, wattantaake yiila e makko.

³⁹ Ko ɗun wadi, yo musibɓe an, himmanee haalugol ko Alla longini on kon, e wota on haɗu wowlee e haalaaji janani. ⁴⁰ Kono yo fow warru no haaniri non, hara ko no yaadiri.

15

Fii Ummutal Almasiihu on

¹ Mi andinii on, yo musibɓe, fii oo Kibaaru Moyyo mo mi feppinani on, mo jabuɗon, on mo catiɗon e mun, tabituɗon, ² ɗun ko on mo dandiraɗon kadi, si tawii hidon jogori mo no mi feppinirani on mo non, si tawii non hinaa non, haray on gomɗinii mo meere.

³ Ko adii kon, ko ko mi hendii kon mi feppinani on: Almasiihu on ko fii junuubaaji men ɗin maayiri, wano windori non ka defte annabaabe ɓen, ⁴ o surraa, o immintinaa ka jalaande tammere, wano windori non ka defte annabaabe ɓen. ⁵ Oo wi'eteefɗo Petruusu yi'ii mo. E hoore ɗun kadi sappoo e diɗooɓe ɓen yi'ii mo. ⁶ Bawto ɗun, ɓuri musibɓe teemedɗe njowo yiidi mo nde wootere, ɓe tawata ɓurɓe ɓen e hakkunde maɓɓe no wuuri fewndo ɗoo, wɔɓɓe ɓen maayiino. ⁷ Bawto ɗun kadi Yaaquuba yi'i mo. E hoore ɗun, *sahaabaabe ɓen fow yi'i mo.

⁸ Bawto ɓendon fow, o hollitii e an min kadi oo wa'udɗo wa jibinaafɗo hewtaali. ⁹ Ko fii hari min mi hewtaa sahaabaabe ɓen, mi handaa kadi e noddeede sahaabaajo, ko fii mido cukkotonoo *moftal Alla ngal. ¹⁰ Ko sabu moyyere Alla nden wadi si mi woni ko mi woni kon. Awa kadi moyyere makko nden e telen-ma an wonaali meere. Ka liddu ɗun, mi gollii ɓuri ɓe ɓe fow. Kono fow e mun hinaa min, kono ko moyyere

Alla wonde e an nden. ¹¹ Ko d'un wadī, woni ko min, woni ko kambe, ko d'undoo men waajii, ko d'un kadi gomdindon.

Fii Ummutal Maybe ben

¹² E hin-le, si men waajike wonde Almasiihu on immitike e hakkunde maybe ben, haray ko honno wobbe e mon wi'irta wonde ummutal maybe alaa? ¹³ Si tawno ummutal maybe alaa, harayno Almasiihu on tigi immitaaki. ¹⁴ Awa si tawii Almasiihu on immitaaki, haray waaju amen ngun ko meere, gomdinal mon ngal kadi ko meere. ¹⁵ Haray kadi ko men seeditotoobe fenaande e fee Alla, ko fii men seeditanike Alla wonde o immintinii Almasiihu on, hara-le o immintinaali mo si tawno maybe ben immitotaako. ¹⁶ Ko fii si tawno maybe ben immitotaako, harayno Almasiihu on kadi immitaaki. ¹⁷ E si tawii Almasiihu on immitaaki, haray gomdinal mon ngal ko meere, haray haa jooni hidon e nder junuubaaji mon din. ¹⁸ Harayno maydube e gomdinal Almasiihu on ben ko hayrube. ¹⁹ Si tawii ko e nder oo aduna tun tanyinorden Almasiihu on, haray e hakkunde yimbe ben fow ko enen furi yurmude.

²⁰ Kono jooni non pellet Almasiihu on immintinaama e hakkunde maybe ben, ko kanko woni arano e d'un e nder maybe ben. ²¹ Bay mayde nden ko sabu nedfo gooto ardi, ummutal maybe ben kadi ko sabu nedfo gooto ardi. ²² Wano fow maayiri sabu *Aadama non, ko wano non kadi fow wuuritirta sabu Almasiihu on. ²³ Kono mo kala e saffewol mun. Ko Almasiihu on woni arano on, si hikka don jeyaabe Almasiihu on ben, jande ardu makko ndun. ²⁴ Ontuma, darngal daroo, ka o jonnitata don laamu ngun Alla Baabaajo on, bawto bonnugol kala laamu e kala bawgal e kala doole. ²⁵ Ko fii bee Almasiihu on laamoo haa tuma o watti aybe makko ben fow ka ley koyde makko. ²⁶ Gajo sakkiteede muleede on, ko mayde nden. ²⁷ Ko d'un wadī si Alla wadii fow ka ley koyde makko. Kono si wi'aama fow yankinanaama mo, ka haqiiqa, haray on Yankinando mo kala huunde tawaaka. ²⁸ E nde piiji din fow yankinoyaa mo, onsay Bidfo on tigi yankinanto on Yankinando mo kala huunde, fii no Alla wonira fow e di fow.

²⁹ Awa ko hondun wonbe lootanaade maybe ben maande kisiyee wadata? Si tawii maybe ben immitotaako few, haray ko fii hondun be lootantoo maande kisiyee fii mabbe? ³⁰ Enen non fii hondun saa'i kala hidon e masiibo? ³¹ Nande woo mido weebitanii mayde nden. Mido seedintini d'un, yo musibbe an, wano mi mantori on non e nder humondiral e Iisaa Almasiihu Joomi men on. ³² Si tawii ko e faale nedfanke mi habiri kulle den ka saare Efeesi, haray ko nafa hondun mi heboyta? Si tawii maybe ben immitoytaako: «Haray jaamen, yaren, bay jango en maayay.»³³ Awa wota on faynito, ko fii wondibbe bonbe bonnay jikkuuji moyyi.

³⁴ Awa artee e ko fewi kon, wota on wadu junuubu. Ko fii wobbe ben maraa gandal fii andugol Alla, ko fii hersingol on mi wowliri d'un.

Fii Balli Waylaadi din ka Ummutal

³⁵ Kono godfo no gasa wi'ude: «Ko honno maybe ben immitoroyta e ko bandu hondu be ardoyta?» ³⁶ Ko an yo njofoojo, ko sankataa kon fudataa si maayaali. ³⁷ Ko sankataa kon hinaa bandu aroyooru

ndun, kono ko abbere nii tun, no gasa ngawri maa awdi goo. ³⁸ E hoore d'un, Alla yed'a nden abbere bandu no o faaliraa, awdi kala o yed'a d'un bandu ko hawrani d'un. ³⁹ Bandu fow wonaa gootun: wonndu ko ndu ned'danke, wonndu goo ko ndu kulle, wonndu goo kadi ko ndu colli, wonndu goo kadi ko ndu liyyi. ⁴⁰ No woodi kadi tagooje kammuyankeeje e tagooje adunayankeeje, kono nari tagooje kammuyankeeje den no serti e nari tagooje adunayankeeje den. ⁴¹ Naange ngen no mari nari mun feere, lewru ndun no mari nari mun feere, koode den kadi no mari noone nariiji mun sertu'di.

⁴² Awa ko nii kadi wonirani ummutal maybe ben: si bandu polayndu sankama, ko ndu polataa immitoytoo. ⁴³ Si bandu jiddundu sankama, ndu immitodoyto e darja. Si bandu lo'undu sankama, ndu immitodoyto e doole. ⁴⁴ Si bandu adunayankeeru sankama, ndu immitoyto ruuhuyankeeru.

Si bandu adunayankeeru no woodi, haray bandu ruuhuyankeeru no woodi. ⁴⁵ Ko d'un wadi si no windii: «Aaden arano on, d'un ko Aadama, hebi ngurndan, o wuuri.»P Kono Aadama sakkitoro on ko ruuhuyankeejo yed'oowo ngurndan. ⁴⁶ Hinaa arano on woni ruuhuyankeejo on, kono ko banduyankeejo, ko ko hikki d'on kon woni ruuhuyankejun d'un. ⁴⁷ Ned'do arano on ko e leydi ndin suutaa, ko mo ka leydi, ned'do d'immoo on kapun ko ka kammu iwri. ⁴⁸ Ben be ka leydi no wa'i wa mo ka leydi on, ben be ka kammu kadi no wa'i wa on mo ka kammu. ⁴⁹ Ko wano nanditirden e mo ka leydi on non, ko wano non kadi nanditroyten e oo mo ka kammu.

⁵⁰ E hino ko mi woni wi'ude kon yo musibbe an. Ka bandu ndun e yiiyan dan waawaali hebude gebal ka *laamu Alla don, ko don kadi woni ko polata hebataa gebal e ko polataa kon. ⁵¹ Awa e hino, mido wowlande on gundoo: en fow en maayataa, kono en fow en waylete, ⁵² e nder saa'ihun nii, yeru mayaango yiitere, ka wuttaandu *liital sakkitoral. Ko fii ngal wuttete, maybe ben immitoo ko bontataa, onsay enen non en waylete. ⁵³ Onsay bee nduu bandu polayndu lontaniree ndu polataa, awa kadi bandu maayayndu ndun lontaniree ndu maayataa. ⁵⁴ Nde ndun bandu polayndu lontaniraa ndu polataa, e nde bandu maayayndu ndun lontaniraa ndu maayataa, onsay daalol windiingol ngol laatoto, wonde:

«Mayde nden mod'aama e nder polgal.»¶

⁵⁵ «Ee mayde, ko honto polgal maa ngal woni?

Ee mayde, ko honto ndagawal maa ngal woni?»^r

⁵⁶ Kono ndagawal mayde ko junuubu, awa kadi doole junuubu ko Sariya. ⁵⁷ Yo mantoore wonan Alla, on Yed'do en polgal immoral e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

⁵⁸ Awa yo musibbe an yidaabe, wonee tabitu be dillintaako, burtee beydaade e golle Joomiraado on, e hoore andugol wonde, golle mon den e telen-ma Joomiraado on hinaa meere.

16

Fii ko Faaboraa kon Gomd'inbe ben Yerusalaam

¹ E telen-ma mottindirgol fii wallitagol yimbe Alla ben, wadiree onon kadi wano mi yamiriri *mofte wonde Galaasi den non. ² Yo mo kala e mon hebu ko anniyii, wallini feere beru maral makko ngal ka jallal aranal e nder yontere nden, dun ko alattiire nden, fii wota on habbo haa tuma mi ari fii mottindirgol dun. ³ Dun, nde mi aroyi, mi wattiday e be subidfon ben dokke mon den, wondude e fataake, be naba *Yerusalaam. ⁴ Si tawoyii non bee mi yaha min tigi, mi yaadoyay e mabbe.

Fii Ebbooje Puulusa den

⁵ Mi yahoyay ka mon nde mi tayitoyi Masedonii, ko fii mi rewoyay Masedonii. ⁶ No gasa mi jallidoyay e mon, maa toode mi ruumida e mon, fii no ardoron mi ka mi yahata ton. ⁷ E ngol laawol doo mi faalaaka rewude ka mon e hoore hawjere, kono mido tanyinii wondugol e mon seeda, si Joomiraado on newnii. ⁸ Kono fow e mun, mi wonay Efeesi haa ka Juldeere *Pentakosta. ⁹ Ko fii dambugal njanal udditanike golle an nden, awa kadi aybe ben no duudi.

¹⁰ Awa si Timotee hewtii, wadiree noone no o hulirtaa hakkunde mon, ko fii himo gollira wa an min e nder golle Joomiraado on. ¹¹ Awa wota gooto aybin mo. Neltee mo e jam fii no o hewtira ka an. Ko fii mido habbodi mo e musibbe ben.

¹² Telen-ma oo musidfo an Apoloosi, mi wakkilini mo fota fii yaadugol e musibbe ben ka mon, hinaa non dun woni faale makko on fewndo doo. Kono o yahoyay nde o hebi fajuhun.

¹³ Wattanee yiila tabiton e nder gomdinal ngal, wakkilofon, tiifon. ¹⁴ Ko wadoton woo wadiree giggol.

¹⁵ Mi yamirii on kadi yamiroore goo, yo musibbe an. Hidon andi ko beynguure Astefaana nden adii gomdinde e nder Akaaya, be woni kadi e kurkanagol yimbe Alla ben. ¹⁶ Awa onon kadi yankinane ben yimbe e kala gollidoobe e mabbe. ¹⁷ Awa mido welta arugol Astefaana ngol, e Fortunaatusa e Akayuuka, bay be wadani lan ko on waawataano wafande lan. ¹⁸ Ko fii be wallintinii wonkii an kin wano be wallintiniri wonkiji mon din non. Awa manee sifa ben yimbe.

Fii Salminaango ngon ka Waynondiral

¹⁹ Moftal ngal *Aazii salminii on. Akiila kadi e Piriskiila, wondude e moftal wongal ka suudu mabbe ngal, salminii on fota e inde Joomiraado on. ²⁰ Musibbe ben fow salminii on. Salmondiree, hirbondiron hirbondiral laafungal.

²¹ Min Puulusa, mi salminirii on jungo an ngon tigi. ²² On mo yidfaa Joomi on, yo o laato hudaado. Yo Joomi on aru! ²³ Yo moyyere Iisaa Joomi on wonu e mon. ²⁴ Midu yidi on on fow sabu Iisaa Almasiihu on. Aamiina!

BATAKURU PUULUSA DIMMURU HAA E BE KORENTI BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, wondude e oo musid'fo wi'eteedo Timotee, haa e ngal *moftal Alla wongal Korenti, e gomdinbe wonbe Akaaya ben fow. ² Yo moyyere e futtu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Jarniri Allaahu, Wakkilinoowo on

³ Mantoore wonanii Alla, Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, on Baabaajo yurmeteedo e on Alla Jom wakkilaare fow, ⁴ on wakkilinoowo en e nder kala tampereeeji men, fii no enen kadi waawiren wakkilindirde ben wonbe e nder kala noone tampereeeji wakkilaare nde heb'irden Alla nden enen tigi. ⁵ Ko fii, ko wano tampereeeji *Almasiihu on layirta e hoore men non, ko wano non wakkilaare men nden layirta immorde e Almasiihu on. ⁶ Si tawii men tampii, ko fii wakkilaare mon nden e fii kisiyee mon on. Si tawii men wakkilinaama, ko fii no wakkilinirodon, no wawnirodon n'apnaade tampereeeji gooti e di men woni nabude din. ⁷ Tama'u amen on e telen-ma mon ko selludo, ko fii meden andi, wano tawdiradon non e tampereeeji amen din, ko wano non tawdiradon e wakkilaare amen nden.

⁸ Men faalaaka yo on ronku andude, yo musibbe amen, tampereeeji hebudi men din *Aazii di men sonjiraa, haa ka tawata alaa hattoode toonin doole amen den, haa men tayii hay wuurugol. ⁹ Kono menen e hoore amen tigi, meden felliti men fawaama mayde, fii wota men fawu hoolaare amen nden e hoore amen menen tigi, kono e Alla on Immintinoowo maybe ben. ¹⁰ Ko on jattini men, jattinooya men kadi e sifa nden mayde. Hiiyii, meden tanyinii, o jattinooyay men ¹¹ e nder ko faaborton men torndeeji kon. Ko non Alla jaabinirta torndeeji di duudube torantoo men din. Ko dun wadi si yimbe duudube jarnay Alla fii amen.

Fii no Puulusa Banginiri ko Hadi o Yiltitoo Korenti

¹² Ko men woni mantorde kon, ko ko bernde amen nden banginani men kon, wonde men wuuririi e oo aduna, tentinii telen-ma mon, nundal e haqiiqa ko iwri ka Alla, hara hinaa ko iwri e faamu ned'danke, kono ko e sulfu Alla on. ¹³ Ko fii ko men woni on windande kon fow, ko ko waawoton jangude faamon. E mido tanyinii on faamay dun fota, ¹⁴ wano fuddor'don faamude non wonde ko men be mantorton. Onon kadi ko on be men mantorta pande ardu Iisaa Joomi men on.

¹⁵ E nder nden hoolaare, hari mido faalanoo yahude ka mon, fii no hebiron faabo Alla goo kadi. ¹⁶ Si mi iwriino ka mon, mi feyya Masedonii. Nde mido iwta Masedonii, mi artira ka mon kadi fii no walliron mi no mi hewtira ka diiwal Yahuuda. ¹⁷ E nder anniyagol an dun, taw si hara mi miijitaaki? Kaa hara on sikku den ebbooje an ko ebbooje ned'danke, haa ka tawata no e an «hiiyii» e «oo'o»? ¹⁸ No Alla woniri sella-findeejo non, ko non tawiri kongol ngol men hewtini on ngol wonaa ngol «hiiyii» e «oo'o». ¹⁹ Ko fii *Bid'fo Alla on, dun ko Iisaa Almasiihu on, mo min e Silaasi e Timotee men waajii on fii

mun on, hinaa mo «hiiyii» e «oo'o», kono ko «hiiyii» woni e makko. ²⁰Fodooje Alla den fow ko «hiiyii» e makko, awa kadi ko kanko wi'irten Alla «aamiina» fii mangu makko ngun. ²¹Ko Alla woni fellintinanoowo en fow wonde hid'en humondiri e Almasiihu on. Ko kanko kadi sufii en, ²²o maandiniri en maande makko nden, d'fun ko tolmugol Ruuhu makko on ka berde men.

²³Alla ko seedee an: ko fii wota mi aanin on hadi mi yiltitoo Korenti. ²⁴Hinaa fii meden laamii on e hoore gomdinal mon ngal, kono ko men gollidooɓe e mon fii weltaare mon nden, bay hid'on tabiti e nder gomdinal ngal.

2

¹Min tigi mi aadii wota mi yiltitodu ka mon e sokola. ²Ko fii min, si mi sokolinii on, haray ko hombo waawi lan weltinde, si hinaa onon hebirɓe lan sokola ben? ³Mi windiranii on nii fii wota mi hebir haanuɓe weltinde lan ben sokola nde mi aroyi. Mid'o joganii on fow ndee hoolaare wonde, weltaare an nden ko nde mon on fow. ⁴Ko e nder annde tiidunde e mettu bernde e gondi tiidufi mi windani on, hinaa non fii sokolingol on, kono ko fii no andiron giggol tiidungol ngol mi joganii on ngol.

Fii Yaafagol Bonnudo

⁵Si tawii god'fo e mon wonii sabu annde, haray hinaa min o aanini, kono ko on fow, maa wobɓe e mon, (fii wota mi wowlu haa feyyita). ⁶Feloore nde burɓe ben e hakkunde mon fawi mo nden, yonay on ned'fo. ⁷Haray jooni hid'on haani mo yaafaade wakkilina, fii wota o sonjor sokola feyyitudo. ⁸Awa mi torike on hollugol mo giggol. ⁹Ko fii, ko mi windirannoo on, ko fii ndarndagol on annda si hid'on doftii ko woni woo. ¹⁰Ko fii kala mo yaafanidon, mi yaafanto mo min kadi. Telen-ma an min, si no woodi ko mi yaafoo, ko fii mon mi yaafari, e yeeso *Almasiihu on, ¹¹fii wota en accu Ibuliisa foola en, ko fii wonaa wa si en andaa ebbooje makko den.

Fii Annde Puulusa nden Turuwaasi

¹²Fewndo ko mi hewti Turuwaasi fii feppingol Kibaaru Moyyo Almasiihu on, mi tawi Joomiraado on no udditanimmi dambugal. ¹³Kono tawi bernde an nden waalanooki, bay mi tawaali don oo musid'fo an wi'eteedo Tiituusa. Onsay mi waynitii ɓe, mi fokkitani Masedonii.

¹⁴Yo mantoore wonan Alla, on Wondo en okkude polgal soono woo e nder humondiral men e Almasiihu on, on Wondo en huutorde fii feppingol nokku kala urngol andugol Almasiihu on. ¹⁵Awa e hakkunde wonaabe dandeede ben, e hakkunde wonɓe mulude ben, hid'en wa'ani Alla wa angiri uurundi ndi Almasiihu on weebitani mo: ¹⁶hid'en wonani wobɓe ben barngol mayde nawrayngol e mayde, hid'en wonani beya ben urngol ngurndan nawrayngol e ngurndan. Ko ned'fo hombo gaynata sifa den golle? ¹⁷Ko fii men wa'aa wa wobɓe, baanorɓe daaluyee Alla on, kono ko e nder haqiiqa men yewtirta e innde Alla, e yeeso Alla e nder humondiral amen e Almasiihu on.

3

Fii Yangantooɓe Ahadi Heyri ndin

¹ E hara men fudditoto fahin kuljude hoore amen? Kaa men hatonjinay e bataake kuljude fii amen wano wobbe goo? Kaa ko onon haani wadngol men dun? ² Ko onon tigi woni batakuru amen, windiindu ka berde amen, ndu yimbe ben fow jangi, faami. ³ No laabi, ko on batakuru *Almasiihu on, ndu menen tigi men yottini, ndu tawata hinaa ndaha windiraa, kono ko windiraandu Ruuhu Alla Wuurudo on, ndu tawata hinaa e hoore alluuje kaaye windaa, kono ko ka berde mon.

⁴ Ko dun woni hoolaare nde men jogii immorde e Almasiihu on yeeso Alla. ⁵ Hinaa wonde meden mari feere wadugol god'dun menen tigi, wa ko iwrata e mbawdi amen menen tigi. Kono mbawdi amen ndin ko e Alla iwri. ⁶ O wawnii men kadi wonugol yangantooɓe *ahadi heyri ndin, hara hinaa tippude e bindol sariya on, kono ko tippude e Ruuhu Allaahu on. Ko fii bindol ngol waray, kono Ruuhu on wurnay.

Fii Mangu Ahadi Heyri ndin

⁷ Sariya Muusaa windiranooɗo kalfe e hoore alluuje kaaye on arduno e ngun mangu haa ka tawata *Isra'iilayankeebe ben waawataa ndaarude yeeso Muusaa ngon sabu on annoora feyyoowo wonnooɗo ka yeeso makko. Si tawii golle on Sariya nawroowo e mayde ardii e sifa ngun mangu, ⁸ haray ko haa honto non golle Ruuhu Allaahu on ɓuri mawnude! ⁹ Si tawii ko nawrata en e paawoore kon mawninaama, haray ittii e sikke ko haa honto ko wadata en feewube yeeso Alla kon ɓuri mawnude! ¹⁰ Hid'en waawi hay wi'ude wonde ngun mangu feyyungu fuutoraama mangu mun ngun fow, si ngu ebbindiraama e ɓurngu mawnude ngu hande ngun. ¹¹ Si tawii ko feyyata kon hebii mangu, haray ko haa honto ko luttata kon mawnata!

¹² Awa oo tama'u doo no okki en hoolaare tiidunde. ¹³ En wadirtaa wano Muusaa non, on wadaynooɗo tiggaare ka yeeso mun, fii wota Isra'iilayankeebe ben yi'u rawnoode annoora makko feyyoowo on. ¹⁴ Kono, e nder miijooji mabbe ɗin, berde mabbe ɗen yoorii. Ko fii, haa weetaango hande ngoo, si *ahadi hinndi ndin janga, taway haa hande nden tiggaare no woodaa. Nde ittaaka, ko fii ko e Almasiihu on tun nde muti. ¹⁵ Haa weetaango hande ngoo, si Sariya Muusaa on janga, taway tiggaare no wirni berde mabbe ɗen. ¹⁶ Kono si fewta e Joomiraado on, taway tiggaare nden ittaama ka berde mabbe. ¹⁷ E hin-le Joomiraado on ko Ruuhu, awa kadi ko ka Ruuhu Joomiraado on woni ɗon, ko ɗon ndimu ngun woni. ¹⁸ Enen, ɓe geece mun buumaaki ben fow, jalbirɓe mangu Joomiraado on wa ndaarorgal, hid'en e nder wattergol mbaadi makko, mangu e hoore mangu, immorde e Joomiraado on, ɗun ko on Ruuhu.

4

Fii Ngalu Mariingu e nder Looɗe Leydi

¹ Ko ɗun wadi, ɓay Alla yedii men den golle e nder yurmeende makko nden, maayu ɓernde hebataa men. ² Men sali kala ko suudii hersinii, men wuurirtaa kadi yoyre, men ɓoylataa kadi daaluyee Alla on, kono ko e nder ko men feɓɓinta goonga on kon, ɗun holnay kala ɓernde nedɗanke fii amen yeeso Alla. ³ Si tawii haa jooni Kibaaru Moyyo no men waajotoo on no niɓɓitii, haray ko wonbe mulude ben o niɓɓitani, ⁴ ɗun ko ben ɓe gomɗinaa, ɓe tawata alla nguu jamaanu

wuminii miijooji mun, fii wota be yi'u jalbeendi Kibaaru Moyyo bangindo mangu *Almasiihu on, on wondo mbaadi Alla. ⁵ Hinaa fii amen tigi men woni waajaade, kono ko fii Iisaa Almasiihu Joomi on men woni waajaade, menen non ko men kurkaadi mon sabu Iisaa. ⁶ Ko fii ko on Alla daaludo: «Yo ndaygu ngun jalbu ka nder niwre»,^a ko kanko kadi jalbini berde amen den, fii ndayingol e amen andal mangu Alla wongu e yeeso Almasiihu on ngon.

⁷ Enen jogiibe ngun ngalu, hiden wa'i wa loofde leydi, fii no andiree wonde ngal bawgal mawngal ko e Alla iwi, hinaa e amen. ⁸ Men bittiraama nooneji din fow, kono men muncaaki. Men jibii, kono men tayaaki. ⁹ Men cukkaa, kono men hawkaaka. Men libaa, kono men hayraali. ¹⁰ Meden wondi e mayde Iisaa nden saa'i kala ka balli amen, fii no ngurndan Iisaa dan feepira ka balli amen. ¹¹ Ko fii enen wurbe ben soono woo, hiden weebitanaa mayde nden sabu Iisaa, fii no ngurndan Iisaa dan kadi feepira e balli men maayooji din. ¹² Ko non men weebitorani mayde nden fii no hebiron ngurndan.

¹³ Wano windori non: «Mi gomdinii, ko dun wadi si mi wowli.»^b Menen kadi bay ko noone gomdinal gootal men mari, meden gomdini, ko dun wadi si meden wowlude, ¹⁴ e nder andugol wonde, on Immintindo Iisaa Joomi on, o immintiniday en kadi e Iisaa, o weebitida men e mon yeeso makko. ¹⁵ Ko fii, dun fow ko woni ardude ko fii mon, fii yo sulfu on burtu hewtude yimbe duudube, fii no yettooje den ka mangu Alla laatora duudufe. ¹⁶ Ko dun wadi si maayu bernde hebataa men. Hay si bandu amen ndun jolii, kono haray nder amen on no heyditude pande woo pande. ¹⁷ Ko fii oo saa'i satteende e fandude mun, o rimanay en darja teddufo poomayankeejo burfo oo saa'i satteende. ¹⁸ Ko fii menen, wonaa ko yi'otoo kon men wadi hakkilaaji amen din e mun, kono ko ko yi'otaako kon men wadi hakkillaaji amen e mun. Ko fii ko yi'otoo kon, ko ko feyyata, ko yi'otaako kon, ko ko luttata haa poomaa.

5

Fii Wonunde Kammuyankeere nden

¹ Hiden andi wonde, si tawii dui togooji di hodufen e mun ka leydi doo, (e maanaa balli men din), aru e bonneede, haray hiden mari suudu ndu Alla ebbani en, dun ko wonunde poomayankeere, nde tawata hinaa juude neddanke moyyiniraa. ² Awa kadi e nder din togooji, hiden woytaade fii faale bornagol wonunde kammuyankeere nden, ³ tawa ko en borniibe, hara tawetaake ko en darorbe nii. ⁴ Ko dun wadi, enen wonbe e nder din togooji, hiden woytaade, hiden sonjii, bay en faalaaka laataade bortiiibe, kono hara ko borniibe, fii no ngurndan dan modira mayde nden. ⁵ Awa on Hebulindo en fii nden ebbore ko Alla, on Tolmufo Ruuhu mun on e men.

⁶ Awa hiden heewi soono woo wakkilaare. Hiden andi kadi fodde hiden wondi e nduu bandu, haray hiden wodfondiri e Joomiraado on. ⁷ Ko fii, ko gomdinal ngal woni en ardaade, hinaa giide den. ⁸ Hiden heewi wakkilaare, ko burden faaleede ko seedugol e nduu bandu hoda moggo Joomiraado on. ⁹ Ko dun wadi, wondufen e nduu bandu maa

seeduden e mayru, himme men den ko welegol Joomiraado on. ¹⁰ Ko fii en fow en darnete ka yeeso jaawirde *Almasiihu on, fii no o jonnitira mo kala njoddi kuude mun de o wadunoo ka aduna, woni ko ko moyyi, woni ko ko boni.

Fii Moyyintingol hakkunde Yimbe ben e Alla

¹¹ Awa, bay men andii ko woni hulugol Joomiraado on, meden dabbaude no men fellintinira yimbe ben. Alla no andi ko men hombe, awa mido tanyinii onon kadi ka nder berde mon hidon andi men. ¹² Men alaa kuljude hoore amen kadi, kono ko dalil men woni on jonnude fii no mantoron men, fii no waawiron jaaborde ben wonbe mantorde ko woni e kene kon edii be mantorde ko woni e bernde kon. ¹³ Si tawii ko men wiliibe, haray andee wonde ko fii Alla men wilanii. Si tawii kadi non meden selli, haray andee wonde ko fii mon men sellani. ¹⁴ Ko fii giggol Almasiihu on no laamii men, menen bee fellitube dundoo: aaden gooto maayanii fow, awa fow maayii. ¹⁵ O maayanii fow, fii wota wurbe ben wuuran hoore mun hande kadi, kono yo wuuran Mayo immintinaa fii maabe on.

¹⁶ Dun haray gila jooni men jogoraa hay gooto e noone no yimbe oo aduna jogorta godfo non. Hay si tawiino hari men jogoriino Almasiihu on wano non, jooni men jogoraa mo non hande kadi. ¹⁷ Si tawii godfo no humondiri e Almasiihu on, haray ko o tagudi heyri, haray piiji kiddi din feyyirii mo, haray piiji din fow wontii kesi. ¹⁸ Dun fow ko immorde e Alla woni, on Moyyintindo hakkunde men e makko rewruude e Almasiihu on. O yedi men menen kadi golle moyyintingol hakkunde yimbe ben e makko kanko Alla. ¹⁹ Ko fii Alla moyyintinii hakkunde makko e aduna on rewruude e Almasiihu on, e baawo joganagol yimbe ben bonnereiji maabe din, o halfinii men menen kadi kongol moyyintingol hakkunde yimbe ben e makko. ²⁰ Awa ko men be Almasiihu on immini^C wa si tawii Alla no rewruude e amen fii waajagol. Awa men jeeji on e innde Almasiihu on: wonee welditube e Alla. ²¹ On mo junuubu alaa e mun, d'un ko Iisaa Almasiihu on, Alla wadii mo junuubu fii men, fii, sabu humondiral men e Almasiihu on, no woniren feewube Alla.

6

¹ Bay ko men gollidoobe, men wakkilini on wota on jabir sulfu Alla on meere. ² Ko fii himo daali: «Mi jaabinanii ma ka saa'i sulfu, ka palaande kisiyee mi faabike ma.»^d Awa mi andinii on ko fewndo d'oo woni saa'i sulfu on, awa kadi ko palaande kisiyee nden nii.

Fii Tampereji Puulusa din

³ Awa men wonataa sabu peggal woo e hoore hay gooto, fii wota golle amen den wonu huunde felniinde. ⁴ E kala huunde men banginay ko men kurkantooBe Alla, e nder njappande buy, e nder tampereji din e njakkireede, e nder anndeeji, ⁵ e nder pigge e kaseede e murtaneede, e gollleeji sattudi e angal d'oyngol e heege. ⁶ Meden feppinira d'un laabal e gandal e mupal e moyyuki e *Ruuhu Seniido on e giggol ngol alaa

^C 5:20 5.20 «Ko men be Almasiihu on immini» no firi «ambassadeurs» e haala Gereeki. ^d 6:2 6.2 Isa. 49.8

faasiqankaaku, ⁷ wondude e daaluyee goongaajo on e bawde Alla den, peewal ngal wona aala amen habirde e hiwitorde. ⁸ E hoore meden teddinee e meden hoynee, meden wowlee ko boni e meden wowlee ko moyyi. Meden jogoree wa fenoobe, hara-le ko men wowloobe goonga. ⁹ Men jogoree wa be andaaka fii kala meden andaa, wa wonbe maayude e hin-le meden wuuri, maa wa wonaabe letteede fii kala men waraaka, ¹⁰ wa sokolnaabe e hin-le saa'i kala meden weltii, wa billiibe hara-le meden aldinde duuduube, wa be alaa huunde e hin-le meden mari fow.

¹¹ Ko onon yo be Korenti, men haalanii on ko woni e amen kon, meden yajjani on berde amen den. ¹² Men faadinanaali on berde amen den, kono ko onon tigi faadinani men berde mon den. ¹³ Awa mido yewtira on wa faybe an: onon kadi wadiraanee men wano men wadiraani on non, udditanon men berde mon den!

Fii Wodditagol ko Boni

¹⁴ Wota on humondir e be gomdinaa ben. Ko fii ko humondiral hongal woni hakkunde peewal ngal e angal peewal ngal? Maa ko kawtital hongal woni hakkunde ndaygu e niwre? ¹⁵ E ko nanondiral hongal woni hakkunde *Almasiihu on e Ibuliisa?^d E ko gebal hongal gomdinbe ben e be gomdinaa ben hawti? ¹⁶ E ko *ahadi hondi wondi suudu Alla ndun e sanamuuji din? Ko fii, ko enen woni suudu Alla Wuurudo on, wano Alla daaliri non:

«Mi hoday, mi jinda hakkunde mabbe, mi wona Alla mabbe, be wona jamaa an.»^e

¹⁷ Ko dun wadi si Joomiraado on daali:
«Iwee e hakkunde mabbe, seedon,
wota on meemu ko laabaa,
min mi jabboyto on.

¹⁸ «Mi wonanay on Baaba,
onon wonanon mi bibbe worbe e bibbe rewbe.
Ko Joomiraado Jom Bawgal on daali dun.»^f

7

¹ Bay non hiden mari wano dii fodaariiji, yo yibbe, labbinoden e kala ko tuuninta bandu ndun e ruuhu on, e hoore timmingol laabal ngal e nder kulol Alla.

Fii Tuubuubuyee be Korenti ben e Weltaare Puulusa nden

² Wernee men ka berde mon, ko fii men fawpaaki hay e gooto, men bonnaali kadi hay gooto, awa kadi men huutoraali hay gooto. ³ Hinaa fii felugol on mi wi'iri dun, ko fii hari mi wi'uno wonde hidon ka berde amen, woni ngurndan, woni mayde. ⁴ Mido mari hoolaare tiifunde e telen-ma mon, mido mari ko mi mantora fii mon fota, mido wakkilinaa fota, mido heewi weltaare e nder dii sateendeeji amen fow.

⁵ Ko fii gila men hewti Masedonii, men hebaali feere no men fowtora hay seeda, men tampiniraama noone fow, gere ka kene, kulol ka nder. ⁶ Kono Alla, Wakkilinoowo miskinbe ben, o wakkilinirii men ardu Tiituusa ndun. ⁷ Wonaa non ardu makko ndun tun o wakkiliniri men, kono kadi, ko wakkilaare nde wakkilindon mo nden. O sifanike men

^d 6:15 6.15 Ndee innde Ibuliisa doo e haala Gereeki ko «Beliyar». ^e 6:16 6.16 Lew. 26.11-12 e Haz. 37.27 ^f 6:18 6.17-18 Isa. 52.11, Haz. 20.34-41, 2Sam. 7.8-14

faale mon tiidufu on e gondi mon din e cataare mon nden fii an. Dun wadi haa weltaare an nden burti tiidufe.

⁸ Hay si tawii mi sokolinirii on batakuru an ndun, mi ninsaa dun jooni, hay si tawii mido ninsunoo. Ko fii mido sutii wonde ndun batakuru ko sokolini on ko haa seeda. ⁹ Fewndo doo mido weltii, hinaa non fii ko sokoldon kon, kono ko fii ko sokola mon on addi on e tuubuubuyee kon, ko fii on sokoliniraama no Alla yidiri, bay on hebiraali men bone woo. ¹⁰ Ko dun wadi, sokola mo Alla yidi on adday tuubuubuyee nawroowo e kisiyee mo en ninsataa, e hin-le sokola oo aduna ko addata ko mayde. ¹¹ Awa on yi'ii ko oo sokola mo Alla yidi wadi e mon kon: dun ko wakkilaare, e faale danditagol toope, e ko tikkudon kon, e ko njaldudon fii bone wadaado on, e faale mon moyyo fii yi'itugol lan, e cataare mon nden, e hebulaare mon nden fii donkingol bonnufu on. On holliri noone fow wonde on tawaaka e nduu muraadu. ¹² Awa si mi windanii on, hinaa sabu fawpiidufu on, maa fawpaado e mun on, kono ko fii no jogitorufu men non feepirana on onon tigi yeeso Alla. ¹³ Ko dun wadi si men wakkilinaa. Kono e hoore nden wakkilaare amen, men burti weltorde weltaare nde Tiituusa weltinaa nden, on mo on fow weltindon bernde mun. ¹⁴ Si tawii mi mantorii fii mon yeeso makko seeda, haray mi hersiraa dun, kono ko wano ko men yewtata on saa'i woo kon woniri goonga non, ko non ko men mantori moggo Tiituusa kon woniri kadi goonga. ¹⁵ Awa kadi giggol ngol o joganii on ngol ko tiidungol, tuma kala o anditi ko doftidon mo kon on fow e noone no tolnirdon mo non kulol e teddungal. ¹⁶ Midu weltori waawugol hoolorgol on e kala huunde.

8

Fii no Puulusa Wakkiliniri Mofte den fii Okkugol

¹ Men andinay on, yo musibbe, fii ndee moyyere Alla yedaande *mofte makko den Masedonii, ² e maanaa, noone satteendeeji di be ndarndaa woo, weltaare mabbe heewunde nden e billaare mabbe tiidufunde nden no okkude be feere okkirgol no yaajiri. ³ Yeru mbawdi mabbe ndin, mido seeditii, be wadii hay toonin mbawdi mabbe ndin e hoore anniyee moyyo. ⁴ Be landike men, e nder tentingol no tiidiri, yo be tawde e faabagol yimbe Alla ben. ⁵ Dun feyyiti ko men tanyininoo kon. Kambe tigi be weebitanii Joomi on taho, si be weebitanii men no yaadiri e faale Alla on. ⁶ Ko dun wadi si men wakkilini Tiituusa yahugol ka mon fii wallugol on laatinde ndee moyyere, wano o fufufornoo non. ⁷ Wano tawiri non hidon moyyi e di fow, ka gomdinal, ka kongol, ka gandal, ka cataare timmunde, e ka giggol mon e telen-ma amen, moyyiniree non kadi ndee moyyere.

⁸ Mi wowliraali dun fii wadugol yamiroore, kono mi wowlan on fii hollugol bapaaare beya nden, mi anda si giggol mon ngol ko haqiiqawol. ⁹ Ko fii hidon andi moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on, fii kala ko aldunoodo, o waditii baaso fii mon, fii yo baasal makko ngal aldin on. ¹⁰ E hino ko mi miiyii no hawrani on kon: Bay ko onon adinoo anniyaade dokkal gila rowani, ko onon adii wadugol dun kadi. ¹¹ Awa jooni, jokkee dun haa timma, nabon haa jofofya, beru wakkilaare mon nden, wondude e anniyee mo aadidon on. ¹² Si en okkirii anniyee

moyyo, haray d'un ko ko jabetee tippude e ko marden kon, hara hinaa e ko en maraa kon.

¹³ Hinaa non fii bittingol on, weltina beya, kono ko fii yo fotondiral wadu. ¹⁴ Fewndo d'oo ko ko burtani on kon wondon faaborde baasal beya ngal, fii no kambe kadi be faabora baasal mon ngal ko burtani be kon. Si wonirii non, fow fotay, ¹⁵ wano windori non:

«Marnoodo buy on wontanii d'un ko hawri, on marnoodo kadi seeda, huunde njakkiraa d'un.»g

Fii Tiituusa e be o Immindinaa ben

¹⁶ Yettoore wonanii Alla fii ko o wadi e bernde Tiituusa kon sifa cataare nde mi joganii on nden. ¹⁷ Fii kala non o jabii ebboore an nden fii yo o yahu ka mon, kono hari o aadike, wondude e tinnaare tiidunde, wonde o yahay kanko tigi ka mon. ¹⁸ Men immindinii mo e oo musid'oo mo mofte den fow manti fii golle de o wadani Kibaaru Moyyo on den. ¹⁹ E hoore d'un, ko mofte den toddii mo fii ko wona yaadid'oo amen, e nder ndee moyyere nde tawata meden fawtii fii mangu Joomiraado on tigi, e fii seedingol anniyeji amen moyyi d'in. ²⁰ Meden faalaa reenaade fii wota men fele fii ngal dokkal mawngal ngal men halfnaa. ²¹ Ko fii ko ko moyyi kon men woni d'ab'ude, hinaa non yeeso Joomiraado on tun, kono kadi e yeeso yimbe ben.

²² Men immindinii be e oo musid'oo amen, on mo men ndarndori noone woo cataare makko nden e laabiiji buy, on wondo banginirde ko tiidi e ngal d'oo, hoolaare mawnde nde o joganii on nden. ²³ Tiituusa non, ko o wondid'oo an e gollidoowo e an fii mon, musibbe be o wondi ben non, ko be mofte den immini, ko be darja *Almasihu on.^h ²⁴ Awa hollee mofte den fow dalil giggol mon ngol e ko men woni mantorde fii mon kon yeeso mabbe.

9

¹ Nafa alaa mido windana on fii ballal fokkintinanaangal yimbe Alla ben. ² Awa mido andi anniye mon moyyo on fii wallugol, ko fii d'un mi woni mantorde on e yeeso be Masedonii ben, mi wi'a wonde, gila rowani bee ka diiwal Akaaya no hebulli wallugol. Awa kadi cataare mon nden wakkilini yimbe buy okkugol. ³ Mi imminii bee musibbe fii wota mantoore nde men mani on nden wonu meere, e yo on wonu hebulliibe fii wallugol wano mi wi'iri non. ⁴ Si tawii men tawoyii on hebulaaki nde min e be Masedonii ben men yaadoyi ka mon, haray hoolaare nde men hoolii on nden wontanay men hersa, haray onon hersa mon kan wowlotaako. ⁵ Awa mi taw no hawri ka mi wakkilina musibbe ben ka be adoyoo mi ka mon, be wona e fii ballal ngal fodudon ngal, fii no ngal hebilora ngal wona okkiraangal anniye moyyo, hara hinaa wa si tawii ko kuugal karahaangal.

Fii Fodaari Wadanaandi Aaden Dokko

⁶ Andee wonde : mo sankii seeda ko seeda o wa'ata, mo sankii buy ko buy o wa'ata. ⁷ Yo mo kala okkir wano o anniyori non ka bernde makko, e baawo ninsugol maa karhegol, ko fii Alla no yidi on okkiroowo weltaare. ⁸ Awa Alla no mari bawgal hebbingol e mon kala noone moyyere, fii no hebiron saa'i kala ko hatonjindon e mun

kon fow, e no wadiron kadi kala kuugal moyyal haa feyyita, ⁹ wano windori non wonde:

«O saakitii dokke,
o yefii miskinbe ben,

peewal makko ngal ko luttoowal haa poomaa.»¹

¹⁰ On Jonnoowo remoowo on awdi, jonday mo kadi jaamete e ko on jaama, o yefoyay on onon kadi, o sowindirana on awdi ndin, o beyda battane peewal mon ngal. ¹¹ Ko non aldiniroytedon e kala noone fii no waawiron okkirde no yaajiri. Immorde e ngal ballal ngal men hendorta on men hewtina be, dun adday yettooje Alla. ¹² Ko fii ngal ballal ngal wadufon faaboto yimbe Alla ben, kono kadi beyday yettooje Alla duudufe. ¹³ Bay dee golle mon taskaama, tawaama ko haqiiqaaje, Alla mawninte sabu yankinaare mon nden e telen-ma qirritagol Kibaaru Moyyo *Almasiihu on, e sabu ballal mon yaajungal ngal wallirdon be ngal, kambe e yimbe ben fow. ¹⁴ Dun, be toranto on wondude e giggol, sabu moyyere feyyitunde nde Alla wadani on nden. ¹⁵ Yo yettoore wonan Alla fii dokkal makko ngal sifotaako ngal!

10

Fii no Puulusa Jaabori Aybinoobe Golle makko den

¹ Min Puulusa, mi tororii on newaare e moyyuki *Almasiihu on, min oo newiido e yeeso mon, e heewudo cuucal fii mon ka wodditii on.

² Awa mi jeejii on, wota on karhan yo mi bangin cuucal nde mi hewtoyi ka mon, ko fii mido anniyii seedintinirde hoolaare an nden cuucal e fee ben sikkube wonde meden wuuriri wa yimbe aduna. ³ Hay si tawii wonii ko men yimbe aduna, men habirtaa wano be aduna ben gerdata non, ⁴ ko fii aalaaji di men habirta din hinaa di oo aduna, kono ko wondudi e bawgal iwrungal e Alla fii libugol kala ko dartotoo mo. Men libay miijoji fenaandeeji din ⁵ e kala mawnintinaare hawtotoonde dartoo gandal fii Alla ngal, e men dahay kala miijo haa ngo doftoo Almasiihu on. ⁶ Si doftaare mon nden timmii, meden hebulanii kadi donkingol kala ko doftaaki.

⁷ Awa ndaaree no piiji din woniri non. Si godfo fellitanii hoore mun tigi wonde himo humondiri e Almasiihu on, yo o fellitan hoore makko dundoo: si himo humondiri e Almasiihu on, menen kadi men. ⁸ E hay si mi mantorii ko burti seeda mbawdi ndi Joomiraado on yedi men ndin fii tabitingol on, hara hinaa fii libugol on, haray mi hersoytaa. ⁹ Mi faalaaka wa'ude wa hulbiniroowo on bataake an den. ¹⁰ Ko fii hibe wi'a: «Dee bataake no tiidi no jaadi, kono si tawii kanko himo doo, haray himo daati, haalaaji makko din no mehidi.» ¹¹ Kala non jogiido ngoo miijo, yo andu fota wonde: kala ko men windani on e baawo mon, ko dun men wadata e tawnde mon.

¹² Men fotondirtaa maa men ebbindirtaa hoore amen e wonbe hollitaade ben, kono e nder etitagol mabbe ngol e ebbitagol mabbe ngol kambe tigi, dun hollii ko be njakkiraabe faamu. ¹³ Menen non, men yidaa mawnintinorde ko feyyiti etirde, kono men feyyataa keerol ngol Alla yedi men ngol, ko dun kadi hewtini men haa ka mon. ¹⁴ Men feyyitataa keerol amen ngol, wa si tawii hari men araali haa e mon, ko fii ko goonga, ko haa e mon men ardi e Kibaaru Moyyo Almasiihu

on. ¹⁵ Awa men feyyitirtaa keerol mantorgol golleeji wobbe goo, kono meden mari tama'u wonde si gomdinal mon ngal beydike, men waaway kadi laatinde golle burde mawnude e hakkunde mon, ¹⁶ e nder waajagol e ca'e wonde toonin mon den, doo yo men mantor ko wadaa kon ka nokkeeli beya. ¹⁷ «On mo no mantoo, yo mantor Joomiraado on.»^j ¹⁸ Ko fii wonaa kuljudo hoore mun on jabaa, kono ko mo Joomiraado on kulji on.

11

Fii no Puulusa Banginiri fii Waditiibe Sahaabaabe ben

¹ Jooni non, mido tanyinii on waawayno muppanaade lan, mi yewa on haalaaji komoyaagal seeda. Mido felliti on muppano lan! ² Ko fii mido nawlani on nawliigu iwrungu ka Alla, bay mi tananike on gorko gooto, fii weebitugol on ka *Almasiihu on, wa jiwo laabudo mo andaali gorko. ³ Kono mido huli fota wota on accu miijooji mon din selnee e humondiral mon laabungal e haqiiqawal ngal e telenma Almasiihu on, wano *Hawaa acciri mboddi ndin dayniri mo yoyre mun non. ⁴ Ko fii si goddo aru on feppinande fii Iisaajo goo, seedudo e mo men feppinani on on, maa si on hendike ruuhu goo seedudo e mo hendinodon on, maa *Linjiila^k goo seedudo e mo jabunodon on, haray on tewtike mo fota. ⁵ E hin-le mido felliti, ben «sahaabaabe townitiibe» buraa lan hay huunde. ⁶ Fii kala mido hesidani waajagol, kono mi hesidanaa gandal ngal, men hollirii on dun noone fow e di fow.

⁷ Kaa hara mi wadfi junuubu fewndo mi d'uytiti fii bantugol on, wa fewndo ko mi feppinani on Kibaaru Moyyo on e baawo yantugol on hay huunde? ⁸ Mi ittinii *mofte goo fii hebirgol be njoddi fii wallitagol on. ⁹ E hin-le fewndo mi njakkiraa ka mon, mi wonaano dongal hay gooto, ko fii musibbe iwruube Masedonii ben faaboranno ko mi njakkiraa kon fow. Mi reenino wonugol dongal mon, e mi burtay-le reenaade e dun. ¹⁰ Fodde goonga Almasiihu on no e an, mido wi'i: hay gooto fannataa lan mantorgol dun e nder diiwal Akaaya ngal fow. ¹¹ Fii hondun non? Hara ko fii mi yidfaa on? Alla no andi mido yidi on.

¹² Ko mi woni wadude kon, mi jokkay wadugol dun kadi, fii hadugol ben faalaabe mantorde fotugol e amen. ¹³ Ben ko waditiibe sahaabaabe, golloobe daynoobe, wadinkiniibe sahaabaabe Almasiihu on. ¹⁴ Kono dun njaldinaa, ko fii Ibuliisa tigi ko wadinkinotoodo malaa'ikaajo ndaygu. ¹⁵ Haray juhaa kadi ka golloobe makko ben wadinkinoo golloobe peewal. Kono rawnoode mabbe nden wa'ay wa kuude mabbe den.

Fii Golleeji e Tampereji Puulusa din

¹⁶ Awa mido fillitaade kadi: wota gooto ndaariran wa komoojo. Si hinaa dun, jogoree lan wa komoojo, fii min kadi no mi mantora seeda. ¹⁷ Ko mi woni wowlude koo e nder hoolaare hebugol ko mi mantora, hinaa ko iwri e Joomiraado on, kono ko wa komoojo. ¹⁸ Bay duudube no mantorde piiji aduna, min kadi mi mantoray dun. ¹⁹ Awa, onon marbe faamu ben, on muppano no newori komooobe

ben! ²⁰ Hidon muppaade kadi ko kurketedon kon e ko huutortedon kon e ko jattededon kon e ko jogortedon mawnintinaare kon e hay banteede. ²¹ Meden hersi wi'ugol wonde meden lo'i e telen-ma dñi piiji!

Kala ko godfo suusi mantorde, haray min kadi mido suusi, (ko wa komoojo mi woni wowlirde). ²² Si ko be *Aabirayankeebe? Awa min kadi men. Si ko be *Isra'iilayankeebe? Awa min kadi men. Si ko be jurriya Ibraahiima? Awa min kadi men. ²³ Kaa ko be kurkaadi Almasiihu on? Awa mido yewtirde komoyaagal, min kadi ko mi furi dun! Telen-ma ka golleeji mido furi be, ka kaseede mido furi be, ka piyeede, don kadi mido furi be, soono woo mido weebitanii mayde. ²⁴ Laabi jowi mido hefirde Yahuudiyankeefe ben paatawol cappande nay njakkudun ngol gooto! ²⁵ Laabi tati mido luuboreede bedi, mi fidaa kaaye nde wootere, laabi tati mi tawaa e nder laade wonde lancaade, mi wonii kadi ka ndiyan jallal gootal e jemma gooto, mido awya. ²⁶ Soonoo woo e nder jinduruuji an din haray mido weebitanii masiibooji din ka maaje, e masiibooji hippotoofe ben, e masiibooji yimbe lejol an ngol, e masiibooji be wonaa Yahuudiyankeefe ben, e masiibooji din ka ca'e, e masiibooji din ka wulaaji, e masiibooji din ka baharu, e masiibooji wi'itiife ben ko men musibbe, ²⁷ e ka golle e ka satteende, e jemmaaji di daanaaka, e heege e donka e njakkireede jaametee, e jaangol e kolngal!m ²⁸ E hoore mi wowlaali fii ko heddi e dongal ngal mi rondii pande woo fii aanangol mofte den fow. ²⁹ Si godfo lo'ii, hewtay lan. Si godfo yanii e junuubu, ko min muusata.

³⁰ Si tawii bee mi mantoo, haray ko fii lo'ere an nden mi mantotoo. ³¹ Alla, on wondo Ben Iisaa Joomi on, on mo mantoore wonani haa poomaa, no andi wonde mi fenataa. ³² Oo lando Damaasi wi'eteedo Aretaasa ittayno ko ayna saare Damaasiyankoofo ben fii nangugol lan. ³³ Kono mi tumbaa e debeere, mi tippiniraa e yolnde, jokkinaa maadi ndin, ko nii mi fuutori be.

12

Fii Fejpinaneede Puulusa

¹ Bee mi mantoo, fii kala dun nafataa. Kono fow e mun yo mi yewtu fii wirnitande e fejpinande iwrufo ka Joomiraado on. ² Wonii nii duubi sappoo e nay mido andi godfo gomdindo *Almasiihu on, nabanoodo ka kammu tatabu,ⁿ (mi andaa non si ko kanko tigi maa si ko ruuhu makko on, kono Alla kapun no andi). ³⁻⁴ Ko mi andi tun, on nabaama ka aljanna, o nanii kongudi di sifotaako, di newnanaaka neddo fillagol, (mi andaa non si tawii ko kanko tigi maa si tawii ko ruuhu makko on, kono Alla kapun no andi). ⁵ Ko sifa on neddo mi mantorta, kono mi mantortaa hoore an tigi, si hinaa fii lo'ereeji an din. ⁶ Si tawii mido faalaa mantaade, mi wonataa komoojo, ko fii mi wowloyay goonga, kono mi mantotaako, fii wota godfo tuuman toonin ko o woni yi'irde lan kon, maa ko o woni lan nanirde kon. ⁷ Sabu dee fejpinande mawde de mi fejpinanaa, mi hebuno ko tampinirimmi wa bullal ka bandu an fii wota mi manto, dun ko mo Ibuliisa imminoo fii tampingol lan. ⁸ Laabiiji tati mido jeejude Joomiraado on yo o

m 11:27 11.27 Maa: «kolndan.» n 12:2 12.2 Ko Puulusa tigi woni on godfo mo o woni wowlude fii mun.

wodɔntinan dʊn, ⁹ o jaabii lan: «Moyyere an nden yonii ma, ko fii bawgal an ngal ko e nder lo'ere nden bangata.» Awa mi beyday mantaade fii lo'ereji an dʊn, fii no bawgal Almasiihu on wonira e hoore an. ¹⁰ Ko dʊn wadɔ si mido weltii fii lo'ereji dʊn e hoyreeji dʊn e sattendeeji dʊn e cukkande den e anndeeji dʊn fii Almasiihu on. Ko fii, nde mi laatii lo'udo, ko onsay mi woni dolnuɔ.

Fii Annde nde Puulusa Joganii be Korenti ben nden

¹¹ Mi wa'uno wa komoojo, kono ko onon karhunoo mi, bay ko onon haanuno kuljude lan! Ko fii hay huunde mi seedaa e ben «sahaabaabe townitiibe», fii kala hinaa mi huunde. ¹² Maandeeji holludɔ fii sahaabaabe ben wadiraama yeeso mon ɲanpannde tiidunde, dʊn ko maandeeji e kuude e kaawakeeji moyyi. ¹³ Ko hondun deya *mofte hebi ko on hebaali, si wonaa mi wonanaali on dongal? Awa yaafanee lan on ella dʊn!

¹⁴ Awa e hino, mido faalaa yahude ka mon tammun, e hoore mi wonoytaa dongal mon, ko fii mi alaa dabbude ko mon kon, kono ko onon tigi, bay hinaa paykoy koy haani marande mawbe mun ben, kono ko mawbe ben haani marande faybe mun ben. ¹⁵ Min mi wonay anniyiido fii fawtagol, e mi fawtoto hoore an fii wonkiiji mon dʊn. Si mi burttii on yiɔde, e hara giggol mon ngol e telen-ma an duytoto? ¹⁶ Awa, mi wonanaali on dongal. E hara mi laatike neddo yoyɔ? Kaa mi hendorii on janfa? ¹⁷ Kaa mi rewii e godɔo e be mi imminani on ben fii huutorgol on? ¹⁸ Awa, mi wakkilini Tiituusa fii yahugol ka mon, mi immindinii mo e musidɔo goo. Enee, taw si hara Tiituusa huutorii on onon fii hebugol godɔon? E taw si hara kadi men jokkaali anniyee gooto e ebbooje goote?

¹⁹ No gasa hidon sikka gila neebii wonde men danditoto woni e telen-ma mon. Awa, ko yeeso Alla e innde Almasiihu on men woni yewtirde. Dʊn fow non, yo yiɔbe, ko fii tiidngol on. ²⁰ Ko fii mido huli, nde mi hewtoyi, no gasa mi tawroya on hara hinaa no mi faaliraa non, e min kadi no gasa hara hinaa no faaliraɔon non. Mido huli wota taw no gasa hara ko yeddondiral e nawliigu e monee e haasidi e ɲoore e baddi e mawnintinaare e jiiɔldu woni hakkunde mon. ²¹ Mido huli, nde mi hewtoyi ka mon, wota Alla an on hersinoyan kadi e yeeso mon, mi wona e yoomugol fii wadunooɔe junuubu duudube, be ronki tuubude ngal angal laabal e jinaa e jiiɔbaare nde be wadɔ nden.

13

Fii Hajande Puulusa Sakkitore den

¹ Mido yahude ka mon tammun. Kala kongol ɲaawiroyte kongudɔ seedeeɔe dido maa tato. ² Wa fewndo ko mi wonnoo ka mon dimmun, hari mi wowliino dʊn. Awa hande kadi, ka tawata mi alaa ton, mi wowlanii dʊn kadi wadunooɔe junuubu ben ado mi yahude: si mi yiltoyike ka mon mi woopoytaa hay gooto, ³ ko fii hidon dabbude seedee wonde ko *Almasiihu on woni longinde lan ko mi woni wowlude kon, on mo lo'aa e telen-ma mon, kono mardo bawgal e hakkunde mon. ⁴ Ko fii fewndo Almasiihu on fempanoo, hari ko o lo'udo, kono jooni himo wuuriri bawgal Alla ngal. Menen kadi e nder humondiral amen e makko, ko men lo'ube, kono menen e makko men wuuriray bawgal Alla ngal fii mon. ⁵ Awa taskee hoore

mon onon tigi fii andugol si hidfon wuuriri gomdfinal, ndarnditodfon onon tigi. E on andaa Iisaa Almasiihu on no e mon? Si hinaa taw woopu ndarnditagol mon ngol. ⁶ Kono midfo tanyinii on taway wonde en woopaali ndarnditagol men ngol. ⁷ Ko e nder d'un men torotoo Alla fii wota on wafu huunde ko boni. Hinaa non fii hollugol wonde men felnaaki, kono ko fii yo on wafu ko moyyi, hay si tawii menen meden wa'i wa woopube. ⁸ Ko fii men waawanaa goonga on hay huunde. Kono ko wonangol goonga on men waawi. ⁹ Menen men weltoto nde men lo'i, e hin-le onon hidfon dolni, e ko men yelotoo e nder torndeeji amen d'in, ko fii no laatoron timmube. ¹⁰ Ko d'un wafi si midfo windande on d'un si mi alaa ton, fii nde mi aroyi, wota mi sattiniran on huutorgol mbawdi fii laamagol on ndi Joomiraado on yefimmi ndin fii tiidingol on, hara hinaa fii libugol on.

Fii Rawnoode Batakuru ndun e Salminaango mun

¹¹ Fii rawnagol, yo musibbe, wonee e nder weltaare, ebbanee wonugol timmube, wakkilindiron, hebon miijo woto, wondiron buttu. Dun, Alla Jom giggol e buttu on woday e mon.

¹² Salmondiree, hirbondiron hirbondiral laabungal. Awa kadi gomdfinbe ben fow salminii on. ¹³ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi on, e giggol Alla, wonu e mon on fow, wondude e humondiral e *Ruuhu Seniido on.

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE GALAASI BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, oo *sahaabaajo, mo tawata hinaa yimbe ben todfii d'un, hinaa kadi e hay gooto d'un rewi si hinaa e Iisaa Almasiihu on e Alla Baabaajo on, on Immintindo mo e hakkunde maybe ben, ² wondude e musibbe be mi wondi ben fow, haa e mon onon ngal *moftal Iisaa wongal Galaasi.

³ Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on, ⁴ on ittudo hoore mun sadaka fii junuubaaji men d'in fii dandugol en e nguu jamaanu bonngu fewndiingu hande, wano Alla Baaba men hoddiri non, ⁵ on mo mangural wonani haa poomaa. Aamiina!

Fii Kibaaru Moyyo Bajjo on

⁶ Mid'o njaldi fii koo ko yaawud'on yiltaade e baawo oo Noddirdo on moyyere Iisaa Almasiihu on, haa ka yahanon kibaaru goo. ⁷ Harele kibaaru goo alaa, kono yimbe goo no woodi wonbe on jibude, faalaabe boylude *Linjiila^a Almasiihu on. ⁸ Kono hay si ko menen maa malaa'ikaajo iwrufo ka kammu feppinani on kibaaru goo sertudo e oya kibaaru mo men feppinannoo on, yo o malkise. ⁹ Hari men yeetinoke on d'un ado hande, mid'o fillitaade kadi: si godfo feppinanii on kibaaru sertudo e oo mo hendinod'on, yo o malkise.

¹⁰ E jooni non, hara ko teddungal yimbe ben mi woni d'abbude, kaa ko iwrungal ka Alla ngal? Kaa hara mid'o d'abbude no yimbe ben yidirammi? Si mi faalano haa jooni yo yimbe ben yid'an, mi laatotanooko kurkaadu Almasiihu on.

Fii no Puulusa Feppiniranaa Kibaaru Moyyo on

¹¹ Mi andinii on, yo musibbe an, oo Kibaaru mo mi feppinani on hinaa iwrufo e nedfanke. ¹² Ko fii min mi hebiraali mo nedfanke, awa kadi wonaa nedfo jannimmi mo, kono ko Iisaa Almasiihu on tigi feppinanimmi mo.

¹³ On naniino fii dee kuude an e saa'iiji goo wa fewndo ko mi woni ka diina *Yahuudiyanke, d'un ko fewndo ko mi cukkii moftal Alla ngal haa feyyiti, mid'o lanca. ¹⁴ E nder kan diina Yahuudiyanke, hari mid'o buri goreebe an buy e hakkunde lepol an ngol, ko fii hari mid'o buri be himme tiidufu fii aadaaji baabiraabe amen ben. ¹⁵ Kono, nde Allaahu on, on Subinoodo lan gila ka teege yumma an, d'un ko on Noddirdo lan moyyere mun nden, ¹⁶ o tawno no moyyi ka o feppinanammi Bidfo makko on fii no mi weebitirana mo be wonaa Yahuudiyanke ben, laatii mi landaaki hay gooto. ¹⁷ Kono e hoore d'un mi yaaraali kisan *Yerusalaam fii yiidoogol e adibe lan todfede ben, kono mi yaari ka leydi Aarabu. Bawto d'un mi yilitii Damaasi.

¹⁸ Ko duufi tati bawto d'un si mi yahi Yerusalaam fii yiidoogol e Petruusu. Mi woni ka makko d'on e nder balde sappoo e jowi. ¹⁹ Kono hari d'un fow, mi yiidaali e sahaabaajo goo, si hinaa Yaaquuba, d'un ko mijjiraawo Joomi on. ²⁰ E nder koo ko mi woni on windande d'un, e

^a 1:7 1.7 Dun ko Kibaaru Moyyo on.

hino Alla no reeni, mi fenaa. ²¹ Bawto d'un mi yahi e nder dee leyde Sirii e Silisii. ²² Kono hari moŋte Almasiihu wonde e diiwal Yahuuda den yi'aali lan. ²³ Be naniino tun no wi'ee wonde: Oo cukkinoodo be oya tuma, no waajaade e ngal gomdinal ngal o faalanoo lancude. ²⁴ Jooni hiŋbe mantude Alla fii an.

2

Fii Pottal Sahaabaabe ben Yerusalaam

¹ Duubi sappoo e nay bawto d'un, mi yiltitii Yerusalaam, mi yiltodi e Barnabaasi e Tiituusa. ² Ko sabu feŋŋinaneeɗe mi yiltitori ton. Mi holli be daaluyee Kibaaru Moyyo mo mi feŋŋinani be wonaa Yahuudiyanke ben on. Mi feŋŋinani d'un ŋurbe teddude ben e nder gundoo, fii wota taw ko mi gollunoo kon e ko mi woni gollude kon ko meere. ³ Kono fii kala oo mo mi wondunoo ko mo lejol goo, d'un ko Tiituusa, oo *Gereekiyankeejo, be wi'aano bee o *sunninee. ⁴ Kono waɗitiibe musibbe men no suudiŋoo lombii hakkunde amen fii tefugol anda fii hettaare wonannde en e Iisaa Almasiihu on e faale maccindingol en. ⁵ Kono men jaŋanaano be d'un hay nde wootere, men yankinanaaki be kadi, fii no goonga wonde e nder Kibaaru Moyyo on tabitira e mon.

⁶ Kono laatii, bee wa'ube wa si ko ŋurbe teddude, ko be wonnoo woo ko seeda hitti e an, ɓay Allaahu on hinaa dambe ndaarata, ben beydaano huunde e ko mi woni waajaade kon. ⁷ Kono be ndaari be tawi ko mi halfiniraa daaluyee Kibaaru Moyyo on ko fii be sunninaaka ben, d'un ko be wonaa Yahuudiyanke ben, wano Petruusu halfiniraa non Kibaaru Moyyo on fii sunninaabe ben, d'un ko Yahuudiyankeɗe ben. ⁸ Ko fii ko on Alla huutorɗo Petruusu, waɗi mo *sahaabaajo fii Yahuudiyankeɗe ben, ko kanko kadi huutorimmi, waɗimmi sahaabaajo fii be wonaa Yahuudiyanke ben. ⁹ Nde tawnoo Yaaquuba e Petruusu e Yuuhanna, jogoraabe wa tugaale dental ngal, fellitii fii moyyere nde mi yedaa nden, be tamindiri juude amen jaame den, min e Barnabaasi, fii nabalal amen, fii yo menen men yaaru ka be wonaa Yahuudiyanke ben, kambe be yaara ka Yahuudiyankeɗe ben. ¹⁰ Be yamiri men kadi anditugol miskinbe ben, d'un ko ko mi hebulanii waɗugol.

Fii Yeddondiral hakkunde Puulusa e Petruusu

¹¹ Kono nde Petruusu arnoo Antiyoosi-Sirii mi feli mo e kene, sabu tawde ko o felniido. ¹² Ko fii, ado yimbe be Yaaquuba immiŋi goo arude, hari o jaamiday e be wonaa Yahuudiyanke ben, kono ɓay ben arii, o takkitii, o wonti feere, sabu kulol ben Yahuudiyankeɗe gomdinbe, catii e sunningol ben, ¹³ haa d'un woni sabu beya Yahuudiyankeɗe nembii mo kanko Petruusu e ngal faasiqiyaagal, haa d'un poodori hay Barnabaasi, o tawti be e d'un.

¹⁴ Kono nde mi ndaarunoo, mi tawi be alaa yaarude no feewiri e no yaadiri e goonga Kibaaru Moyyo on. Onsay mi holli Petruusu e tawnde fow d'undoo, mi wi'i mo: «Si tawii an Yahuudiyankeejo on, a wa'ii wa mo wonaa Yahuudiyanke, a iwtii noone Yahuudiyanke, haray ko honno waawirtaa doolirde be wonaa Yahuudiyanke'en jokkugol aadaaji Yahuudiyanke'en?»

¹⁵ Menen non, ko men jibinannde Yahuudiyanke, wonaa men be diya leyyi junuubankeeji, ¹⁶ kono men faamii wonde godɗo

jogortaake feewuɗo sabu ɗoftagol Sariya on, kono ko sabu gomɗingol Iisaa Almasiihu on. Ko ɗun waɗi si menen kadi men gomɗinii Iisaa Almasiihu on, fii yo men jogore feewube sabu gomɗinal ngal gomɗinden Iisaa Almasiihu on ngal, hara hinaa sabu ɗoftagol Sariya on. Ko fii hay gooto jogortaake feewuɗo sabu ɗoftagol Sariya on.

¹⁷ Si tawii, e nder ko ɗaɓɓeten jogoreede feewube kon sabu humondiral e *Almasiihu on, haray ɓangii wonde enen kadi ko en junuubankeefe, taw si ɗun no firi wonde Almasiihu on no wonani junuubu? Oo'o! ¹⁸ Si mi wonii e mahitugol ko mi libunoo kon, haray min tigi mi hollii ko mi bonɗo. ¹⁹ E telen-ma Sariya on, ko mi mayɗo ka ɓanje Sariya fii no mi wuurirana Allaahu on. ²⁰ Jooni mi fempidaama e Almasiihu on. Hinaa min tigi wuuri jooni, kono ko Almasiihu on wuuri e an. Dan ngurndan ɗan mi wuuri jooni ka ɓandu, mido wuuriri gomɗingol *Biɗɗo Alla on, on Yiɗuɗo lan, itti hoore mun sadaka fii an. ²¹ Min mi bugitotaako moyyere Alla nden, ko fii si tawiino peewal ko Sariya heɓorta, harayno Almasiihu on ko meere maayani.

3

Fii Sariya e Gomɗinal

¹ Ko onon yo ɓe Galaasi njoofoobe, ko hombo mbildori on nii, onon ɓee ɓanginanaabe ko laabi poy fempegol Iisaa Almasiihu on? ² Jooni ko ɗundoo tun mi faalaa andude e mon: hara ko sabu waɗugol ko Sariya on yamiri kon heɓirdon Ruuhu Allaahu on, kaa ko gomɗingol ko heɗidon kon? ³ E jaa ko nii njofidirdon? E on fudɗor Ruuhu Allaahu on, gaynitoron jooni wakkilaare ɓandu? ⁴ E hara kon ko tampunodon fow wonay meere? Mido tanyinii wonataa meere! ⁵ E hara oo Wondo waɗude ɗii kaawakeeji moyyi e hakkunde mon, ɗun ko on Yedufo on Ruuhu mun on, ko woni ɗi waɗirde ko fii hidon waɗude ko Sariya on yamiri on kon, kaa ko fii hidon heɗorde gomɗinal?

⁶ Ko fii no windii wonde: «Ibraahiima gomɗini Alla, ngal gomɗinal makko jogoranaa mo peewal.»^b ⁷ Awa faamee wonde, gomɗinbe ɓen ko ɓiɓɓe Ibraahiima. ⁸ Awa kadi bindi ɗin no wi'i wonde Alla jogitoroyay ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen feewube sabu gomɗinal ngal, ɗun ko ka Allaahu on adii feɗɗinde Kibaaru Moyyo on e Ibraahiima ɗon, o daali: «Leyyi ɗin fow barkinte sabu maa.»^c ⁹ Ko ɗun waɗi ɓen gomɗinbe barkindinte e Ibraahiima, on gomɗinnoodo.

¹⁰ Kala ɓen hoolorɓe Sariya on, haray ko e nder kuddi ɓe woni, ko fii no windii: «Kuddi no e hoore kala on mo tabitaali e huutorgol ko windii kon fow ka nder deftere Sariya.»^d ¹¹ E hoore ɗun, no laabi poy wonde hay gooto jogortaake feewuɗo sabu Sariya on yeeso Alla, ko fii no windii: «Feewuɗo on wuuriray gomɗinal ngal.»^d ¹² Awa Sariya on hottaaki gomɗinal. Ko fii no windii wonde: «Kala ɗoftiido ɗee yamirooje, o wuuriray ɗe.»^e ¹³ Ko e nder ko kuddi ndin wontani *Almasiihu on fii men kon, o sotti en e ley kuddi Sariya on, ko fii no windii: «Kuddi wonanii kala on wengaaɗo e leggal»,^f ¹⁴ ɗun ko fii no

b 3:6 3.6 Fud. 15.6 **c** 3:8 3.8 Fud. 12.3, 18.18, 22.18 **d** 3:10 3.10 Yap. 27.26 **d** 3:11 3.11 Hab. 2.4 **e** 3:12 3.12 Lew. 18.5 **f** 3:13 3.13 Yap. 21.23

barki Ibraahiima hewtira leyyi dɪn fow sabu Iisaa Almasiihu on, e hara kadi en hendorto fodaari Ruuhu Allaahu on gomdɪnal ngal.

Fii Sariya on e Fodaari ndin

¹⁵ Musibbe, mido yettude misal e hoore men. Si godfo aru e wasiyaade, kala ko o wasiyii, hay gooto waawataa firtude dɪn maa beydita godfdun e hoore dɪn. ¹⁶ Kono fodaariiji dɪn ko e hoore Ibraahiima e jurriya mun on woni. Kanko Alla o wi'aali «jurriyaaji dɪn», wa si tawii ko di buy, kono ko gooto o wi'i «jurriya maa on», g dɪn-le ko Almasiihu on. ¹⁷ E hino ko mi woni wi'ude kon: Sariya ardo duubi teemedde nay e cappande tati gaanin *ahadi ndi Allaahu on wadunoo ndin waawataa firtude maa mehindina ndin fodaari. ¹⁸ Ko fii si tawno ndondi ndin ko ka Sariya iwri, haray ndi fawaaki e fodaari. Kono ko sabu fodaari ndin Allaahu on yefiri Ibraahiima ndin ndondi.

¹⁹ Jooni ko sabu hondun addi Sariya on? Ko sabu geddi addi Sariya on, haa nde on jurriya fodaado ari. Ko malaa'ikaabe ben fejnini Sariya on, kono be rewii e hakkundeejo. ²⁰ Hakkundeejo non wonaa sengo wooto wonirta, Alla-le ko gooto. ²¹ Dun haray Sariya on ko liddiido fodaariiji Alla dɪn? Kono hinaa non! Si tawii sariya on ko gasoowo wurnude addanoo, harayno peewal ngal ko e makko iwaynoo. ²² Ko dɪn wadi si bindi dɪn wi'i fow no sokaa e ley junuubi, fii no fodaari ndin yefiree gomdɪnbe ben sabu ko be gomdɪni Iisaa Almasiihu on kon.

Fii Gomdɪnal ngal e Ronugol Fodaariiji dɪn

²³ Ado gomdɪnal ngal arude, hari hiden sokii e ley joge Sariya on, haa ngal gomdɪnal araynoongal feepa. ²⁴ Hari Sariya on ko ngaynaako men fii ko ardoo en e Almasiihu on, fii no jogorefen feewube sabu gomdɪnal ngal. ²⁵ Bay ngal gomdɪnal arii, en alaa e ley kongol on ngaynaako han kadi.

²⁶ Ko fii on fow ko on biibe Alla sabu gomdɪnal ngal gomdɪndon Iisaa Almasiihu on ngal. ²⁷ Onon *lotaabe maande kisiyee e nder humondiral e Almasiihu on ben fow, on bornike Almasiihu on. ²⁸ Yahuudiyankoo maa *Gereekiyankoo, maa maccudo maa dimo, maa debbo maa gorko, alaa hande kadi. Ko fii on fow ko on gooto e nder humondiral mon e Iisaa Almasiihu on. ²⁹ Awa-le si tawii hidon humondiri e Almasiihu on, haray ko on jurriya Ibraahiima, ronoobe fodaari ndin.

4

¹ Ko mi woni wi'ude: fannin ronoowo on ko paykun, haray alaa fus ko o serti e maccudo. Fii kala ko kanko jeyi fow, ² haray hikun e ley kongol ne'ooobe kun ben e fewjanoobe kun ben, haa e saa'i mo ben makkun happi on timma. ³ Enen kadi wano non, wa fewndo ko wonden faybe, hari ko en maccube dii mbawdiiji adunayankeeji. ⁴ Kono bay saa'i on hewtii, Allaahu on adduno Biddo makko on, on mo debbo jibini, jibinaado e ley Sariya on, ⁵ fii sottugol ben wonbe e ley Sariya on fii no jogorefen wa biibe. ⁶ Bay ko en biibe, Alla addii ka berde men Ruuhu Biddo makko on, dɪn ko on Ruuhu wondo ewnaade «Abba» e maana Baaba. ⁷ Dun haray hinaa a maccudo hande kadi,

kono ko a biɗɗo. Si tawii-le ko a biɗɗo, haray ko a ronoowo immerde e Alla.

Fii Annde Puulusa nden fii be Galaasi ben

⁸ Wa fewndo ko on andaa Alla, hari ko on maccube sanamuuji di tawata wonaa godɗun tigi e oo aduna. ⁹ Jooni non on andii Alla, e tentinii non jooni ko on be Alla andi, ko honno non yiltirdon e dui mbawdiiji mehi lo'udi? E hara on faalaa de maccindinanaade kadi? ¹⁰ Hidon hittina fii jalaade den e lebbi din e saa'iiji din e duubi din. ¹¹ Mido huli fii mon, wota taw koo ko mi yanganii on ko meere.

¹² Musibbe an, wa'ee wa an min, ko fii min mido wa'i wa mon, yandi mi jeejii on! Ko fii on bonaaki e an. ¹³ Hidon maanditii ka aranun ko sabu nawnaare an mi hebiri feere feepinangol on Kibaaru Moyyo on. ¹⁴ Hidon waawunoo non ronkude teddingol lan maa bugitoo lan sabu pawu an ngun, kono on wadaali fun! Ka liddu fun, on tolnirno lan wa malaa'ikaajo Alla maa wa Iisaa Almasiihu on tigi. ¹⁵ Ko honto weltaare mon nden woni jooni? Ko fii mido seeditanaade on dundoo: si no gasaynoo, on borayno gite mon den, wattanon mi. ¹⁶ Haray e nder ko mi yeetotoo on goonga kon, mi wonii gajo mon?

¹⁷ Awa himme mo be joganii on on hinaa moyyo, ko be faalaabe sortude on e amen, fii no tawtiron be. ¹⁸ No moyyi ka godɗo heba himme moyyo saa'i woo, hara hinaa si mido hakkunde mon tun. ¹⁹ Faybe an, mido joganii on kadi muuseendi njata haa wa'on wa *Almasiihu on. ²⁰ Mido faalaa wondude e mon jooni, mi yewtira on noone goo, ko fii mido aanani on.

Fii Maccangaaku e Ndimankaaku

²¹ Andinee lan, onon bee faalaabe wonude e ley Sariya on, si on faamaali ko Sariya on wi'i kon. ²² Ko fii no windii, Ibraahiima no mari biɗɗe dido: godɗo on ko mo kordɗo jibinani mo on, oya on ko mo dimo on jibinani mo on. ²³ Mo kordɗo on, ko jibiniraado faale bandu, kono mo debbo dimo on, ko jibiniraado fodaari ndin. ²⁴ Dun ko misal nii: rewbe ben dido, ko ahadiiji din didi, *ahadi goo ko ndi Fello *Sinaayi ndin, biɗɗe mayri ben ko maccube, fun ko Haajirata. ²⁵ Ko ngon Fello Sinaayi wongo ka leydi Arabu woni Haajirata, hingo wa'i wa saare Yerusalaam handeere nden, bay hinde e nder maccangaaku, kayre e biɗɗe mayre on. ²⁶ Kono saare Yerusalaam dow-dowre nden ko dimo on, ko on woni yumma men Saarata. ²⁷ Ko fii no windii:

«Welto yo an mo jibintaa,
an mo jiidotaako!

Sowtu weltaare, ewnodaa,
fun ko an mo andaali muuseendi njata!

Ko fii ko biɗɗe on wuldaado

burata duudude edii on debbo wondudo e moodi on.»^h

²⁸ Ko fii, yo musibbe, onon kadi ko on biɗɗe fodaari ndin, wano *Issaaga non. ²⁹ Awa kadi, ko wano ko feyyunoo kon, on hebiranoodo faale bandu, bittinayno on hebiraado Ruuhu, ko fun fewndii kadi jooni. ³⁰ Ko hondun bindi din wi'i? Ko: «Rado kordɗo on e biɗɗo mun on, ko fii biɗɗo kordɗo on ronidataa e mo debbo dimo on jibini

on.»¹ ³¹ Ko wano non yo musibbe, hinaa en bibbe kordo on, kono ko en be debbo dimo on.

5

Fii Ndimankaaku Men Sabu Almasiihu on

¹ Ko fii no woniren rindinaabe wafi si *Almasiihu on rindini en. Awa wonee tabitube, wota on yiltitu hoore mon kadi e ley boggol maccangaaku.

² Ko dun wafi, min Puulusa, mi wi'ay on wonde si on etike fii yo on sunnine, haray Almasiihu on nafataa on huunde. ³ Awa mi fellintinanay kala neddo kadi wonde si etike haa sunninaama, haray himo haani jokkude Sariya on fow. ⁴ Onon bee wonbe dabbude no jogitoo feewube ka Sariya, on seedii e Almasiihu on, awa kadi on wofondirii e moyyere Alla nden. ⁵ Kono enen, tama'u men on ko jogoreede feewube yeeso Alla sabu gomdinal men ngal. Ko tippude e Ruuhu on sabbiden on tama'u. ⁶ Ko fii, ko hitti e wonbe e Iisaa Almasiihu on ben kon hinaa *sunninegol maa angal sunninegol, kono ko gomdinal feppiniroowal hoore mun giggol.

⁷ Ko fii hari hidon dogude moyya. Ko hombo non darni on haa hadi on doftagol goonga on? ⁸ Awa nden fewjoore fon hinaa e Noddufo on on iwri. ⁹ Ko fii lewen seeda tun yurinay farin jibaado. ¹⁰ Min non mido joganii on ndee hoolaare doo e fee Joomiraado on wonde, on mijotaako godfun goo. Kono on wondo jibude on, dun non ko wondo woo, o rondoyto jaawoore nden. ¹¹ E min non yo musibbe, si mido waajaade fii nafa sunninegol, haray ko fii hondun kadi mi cukkantee? Si tawno haa jooni waaju an ngun no humii e sunninegol, haray fempeede Iisaa Almasiihu on ka hoore *leggal altindiraangal accii wonangol yimbe ben peggal. ¹² Yo ben wonbe sonjude on bujito haa daata!

Fii Wuurirgol Ruuhu Allaahu on maa Mbeleede Bandu

¹³ Musibbe, jooni on noddaama ka ndimankaaku. Wota on baaror ngun ndimankaaku mon fii wafugol mbeleede bandu, kono kurkondiranee e nder giggol. ¹⁴ Ko fii Sariya on fow no timmi e nder aaya gooto, e hino mo: «Yo a yidiri nokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.»¹⁵ Kono si on jatindirii, on seekindirii wa kulle den, awa reenee wota on mulindir.

¹⁶ Ko dun si mi wi'ay on: wuuriree Ruuhu Allaahu on, dun on jokkataa himmeeji bandu. ¹⁷ Ko fii himmeeji bandu no liddondiri e Ruuhu Allaahu on, on *Ruuhu Seniido kadi no liddondiri e himmeeji bandu, ko di lurrudi kanji didi, fii wota on wadu ko faaladon woo. ¹⁸ Kono si Ruuhu Seniido on ardike on, haray hinaa e ley Sariya on wondon. ¹⁹ Ko fii mbeleede bandu den no waalii e kene, den-le ko jinaa e angal laabal e jibaare ²⁰ e rewugol sanamu e mbileyaagal e ngayngu e yeddondiral e nawliigu e monee e haasidi e sendondiral e fedde-fedde ²¹ e ngapaneendi e mandilugol e *fasaadu e ko nandi e mun. Midu hafude on, wano mi hadirnoo on non wonde, ben wuurirbe nii heboytaa gebal ka *laamu Alla.

²² Kono ko Ruuhu Allaahu on funtinta kon, ko giggol e weltaare e buttu e mupal e yurmeende e moyyuki e sella-findeyaagal ²³ e newaare

e waawugol hoore mun. Sariya haɗaali sifa ɗin piiji. ²⁴ Wonbe e Iisaa Almasiihu on ben fempii bandu mun ndun wondude e himmeeji mun e faaleeji mun. ²⁵ Si tawii ko Ruuhu Seniɗo on wuurirden, haray yaaden kadi e Ruuhu on. ²⁶ Wota en wonu mawnintiniibe, maa bagondiren, maa nawlindiren.

6

Fii Tambondirgol, Huuwa ko Moyyi

¹ Musiɓbe, si godɗo e mon aru e waɗugol bonnere, haray onon, be Ruuhu on ardii ben, wurtiree mo hakkil newiiki. Onon tigi reenodon, fii wota onon kadi on jarribe. ² Rondondiranee anndeeji mon ɗin. Ko non timminirton Sariya *Almasiihu on. ³ On mo no sikki ko o godɗun, hara-le hinaa o huunde, haray o ɗaynitike kanko tigi. ⁴ Mo kala yo tasko kuude mun ɗen tigi, o yi'anay hoore makko hara hinaa e beya, ɗun o anday no o mantora, ⁵ ko fii mo kala no haani rondaade dongal mun ngal.

⁶ Yo on wonaado janneede daaluyee on sendodu kala piiji moyyi e wondɗo mo jannude on.

⁷ Wota on ɗaynito, ko fii Alla yawitetaake, ko fii kala ko godɗo sanki ko ɗun o wa'ata. ⁸ Mo sankii mbeleede bandu wa'ay e mayru halakuyee, kono on sankuɗo faale Ruuhu on, o wa'ay e makko *ngurndan poomayankejan. ⁹ Wota en haabu waɗugol ko moyyi, ko fii en wa'oyay e saa'i haanuɗo si maayu bernde heɓaali en. ¹⁰ Ko ɗun waɗi, fewndo ka weebani en ɗon, waɗanen yimbe ben fow ko moyyi, tentinii musiɓbe men ben ka gomɗinal.

Rawnoode Batakuru Puulusa ndun

¹¹ On yi'ii ittiri bindi njani ɗi mi windirani on jungo an ngon ɗin. ¹² Kala ben faalaabe waɗude ko welata yimbe ben kon, be karhay on fii *sunninegol, hara ko fii tun wota be tampine sabu *leggal altindiraangal Almasiihu on. ¹³ Ko fii hay kambe sunninaabe ben tigi be jokkataa Sariya on, kono ko be faalirtee yo on sunnine, ko fii no be mantora e hoore mon. ¹⁴ Min non hinaa non! Ko fii mi mantortaa huunde si hinaa leggal altindiraangal Iisaa Almasiihu Joomi men on. Sabu maggal aduna on maayii telen-ma an, min kadi mi maayii telen-ma aduna on. ¹⁵ Awa hinaa sunninegol maa angal sunninegol hitti, kono ko ko Alla heyɗintini en kon hitti. ¹⁶ Yo buttu e yurmeende wonan kala jokuɗo ndee yamiroore, hay e *Isra'iila mo Alla. ¹⁷ Ka heddii ɗoo, wota hay gooto tampinan, ko fii battaate Iisaa ɗen no ka bandu an. ¹⁸ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e berde mon, yo musiɓbe. Aamiina!

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE EFEESI BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, haa e bee yimbe Alla, sella-findeebe e nder humondiral mabbe e Iisaa Almasiihu on, wonbe Efeesi. ² Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii Barkiiji Immorde e Iisaa Almasiihu on

³ Mantoore wonanii Alla, Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, on Hebbindo en kala barki iwruki e Alla ka kammuuli sabu Almasiihu on. ⁴ Ko sabu makko Allaahu on subori en ko adii fudfoode aduna on, fii no woniren laabufe, be aldaa e ella yeeso makko. E nder giggol makko ngol ⁵ o muuyanno en wonugol be makko sabu Iisaa Almasiihu on, wano o faaliraa non e nder ebboore makko moyyere nden, ⁶ fii no mantiren mangu sulfu makko mo o yediri en yidaado makko on. ⁷ Ko e nder humondiral e makko sottiraden yiiyan makko dan, ko dan hebirden yaafuyee junuubaaji no yaadiri e ngalu sulfu makko, ⁸ mo Alla wadiri e hoore men faamu yaajungu e hakkil timmuki, haa yoni. ⁹ O andinii en gundoo kodduruyee makko on, no yaadiri e faale makko moyyo, mo o ebbirnoo Iisaa Almasiihu on on, ¹⁰ fii huuwugol mo, nde saa'i on timmoyi, mottindira kala ko woni ka kammuuli e ka hoore leydi, wada di ley yeesojo gooto, dun ko *Almasiihu on.

¹¹ Enen humondirbe e Almasiihu on ben, en subaama fii wonugol be makko e nder muuyiraneede ebboore on Timminiroowo kala huunde no yaadiri e anniyee faale makko on, ¹² fii no menen bee attiiibe tanyinorde Almasiihu on men mantira mangu makko ngun. ¹³ Onon kadi hidon e makko, bay on nanii daaluyee goongaajo on, dun ko kibaaru hisindo on on. Onon kadi on gomdini, awa kadi Alla wadfi *Ruuhu Seniido on maande e mon, dun ko on mo fodanodon. ¹⁴ Ko on Ruuhu woni seeke ndondi men ndin, haa jande cottudi ben be Alla subii tabiti, fii mantugol mangu makko ngun.

Fii no Puulusa Du'orani be Efeesi ben

¹⁵ Ko dun wadfi si min kadi, bay mi nanii fii ko gomdindon Iisaa Joomi on kon, e giggol ngol yidufon yimbe Alla ben fow ngol, ¹⁶ mi alaa fowtaade e jarnugol Alla fii mon, mi maandinii kadi fii mon e nder torndeeji an din, ¹⁷ fii no Jom Mangural ngal, dun ko Alla Iisaa Almasiihu Joomi men on, okkira on ruuhu wondudo e faamu e feppinaneede, fii no andiron mo, ¹⁸ e yo o hentin giide berde mon den, fii no andiron on tama'u mo o noddi on fii mun, e no andiron ngalu darja ndondi makko ndin e hakkunde yimbe Alla ben, ¹⁹ e no andiron mangu bawgal makko feyyitungu wongu gollude e men ngun, enen bee gomdinbe. Ko ngal bawgal o huutori doole makko den ²⁰ fewndo o immintini Iisaa Almasiihu on e hakkunde maybe ben, o jodfiniri mo ka sengo makko paamo ka kammuuli. ²¹ O wadfi mo e dow kala laamu, e kala ko jogii mbawdi, e kala ko jogii doole, e kala ko ardotoo, e hoore kala innde waaweteende janteede, hinaa non e oo aduna fewndiido hande on tun, kono hay e aduna aroyoowo on. ²² O wadfi fow e ley

koyde makko, o todfii mo kadi Hooreejo Toowuɗo fii *moftal ngal. ²³ Ko ngal moftal woni bandu makko ndun, ngal hebbiniraama on Hebbinoowo fow e noone fow.

2

Fii Wurnitideede e Almasiihu on

¹ Onon non hari on maayii sabu bonnereoji mon ɗin e junuubaaji mon ɗin, ² ɗi wuurunodon e mun, fewndo jokkunodon laawol oo aduna, wondude e bawgal oo lando jinnaaji ɗin. Ko ruuhu on lando woni gollude e ben yeddube jooni. ³ En fow kadi hiden tawdanoo e maɓɓe, hari hiden jokkunoo himmeeji bandu, hiden jokkunoo faaleeji bandu men ndun e miijooji men ɗin, hari ko en mbaadi fayɓe handunoobe e tikkere wa beya.

⁴ Kono Alla ko Heewuɗo yurmeende. Ko sabu giggol makko mawngol, ngol o yidi en ngol, ⁵ o wurnintinidii en e *Almasiihu on, enen ɓe tawata maayiino sabu bonnereoji men ɗin: ko sulfu makko on dandiraɗon. ⁶ O immintinidii en e Iisaa Almasiihu on, o jodɗindinii en e makko ka kammuuli, ⁷ fii no o feppinira ka jamaanuuji aroyayɗi ngalu sulfu makko feyyitungu ngun e nder moyyuki makko ki yediraɗen Iisaa Almasiihu on. ⁸ Ko sulfu on dandiraɗon sabu gomɗinal ngal, ɗun non hinaa e mon iwri, kono ko dokkal Alla. ⁹ Hinaa sabu kuude ɗen few fii wota gooto mawnintino. ¹⁰ Ko fii ko en tagudi makko. Ko e humondiral men e Iisaa Almasiihu on tagaɗen fii no waɗiren kuude moyye, ɗe kanko Alla o eɓɓunoo gila law.

Fii no Wodɗitiibe ben e Badiibe ben Waɗiraa Gooto

¹¹ Awa, onon ɓee ɓe wonaa Yahuudiyanke e lepol, ɓe *Yahuudiyankeeɓe wi'ube no sunninaa jogitori wa ɓe sunninaaka, hara kamɓe non, ko ɓe sunninaa ka bandu kon, ko ko waɗiraa juude nedɗanke, anditee wonde: ¹² hari on alaa Almasiihu, on jeyaaka e leydi Isra'iila ndin, hari ko on jananɓe e telen-ma *ahadiiji fodaari ndin, ɓe aldaa e tama'u, ɓe alaa Alla e oo aduna. ¹³ Kono jooni non, sabu Iisaa Almasiihu on, onon wodɗitinoobe ɓen on wontii badiibe rewruɗe e yiyan Almasiihu on.

¹⁴ Ko fii ko kanko woni buttu men on, on waɗuɗo ɗiɗoobe ɓen gooto, on libirdo maadi ngayngu heedunoondi ɓe ndin okkitirgol bandu makko ndun. ¹⁵ O mehindinii Sariya on e yamirooje mun ɗen e farillaaji mun ɗin fii yo o sincir ɓen ɗiɗo aaden gooto keso humondirdo e makko. Ko nii o woni tabintinirde buttu, ¹⁶ o moyyintina hakkunde maɓɓe e Alla, kamɓe ɗiɗo ɓe wona bandu wooturu rewruɗe e *leggal altindiraangal ngal o wariri ngayngu ngal. ¹⁷ O ari, o waajii on onon wodɗitinoobe ɓen buttu, o waajii battiibe kadi ɓen buttu, ¹⁸ ko fii rewruɗe e makko en fow hiden mari naatirgal takko Baabaajo on e nder Ruuhu gooto.

¹⁹ Ko ɗun waɗi, hinaa on jananɓe hande kadi, maa tujarankeeɓe, kono ko on jeydube e yimɓe Alla ɓen, tawdaabe e suudu Alla ndun, ²⁰ darnaabe e hoore didol sahaabaabe ɓen e annabaabe ɓen, tawi ko Iisaa Almasiihu on tigi woni hayre nden ka sobɓundu. ²¹ Ko e makko kala mahoodi yuɓɓindiraandi no moyyiri ɓantorta, wona nokkuure hormorde fii Joomiraɗo on. ²² Onon kadi, hidon mahideede e makko fii no woniron wonunde nde kanko Alla o hodiri Ruuhu makko on.

3

Fii no Puulusa Feppiniri Gundoo Alla on

¹ Sabu dʼun, min Puulusa, oo kasoojo Iisaa Almasiihu on fii mon, onon be wonaa Yahuudiyanke ben, ² mido tanyinii, on nanii fii dee golle moyyere Alla, de mi halfinaa fii mon. ³ Ko feppinaneede mi andiri gundoo on, wano mi windiri non e nder kongudɗi seedaaji. ⁴ E nder jangugol di, on waaway faamude hakkil ki mi hebi e telen-ma gundoo *Almasiihu on. ⁵ On gundoo feppinananooka bii nedɗanke'en e diya jamaanuuji, wano Ruuhu Alla on feppinirani non jooni sahaabaabe makko laabufe ben e annabaabe ben ⁶ wonde: be wonaa Yahuudiyanke ben no kafidi e Yahuudiyankeebe ben ndondi wootiri, be bandu mun woni wooturu, tawdaabe e fodaari wootiri ndin e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on sabu Kibaaru Moyyo on.

⁷ Ko on Kibaaru Moyyo mi wontani kurkaadu sabu dokkal sulfu Alla mo mi yediraaw bawgal doole makko den. ⁸ Ko min, oo burɗo hayfude e hakkunde yimbe Alla ben fow yedfaa ndee moyyere: dʼun ko yottingol e be wonaa Yahuudiyanke ben Kibaaru Moyyo fii ngalu Almasiihu ngu alaa kattudi ngun, ⁹ e feppingol fensita no Alla, on Taguɗo kala huunde, laatiniirta ebboore gundoore mun suudinoonde gila law nden. ¹⁰ Dun, gila jooni, yo laamuuji dɗin e bawɗe dɗen ka kammuuli andu cende faamu Alla mawngu ngun, tippude e *moftal Alla ngal, ¹¹ hara ko no yaadiri e ebboore makko poomayankeere nde o laatiniiri Iisaa Almasiihu Joomi men on, ¹² on mo hebirden hettaare fii no badoren Alla e nder hoolaare sabu gomɗinal men ngal. ¹³ Awa kadi mido torii on wota maayu bernde hebu on sabu ko mi woni tampude fii mon kon, ko dʼun woni darja mon.

Fii Andugol Giggol Alla ngol

¹⁴ Ko dʼun waɗi si mi jiccii yeeso Baabaajo on, ¹⁵ on mo beynguureeji wonɗi ka kammu e ka leydi dɗin fow inniraa, ¹⁶ fii yo o yedɗu on, immoralde e mangural makko tiidungal ngal, no tiidiniɗon ka berɗe mon bawgal Ruuhu makko on. ¹⁷ Yo Almasiihu on hodir ka berɗe mon gomɗinal mon ngal, yo on tute kadi jiiɓiniɗon e nder giggol, ¹⁸ fii no onon e yimbe Alla ben fow waawiron faamirde ko hondun woni yanji giggol Almasiihu on e junndi maggol on e luggeendi maggol on e tooweendi maggol on, ¹⁹ e no andiron ngol giggol Almasiihu feyyitungol kala faamu, fii no heewiron ko woni e Alla kon fow. ²⁰ Ko kanko Alla, mo bawgal mun woni gollude e men on, waawi waɗude furi ko toriden mo kon maa ko miiɗiden kon haa feyyita, ²¹ ko kanko mangural wonani ka moftal immoralde e Iisaa Almasiihu on haa e jamaanuuji dɗin fow haa poomaa. Aamiina!

4

Fii Wonugol Gooto ka Moftal Iisaa

¹ Awa, mi wakkilinii on, min oo kasoojo sabu humondiral an e Joomi on, wuurugol ngurndan yaadudan e noddandu ndu noddadon ndun, ² e nder yankinaare e no newori e yondinaare fow. Muppondiranee e nder giggol. ³ Etee no tabintiniron pottal, ngal Ruuhu on yedata, e nder buttu yuɓɓindirɗo on on. ⁴ On fow on hebii Ruuhu gooto, on laatike bandu wooturu, wano tawiri non kadi hidon mari tama'u gooto

mo noddiraɗon fewndo noddadon on. ⁵ Ko Joomi gooto kadi woodi, e gomɗinal gootal, e *lootannde maande kisiyee wootere, ⁶ e Alla gooto woodi, ɗun ko on Baabaajo fow, on Wondo dow fow e hakkunde fow e ɗi fow.

⁷ Kono mo kala e men yedaama moyyere nden, embere dokkal ngal *Almasiihu on yedi en ngal. ⁸ Ko ɗun wadi si no wi'aa:

«O yawii ka asama,
o nabori maccube,
o waɗanii yimbe ben dokke.»^a

⁹ (E hin-le ko hondun «o yawii» firi si wonaa wonde o tippike haa ka nokkeeli burɗi luggude ka leydi? ¹⁰ On non Tippido, ko on yawi e dow kammuuli ɗin fow, fii hebbingol kala huunde.) ¹¹ Ko kanko yedi wobbe wonugol sahaabaabe, wobbe ben wonugol annabaabe, wobbe ben feppinoobe Kibaaru Moyyo on, wobbe ben aynoobe e jannoobe, ¹² fii hebulingol yimbe Alla ben fii golleeji kurkagol ngol e fii tiidingol bandu Almasiihu on^b ¹³ haa en fow yuɓɓondiren e nder gomɗinal ngal e andugol *Bidɗo Alla on, mawnen, wonen mokobaabe, haa hewten mawnannde tooweendi ko woni e Almasiihu on kon fow.

¹⁴ Dun, hande kadi en wontataa faybe yiilindirteebe, ruynirteebe kala noone janndeeji ɗi yimbe eɓbiri yoyre e kuude maɓbe ɗaynooje. ¹⁵ Kono, wowlugol goonga e nder giggol, en mawnay e kala huunde e telen-ma on wondo hoore, ɗun ko Almasiihu on. ¹⁶ Ko sabu makko tere *moftal wongal bandu makko ndun fottiri tiidi, humondiri moyya ka jokke, ɗe ndu woni e mun. Ko ɗun wadi, nde teral kala wadi ri no haanirani ɗun non, bandu ndun fow mawnay, hettoo e nder giggol.

Fii Ngurndan Kidɗan ɗan e Ngurndan Kesan ɗan

¹⁷ Awa e hino ko mi wi'ata on, mi andina on e innde Joomiraado on: On haanaa wuurirde han kadi wa be gomɗinaa ben, ben jokkuba miijooji mun mehi. ¹⁸ Miijooji maɓbe ɗin ko niɓbituɗi, ko be jananbe e ngurndan Alla ɗan, sabu majjere maɓbe nden e yoorere maɓbe bernde nden. ¹⁹ Be alaa leebol liimanaaku few, be jokkii jiiɓaare, fii waɗugol kala ko laabaa ko yuɓɓondiri e himme.

²⁰ Kono onon, hinaa non andirdon Almasiihu on. ²¹ Bay pellet on nanii fii makko no wowlee, on jannaama fii makko ko yaadi e goonga wondo e makko on, ²² haray hidon haani bortaade jikku mon feyyuɗo on e tagudi mon hindi ndin, ɗun ko on tuuniniroowo on himmeeji faljinooji, ²³ accon ruuhuuji mon ɗin e hakkilaaji mon ɗin heyɗintinee, ²⁴ bornodon tagudi mon heyri ndi Alla tagiri mbaadi mun e nder peewal e laabal ko rimata goonga.

²⁵ Ko ɗun wadi ko yo on seedu e fenaande, mo kala e mon yo wowlan ɗimmo mun on goonga, ko fii ko en tere ɗe bandu wooturu. ²⁶ Si on aru seytinge, wota on waɗu junuubu, haray wota naange ngen mutu hidon tikki. ²⁷ Wota on jonnu Ibuliisa yolnde. ²⁸ Wujjaynoodo woo wota wuju han kadi, kono yo o gollir juude makko ɗen e nder nundal, o waɗa godɗun ko nafi, o okkora hatonjindo. ²⁹ Wota on accu kongol barminoowol woo yalta ka hunduko mon, kono wowlee konguɗi moyyinayɗi tun, addayɗi nafa, wallayɗi beya mawnugol ka nder gomɗinal, ɗun ɗi waɗay ko moyyi e hefotoobe on ben. ³⁰ Wota

^a 4:8 4.8 Zab. 68.19 ^b 4:12 4.12 «Bandu Almasiihu on» ko noone wi'ugol «moftal Almasiihu on».

on aanin Ruuhu Alla *Seniido on, on mo maandiniraadon fii ndee palaande cottudi wonkii. ³¹ Yo kala metteede e tikkere e monee e sonko e hoyre e kala bonki iwu hakkunde mon. ³² Moyyondiree, yurmondiron, yaafondiron, wano Alla yaafari on non sabu Almasiihu on.

5

Fii Hakkunde Niwre e Ndaygu

¹ Awa wonee pemboobe Alla wa faybe yidaabe, ² wuuron e nder giggol wano *Almasiihu on yidiri en non. O wattitii kanko tigi e sookeeje Alla fii wonangol en sadaka sakkaado wa angiri uurundi.

³ Wota jinaa e kala noone angal laabal maa himme maandine toode e hakkunde mon, bay dñi piiji haananaa yimbe Alla ben. ⁴ Wota haalaaji bondi maa dñi aldaa e faamu wowle, hay non si ko awmagol, dñun hinaa ko haani, kono yo Alla yette. ⁵ Ko fii, andee fota, kala jinoowo maa mo laabaa maa himmufo, e maanaa rewoowo sanamu, alaa gebal ka *laamateeri Alla e Almasiihu on.

⁶ Awa wota hay gooto daynir on haalaaji mehi, bay ko fii dñun tikkere Alla nden ardata e hoore murtube ben. ⁷ Awa wota on kafidu e mabbe gebal woo. ⁸ Hari ko on nibe, kono jooni ko on ndaygu sabu humondiral mon e Joomiraado on. Awa wuuriree wa faybe ndaygu ngun, ⁹ ko fii ndaygu ngun no funtina kala noone moyyere e peewal e goonga. ¹⁰ Awa hakkilanee e ko welata Joomiraado on kon. ¹¹ Wota on humondir e kuude meereje woo de nibe, kono feppinee fii majje. ¹² Ko fii ko ben yimbe wafata kon e gundoo no hersinii toode hay wowlugol. ¹³ Kono kala ko feepi ka ndaygu, yaltitay, ¹⁴ ko fii ndaygu ngun hentinay fow. Ko dñun wadi si no wi'aa:

«Finu, yo an daaniido,
immo e hakkunde maybe ben,
Almasiihu on ndaygay e hoore maa.»

¹⁵ Awa wattanee yiila e ngurndan mon dan, hara on wuuriraali wa komoobe ben, kono ko wa jooma-faamu'en. ¹⁶ Awa wota on accu fajuhun woo feyyira on, ko fii palaade den ko bonde. ¹⁷ Ko dñun wadi, wota on wonu faadfa-hakkilbe, kono faamee ko hondun woni faale Joomiraado on. ¹⁸ Wota on yaru haa mandilon, dñun ko boylaare, kono hebbinoree Ruuhu Allaahu on. ¹⁹ Yewtiree beyti Zabuura e jaarooje e beyti hormordi. Beytanon, jaaranon Joomiraado on ka berde mon, ²⁰ saa'i kala yetton Alla, on Baabaajo, e kala huunde e innde Iisaa Almasiihu Joomi men on.

Fii DuhiiBe e Sonnaabe mun

²¹ Doftondiree e dow teddingol Almasiihu on.

²² Onon kadi, yo sonnaabe, mo kala yo yankinano moodi mun wano yankinorani non Joomiraado on. ²³ Ko fii ko gorko woni hoore^c debbo, wano Almasiihu on woniri non hoore^d *moftal ngal, ngal-le ko bandu makko, ko kanko woni dandoowo ngal. ²⁴ Wano moftal ngal yankinorani non Almasiihu on, yo mo kala e sonnaabe ben kadi yankinoran non moodi mun e di fow.

²⁵ Onon kadi, yo duhiiBe, mo kala e mon yo yidfu sonnaajo mun on wano Almasiihu on yidiri moftal ngal non, haa o okkitiri hoore

makko fii maggal. ²⁶ O wadiri d'un fii no ngal wonira ngal Alla e hoore *labbinirgol ngal lootirgol ndiyan e daaluyee on, ²⁷ fii feɲɲinoɲgol ngal moftal darjungal e makko, hara ngal aldaa e waadere woo e puɗagol e huunde ko nandi e d'un, kono hara ko laabungal, ngal aldaa e ella. ²⁸ Wano non kadi, duhiibe ben haani yidirda sonnaabe mun ben wa balli maɓbe d'in tigi. Kala on yidufo sonnaajo mun on, haray no yiditii kapun tigi. ²⁹ Ko fii hay gooto aɲataa bandu mun ndun, kono o ɲamminay ndu, o dankoo wano Almasiihu on wadirani *moftal ngal non. ³⁰ Ko fii ko en tere bandu makko.

³¹ «Ko d'un wadi si gorko selay ben mun e yumma mun, humoo e beyngu mun, onsay kambe dido be wona gooto.»^d

³² On gundoo no mawni, kono ko hakkunde Almasiihu on e moftal mun ngal mi woni ebbindirde d'un. ³³ Ko heddi kon, yo mo kala e mon yidir sonnaajo mun on wa hoore mun, awa kadi yo sonnaajo on teddin moodi mun.

6

Fii Faybe e Mawbe mun

¹ Onon kadi faybe, doftee mawbe mon ben sabu Joomiraado on, ko fii d'un ko ko feewi. ² Ko fii «Teddin yumma maa e ben maa»,^e ko yamiroore aranere nden non wondude e fodaari, ³ fii no ontigi malira, o heɓa duubi buy ka hoore leydi.

⁴ Onon kadi non, yo baabiraabe, wota on mettin berde faybe mon ben, kono ne'iree be waajagol be, eltira laawol Joomiraado on.

Fii Jiyaado e Jeydo d'un

⁵ Onon kadi, yo jiyaabe, doftee jeybe on jeyal adunayankewal ben e nder kulol e teddungal, e hoore bernde laabunde, wano doftordon *Almasiihu on non. ⁶ Dun non, hara hinaa e gite maɓbe tun, maa wano welirta yimbe ben non, kono wa kurkaadi Almasiihu on, wadiroobe faale Alla on berde mun den fow. ⁷ Golliranon be anniye moyyo wa si tawii ko Joomiraado on wondon gollande, hara hinaa yimbe ben, ⁸ e hoore andugol, kala jiyaado maa dimo, Joomiraado on yoboyay mo embere moyyi di o wadi d'in.

⁹ Onon non kadi, yo rimbe, wadiree wano non e telen-ma jiyaabe mon ben, reenodon e kambugol, e nder andugol wonde Jeydo be on e Jeydo on on no ka kammu, awa kadi yeeso makko gidaale alaa.

Fii Bornagol Aalaaji Iwruɗi ka Alla

¹⁰ Ka rawnoode, awa dolnoree Joomiraado on e bawgal makko tiidungal ngal. ¹¹ Bornodon aalaaji Alla d'in fow, fii no waawiron catorde dartoo pehe Ibuliisa den. ¹² Tippiro men ngon wonaa hakkunde men e bandu e yiyan woni, kono ko hakkunde men e laamuuji d'in e mbawdiiji d'in e laamuuji oo aduna wondo e nder nibe e mbawdiiji ruuhuuyankeeji bondi d'in ka kammuuli. ¹³ Ko d'un wadi si mi wi'ay on: yettee aalaaji Alla d'in fow, fii no waawiron dardorde tuma ɲalaande bone nden aroyi woo, e fii no waawiron darorde tabita ɓawto wadugol fow.

¹⁴ Awa daree catodon. Yo goonga on wonu dattol keeci mon d'in, peewal ngal wona dolokke mon hiwitorɗo on. ¹⁵ Yo pade mon

^d 5:31 5.31 Fuf. 2.24 ^e 6:2 6.2 Egg. 20.12

den wonu hebulaare iwrunde e Kibaaru Moyyo yedfoowo buttu on. ¹⁶ E nder kala huunde, jogoree gomɗinal ngal wa hiwitorgo, ngo waawoton ɗanninirde ndagaaje yiite Ibuliisa ɗen fow. ¹⁷ Hippoɗon kadi kunnawal kisiyee ngal, jogoɗon kaafa Ruuhu on, kan-le ko daaluyee Alla on. ¹⁸ Saa'i kala toroɗon wano Ruuhu Allaahu on woni ardorde on non e kala noone torndeeji, landoɗon ballal Alla, findinon hakkillaaji mon ɗin fii ɗun, duumoɗon e ɗun fota, toranoɗon yimbe Alla ben fow.

¹⁹ Toranoɗon mi min kadi, fii, nde mi udditi hunduko an kon woo, yo mi yede konguɗi fii yottingol gundoo Kibaaru Moyyo on e nder cuucal. ²⁰ Ko fii on Kibaaru Moyyo mi wonani nulaaɗo e nder jolokooje. Toranoɗon mi kadi no mi yewtira pellital, wano haaniranimmi non.

Fii Salminaango ngon ka Rawnorde

²¹ Tikiiki, oo musidɗo men yidaaɗo, kurkaadu holniindu e nder golle Joomiraaɗo on, o humpitoyay on no mi fewndori e ko mi woni wafude kon. ²² Ko wafɗi si mi immiini mo haa e mon, ko fii no andiron no men fewndori, e fii yo o buttin berde mon ɗen.

²³ Yo buttu e giggol yede musibbe ben, wondude e gomɗinal, immorde e Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi on. ²⁴ Yo moyyere wonan kala yidirdo Iisaa Almasiihu Joomi men on, giggol ngol bontataa.

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE FILIPII BEN

¹ Immorde e an min Puulusa e Timotee, menen d̄ii kurkaadi Iisaa Almasiihu on, haa e yimbe Alla humondirbe e Iisaa Almasiihu on fow ka saare Filipii, e ardotoobe *moftal ngal e wallitotoobe ngal ben.

² Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Du'orani be Filipii ben

³ Mido jarnude Alla an on saa'i kala nde mi anditi fii mon. ⁴ Saa'i kala nde mi torantoo on on fow, ko e nder weltaare mi tororta, ⁵ sabu ko kafidudon e amen fii Kibaaru Moyyo Iisaa Almasiihu on kon, gila jande mi hewti ka mon haa hande. ⁶ Mido felliti, Alla, on Fud̄diido kuugal moyyal e mon, jokkay timmingol dun haa jande ardu Iisaa Almasiihu on.

⁷ No haani ka mi miijorana on nii, ko fii mido wadi on ka bernde an. Ko fii on fow ko on kafidube e an sulfu Alla on, woni e nder ko mi sokaa kon, woni ko mi darantoo Kibaaru Moyyo on kon, mi haqinqina mo. ⁸ Ko fii Alla no seeditanoo mi wonde mido yidi on on fow wano Iisaa Almasiihu on yidiri on non.

⁹ Ko mi torantoo on, ko yo giggol mon ngol burtu beydaade, e nder gandal e faamangol ko woni woo. ¹⁰ Dun, on waaway taskaade, anda ko furi moyyude kon, fii no laatoron be bernde laabunde e be felnaaki jande ardu *Almasiihu on, ¹¹ heewube kuude feewude iwruude e Iisaa Almasiihu on fii mangu e mantoore Alla.

Fii no Sokeede Puulusa nden Bantiri fii Kibaaru Moyyo on

¹² Mi faalaa yo on andu, yo musibbe an, ko hebunoo mi kon wallii fii no Kibaaru Moyyo on bantora. ¹³ Ko dun wadi, gila e bee suufaabe lando on, haa nabani hen fow, bangii wonde ko fii Almasiihu on mi sokiraa. ¹⁴ E nder ko mi sokaa kon, burbe ben e musibbe ben burtii hoolaade Joomiraado on, be beydi suusude fii fejningol daaluyee Alla on e baawo kulol.

¹⁵ Ko goonga, wobbe ben no waajorde fii Almasiihu on nawliigu e monee, kono wobbe ben ko e hoore anniyee moyyo woni wadirde dun. ¹⁶ Ben non no wadirde dun giggol, e hoore andugol wonde mi wadaama haqinqinoowo Kibaaru Moyyo on. ¹⁷ E hin-le, ben wonbe banginirde fii Almasiihu on haasidi, anniyeeji mabbe din hinaa laabudi, hibe miiiii beyditude satteende e hoore ko mi sokaa kon.

¹⁸ No wa'i woo ko seeda hitti. Woni ko e anniyeeji moyyi maa si ko e anniyeeji bondi, min mi weltike, mi weltoto kadi, bay fii Almasiihu on waajaama. ¹⁹ Ko fii mido andi, dun wontanay lan kisiyee sabu torndeeji mon Alla din e ballal Ruuhu Iisaa Almasiihu on. ²⁰ Faale an tiidudo on e tama'u an on ko ko tawi kon mi hersirtaa hay huunde, kono gila doo haa poomaa, mi geray no Iisaa Almasiihu on mawniniree e an min e nder hoolaare tiidunde, woni non ko e nder ngurndan an dan, woni ko e nder maybe an nden. ²¹ Ko fii min, ko Almasiihu on woni ngurndan an dan, maybe nden ko tono e an. ²² Kono si mido wuuri e oo aduna, dun mi waaway gollude golle nafooje. Ko hondun

mi haani subaade? Mi andaa! ²³ Ko fii mido pooŋdeede e cende den dīdīi non. Mido mari faale yahugol tawtoya Almasiihu on, ko dūn buri moyyude. ²⁴ Kono ko si mido wuuri buri wondande on e nafa. ²⁵ Ko fii mido andi, mido felliti mi luttay, mi wona moggo mon on fow, fii bantal mon ngal, e fii weltaare mon nden ka nder gomdinal. ²⁶ Dūn, haray mantoore mon nden e fee Iisaa Almasiihu on beydoto sabu an nde mi yiltitoyii ka mon. ²⁷ Ko woni tun, woniree e noone no haanirani Kibaaru Moyyo Almasiihu on. Woni mi aru yi'ugol on, woni mi araali, yo mi nanu tun no wowlee fii mon wonde hidon tabiti e miijo wooto, tippiranon gomdinal Kibaaru Moyyo on e nder anniyee gooto, ²⁸ hara on jabaali hulfinireede huunde immorde e aybe ben. Dūn wonanay be maande halkagol maŋbe ngol, kono onon dūn wonana on maande kisiyee mon on, dūn ko immorde e Alla. ²⁹ Ko onon yedaa moyyere sabu Almasiihu on, hinaa non gomdingol mo tun, kono ko tampangol mo kadi. ³⁰ Jooni on wakkilike tippiro ngo mi woni e mun ngon, ngon tippiro ngo yi'unodon mido tippiree, e ngon ngo wondon nanude mido tippiree haa jooni.

2

Fii Nembangol Iisaa e nder Yankinaare makko nden

¹ Nde tawnoo on hebii wakkilineede sabu Iisaa Almasiihu on, e dankeede e nder giggol, e mbeldigal, e yurmeende, e jokkere endan e nder Ruuhu Allaahu on, ² timminiree weltaare an nden hebugol miijo wooto, e nder giggol gootol e fondo wooto e anniyee gooto. ³ Wota on warru huunde haasidi maa manti mehi, kono e nder yankinaare jogoron heddiibe ben wa furbe on. ⁴ Doo e yo mo kala e mon wattan yiila e fii ko nafata dūn kon, wattanee yiila e ko nafata beya kon kadi. ⁵ Wadon e mon miijo wonnoongo e Iisaa Almasiihu on ngon:

⁶ Dūn ko on mo mbaadi mun woni ndi Alla,
kono o habbītaaki fotugol e Alla,

⁷ kono o tippini hoore makko,
o yetti mbaadi maccudo
e hoore nandintinagol e nedfanke.
Bawto tawdegol e noone nedfanke,

⁸ o jippini hoore makko,
o doftii haa e mayde,
hay maayugol e *leggal altindiraangal.

⁹ Ko dūn wadi si Alla towni mo
ka buri toowude ton,
o yedi mo innde burnde mawnude inde den fow,

¹⁰ fii kala ko tagaa
ko woni ka kammuuli e ka hoore leydi e ka nder leydi
yo jicco e innde Iisaa,

¹¹ e yo kala denngal qirrito
wonde Iisaa Almasiihu on ko Joomiraado
ka mangu Alla Baabaajo on.

Fii Wa'ugol wa Koode

¹² Jooni non, yo yiibe an, nde tawnoo hidon duumi e doftaare, golliree kisiyee mon on e nder kulol e teddungal, hara hinaa e yeeso an

tun, kono yo burtu e baawo an. ¹³ Ko fii ko Alla woni waɗude e mon faale on e huuwingol on ko yaadi e ebboore makko moyyere nden.

¹⁴ Waɗiree fow e baawo dukugol e yeddondiro, ¹⁵ fii no laatoron laabuɓe ɓe felnaaki, e no woniron fayɓe Alla ɓe felnaaki e hakkunde nguu jamaanu bonngu boyliingu, ngu jalbirdon e hakkunde mun wa koode e oo aduna, ¹⁶ jogiiɓe daaluyee ngurndan ɗan. Dun, on wonanoyay lan ɓe mi mantorta jande ardu *Almasiihu on, ɗun haray wonanii lan seede ko mi jindi kon e ko mi tampi kon wonaali meere.

¹⁷ Hay si tawii mi wonay sadaka hibbanteedo Joomiraado on fii timmingol sadaka mon on e kurkagol mon ngol immorde e gomɗinal mon ngal, haray mido weltii, mido weltodi kadi e mon on fow. ¹⁸ Onon kadi weltoree wano non, weltodon e an!

Fii Timotee e Epafuuditu

¹⁹ Mido tanyinori Iisaa Joomi on nelugol Timotee haa e mon ko neebaa, fii no mi wakkilora min tigi sabu ɗin kibaaruuji ɗi mi hebirta on. ²⁰ Ko fii hay gooto aaniranaa on wa an si hinaa kanko Timotee. ²¹ Ko fii fow ko nafa mun on woni ɗaɓɓude, hinaa nafa wondo e Iisaa Almasiihu on. ²² Kono hidon andi ko honno Timotee ɓanginiri fii mun, e no men gollidiri fii Kibaaru Moyyo on, wa paykun wonkun moggo ben mun. ²³ Awa, mido tanyinii nelugol mo haa e mon, nde mi humpitii ko laabi fii ko heɓoytammi kon woo. ²⁴ Awa kadi mido hoolori Joomiraado on, wonde min tigi mi yahay ko neebaa.

²⁵ Mido tanyinii no moyyi ka mi nelta e mon oo musidɗo an, wondidɗo an e golle e tippiro, wi'eteedo Epafuuditu, mo nelunodon e an, jonnordon piiji ɗi mi handi. ²⁶ Himo wulɗaa on fota, on fow, awa kadi himo aani fota fii ko humpitidon fii nawnaare makko nden kon. ²⁷ Ko goonga, o nawnuno haa moggo mayde, kono Alla yurmaa mo, hinaa kanko tun non o yurmaa, kono min men, fii wota mi heɓu sokola e hoore sokola. ²⁸ Awa mi neltanii on mo e hoore hawjere tiidunde fii yo on welto yi'ugol mo, e no min kadi sokola an on ɗuytora. ²⁹ Jabbee mo e innde Joomiraado on, wondude e weltaare timmunde, teddinon kadi sifa ɓen yimɓe. ³⁰ Ko fii, ko sabu golle Almasiihu on o eppirnoo mayde, fewndo o weebitunoo ngurndan makko ɗan, fii gollangol lan golle ɗe onon tigi on waawaano.

3

Fii Peewal Haqiiqawal ngal

¹ Ka rawnoode, yo musibbe an, weltoree Joomiraado on. Ko fii tampintaa lan ka mi fillitoo windangol on, ko fii ɗun ko ko dandata on. ² Awa reenee e dawaadi ɗin, reenodon e golloobe bonɓe ɓen, reenodon e barajeliibe ɓen.^a ³ Ko fii, sunninaabe tigi-tigiibe ɓen ko enen, enen ɓee rewiroobe Alla Ruuhu makko on, enen ɓee mantorɓe Iisaa Almasiihu on, enen ɓee ɓe hooloraa bandu mun. ⁴ E hin-le min kadi, mido waawunoo fawude hoolaare an nden e bandu an ndun.

Si tawii godɗo no sikka no waawi fawude hoolaare mun nden e bandu mun, min kadi mido waawi ko ɓuri ɗun. ⁵ Ko fii mi sunninano ka palaande jeetataɓere. Ko mi jibinannde *Isra'iila ka bolondaa *Buniyamiinu, yiyyan *Aabirayanke tigi. Fii telen-ma ka teddingol

^a 3:2 3.2 Ben «barajeliibe» ko jannoobe wondema ko sunninelog kisiyee heɓorta.

Sariya Muusaa on, mido tawdanoo e *Fariisiyaabe ben. ⁶ Hakkee ko mi himmunoo, mi cukkotonoo gomdɪnɓe Iisaa ben, e ley yamiroore Sariya on, tawi mi felnaaki.

⁷ Kono ko wonannoo mi tonoo kon, mi jogori d'un wa meere sabu *Almasiihu on. ⁸ Awa kadi mi jogorii fow wa meere e nder ebbindirgol d'un e gandal mawngal fii Iisaa Almasiihu on, on Joomi an. Ko sabu makko mi tertori piiji d'in fow, mi jogori di fow wa tuude, fii no mi hebira Almasiihu on, ⁹ e no mi humondirira e makko. Hinaa sabu kuude an d'en maa sabu doftagol Sariya Muusaa on wadi si ko mi feewudo, kono ko sabu gomdingol Almasiihu on wadi si ko mi feewudo, d'un ko ngal peewal iwrungal ka Alla, sabu gomdinal. ¹⁰ Faandaare an nden ko andugol mo kanko Almasiihu on, anda bawgal immintineede makko nden, mi hawtida e makko tampereje makko d'in, mi wa'a wa makko ka mayde makko, ¹¹ e dow tama'u immintineede e hakkunde maybe ben.

Fii Wakkilanagol Timmoode nden

¹² Hinaa fii mi hebii ko mi faandani kon, maa mi hewtii ka timmoode, kono mido jokki jaarugol yeeso fii no mi hendoroya kon ko Iisaa Almasiihu noddirimmi fii mun. ¹³ Min tigi non, yo musibbe an, mi tanyinaaki wonde mi hendike d'un taho. Kono mido wadi huunde wootere: yejjitugol fii ko feyyi kon, poodanoo ko woni yeeso kon. ¹⁴ Mido dogande timmoode nden, fii no mi hebira njoddi ndi Alla noddiri en fii mun ka kammu ndin rewruude e Iisaa Almasiihu on.

¹⁵ Enen mokobaabe e gomdinal ben fow, heben sifa ngoo miijo. Si tawii non e tobbe goo hidon mari miijooji luutondirdi e dundoo, haray Alla banginanay on fii nden tobbere don. ¹⁶ Ko woni tun, bay en ardii haa doo, yaaden yaadu wooturu.

¹⁷ Wonee jemboobe lan, yo musibbe. Yetton misal e ben wuurirbe wano men wuuriri non. ¹⁸ No woodi duuduube wonirbe ngayngu *leggal altindiraangal Almasiihu on ngal. Mi wowlanii on d'un soono woo. Jooni kadi, mido wowlude d'un e hoore mido wulla. ¹⁹ Sakkitoode mabbe nden ko halkagol, ko deedi mabbe d'in woni alla mabbe on, hibe wadi darja mabbe on ka hersinta be, awa kadi ko fii piiji oo aduna tun be miijotoo. ²⁰ Enen, ko en jeyaaabe ka aljanna ka Dandoowo mo habbord'en hawjere on iwata ton, d'un ko Iisaa Almasiihu Joomi on, ²¹ on wayliroyoowo balli men lo'udi d'in bawgal makko waawayngal yankingol kala huunde e ley makko ngal, o nandintina di e bandu makko darjundu ndun.

4

¹ Ko d'un wadi, yo musibbe an yidfaabe, be mi wulfaa fota, onon be tawata ko weltaare an e *meetelol an, tabitiree nii, jiihon e Joomiraado on, yo yibbe an.

Fii Yamirooje e Wakkiland'e

² Mi torike Afuudiyata e Sinitiiki, mi jeeji, yo be wadu sabu Joomiraado on be nantondira. ³ An men, yo mo mi gollidata, sella-findeejo, mi torike ma wallitagol bee rewbe wallube lan tippirde fii yottingol Kibaaru Moyyo on, wondude e Akilimandu e beya be mi gollidata fow, be tawata inde mun no windii ka deftere ngurndan.

⁴ Weltee saa'i woo e nder humondiral mon e Joomiraado on, mido fillitaade kadi, weltee! ⁵ Yo yimbe ben fow andu newaare mon nden, ko fii Joomiraado on ko Badiido. ⁶ Wota on aanu huunde, kono e kala huunde weebitirane Alla faaleeji mon din toragol mo, landoo mo ballal, weltanoo mo. ⁷ Dun, buttu ngu Alla yedata, feyyitungu kala faamu ngun, hiway berde mon den e miijooji mon din e nder humondiral mon e Iisaa Almasiihu on.

⁸ Ko heddi kon, yo musibbe an, kala ko tawata ko goonga, kala ko wondi e teddungal, kala ko feewi, kala ko laabi, kala ko labaa, kala ko handi e kuljeede, kala ko furi moyyude, e kala ko handi e mantoore, yo dun wonan miijo mon ngon keyee. ⁹ Awa, ko andirdon mi kon, e ko hebirdon mi kon, e ko nanudon mido wowla kon, e ko yi'udon mido wada kon, wadee dun. Dun, Alla Jom buttu on wonday e mon.

Fii no Puulusa Weltorani be Filipii ben

¹⁰ Mido weltanii Joomiraado on fota, sabu ko wurnitudon nafa mon fii an kon. Hari hidon wondi e on nafa, kono hari feere nden no njakkiri on. ¹¹ Wonaa fii mido njakkiraa wadi si mi wowli dun, ko fii mi ekkitike yondinorgol no mi fewndori non. ¹² Mido waawi wuurude e nder billaare, wano tawiri non kadi mido waawi wuurude e nder maral. E di fow e hen fow mi ekkitike gundoo weltagol, woni e nder haarandee maa e heege, woni e nder maral maa e njakkireede. ¹³ Mi waawii fow sabu on Tiidindo lan. ¹⁴ Kono on wadii ko moyyi tawdegol mon e tampereiji an din.

¹⁵ Onon be Filipii ben tigi hidon andi, ka fudfoode waajagol an fii Kibaaru Moyyo on ka mon, bay mi iwii Masedonii, hay *moftal gootal wallindiraali e an ka banje jonnugol e hendagol si wonaa ngal mon ngal. ¹⁶ Ko fii, fewndo mi wonnoo ka saare Tesalonii, on neldanno furi nde wootere ko mi handi e mun. ¹⁷ Hinaa fii ko dokkal mi wonnoo dabbaade, kono ko mi woni dabbaade ko yo tono golle mon den beydo. ¹⁸ Mi hendike ko neldudon mi kon e juude Epafruuditu. Jooni mi hebii ko mi handi e mun kon haa feyyitii. Dokkal mon ngal no wa'i wa angiri ndi urngol moyyol, wa sadaka mo Alla jabi, hara ko waalaniido mo. ¹⁹ Immorde e ngalu e darja Alla an on sabu Iisaa Almasiihu on, o okkay on kala ko handudon. ²⁰ Yo mangural wonan Alla, Baaba men, haa poomaa. Aamiina!

Salminaango fii Waynitagol

²¹ Salminanee lan kala aaden Alla humondirdo e Iisaa Almasiihu on. Musibbe be mi wondi ben salminii on. ²² Yimbe Alla ben fow salminii on, tentinii bee jeyaabe e nduu suudu oo lando mawdo Roomu on. ²³ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi on wonu e berde mon.

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE KOLOOSI 'BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, wondude e oo musidfo men wi'eteedo Timotee, ² haa e mon onon, bee musibbe amen humondirbe e *Almasiihu on, gomdinbe wonbe Koloosi, sella-findeebe. Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men.

Fii no Puulusa Jarniri Alla

³ Meden duumi e jarnugol Alla, on Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, e nder ko men torantoo on kon. ⁴ Ko fii men nanii fii ko gomdindon Iisaa Almasiihu on kon no wowlee, e giggol ngol yidufon yimbe Alla ben fow ngol, ⁵ sabu tama'u mo maranadon on ka kammu, on mo daaluyee goongaajo on andinnoo on fii mun, fun ko Kibaaru Moyyo ⁶ hewtudo ka mon on. Ko wano o woni wadirde batte, o laya e aduna on fow non, ko wano non o woni wadirde batte e hakkunde mon gila jande nanufon andufon moyyere Alla nden e nder goonga on, ⁷ bawto Epafaraasi, oo gido amen e gollidoowo e amen, hewtinde on dui janndeeji. Himo wonani on golloowo sella-findeejo e telenma Almasiihu on, ⁸ awa kadi o banginani men fii giggol ngol Ruuhu Allaahu on wadi e mon ngol. ⁹ Ko fun wadi, menen kadi, gila jande men humpitii fun, meden duumii e toranagol on Alla, e toragol yo on hebbine gandal fii faale makko on, wondude e kala faamu e hakkil iwrufun e Ruuhu Allaahu on, ¹⁰ fii no wuuron noone no hawrirani Joomiraado on, e no welira mo e kala noone, ngurndan mon fan rima kala noone kuude moyye, beydofon e andugol Alla, ¹¹ bawgal mangu makko ngun tiidina on e kala huunde, fii no woniron nanniibe e mupniibe, ¹² e hoore hidon jarnira Baabaajo on weltaare, on Wawnudo on hebugol gebal ka ndondi ndi o marani gomdinbe ben ka laamateeri ndaygu, ¹³ on Jattindo en mbawdi nibe den,^a o addii en ka laamateeri Bidfo makko yidaado on, ¹⁴ on mo hebirden cottudi wonkii e yaafuyee junuubaaji.

Fii Bural Iisaa ngal

¹⁵ Ko on Bidfo woni mbaadi Alla mo yi'otaako on, ko kanko woni afo e hoore kala ko tagaa. ¹⁶ Ko fii ko e makko kala huunde tagiraa ka kammu e ka hoore leydi, ko yi'otoo e ko yi'otaako, fun ko julle laamu e laamuuji e hooreyaagal e bawde, fow ko e makko tagiraa, e fii makko kadi tagiraa. ¹⁷ Ko kanko adii kala huunde, e kala huunde ko e makko woniri. ¹⁸ Ko kanko woni hoore bandu ndun, fun ko *moftal ngal. Ko kanko woni Fudfoode nden, e adaado immintineede e hakkunde maybe ben, fii no o wonira Arano e di fow. ¹⁹ Ko fii welii Alla ka ko woni e Alla kon fow wona e Almasiihu on, ²⁰ e moyyintinirgol fow e makko kanko tigi, ko woni ka hoore leydi kon e ko woni ka kammu kon, e nder wadugol buttu rewruude e yiiyan makko hibbaadan fan ka hoore *leggal makko altindiraangal.

^a 1:13 1.13 «Mbawdi nibe den» fun ko doole bone on.

²¹ Onon kadi, bee wod'fitinoobe Alla e aybe makko sabu miijooji mon dɛn e kuude mon bonde dɛn, ²² jooni non ko mayde bandu makko ndun o moyyintiniri hakkunde mon e makko, fii no laatoron yeeso makko kanko Alla laabube, be aldaa e ella e be felnaaki, ²³ kono non, ko si tawii hidon duumii e gomɛinal ngal, hidon tabintinaa, niibinaa e maggal, hara on wod'fitaaki tama'u mo hebirɛon Kibaaru Moyyo mo nanudon on. On Kibaaru feppinanaado kala tagaado ka ley kammu, ko on min Puulusa mi wonti kurkaadu mun.

Fii no Puulusa Yangorani Moftal ngal

²⁴ Jooni mido weltii e nder tampereji an dɛn fii mon. Ko fii, e an min, mi timminirii bandu an ndun ko ɲakkunoo e tampereji Almasiihu on, fii bandu makko ndun, ndun-le ko moftal ngal. ²⁵ Ko ngal moftal mi wonani kurkaadu, wano Alla nelirimmi non fii feppinangol on daaluyee makko on e ko woni e mun kon fow, ²⁶ dɛn ko on gundoo neebunoodo suudaade e nder jamaanuui dɛn fow, kono jooni o feppinanaama laabube makko ben, ²⁷ ben be Alla faalaa andinde ko hondun woni ngalu mangu on gundoo e hakkunde leyyi dɛn fow. Ko woni on gundoo: Almasiihu on no e mon, ko dɛn woni tama'u mangu ngun. ²⁸ Ko on men woni feppinde fii mun e nder hajagol, janna kala neddo e dow faamu timmungu, fii no kala neddo laatora mokobaa e nder humondiral e Almasiihu on. ²⁹ Ko dɛn mi woni gollande, e nder tippirgol e doole makko wonde gollude e an no tiidiri dɛn.

2

¹ Awa, mi faalaa yo on andu ko tippiro hongo mi rondii fii mon, onon e bee be Laa'udiisa e be yi'aali lan haa hande ben. ² Dun ko fii no berde maɓbe dɛn wakkilora, e no be tamondirira e nder giggol, be heba kala ko woni e pellital heewungal iwrungal e faamu, fii andugol gundoo Alla on, dɛn ko *Almasiihu on tigi, ³ on mo ngaluuji faamu ngun e gandal ngal fow suudii e mun. ⁴ Ko mi wi'iri dɛn, ko fii wota hay gooto faljinir on yewtereeji weldi. ⁵ Ko fii, si tawii mi tawdaaka e mon e bandu, kono haray mido wondi e mon ka bernde, mido weltori yi'ugol nanondiral yaadungal wongal hakkunde mon ngal, e tiideendi gomɛinal mon ngal e telen-ma Almasiihu on.

Fii Hebirgol Almasiihu on Ngurndan Heewudan

⁶ Nde tawnoo on jabii Iisaa Almasiihu on wona Joomi mon, awa duumee e humagol e makko. ⁷ Iree dadi mon dɛn e didoodi mon ndin e makko, tabiton e nder gomɛinal ngal wano janniraɛon non, wonon heewube jarnugol.

⁸ Reenee, wota hay gooto e mon hiile, nangiree faamu nedɛanke e ɛayni meereji immorde e aadaaji nedɛanke e mbawdiiji adunayan-keeji, di tawata wonaa e Almasiihu on iwri. ⁹ Ko fii allankaaku Alla ngun fow no e nedɛankaaku Almasiihu on, ¹⁰ awa kadi on wonii timmube e kala huunde e nder yuɓɓondiral mon e makko, dɛn ko on Wondo yeesoojo kala laamu e kala bawgal. ¹¹ Ko e nder humondiral mon e makko kadi sunniniraɛon *sunninannde nde wadiraaka juude nedɛanke, kono hara ko sunninannde nde Almasiihu on wadi nden, dɛn ko boorugol bandu junuubankeeru ndun. ¹² On surridaama e makko, e nder *looteede maande kisiyee, on immintinidaama e

makko sabu ko gomɗindon bawgal Alla ngal kon, on Immintindo mo e hakkunde maybe ben. ¹³ Onon, be tawata maayiino sabu bonnereeeji mon e sabu angal sunningol mon, kanko Alla o wurnitidii on e Almasiihu on. O yaafanike en bonnereeeji men ɗin fow. ¹⁴ O montii derol pamaale windanoongol e hoore men ngol, ngol ngol tawata yamirooje mun no ɗannani en, o ittiri ngol fempugol ngol ka *leggal altindiraangal. ¹⁵ O boorii laamuuji ɗin e bawɗe ɗen, o weebitii ɗe e kene e yeeso fow e nder foolirgol ɗe leggal altindiraangal ngal.

¹⁶ Awa ko ɗun wadi, wota gooto jaawu on fii ko jaamoton kon e ko yaroton kon, maa fii juldeere, maa lewru heyru, maa jalaade fowteteede e mun ɗen. ¹⁷ Dun fow ko ɗowdi piiji aroyayɗi ɗin, kono haqiiqa on ko ɗi Almasiihu on ɗin. ¹⁸ Wota on jaɓu ben yimbe yidube yankinorde tampingol bandu ndun e rewugol malaa'ika hippoo on mbuupaari mon ndin. Sifa ben yimbe ko hoolorbe koyɗi mun. Hibe hebbinora mawnintinaare nde alaa nafa, immorde e miijooji nedɗanke, ¹⁹ edii be humaade e Hooreejo on, on mo bandu ndun fow jogondiriri sabu mun, fottiri jokke ɗen e ɗaɗi ɗin, mawni no Alla yidiri non.

Fii Wuurugol e nder Humondiral e Almasiihu on

²⁰ Nde tawnoo on maayidiino e Almasiihu on, on sertii e ɗii mbawɗiiji adunyankeeji, ko hondun jabanton be fawa on ɗii aadaaji, wa si tawii hidon wuurani aduna, ²¹ ɗun ko «wota a meemu ɗundoo!», «wota a mettu ɗundaa!», «wota a foppo ɗuntoo!» ²² ɗii aadaaji fow si huutoraama ko ɗi bontayɗi, bay ko ɗi yamirooje e janndeeji nedɗanke. ²³ Pellet, ko goonga, ɗin aadaaji no nandi e faamu, bay hidɗi catii e dewal anniyaangal immorde e nedɗanke, e yankinaare e yangugol bandu, kono ɗi alanaa nedɗanke no o wawtora hoore makko.

3

Fii Booragol Kuude Bonde ɗen, Bornoo Kuude Moyye ɗen

¹ Bay non on wurnitidaama e *Almasiihu on, haray ɗabbee piiji wondɗi ka dow ɗin, ka Almasiihu on joodori ka sengo jaamo Alla ton. ² Miijee fii ko woni ka dow kon, hara hinaa fii ko woni ka hoore leydi kon. ³ Ko fii on maayii, ngurndan mon ɗan no suudii e Almasiihu on ka Alla. ⁴ Awa, nde Almasiihu on, ɗun ko ngurndan mon ɗan, feepiti, haray on feepiday e makko ka mangural.

⁵ Awa waree piiji adunyankeeji wondɗi e mon ɗin, ɗun ko wano: jinaa e angal laabal e himmeeji e faaleeji bondi e miile, (ko fii miile ko rewugol sanamu). ⁶ Ko ɗun addata tikkere Alla nden e hoore murtube ben. ⁷ Ko nii wuurinodon oya tuma, wa fewndo junuubu ardinoo ngurndan mon ɗan. ⁸ Kono jooni non, onon kadi bugitee ɗun fow: ɗun ko tikkere nden e monee on e hunyeendi ndin e hoyre nden e haalaaji bondi yaltaynoodi e kundule mon ɗin. ⁹ Wota on fenindiran, onon bee bortiiɓe tagu hinngu ngun e kuude mun, ¹⁰ bornii tagu hesu heyɗintinaangu e noone mbaadi on Tagudo ngu, fii no waawiron mo andude haa timma. ¹¹ Don alaa *Gereekiyanteejo maa *Yahuudiyankeejo, maa sunninaaɗo maa mo sunninaaka, maa lejol ngol fina a maa lejol kaana-jikkuwol, maa maccudo maa dimo, kono ko Almasiihu on woni fow, woni e fow.

¹² Bay ko on subaaɓe Alla, laaɓuɓe, e yidɓaɓe makko, ɓornee yurmeende tiidunde e moyyuki e yankinaare e newaare e yondinaare. ¹³ Muɗɗondiraneɓe, yaafondiron si tawii godɗo no mari ko wullitoo e hoore oya. Wano Almasiihu on yaaforani on non, onon kadi waɗiree wano non. ¹⁴ Kono, e hoore dundoo fow, ɓornee giggol, sabu ko ngol yubbindirta haa timma. ¹⁵ Yo buttu Almasiihu ngu noddiraɗon fii wonugol bandu wooturu ngun ardo ɓerde mon den. Wonee anditanoobe. ¹⁶ Yo kongol Almasiihu on hebbin ɓerde mon den. Jannindiree, hajondiron e dow faamu fow e nder ko beytiranton Alla beyti Zabuura e jaarooje e beyti hormordɗi, yettiron Alla beytirangol mo ɓerde mon den fow. ¹⁷ Kala ko waɗoton, e kongol maa e kuugal, waɗee fow e innde lisaa Joomi on, e jarnirgol mo Alla Baabaajo on.

Fii no Beynguure Almasiiyaabe Haani Wonirde

¹⁸ Rewɓe, mo kala e mon, yo yankinano moodi mun, wano hawrirani Joomiraado on non. ¹⁹ Onon kadi worɓe, mo kala e mon yo yidu beyngu mun, hara on hunyanaali ɓe.

²⁰ Onon kadi fayɓe, doftee mawɓe mon ben e ɗi fow, ko fii ɗun no wela Joomiraado on. ²¹ Onon kadi baabiraabe, wota on mettin ɓerde fayɓe mon ben, fii wota ɓerde maɓɓe maayu.

²² Onon kadi yo jiyaaɓe, doftee jeyɓe on jeyal adunayankewal ben e ɗi fow, hara hinaa non e gite maɓɓe tun, wa si tawii on ɗaɓɓay woni no yimɓe ben yidira on, kono hara ko ɓernde laaɓunde e nder kulol Joomiraado on. ²³ Kala ko waɗoton, waɗiree ɗun ittiri wonkii mon kin fow, wa si tawii ko Joomiraado on wondon waɗande, hara hinaa yimɓe ɓen, ²⁴ e hoore andugol mon on hebiray Joomiraado on ndondi wa ngeenaari. Ko Almasiihu Joomi on wondon kurkanaade. ²⁵ Ko fii kala on waɗuɗo ko boni, o hettay njoddi bonnere makko nden, awa kadi gidɓaale alaa ton.

4

¹ Onon kadi yo jeyɓe, jogoree jiyaaɓe mon ben no feewiri e no nundiri, e hoore andugol wonde onon kadi hidon mari Jeyɗo on ka kammu.

Fii Waajuuji Puulusa Goo

² Duumeɓe e toragol Alla, hakkilanon e ɗun e dow yettugol mo. ³ Toranodon men kadi, fii yo Alla udditan konguɗi amen ɗin dambugal fii no men waawira feɗɗinirde goonga lugguɗo *Almasiihu on, on goonga mo mi jolkaa fii mun, ⁴ e no mi yewtira fii on goonga no laaɓiri, wano haaniranimmi non. ⁵ E telen-ma ɓe gomɗinaa ben, wondiree faamu, hara on accaali fajuhun woo feyyira on. ⁶ Yo taw soono woo konguɗi mon ɗin ko weldi, hara hidɗi weliri wa landan, fii no andiron ko honno jaaborton mo kala.

Fii Rawnoode nden e Salminaango ngon

⁷ Tikiiki, oo musidɗo an yidɓaado, golloowo holniido mo mi kurko-data fii golle Joomiraado on, o andinoyay on fow fii no mi fewndori. ⁸ Ko wadi si mi immi mo haa e mon, ko fii no andiron no men fewndori, e fii yo o wakkilin ɓerde mon den. ⁹ Mi immindinani on mo e oo musidɗo yidɓaado sella-findeejo wi'eteɗo Onesiiima, on ko mo mon. Be andinoyay on ko woni feyyude gaa kon fow.

¹⁰ Oo wondid'fo an e joge wi'eteedo Aristarke salminii on, wondude e Markuusa, oo dendiraawo Barnabaasi, on mo tindinanadon fii mun. Si o hewtoyii ka mon, wernee mo moyya. ¹¹ Iisaa jammaado Yustuusa kadi salminii on. E nder lepol *Yahuuda ngol, ko bee doo tun woni gollidude e an fii *laamateeri Alla ndin, be woni wakkilinbe lan. ¹² Oo kurkaadu Iisaa Almasiihu on wi'eteedo Epafaraasi salminii on, on ko mo mon. Himo duumii e tippiro fii mon e nder torndeeji makko din, fii no tabitiron wa mokobaabe, heewube hoolaare e telen-ma faale Alla on fow. ¹³ Mid'o seeditanii mo d'un, wonde o yanganike on fota, e fii bee be Laa'udiisa e fii bee be Hiirapoliisa.

¹⁴ Awa kadi, oo jawndoowo yidaado wi'eteedo Luuka, wondude e Demaasi, salminii on. ¹⁵ Salminanee lan musibbe wonbe Laa'udiisa ben, kapun e oo debbo wi'eteedo Nimfaasi, e *moftal wongal ka suudu makko ngal. ¹⁶ Si nduu batakuru jangaama ka mon, etee kadi no ndu jangiree ka moftal wongal Laa'udiisa. Jangon kadi iwranyandu on ndun Laa'udiisa. ¹⁷ Wi'on kadi oo wi'eteedo Arkiipe yo o eto no o timminira dee golle de o hehiri Joomiraado on.

¹⁸ Min Puulusa, mi salminirii on jungo an ngon tigi. Awa anditee fii jolokooje an den. Yo moyyere wonan on.

BATAKURU PUULUSA ARANURU HAA E BE TESALONII BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, wondude e Silaasi e Timotee, haa e ngal *moftal wongal Tesalonii, humondirbe e Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi on. Yo moyyere e buttu wonan on.

Fii Anditangol be Tesalonii ben Gomɗinal mabbe ngal

² Meden duumii e jarnugol Alla fii mon on fow, e meden anditude fii mon on fow e nder torndeeji amen ɗin. ³ Meden anditude soono woo yeeso Alla, on Ben men, kuude gomɗinal mon ngal e golle giggol mon ngol e tama'u mo catorɗon e Iisaa Almasiihu Joomi men on. ⁴ Meden andi, yo musibbe be Alla yidi, ko on subaabe, ⁵ ko fii Kibaaru Moyyo mo men woni feɗɗinde on, men addiranaali on mo kongol tun, kono ko wondude e bawgal e *Ruuhu Seniido on e hoolaare mawnde. E hidon andi-le no men wondirnoo e mon fii nafa mon. ⁶ Onon kadi on pembii men, on pembii Joomi on. Hay e nder tampereji mon duudufi ɗin, on jabirii daaluyee on weltaare iwrunde e Ruuhu Seniido on. ⁷ Ko ɗun wadi, on wonii be gomɗinbe ben Masedonii e Akaaya fow pembinta. ⁸ Ko fii daaluyee Joomiraado on lollirii immorde ka mon, hinaa non e hoore Masedonii e Akaaya tun, kono gomɗinal mon ngal e Alla andike nokkeeli ɗin fow, haa ka tawata hewtaa ka men wowla fii mun. ⁹ No sifeede fii jabbo ngo men jabbaa ka mon ngon, e ko honno tuubirandon Alla, yiltidon e baawo sanamuuji fii rewugol Alla Wuuruɗo Goongaajo on, ¹⁰ e fii habbagol ka kammuuli on Bidɗo makko, mo o immintini e hakkunde maybe ben, ɗun ko Iisaa, on Jattindo en tikkere aroyaynde nden.

2

Fii Golle Puulusa ɗen e hakkunde be Tesalonii ben

¹ Hidon andi onon tigi, yo musibbe, ardu amen ndun ka mon wonaali meerenteeru. ² Kono bawto men tampude, men tampinee e ndee saare wi'eteende Filipii, wano andirdon non, men yetti hoolaare e Alla men on fii feɗɗinangol on Kibaaru Moyyo Alla on e nder tippiro mawngo. ³ E hoore ɗun, waajuuji amen ɗin hinaa e palji iwri, maa e anniyeeji bondi, maa e yoire, ⁴ kono bay Alla tawii meden foddi e halfineede Kibaaru Moyyo on, ko ɗun wadi si men yewtirtaa no welirta yimbe ben, kono ko no welirta Alla, on ndarndotoodo berde amen ɗen. ⁵ E hoore ɗun, hidon andi men ɗayniraali on mantirgol kongufi, miile kadi ardaaki men, Alla ko seedee e ɗun. ⁶ E men ɗabbaali kadi yo yimbe ben teddin men, woni onon, woni heddiibe ben. ⁷ Hay si men waawayno hollude on mbawdi sabu ko men *sahaabaabe *Almasiihu on, men wadfaali ɗun. Kono fewndo men wondi e mon, men holli on newaare, wano neene dankorta bibbe mun. ⁸ E nder giggol ngol men joganii on ngol, meden yidunoo yedugol on Kibaaru Moyyo Alla on, kono kadi ngurndan amen ɗan tigi, hakkee ko men yidi on. ⁹ Onon on anditii, yo musibbe, golle amen ɗen e yangi amen kin fewndo men feɗɗinannoo on Kibaaru Moyyo Alla on, men gollirno jemma e jalorma, fii wota men wonan hay gooto e mon dongal.

¹⁰ Ko on seedee, Alla kadi ko seedee, men wonirno e noone laabudo e no feewiri e no felnora telen-ma mon, onon gomdinbe ben. ¹¹ Hidon andi kadi men wonirano kala e mon wano baaba woniranta faybe mun. ¹² Men waajino on, men wakkilini on, men jeeji on yo on wuurir noone no welirta Alla, on Noddudo on ka *laamateeri mun e ka mangu mun.

¹³ E hino ko men duumori e jarnugol Alla kon: e nder jabugol mon daaluyee mo men feppinannoo on on, on jabiraano mo wa iwrudo e neddanke, kono on jabirno mo wa daaluyee Alla, no o woniri haqiiqa non, ko on daaluyee woni gollude e mon onon gomdinbe ben. ¹⁴ On banganinoo dun, yo musibbe, e nder pumbugol mon *mofte Alla wonde ka diiwal Yahuuda den, de tawata ko Iisaa Almasiihu on jeyi, ko fii onon kadi on tampuno e juude jokondoobe mon ben sifa tampereji di *Yahuudiyankebe ben tampinoo den mofte din. ¹⁵ Ko ben wari Iisaa Joomi on, wari annabaabe ben, cukkii men, dun ko ben be welataa Alla, wonbe aybe yimbe ben fow. ¹⁶ Hiibe fanni men yewtugol be wonaa Yahuudiyanke ben fii wota ben dande, ko nii be jokkiri hebbingol junuubaaji mabbe din. Kono tikkere Alla nden sakkitori nangul be.

Fii no Puulusa Nuliri Timotee

¹⁷ Menen, telen-ma amen yo musibbe, e nder ko men seedunoo e mon kon e nder saa'ihun e bandu, kono hinaa e bernde, hakkee ko men marnoo faale tiidudo fii yi'itugol on, men etino fii dun fota. ¹⁸ Ko dun wadi si men faalano yahude ka mon, tentinii min Puulusa, mi etino dun furi nde wootere. Kono Ibuliisa hannu men. ¹⁹ E hara hinaa onon woni tama'u amen on e weltaare amen nden e *meetelol darja amen on yeeso Iisaa Joomi men on pande ardu makko ndun? ²⁰ Hiyyii, ko onon woni darja amen on e weltaare amen nden!

3

¹ Ko dun wadi si men wawtaano hande kadi habbagol ko furi nii, men tawi no furani men ka men wona menen tun ka saare Atiina, ² men imminana on oo musidfo amen inneteedo Timotee, on wondidfo amen e nder golle Alla den e hoore feppingol Kibaaru Moyyo *Almasiihu on. Men fawi mo tiidingol on e wakkilingol on ka gomdinal mon, ³ fii wota hay gooto dilline e nder tampereji fewndiidi din. Ko fii onon tigi hidon andi ko dun muuyanaden. ⁴ Fewndo ko men wonnoo takko mon, men wowlanayno on wonde en hebay satteendeji, ko dun woni ko hewti, hidon andi. ⁵ Ko dun wadi, bay mi waawataano habbaade hande kadi, mi imminii Timotee fii humpitagol gomdinal mon ngal, mido hulunoo wota taw no gasa hara jarribotoodo on faljinii on, tawa golle amen den wonii meere.

⁶ Awa Timotee ko e hewtitude woni ka amen iwrude ka mon, o addorarii men kibaaru moyyo fii gomdinal mon ngal e giggol mon ngol. O innii men, tigi-tigi on, hidon joganii men maande moyyere, awa kadi hidon himmani yi'ugol men, wano men himmirani yi'ugol on non. ⁷ E hoore dun, e nder satteende amen nden fow e tampere amen nden, yo musibbe, men wakkilinaama sabu gomdinal mon ngal. ⁸ Jooni non hidon wuuri, ko fii hidon tabiti few e Joomiraado on. ⁹ E hara ko honno men waawata jarnirde Alla fii mon, fii ndee weltaare nde weltindon men yeeso makko fow? ¹⁰ Ko dun wadi, jemma e

jalorma meden toraade mo e nder tentingol fii yo o newnan men yi'itugol on, timmintina ko ñakki e gomdinal mon ngal kon.

¹¹ Yo Alla Ben men on tigi, e Iisaa Joomi men on, udditan men laawol haa ka mon. ¹² Awa kadi yo Joomiraado on hebbin giggol hakkundeeji mon haa feyyita, e telen-ma yimbe ben fow, hara kadi ko sifa giggol ngol men joganii on ngol. ¹³ Yo o tabintinir nii berde mon den fii no woniron laabube e be felnaaki yeeso Alla Baabaajo men on, ka jalaande nde Iisaa Joomi men on aroyta e mun wondude e laabube mun ben fow.

4

Fii Wuurirgol no Welirta Alla

¹ Ka rawnoode, yo musibbe, on andirii men ko honno gasirton wonirde fii no weliron Alla, e hin-le ko non wonirdon. Jooni men torike on, men jeejii, sabu humondiral men e Iisaa Joomi on, beydee yaarude yeeso soono woo e den banje. ² Ko fii hidon andi janndeeji di men janni on din immorde e Iisaa Joomi on. ³ Ko Alla faalaa ko yo on laato laabube, e fii yo on woddito jinaa, ⁴ e yo mo kala e mon waawu jogitaade bandu mun ndun e nder laabal e teddungal, ⁵ e baawo accugol faaleeji wonkii foola dun, wano be gomdinaa andaa Alla ben gerdata non. ⁶ E telen-ma dun, wota hay gooto bonnu musidfo mun maa huutora mo yoyre, ko fii Joomiraado on yobay sifa din noone ellaaji fow. Hari men wowlaniino on dun, men hajike on e dun. ⁷ Ko fii Alla noddiraali en wuurirgol angal laabal, kono ko wuurirgol laabal. ⁸ Ko dun wadi, on bugitiido ngal gandal, haray hinaa nedfo o bugitii, kono ko Alla, on Yefudfo on *Ruuhu mun Seniido on.

⁹ E telen-ma giggol sid'dankaaku musibbe gomdinbe ben, on hatonjinaa e windaneede fii dun, ko fii Alla tigi wawnii on yidindirgol. ¹⁰ Ko dun kadi wondon wadude e fee musibbe men ben fow e nder Masedonii no didori, kono men wakkilini on, yo musibbe, beydugol kadi. ¹¹ Himmanon wuurirgol buttu, jokkon haajuuji mon din tigi, golliron juude mon den, wano men yamiriri on non. ¹² Dun ko fii no woniron feewube e telen-ma be gomdinaa ben, hara on wonataa dongal hay gooto.

Fii Artugol Iisaa

¹³ Men faalaaka, yo musibbe, yo on ronku andude fii maybe ben, fii wota on hebu sokola, wano beya be alaa tama'u ben. ¹⁴ Ko dun wadi, bay hiden gomdini Iisaa maayii, awa kadi o immintinaama, hiden gomdini kadi Alla artiray maayube no gomdini Iisaa ben wondude e makko. ¹⁵ Awa e hino ko men wi'ata on, dun non ko e kongol Joomi on iwri: enen wurbe ben, luttitube haa pande ardu Joomi on, en adotaako maybe ben artireede. ¹⁶ Ko fii, Joomi on tigi iwray ka kammu, tippoda e yamiroore ewnaande e hawa malaa'ikaajo mawdo e hito *liital Alla ngal. Onsay ko maayube no gomdini *Almasiihu on ben adetee immintineede. ¹⁷ Bawto dun, enen wurbe luttitaybe ben, en yettidete e mabbe ka nder duule, fii fottoygol e Joomi on ka weeyo. Onsay en wonday e Joomi on haa poomaa. ¹⁸ Awa wakkilindiree rewruude e fii kongudi.

5

¹ Fii palaafde d'en e saa'iiji d'in, on hatonjinaa e windaneede fii d'un, yo musibbe. ² Ko fii onon tigi hid'on andi few palaande Joomi on arday wa nde ngujjo no ara jemma. ³ Nde yimbe wi'i: «Buttu ngun tabitii, tawa kadi masiibo alaa!», ko onsay halakuyee on arata hepa, yana e mabbe wa nde njata fid'i debbo reeduujo, hara be dadataa-le few.

⁴ Kono onon, yo musibbe, on alaa e nder niwre nden haa ka nden palaande juhira on wa ngujjo. ⁵ On fow ko on sibbe ndaygu ngun e bibbe jalorma on. Hinaa en be jemma on maa niwre nden. ⁶ Awa, wota en daanor wa beya, kono wattanen yiila, wonen hakkilanbe. ⁷ Daanotoobe ben daanoto jemma, mandilooobe ben ko jemma mandilirta. ⁸ Kono enen yimbe jalorma ben, wonen hakkilanbe, bornoden hiwitorgo gomdinal ngal e giggol ngol, hippod'en kunnawal tama'u kisiyee on. ⁹ Ko fii Alla muuyanaali en tikkere makko nden, kono ko fii no hebiren kisiyee rewruude e Iisaa Almasiihu Joomi men on, ¹⁰ on maydo fii men, fii, woni hid'en daanii, woni en daanaaki, no wuuridiren e makko. ¹¹ Awa, wakkilindiree, tiid'indiron, wano wondon warrude non fewndo doo.

Fii Yamirooje Sakkitore d'en e Salminaango ngon

¹² Men torike on, yo musibbe, anditanee wonbe gollude hakkunde mon ben, ben be Joomiraado on subii ko ardo on, hajoo on. ¹³ Joganod'on be teddungal tiid'ungal e giggol, sabu kuude mabbe d'en. Yo buttu wonu hakkunde mon. ¹⁴ Men yamirii on, yo musibbe, hajee puybe ben, wakkilinin aamitube ben, wallitod'on lo'ube ben, wonon muppiibe e fee wondo woo. ¹⁵ Wattanon yiila fii wota hay gooto yobir bone bone, kono wad'ee soono woo ko moyyi, woni non ko e hakkunde mon, woni e telen-ma wondo woo.

¹⁶ Wonee saa'i kala weltiibe, ¹⁷ duumod'on e toragol, ¹⁸ jarnee Alla e fee kala ko woni, ko fii ko d'un woni faale Alla on fii mon, onon bee humondirbe e Iisaa Almasiihu on.

¹⁹ Wota on faad'inan Ruuhu Allaahu on. ²⁰ Wota on hayfin kongu'di di Alla longini gomd'inbe ben, ²¹ kono taskee kala huunde, jogitod'on ko moyyi kon. ²² Reenod'on e bone, noone woo no o wa'i.

²³ Yo Alla Jom Buttu on wadu on yimbe makko ko timmi, e yo o reenu on e banjeeji d'in fow, d'un ko ruuhu mon on e wonkii mon kin e bandu mon ndun, fii wota on wonu felniibe pande ardu Iisaa Almasiihu Joomi men on. ²⁴ Ko fii on Noddu'fo on ko Sella-Findeeji, awa kadi ko on woni Timminoyoowo d'un fow.

²⁵ Musibbe, awa toranee men menen kadi. ²⁶ Salminiree musibbe ben fow hirbondiral laabungal. ²⁷ Mi torike on e innde Joomi on: yo musibbe ben fow jangu nduu batakuru.

²⁸ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e mon.

BATAKURU PUULUSA DIMMURU HAA E BE TESALONII BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, wondude e Silaasi e Timotee, haa e ngal *moftal wongal Tesalonii humondirngal e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on: ² yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Alla Naawiroyta Yimbe ben

³ Meden haani, yo musibbe, duumaade e jarnugol Alla fii mon, d'unle ko ko feewi, ko fii gomdinal mon ngal no beydaade, awa kadi giggol ngol yidindirfon ngol ko e beydaade tun woni. ⁴ E hoore d'un, meden mantorde on e nder mofta Alla d'en, sabu njanpaare mon nden e gomdinal mon ngal e nder cukkande de cukkadon den fow e satteendeeji di wakkilidon din.

⁵ Awa, ko d'undoo woni seedee jaawoore Alla feewunde nden, fii no woniron rindanbe *laamu Alla ngu wondon tampande ngun. ⁶ Ko fii no feewi yeeso Alla ka o yottorana on bee wonbe on tampinde tampere, ⁷ e ka o yeda on buttu, onon tampinaabe ben, wondude e amen, nde Iisaa Joomi on feepoyi ka kammu, wondude e malaa'ikaabe dolnube ben ⁸ e hakkunde joyngol yiite, fii yaggingol be andaa Alla ben e be doftanooki Kibaaru Moyyo Iisaa Joomi men on. ⁹ Be lettiree halakuyee poomayankeejo, be wodditoo Joomi on e mangu bawgal makko ngal ¹⁰ nde o aroyi e nden jalaande, fii yo o darjine immorde e laabube makko ben, o mugina gomdinbe ben fow. Onon kadi, on gomdini ko men seeditanii on kon. ¹¹ Ko d'un wadi, meden duumaade e toranagol on, fii no Alla men on wadira on rindanbe ngurndan dan o noddiri on dan, e no o laatinira e mon kala ebbooje moyye e kuude gomdinal mon ngal tippude e bawgal makko ngal, ¹² fii no innde Iisaa Joomi men on mawniniree e mon, e no onon kadi mawninirefon e makko, sabu sulfu Alla men on e Iisaa Almasiihu Joomi on.

2

Fii Aaden Bondo on

¹ Fii ardu Iisaa Almasiihu Joomi on, e mottondiral men ngal e makko, men torike on, yo musibbe, ² wota on jaba berde mon yaawee jiiibeede, maa aaninirefon wi'ugol jalaande Joomi on hewtii. Hay si goddo wi'ii on ko Alla longini men maa ko nelal maa ko batakuru ko iwri e amen, wota on hulu. ³ Wota hay gooto faljinir on noone woo, ko fii nden jalaande arataa ado murtaldu ndun wadude, e feenugol aaden bondo on, on muuyanaado hayrugol, ⁴ d'un ko on dartotoodo immoo daroo e hoore kala ko nefdanke inni ko alla e hoore kala ko rewetee, o yaha haa o joodfoyoo ka juulirde Alla mawnde, o wi'itoo kanko tigi Alla.

⁵ On anditaali mido wowlanaynoo on d'un, wa fewndo ko mi wondi e mon? ⁶ Jooni non hidon andi tigi ko tongi mo, fii yo o feepu e saa'i makko on, ⁷ ko fii fewndo doo, doole bonde suudiide den no gollude, ko woni tun fewndo doo goddo no hadi de taha haa o dira. ⁸ Ko onsay non aaden bondo on feepata. Iisaa Joomi on muliray mo wuttugol, o muncira mo jalbeendi ardu makko ndun kanko Iisaa. ⁹ On

aaden bondo ardoyay e kuude Ibuliisa, o wada noone kaawakeeji e maandeeji e kuude fenaandeeje, ¹⁰ o huutoray kala noone bone fii faayingol wonbe mulude ben, bay be jabaali yidude goonga on fii no be dandiree. ¹¹ Ko dun wadi si Alla kadi accidi be e doole daynooje fii no be gomdinira fenaande nden, ¹² fii no yidube angal peewal ngal, gomdinaali goonga on ben jaawiree.

Fii Tabital be Tesalonii ben

¹³ Telen-ma amen menen, yo musibbe be Joomiraado on yidi, meden haani duumaade e jarnugol Alla fii mon, ko fii Allaahu on subino on gila ka fuudfoode fii kisiyee on^a, e hoore *Iabbinirgol on Ruuhu Allaahu on e gomdingol goonga on. ¹⁴ Ko dun o noddiri on Kibaaru Moyyo mo men feppinani on on, fii no hebiron gebal ka mangu Iisaa Almasiihu Joomi on. ¹⁵ Ko dun wadi, yo musibbe, wonee tabitube, jogitodon janndeeji di men janni on din, woni non ko e kongudi, woni e bataake. ¹⁶ Yo Iisaa Almasiihu Joomi men on tigi, e Alla Baaba men, on Yidudo en, yedi en wakkilaare poomayankeere e tama'u moyyo immorde e sulfu makko on, ¹⁷ wakkilin berde mon den, tabintina on e kala kuugal e kala kongol moyyol.

3

Puulusa Landii be Tesalonii ben Torndeeji

¹ Ka rawnoode, yo musibbe, toranee men fii no daaluyee Joomiraado on lollira e no mawniniree, wano o lolliri e mawniri ka mon non, ² fii no men dandiree boyliibe ben e bonbe ben, ko fii hinaa fow mari gomdinal. ³ Kono Joomiraado on ko Sella-Findeejo, o tabintinay on, o hisina on bondo on. ⁴ Joomiraado on no okki men hoolaare e telen-ma mon wonde hidon wadude, on wadoyay kadi ko men yamiri on kon. ⁵ Yo Joomiraado on ardo berde mon den e fee giggol iwrungol e Alla e najpaare iwrunde e *Almasiihu on.

Hajannde fii Puyndan

⁶ Men yamirii on e innde Iisaa Almasiihu Joomi men on, yo musibbe, yo on wodfito kala musidfo wuurudo e nder puyndan, ko yaadaa e jannde nde hendordon men nden. ⁷ Ko fii hidon andi onon tigi ko honno jembirton men, ko fii men wuuriraali puyndan hakkunde mon. ⁸ Men jabaali godfo fawtoo men jaametee nii tun, kono ko e nder golle sattude e yangi men golliri jemma e jalorma, fii wota men wonan hay gooto e mon dongal. ⁹ Wonaa fii hari dun no haanani men men wadiri dun, kono men faalano on accirde menen tigi noone mo jembon. ¹⁰ E hoore dun, fewndo ko men wonnoo ka mon, men wadanno on ndee yamiroore doo: kala on saliidfo gollude, wota jaamu kadi!

¹¹ E hin-le men nanii wobbe e hakkunde mon no jokki puyndan, hibe jokki ko wonaa haaju mabbe edii be gollude. ¹² Men torike ben yimbe, men jeejirii be Iisaa Almasiihu Joomi on, yo be gollu e nder buttu, be jaama ko be to'ani hoore mabbe kon. ¹³ Onon non, yo musibbe, wota berde mon maayan wadugol ko moyyi.

¹⁴ On mo doftaaki ko men wi'i kon e nduu batakuru, haray maandinee fii makko. Wota on huuwondir e makko huuwondiral woo,

^a 2:13 2.13 Maa: ko fii Allaahu on suborno on wa dikkuruube fii kisiyee on.

fii yo o hersu. ¹⁵ Wota on jogor mo non wa gajo, kono hajoree mo wa musidfo mon.

Fii Waynitannde nden

¹⁶ Yo Joomiraado, Jom Buttu on, yefu on buttu kanko tigi saa'i kala e noone kala. Yo Joomiraado on wondu e mon on fow.

¹⁷ Min Puulusa, mi salminirii on jungo an ngon tigi. Ko maande an nden woni e nder bataake an den fow, e hino bindi an din. ¹⁸ Yo moyyere lisaa Almasiihu Joomi men on wonu e mon on fow.

BATAKURU PUULUSA ARANURU HAA E TIMOTEE

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla, on Dandudo en, e Iisaa Almasiihu, on wondfo tama'u men, yamiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on.

² Mi salminii ma yo Timotee, an oo bidfo an e nder gomdinal.

Yo Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi men on yede moyyere e yurmeende e buttu.

Fii Reenagol e Jandeeji Fenaandeeji

³ Wano mi wakkilnirno-maa non wonugol Efeesi fon, fewndo ko mi fokkiti Masedonii, fii yo a yamir wobbe goo wota be jannu janndeeji goo, ⁴ e wota be cato e tindi mehi e lasilankaaku ngu lannataa, ko memminta yeddondire, hara hinaa wadugol golle Alla den e nder gomdinal. ⁵ Ko woni faandaare ndee yamiroore, ko yidirgol bernde laabunde e fondo moyyo e gomdinal ngal aldaa e faasiqankaaku. ⁶ Wobbe ben sortii e den pehe, ukkii e haalaaji mehi, ⁷ hara hiibe faalaa wonude jannooBe fii Sariya on, e hin-le be faamanaa hay ko be woni wi'ude kon, e ko be woni tentinde fii mun kon.

⁸ Hiden andi tigi wonde Sariya on no moyyi, kono ko e hoore jogitorgol mo no haaniri. ⁹ Awa kadi anden Sariya on wadiraaka fii feewube ben, kono ko fii bonbe ben e dartiibe ben e heeferbe ben e junuubankeebe ben e be rewataa Alla ben e hayfinoobe fii Alla ben e warooBe ben mun e yumma mun ben e ittoobe ko'e ben ¹⁰ e jeenoobe ben e worbe jinoobe worbe e yeeyoobe yimbe e fenoobe e woondoobe fenaande ben e kala wadoobe kuufe woopondirde e jannde haqiiqaare nden. ¹¹ Ndee jannde no yaadi e Kibaaru Moyyo mo o halfinimmi on, on bangindo mangural Alla moyyo on.

Fii Moyyere nde Alla Yefi Puulusa nden

¹² Mi jarnii on yeddfindo lan, dun ko Iisaa Almasiihu Joomi men on, jogitorfo lan wa holniido, todfii mi e dee golle makko, ¹³ min oo hoynaynoodo, cukkotonoodo, yennaynoodo. Kono mi yurminaa, ko fii ko mi wonnoo warrude dun, ko angal gandal e angal gomdinal. ¹⁴ Joomiraado on yedii lan moyyere no yaajiri, wondude e gomdinal e giggol ko woni e Iisaa Almasiihu on kon. ¹⁵ Ngol kongol doo ko haqiiqawol, hingol handi e jabeede few, ngol-le e hino ngol: Iisaa Almasiihu on ko ardi ka aduna ko dandugol junuubanke'en. Min non ko mi burfo bonde e ben. ¹⁶ Kono mi yurminaa, fii no Iisaa Almasiihu on banginira e an, min oo burfo bonde, yondinaare makko nden fow, fii no mi wonira misal e gomdinoyooBe e makko ben, be heba *ngurndan poomayankejan. ¹⁷ Teddungal e mangu wonanii Landfo poomayankeejo, mo maayataa, mo yi'otaako, Alla bajjo, haa poomaa. Aamiina!

¹⁸ Ndee yamiroore nde mi yamir-maa, yo Timotee bidfo an, wano *hiitoraa fii maa non, ko yo a tippir tippiro moyyo ngon ¹⁹ e nder gomdinal wondude e bernde laabunde. Nden bernde laabunde non wobbe ben tertike nde, haa ka tawata gomdinal maBbe ngal yoolike.

20 No tawaa e ben Himenee e Aleksander, ben be mi accidi e Ibuliisa fii jannugol be wota be hoynu Alla.

2

Fii Dewal e Toraare Alla

¹ Ko adii kon taho, mido torii yo en landano yimbe ben fow ballal Alla, wafanen be torndeeji e du'aaji e yettooje Alla, ² wafanen dun kadi lambe e kala yeesoobe, fii no wuuriren ngurndan newiidan e buttudan wano Alla faaliraa non e hoore teddungal. ³ Ko dun woni ko moyyi, ko welata Alla, Dandudo en on, ⁴ on Yidudo yo yimbe ben fow dande, be ara e andugol goonga on. ⁵ Ko fii ko Alla gooto woodi, no woodi kadi moyyintinoowo gooto hakkunde makko e yimbe ben, dun ko oo neddo wi'eteedo Iisaa Almasiihu, ⁶ on sakkiido hoore mun fii sottugol fow, dun ko seedee wadaado e saa'i todfaado on. ⁷ Ko fii fejningol on seedee wadi si mi wafiraa waajotoodo e yottinoowo, (mi wowlay goonga, mi fenataa), fii ko janna be wonaa Yahuudiyanke ben ko woni gomdinal goongawal ngal kon.

⁸ Mido yidi kadi yo worbe ben toro Alla ka woni woo, e hoore townugol juude laabude e baawo tikkere e yeddondiral.

⁹ Rewbe ben kadi wano non, be bornora no haaniri, hara hinaa no maniree e no hawnori, hara be ukkaaki e mordfi hawniidi e cudorgol kanje e kofe hittude, maa conci satta-cogguuji, ¹⁰ kono ko wadugol kuude moyye, hara ko yaadude e kuude rewbe qirritiibe rewugol Alla.

¹¹ Awa kadi yo debbo jangu e nder deeyere e yankinaare timmunde. ¹² Mi yamiraali non debbo jannugol, maa laamagol gorko, kono ko yo o deeyu. ¹³ Ko fii ko *Aadama adaa tageede, si *Hawaa hikki don. ¹⁴ Awa kadi wonaa Aadama faynanoo, kono ko debbo on faynanoo, o bonni yamiroore Alla nden. ¹⁵ Kono fow e mun, debbo dandirte jiidi mun ndin si o duumike e nder gomdinal ngal e giggol e laabal no haaniri.

3

Fii no Ardotoobe e Wallitotoobe Moftal ngal Haani Wonirde

¹ No wi'aa: on mo no yelii wonugol yeesoojo ka *moftal Alla, haray ontigi ko huunde moyyere woni ko faalaa. Ngol kongol ko haqiiqawol. ² Kono fow e mun yo taw ardotoodo on ko neddo mo felnaaki, hara ko yondinordo debbo gooto, waawudo hoore mun, hara wonaa ubbitoowo, hara ko o teddintoofo, wernoowo hobbe, waawudo jannude, ³ hara hinaa yaroowo mandila, hinaa paadudo, kono hara ko o newiido, hara hinaa yeddondirteedo, hara ko mo haajaaka e ngaluuji aduna, ⁴ hara ko ardotoodo moyya beynguure mun nden tigi, e ne'udo faybe mun ben, hara hibe yankinani mo e nder teddungal timmungal. ⁵ Ko fii si godfo waawataa ardaade beynguure mun nden tigi, haray ko honno ontigi waawata dankorde moftal Alla ngal? ⁶ Yo taw wonaa gomdindo kesun, fii wota o heewu townitaare, haa o yana e naawoore nde Ibuliisa jaawaa nden. ⁷ Bee o hebira be gomdinaa ben kadi seeditoore moyyere, fii wota o hebu feloore, o yana e pircol Ibuliisa.

⁸ Wallitotoobe moftal ngal ben kadi wano non, hibe haani wonude teddube, wodfitiibe faasiqiyaagal e njaram feyyitudan e dabbirgol miile. ⁹ Hibe haani humaade e goonga luggudo gomdinal ngal e nder

bernde laabunde. ¹⁰ Kambe kadi non hiŋbe haanaa ndarndeede taho, onsay non si tawii hay huunde alaa ko ƒe feliree, ƒe waƒa non ƒen golle.

¹¹ Rewƒe ƒen kadi wano non, yo ƒe wonu tedduƒe, hara ƒe wonaali ƴo'oƒe, ƒe wona waawuƒe hoore maƒƒe e sella-findeeƒe e kala huunde.

¹² Wallitotooƒo on no haani tawde ko yondinorƒo debbo gooto, e ne'irƒo ƒiƒƒe mun ƒen e ƒeynguure mun nden no moyyiri. ¹³ Ko fii kala wallitotooƒo, golluƒo ƒen golle no moyyiri, heboyay teddungal tiifungal e hoolaare mawnde ka gomƒingol makko Iisaa Almasiihu on.

¹⁴ Mi windanii ma ƒundoo e hoore tanyinagol mi yahay ka maa ko neebaa. ¹⁵ Kono si mi aru e tongaade, ƒun a anday ko honno haanuƒaa wuurirde ka suudu Alla, ndun-le ko moftal Alla Wuuruƒo on, doosal e balal goonga on. ¹⁶ Awa kadi no fellitaa wonde gundoo ngal dewal no mawni:

«Dun ko on ƒeƴirƒo ƒandu,
holliraado Ruuhu Alla ko o ƒeewuƒo,
ƒeƴando malaa'ikaabe ƒen,
on jantaado fii mun e hakkunde leyyi ƒin,
o gomƒinaa e nder aduna on,
o yentinaa ka kammu e nder mangural.»

4

Fii Yamirooje ƒe Timotee Yamiraa ƒen

¹ Kono Ruuhu Allaahu on no holli no laabiri wonde, ka saa'iiji sakkitori wobbe ƒen tertoyto gomƒinal ngal fii jokkugol ruuhuuji ƒaynayƒi e janndeeji jinna, ² ƒe ƒayniree faasiqankaaku e waajuuji fenaandeeji, tawa bernde maƒƒe nden no jukkiniraa wa ko sunniraa njande wojjiniraade yiite. ³ Ben yimbe wi'oyay wota dese waƒu, ƒe harmina ƴaameteji ƒi Alla waƒi fii yo gomƒinbe ƒen e anduƒe goonga on ƒen ƴaamu e nder jarnugol mo ƒin. ⁴ Hara-le ko Alla tagi kon fow no moyyi, huunde wonaa ko bugitete. Ko jarnugol tun Alla nde hiden huutora. ⁵ Ko fii ko Alla tagi kon fow no *labbiniraa daaluyee on e toraare.

⁶ Si a weebitanii ƒun musibbe ƒen, a wonanay Iisaa Almasiihu on kurkaadu moyyuru, eltiraado daaluyeeji gomƒinal ngal wondude e janndeeji moyyi ƒi jokkudaa ƒin tigi. ⁷ Kono an, bugito taali neƒƒanke mehi ƒi yummiraabe yewtata. Eltiraa hoore maa wuurirgol wano Alla faaliraa non. ⁸ Ko fii eltugol ƒandu ndun ko seeƒa nafi, kono wuurirgol wano Alla faaliraa non kan no wondi e nafa e nooneji ƒin fow, no wondi kadi e fodaari ngurndan fewndiifan ƒan e aroyayƒan ƒan. ⁹ Ngol ko kongol haqiiqawol, handungol e jaƒeeƒe few wano ngol woniri non. ¹⁰ Ko wonden gollirde tippira, ko fii en waƒii tama'u men on e Alla Wuuruƒo on, on Dandoowo yimbe ƒen fow, tentinii gomƒinbe ƒen.

¹¹ E hino ko haanuƒaa yamirde, janna kon. ¹² Wota hay gooto yawo ma fii ko a suka, kono wonan gomƒinbe ƒen misal e kongol e jikku e giggol e gomƒinal e laabal. ¹³ Doo e mi arude, cato e jangangol yimbe ƒen daaluyee on, waajodaa ƒe, jannaa ƒe. ¹⁴ Wota a weddito e dokkal maa ngal, ngal yediranodaa *hiitaango ngal, fewndo ko ardotooƒe

*moftal ngal *fawi juude e hoore maa. ¹⁵ Huutor, wonaa e d'un tun, fii no golle maa den bangirana fow. ¹⁶ Wattaa yiila e hoore maa e ko jannataa kon e nder cataare. Ko fii si a wadirii non, a danday hoore maa, dandaa hedotoobe ma ben.

5

Fii no Gomdɪnbe ben Haani Wondirde

¹ Awa kadi wota a felir nayeejo no sattiri, kono waajor mo wa si ko o ben maa, sukaaɓe worɓe ben kadi wa miɲɲiraabe maa, ² rewɓe nayeeɓe ben kadi wa neeniraabe maa, jiwɓe ben kadi wa bandiraabe maa e nder laabal timmungal.

³ Teddinaa kadi keynguube ben, hara ko keynguube ɓe alaa ballo ben. ⁴ Si keynguujoo no mari ɓiɓɓe maa taaniraabe, yo ben ekkito taho wuurigol wano Alla faaliraa non e telen-ma dankagol ɓeynguure maɓɓe nden tigi, ko nii ɓe yobitirta mawɓe maɓɓe ben, ko fii d'un no wela Alla. ⁵ Keynguujoo tigi-tigiijo mo alaa ballo on no wadi tama'u mun on e Alla, duumii e toragol mo jemma e ɲalorma. ⁶ Kono keynguujoo jokkuɗo mbeleede ko mayɗo, fii kala himo wuuri. ⁷ Ko d'undoo haanudaa waajaade fii wota ben keynguube wonu felniibe. ⁸ On no dankaaki ɓiɓɓe mun ben, tentinii ɓeynguure mun nden, haray o bugitike gomɗinal ngal, awa kadi haray hay mo gomɗinaa no ɓuri mo.

⁹ Fii yo keynguujoo windodu e keynguube haanaabe walliteede ben, yo taw ko fandi woo himo mari duubi cappande jeegoo, hara kadi ko yondinornoodo gorko gooto, ¹⁰ hara kadi ko andiraado kuude moyye, wano ne'ugol fayɓe, wernugol kadi hobɓe, sembugol koyɗe yimɓe Alla ben, wallitagol tampuɓe ben, wadugol kala kuugal moyyal.

¹¹ Kono wota a jaɓu winditide keynguube heccidube ben, ko fii nde himmeeji maɓɓe dɪn wodɗintini ɓe *Almasiihu on woo, ɓe faalete yetteede, ¹² ɓe adda ɲaawoore Alla e hoore maɓɓe, sabu ko ɓe firti *ahadi maɓɓe araniri ndin kon. ¹³ E hoore d'un, ɓe wona puyɓe, ɓe wowntinoo naata e nduu, yalta e nduu, ɓe ɓeyda e d'un ɲooreji, ɓe wona humpaabe, ɓe wona e wowlugol piiji dɪ haanaaka wowleede. ¹⁴ Ko d'un wadi si mi wi'i yo keynguube heccidube ben yette, ɓe heɓa ɓiɓɓe, ɓe ardoɗo ɓeynguure maɓɓe nden, fii wota en jonnu liddotoobe en ben jolkun woo no ɓe aybinira en. ¹⁵ Ko fii wuren wobɓe e maɓɓe murtii, jokkii Ibuliisa.

¹⁶ Si debbo gomɗindo no mari keynguube ka mun, yo o wallito ɓe, hara hinaa *moftal ngal fawtii ɓe, fii no moftal ngal waawira wallitorde keynguube ɓe alaa ballo ben.

¹⁷ Ardotoobe moftal ngal moyya no handi e teddungal sowondirngal, tentinii ben wakkiliibe yangi waajagol e jannugol. ¹⁸ Ko fii bindi dɪn no wi'i: «Wota mo buuma hunduko ngaari ndin nde hindi yaabana d'un maaro», awa kadi: «Golloowo no handi e njoddi mun.» ¹⁹ Wota a jaɓu toɗpe e hoore ardotoodo woo, si hinaa a heɓu seeditiibe dɪdo maa tato. ²⁰ Duumiibe e wadugol junuubu ben, wurtu ɓe e yeeso fow, fii no heddiibe ben kadi hulira.

²¹ E yeeso Alla e Iisaa Almasiihu on e malaa'ikaaɓe suɓaaɓe ben, mi yamirii ma jokkugol deɗe yamirooje e ɓaawo ɓurdindingol maa gidfaale.

²² Wota a hawju *fawugol juude e hoore hay gooto todfoo mo fii golle Alla den. Wota a tawde e junuubaaji wobbe. Reeno, wonaa laafudo.

²³ Accu yarugol ndiyan tun, huutoraa kadi njaram *wiiju seeda, sabu nawnahoy reedu maa jokkondirkoy koy.

²⁴ Junuubaaji yimbe goo no feepi ado be jaaweede, wobbe ben non di feepirii woo yeeso. ²⁵ Ko wano non kadi kuude moyye den no feepi, hay de feepnaa den kadi waawataa suudaade.

6

¹ Yo jiyaabe ben fow jogor jeybe dun ben wa handube e teddungal timmungal, fii wota innde Alla nden e jannde nden hoyne. ² Ben jiyaabe, be tawata jeybe dun ben ko gomdinbe, be haanaa ka be ronka be teddinde, bay ben ko musibbe mabbe. Kono hibe haani burtude kurkanaade be, ko fii ben wonbe nafitorde golle mabbe den, ko yibbe mabbe gomdinbe. Ko dun haanudaa jannude waajoo.

Fii Jandeeji Bondi din e Giggol Kaalisi

³ Si godfo no jannirde noone goo, hara o alaa jokkude kongudi selludi Iisaa Almasiihu Joomi men on, e janndeeji yaadudi e laawol Alla ngol, ⁴ haray on ko townitiido, mo andaa huunde, wondudo e nawnaare yeddondiral e poodotiro haala. Ko dun wonata neene nawliigu e poodotiro e hoyre e sikkitaareeji bondi, ⁵ e yeddondire de lannataa hakkunde yimbe be hakkille bonde, be andaa goonga, jogorbe dewal ngal wa bundu kebal.

⁶ Ko goonga, dewal ngal ko tono moolanaado, si tawii en yondinorii ko jogiden kon. ⁷ Ko fii en addoraano hay huunde e oo aduna, awa kadi en nattortaa hay huunde. ⁸ Si tawii non hiden mari neema e concii, yo dun yonu en. ⁹ Kono ben faalaabe aldude yanay e nder jarrabuyee, e nder pircol, e faaleeji duududi njofooji, bonnaydi, ko yollata yimbe ben e nder yeebaare e halkaare. ¹⁰ Ko fii giggol kaalisi ko dadol kala bone. E nder ko wobbe ben himmani dun kon, be wodditii gomdinal ngal, be waditii kambe tigi tampereji.

Fii Yamirooje de Timotee Yamiraa den

¹¹ An non, oo aaden Alla, dogu din piiji, dabbitaa peewal ngal e wuurirgol no Alla faaliraa non e gomdinal ngal e giggol ngol e wakkilaare nden e newaare nden. ¹² Tippiraa tippiro moyyo fii gomdinal ngal, catodaa e *ngurndan poomayankejan dan, dan noddiraadaa fii mun dan, dan qirritordaa qirritannde moyyere fii mun yeeso seedeebe duudube. ¹³ Mi yamirii ma e yeeso Alla, on Yedoowo ngurndan kala huunde, e yeeso Iisaa Almasiihu on, on seeditordoo qirritannde mun moyyere nden yeeso Pilaatu Pontii lando on, ¹⁴ dofto yamiroore nden e hoore laafal e no felnora, haa nde Iisaa Almasiihu Joomi men on feepi. ¹⁵ Feenugol makko laatoo e saa'i mo Alla happi on, dun ko on Yeesoojo bajo moyyo, Lando lambe, Koohoojo koohoobe ben, ¹⁶ on mo tawata ko kapun tun woni maayataa, Ho'dudo e jalbeendi ndi badotaako, mo godfo woo yi'aali, waawataa yi'ude kadi, on mo teddungal e bawgal wonani haa poomaa. Aamiina!

¹⁷ Yamir aldube ben e oo aduna fewndiido, wota be wonu mawnintiniibe, wota be faw tama'u mabbe on e ngaluuji di luttataa din, kono

yo ɓe waɗu tama'u maɓɓe e Alla, on Yedoowo en fow haa feyyita fii no weltoroyoden. ¹⁸ Yo ɓe waɗu ko moyyi, ɓe alɗira kuude moyye, ɓe wona okkoobe e kafidotoobe. ¹⁹ Waɗugol maɓɓe ɗun, ko wa sincugol didol moyyol fii ko aroyta kon, e fii no ɓe tamira ngurndan haqiiqajan ɗan.

²⁰ Ko an yo Timotee, jogito koo ko halfinadɗaa, e nder reenagol e haalaaji mehi, ɗi yaadaa e faale Alla on, e yeddondire fii gandal fenaandewal, ²¹ e nder ko woɓɓe ɓen humii e ngal gandal kon, ɓe seli gomɗinal ngal.

Yo moyyere Joomiraado on wonu e mon!

BATAKURU PUULUSA DIMMURU HAA E TIMOTEE

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, e telen-ma fodaari ngurndan wondan e Iisaa Almasiihu on dan.

² Mi salminii maa yo Timotee, an oo boobo an mo mi yidi fota. Yo Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi men on yede moyyere e yurmeende e buttu.

Fii no Puulusa Wakkiliniri Timotee

³ Mi yettii Alla, on mo mi woni rewude, wano baabiraabe an ben non, e dow bernde laabunde, e hoore mi alaa yejjitude fii maa e nder torndeeji an din jemma e palorma. ⁴ Ko fii mido andita fii gondi maa din, awa mido faalaa yi'itude ma fota fii no mi heewira weltaare. ⁵ Mido andita kadi gomdinal wongal e maa ngal, ngal aldaa e faasiqankaaku, wonnoongal e pati maa Lowiisi e yumma maa Eniisi, wano mi fellitiri non hingal e maa. ⁶ Ko dun wadi si mi wakkilini ma hubbitugol ngal dokkal Alla, ngal hendornodaa *fawugol juude an den e hoore maa. ⁷ Ko fii ruuhu mo Alla yedi en on wonaa wadoowo en hulube, kono ko ruuhu okkoowo en doole e giggol e waawugol hoore mun.

⁸ Awa wota a hersir seeditanagol Joomi men on, e min sokiraado sabu makko on, kono tampidu e an fii Kibaaru Moyyo on e dow bawgal Alla, ⁹ on Dandudo en, noddi en fii no nabiren ngurndan men dan no laabiri, hara hinaa sabu kuude men den, kono ko sabu haajaande makko nden tigi e moyyere nde yediraden sabu Iisaa Almasiihu on nden, ado saa'iji poomayankeeji din. ¹⁰ Nden moyyere banginiraama jooni feenjogol Iisaa Almasiihu, Dandudo en on, on muncudo doole mayde nden. Ko Kibaaru Moyyo on o fejnirani en ngurndan dan lannataa dan. ¹¹ Ko fii oo Kibaaru Moyyo mi wadiraawajotoodo e sahaabaajo e jannoowo. ¹² Ko sabu dun mi hebiri ddi satteendeeji. Kono mi hersaa, ko fii mido andi ko hombo mi gomdini, awa mido felliti himo mari bawgal hiwugol ko mi halfinaa kon haa e jalaande jaawoore nden.

¹³ Awa jogito sifa ddi kongudi selludi di hendordaa mi, e nder gomdinal ngal e giggol wongol ngol e Iisaa Almasiihu on. ¹⁴ Jogitodaa kaliifu moyyo mo hendordaa *Ruuhu Seniido on, dun ko Wondo e men on.

¹⁵ Hida andi wonbe leydi *Aazii ben fow tertike lan. Figeeli e Her-mogaana no tawaa e ben. ¹⁶ Yo Joomiraado on tippin yurmeende mun nden e hoore beynguure Onesifooran nden, ko fii himo muppinaynoo lan soono woo, awa kadi o hersiraano ko mi soka kon. ¹⁷ E hoore dun, bay o arii Roomu, o catino e dabbitugol lan haa o yi'immi. ¹⁸ Yo Joomiraado on yedoy mo yurmeende mun nden jande jaawoore nden. Hida andi buri wondo woo haa honto o wallimmi ko mi woni Efesi.

2

¹ An kadi non, yo boobo an, tiid̄inor e moyyere wonde e Iisaa Almasiihu on nden. ² Ko nanirdaa mi kon e tawnde seedeefe duudufe, halfin d̄un yimbe holniibe, waawaybe kanun kadi jannude wobbe goo. ³ Tampidu e an wa suufaajo moyyo Iisaa Almasiihu on. ⁴ Ko fii si suufaajo golloowo golle mun no faalaa weltinde hooreejo mun on, o hilnotaako haajuuji goo. ⁵ Ko fii foolotirteedo e dogudu wadantaake *meetelol si o wadiraali no haaniri non. ⁶ Ko remoowo wakkiliido on haani adaade hendaade gebal mun ngal ka baagol. ⁷ Hakkilan koo ko mi woni wi'ude, ko fii Joomiraado on yedete faamu e d̄i fow.

⁸ Anditii fii Iisaa Almasiihu, on immitiido e hakkunde maybe ben, iwrufo e bolondaa Daawuuda on, wano Kibaaru Moyyo mo mi woni yottinde on wi'iri non, ⁹ on mo mi tampani haa mi habbiraa wa wadoowo bone. Kono daaluyee Alla on habbaaka. ¹⁰ Ko d̄un wadi si mido wakkilii fow sabu subaabe ben, fii kambe kadi no be hefira kisiyee wondo e Iisaa Almasiihu on, wondude e darja poomayankeejo on. ¹¹ Ngol kongol ko haqiiqawol wonde:

Si en maayidii e makko,
en wuuritidoyay kadi e makko.

¹² Si en n̄an̄nike,
en laamodoyay kadi e makko.

Si en yeddii kadi fii makko,
kanko kadi o yeddoyay fii men.

¹³ Si tawii en sellaa-finde,
kanko ko o sella-findeejo,
ko fii o waawataa yedditaade.

Fii Golle Moyye

¹⁴ E hino ko haanudaa andintinde kon: jeejaa yimbe ben yeeso Alla wonde, yo be accu poodotiro haala ka aldaa e nafa. Si hinaa d̄un, d̄un nawray hedotoobe ben e majjere. ¹⁵ Eto no weebitoraa yeeso Alla wa neddo haanaado jabeede, d̄un ko golloowo mo hersaa, e tindinoowo daaluyee goongaajo on no feewiri. ¹⁶ Reenodaa e haalaaji mehi d̄i yaadaa e faale Alla on, ko fii jokkufe d̄i ben burtay tun woc̄ditaade Alla. ¹⁷ Ko fii kongudi mabbe d̄in no layira wa nawnaare «masara.» Himenee e Fileeti no tawaa e ben, ¹⁸ ben selube goonga on, no bonnira gomd̄inal wobbe ben wi'ugol wonde ummutal ngal wadiino. ¹⁹ E hin-le hayre didol tiidunde nde Alla wadi nden no piibi haa jooni, hinde notiraa d̄ii kongudi d̄oo: «Joomiraado on no andi be makko ben!», awa kadi: «Kala jantiido innde Joomiraado on yo yilto e ngal peewal.»^a

²⁰ E nder suudu hittundu hinaa miranji tafiraadi kanje maa kaalisi tun woni ton, kono kunnaaje e payande leydi kadi no ton. Miranji arani d̄in ko mariraadi fii haaju hittudo, kono diya ko huutorteedi fii ko woni woo. ²¹ On labbindo hoore mun e d̄ii piiji bondi, o wonay miran hittudo, huutorteedo, laabudo, mo jom mun huutorta, hebulaniido kala kuugal moyyal.

²² Awa dogu himmeeji cukankaaku d̄in, dabbaa peewal ngal e gomd̄inal ngal e giggol ngol e futtu on, wondude e jantoraybe

^a 2:19 2.19 Ada. 16.5

Joomiraado on bernde laabunde. ²³ Bugitodaa yeddondire njoofooje de aldaa e nafa den, de andudaa adday hawreeji den. ²⁴ Ko fii haanaa ka kurkantoodo Joomiraado on habidee. Himo haani wonde newaniido fow, mupniido, o waawa jannude. ²⁵ Himo haani kadi wurtirde liddotoobe mo ben no newori, e nder tanyinagol wonde Alla okkay be feere no be tuubira, be anda goonga on, ²⁶ be ruttoo e faamu mabbe moyyo on, e no be sortora e pircol Ibuliisa nangudo be fii wadugol faale mun on.

3

Fii Sakkitoode Aduna on

¹ Awa andu wonde ka sakkitoode aduna, sattoyay fota. ² Ko fii yimbe ben laatoyto burtintiniibe, yidube kaalisi, mantiibe, hownitiife, hoynoobe, dartotoobe mawbe mun, dullube, hayfinoobe fii laawol feewungol ngol, ³ be yurmetaake, be rippotaako, aybinoobe, be waawataa hoore mun, hunyube, aybe moyyere, ⁴ janfotoobe, huuwiroobe angal faamu, heewube townitaare, yidube faale mun on buri Alla. ⁵ Hara hibe bangini e kene dewal ngal, kono hara hibe yeddi ko ngal wondi e bawgal kon. Awa pottito ben yimbe don.

⁶ No woodi e mabbe naatoobe ka cuudi, pooda rewbe lo'ube fawiiibe junuubi, be kala noone himmeeji ardii. ⁷ Ben rewbe no janga pande woo, kono hara be waawataa andude goonga on few. ⁸ Ko wano Janeesi e Jambereesi dartornoo Muusaa non, ko wano non ben yimbe kadi dartorta goonga on. Ben ko yimbe be hakkille mun bonnaa, be gomdinal mun wonaa haqiiqawal. ⁹ Kono be yaarataa yeeso, ko fii feetere mabbe nden banganay fow, wano no bee yimbe dido wowlaabe fii mun non.

Fii no Timotee Wakkilniraa e ko Jannaa kon

¹⁰ Kono an, a catike fota e janndeeji an din e jikkuuji an din e anniyeji an din e gomdinal an ngal e mupal an ngal e giggol an ngol e njanpaare an nden. ¹¹ Hida andi kadi ko mi jokkaa kon e tampereji an di mi hebi e dee ca'e Antiyoosi-Pisidii, Ikoniim e Listaara din, e cukkande de mi hebi den e no Joomiraado on yaltinirimmi e dun fow. ¹² Dun-le wuren, kala faalaabe wuurude e hoore dewal e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on ben fow cukkete. ¹³ Kono yimbe bonbe ben e yoyube ben soono woo burtay tun yaarude e nder bone on, be dayna hoore mabbe, be daynora heddiibe ben kadi. ¹⁴ Kono an, cato e ko jangudaa kon, dun ko ko hendordaa hoolaare, hida andi ko hombo hebirdaa dun. ¹⁵ Gila e paykunyaagal maa hida andi bindi seniidi din. Hidi waawu-maa okkude faamu fii kisiyee on sabu gomdingol Iisaa Almasiihu on. ¹⁶ Kala daalol windiingol ko foofaango Alla, hingol wondi e nafa fii jannugol e hollugol ellaaji e wurtugol e ne'ugol e nder peewal, ¹⁷ fii no aaden Alla on eltiree, hebulanoo wadugol kala kuugal moyyal.

4

¹ Ko dun wadi, e yeeso Alla e Iisaa Almasiihu on, on naawaydo wurbe ben e maybe ben, e sabu ardu makko ndun e *laamu makko ngun, mi yamirii ma, mi tentinii: ² waajo fii daaluyee on, catodaa e dun, nde hebudaa fajuhun weefukun woo, maa a hebaa, hollaa

be ellaaji maɓɓe ɗin, felaɓe be, wakkilinaa be e hoore jannugol e nder mupal timmungal. ³ Ko fii saa'i no aroya nde tawata yimbe ben jabataa hande kadi jannde sellunde nden, kono tippude e faaleeji maɓɓe ɗin, be bannay takko maɓɓe karamokoobe ɗuudufe ko yewta be ko be faalaa nanude kon. ⁴ Be udda noppi maɓɓe ɗin e goonga on, be fewta tindi mehi ɗin. ⁵ Kono an non, wonu hakkilando e ɗi fow, wakkilodaa tamperejeji ɗin, waɗaa kuude waajotoodo fii Kibaaru Moyyo on, timminiraa golle maa ɗen no feewiri.

⁶ Ko fii min, mido itti wonkii an kin wa sadaka hibbaado fii Alla, ko fii saa'i fokkitugol an ngol hewtii. ⁷ Mi tippirii tippiro moyyo ngon, mi timminii dogudu an ndun, mi woni sella-ɗindeejo e telen-ma gomɗinal ngal. ⁸ Jooni non mido maranaa *meetelol peewal ngol. Joomi on, on Naawoowo Feewudo, jonnoyay lan ngol ka palaande sakkitorde, ɗun non hinaa min tun, kono ko kala himmando feepitugol makko ngol kadi.

Fii no Puulusa Waajori Timotee

⁹ Awa eto araa, tawaa mi ko ɓuri yaawude. ¹⁰ Ko fii Demaasi tertike lan, sabu yidugol mo oo aduna fewndiido. O yahii Tesalonii. Kiriskiisu kadi yahii Galaasi, Tiituusa kadi yahii Dalamaasi. ¹¹ Ko min tun e Luuka wondi. Ardu e Markuusa, ko fii himo hitti e an fota fii golle ɗen. ¹² Mi imminii Tikiiki Efeesi. ¹³ Nde hiɗa ara, addoraa burmusu mo mi acciri Karpuusi on ka wi'etee ɗon Turuwaasi, e defte ɗen, tentinii guri windeteedi e mun ɗin. ¹⁴ Oo siyaakeejo wi'eteedo Aleksander wadii lan boneeji buy, kono Joomiraado on jonnitay mo ittiri kuude makko ɗen. ¹⁵ An kadi reeno e makko, ko fii o dartike konguɗi men ɗin no tiidiri.

¹⁶ Ko mi adii dandude hoore an ka jaawirdu, hay gooto wallitanooki lan, kono fow tertino lan. Wota ɗun jogitane be. ¹⁷ Ko Joomiraado on wallitinoo lan, tiidininimmi, fii no mi timminira yottingol Kibaaru Moyyo on, e fii no leyyi ɗin fow nanira ɗun. Awa kadi mi jattinaa hunduko ngayuuri ndin. ¹⁸ Ko Joomiraado on yaltintammi e kala kuugal bongal, o dandammi fii no o naadirammi ka nder laamateeri makko kammuyankeeri. Yo mangural wonan mo haa poomaa. Aamiina!

Fii Salminaango ngon

¹⁹ Mi salminii Piriskiila e Akiila, e beynguure Onesifooro nden. ²⁰ Awa Arastuusa kapun no Korenti. Mi accu kadi Torofiimi no nawni ka saare Miletii. ²¹ Eto araa ado ndungude. Ebuluusu e Pudeniisi e Linuusa e Kaludiiyata, wondude e musibbe ben fow salminii ma.

²² Yo Joomiraado on wonda e maa, awa kadi yo moyyere makko nden wonu e mon.

BATAKURU PUULUSA HAA E TIITUUSA

¹ Immorde e an min Puulusa, nduu kurkaadu Alla e *sahaabaajo mo Iisaa Almasiihu on todɔfii fii tiidingol gomɔinal ben ɓe Alla subii, adda ɓe e goonga nawrayɔ e wuurirgol no Alla faaliraa non, ² fii yo ɓe hebu tama'u *ngurndan poomayankejan ɔan, ɔun ko ɔan ngurndan ɔan fodaɔoden ko adii saa'iiji ɔin fudɔfaade, immorde e Alla, on mo faayataa. ³ E saa'i todɔfaaɔo on, o ɓanginiri daaluyee makko on waajuuji ɔi mi halfinaa waajagol ɔin, wano kanko Alla Dandoowo en on o yamiriri non.

⁴ Mi salminii ma yo Tiituusa, an oo ɓiɔɔo an tigi e nder gomɔinal ngal hawtuden ngal. Yo Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu hisinoowo en on yede yurmeende e ɓuttu.

Fii Golle Tiituusa ɔen ka Suriire Kereeti

⁵ Ko mi accir-maa Kereeti ton, ko fii yo a gaynito fewnitagol ko heddii feewaali kon, jodɔinaa kadi e saare kala ardotooɓe *moftal ngal, wano mi hollir-maa non. ⁶ Mo kala e maɓɓe non no haani wonude aaden mo felnaaki, hara ko yondinorɔo debbo gooto, hara kadi ɓiɓɓe maɓɓe ben ko gomɔinɓe, e maanaa hara ɓe waawetaake toopireede angal peewal maa angal ɔoftaare. ⁷ Awa no haani ka tawata ardotooɔo dental ngal felnaaki, ko fii himo halfinaa ardagol beynguure Alla nden, ko ɔun wadɔ si hara hinaa mawnintiniɔo, hinaa seytinoowo, hinaa yaroowo, hinaa jaadɔo, hinaa ɔabɓiroowo miile, ⁸ kono yo taw ko o wernoowo hobɓe, yidɔo ko moyyi, nawruɔo ngurndan mun ɔan faamu, feewuɔo, laabuɔo, waawuɔo hoore mun, ⁹ hara kadi ko o catiɔo e daaluyee haqiiqaajo on, hara ko no yaadiri e ko o jannaa kon, ɔun o waaway wakkilinirde heddiibe ɓen jannde sellunde nden, e hollugol liddotooɓe nden jannde ɓen ellaaji maɓɓe ɔin.

¹⁰ Ko fii buy ko murtube, yewtooɓe yewtereji mehi, ɔaynooɓe, tentinii ben wonɓe e hakkunde *Yahuudiyankeeɓe gomɔinɓe, catii e *sunninegol ben. ¹¹ Awa yo kundule maɓɓe ɔen ombe, ko fii hiɓe jiiba beynguureji goo fow jannirgol ɓe ko haanaaka janneede fii hebirgol angal nundal. ¹² Godɔo e maɓɓe, mo ɓe wi'i ko annabaajo, no wi'i wonde, ɓe Kereeti ben ko fenoɓe, ko ɓe kulle hunyuɔe, reereɔube, puyɓe. ¹³ Nden seeditoore-le ko goonga. Ko ɔun wadɔ bee feliraa ɓe no sattiri fii no ɓe heɓira gomɔinal laabungal, ¹⁴ e no ɓe accira humagol e tindi Yahuudiyankeeɓe ben, e yamirooje iwruɔe e yimɓe ɓe tawata ko seluɓe goonga on. ¹⁵ Laabuɓe ben kan, ko woni woo no laabani ɔun, kono yimɓe tuunuɓe ɓe gomɔinaa ben, hay huunde laabanaa ɔun, ko fii hakkillaaji maɓɓe ɔin e ɓerɔe maɓɓe ɔen no tuuninaa. ¹⁶ Hiɓe wi'i ko ɓe anduɓe Alla, kono kuude maɓɓe ɔen no yeddi ɔun, ko fii ko ɓe harmuɓe, murtube, ɓe waawataa laatinde kala kuugal moyyal.

2

Fii no Tiituusa Haani Waajorde Moftal ngal

¹ An non yewtu ko yaadi e jannde sellunde nden kon, ² wi'aa mawɓe ben, yo ɓe wonu waawuɓe hoore maɓɓe, teddintooɓe, hara wonaa

ubbitoobe, kono hara ko tabitube e gomɗinal ngal e nder giggol e ɲaɲaare.

³ Yo woniran non kadi yummiraabe ben, hara jikku maɓbe on ko moyyo, hara be wonaali jo'oobe, maa yarooobe, be wona e jannugol ko moyyi, ⁴ hara be waajoto sukaabe rewbe ben yidugol moodiɓbe maɓbe ben e ɓiɓbe maɓbe ben. ⁵ Hara ko e nder faamu be nawri ngurndan maɓbe ɗan no laabiri, e no be wonira jom-suuduube moyyube, e no be yankinorana moodiɓbe maɓbe ben, ɗun haray daaluyee Alla on hoynetaake.

⁶ Yamiraa kadi sukaabe worbe ben nawrugol ngurndan maɓbe ɗan e nder faamu. ⁷ E kala huunde hida haani wonande be misal e wadugol kuude moyye. E nder ko jannataa kon, janniraa nundal e teddungal, ⁸ e yo konguɗi maa ɗin wonu selluɗi, ɗi aybintaako, fii no liddotoobe en ben hersira, tawa be waawataa hebude bone woo mo be wowla en.

⁹ Yamiraa kadi jiyaabe ben yankinanagol jeybe be ben e kala huunde, be ɗaɓɓa no be weltinira be, be reenoo e yeddondirgol e maɓbe. ¹⁰ Be reenoo kadi e nguyka, be ɓangina sella-findeyaagal timmungal, ɗun be teddinay gandal fii Alla Dandugo en on.

¹¹ Ko fii moyyere Alla nden, ɗun ko ɓundu kisiyee fii yimbe ben fow, feɲii. ¹² Nden moyyere no ne'a en, hinde yilta en e kala ko Alla aɲi, hinde accintina en himmeeji aduna, ɗun en waaway nawrude ngurndan men ɗan fewndo ɗoo e nder faamu e peewal e wano Alla faaliraa non, ¹³ e nder ko tijjiɗen tama'u sollitugo on kon, ɗun ko feɲugol mangural Alla men on e Dandoowo en on, ɗun ko Iisaa Almasiihu. ¹⁴ O okkitirii hoore makko kanko tigi fii men, fii sottugol en e kala ko boni, fii laɓɓinangol hoore makko jamaa suɓaado, himmando wadugol kuude moyye.

¹⁵ Ko ɗun haanuda a yewtude, wakkilinaa, felaa wa newnanaado yamirgol. Wota hay gooto yawito ma e ɗun!

3

Yamiroore fii Wadugol ko Moyyi

¹ Andintin be hiɓe haani yankinanaade laamuuji ɗin e laamiibe ben, be ɗoftoo be, be hebilanoo kala kuugal moyyal. ² Wota be hoynu hay gooto, maa be wona yeddondirteebe, kono be wona moyyube, newiibe e telen-ma yimbe ben fow. ³ Ko fii hari enen kadi ko en faaɗa-hakkilbe, be ɗoftotaako, ɗaynaabe, maccube kala himmeeji e mbeleede nedɗanke, wuurube e nder hunyeendi e nawliigu, aɲaabe, e aɲindirbe.

⁴ Kono nde Alla, Dandugo en on, feɲnini moyyuki makko kin e giggol makko ngol o yidi yimbe ben ngol, ⁵ o dandi en, hinaa non ɓay en wadii kuude feewuɗe, kono ko e iwrude e yurmeende makko nden. O dandiri en lootirgol en tagiteede, heyɗintiniree *Ruuhu Seniido on. ⁶ Ko Iisaa Almasiihu, Dandugo en on, Alla tippiniri on Ruuhu e hoore men haa heewi, ⁷ fii no jogoreɗen feewuɗe sabu moyyuki makko kin, e fii no waawiren ronirde *ngurndan poomayankejan ɗan tanyiniden ɗan. ⁸ Koo ko mi wi'i ɗoo ko haqiiqa. Miɗo faalaa yo a cato e ɗii piiji, fii no gomɗinbe Alla ben fewtinira ɓerɗe mun ɗen e wadugol kuude moyye ɗen. Ko ɗun woni ko moyyi kon e ko nafata yimbe ben kon.

⁹ Kono ko yo a reeno e yeddotire njoofooje d'en e fii lasilankaaku e poodondiro e yeddondiro fii Sariya on, ko fii d'un ko meere, aldaa e nafa. ¹⁰ Kala wadoowo sendondiral, si a hajike mo nde wootere haa laabi didi, o jabaali, pottin mo takko maa. ¹¹ Hida waawi fellitude sifa on neddo ko boyliido, junuubankeejo, on jaawanii hoore mun.

Fii Yamiroore Puulusa Sakkitorde nden

¹² Tuma mi imminoyi oo wi'eteedo Artemaasi maa Tikiiki haa e maa, haray eto araa tawaa mi Nikopooli, ko fii ko d'on mi aadii wadugol ndungu ngun. ¹³ Wattanaa yiila kadi fii wallitagol oo bambanoowo ka sariya wi'eteedo Zenaasi e Apoloosi, fii wota hay huunde njakkir be e nder yaadu mabbe ndun. ¹⁴ Bee kadi be men ben ekkitoo haa waawa wadugol kuude moyye, fii wattangol yiila e kala sokola hittudo, d'un haray ngurndan mabbe dan wonataa meerejan. ¹⁵ Be mi wondi ben fow hiwrike ma. Mi salminii yidube en e nder gomdinal ben.

Yo moyyere Alla nden wonu e hoore mon on fow.

BATAKURU PUULUSA HAA E FILIMUUNU

¹ Immorde e an min Puulusa, oo kasoojo sabu Iisaa Almasiihu on, wondude e Timotee oo musid'fo men, haa e oo gid'o amen, wondid'fo amen e golle, d'un ko an Filimuunu, ² wondude e Apifiyyata oo bandiraawo amen e Arkiipe oo wondid'fo amen e tippiro e haa e *moftal wongal ngal ka suudu maa an Filimuunu.

³ Yo moyyere e buttu wonan on, immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Weltorani Alla fii Filimuunu

⁴ Mido duumii e jarnugol Alla an on e nder ko mi maandini fii maa e nder torndeeji an d'in, ⁵ ko fii mido nanude no wowlee fii ko gomd'indaa Iisaa Joomi on kon, e giggol ngol yid'udaa yimbe Alla ben fow ngol kadi. ⁶ Mi torike yo gomd'inal maa ngal hawtud'en ngal wadu batte, andaa moyyere wonannde en e nder humondiral e *Almasiihu on. ⁷ E hoore d'un mi hebii weltaare e wakkilaare buy sabu giggol maa ngol, ko fii ko sabu maa yo musid'fo, berde yimbe Alla ben buttiniraa.

Fii no Puulusa Fattorani Onesiima ka Filimuunu

⁸ Ko d'un wadi, fii kala mido mari hoolaare mawnde sabu Almasiihu on fii windangol ma ko haanud'aa wadude kon, ⁹ mido yidu-maa tororde giggol, wano min Puulusa mi woniri nii nayeejo e kasoojo kadi sabu Iisaa Almasiihu on. ¹⁰ Mi jeeji ma fii Onesiima, on wontu'do bid'fo an ka gomd'inal fewndo mi jolkaa. ¹¹ Hari o wonanii ma meere, kono jooni o nafete wano o nafirimmi non.^a

¹² Awa mi neltii mo e maa, on mo tawata ko bernde an min tigi. ¹³ Mi faalano yo o wonu takko an, fii yo o wallan lonto-maa e nder ko mi jolkaa fii Kibaaru Moyyo on kon. ¹⁴ Kono hay fus mi faalaaka wadude e baawo fewjoore maa nden, fii wota kuude maa moyye d'en wonu karhaade, kono de wona anniyaade. ¹⁵ No gasa a seeduno e Onesiima haa seeda, fii yo a hettitu mo haa poomaa. ¹⁶ Hara hinaa wa maccu'do hande kadi, kono no buriri maccu'do, wa musid'fo yidaado, tentinii telen-ma an min, ittii e sikke telen-ma maa, bay ko o maccu'do, awa kadi ko o musid'fo gomd'indo Joomi on.

¹⁷ Si tawii hida jogori lan wa gollidete'fo, haray jabir mo wa an min. ¹⁸ Si himo bonnu-maa, maa si himo jogani-maa god'dun, fawu d'un e hoore an. ¹⁹ Ko jungo an ngon tigi, min Puulusa mi windiri nduu batakuru, mi yobitoyte d'un, fii kala mi faalaaka wi'ude an tigi hida joganii mi god'dun, d'un ko ngurndan maa dan. ²⁰ Awa yo musid'fo, wafanan d'un sabu Joomiraado on, buttinnaa bernde an nden e telen-ma Almasiihu on.

²¹ Ko e nder hoolorgol doftaare maa nden mi windiri, e hoore andugol a waday buri ko mi wi'i kon. ²² E hoore d'un, eb'banan werde, mido tanyinii yahugol ka mon sabu torndeeji mon d'in.

²³ Epafaraasi oo mo mi sokidaa ka kaso sabu Iisaa Almasiihu on, salminii ma, ²⁴ wondude e Markuusa e Aristarke e Demaasi e Luuka, d'un ko ben wondibbe an e golle.

²⁵ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e berde mon.

^a 1:11 1.11 «Onesiima» ko firi ko «nafa».

BATAKURU NABANAANDU YAHUUDIYANKEEʼBE BEN

Fii no Iisaa Almasiihu on Burdi Malaa'ikaabe ben

¹ Nde wonnoo Alla yewtiriino maamiraabe men ben annabaabe ben laawi buy e nooneji buy, ² Alla yewtirii en ka jalaade sakkitore doo Bidfo on. O wadi mo ronoowo e kala huunde, awa ko on o tagiri aduna on. ³ Ko on Bidfo woni jalbeendi annoora Alla on, ko kanko woni mbaadi Alla ndin tigi. Ko on Bidfo woni tambitiido kala huunde rewrude e daaluyee makko dolnudo on. Nde o laatinnoo labbingol yimbe ben junuubaaji mabbe din, o joodoyii ka sengo jaamo Alla Mawdo on ka kammuuli, ⁴ o woni burdo malaa'ikaabe ben, wano innde nde o roni nden burdiri de mabbe den non.

⁵ Ko fii ko hombo e malaa'ikaabe ben Alla daalani: «Ko an woni Bidfo an on, hande a wonii mo an»,^a maa o daalani kadi:

«Mi wonanay mo Baaba,

o wonanammi Bidfo.»^b

⁶ Bay o addii Afo on ka nder aduna, o daali kadi:

«Yo malaa'ikaabe Alla ben fow sujan mo.»

⁷ Fii malaa'ikaabe ben o daali:

«O waday malaa'ikaabe makko ben hendu e kurkaadi makko din dende yiite.»^c

⁸ Kono fii Bidfo on o daali:

«Jullere maa laamu nden, yaa an Alla, luttay haa poomaa, labbooru maa laamu ndun ko labbooru peewal.

⁹ A yidii peewal ngal, a ajii angal peewal ngal.

Ko fun wadi si Alla Joomiraado maa on

toɗɗor maa nebban weltaare buri wondiɓbe maa ben.»^d

¹⁰ E hoore fun o daali kadi:

«Yaa an Joomiraado, ko an wallini ndelo leydi ndin ka fudfoode, awa kadi kammuuli din ko juude maa den tagiraa.

¹¹ Di lannay, kono an a luttay,

di fow di nawyiray wa dolokke,

¹² jobbiraa di wa waanaare,

e hoore fun di waylirte wa dolokke.

Kono an a wa'ay no wa'udaa,

awa kadi, duubi maa din lannataa.»^d

¹³ E ko hombo e malaa'ikaabe ben o daalani:

«Joodor ka sengo an jaamo,

haa mi wada aybe maa ben ka ley teppe maa.»^e

¹⁴ Hara bee malaa'ikaabe fow, hinaa be ruuhuuji kurkotoodi, nulaadi fii gollangol ronoobe kisiyee ben?

2

Fii Kisiyee Mawdo on

a 1:5 1.5a Zab. 2.7 **b** 1:5 1.5b 2Sam 7.14 **c** 1:7 1.7 Zab. 104.4 **d** 1:9 1.9 Zab. 45.7-8
d 1:12 1.12 Zab. 102.26-28 **e** 1:13 1.13 Zab. 110.1

¹ Ko d'un wadī, hiden haani cataade fota e ko nanufen kon, fii wota en selu. ² Ko fii, si kongudī dī malaa'ikaabe ben hewtini maamiraabe men ben dīn haqinqinaama, awa kadi kala bonnere e noone geddi yobiraama ko handi kon, ³ haray ko honno dadfiroyten si en wedditike e sifa oo kisiyee mawdo? Ko Joomi men on tigi adii fejninde mo, onsay non nanunoobe mo ben haqinqinani en. ⁴ Allaahu on seeditodi e maḅbe, o banginiri d'un kuude e maandeeji e noone kaawakeeji moyyi e sendirgol dokke *Ruuhu Seniido on wano o yidiri non.

Fii Ardotoodo Yimbe ben ka Kisiyee

⁵ Hinaa malaa'ikaabe ben Alla yankinani oo aduna aroyoowo mo wowleten fii mun on. ⁶ Kono goddo no seeditii nokku goo, wi': «Ko hondun woni neddo fii no anditiraa fii makko, yaa an Alla, e ko woni bii nedfanke fii yo a danko mo?

⁷ A wadī mo e ley malaa'ikaabe ben e nder seeda nii, a taaranii mo *meetelol mangu e teddungal, a wadī mo e hoore kuude juude maa den,

⁸ a wadī piiji dīn fow e ley koyde makko.»^f

E nder yankinangol mo piiji dīn fow, alaa ko Alla acci yo ronku yankinanaade mo, kono haa jooni en yi'aali ka piiji dīn fow yankinani mo. ⁹ Kono non e hino ko tawden kon: ḅawto o wadeede e ley malaa'ikaabe ben fii saa'ihun nii, kanko Iisaa o wafanaama meetelol mangu e teddungal sabu mayde nde o tampiri nden, fii, tippude e moyyere Alla nden, yo o maayan yimbe ben fow.

¹⁰ E dow ardagol faybe buy ka mangu, tawi no hawrani on Tagudo piiji fow, e mo piiji dīn fow wonani on, laatirgol Iisaa timmudo e nder tampereji, on Sincudo kisiyee maḅbe on. ¹¹ Ko fii, ko *labbindo on e *labbbinaabe ben fow woni iwdi wootiri. Ko d'un wadī kanko Iisaa o hersiraa noddirgol be musibbe, ¹² wano o wi'iri Alla non wonde:

«Mi jantanto musibbe an ben innde maa nden, mi mantoyte ka hakkunde tumbondiral.»^g

¹³ O wi'i kadi:

«Mi wafay hoolaare an nden e makko.»

Awa kadi:

«E hino lan, min e faybe be Alla okkimmi ben.»^h

¹⁴ Awa nde tawnoo faybe ben no mari yiiyan e bandu, kanko Iisaa kadi ko wano non o tawdiraa e maḅbe, fii, rewruude e mayde makko nden, yo o muncu on joginooḅo bawgal mayde nden, d'un ko Ibuliisa, ¹⁵ e fii yo o jattin kala wonnoobe e nder maccangaaku e nder ngurndan mun sabu kulol mayde. ¹⁶ Bay, pellet wonaa malaa'ikaabe ben o ari faabagol, kono ko jurriya Ibraahiima on o ari faabagol. ¹⁷ Ko d'un wadī si himo haanunoo nandude e musibbe makko ben few, fii no o wonira *yottinoowo mawdo sadaka ka Alla, yurmeteedo, holniido e nder golle Alla den, fii no jamaa on hebira yaafuyee junuubaaji. ¹⁸ Bay kanko tigi o tampii fewndo o ndarndaa, himo waawi faabaade wonaabe e ndarndeede ben.

3

Fii no Iisaa Almasiihu on Burdiri Muusaa

¹ Ko d'un wadī, yo musibbe an laabuḅe, ḅe mi hawti noddaandu Alla ndun, fejee miijo mon ngon e hoore mo Alla toḁḁii neli on, on *Yottinoowo mawḁo sadaka ka Alla, on mo qirritiden ka gomḁinal men, d'un ko Iisaa. ² O wonno sella-findeejo e telen-ma on Toḁḁiiḁo mo, wano Muusaa wonirnoo non e nder suudu Alla ndun fow. ³ E hoore d'un, tawaama ko o Rindandḁo mangu ḅuri ngu Muusaa ngun, ko fii darnuḁo suudu on no mari teddungal ḅuri suudu ndun tigi. ⁴ Ko fii kala suudu ko goḁḁo darni d'un, kono ko kanko Alla darni kala huunde. ⁵ Muusaa kaḅun wonno kurkaadu sella-findeejo e nder suudu Alla ndun fow, fii seeditagol ko Alla daaloyta kon. ⁶ Kono *Almasiihu on kan ko Biḁḁo sella-findeejo e hoore suudu Alla ndun. Ko enen woni suudu makko ndun, si en catike fota e wakkilaare e hoolaare nde jogiden fii ko tanyiniden kon.

Fii Fowtaare Maranaande Jamaa Alla on nden

⁷ Ko d'un wadī, wano *Ruuhu Seniido on wi'iri non:

«Si on nanii kongol makko ngol hande,

⁸ wota on sattin ḅerḁe mon ḁen,

wa fewndo maamiraabe mon ḅen murtannoo mi,

ḅe ndarndii mi ka wulaa,

⁹ ka ḅe liggitunoo mi ḁon, ḅe ndarndii mi,

ḅe yi'uno kuude an ḁen e nder duuḅi cappandḁe nay.

¹⁰ Ko d'un wadī si mi tikkani ngun jamaanu, mi wi'i:

«Berḁe maḅḅe ḁen ko seluḁe saa'i kala,

ḅe andaali laawi an ḁin.»

¹¹ Mi woonduno e nder tikkere an nden wonde:

«Be naatataa ka fowtaare an few!»¹

¹² Awa, reenee, yo musibbe, fii wota hay gooto e mon heḅu ḅernde bonnde e ḅernde nde gomḁinal tabitaa e mun, haa ka yiltodon e ḅaawo Alla Wuuruḁo on. ¹³ Kono wakkilindiree hakkunde mon pande woo, yeru no wi'eede hande, fii wota hay gooto e mon sattinir ḅernde mun ḁaynireede junuubu. ¹⁴ Ko fii en wonii kafiduḅe e Almasiihu on,

si tawii en jogitike fota pellital men aranal ngal haa ka sakkitorun,

¹⁵ wano bindi ḁin wi'iri non wonde:

«Hande si on nanii hito makko ngon,

wota on sattin ḅerḁe mon ḁen

wa fewndo murtaldu ndun.»

¹⁶ Ko homḅe woni ḅen murtannoobe Alla, ḅawto ḅe nanude kongol makko ngol? Hinaa ḅee ḅe Muusaa ardinoo, yaltini *Misira?

¹⁷ E ko homḅe woni ḅen ḅe Alla tikkannoo e nder ḁii duuḅi cappandḁe nay? Hinaa ḅee wadunooḅe junuubu, maayi ka wulaa?

¹⁸ E ko homḅe o woondannoo naatataa ka fowtaare makko, si hinaa yeddube ḅen?

¹⁹ Awa en yi'ii ḅe waawaali naatude ka fowtaare makko, sabu angal gomḁinal.

4

¹ Ko d'un wadī, yeru fodaari fii naatugol ka fowtaare makko no lutti, haray hulen wota goḁḁo e mon aru e tawdeede e ronkoobe naatude ḅen. ² Ko fii Kibaaru Moyyo on feppinanaama en, wano beya non, kono kongol ngol ḅe hedii ngol nafaali ḅe huunde, ko fii ko ḅe nanunoo

kon, be jabiraano gomdinal. ³ Kono enen gomdinbe ben, en naatay e nden fowtaare nde o innunoo wonde:

«Mi woondii e nder tikkere an nden,

be naatataa ka fowtaare an few!»^k

E hin-le, Alla gayniino golle mun den gila ka fuddoode aduna on.

⁴ Ko fii himo daali nokku goo ka bindi fii jalaande jeedifabere nden wonde:

«Ka jalaande jeedifabere Alla fowtino e golleeji makko din fow.»^m

⁵ Himo daali kadi fahin doo:

«Be naatataa ka fowtaare an few!»ⁿ

⁶ Nde tawnoo no heddani wobbé goo fii naatoygol ton, e hin-le kadi attinoobe hendaade Kibaaru Moyyo on kapun naataano sabu angal gomdinal mabbe ngal, ⁷ e yeeso dun buy Allaahu on daaluno kadi iwruude e Daawuuda, o todfii jalaande, o inni nden «hande», wano siforanoo non dow doo:

«Hande si on nanii hito makko ngon,

wota on sattin berde mon den.»^p

⁸ Si tawiino Yaasuwa^l yediino be nden fowtaare, Alla wowlataano bawto dun fii jalaande goo. ⁹ Awa jaka no lutti *jalaande fowteteende e mun fii jamaa Alla on. ¹⁰ Ko fii kala naatudo ka fowtaare Alla, o fowtoto kadi e golle makko den, wano Alla fowtornoo de mun den non.

¹¹ Awa etoden naatugol ka fowtaare makko don, fii wota hay gooto falju, jokka be doftaaki ben.

¹² Ko fii, daaluyee Alla on ko wuurudo duncoowo, himo weli furi kaafa ka mbelde didi, ko naataydo haa hakkunde ruuhu e wonkii, e hakkunde jokke e mbuso, o jaawa mbeleede e miijooji bernde. ¹³ Alaa ko tagaa ko o yi'ataa, fow no wallinaa, wadfaa e kene yeeso on mo hunoytoden.

Fii no Iisaa Woniri Yottinoowo Mawdo Sadaka

¹⁴ Bay hiden mari hooreejo mawdo *yottinoobe sadaka ka Alla, tayitudo kammuuli din, dun ko Iisaa *Biddo Alla on, catoden e qirritande gomdinal men ngal. ¹⁵ Ko fii en maraa yottinoowo mawdo mo waawataa faamude lo'ere men nden, kono o ndarndoranooma wano men non e di fow, e hoore o wadaali junuubu. ¹⁶ Awa badoren hoolaare ka jullere laamu, ka sulfu on heboyto ton, fii no hebiren yurmeende e moyyere ko wonana en ballal fewndo haanani en.

5

¹ Awa, kala *yottinoowo mawdo sadaka ka Alla, subaado e hakkunde yimbe ben, ko jodfiniraa ko fii yimbe ben, fii ko wada golleeji Alla din, fii no be weebitira dokke e sadakaaji fii junuubaaji din. ² Himo waawi yurmeede be faamaa ben e selube ben, ko fii kanko tigi lo'ereeji no hundi mo. ³ Awa ko sabu nden lo'ere wadi si himo haani ittande hoore makko sadaka, o ittana jamaa on kadi sadakaaji fii junuubaaji mabbe din. ⁴ Kono hay gooto waawataa hebande hoore mun ngal teddungal wonugol yottinoowo mawdo sadaka. Ko Alla yedata dun, wano o todfori *Haaruuna non.

^k 4:3 4.3 Zab. 95.11 ^m 4:4 4.4 Fud. 2.2 ⁿ 4:5 4.5 Zab. 95.11 ^p 4:7 4.7 Zab. 95.7

^l 4:8 4.8 Ko «Yaasuwa» on wondunoo e Muusaa fewndo o yawata ka fello. Ko Yaasuwa on ardinoo jamaa Isra'iila on, naadi be leydi fodaandi ndin.

⁵ Ko wano non kadi, hinaa *Almasiihu on tigi yedi hoore mun ngal teddungal wonugol yottinoowo mawdo sadaka ka Alla, kono ko Wi'ud'o mo on wonde:

«Ko an woni Bid'do an on, hande a wonii mo an.»P

⁶ Wano non himo wi'i kadi nokku goo:

«Ko a yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa wano *Maaliki-Siddiiqu non.»Q

⁷ E hoore d'un, e nder ngurndan makko dan ka hoore leydi, kanko Iisaa o weebitanno on Gasoowo mo dandude mayde nden gondi e torndeeji e nder ewnagol ko tiidi. Alla jaabinani mo sabu ko o yankinaninoo mo kon. ⁸ Fii kala ko o *Bid'do Alla, o andi ko woni doftaare e nder ko o tampi kon fow. ⁹ Bay wonii o wadaama Timmu'do, o wonani doftiibe mo ben fow bundu kisiyee poomayankeejo. ¹⁰ Onsay Alla tofdii mo yottinoowo mawdo sadaka ka Alla wano Maaliki-Siddiiqu non.

Fii Reenagol e Selugol Gomdinal

¹¹ Hidon mari piiji buy ko wowlen e fii d'un, hara ko piiji buy mettudi sifaade, ko fii on wonii mettube faaminde. ¹² E hin-le, e oo saa'i doo hidon haanunoo wonude jannoobe, kono hidon handi kadi e janneede yi'al daaluyeeji Alla din. Fewndo doo ko bira handudon e mun, hinaa jaametee. ¹³ On jokkudo yarugol bira, haray alaa faamu woo e fii daaluyee faaminaydo ngurndan feewudan dan, ko fii haray haa jooni ootigi ko boobo. ¹⁴ Mokobaabe ben kanun, ko jaametee teddu'do be jaamata, ko fii tippude e kuude mabbe den hakkille mabbe den no eltanii sendindirgol ko boni e ko moyyi.

6

¹ Ko d'un wadi, sutanoden jannde yoyunde nden, feyyen jannde baggere fii *Almasiihu on nden, hara en fudditaaki jannugol fii tuubugol kuude nawrayde e mayde den, e fii gomdingol Alla, ² e *loutagol maande kisiyee, e *fawugol juude, e immitagol maybe ben, e jaawoore poomayankeere nden. ³ Ko d'un wadeten si Allaahu on newnii.

⁴ Fii ndayginananoobe, mettii dokkal kammuyankewal ngal, tawdaa e hendiibe *Ruuhi Seniido on, ⁵ mettii moyyuki daaluyee Alla on wondude e doole aduna aroyoowo on ben kan, ⁶ si be aru e selude gomdinal ngal, be waawetaake yilteede ka tuubuubuyee han kadi, ko fii haray kambe tigi be fempitike *Bid'do Alla on, e hoore d'un be aybinii mo e kene. ⁷ Nde leydi yari ndiyan saayoojan soono woo, ndi fudini pudu wondudi e nafa fii mo ndi remanaa on, haray hindi wondi e barki Alla. ⁸ Kono si tawii ko bulle e kebbe ndi funnata, haray hinaa ndi huunde, ko ndi hadondirndi e kuddi, sakkitora sunneede.

⁹ Hay si men yewtirii nii, yo yibbe amen, haray meden hoolii hidon e laawol moyyol e telen-ma kisiyee on. ¹⁰ Ko fii Alla hinaa mo feewaa, sakko o yejjita kuude mon den, e giggol ngol holludon fii innde makko nden, e golle de wadudon den e de wadanton den kadi yimbe Alla ben. ¹¹ Kono meden faalaa yo mo kala e mon hollir nii wakkilaare wootere nden e telen-ma pellital timmungal fii ko tanyiniden kon haa ka sakkitorun. ¹² Ko d'un wadi, wota on wonu aamu'be, kono pembee ben hebirnoobe ndondi fodaandi ndin gomdinal e mujal.

Fii Fodaari Alla ndi Firtotaako ndin

¹³ Ko d'un wadi, nde Alla wad'annoo Ibraahiima fodaari ndin, o tawno o waawataa woondirde ko furi mo kanko Alla mawnude, o woondiri hoore makko kanko tigi, ¹⁴ o wi'i:

«Pellet, mi waday barki e maa fota, mi yajjay jurriya maa on yajjudee.»^f

¹⁵ Ko e nder d'un, bay wonii Ibraahiima habbika e nder muppaare, o hebi non ko o fodanoo kon. ¹⁶ E hin-le, yimbe ben no woondira ko furi be mawnude, nden woondoore wonana be seedee fii rawnoode kala yeddondiral. ¹⁷ Ko wano non, hakkee ko Alla faalanoo hollude ronoobe fodaari makko ndin ben noone no anniyee makko on firtortaa, o wad'irno d'un woondoore ¹⁸ fii, sabu dee kuude didi de waylotaako, de tawata gasataa ka Alla fena, no enen fattiibe ben hebiren wakkilaare tiidunde fii tamagol e tama'u mo Alla weefitani en on. ¹⁹ On tama'u no wa'ani en wa saanirgal tiidungal holnii fii ngurndan men dan, rewoowo ka *wirngallo fii naatugol ka nder *nokkuure hormorde mawnde nden, ²⁰ d'un ko ka Almasihu on naati don fii men wa fertaniido en laawol, o woni *yottinoowo mawdo sadaka ka Alla haa poomaa, wano *Maaliki-Siddiiqu non.

7*Fii no Maaliki-Siddiiqu Woniri Yottinoowo Sadaka*

¹ Ko *Maaliki-Siddiiqu on wonnoo lando Salaam, e *yottinoowo sadaka ka Alla Jom Bural on. O yahi, o fottoyi e Ibraahiima fewndo ko on iwtata fooloygol lambe ben, kanko Maaliki-Siddiiqu o du'anii mo. ² Ibraahiima jonni mo sappabun e di fow. Ko adii kon taho, innde Maaliki-Siddiiqu nden no firi <lando peewal>. E hoore d'un kadi ko o lando Salaam, e maanaa lando buttu. ³ Kono o alaa neene, o alaa baaba, o alaa iwdi, o alaa fudfoode, o alaa kattudi ngurndan. O wa'i wa *Bidfo Alla, o woni yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa.

⁴ Ndaaree ko haa honto o mawni, on mo Ibraahiima mawdo on tigi jonni sappabun mun e nder ko o heboyi kon! ⁵ Sariya on tod'dii e fibbe *Lewi ben wonugol yottinoobe sadaka ka Alla e yantooobe sappabun e hoore ko jamaa *Isra'iila on hebi kon fow, d'un ko e ben ben-gootoobe mabbe, fii kala ben ko be jurriya Ibraahiima. ⁶ Kono Maaliki-Siddiiqu, mo tawdaaka e jurriya Lewi on, o hendika sappabun Ibraahiima on, e hoore d'un, o du'anii on hendiido fodaariiji din. ⁷ E hin-le yeddotaako ko mawdo on du'antoo tosooko on. ⁸ E hin-le, e telen-ma yottinoobe sadaka ben ka bolondaa Lewi, ko maayaybe woni hendaade sappabun d'un, kono e telen-ma Maaliki-Siddiiqu kan, ko wuurudo woni ko hendii, wano seeditoraa non. ⁹ Ka rabbindinde, Lewi, oo wondo hendaade sappabun d'un, o yobiino ko makko kon rewruude e Ibraahiima. ¹⁰ Ko fii hari himo ka keeci ben makko wa fewndo ko Maaliki-Siddiiqu yahi fottugol e Ibraahiima.

Fii no Almasihu on Woniri wa Maaliki-Siddiiqu

¹¹ Ko rewruude e yottinoobe sadaka ka gorol Lewi ben jamaa Isra'iila on hendornoo Sariya on. E hin-le, si tawno golle ben yottinoobe sadaka ko timmunooode, harayno ko fii hondun haannoo wadugol yottinoowo goo wano Maaliki-Siddiiqu non, hara hinaa wano

*Haaruuna non? ¹² Ko fii si aada wonugol yottinoobe sadaka ben waylike, haray no haani kadi ka Sariya on waylee. ¹³ Ko fii on mo dñi piiji wowli fii mun on, ko jeyaado e bolondaa goo mo hay gooto todfaaaka e mun fii golle *layyorde nden. ¹⁴ E hoore dñun, wano andirden non tigi, Joomi men on ko feepudo e bolondaa *Yahuuda on. E telen-ma wonugol yottinoobe sadaka, Muusaa wowlaali few fii on bolondaa.

¹⁵ Dundoo kadi no ñuri ñanginde si yottinoowo sadaka goo feepirii wa Maaliki-Siddiiqu, ¹⁶ wontudo yottinoowo sadaka, hara hinaa tippude e Sariya yuñbondirdo e gorol lannoowol, kono ko tippude e doole ngurndan dñan lannataa dñan. ¹⁷ Bay no seeditaa wonde:

«Ko a yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa, wano Maaliki-Siddiiqu non.»^s

¹⁸ Awa, ko yamiraa ñaawo doo kon ittaama, sabu lo'ere mun nden e mehifugol mun ngol, ¹⁹ ko fii Sariya on waawaali timminde huunde. Kono on addanaama tama'u burdo moyyude mo badoren Alla.

²⁰ Dun non wadaaka e ñaawo woondoore. Beya non kapun wontii yottinoobe sadaka ka Alla e ñaawo woondoore, ²¹ kono kanko Iisaa o wontirno dñun woondoore, ñay Alla daalanno mo dundoo:

«Mi woondii, mi firtataa, ko a yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa.»^t

²² Ko dñun wadi si Iisaa wonii holnudo *ahadi ñurndi hittude ndin. ²³ E hoore dñun, hari ben yottinoobe sadaka no woodunoo buy, ko fii hari mayde nden no hadi ñe duumagol e golle mañbe dñen. ²⁴ Kono Iisaa kapun, ñay tawii himo wuuri haa poomaa, golle makko yottingol sadaka dñen lannataa. ²⁵ Ko dñun wadi kadi, himo waawi dandude few ben wonbe ñadorde Alla sabu makko kanko Iisaa, ñay himo wuuri haa poomaa fii fattanagol ñe.

²⁶ Ko wano on yottinoowo mawdo sadaka tigi haanannoo en, hara ko *seniido, mo bonnaali, mo aldaa e junuubu, seedudo e junuubanke'en, e burdo kammuuli dñin ñanteede, ²⁷ mo hatonjinnaa e ittugol sadakaaji wano yottinoobe mawbe ben ittirta pande woo sadakaaji fii junuubaaji mañbe dñin, kambe tigi taho, e dñi jamaa on dñin kadi. Iisaa wadii dñun nde wootere ko yoni fii saa'iiji dñin fow, e nder ko o itti hoore makko sadaka kon. ²⁸ Sariya on kapun, ñe todfotoo ben fii wonugol yottinoobe sadaka mawbe ko yimbe lo'ube, kono daalol woondoore nden ñawto Sariya on todfike Biddo on, on wondo Timminnaado haa poomaa.

8

Fii Ahadi Heyri ndin e Nokkuure Hormorde Mawnde nden

¹ Awa e hino nafa tobbere nde wonden yewtude fii mun nden: hiden mari wano oo *yottinoowo mawdo sadaka ka Alla, joodiido ka sengo ñaamo jullere laamu Alla Mawdo on ka kammuuli. ² Ko o golloowo ka nder nokkuure hormorde, dñun ko ka *rewirdu goongaaru, hara hinaa ndu yimbe ñen darni, kono ko Joomiraado on.

³ Kala yottinoowo mawdo ko todfora ko fii weebitangol Alla dokke e sadakaaji, ñee yottinoowo men mawdo on kadi heba goddun ko o weebita. ⁴ Si tawno himo ka hoore leydi, o wonataano yottinoowo

sadaka, bay no woodi weebitooŋe dokke, hara ko no yaadiri e Sariya on. ⁵ Ben no wadude dewal ngal tawata ko mbaadi e dowdi goongaaji kammuyankeeji ɗin, wano Muusaa banginiranaa non fewndo ko o karnata rewirdu ndun, Alla daalani mo: «Ndaaru, a wadfiray fow noone no holliradfaa non ka hoore fello.»^u ⁶ Kono jooni, *Almasiihu on hefii golle burde mawnude de beya ɗen, no o woniri non holnuɗo *ahadi burndi moyyude ndin, sincaandi e fodaariiji burɗi keldude ɗin.

⁷ Si tawno ahadi araniri ndin wonno ndi felnaaki, hewtataano ka wonndi ɗaɓbee. ⁸ E hin-le ko e hoore feloore Alla daalani jamaa mun on:

«Kanko Joomiraado on o daali:

◁Nalaande no aroya nde mi yettodayta
e yimbe *Isra'iila ben
e yimbe *Yahuuda ben ahadi heyri.

⁹ Ndin ahadi wa'oytaa wa
ndi mi ahodunoo e baabiraabe maɓbe ben ndin,
wa fewndo mi tambitornoo be juude an ɗen
fii yaltingol be Misira,
ko fii be hunnaali ahadi an ndin.▷

«Joomiraado on daali:

◁Min kadi jooni mi huccii be.

¹⁰ E hino non ahadi
ndi mi ahodayta e yimbe Isra'iila ben
ɓawto dee palaade ɗoo.▷

«Joomiraado on daali:

◁Mi wadoyay sariyaaji an ɗin ka miijo maɓbe,
mi winda ɗi ka berde maɓbe,
min mi wona Alla maɓbe,
kambe kadi be wona jamaa an.

¹¹ Hara be hatonjinaa e jannindirgol
maa fillitanagol wondidɗo mun maa musidɗo mun,
wi'a: Bee andaa Joomiraado on!

Ko fii fow andoyay lan,
gila e burɗo fandude on
haa e burɗo mawnude on.

¹² Ko fii mi yaafoyto ellaaji maɓbe ɗin,
mi hakkilanoytaa e junuubaaji maɓbe ɗin.▷ »^w

¹³ Ka o inni ndin ahadi heyri ɗon, ko ɗon o watti araniri ndin hinndi.
E hin-le hinndi ndin nawyii, no e moggo mulugol.

9

Fii Dewal Adunayankewal ngal e Kammuyankewal ngal

¹ Ahadi* araniri ndin kadi no marnoo aadaaji mun yaadudi e dewal, wondude e nokkuure mun hormorde ka aduna ɗoo. ² E hoore ɗun, *rewirdu wadanooma. Nokkuure aranere nden e ndun rewirdu no wi'etenoo hormorde, ka jodɗindirde pitilli nden wonnoo ɗon, e taabal ngal e birediije weebitanaade Joomiraado on ɗen. ³ E hoore ɗun, baawo *wirngallo ɗimmo ngon, tawi no ɗon nokkuure wi'etenoonde *hormorde mawnde nden. ⁴ Tawi hinde wondunoo

e sunnirde urngallooji tafiraande kanje, e *kankiranwal seeditoore hoobiraangal kanje haa hunditi. Tawi no e nder maggal loonde kanje wadornde («*manna», wondude e tuggordu *Haaruuna ndun, ndu tawata hari fiinii, e alluuje maande ahadi den. ⁵ Tawi no ka hoore kankiranwal nandollaaji *serubiina Mangural ngal, omborde maggal on, dfun ko ka junuubaaji din yaafetee don, no dfuwiraaY gabitanji majji din. Kono hinaa fewndo doo haanuden wowlugol fensita fii kun kala e koy piihoy.

⁶ Nde tawnoo dun fow ko non jodfiniranoo, *yottinoobe sadaka ka Alla ben naatayno soono woo ka nokkuure aranere e nder rewirdu ndun, fii wadugol golle diina mabbe kan. ⁷ Kono ka *nokkuure hormorde mawnde, ko yottinoowo mawdo on tun naataynoo ton nde wootere e nder hitaande nden, e hoore addorgol yiiyan ko sakkoo fii hoore mun e fii ellaaji di jamaa on wadiri angal andude. ⁸ Ruuhu* Seniido on no holliri en telen doo wonde fatal nokkuure hormorde mawnde nden udditaaki, fannamaa rewirdu aranuru ndun no lutti. ⁹ Hiden mari doo misal fejjingal goongaaji fewndiidi hande din. Dun fow no bangini wonde dokke e sadakaaji, ko weebitirantenoo nii Alla, waawataa labbinde bernde on rewiroowo non. ¹⁰ Ko dfundoo woni yamirooje nedanke tun yubbondirde e paameteeki e njaramji e noone salligiji, yamiraade haa pande Alla heydfintini piiji din fow.

¹¹ Kono *Almasiihu on ardii wa yottinoowo mawdo sadaka fii moyyereeji fewndiidi din. O tayiti rewirdu burndu mawnude ndun e burndu timmude ndun, ndu tawata hinaa darniraandu juude yimbe, e maanaa ndun hinaa ndu oo aduna. ¹² O naatii ka nokkuure hormorde mawnde nde wootere ko yoni haa poomaa, rewruude e yiiyan makko dan tigi, hara hinaa rewruude e yiiyan ciikuliiji e jalbi. Ko nii o yediri en cottudi poomayankeeri. ¹³ Si tawii yiiyan ciikuliiji e ga'i na'i e ndoondi wiige, ko wiccitee junjee e hoore yimbe be laabaa, no labbina be ka bandu, ¹⁴ kono Almasiihu on kapun ko hoore mun tigi ittani Alla sadaka e baawo ella, e hoore ardoreede Ruuhu Poomayankeejo on, ko haa honto non yiiyan makko dan labbinta berde men, itta en e kuude nawrayde en e mayde, fii no rewiren Alla Wuurudo on!

¹⁵ Ko dfun wadi si ko kanko woni holnudo ahadi heyri ndin, fii yo noddaabe ben hendo ndondi poomayankeeri ndi Alla fodi be ndin. Ko fii mayde makko nden wonii sadaka fii sottugol be e din bonnereeji wadaadi ka fewndo ahadi hinndi. ¹⁶ Ko fii, ka wasiyannde nden woni don, haray no haani ka mayde wasiyiido on andee. ¹⁷ Wasiyannde nden non laatike woo bawto mayde nden, ko fii nde alaa nafa fewndo wasiyiido on wuuri. ¹⁸ Ko dfun wadi, ahadi araniri ndin tigi, ndi udditaaka e baawo hibbugol yiiyan. ¹⁹ Bay Muusaa gaynii weebitande jamaa on fow kala yamiroore, wano de woniri non ka Sariya, o yetti yiiyan ga'i na'i e ciikuliiji e ndiyan e gaara bode, o wicciri deftere nden e jamaa on baapal no wi'ee *hisoo pu, ²⁰ e hoore himo wi'a: «Dundoo ko yiiyan ahadi ndi Alla yamiri fii mon ndin nii.» ²¹ Ko wano non kadi, o wicciri rewirdu ndun e aalaaji gollirteedi fii diina din yiiyan. ²² E telen-ma Sariya on, fayda fow ko yiiyan labbiniraa, ko fii yaafuyee alaa e baawo hibbugol yiiyan.

²³ Din aalaaji lontiidi goongaaji kammuyankeeji, no haanunoo labbinireede oo noone d'oo, kono no haaniri non ka haqiiqaaji kammuyankeeji d'in labbiniree sadakaaji burdi moyyude. ²⁴ Ko fii Almasiihu on naataali e nder nokkuure hormorde wadiraande juude nedfanke, pembinaande goongaare nden, kono ko ka kammu tigi fii no o weebitorana en jooni yeeso Alla. ²⁵ O naatiraali fii ittugol hoore makko sadaka soono woo, wano yottinoofe mawbe ben naatirta hitaande woo ka nokkuure hormorde mawnde wondude e yiiyan d'an tawata wonaa yiiyan makko. ²⁶ Ko fii, si hinaano d'un, Almasiihu on tampayno soono woo gila ka fud'foode aduna on. Kono jooni, ka lannoo de jamaanuujii, o feepii nde wootere ko yoni fii saa'iiji d'in fow fii bonnitugol junuubaaji e nder ko o itti hoore makko sadaka kon. ²⁷ Nde tawnoo no maranaa yimbe ben maayugol nde wootere pet, bawto d'un jaawoore nden wafa, ²⁸ ko wano non Almasiihu on ittiri hoore mun sadaka nde wootere pet fii ronditagol junuubaaji yimbe duudube. Awa, o artoyay kadi, hara hinaa fii ronditagol junuubaaji, kono ko fii dandugol ben habbornoofe mo kisiyee.

10

Fii Sadaka mo Almasiihu on Itti on

¹ E hoore d'un, wonaa Sariya on tigi woni haqiiqaaji aroyaynoodi d'in, kono ko mbaadi mun tun. O waawataa few laatinde ben badaraybe non Alla timmube, rewruude e on sadaka gooto jokkondirdo hitaande woo hitaande. ² Si o waawayno, harayno neefii ko ben wafaynoofe d'in sadakaaji acci, harayno be labbinaama nde wootere ko yoni haa poomaa, harayno kadi bernde mabbe felataa be e telen-ma junuubu woo. ³ Kono, d'in sadakaaji andintinay en hitaande kala fii junuubaaji d'in. ⁴ Ko fii waawataa ka yiiyan ga'i na'i e ciikuliiji monta junuubaaji.

⁵ Ko d'un wadi, e nder naatugol e nder aduna on, *Almasiihu on no wi'i:
«Wonaa sadakaaji maa dokke faaladaa,
kono a wadani lan bandu.

⁶ A weltoraali sadaka sunneteedo,
maa ko sakkaa fii junuubu.

⁷ Awa mi wi'i: «E hino lan, mi arii
fii wadugol faale maa on, yaa an Alla,
wano fii an windori non e nder ndee deftere taggiinde.» »Z

⁸ Himo wi'i taho: «A yid'aali e a weltoraali sadakaaji e dokke e sadakaaji sunneteedi e sadakaaji fii junuubaaji, wadiranoodi no yaadiri e Sariya on.»

⁹ E hoore d'un o wi'i kadi: «E hino lan, mi arii fii wadugol faale maa on.» O itti aranun d'un fii sincugol d'immun d'un. ¹⁰ Awa, ko sabu faale Alla on *labbinaden fii wonugol yimbe makko, rewruude e oo sadaka mo Iisaa Almasiihu on ittiri bandu mun ndun tigi nde wootere ko yoni haa poomaa.

¹¹ Kala *yottinoowo sadaka ka Alla no ka gollata d'on pande woo fii wadugol golle mun diina d'en, e ittugol sadakaaji gooti pande woo, di tawata waawataa ittude junuubaaji few. ¹² Almasiihu on non kapun, o wadii sadaka gooto bajjo fii junuubaaji d'in, yonudo haa poomaa, awa kadi himo joodii ka sengo jaamo Alla, ¹³ himo sabbii d'on haa

Alla wada aybe makko ben ka ley koyde makko. ¹⁴ Ko dokkal bajjal o timminiri haa poomaa wonaabe *labbineede fii wonugol yimbe Alla ben. ¹⁵ Ko d'un *Ruuhu Seniido on seeditanii en kadi. Ko fii himo wi'i taho:

¹⁶ «Joomiraado on daali:

«E hino *ahadi ndi mi yettotoyta e mabbe ndin:

Bawto dee palaade doo,

mi wadoyay sariyaaji an d'in ka berde mabbe,

mi windoya di ka hakkille mabbe.» »

¹⁷ O beyditi e d'un:

«Mi anditoytaa hande kadi fii junuubaaji mabbe d'in

e angal peewal mabbe ngal.»^a

¹⁸ Ko fii ka junuubaaji d'in yaafaa d'on, haray alaa ko sakkee fii junuubu.

Fii Gomdinal Yimbe ben

¹⁹ Ko d'un wadi, yo musibbe an, bay hiden mari hoolaare fii naatugol ka *nokkuure hormorde mawnde sabu oo sadaka yiiyan Iisaa ²⁰ d'an o udditirani en laawol kesol wurngol, rewringol ka *wirngallo, ngon-le ko bandu makko ndun, ²¹ e bay kadi hiden mari yottinoowo mawdo wondo ka suudu Alla, ²² badoren Alla bernde nundunde e gomdinal heewungal pellital, e bernde labbinaande kala miijooji bondi, e bandu lootiraandu ndiyan laabufan. ²³ Wonen catiibe tabiti e tama'u mo qirritiden on, ko fii Wadando en d'in fodaariiji on ko Sella-findeejo. ²⁴ Miijondiranen ko honno waaweten wakkilindirde ka giggol e ka kuude moyye. ²⁵ Wota en tertto mottondiral men ngal, wano wobbe woowiri non. Kono wakkilindiren fodde hiden yi'ude jalaande nden no badaade.

²⁶ Ko fii si en duumike wadugol junuubu e nder tewaare bawto en hendaade gandal goonga on, haray sadaka alaa hande kadi fii junuubaaji, ²⁷ kono ko habbannde paawoore hulbiniinde e nguleendi yiite hebuliinge sunnugol murtube ben. ²⁸ Si goddo bonniino Sariya Muusaa on, o wareteno, o yaafetaake, e hoore seeditoore dido maa tato. ²⁹ E miijo mon onon, si goddo hayfinii *Biddo Alla on, si o jogitorii yiiyan ahadi dan wa dan aldaa e fiira, dan dan o *labbiniraa, e si o hoynii Ruuhu Allaahu on, on Jom Sulfu, e hara on miijaaki himo handi e lette burde muusude kadi? ³⁰ Ko fii hiden andi on Wi'udo: «Ko min yottagol woodani, ko min yoboyta», e hoore d'un: «Joomiraado on naaway jamaa mun on.»^b ³¹ No hulbinii yanugol e juude Alla Wuurudo on!

³² Anditee liddu d'un ka saa'iiji arani, bawto Alla ndayginande on, on nappino sateende tiidunde e nder tippiro muusungo. ³³ Ko fii e saa'i goo on hoynano, cukkadon e kene, e saa'i goo jonnindirdon juude e ben wadiranoobe wano non. ³⁴ E hoore d'un, yurmadon sokaabe ben, jabudon kadi e nder weltaare yo on jatte keyeeji mon d'in, sabu andugol mon hidon mari keyee burdo moyyude, luttoowo. ³⁵ Awa wota on accitu hoolaare mon addaynde mbarjaari mawndi nden. ³⁶ Ko fii hidon haani nappaade, fii, nde timminoydon faale Alla on, yo on hendoyo ko o fodi on kon.

³⁷ Ko fii e nder saa'ihun nii:

«Haanudo arude on aray, neebataa.

³⁸ Feewudo an on non wuuriray gomdinal.

Kono si o yiltitike,
wonkii an kin weltanoytaako mo.»^C

³⁹ Enen-le hinaa en yiltoroofe baawo fii hayrugol, kono ko en gomdinalbe fii dandegol.

11

Fii Seeditorbe Gomdinal ka Ahadi Hinndi

¹ E hin-le, gomdinal ngal ko pellital fii piiji di tanyiniden, e hoolaare fii piiji di en yi'aali taho. ² Alla kulji mawbe baawo doo ben sabu gomdinal mabbe ngal.

³ Ko gomdinal ngal wonden andirde aduna on ko daaluyee Alla on tagiraa. Ko dun wadi ko yi'eten kon iwraa e ko yi'otoo.

⁴ Ko gomdinal ngal Haabiila yefiri Alla sadaka burdo moyyude mo Qaayiina on. O kuljiraa feewudo sabu ngal gomdinal. Alla tigi kulji den dokke makko. Fii kala kanko Haabiila o maayii, kono ngal gomdinal no banginde fii makko.

⁵ Ko gomdinal ngal kadi Hanuuka yentiniraa fii wota o andu mayden. En yi'ataa mo hande kadi sabu Allaahu on yentinnno mo. Ko fii, ado o yentineede, hari o hebiino kuluujaa wonde himo weltini Alla. ⁶ Awa, e baawo gomdinal, gasataa ka ontigi weltina Alla, ko fii on badotoodo mo no haani gomdinde wonde kanko Alla himo woodaa, gomdina kadi ko kanko woni yoboowo dabboofe mo ben.

⁷ Ko gomdinal ngal fahin Nuuhu moyyinirnoo laana fii dandugol beynguure mun nden. Ko nii o teddiniri ko Alla *hiitaninoo mo fii ko aroyta yi'aaka taho kon. Bay o warrii non kanko Nuuhu, tawi o hollii wonde yimbe aduna on ko felniibe. Alla jogori Nuuhu feewudo sabu gomdinal makko ngal.

⁸ Ko gomdinal ngal kadi Ibraahiima doftori noddaandu ndu Alla noddii mo ndun fii yahugol e leydi ndi o ronoyta ndin. O yahi e hoore o andaa ka o woni yahude. ⁹ Ko gomdinal o hodfiri e ndin leydi fodaandi wa leydi jananiri, o hodi e nder cuudi bagi. Issaaqa* e Yaaquuba kadi hodfiri non, be ronidi e makko fodaari wootiri ndin. ¹⁰ Ko fii hari, kanko Ibraahiima himo habbi hodo ngo tawata didol cuudi mun no tiidi, ngo tawata ko Alla ebbi, darni. ¹¹ Ko sabu gomdinal ngal kadi, fii kala Saarata kapun ko mo jiidotaako, o hebiri feere jurriyagol e nder nayeewu makko, bay himo hoolii wonde Alla ko hunnoowo ko o fodi kon. ¹² Ko dun wadi si nedfo gooto, mo tawata mayde mun nden hebiino dun, hebi jurriya burdo koode den ka kammu duudude e njaareendi ndin ka sera baharu, ko tawata en waawataa limude.

¹³ Ko e nder gomdinal ngal be fow be maayi e baawo hendagol piiji fodaadi din, kono be haynino di ka wodfi, be weltori, e nder qirritagol ko be tunarankeefē e jananbe ka leydi. ¹⁴ Yewtiraybe nii ben hollii no laabiri wonde hibe dabbande hoore mabbe leydi heyri. ¹⁵ Si tawno non be wulfano ka be iwi ton, be hebayno feere no be yiltora. ¹⁶ Kono ka haqiiqa hibe himmannoo nokkuure burnde moyyude, dun ko ka kammu. Ko dun wadi Alla hersiraa noddeede Alla mabbe, ko fii o moyyinanii be hodo.

¹⁷ Ko gomɗinal ngal kadi Ibraahiima weebitiri Issaaqa fii layyagol fewndo ko Allaahu on ndarndii mo. Hari himo e fii sakkagol Issaaqa, biɗɗo makko bajo on, kanko hendinooɗo fodaariiji ɗin, ¹⁸ ɗun ko on mo Allaahu on daalannoo wonde: «Ko e Issaaqa jurriya maa on nodditirtee.» ¹⁹ Himo joginoo wonde Alla ko Waawuɗo hay immintingol mayɗo e hakkunde maybe ben, ko ɗun wadi si o hettitiri biɗɗo makko on wa immitiɗo e mayde.

²⁰ Ko gomɗinal ngal kadi Issaaqa du'orani Yaaquuba e *Iisu fii ko aroyta kon.

²¹ Ko gomɗinal ngal fahin, fewndo Yaaquuba maayata, o du'orani mo kala e fiɓɓe Yuusufu ben, o uggini e hoore tuggordu makko ndun, o sujani Alla.

²² Ko gomɗinal ngal fahin, bay baɗike ka Yuusufu maaya, o maandiniri fii eggudu *Banii-Isra'iila'en ndun *Misira, o wadi kadi yamirooje fii yi'e makko ɗen.

²³ Ko gomɗinal ngal kadi, bay Muusaa jibinaama, mawbe makko ben suufiri mo lebbi tati, bay be tawii boobo on no labaa fota, awa kadi be hulaano yamiroore lando on.

²⁴ Ko gomɗinal ngal kadi, bay Muusaa mawnii, o salori wi'eede ko o gefal jiwo Fir'awna on. ²⁵ O tawi ko tampindineede e jamaa Alla on burani mo, edii weltorgol junuubu e nder saa'ihun. ²⁶ Tawi himo miijii wonde ko aybinireede wa *Almasiihu on buri jogaade ngalu tiɗungu edii ngu Misira ngun, ko fii himo ndaaraynoo ka muutii telen ka njoddi. ²⁷ Ko gomɗinal ngal o yaltiri Misira e baawo ɗenyagol tikkere lando on, bay himo catornoo wa sutiɗo on mo yi'otaako. ²⁸ Ko gomɗinal ngal kadi o wadi *Juldeere Yawtaneede nden, e wujugol yiian fii wota muloowo dikkuruube on meemu ko dikkoranaa Isra'iilayankeefe ben kon.

²⁹ Ko gomɗinal ngal fahin be tayitiri *Baharu Bodeejo on wa leydi yorndi, kono nde Misirayankooɓe ben ebbunoo wadimgol non, be yoolino.

³⁰ Ko gomɗinal ngal kadi tata on Yeerikoo yaniri, bay be gaynii taaraade mo e nder balɗe jeedidi. ³¹ Ko gomɗinal ngal kadi wadi si *Raabi, oo debbo cagaajo, maydaano e heeferbe ben, sabu ko o wernirnoo tefooɓe ben kon buttu.

³² Ko honɗun mi wi'ata kadi? Saa'i on yonantaa lan si tawii mi wowlay mi fensita fii oo wi'eteede *Gadawna e *Baaraka e Samsuuna e Yiftaaha e Daawuuda e Samu'iila e annabaabe ben. ³³ Ko gomɗinal ngal be fooliri laamateerijji, be tabintini peewal, be hebi fodaariiji, be ombi sekko ngayuuje. ³⁴ Be ɗannini giiteeli bonnooji, be dadi mbelndi kaafa, be heewi doole fii kala hiɓe lo'unoo, be hollitii ka nder hareeji, be raɗii koneeli jananbe ben. ³⁵ Rewbe yi'i maybe mun no immitoo. Wobbe goo kadi lettaa, be salii sottede fii no be hebira ummutal burngal moyyude. ³⁶ Wobbe ben hebi aybineede e focceede, e hoore jolkeede sokee. ³⁷ Wobbe ben wariraa kaaye, wobbe ben tampinaa tayaa ɗiɗi, maa wariraa kaafa. Wobbe nawri ngurndan mun ɗan jaarugol hen fow, hara no bornii guri baali maa be'i, billorɓe ɗi fow, cukkee tampinee. ³⁸ Hari aduna on handaa e ben, be tawata wonundeeji mun ko ka wulaaji e ka pelle e ka pammeeje e ka gayɗe.

³⁹ Ben kuljiranoofe sabu gomdinal mun ngal fow non, hendaaki ko be fodanoo kon. ⁴⁰ Ko fii Alla no ebbani en godɗun ko furi moyyude, fii wota be laato timmube e baawo men.

12

Fii no Alla Wurtirta en wa Bibbe mun

¹ Bay wano ngal dental mawngal seedeefe no hundi en, bugitoden kala dongal e junuubu ko falli en no weefiri, dogiren wakkilaare dogudu ndu ebbanaden ndun. ² Punnoden Iisaa, on wondo dayyere gomdinal ngal, on timminoowo ngal. Bay himo sutinoo weltaare maraniinde mo nden, o jabuno *leggal altindiraangal ngal, o yawitii hersa, o joodii ka sengo jaamo jullere laamu Alla. ³ Miijitee fii on ɗajjiiɗo ndee liddannde nde junuubanke'en liddii mo, fii wota ronkere hebu on haa berde mon maaya.

⁴ E hin-le e nder gertagol mon junuubu ngol, on dartaaki haa yiyan mon dan hibbi. ⁵ Awa kadi on yejjitii kongol ngol Allaahu on wakkiliri on ngol wa biɓbe makko:

«Bidɗo an, wota a jogitor wurtannde Joomiraado on no hayfiri, awa kadi wota bernde maa maayu nde o wurtu-maa.

⁶ Ko fii ko mo Joomiraado on yidi, o wurtata, o yaggina kala mo o jabi yo wonu biɗɗo makko.»^d

⁷ Wakkilee tampereji mon ɗin, ko ɗin woni on wurtude. Ko wa biɓbe Alla woni on jogitorde. Ko hombo woni biɗɗo mo ben mun wurtataa? ⁸ Kono si on woorike wurtannde nde fow hebata nden, haray ko on fattuube, hinaa on biɓbe. ⁹ Bay en hebii baabaabe ka aduna doo wurtaynoobe en, be teddinoden, ko haa honto non haanuden yankinanaade Ben ruuhuuji men ɗin fii no wuuriren! ¹⁰ Ko fii baabiraabe men ben no wurtaynoo en e nder saa'ihun nii, bay be tawno ko ko moyyi, kono Alla ko woni en wurtirde ko fii nafa men on tigi, fii no tawreden e laabal makko ngal. ¹¹ No fellitaa fewndo wurteede nandaa e huunde weltinnde, kono ko satteende. Kono bawto ɗun, battane ngurndan feewudan wondan e nder buttu no maranii ben wurtaabe.

¹² Ko ɗun wadi si mi wi'ay on, bantee juude mon lo'ude ɗen, sattinon koppi mon lo'udi ɗin, ¹³ yo koyde mon ɗen jokku laawi feewudi ɗin, fii wota layooje ɗen worgito, kono de sella.

Fii no Hittiniren e Noddaandu Heyru ndun

¹⁴ Etee no wondiron e fow e nder buttu, wuuron e nder laabal, ko fii baawo maggal hay gooto yi'ataa Joomiraado on. ¹⁵ Reenee fii wota hay gooto ɗakkire moyyere Alla nden, wota ɗaɗol haafungol woo kadi funtu, wona sabu jiiɓoldu haa raaba buy e mon. ¹⁶ Reenee fii wota hay gooto e mon jeenu, maa wona keefeero wa *Iisu, on yeeyitunoodo afoyaagal mun ngal fii nafakka gooto. ¹⁷ Hidon andi, bawto ɗun, wa fewndo ko o faalaa hebude du'aa ben makko on, o bugitano, ko fii o hebaano feere waylugol miijo ben makko ngon, fii kala hari himo ɗaɓɓirde ɗun gonɗi.

¹⁸ Ko fii onon, on badaaki fello ngo waaweten meemude, e yiite hubbunge e dowdi duule e nife e nduluuru, ¹⁹ maa hito *liital, maa hawa ka *Isra'iilayankeefe ben nanunoo kan haa be wi'i wota be

beyditane hay kongol, ²⁰ ko fii be townataano sifa ndee yamiroore tiidunde doo: «Hay si mummunte meemiino ngon fello, warirteno kaaye.»^d ²¹ Hakkee ko dun hulbinino, Muusaa wi'i: «Mi diwnii hakkee ko mi huli!»^e

²² Kono onon, on badike Fello *Siyuuna ngon e saare Alla Wuurufo on, dun ko *Yerusalaam kammuyankeejo on, e guluuje malaa'ika mottondiri e nder weltaare. ²³ On badike dental dikkuruufe Alla ben, ben be tawata no windii ka kammuuli. On badike Alla, on Naawoowo yimbe ben fow, e ruuhuui feewube timminaafe ben. ²⁴ On badike Iisaa, on holnudo *ahadi heyri ndin, e yiyan makko hibbaadan, dan seeditoore mun buri moyyude dan Haabiila dan.

²⁵ Awa reenee wota on salo hedaade on Wondo on yewtude. Ben Isra'ilayankeebe, salinoobe hedaade on Wonnoodo be yamirde ka hoore leydi, be daaano lette den. E ko honno non woniranta en si en huccii on Wondo on yewtude ka kammuuli dow? ²⁶ On mo hito mun dimbi leydi ndin, wadii jooni ndii fodaari doo: «Awa mi dimbitoyay nde wootere kadi, hinaa non leydi ndin tun, kono hay kammu ngon.»^f

²⁷ Ngol daalol «nde wootere kadi» no laabi poy holli wonde kala ko tagaa dimboto, dilla, fii no goongaaji di gasataa dimbaade din luttira.

²⁸ Bay laamu ngu hendotoden ngon hinaa dimbotoongu, weltanoden Alla, kurkanoden mo noone no welirta mo e nder teddungal e kulol.

²⁹ Ko fii Alla men on ko yiite sunnoowe.

13

Fii Salminaango e Wakkilingol

¹ Yo giggol sid'dankaaku ngol duumo. ² Wota on yejjitu wernugol. Ko fii e nder warrugol non wobbe wernii malaa'ikaabe, hara be andaa. ³ Anditee fii kasoobe ben, wa si tawii hidon sokidaa e mabbe, e wonaafe e tampineede ben, wa si tawii ko onon wonaa tampineede.

⁴ Yo mo kala teddin dewgal ngal, awa kadi yo yettindirbe ben yonindiran, ko fii telen-ma don, Alla jaaway fijoobe ben e jinoobe ben. ⁵ Wota on ardinir ngurndan mon dan giggol kaalisi, yondinoree ko jogidon kon fewndo doo. Ko fii Alla tigi no wi'i: «Mi accitataa ma e mi tertotaako ma few.»^g

⁶ Mo kala e men no waawi wi'ude e nder pellital:
«Ko Joomiraado on woni faabo an ngon, mi hulataa.

Ko hondun neddo waawanimmi?»^h

⁷ Anditee fii ardotoobe on ben, ben feppinannoobe on daaluyee Alla on, miijitodon fii battane no be wuuriri non, jembon gomdinal mabbe ngal. ⁸ Awa Iisaa Almasihu on ko gooto, o waylotaako hanki e hande e haa poomaa.

⁹ Wota on jabu kala noone janndeeji janani selna on. Ko fii no moyyi ka bernde nden tiidiniiree moyyere Alla nden, hara hinaa sariyaaji fii paametejeji di nafaali huunde ben jokkuube di. ¹⁰ Ko fii hidon mari *layyorde nde tawata haananaa golloobe ka *rewirdu adunayankeeru naamugol ko sakkaa don kon. ¹¹ Ko fii *yottinoobe mawbe sadaka ben sakkorayno yiyan ka nokkuure hormorde, kono tebbeeli din sunneteno ka baawo hodo. ¹² Ko dun wadi si Iisaa kadi

^d 12:20 12.20 Egg. 19.12-13 ^e 12:21 12.21 Yap. 9.19 ^f 12:26 12.26 Haj. 2.6 ^g 13:5 13.5 Yap. 31.6 ^h 13:6 13.6 Zab. 118.6-7

tampuno ka baawo hoɔo fii *labbinirgol jamaa on yiiyan makko ɗan tigi. ¹³ Awa enen kadi, yalten ka baawo hoɔo fii yahugol e makko, e hoore rondagol hersa ka o rondinoo kan. ¹⁴ Ko fii en maraa doo hoɔo tabitungo, kono hidɛn ɗabbude aroyayngo ngon. ¹⁵ E innde makko kanko Iisaa, duumofɛn e wadɗangol Alla sadaka mantoore, e maanaa sadaka yaltoowo e toni jantotoodi innde makko nden. ¹⁶ Awa wota on weddito e wadugol moyyere e wallindirgol, ko ɗii woni sadakaaji ɗi Alla jabata weltora.

¹⁷ Doftee ardotoofɛ on ben, yankinanofɛn be. Ko fii hibe ayni fota wonkiiji mon ɗin, wa huntoytoofɛ ka Alla. Awa etee be wadɗa ɗun e hoore weltaare, hara hinaa no mettirta be. Si hinaa ɗun, nafoytaa on.

¹⁸ Awa toranee men: medɛn felliti wonde medɛn mari hernde laabunde e nder faalegol nawrude ngurndan amen ɗan no feewiri e kala huunde. ¹⁹ Mi torike on fow tentinii toragol fii yo Allaahu on newnanan yiltitagol ka mon no yaawiri.

²⁰ Yo Alla Jom Buttu on, on Artirɗo e hakkunde maybe ben Iisaa Joomi men, Ngaynaako Mawɗo baali ɗin, rewruude e yiiyan *ahadi poomayankeeri ndin, ²¹ yo o wawnu on e kala ko moyyi fii wadugol faale makko on, o wadɗa e men ko welata mo, tippude e Iisaa Almasiihu on, on mo mangural wonani haa poomaa. Aamiina!

²² Mi torike on, yo musibbe an, jabugol ngol kongol wakkilinayngol, ko fii mi windanii on, mi rabbindinii.

²³ Awa andee wonde, Timotee, oo musidɗo men, yaltinaama ka kaso. Si o hewtitii law, mi yaaday e makko, men yiida e mon. ²⁴ Hiwranee lan ardotoofɛ on ben fow e yimbe Alla ben fow. Bee be Italii salminii on.

²⁵ Yo moyyere Joomiraado on wonu e hoore mon on fow.

BATAKURU YAAQUUBA NDUN

¹ Salminaango an min Yaaquuba, oo jiyaado Alla e Iisaa Almasiihu Joomi on, haa e dii *bolondaaji sappoo e didi saakitiidi e nder aduna on.

Fii Wakkilagol Tampereji

² Ko onon yo musibbe, si on rewrii e kala noone ndarndande, haray jogitoree dun weltaare fow, ³ ko fii hidon andi, ndarndagol gomdinal mon ngal adday nappaare. ⁴ Kono bee nappaare nden wada golle timmude, fii no woniron mokobaabe timmube, e hara on nakkiraaka huunde. ⁵ Si goddo e mon nakkira faamu, yo o toro dun Alla, on okay mo dun. Ko fii kanko Alla ko Yedoowo fow no yaajiri e baawo feloore. ⁶ Kono yo o toror mo gomdinal ngal aldaa e sikkitaare. Ko fii on sikkitiido no wa'i wa morloode ndiyan dan ka baharu, de hendu ndun dupata yeya. ⁷ Wota sifa on neddo sikku hendoto goddun e juude Joomiraado on, ⁸ on ko neddo sikkitiido, mo tabitaa e laawi mun din fow.

⁹ Yo musiddo miskiino on weltor ko Alla towni mo kon, ¹⁰ aldufo on kadi weltaara ko Alla tippini mo kon, bay fii makko on feyyiray wa piindi ngesa. ¹¹ Si naange ngen fudii, nge toowidii e nguleendi magge muusundi ndin, hinge yornude kudi din, piindi majji on saama, jari majji on bonta, ko non aldube ben saamirta e nder golle mabbe den.

¹² Maloore wonanii on neddo nappiido ndarndande den, ko fii si o dartike ndarndande den, o hendoto *meetelol ngurndan, ngol Joomiraado on fodi yidube mo ben.

¹³ Wota hay gooto wi'u e nder ko jarribetee kon: «Ko Alla jarribii mi.» Ko fii Alla jarribortaake ko boni, kanko kadi o jarribotaako hay gooto. ¹⁴ Nde jarribaden woo, ko himmeeji bondi di wondufen din woni en poodude murtina. ¹⁵ Bawto dun, himme bondo on fuda haa rima junuubu, si junuubu on kadi heewii, o rima mayde.

¹⁶ Wota on faynito, yo musibbe an yidaabe, ¹⁷ kala dokkal moyyal e kala dokkal timmungal ko ka dow iwrani en, e immorde e Baabaajo ndayguuji din, on mo waylotaako, mo dowdi mun dillataa, ¹⁸ on Woodintinirfo en Daaluyee makko goongaajo on no o yidiri non, fii no laatoren dikkuruube e tagu makko ngun.

Fii Huutorgol Daaluyee Alla on

¹⁹ Andee dun, yo musibbe an yidaabe, yo neddo kala yaawu hefaade, nenna si yewta, nenna si tikka. ²⁰ Ko fii tikkannde neddanke nden laatintaa peewal ngal Alla yidi ngal. ²¹ Awa sertee e kala ko tuuninta e kala bonki layuki, jabiron newaare daaluyee aawaado e mon on, dun ko on waawudo dandude wonkiji mon din.

²² Wonee huutoroobe daaluyee on, hara hinaa on hedotoobe mo tun, si hinaa dun, haray onon tigi on faynitoto woni. ²³ Ko fii si goddo hedike daaluyee on, o huutoraali mo, haray himo wa'i wa neddo wondo tintaade, yi'a yeeso mun ngon. ²⁴ Si o gaynii ndaaritaade, o yahii, o yejjita kisan ko honno o wa'i. ²⁵ Kono on wafudo giide mun den ka nder sariya timmudo, dun ko on sariya rindinoowo, o tabiti,

hara hinaa fii hefagol yejjita, kono hara ko huutorgol, ondon wonay malaado e nder kala ko o wadata.

²⁶ On mo sikki ko dewo, e baawo waawugol denngal mun ngal, haray on daynii hoore mun, ngal dewal ko meerewal. ²⁷ Dewal laabungal, ngal aldaa e koju ngal yeeso Alla Baabaajo on, ko dankagol aliyatiimaabe ben e dankagol keynguube ben e nder satteendeeji mabbe din, e rentagol e tuundiiji aduna din.

2

Hajagol fii Burdindingol

¹ Musibbe an, bay ko on gomdinbe Iisaa Almasihu Joomi men mo darja wonani on, reenee e burdindingol yimbe. ² Si wattiido hurundaare kanje, bornii conci dimi aru e naatude ka *moftal mon, baaso kadi borniido conci yakkiidi ara e naatude, ³ si on hittinii fii borniido conci dimi on, on wi'ii mo: «Onon toolii mon ka ndadfdudi doo!», wi'on baaso on: «An daro daa!», maa: «Joodo ka ley koyde an doo!», ⁴ e hara on wadaali sendondiral hakkunde mon onon tigi? E on jaawiraali miijooji bondi?

⁵ Heditee, yo musibbe an yidaabe! E hara hinaa miskinbe ben ka aduna doo Alla subii fii no be wonira aldube e nder gomdinal ngal, e heboobe gebal e laamu ngu o fodi yidube mo ben ngun? ⁶ Kono onon, on hersinii baaso on. E hara wonaa aldube ben woni on tampinde, naba on ka jaawirdi? ⁷ E hinaa ben woni hoynoobe innde teddunde nde inniradon nden?

⁸ Kono si on doftike sariya mawdo on, wano bindi din wi'iri non wonde: «Yo a yidir nokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non»,^a haray on wadii ko moyyi. ⁹ Kono si on burdindinii yimbe ben, haray on wadii junuubu, Sariya on no jogori on wa bonnudo Sariya. ¹⁰ Ko dun wadi, on mo yeddi yamiroore wootere e nder Sariya on, hay si o doftike deya heddiide fow, haray o wonii bonnudo Sariya on fow. ¹¹ Ko fii on Wi'udo: «wota mo jeena», no wi'i kadi: «wota mo itta hoore.» E hin-le si on wadaali jinaa, kono on ittii hoore, haray on wonii bonnudo Sariya on.

¹² Awa yewtiree huuwiron wa yimbe jaawiroyteebe Sariya rindinoowo on. ¹³ Ko fii jaawoore nden aldanaa mo yurmetaake e yurmeende, kono yurmeende nden foolay jaawoore nden.

Fii Hakkunde Gomdinal e Kuugal

¹⁴ Musibbe an, ko nafa hondun woodani neddo wi'ugol himo mari gomdinal, si o alaa banginirde dun kuude? Taw si sifa ngal gomdinal no waawi dandude mo? ¹⁵ Si musiddo men gorko maa bandiraawo men no holi, no njakkiri jaametee kadi jande woo, ¹⁶ goddo e mon ara e wi'ude ben: «Yahee e jam, bornodon, jaamon haa haaron», e baawo jonnugol be ko balli mabbe din handi e mun kon, haray ko hondun dun nafata? ¹⁷ Gomdinal ngal kadi ko wano non: si ngal aldaa e kuude, ko ngal mayngal kangal tigi.

¹⁸ Kono si goddo wi'ii: «An hida mari gomdinal e min mido mari kuude», haray min mi wi'ay mo: «Hollan gomdinal maa ngal e baawo kuude, min non mi hollirte gomdinal an ngal kuude an den.» ¹⁹ Hida

gomdini ko Alla gooto woodi? No moyyi! Jinnaaji dīn kadi non gomdiniri non, haa hidi diwna.

²⁰ Ko an yo njofoojo! Hida faalaa faamude wonde gomdinal ngal aldaa e kuude ko meere wal?

²¹ Enee, wonaa ko Ibraahiima, on maamiraawo men, wadunoo kon fewndo o weebiti *Issaaqa biɗɗo makko on fii layyagol ka *layyorde kon wadi si o jogitoraa feewudo? ²² A yi'ii, gomdinal ngal yaadii e kuude makko den, awa kadi ko kuude makko den timmini gomdinal makko ngal. ²³ Ko non ko bindi dīn wi'i kon laatori: «Ibraahiima gomdini Alla, ngal gomdinal makko jogoranaa mo peewal», haa o noddaa gido Alla. ²⁴ On yi'ii, ko sabu kuude den neddo on jogoraa feewudo, hinaa sabu gomdinal ngal tun.

²⁵ Enee, oo cagaajo wi'eteedo *Raabi, kanko kadi, taw si hinaa sabu kuude den o jogoranoo feewudo fewndo ko o wernunoo nulanoobe fii tefugol ben, o holli be laawol goo ngol be rewa? ²⁶ Wano tawiri non bandu ndu aldaa e ruuhu ko mayndu, ko wano non kadi gomdinal ngal aldaa e kuude ko mayngal.

3

Fii Hubindagol Denngal

¹ Musiɓbe an, wota buy e mon himman jannugol, ko fii hidon andi enen jannooɓe ben en jaawete jaawoore burnde sattude. ² Ko fii en fow en waday ellaaji di tawata ko nooneji duudu. On mo wadaali ella e nder kongudi, haray on neddo ko timmudo, waawudo hubindaade bandu mun ndun fow.

³ Si en wadii lagambe den ka kundule pucci dīn fii yo di dofto en, haray en huutoray kadi balli majji on fow. ⁴ Ndaaree kadi, dee laade e njandude mun, ko hendu dolnundu nabata de, hida ardoree aalahun burkun fandude ka naɓoowo on faaliraa don. ⁵ Wano non, denngal kadi ko terun fandukun, kono hingal waawi mantorde piiji mawdi. On yi'ii wano giitun tosokun waawi sunnirde buruure mawnde? ⁶ Denngal ngal kadi ko yiite, hingal heewi boneeji, hingal tawdaa e tere bandu men ndun, ngal tuuninay bandu ndun fow, ko ka yiite jahannama ngal hubbinaa, ngal sunnay ngurndan men dan fow.

⁷ Kala noone kulle, wano colli dīn e ko daasotoo kon e kulle den ka nder ndiyan, no hubindoo, den-le neddanke no hubindii de. ⁸ Kono denngal, hay gooto waawataa ngal hubindaade. Ko bone mo waawotaako hubindaade, hingal heewi tooke warooje. ⁹ Ko kangal mantirten Ben men Joomiraado on, ko kangal kadi hudirten yimbe tagaabe e mbaadi Alla ben. ¹⁰ Ko e kon hunduko wooto du'aa e kuddi yaltata. Kono yo musiɓbe, wota dūn wonir non. ¹¹ Taw si ndiyan weldan e ndiyan haadufan no tubba e bundu wooturu, hara ko e ngayka woota? ¹² Enee musiɓbe an, hara yibbehi no waawi rimude kaccu, maa piyahi rima yibbe? Ko wano non kadi, bundu ndiyan landan waawataa tubbinde ndiyan weldan.

Fii Faamu Iwrungu ka Dow ngun

¹³ Ko hombo e hakkunde mon mari faamu e hakkil? Yo o banginir dūn jikku makko moyyo on wondude e kuude newiide iwrufe e faamu. ¹⁴ Kono si tawii hidon mari ka berde mon nawliigu tiidungu e haasidi, haray wota on mawnintino, e wota on yeddu goonga on. ¹⁵ Sifa

ngun faamu hinaa ka kammu iwri few, ko ngu aduna e ngu ned'danke e ngu Ibuliisa. ¹⁶ Ko fii, kala ka nawliigu e haasidi woni, ko don kadi jii'boldu e kala noone kuude bonde woni. ¹⁷ Kono faamu iwrungu ka Alla ngun, ko adii taho, ko ngu laabungu, awa kadi ko ngu buttu, ko ngu newiingu, ko ngu deeyinayngu, heewungu yurmeende e kuude moyye, ngu aldaa e burnondiral e faasiqankaaku. ¹⁸ Ko tabintinoobe buttu ben aawata e nder buttu kon, rimay peewal.

4

Fii Doftagol Alla, Yankinanoo Mo

¹ Ko honto dee poodotire e dee yeddondire hakkunde mon iwri? E hara hinaa faaleeji bondi woni wadude hare ka berde mon? ² Hidon himmani, kono on alaa hebude. Ko on waroobe, ko on miilaabe e baawo waawugol hebude hay huunde. Hidon wondi e yeddondire e poodotiro. E hin-le on hendotaako, bay on alaa toraade, ³ maa hidon toraade, on alaa hebude, bay hidon tororde anniyeede bonde fii no huutoriron dun fii faaleeji mon.

⁴ Ko onon, yo jamaa jinoobe! E on andaa yidugol aduna on ko apugol Alla? Awa si goddo no faalaa yidude aduna on, haray o waditike gajo Alla. ⁵ On sikku bindi din ko wi'i kon ko meere, wonde: «Alla no nawlani ruuhu mo o wadi e men on.»^b ⁶ Kono ko o furi en yefude e ko mawni kon ko sulfu. Awa e hino ko bindi din wi'i kon:

«Alla liddoto mawnintiniibe ben,
o yeda jippinbe hoore mun ben sulfu.»^c

⁷ Awa yankinane Alla, darto don Ibuliisa, dun o dogay, o wofdo on. ⁸ Badee Alla, dun o badoto on. Labbinee juude mon den, yo onon junuubankeebe. Labbinon berde mon den, yo onon sikkitiibe. ⁹ Woytee, yoomon, wullon. Yo jaleede mon den wontu yoomugol, weltaare mon nden wonta bidagol. ¹⁰ Jippinee hoore mon yeeso Joomiraado on, dun o bantoyay on.

¹¹ Wota on jakkin bee doo maa bee daa, yo musibbe an. Mo jakkini musiddo mun, maa jaawii musiddo mun, haray ko Sariya on o jakkini, o jaawi. Si a jaawii-le Sariya on, haray hinaa a huutordo mo, kono ko a jaawoowo mo. ¹² Ko fii ko Gooto pet woni Wadoowo Sariya jaawa, dun ko on Waawudo dandude e mulude. An non, ko a hombo, si hida jaawa pokondo maa?

Fii Mawnintinaare e Townitaare

¹³ Ko onon, yo wi'ube jooni: «Hande maa jango men yahay e ndee saare doo, men wona ton hitaande, men wadoya ton goddun, men heba tono.» ¹⁴ Onon on andaa toode no ngurndan mon dan wonirra jango. Ko on norngal feepungal fii saa'ihun nii, bawto dun muta. ¹⁵ Ko haanufon wi'ude: «Men wuuray, men wada dundoo maa dundaa, si Joomiraado on jabii.» ¹⁶ Kono jooni, hidon mawnintinaade e nder townitaare mon. Sifa nden mawnintinaare fow ko bonnde. ¹⁷ Si goddo no andi moyyere nde o haani wadude, o wadaali dun, haray o wadii junuubu.

^b 4:5 4.5 Maa: «Ruuhu wondo ka bernde men on ko nawludo fota.» ^c 4:6 4.6 Tin. 3.34

5

Fii Hajagol Aldube ben

¹ Jooni non, yo onon aldube, wullee sowru tiidundu, sabu tampereji aroyayfi e hoore mon din! ² Ngalu mon ngun bonii, concii mon din mooyii, ³ kanje mon den e kaalisi mon on kornii. Kori mun on immoyto seeditoo e hoore mon, jaamira balli mon din wa yiite. On moobii ngaluuji e nder dee palaade sakkitore. ⁴ Njoddi ndi on yobaali wa'ube gese mon den ndin no woytaade e hoore mon. E woyaafi sopitube ben arii haa e noppi Joomiraado Jom Bawde on. ⁵ On wuuririi ka aduna foo e nder mbeleede e ko foti. On fayinii hoore mon e ndee palaande nde hirsetefon e mun. ⁶ On jaawii, on warii feewufe be dartaaki on.

Fii Yondinaare

⁷ Awa mupnee, yo musibbe an, haa nde Joomi on ari. Ndaaree no remoowo habbori conal tiidungal, ngal o habbori mupal haa ndiyan setto e ndiyan dabbunde tofba. ⁸ Onon kadi mupnee, tabintinon berde mon den, ko fii ardu Joomi on ko badiidun. ⁹ Wota on nermindir, yo musibbe an, fii wota on jaawe, bay Naawoowo on no darii ka yeeso dambugal.

¹⁰ Musibbe an, yettee misal tampere e mupal ben annabaabe yewtube e innde Joomiraado on. ¹¹ Ndaaree, hiden wi'a maloore wonanii ben nappiibe. On nanii fii nappaaare Ayyuuba nden no wolee, awa kadi on yi'ii ko Joomiraado on wadani mo kon ka sakkitorun. Ko fii Joomiraado on ko heewudo giggol e yurmeende.

¹² Ko adii kon taho, yo musibbe an, wota on woondir kammu ngun maa leydi ndin, maa kala ko woni e woondoore. Ko yo «hiiyii» mon on wonu «hiiyii», «oo'o» mon on wona «oo'o», fii wota on wonu e nder jaawoore nden.

Fii Tororgol Gomdinal

¹³ E hara godfo e mon no e nder tampere? Yo ontigi toro Alla. Kaa hara godfo e mon no e nder weltaare? Yo ootigi beytu. ¹⁴ E hara kadi godfo e mon no nawni? Yo ontigi noddu ardotoobe *moftal ngal, bentigi toranoo mo e hoore juurugol nebban e hoore makko e innde Joomiraado on. ¹⁵ Toraare wadiraande gomdinal no sellina nawnudo. E hoore dun, Joomiraado on imminay mo. Si tawii ontigi no wadi junuubi, di yaafante mo. ¹⁶ Awa, qirritee junuubaaji mon din hakkunde mon, torondiranon kadi, fii no selliniredon. Torndeeji di aaden feewudo torii din ko dolnudi duncaydi.

¹⁷ Ko fii Iliiya kadi hari ko nedfo wa'unoodo wa men nii, nde o duuminoo e toraare fii wota ndiyan aru, dan ronki arude ka hoore leydi e nder duubi tati e lebbi jeegoo. ¹⁸ Bawto dun kadi o torii, kammu ngun sammini ndiyan, onsay leydi ndin funtini ko rimata bibbe.

¹⁹ Ko onon yo musibbe an, si godfo e hakkunde mon selii goonga on, godfo artirii mo, ²⁰ haray andee, on ittudo on junuubanteeji ka o selunoo ton, artiri mo ka laawol, haray o montii junuubaaji duudufi, o dandii wonkii mayde.

BATAKURU PETRUUSU ARANURU NDUN

¹ Immorde e an min Petruusu, *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, haa e bee subaabe Alla, tunjarankeebe e oo aduna, e nder dee leyde Pontii e Galaasi e Kapadoosi e *Aazii e Bitinii. ² Ko onon yo subiranoobe ebboore Alla, on Ben men, e dow *labbinireede Ruuhu makko on, fii doftagol Iisaa Almasiihu on, wiccee yiiyan^a makko dan: yo moyyere e futtu sowindirane on.

Fii Tama'u Sellufo on

³ Mantoore wonanii Alla, Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on. Ko yurmeende makko mawnde nden o yediri en jibintineede sabu immintineede Iisaa Almasiihu on e hakkunde maybe ben fii no hefiren tama'u sellufo, ⁴ e fii no hefiren ndondi ndi bontataa, ndi tuunataa, ndi mbaadi mun waylotaako, maraniindi on ka kammu, ⁵ dun ko onon bee be Alla hiwiri bawgal mun sabu gomdinal ngal fii kisiyee hebuliido fejnineede on ka saa'iiji sakkitori.

⁶ Ko dun wonani on ndee weltaare tiifunde, hay si tawii fewndo doo maa satteendeeji seeda wona ko aanini on, ⁷ fii no gomdinal mon ngal ndarndoree. Gomdinal mon ngal-le no buri kanje hittude, bay kanje ko ko mulata, den-le ko yiite ndarndoraa. Ko nii gomdinal mon ngal wonirta maniniingal, darjingal, e teddungal jande Iisaa Almasiihu on fejnitoiyi. ⁸ On yidii mo kanko Iisaa e hoore on yi'aali mo, on hoolike mo kadi e baawo yi'ugol mo. E hoore dun, hidon hebbinori weltaare tiifunde, nde wonkii woo waawataa sifaade fii mun, ⁹ bay hidon hendaade faandaare gomdinal mon ngal, dun ko kisiyee wonkiiji mon din.

¹⁰ Oo kisiyee ko huunde nde annabaabe ben dabbitunoo tefi fii mun, dun ko bee *hiitinoobe fii oo sulfu sutiido on. ¹¹ Hiibe dabbaynoo andugol ko e saa'i hombo maa ko honno ko Ruuhu *Almasiihu on andini be kon wadfiroyta, fewndo on Ruuhu wondo e maabe hiitantonoo be fii tampereji heboyaynoodi Almasiihu on din e darjaaji hikkotoodi e mun din. ¹² Be banginanaa kadi wonde, wonaa fii maabe kambe tigi be wonnoo kurkanaade, kono ko fii mon, fewndo be wowli fii dii piiji di bee waajiibe on fii Kibaaru Moyyo on yottiniri e mon fewndo doo *Ruuhu Seniido iwrufo ka kammu on, din piiji di tawata hay malaa'ikaabe ben tigi no faalaa andude fii mun.

Noddaandu fii Wonugol Laabube

¹³ Ko dun si mi wi'ay on, hebulinee hakkillaaji mon din, waawon hoore mon, wadon tama'u mon on fow e oo sulfu mo yedoytedon jande Iisaa Almasiihu on fejnitoiyi. ¹⁴ Wa'ee wa paykoy doftiikoy, hara on accaali hande kadi diya himmeeji ardo on, dun ko din di wondunodon e nder angal andugol mon. ¹⁵ Kono bay Noddudo on on ko Laabufo, onon kadi wonee laabube e nder jikku mon on, ¹⁶ ko fii e hino ko Allaahu on daali kon ka deftere: «Wonee laabube, ko fii ko mi Laabufo.»^b

^a 1:2 1.2 «Wiccegol yiiyan Almasiihu on» no firi «labbiniregol yiiyan makko dan.» ^b 1:16 1.16 Lew. 19.2

¹⁷ Bay on noddirii oo Fonnudo fow «Baaba», dūn ko on Naawiroowo mo bee embere kuude mun den, haray yo on hulu mo fannin hidon kofii aduna on. ¹⁸ Hidon andi wonaa huunde bonaynde wano kaalisi maa kanje sottiraḍon e nder ḍan ngurndan meerejan ḍan ronunḍon baabiraabe mon ben, ¹⁹ kono ko yijii Almasiihu hittuḍan ḍan, on wa'itayḍo wa baalun kun alaa ella, alaa waadere, ²⁰ on adaaḍo toḍḍeede ado fudḍoode aduna on, kono o fejjinaa ka saa'iiji sakkitori fii mon. ²¹ Ko sabu on gomdinirḍon Alla, on Immintindo mo e hakkunde maybe ben, yedi mo kadi mangural, fii no gomḍinal mon ngal e tama'u mon on fawora e Alla. ²² Bay on labbinirii hoore mon doftagol goonga on, haa on hebii giggol siḍḍankaaku sellungol, jooni yidindiree giggol tiḍḍungol ka berḍe mon, ²³ ḍun ko onon bee jibinaabe kesun, be tawata hinaa awdi muloori kono ko luttoori, immorde e daaluyee Alla wuuruḍo tabiti on. ²⁴ E hin-le:

«Kala neḍḍo no wa'i wa huḍo,

darja makko on fow kadi

no wa'i wa piindi kon huḍo.

Huḍo kon no yooriri, piindi ndin no saamude,

²⁵ kono daaluyee Joomiraaḍo on

ko luttayḍo haa poomaa.»^c

On daaluyee ko Kibaaru Moyyo mo fejjinanadon on.

2

¹ Awa tertee kala bonki e kala kippugu e faasiqiyaagal e nawliigu e kala joore, ² yidiron daaluyee on wano boobo kecco yidiri biraadon kengan laabuḍan, fii no mawniron e nder kisiyee on sabu makko, ³ bay on mettike, on andii Joomi on no moyyi.

Fii Hayre nden ka Sobḍundu e Jamaa Subaado on

⁴ Badee mo kanko ndee hayre wuurunde, nde yimbe ben bugitinoo, ḍun ko on mo Alla subii, hittuḍo yeeso makko. ⁵ Bay onon kadi hidon wa'i wa kaaye wuurunde mahindiraade, woni suudu ndu Ruuhu Alla on hodi e mun, fii wonugol *yottinoobe sadaka laabuḍe fii no waḍiranon Alla sadakaaji ruuhuyankeeji, hara ko no hawrirani mo, rewruḍe e Iisaa Almasiihu on. ⁶ E hin-le no windii wondema:

«Midḍo tippinde ka hoore Fello *Siyuuna

hayre wonaynde ka sobḍundu,

ḍun-le ko nden subaande hittunde.

Kala gomḍindo e makko hersinoytaake.»^d

⁷ Nden hayre no hittani on, onon bee gomḍinbe. Kono fii be gomḍinaa ben:

«Hayre nde mahoobe ben hawkunoo nden

wontii hittunde ka sobḍundu,^d

⁸ hayre fegginaaynde,

e fetere libaynde.»^e

Be feggike e mayre sabu yeddugol maḍbe daaluyee on, tawde ko ḍun be muuyananoo.

⁹ Kono onon, ko on lepol subaangol, yottinoobe sadaka fii *laamu Alla ngun, awa kadi ko on jamaa laabuḍo, yimbe jeyaabe ka Alla fii ko fejjina kuude moyye mawde on Nodduḍo on fii yo on yaltu ka niwre,

aron ka ndaygu makko hawniingu. ¹⁰ Dun ko onon bee be tawata hari hinaa jamaa Alla, kono jooni ko on jamaa makko, d'un ko onon bee be hebaano yurmeende makko nden, kono jooni on hebii yurmeende makko nden.

¹¹ Ko onon, yo yibbe, hobbe jananbe, mi wakkilini on e reenagol d'ii himmeeji nedfanke, di tawata ko habooji wonkii. ¹² Wuuriree no moyyiri e hakkunde be gomdinaa ben fii nde hiibe toopira on wa wadfoobe ko boni, yo be yi'u kuude mon moyye den, d'un be mawninoyay Alla nde o aroyi.

Fii Yankinanagol Lambe ben

¹³ Sabu Joomiraado on, yankinane kalla laamu nedfanke, woni lando mawdo, mardo mbawdi, ¹⁴ woni ben be o lammini fii donkingol ben wadfoobe ko boni, manta ben wadfoobe ko moyyi. ¹⁵ Awa, ko Alla faalaa e nder ko wadoton ko moyyi kon, ko yo d'un d'ahu fankina majjuube be alaa hakkil ben. ¹⁶ Wuuriree wa rindinaabe, e baawo wadugol ngun ndimu wirngallo buumayngo bonki, kono wa kurkantoobe Alla. ¹⁷ Teddinee fow, yidon musibbe gomdinbe ben, hulon Alla, teddinon lando on.

¹⁸ Jiyaabe, yankinane jeybe on ben e nder teddungal timmungal, hara hinaa non moyyube ben tun e newiibe ben, kono e mettube fii ben kadi, ¹⁹ ko fii, si e nder miijitagol fii Alla, ontigi njanike tampere nde ontigi foddaa, d'un ko huunde moyyere. ²⁰ Ko hongal e teddungal mardon, si on mujjike tampere sabu wadugol junuubu? Kono si on mujjike tampere sabu wadugol ko moyyi, d'un ko huunde moyyere yeeso Alla. ²¹ Awa, ko fii d'un noddiraadon, ko fii *Almasiihu on kadi tampii fii mon, o accanii on misal, fii no jokkiron batteeji makko din, ²² d'un ko on «mo wadaali junuubu, mo toni mun jantaaki fenaande»,^f ²³ d'un ko on hoynaado mo yottaaki, tampinaado mo kambaali, kono watti fow e juude on Naawoowo no feewiri non. ²⁴ O ronditanike en junuubaaji men din ka bandu makko, d'un ko ka *leggal altindiraangal, fii no maayiren e telen-ma junuubaaji din, wuuren ngurndan feewudan, ko fii, ko sabu barmeeji makko din selliniraadon. ²⁵ Bay hari hidon wa'i wa baali saakitaadi, kono jooni on artiraama ka Ngaynaako, Hiwoowo wonkiji mon din.

3

Fii no Yettindirbe Haani Wondirde

¹ Onon kadi yo rewbe wano non, mo kala e mon yo yankinano moodi mun. Dun si wobbe e mabbe doftaaki daaluyee on, be gomdiniray sabu kuude rewbe mabbe ben e baawo kongol, ² e nder yi'ugol mabbe jikku mon laabudo wondudo e teddungal on. ³ Wota on fotin ko woni e kene kon, wano mooragol e cudorgol kanje e concii dimi. ⁴ Kono yo nari mon kin wonu ko marii ka bernde, hara ko nari halal ki bonataa, ki jikku newiido deeyudo. Ko d'un furi hittude yeeso Alla. ⁵ Ko nii rewbe baawo doo laabuube, tanyinornoobe Alla ben, parornoo, be yankinani moodibbe mabbe ben, ⁶ wano Saarata non, on doftinoodo Ibraahiima, wi'aynoodo mo koohoojo makko. Onon kadi on laatoto jiwbe Saarata si on wadii ko moyyi, e baawo on jabude jii bireede

^f 2:22 2.22 Isa. 53.9

kulol woo. ⁷ Onon moodibbe ben kadi wano non, mo kala e mon yo wondir e sonnaajo mun on e hoore andugol wonde rewbe ben ko be neddanke burbe lo'ude. Teddiriron be wa ronidoobe e mon ngurndan dan Alla yedi on dan, fii wota hay huunde hafu torndeeji mon din.

Fii Tampangol ko Moyyi

⁸ Ka rawnoode, on fow hebee miijo wooto e giggol gootol, heewon giggol siddankaaku e yurmeende e angal mawnintinaare. ⁹ Wota bone woo yottore bone, maa yennee yottoo, kono ka liddu dun, onon ko yo on du'ano, ko fii ko dun noddiraḍon fii no roniron barki kin. ¹⁰ Ko fii: «Si tawii godfo no faalaa wuurude ngurndan weldan,

e yi'ugol jalaade hettaare,

haray yo ontigi reenu denngal mun ngal

e wowlugol ko boni,

o reena toni makko din e janfagol.

¹¹ Yo ontigi wodfito ko boni, o wada ko moyyi,

o dabbita buttu on, o jokka dun,

¹² ko fii giide Joomiraado on no e hoore feewube ben,

awa kadi noppi makko din no udditanii toraaje maḥbe den,

kono yeeso Joomiraado on

no huccana ben wadoobe bone.»^g

¹³ Ko hombo tampinta on, si on himmanii wadugol ko moyyi? ¹⁴ Dunle wuren hay si on tampii fii peewal ngal, on maloyte. Awa wota on hulu yimbe ben, wota on laato maapiibe. ¹⁵ Hormoree *Almasiihu on ka berde mon wa Joomi on. Wonee jande woo hebuliibe fii jaabagol landotoobe on dalil tama'u mon on ben. ¹⁶ Wadiron dun newaare e teddungal e nder bernde mon laabunde nden, fii yo wonbe on wowlude ko boni e hoore jikku mon moyyo on e telen-ma Almasiihu on, heboy ko hersinta be e fee kongudi maḥbe din. ¹⁷ Awa kadi, ko buri ko tampugol sabu wadugol ko moyyi, si tawii dun ko faale Alla, edii tampugol sabu wadugol ko boni. ¹⁸ E hin-le Almasiihu on kadi maayii fii junuubaaji din nde wootere ko yoni haa poomaa, on Feewudo fii be feewaa ben, fii addugol on e Alla. O waraama ka bandu, o wurnitiraama Ruuhu Allaahu on. ¹⁹ Ko on Ruuhu o yaari, o waajoyii ruuhuuji wonbe ka kaso ben, ²⁰ dun ko bee murtunooḥe wa fewndo tawata mupal Alla ngal no beydii ka jalaade de Nuuhu moyyinaynoo laana kan e mun. Ko yimbe seedaabe nii, e maanaa be njeetato, be dandiraa rewugol ka ndiyan. ²¹ Dun ko misal *lootagol maande kisiyee wonaḍon dandireede fewndo doo. Dun wonaa lootugol tuundi bandu ndun, kono ko aadanorgol Alla bernde laabunde. Dun hisiniri on immintineede Iisaa Almasiihu on, ²² on Yentudo ka kammu, wonirḍo ka sengo naamo Alla, on mo malaa'ikaabe ben e bawde den e doole den yankinanaa.

4

Fii Wuurugol no Alla Yid'iri non

¹ Bay *Almasiihu on tampii ka bandu mun, onon kadi dolnoore e ngon miijo wooto, (ko fii on tampudo e bandu seedii e faale wadugol junuubu), ² fii no wuuriron wano Alla faaliraa non, hara hinaa e himmeeji neddanke, yeru saa'i heddaniido on wuuridugol e bandu

on. ³ Awa e saa'i feyyunoodo on, on booyii wadude ko be gomdinaa ben yidi wadude kon, fewndo jikkondirdon e maɓɓe e nder jiibaare e himmeeji bondi e mandilugol e *fasaadu e mottondirgol ka mandiletee e dewal sanamuuji harmungal. ⁴ Kono jooni be tawi no ɗaldini be ko on alaa jikkondirde e maɓɓe hande kadi e telen-ma nden boylaare tiidunde kon. Ko ɗun wadi si hiɓe hoynude on. ⁵ Awa be hunitoyto yeeso on Hebulaniido ɗaawugol wurɓe e mayɓe. ⁶ Ko ɗun wadi si hay mayɓe ben feɗɗinanaa Kibaaru Moyyo on, fii nde be ɗaawiroyaa wa nedɗanke ka bandu, yo be wuuroy ka ruuhu wano Alla wuuriri non.

⁷ Lannoode piiji ɗin fow hewtii. Awa wonee hakkilanɓe waawon hoore mon fii no waawiron tororde. ⁸ Ko adii kon, yidindiree giggol tabitungol, ko fii giggol ngol no monta adadu junuubaaji ujune ujune. ⁹ Tolnindiree e ɓaawo dukindirgol. ¹⁰ Awa yo mo kala e mon kurkoran heddiibe ben dokkal ngal o hefi ngal, ɗun on wonay halfinaabe moyyere Alla yaajunde nden. ¹¹ Yo taw non, mo yewtay e hakkunde mon, ko daaluyeeji Alla ɗin o woni yewtirde. Mo kurkoto kadi e hakkunde mon yo taw ko mbawdi ndi Allaahu on okki mo ndin woni ko o kurkori. Dun fow ko fii yo mantoore wonan Alla, e innde Iisaa Almasiihu on, on mo mangural e bawgal wonani haa pooma. Aamiina!

Fii no Almasiiyaajo Haani Wakkilorde Tampereji ɗin

¹² Ko onon, yo yibɓe, wota on ɗaldir nguli hebuki on kin fii ndarndegol, wa si tawii ko huunde heyre hefi on. ¹³ Kono weltoree tawdeede e tampereji Almasiihu on ɗin, fii no hebiroyon kadi weltaare ɗande feɗɗugol mangu makko ngun. ¹⁴ Si on hoynaama fii innde Almasiihu on, haray ko on malaabe, ko fii Ruuhu darjindo on, ɗun ko on Ruuhu Alla, no e hoore mon. ¹⁵ Si goɗɗo e mon tampinaama, wonaa yo taw ko fii himo itti hoore, maa himo wujji, maa himo wadi ko boni, maa himo ukkii e ko wonaa haaju makko. ¹⁶ Kono si tawii o tampinaama sabu ko mo Almasiihu on, haray wota ontigi hersir ɗun, kono yo o mawnin Alla sabu nden innde.

¹⁷ Jooni non, saa'i fudɗoode ɗaawoore nden hewtii, nde fudɗora yimɓe Alla ben. Si tawii ko enen nde fudɗori, haray ko honno sakkitoode ben be ɗoftanooki Kibaaru Moyyo Alla on wa'oyta? ¹⁸ Si tawii non feewuɗo on dandiraama karahan, haray ko honno woniranta mo rewataa Alla on e junuubankeejo on? ¹⁹ Dun haray, yo wonɓe tampude no yaadiri e kodduruyee Alla on duumo e wadugol ko moyyi, ɓe watta wonkiiji maɓɓe ɗin e juude Tagudo on, ɗun ko on Sella-Findeejo.

5

Fii no Petruusu Waajori Ardotoobe ben e Sukaabe ben

¹ Awa jooni mido yewtude ardotoobe *moftal wonɓe hakkunde mon ben. Min kadi ko mi ardotoodo, e seedeejo tampereji *Almasiihu on, e heboowo gebal e darja feɗɗinoyteedo on. Mi wakkilini on ² aynugol wuro ngo Alla halfini on ngon, hara hinaa e hoore karheede, kono hara ko no Alla yidiri non e hoore bernde laafunde, hara on wadiraali ɗun miile, kono hara ko e anniyeer moyyo. ³ Wota on hollu mbawdi e hoore ɓe halfinaɗon ben, kono wonanon wuro ngon misal. ⁴ Dun, nde

Hooreejo Ngaynaakoobe ben feeyoyi, on hendoyto *meetelol darja, ngol ɲari mun bontataa haa poomaa.

⁵ Onon kadi sukaaɓe wano non, yankinane ardotoobe moftal ngal, mo kala e mon jippina hoore mun yeeso oya, ko fii:

«Alla liddoto mawnintiniibe ben,

kono o yeda jippinɓe hoore mun ben sulfu.»^h

⁶ Awa, jippinee hoore mon e ley jungo Alla dolnungo ngon fii yo o bantoy on e saa'i mo o toɗɗii on. ⁷ Fawee anndeeji mon ɗin fow e hoore makko, ko fii o kippay fii mon.

⁸ Wonon hakkilanɓe e reeniibe, ko fii liddotoɗo on on, ɗun ko Ibuliisa, no waɗude yaha ara, riggora wa ngayuuri, hara no ɗaɓɓa ko seekita. ⁹ Dartoree mo kanko Ibuliisa no tiidiri e nder gomɗinal ngal, e hoore yo on andu ko tampereji gooti fawadon onon e musibbe mon wonɓe e nder aduna on fow. ¹⁰ Kono si on tampii e nder saa'ihun nii, Alla Jom sulfu on, on Noddudo on ka darja makko poomayankeejo on e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on, o heydintinoyay on kanko tigi, o tabintina on, o tiidinoaya on, o waɗa on ɓe dillintaako. ¹¹ Ko kanko bawgal wonani haa poomaa. Aamiina!

Fii Waynitande Petruusu nden

¹² Ko e dow ballal Silaasi, oo musidɗo sella-findeejo, mi windirani on nduu batakuru raɓɓidundu, fii wakkilingol on e fii seedintingol wonde ko ɗundoo woni moyyere Alla haqiiqaare nden, awa humee e mayre.

¹³ Subaabe wonɓe *Baabiilaⁱ ben e Markuusa ɓidɗo an on salminii on.

¹⁴ Awa hiwrondiree lunnondiral giggol siɗɗankaaku.

Yo buttu wonan on, onon humondirɓe e Almasiihu on ben fow.

^h 5:5 5.5 Tin. 3.34 ⁱ 5:13 5.13 No sikkaa wonde oo «Baabiila» mo o wowli fii mun ɗoo, ko Roomu. Feɓ. 17.18

BATAKURU PETRUUSU DIMMURU NDUN

¹ Immorde e an min Sim'uunu Petruusu, *sahaabaajo e kurkaadu Iisaa Almasiihu on, haa e bee hendiibe gomɗinal fotayngal hittude e ngal amen ngal, immorde e peewal Alla men e Dandoowo on, ɗun ko Iisaa Almasiihu on.

² Yo moyyere e ɓuttu sowindirane on e hoore andugol Alla e Iisaa Joomi men on.

Fii Tabintingol Noddaandu men ndun

³ Ko bawgal makko ngal, Alla yefiri en kala ko handufen fii ngurndan e wuurigol wano o faaliraa non, e nder andingol en on Noddirɗo en mangural mun ngal e moyyuki mun kin. ⁴ Ko nii o yefiri en fodaariiji ɓurɗi hittude e ɓurɗi mawnude ɗin, fii, tippude e ɗin fodaariiji, no tawdiredon e jikku makko on, kanko Alla, ɗun ko onon fuutinoobe ɓoylaare aduna iwrunde e himmeeji bondi.

⁵ Ko sabu ɗun wadi, geree beyditon e gomɗinal mon ngal jikku moyyo, e hoore jikku moyyo on kadi beyditon ɗon gandal, ⁶ e hoore gandal ngal kadi beyditon waawugol hoore mun, e hoore waawugol hoore mun ngol kadi beyditon ɗaɗɗagol, e hoore ɗaɗɗagol ngol kadi beyditon wuurigol wano Alla faaliraa non, ⁷ e hoore wuurigol wano Alla faaliraa non beyditon giggol sidɗankaaku, e hoore giggol sidɗankaaku ngol beyditon giggol. ⁸ Si ɗii jikkuuji ɗoo sowondirii e mon, ɗi haɗay on wonude meerenteeɓe ɓe alaa battane moyye fii andugol Iisaa Almasiihu Joomi men on. ⁹ Kono mo aldaa e ɗin, haray ko bundo, mo felsataa, yejjitudo ko junuubaaji mun ɗin labɓinanoo kon.

¹⁰ Ko ɗun wadi, yo musibɓe, ɓurtee wakkilaade fii haqinqingol noddaandu ndu noddadon ndun e ko subadon kon. Si on warrii non, on yanataa e nder bone few. ¹¹ Ko nii newnirantedon no yaajiri naatugol ka laamateeri poomayankeeri Joomi men on, on Dandoowo, ɗun ko Iisaa Almasiihu on.

Fii Jannde Yaadunde e Goonga on

¹² Ko ɗun wadi si soono woo mi andintinay on fii ɗii piiji, hay si tawii hidon andi ɗi e hidon tabiti e goonga mo hendidon on. ¹³ Mido sikki no haananimmi ka mi jokka andintingol on, fannin mido e nduu togooru, ɗun ko ɓandu an ndun, ¹⁴ ko fii mido andi mi sertay jooni e nduu ɓandu maayooru, wano Iisaa Almasiihu Joomi men on, ɓanginiranimmi non. ¹⁵ Ko ɗun wadi si mi etoto fota, fii hay si mi iwoyii, no anditroyon ɗii piiji.

¹⁶ Awa, hinaa men ɓaarorɓe taariikaaji sinciraadi yoyre, fewndo ko men ɓanginani on ardu Iisaa Almasiihu Joomi men on e bawgal makko ngal. Kono men yi'irii gite amen ɗen tigi mangu makko ngun. ¹⁷ Ko fii o hendike e juude Alla Baabaajo on teddungal e darja fewndo ko o nanunoo hawa iwrude ka darja heewudo ɓural on, ko Allaahu on daalani mo: «Oo ɗoo ko Bidɗo an yidaado, mo mi weltaari on.» ¹⁸ Menen kadi, men nanii ngol kongol iwrungol ka kammu, fewndo men wondi e makko ka hoore fello hormorteengo.

¹⁹ Awa meden buri fellitude fii kongudfi dī annabaabe ben longinaa dīn, dīn dī tawata si on wattanii yiila, haray on wadii ko moyyi, bay dīn kongudfi no wa'i wa lampu huɓɓudo e nokkuure nibbitunde, haa nde fajiri on feeri, jaawiire nden toowi ndaygini berde mon den. ²⁰ Ko adii kon, andee wonde firo kongudfi dī annabaabe ben windi dīn, dūn ko daaluyeeji dī be longinaa dīn, hinaa e neddanke iwri. ²¹ Ko fii kala kongol longinaangol hinaa e miijo neddanke iwi, kono ko *Ruuhu Seniido on yimbe ben haaliri ko Alla longini be kon.

2

Fii Jannoobe Penaale ben

(Yud. 1.4-13)

¹ Woodiino e hakkunde jamaa on waditiibe annabaabe. Jannoobe fenaande woniroyay non e hakkunde mon onon kadi, hara hiɓe ɓisa janndeeji fenaandeeji e nder ko be jannata kon, nawraydī e halkaare. Be yedda on Sooditudo be, dūn ko Joomi on. Ko nii be poodirta e maɓbe halakuyee yaawudo. ² Buy jokkoyay jiiɓaare maɓbe nden, laawol goonga on hoynoyee sabu maɓbe. ³ Immorde e miile maɓbe den, be hiiliroya on kongudfi sincaadi. Kono gila neebii ko be happanaa kon no ɓadaade tun, awa hayrannde maɓbe nden ŋŋaa.

⁴ Ko fii Alla dandaali malaa'ikaabe wadunoobe junuubu ben, kono o nangi be, o bugii ka yiite jahannama ka be jolkaa d'on e nder niwre, be jogoraa d'on fii paaweede. ⁵ O dandaali kadi beya yimbe aranbe, kono ko njeetato o acci e maɓbe, goddo on ko Nuuhu, on waajotonoodo fii peewal ngal, fewndo ko Allaahu on acciti waamere nden e hoore jamaa be rewataa mo ben.

⁶ O happani kadi dee ca'e Saduuma e *Amuura mulugol de, watta de ndoondi, fii wadangol be rewataa mo ben kanko Alla misal. ⁷ Kono o dandi Luutu feewudo on, on mo bernde mun wondunoo e sokola tiidudo sabu jikku jiiɓido beɓe bonbe, ⁸ ko fii on ko feewudo hodunoodo hakkunde maɓbe, mo wonkii mun tampintenoɔ ɲande woo ɲande sabu angal peewal ngal o yi'aynoo ngal e ngal o nanaynoo ngal.

⁹ Awa dundoo fow no holli ko Joomiraado on andi ko honno o dandirta yimbe gomɓinbe ben ndarndeede, o donkina be feewaa ben haa ɲande paawoore nden, ¹⁰ tentinii ben jokkuba himmeeji tuunudi balli mun, hoyna laamu Joomiraado on, dūn ko beɓe suusube reedu, mawnintiniibe, be hulataa aybinde ruuhuujii dīn ka kammu. ¹¹ E hingle malaa'ikaabe, ɓurbe be doole e mbawdi ben, ɲaawiraali ben yimbe hoyre yeeso Joomiraado on. ¹² Kono ben jannoobe fenaandeebe ko wa'ube wa kulle buruure de alaa miiɲoo-miccoo, tagiraade fii nangeede mulee, ko fii hiɓe hoynude ko be andaa. Be muliray wa kulle buruure nii, ¹³ ko bone wonata njoddi boneeji maɓbe dīn. Be tawi faale maɓbe on ko jɲangol mbeleede aduna tumbere ɲalorma. Ko be wa'ube wa ella e waadere, bay hiɓe weltora daynugol on, hay nde hiɓe ɲaamida e mon. ¹⁴ Gite maɓbe den no heewi jinaa, awa kadi be haabataa wadugol junuubu. Hiɓe pooda wonkiiji dī tabitaa dīn, nawra dī e ko boni. Berde ben jannoobe fenaandeebe no eltiraa miile, ben ko be faybe hudaabe, ¹⁵ bay be accitii laawol feewungol ngol, be majjirii sabu jokkugol laawol Bal'ama ngol, on ɓidɓo Be'uura, yidunoodo njoddi

heborndi bonki.^a ¹⁶ Kono o feliraa sabu geddi makko dīn tigi, dīn geddi woni sabu haa mbabun kun, dūn ko mummuntehun kun, wowliri wa nedfo, dūn hadi on annabaajo wadugol kuugal feetere.

¹⁷ Ben ko be bulli di alaa ndiyan, ko be duule de hendu radotoo, ben no maranaa niwre burnde tekkude nden. ¹⁸ Immorde e yewtereji maβbe manti e mehi, hiβe huutora himmeeji jiiβaare bandu fii poodugol ben fuutorβe karahan e juude wuuruβe e majjere ben. ¹⁹ Hiβe foda be ndimu, e hin-le kambe tigi ko be maccube ko nawrata e halkaare, ko fii mo kala ko maccudo ko fooli dūn kon. ²⁰ Ko fii si tawii, βawto fuutagol tuundiiji oo aduna sabu andugol maβbe Joomi on e on Dandoowo, dūn ko Iisaa Almasiihu on, si be nangike kadi e pircol dīn tuundiiji haa di foolii βe, haray sakkitorde maβbe nden buray aranere nden bonude. ²¹ No burani βe ka tawata βe andaano laawol peewal ngol, edii, andugol ngol, sela yamiroore hormorteende nde βe andinaa nden. ²² Dun haray βe tentinii ko ngol tindol goongawol wi'i kon wonde: «Saa'i kala bareeru ndun yiltitanto ko ndu tuutunoo kon», awa kadi: «Saa'i kala kosewii arngii e looteede ngin ruttitoto e rukagol ka loope.»

3

Fii Artugol Almasiihu on

¹ Awa e hino batakuru dīmmuru ndu mi windani on ndun, yo yibβe. E nder majji di didii non, mi windiranii on di fii anditingol on, walla on hebon miijooji laabufi, ² fii no anditiron kongudi di annabaabe laabube ben *hiitinoo dīn, e yamiroore Joomi on e Dandoowo en on, nden nde sahaabaabe ben hewtini on.

³ Ko adii kon, andee wonde ka palaade sakkitore, yawitiibe aroyay heewube jalnori, wuuriroyayβe himmeeji maβbe dīn, ⁴ hara hiβe wi'oya: «Ko honto ardu makko fodanoonda ndun woni? Ko fii gila baabiraabe ben maayi, fow no wa'i wano wa'unoo non gila aduna on fud'dii.» ⁵ Kono βe tewi βe yejjiti wonde, ko daaluyee Alla on wadi si kammuuli dīn e leydi ndin woodiranoo, leydi ndin suutaa e ndiyan, ndi moyyiniraa ndiyan. ⁶ Ko ndiyan kadi aduna feyyunoodo on muliraa ndiyan waamere. ⁷ Kono ko on daaluyee Alla kadi wadi si kammuuli fewndiidi dīn e aduna fewndiido on maranaa yiite ngen pande βe rewataa Alla ben paawetee halkee.

⁸ Kono no woodi tobβere nde on haanaa yejjitude, yo yibβe: pallal gootal ka Joomiraado on ko wa duubi wuluure, awa kadi duubi wuluure ko wa pallal gootal. ⁹ Awa Joomiraado on alaa nennude hunnugol fodaari makko ndin, wano wobβe miijori non. Kono ka liddu dūn, o muppani on tun, ko fii o yidfaa hay gooto hayra. Kono ko o yidi, ko yo fow aru e tuubuubuyee.

¹⁰ Awa, palaande Joomi on arday wa ngujo. Nden pande non kammuuli dīn muliray hito uuyungo, piiji oo aduna sunnee mula, leydi ndin kadi e kuude ko ndi wondi kon feppinee. ¹¹ Bay dūn fow non no e laawol mulirgol nii, haray pellet hidon haani wuurirde laabal e no Alla faaliraa non. ¹² Awa e nder ko habbidon ardu palaande Alla nden kon, etee fii no dūn yaawira, dūn ko ka kammuuli dīn mulirta yiite don, e ka piiji oo aduna taayirta nguleendi yiite don. ¹³ Kono enen

^a 2:15 2.15 Ada. 22

hidɛn habbii fodaari Alla ndin, dɛn ko kammu hesu e leydi heyri ka peewal ngal hodɔyta dɛn.

¹⁴ Ko dɛn wadi, yo yibbe, e nder nden habbannde, etee fii, nde o aroyi, no o tawira on e nder buttu, hara on aldaa e waadere, on aldaa e ella. ¹⁵ Jogoree mupal Joomiraado men on wa kisiyee, wano Puulusa, oo musidɔo men yidaado, windirani on non kapun kadi, tippude e faamu ngu o yedaa ngun. ¹⁶ Ko dɛn o woni wadude e bataake dɛn fow, ka o wowli fii dɛn piiji dɛn, e ka windande mettude faamude dɛn woni dɛn, de tawata yimbe be faamaa ben e be tabitaa ben boylii noone on, wano be wadiri non e ko heddi e bindi dɛn kon, fii hayrannde maɓbe kambe tigi.

¹⁷ Onon non, yo yibbe, bay on hajaama, reenee fii wota on selu jokkon dayni be doftaaki yamirooje Alla dɛn, haa ka yoolon tabital mon ngal. ¹⁸ Awa beydee jaarude yeeso e nder moyyere nden e andugol Joomi men on, on Dandoowo, dɛn ko Iisaa Almasiihu on, on mo mangural wonani jooni e haa poomaa. Aamiina!

BATAKURU YUUHANNA ARANURU NDUN

Fii Daaluyee Ngurndan dan

¹ Ko wonnoo kon gila ka fufɗoode, ko ɗun men nani, men yi'iri gite amen ɗen, men punnii, men meemiri juude amen ɗen, ɗun ko daaluyee ngurndan ɗan. ² Awa, ngurndan ɗan feepii, men yi'ii ɗan, meden seeditanaade ɗan. Meden fejpinande on *ngurndan poomayankejan ɗan, ɗan wondunoodan e Baabaajo on, ɗan fejpinanaama men. ³ Meden hollitude on onon kadi ko men yi'i kon e ko men nani kon fii no laatoron humondirɓe e amen e nder humondiral men e Baabaajo on e Bidɗo makko on, ɗun ko Iisaa Almasiihu on. ⁴ Meden windude ɗunɗoo fii no weltaare men nden timmira.

Fii Wonugol ka Ndaygu

⁵ E hino kibaaru mo men naniri mo on, meden ɓanginande on mo: Alla ko ndaygu, niwre woo alaa e makko. ⁶ Si en innii hidɗen humondiri e makko, kono hidɗen yahude e nder niwre nden, haray en fenii, en wuuriraali goonga on. ⁷ Kono si tawii hidɗen yahude e nder ndaygu ngun, wano o woniri non kanko tigi ka nder ndaygu, haray hidɗen humondiri, ɗun haray yi'yan Iisaa Bidɗo makko on no *labɓinde en e kala junuubu.

⁸ Si en innii en aldaa e junuubu, haray en ɗaynitike enen tigi, ɗun haray goonga on alaa e men. ⁹ Si en qirritike non junuubaaji men ɗin, Alla ko Sella-Findeejo, Feewuɗo, o yaafanto en junuubaaji men ɗin, o labɓina en e kala bonnere. ¹⁰ Si en innii en wadaali junuubu, haray en wadii mo fenoowo, ɗun haray daaluyee makko on alaa e men.

2

¹ Fayɓe an, mido windande on ɗunɗoo fii wota on waɗu junuubu. Kono si godɗo aru e waɗude junuubu, haray hidɗen mari Fattantooɗo en moggo Baabaajo on, ɗun ko Iisaa Almasiihu, Feewuɗo on. ² Ko fii kanko tigi ko o sadaka fii no heɓiren yaafuyee junuubaaji men ɗin,^a hinaa non fii ɗi men ɗin tun, kono ko fii ɗi ɓe aduna on fow.

³ Si en doftike yamirooje makko ɗen, haray hidɗen felliti wonde hidɗen andi mo. ⁴ Kala on wi'udɗo no andi mo, hara o doftaaki yamirooje makko ɗen, haray ko o fenoowo, goonga on alaa e makko. ⁵ Kono kala doftiidɗo daaluyee makko on, haray giggol Alla ngol no timmi e makko, ko non andirten hidɗen humondiri e makko. ⁶ Kala on wi'udɗo no humondiri e makko, haray no haani wuurirde wano *Almasiihu on wuurirnoo non.

⁷ Yiɓɓe, hinaa yamiroore heyre mi woni windande on, ko yamiroore hinnde, nde hebunooɗon gila ka fufɗoode. Ndee yamiroore hinnde, ko ngol kongol ngol nanuɗon. ⁸ Kono fow e mun, ko yamiroore heyre mi woni windande on. Haqiiqa mayre on no ɓangi e makko, no ɓangi e mon, ko fii niwre nden no feyyude, awa kadi ndaygu haqiiqawu ngun ndaygii toode.

^a 2:2 2.2 Woɓɓe kadi no faamira: «sadaka ɗahoowo tikkere Alla nden.»

⁹ On wi'udo no ka ndaygu e hoore apugol musid'fo mun, haray haa jooni himo ka niwre. ¹⁰ On mo yidi musid'fo mun, haray himo ka ndaygu, peggal woo alanaa mo. ¹¹ Kono on apudo musid'fo mun ko ka niwre woni, ko e nder niwre o woni yahude, o andaa ka o woni yaarude, ko fii niwre nden wuminii gite makko den.

¹² Mido windande on, yo faybe, bay junuubaaaji mon din yaaforaama sabu innde makko nden.

¹³ Mido windande on, yo baabiraabe, bay on andii on Woodanoof'o gila ka fud'foode.

Mido windande on, yo sukaaabe, bay on foolii bonfo on.

¹⁴ Mi windanii on kadi, yo faybe, bay on andii Baabaajo on.

Mi windanii on kadi, yo baabiraabe, bay on andii Woodanoof'o on gila ka fud'foode.

Mi windanii on kadi, yo sukaaabe, bay hidfon tiidi, daaluyee Alla on no e mon, awa kadi on foolii bonfo on.

Fii Apugol oo Aduna Boylii'fo

¹⁵ Wota on yidu aduna on e ko woni e aduna on kon. On mo yidi aduna on, haray giggol Baabaajo on alaa e makko. ¹⁶ Ko fii kala ko woni e oo aduna, dun ko mbeleede bandu e himmangol ko yi'i e mantorgol keyeeji aduna, hinaa e Baabaajo on iwri, kono ko e oo aduna. ¹⁷ Awa oo aduna e himmeeji mun ko ko woni feyyude, kono on wadoowo faale Alla on luttay haa poomaa.

Fii Reenagol e Dartotoobe Almasiihu on ben

¹⁸ Awa, yo faybe, ko saa'i sakkitoro on nii. Wano nanirdon non, liddotoof'o Almasiihu on aray, e hay fewndo doo toode liddotoof'e Almasiihu on duudube arii. Ko nii andirten wonde ko saa'i sakkitoro on nii. ¹⁹ Ben non ko e men iwi, kono hinaa be men, ko fii si be wonno be men, be luttidayno e men. Kono dun banginii wonde be fow wonaa be men.

²⁰ Onon kan, *Seniido on yedii on Ruuhu mun on, ko dun wadi si on fow hidfon mari andal. ²¹ Mi windiranaali on wa si tawii on andaa goonga on, kono ko bay hidfon andi, e hidfon andi kadi wonde fenaande woo iwataa e goonga. ²² Ko hombo non woni on fenoowo, si hinaa on yeddudo wonde Iisaa ko Almasiihu? On ko liddotoof'o Almasiihu on, yeddudo Baabaajo on e Bid'fo on. ²³ Awa kala yeddudo Bid'fo on hebaali Baabaajo on, kala qirritiido Bid'fo on, haray hebi Baabaajo on.

²⁴ Onon non, ko nanufon kon gila ka fud'foode no haani wonude ka berde mon. Si tawii ko nanufon kon gila ka fud'foode wonii ka berde mon, haray onon kadi on humondirii e Bid'fo on e Baabaajo on. ²⁵ Awa e hino fodaari ndi o wafani en ndin: ko *ngurndan poomayankejan dan.

²⁶ Mi windiranii on dun e telen-ma wonbe faynude on ben. ²⁷ Ko fii onon, Ruuhu mo hebirdon Almasiihu on no e mon, ko dun wadi on hatonjinaa e janneede, kono, wano Ruuhu makko on woni jannirde on piiji din fow non, (ko mo goonga, mo aldaa e fenaande), humondiree e Almasiihu on wano Ruuhu makko on janniri on non.

Fii Faybe Alla ben

²⁸ Jooni non, yo faybe, humondiree e makko, fii, nde o feepoyi, yo en hebu hoolaare, e nde o ari, wota en hersu yeeso makko. ²⁹ Si

tawii hidon andi ko o Feewudo, haray andee kala wadudo ko feewi ko jibinannde makko.

3

¹ Ndaaree noone giggol ngol Baabaajo on yedi en ngol, haa noddafen faybe Alla. Awa kadi ko en dun. E hino ko wadi kon si aduna on andaa en, ko fii o andaali mo. ² Yibbe, jooni non ko en faybe Alla. Ko wonoyten kon feppinaaka taho. Kono hiden andi, nde o feepoyi, en nandoyay e makko, ko fii en yi'oyay mo wano o woniri non. ³ Kala jogiido on tama'u e makko, haray no labbintinii wano kanko *Almasiihu on o laabiri non.

⁴ Kala non on wadudo junuubu, haray ontigi bonnii Sariya on, ko fii junuubu ko bonnugol Sariya. ⁵ Kono hidon andi, kanko Almasiihu on ko o feepiri ko fii ittugol junuubaaji, e hin-le junuubu alaa e makko. ⁶ Kala on humondirfo e makko duumotaako e wadugol junuubu. Kala non wadoowo junuubu, haray yi'aali mo, andaali mo.

⁷ Ko onon, yo faybe, wota hay gooto daynu on, ko fii kala on wadudo ko feewi, haray ko feewudo, wano kanko Almasiihu on o woniri feewudo non. ⁸ Kala non on wadoowo junuubu, haray ko mo Ibuliisa, ko fii gila ka fudfoode Ibuliisa no wadude junuubu. *Bidfo Alla on-le ko feepiri ko fii mulugol kuufe Ibuliisa den. ⁹ Kala on jibinaado immorde e Alla duumotaako e wadugol junuubu, ko fii haray awdi Alla ndin no e makko, haray o waawataa wadude junuubu, bay ko e immorde e Alla woni ko o jibinaa. ¹⁰ Awa e hino ko bangini hakkunde faybe Alla ben e faybe Ibuliisa ben: kala on mo wadataa ko feewi, haray hinaa mo Alla, ko wano non kadi on mo yidfaa musidfo mun.

Fii Yidfindirgol

¹¹ E hino kibaaru mo nanudon on gila ka fudfoode: yidfindiren. ¹² Wota en wa'u wa Qaayiina^b, on mo Ibuliisa, warunoodo mijjiraawo mun on. E ko fii hondun o warannoo mo? Ko tawde kuufe makko den kanko Qaayiina ko bonde, de mijjiraawo makko on den kan ko feewufe. ¹³ Musibbe an, si tawii aduna on no api on, haray wota on njaldu. ¹⁴ Ko fii hiden andi ko e mayde iwuden, aruden e ngurndan, bay hiden yidi musibbe men ben. On mo alaa giggol, haray ko ka mayde woni. ¹⁵ Kala on ajudo musidfo mun, haray ko waroowo. Hidon andi-le kala waroowo, haray *ngurndan poomayankejan alaa e makko.

¹⁶ E hino no andirten ko woni giggol: Almasiihu on okkitirii ngurndan mun dan fii men, haray enen kadi hiden haani okkitirde ngurndan men dan fii musibbe men ben. ¹⁷ Si tawii godfo no mari ngaluuji aduna, o yi'ii musidfo makko sokoldo, o ombanii mo gite, haray ko honno giggol Alla ngol wonirta e makko? ¹⁸ Ko onon, yo faybe, wota en yidir kongol maa denngal tun, kono yidiren kuugal e goonga. ¹⁹ Ko nii andirten ko en be goonga, berde men den hebirta kadi hoolaare yeeso makko. ²⁰ Hay si berde men den no felude en, Alla no buri berde men den mawnude, e himo andi fow.

²¹ Awa, yo yibbe, si tawii berde men den felaali en, haray hiden mari hoolaare yeeso Alla. ²² Kala ko toriden mo, en hebiray mo, bay hiden doftii yamirooje makko den, hiden wadude ko welata mo. ²³ Awa e

^b 3:12 3.12 «Qaayiina» no wi'ee kadi «Qaabiila». Fuf. 4

hino yamiroore makko nden: ko yo en gomdɪn innde Bidɔo makko on, dɔn ko Iisaa Almasiihu on, yidɪndiren kadi wano o yamiri en non. ²⁴ Kala on doftiido yamirooje makko den, haray no humondiri e Alla, Alla kadi no humondiri e makko. Awa kadi e hino no andirten wonde himo humondiri e men: ko *Ruuhu Seniido mo o yedi en on andirden dɔn.

4

Fii Ndarndagol Ruuhuuji dɪn

¹ Ko onon, yo yibbe, wota on hoolo kala nedo wi'udo Ruuhu Alla on no e makko, kono taskee be fii andugol si ruuhu wondo e mabbe on ko e Alla iwri, ko fii waditiibe annaba duuduube arii e oo aduna. ² E hino no andirton si kongudi mabbe dɪn ko e Ruuhu Alla on iwri: kala qirritiido wonde Iisaa Almasiihu on wontuno nedo, o ari ka aduna, haray ko mo Alla. ³ Kala non mo qirritaaki Iisaa, haray hinaa mo Ruuhu Alla on, haray on ko mo liddotoodo *Almasiihu on, on mo nanunodon no arude. On non jooni no e aduna on.

⁴ Ko onon, yo faybe, ko on be Alla, awa kadi on foolii waditiibe annaba ben, ko fii Wondo e mon on no buri mawnude wondo e aduna on. ⁵ Ben ko be oo aduna, ko dɔn wadi kongudi mabbe dɪn ko di oo aduna, awa kadi aduna on no hefaade di. ⁶ Enen-le, ko en be Alla. Kala on andudo Alla hedoto en, kono on mo tawata non wonaa mo Alla hedotaako en. Ko non andirten Ruuhu Goongaajo on e ruuhu fenaandeejo on.

Fii Giggol Alla ngol e Yidindirgol men ngol

⁷ Ko onon, yo yibbe, yidɪndiren, ko fii giggol ko ka Alla iwri, awa kala yidudo ko jibinaado immorde e Alla, haray himo andi Alla. ⁸ Kala mo aldaa e giggol, haray andaa Alla, ko fii Alla ko giggol. ⁹ E hino no giggol Alla ngol feepiri e men: Allaahu on addii Bidɔo makko bajjo on e nder oo aduna fii no wuuriren immorde e makko. ¹⁰ E hino ko woni ngol giggol kon: hinaa ko yidufen Alla kon, kono ko ko o yidi en kon, o addiri Bidɔo makko on sadaka fii no hebiren yaafuyee junuubaaji men dɪn. ¹¹ Bay Alla yidirii en nii, yo yibbe, haray enen kadi hiden haani yidindirde. ¹² Hay gooto yi'aali Alla haa hande, kono si en yidindirii, haray Alla no humondiri e men, giggol makko wonungol e men ngol timma.

¹³ E hino no andirten hiden humondiri e makko, kanko kadi himo humondiri e men: ko sabu Ruuhu makko mo o yedi en on. ¹⁴ Menen non men yi'ii, meden seeditaade wonde Baabaajo on nulli Bidɔo on fii dandugol aduna on. ¹⁵ Kala on qirritiido wonde Iisaa ko *Bidɔo Alla, haray Alla no humondiri e makko, kanko kadi himo humondiri e Alla. ¹⁶ Awa, enen en andii, en gomdɪnii giggol ngol Alla yidi en ngol.

Alla ko giggol. Kala on wondudo e giggol, haray himo humondiri e Alla, Alla kadi no humondiri e makko. ¹⁷ Ko nii giggol ngol timmire e men, fii no hebiren hoolaare pande jaawoore nden. Wano o woniri non kanko, enen kadi ko non wonirden e oo aduna. ¹⁸ Kulol alaa e nder giggol, kono giggol timmungol radoto kulol, bay kulol no jijji donkineede. Awa kadi, kala on huludo, haray giggol ngol timmaa e makko. ¹⁹ Enen non hiden yidi, bay ko kanko adii en yidude. ²⁰ On mo wi'i no yidi Alla, e hoore himo aji musido makko, haray ko fenoowo.

Ko fii on mo yidaali musidɔo mun mo o renti on, haray o waawataa yidude Alla mo o rentaa on. ²¹ Awa, ko ndee yamiroore ɔoo hebirden mo: mo no yidi Alla, yo yidɔo kadi musidɔo mun on.

5

Fii Gomɔingol Bidɔo Alla on

¹ Kala on gomɔingol wonde ko Iisaa woni *Almasiihu on, haray ko jibinaaɔo immorde e Alla, e kala yidɔo Baabaajo on yidɔo Bidɔo on kadi. ² E hino no andirten hidɔn yidi faybe Alla ben: ko si en yidii Alla, en ɔoftike yamirooje makko ɔen. ³ Ko woni yidugol Alla: ko ɔoftagol yamirooje makko ɔen. Yamirooje makko ɔen-le hinaa sattude, ⁴ ko fii on jibinaaɔo ka Alla foolay oo aduna. Awa e hino polgal foolungal aduna on: ko gomɔinal men ngal. ⁵ Ko hombo woni on fooluɔo aduna on, si hinaa on gomɔingol wonde Iisaa ko *Bidɔo Alla?

⁶ Ko kanko Iisaa Almasiihu on ardi e ndiyan e yiiyan, hinaa non ndiyan tun o ardi, kono ko ndiyan e yiiyan. Awa ko Ruuhu Allaahu on woni seeditaade, bay on Ruuhu ko o goonga. ⁷ Ko fii ko piiji tati woni seeditaade: ⁸ ko Ruuhu Allaahu on e ndiyan ɔan e yiiyan ɔan, ɔin non tati hidɔ fotti. ⁹ Hidɔn jabude seeditooje yimbe ben, kono ko seeditooje Alla nden buri mawnude, ɔun ko seeditooje nde Alla seeditii fii Bidɔo makko on nden. ¹⁰ Kala on gomɔingol Bidɔo Alla on, haray nden seeditooje no e makko. Kono on mo gomɔinaa Alla non, haray o wadii mo fenoowo, ko fii haray o gomɔinaa seeditooje nde Alla seeditii fii Bidɔo mun on nden. ¹¹ Awa e hino nden seeditooje: Alla okkii en *ngurndan poomayankejan, ɔan ngurndan non no e Bidɔo makko on. ¹² Kala humondirɔo e Bidɔo on no mari ngurndan ɔan. Kala mo humondiraa e Bidɔo Alla on haray alaa ɔan ngurndan.

Fii Konguɔi Rawnordɔi ɔin

¹³ Mi windanii on ɔun fii no andiron wonde hidɔn mari ngurndan poomayankejan, onon bee gomɔinbe e innde Bidɔo Alla on. ¹⁴ Awa e hino hoolaare nde battorten Alla nden: si en torike mo godɔun ko yaadi e faale makko on, o hedoto en. ¹⁵ Bay non hidɔn andi himo hedii kala ko toridɔn mo, haray hidɔn andi en hebii ko toridɔn mo kon. ¹⁶ On mo yi'i musidɔo mun no wadɔa junuubu mo nawrataa e mayde, yo o torano mo, Alla yeday mo ngurndan, ɔun non ko ben wadoobe junuubu mo nawrataa e mayde. Kono no woodi junuubu nawroowo e mayde, hinaa fii on junuubu mi wi'i yo tore. ¹⁷ Kala ko aldaa e peewal ko junuubu, kono no woodi non junuubaaji ɔi nawrataa e mayde.

¹⁸ Hidɔn andi kala on jibinaaɔo immorde e Alla, o duumotaako e wadugol junuubu, kono Bidɔo Alla on reenay mo, danda mo, hara Bondo on meemataa mo. ¹⁹ Hidɔn andi ko en be Alla, awa kadi aduna on fow no e ley doole Bondo on. ²⁰ Hidɔn andi kadi Bidɔo Alla on arii, o okkii en faamu fii andugol Goongaajo on. Hidɔn humondiri-le e Goongaajo on, bay hidɔn humondiri e Bidɔo makko on, ɔun ko Iisaa Almasiihu. Ko on woni Alla Goongaajo on e ngurndan poomayankejan ɔan.

²¹ Ko onon, yo faybe, reenee e sanamuuji ɔin!

BATAKURU YUUHANNA DIMMURU NDUN

¹ Salminaango an min oo ardotoodo, haa e oo suddiido subaado teddufo e faybe mun,^a mo mi yidi e nder goonga, mo tawata non hinaa min tun yidi dun, kono ko kala andufo goonga on, ² sabu goonga wondo e men on, dun ko on goonga wonoowo e men haa poomaa.

³ Moyyere e yurmeende e buttu wonay e men immorde e Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu on, dun ko Bidfo Baabaajo on, e nder goonga e giggol.

⁴ Mi weltike fota ko mi tawi kon wobbe e faybe maa ben no jokki laawol goonga on, wano Baabaajo on yamiriri en non. ⁵ Jooni non, an oo suddiido teddufo, koo ko mi wonu-maa windande hinaa yamiroore heyre, kono ko ndee nde hebunoden gila ka fudfoode mi tori-maa, dun ko yo en yidindir. ⁶ Awa e hino ko woni giggol kon: ko jokkugol yamirooje makko den. E hino yamiroore nde andufoon gila ka fudfoode nden: ko yo on wuuru e nder giggol.

⁷ Ko fii daynoobe duudube naatii e nder aduna on, be jabaali wonde Iisaa Almasiihu on wontuno nedfo o ari ka aduna. Ko bee woni daynoobe e liddotoobe Almasiihu on ben. ⁸ Awa, reenee onon tigi, fii wota battane golle men den bonu, kono fii yo on hebu njoddi heewundi. ⁹ Kala feyyitudo jannde *Almasiihu on, ronki humaade e mayre, haray on wonaa humondirfo e Alla. Kala non tabitudo e nden jannde, haray no humondiri e Baaba on e Bidfo on. ¹⁰ On mo ari e mon, addoraali nden jannde, wota on wernu mo ka suudu mon, awa kadi wota on hiwro mo. ¹¹ Ko fii kala on hiwriido mo, haray tawdaama e kuude makko bonde den.

¹² Midfo mari buy ko mi windana on, kono mi yidaali windirde dun ndaha e kaydi. Kono non midfo tanyinii yahugol ka mon, mi yewtira on hunduko, fii no weltaare men nden timmira.

¹³ Faybe jaaja maa subaado on salminii ma.

^a **1:1** 1.1 No sikkaa wonde «oo suddiido subaado teddufo» no firi moftal gomdinbe wonbe nokku goo. «Faybe ben» no firi yimbe moftal ngal.

BATAKURU YUUHANNA TAMMURU NDUN

¹ Salminaango an min oo ardotoofo, haa e maa an oo yidaafo an Gayuusi, mo mi yidfi e nder goonga.

² Gidfo an, e nooneji dfin fow midfo yelani-maa moyyere e cellal bandu, wano wonkii maa kin selliri non. ³ Mi weltike fota, fewndo musibbe goo ari, be seeditii fii ko humidaa e goonga on kon e ko wuurirdaa goonga on kon. ⁴ Mi alaa weltaare mawnde buri nanugol no wi'ee wonde faybe an ben no jokki goonga on.

⁵ Gidfo an, hidfa wafirde no feewiri e nder ko wonfaa wafande musibbe ben kon, hay be a andaa ben. ⁶ Be seeditike fii giggol maa ngol yeeso *moftal ngal. Haray a wafii ko moyyi si a faaborii be ko haani e nder yaadu mabbe ndun, hara ko noone no welirta Alla, ⁷ bay ko fii innde *Almasihu on be yahi, e baawo hendagol hay huunde e juude be gomdinaa ben. ⁸ Hiden haani jabbaade sifa ben yimbe, fii no gollidiren e mabbe fii goonga on.

⁹ Mi windanii moftal ngal kongudi seeda, kono oo wi'eteedo Diyoteriifa, yidufu wonude arano e hakkunde mabbe on, jabanaa men. ¹⁰ Ko dfin wafi, nde mi aroyi, mi humpitoyay on fii kuude makko den, kongudi bonfi di o woni no'ude men dfin. Nde tawnoo dfin yonanaali mo, o salii wernude musibbe ben, o fannani faalaabe wafude dfin ben kadi, o radii be ka moftal.

¹¹ Awa yo gidfo an, wota a jembu ko boni, kono jembu ko moyyi. Kala on wafufo ko moyyi, haray ko mo Alla, kala non on wafufo ko boni, haray andaali Alla. ¹² Yimbe ben fow no joganii Dimitiriyuusa kongol moyyol, hay goonga on tigi, menen kadi meden seeditanaade mo dfin. Hidfa andi-le seeditoore amen nden ko goonga.

¹³ Midfo mari buy ko mi windane, kono mi faalaaka wafirde dfin ndaha e karambol. ¹⁴ Midfo tanyinii yi'itugol ma ko wofdaa, onsay en yewtiray hunduko.

¹⁵ Yo buttu wonane. Yibbe ben salminii ma, min kadi mi salminirii yibbe ben gooto gooto.

BATAKURU YUUDU NDUN

¹ Immorde e an min Yuudu, nduu kurkaadu Iisaa Almasiihu on, dun ko oo minjiraawo Yaaquuba, haa e bee noddaabe, be Alla Baabaajo on yidi, maraabe Iisaa Almasiihu on. ² Yo yurmeende e buttu e giggol sowindirane on.

Fii Jannoobe Penaale ben

(2Pe. 2.1-17)

³ Yibbe, e nder ko mi marnoo faale tiidudo fii windangol on fii kisiyee mo hawtudon on, mi taw bee mi winda taho fii wakkilingol on no tippiranon gomdinal hewtinaangal yimbe Alla ben nde wootere haa poomaa. ⁴ Ko fii wobbe be jaawoore mun windananoo gila neebii no bisii e hakkunde mon, dun ko be rewataa Alla ben. Hibe waylude moyyere Alla men on jiiibaare, be yeddi Iisaa Almasiihu on, on Hooreejo men e Joomi men bajjo.

⁵ Mido faalaa andintinde on ko andudon moyya, bay Joomiraado on dandii jamaa *Isra'iila on e nder leydi *Misira ndin, bawto dun o muluno kadi be gomdinaa wonnoobe hakkunde maŋbe ben. ⁶ Awa kadi malaa'ikaabe hawkunoobe nokkuure mun nden be ronki jogaade bawgal ngal be halfinaa ngal, o jolkii be jolokooje de be seedataa, o marii be ka nder nibe haa jande jalaande mawnde jaawoore nden. ⁷ Ko wano non kadi, bee yimbe dee ca'e Saduuma e *Amuura wondude e ca'e de de kawtiri den, wadirnoo jinaa, hibe dabbaynoo yiidugol e mbalndi no haaniraa, ben wadaa misal fii wonoyaybe e ley lette yiite poomayankeewe ngen.

⁸ Ko wano non kadi, ben yimbe ko miijotoobe miijooji mehi, be tuunina bandu ndun, be hoyna laamateeri Joomiraado on e ruuhuuji din ka kammu. ⁹ E hin-le, fewndo Miikaa'iilu oo malaa'ikaajo mawdo yeddondiri e Ibuliisa, be poodondiri fii furee Muusaa on, kanko Miikaa'iilu o suusaano mo jaawirde hoyre, o wi'uno tun: «Yo Joomiraado on donkine!» ¹⁰ Kono ben yimbe no hoyna ko be andaa, ko be andani hoore maŋbe kon kadi no wa'i wa mummunte di alaa miijoo-miccoo, dun-le ko halkaydun be.

¹¹ Bone wonanii be, ko fii be jokkii laawol Qaayiina ngola, be ukkori e ella fii hebugol njoddi wano Bal'ama non^b, awa kadi be muliri sabu murtaldu maŋbe wano Qooraha non^c. ¹² Ko be baade baleeje ka mottondire mon fii hiraande jokkere endan. Hibe wada mbeleede e baawo hersa, hibe hittini fii hoore maŋbe tun. Ko be duule de aldaa e ndiyan, de hendu sorotoo naba. Ko be ledde dabbunde de aldaa e bibbe, mayde laabi didi, bora. ¹³ Ko wano morloodde ndiyan jaadude bugitortoo ngufo ka sera baharu, tuunina mo non, ko wano non kambe kadi be tuuninirta wobbe goo kuude maŋbe hersiniide. Hibe wa'i wa koode yiilotoode, be niwre nibe maranaa haa poomaa. ¹⁴ Ko fii maŋbe kadi, Hanuuka, on njeedidabo gila e *Aadama, hiitino*, o wi'i: «Awa, Joomiraado on arii wondude e laabube makko guluuje guluuje, ¹⁵ fii wadugol jaawoore e hoore fow, e fii hollugol be rewataa Alla ben fow kuude maŋbe bonde den, e kala kongudi sattudi di

junuubankeefe, be rewataa Alla ben, wowli e hoore makko!» ¹⁶ Ben ko yimbe ñormotoobe, woytotoobe, jokkufe himmeeji mun, be tawata kundule mun no wowla haalaaji manti, mantoobe yimbe fii nafa mun.

Fii Waajagol Gomɗinbe ben

¹⁷ Kono onon, yo yibbe, anditee fii waajuuji di bee *sahaabaabe Iisaa Almasiihu Joomi men on hiitinoo, ¹⁸ hiibe wi'aynoo on: «Ka saa'iiji sakkitori woodoyay yawitiibe, jokkoyaybe himmeeji mun bondi di yaadaa e faale Alla on.»^d ¹⁹ Awa e hino ben, ko bee waddoobe, jokkufe miijooji aduna, be Ruuhu Alla on alaa e mun.

²⁰ Kono onon non yo yibbe, tiidinee ngurndan mon ɗan e hoore gomɗinal mon hormorteengal ngal, tororon Alla bawgal *Ruuhu Seniido on, ²¹ catodfon e giggol Alla ngol, habbofon yurmeende Iisaa Almasiihu Joomi men on, fii yedfugol on *ngurndan poomayankejan.

²² Yurminee sikkitiibe ben, ²³ faaboron beya kadi jatingol be yiite, yurminiron beya yurmeende wondude e kulol, e nder aɗugol tuundi haa aɗa tuundi concii tuuniniraadi kuufe bandu.

Du'aa fii Rawnagol

²⁴ Awa, on Alla waawuɗo on dandude kala yanal, feppina on yeeso mangu mun ngun e nder weltaare mon, tawa on felnaaki, ²⁵ ko kanko Alla bajjo on, on Dandirdo en Iisaa Almasiihu Joomi men on, darja e mangu mawngu e doole e bawgal wonani, ado saa'iiji ɗin fow, e jooni, e haa poomaa. Aamiina!

FENJINANNDE

¹ Fenjinannde Iisaa Almasiihu on. Ndee fejjinannde ko Allaahu on halfini nde Iisaa Almasiihu on, fii yo o hollu jiyaaŋe makko ben kon ko saatii arude ko ŋooyaa. Kanko kadi o ŋanginiri d'un nulugol malaa'ikaajo makko goo e oo jiyaaŋo makko Yuuhanna, ² seeditiido ko o yi'i kon fow, d'un ko daaluyee Alla on, wondude e seeditoore Iisaa Almasiihu on. ³ Maloore wonanii on janguŋo e ben hediiŋe d'ii konguŋi ndee fejjinannde, maanditii koo ko windii, ko fii saa'i on ŋadike.

Salmiinaango Yuuhanna haa e Mofte d'en Aazii

⁴ Immorde e min Yuuhanna haa e mon onon d'ee *mofte Iisaa jeedid'i wond'e e ngal diiwal *Aazii:

Yo ŋuttu e moyyere wonan on immorde e on Woodaaŋo, on Woodanooŋo e on Aroyoowo, wondude e d'ii ruuhuujii jeedid'i wond'i ka yeeso jullere laamu makko, ⁵ wondude kadi e Iisaa Almasiihu on, on Seedejejo Sella-Findejejo, e Adaado immintineede e hakkunde mayŋe ben^a, d'un ko oo Land'o lambe aduna.

Yo on Yidud'o en, fuutiniri en yiian mun d'an bawgal junuubaajii men, ⁶ wadi en laamateeri e *yottinoobe sadaka ka Alla^b, on Baabaajo makko, ko on mangu e laamu wonani haa poomaa. Aamiina!

⁷ E hino ka o arata, himo arda e duule^c, kala neddo yi'ay mo, hay tufunoobe mo ben.^d Awa kadi bolondaajii aduna on fow fesay sabu makko. Ko non woniri. Aamiina.

⁸ Allaahu Joomiraado on daali: «Ko min woni Halfeere aranere nden e sakkitorde nden, d'un ko Woodaaŋo on e Woodanooŋo on e Aroyoowo on, on Jom Bawgal.»

Fii no Yuuhanna Fejjiniranaa fii Almasiihu on

⁹ Ko min Yuuhanna oo musidoŋo mon, tawdaado e mon e tampere e laamateeri e ŋappaare e nder humondiral e Iisaa, hari mido e ndee suriire wi'eteende Patmuusa, sabu yottingol an daaluyee Alla on e seeditagol an fii Iisaa. ¹⁰ Nalaande Joomiraado on,^d tawi *Ruuhu Seniido on no tippii e an, mi nani hawa tiiduka ŋaawo an wa hito *liital, ¹¹ no wi'a: «Ko yi'udfaa woo windu e deftere, nabanaa d'un mofte jeedid'i wond'e den e d'ee ca'e Efeesi e Simirna e Pergaama e Saayatiira e Sardiisa e Filadelfii e Laa'udiisa.»

¹² Onsay mi yeyyitii fii ndaarugol on wondo lan wowlande, mi yi'i joddinirde pitilli tafiraade kanje jeedid'i. ¹³ Tawi wa'ud'o wa *Bii-Aaden no hakkunde den joddinirde pitilli, ŋorniido kaftaane juutudo, haŋbitii dattol kanje ka bernde, ¹⁴ tawi hoore makko nden no rawniri wa leebi baalii maa wa cuddi, gite makko den no wa'ita wa joyngol yiite, ¹⁵ koyde den no wa'i wa sila-dane wondo e nder beembal yiite, hito makko ngon no wa'iti wa hito jurnde ndiyan. ¹⁶ Tawi koode jeedid'i no ka jungo makko ŋaamo, kaafa welka ka mbelde didi no yalta ka hunduko makko. Awa kadi yeeso makko ngon no wa'ita wa nde naange jalbi tuma nge hatti e wulude.

a 1:5 1.5 Zab. 89.28 b 1:6 1.6 Egg. 19.6 c 1:7 1.7a Dan. 7.13 d 1:7 1.7b Zak. 12.10
d 1:10 1.10 «Nalaande Joomiraado on» ko alattiire nden.

¹⁷ Bay mi yi'ii mo, mi yaniri ka ley koyde makko wa maydo. Onsay o fawi jungo makko naamo ngon e hoore an, o wi'i: «Wota a hulu. Ko min woni Arano on e Sakkitoro on, ¹⁸ awa kadi ko min woni Wuurudo on. Hari mi maayii, e hino mido wuuri haa poomaa, awa kadi mido jogii saabiije mayde e jahannama den.»

¹⁹ O wi'immi kadi: «Awa jooni windu ko yi'udaa kon e ko fewndii kon e ko faandii arude kon. ²⁰ Awa koode jeedidi de yi'udaa den ka jungo an naamo, e jodfinirde pitilli tafiraade kanje jeedidi den, e hino ko dun firi kon: koode den jeedidi ko malaa'ikaabe mofte den jeedidi, awa jodfinirde pitilli den jeedidi, ko mofte den jeedidi.»

2

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Efeesi ngal

¹ «Windan malaa'ikaajo moftal wongal Efeesi ngal, wi'aa:

«E hino ko on tambiiido koode den jeedidi ka jungo mun naamo, on jindoowo e hakkunde jodfinirde pitilli tafiraade kanje den jeedidi wi'i moftal ngal kon:

² «Midu andi kuude maa den e yangi maa kin e njanpaare maa nden. Midu andi kadi a jabataa muppanaade bonbe ben, awa kadi a ndarndike waditiibe sahaabaabe ben, hara hinaa be dun, tawdaa ko be fenoobe. ³ Hida njanpii, tampi sabu innde an nden, kono a haabaali.

⁴ «Kono mido felu-maa huunde wootere: ko ko seludaa giggol ngol yidunodaa mi aranun ngol kon. ⁵ Anditu ka iwudaa don yanudaa! Tuubaa, ruttodaa e gollleeji maa arani din. Si hinaa dun, mi artoyay e maa, mi sottinane jodfinirde pitilli maa nden ka nde woni don, si hinaa hara a tuubu, ruttidaa. ⁶ Kono e hino ko mi weltani-maa fii mun kon: ko ko apudaa dee kuude bee jokkuba laawol Nikola, de mi api min kadi.

⁷ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte den kon. On fooludo, mi newnanay mo naamugol bibbe ngal leggal ngurndan wongal ka aljanna Allaahu on.» »

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Simirna ngal

⁸ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Simirna ngal, wi'aa:

«E hino ko on Wondo Arano e Sakkitoro, on maynoodo wuuriti, wi'i moftal ngal kon:

⁹ «Midu andi tampere nde tampudaa nden e miskinankaaku maa ngun, hara-le ko a galo. Awa kadi midu andi hoyre nde bee wi'itiibe *Yahuudiyankeebe, hara hinaa be dun, wonu-maa hoynude nden, hara ben ko be moftal Ibuliisa. ¹⁰ Wota a hulu ko faandidaa tampude kon. Awa Ibuliisa no faandii bugaade wobbe e mon ka kaso fii no ndarndore don. On hebay ton tampere e nder balde sappo. Kono gomdin haa maayaa, dun mi yefete *meetelol ngurndan ngol.

¹¹ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte den kon. Kala fooludo, mayde dimmere nden hewtoytaa mo few.» »

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Pergaama ngal

¹² «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Pergaama ngal, wi'aa:

«E hino ko Jogiido kaafa welka ka mbelde didi kan wi'i moftal ngal kon:

13 «Midō andi ka hofuɗaa ɗon, ko ɗon jullere Ibuliisa nden woni. Hida jogitii innde an nden, awa kadi a hayfinaali ko gomɗindaa mi kon, hay nande oo seeditantoodo lan sella-findeejo, wi'eteedo Antipaasu, waraa ka mon, ɗun ko e ndee wonunde Ibuliisa.

14 «Kono no woodi ton ko mettimmi e maa. Hida mari ton yimɓe jogitiibe jannde Bal'ama nden, on jannunoodo oo wi'eteedo Balaka fegginiirgol *Banii-Isra'iila'en jammingol be tebbeeli sakkanaadi sanamuuji, jokkina be jinaa. 15 Wano non an kadi, hida mari jogitiibe jannde jokkuba laawol Nikola ben. 16 Awa tuubu, si hinaa ɗun, mido ara e maa ko neebaa, mi haɓira be kaafa hunduko an kon.

17 «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande moftē ɗen kon. Fooluɗo on, mi neeminay mo «*manna»^e suuɗiido, mi yeda mo kadi hayre raneere, hara no windii e nden hayre innde heyre nde hay gooto andaa si wonaa on hendiido nde.»

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Saayatiira ngal

18 «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Saayatiira ngal, wi'aa: «E hino ko *Bidɗo Alla on, on mo gite mun wa'i wa joyngol yiite, koyɗe mun wa'i wa sila-dane wi'i moftal ngal kon:

19 «Midō andi kuude maa ɗen e giggol maa ngol e gomɗinal maa ngal e golle maa ɗen e ɗajpaare maa nden. Awa kadi mido andi kuude maa sakkitore ɗen no buri arane ɗen ɗuudude.

20 «Kono feloore nde mi jogani-maa nden, ko ko accuɗaa oo debbo wi'eteedo Yeezabeela, wi'itiido ko annabaajo, janni faljini kurkaadi an ɗin kon fii yo be jokku jinaa, be jaama tebbeeli sakkanaadi sanamuuji. 21 Mi okkii mo saa'i fii no o tuubira, kono o faalaaka tuubude on jinaa makko. 22 E hino mido wallinirde mo tampere tiidunde, kanko e be o jinidaynoo ben, si hinaa taw hara be tuubu ɗen kuude maɓɓe. 23 E hoore ɗun, mi waray iwtirbe ɓaawo makko ben, ɗun moftē ɗen fow anday ko min woni lipoowo miijooji e lipoowo berɗe, awa kadi mi yobay mo kala e mon njoddi kuude mun.

24 «Kono onon bee be Saayatiira heddiibe, be jokkaali nden jannde fenandeere, onon be andaali ko wobbe wi'ata ko gundooji lugguɗi Ibuliisa kon, mi alaa fawude on dongal goo, 25 si wonaa yo on tamu ko jogiɗon kon satta haa nde mi aroyi.

26-28 «Kala fooluɗo, pentini kuude an ɗen haa ka rawnoode, mi okkay mo bawgal wano min kadi mi hendornoo non e juude Ben an, o laamoo e hoore leyyi ɗin, o aynira ɗi labbooru njandi, hara ndun munciray ɗi wa payande leydi, mi jonna mo kadi jaawiire subaka nden.^f

29 «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande moftē ɗen kon.»

3

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Sardiisa ngal

1 «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Sardiisa ngal, wi'aa: «E hino ko Jogiido ruuhuuji Alla ɗin jeediɗi e koode ɗen jeediɗi wi'i moftal ngal kon:

«Midō andi kuude maa ɗen, mido andi kadi no wi'aa ko a wuuruɗo, kono ko a mayɗo. 2 Finu, tiidinaa ko heddii kon, ɗun ko ko faandii

maayude kon, sabu mi yiiraali kuude maa den wa timmuđe yeeso Alla an on. ³ Anditu no nanirdaa Kibaaru Moyyo on non, e no hendordaa mo non. Doftodaa mo, tuubaa! Si a finaali, mi arday wa ngujo, awa kadi a andataa ko e saa'i hombo mi arata, mi juhe.

⁴ «Kono hidfa mari yimbe seedaabe Sardiisa don, be tuuninaali conci mun din. Be yaaday e an, hara hibe bornii daneeji, ko fii hibe handi e dun. ⁵ Ko wano non kadi, foolufo on ko conci daneeji bornoytoo, awa kadi mi montoytaa innde makko nden ka deftere ngurndan. E hoore dun, mi qirritoyto innde makko nden yeeso Ben an e yeeso malaa'ikaabe mun ben.

⁶ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte den kon.» »

Batakuru Windanandu Moftal wongal Filadelfii ngal

⁷ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Filadelfii ngal, wi'aa:

«E hino ko *Seniido on daalani moftal ngal kon, dun ko on Goongaajo, jogiido saabi Daawuuda on, on mo tawata ko o udditi kon, hay gooto waawataa sokude, e ko o soki kon, hay gooto waawataa additude:

⁸ «Midfo andi kuude maa den. Awa e hino, mi wadii baafal additiingal yeeso maa, ngal hay gooto waawataa ombude. A doftike daalol an ngol, a yeddaali innde an nden, wonaa fii kala a duudaa fiira. ⁹ Awa mi addante bee yimbe moftal Ibuliisa, wi'itiiibe Yahuudiyankeebe, hara be fenay, hinaa be dun. Mi adday be haa ka ley koyde maa, be jiccoo, be anda wonde midfo yidu-maa. ¹⁰ Bay a huutorii njappaare nde mi yamir-maa nden, min kadi mi dandoyte ndee tampere faandiinde arude e hoore aduna on fow fii ndarndagol hodube ka aduna ben. ¹¹ Midfo ara ko neebaa. Tamu fota ko jogidaa kon fii wota hay gooto yettu *meetelol maa ngol.

¹² «Kala foolufo, mi waday mo doosal ka suudu Alla an on, hara o yaltataa don hande kadi. Mi winday innde Alla an on e hoore makko, e innde saare Alla an on, dun ko saare *Yerusalaam heyre iwroore e Alla, tippoo iwrude ka kammu, mi winda kadi innde an heyre nden e hoore makko.

¹³ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte den kon.» »

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Laa'udiisa ngal

¹⁴ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Laa'udiisa ngal, wi'aa:

«E hino ko wi'eteedo Aamiina on, on seedeejo sella-findeero goongaajo, dun-le ko on wonfo bundu tageefo Alla ngon, wi'i moftal ngal kon:

¹⁵ «Midfo andi kuude maa den, a wulaa, a buubaa. Sago an ko yo a wonu wuludo maa buubudo. ¹⁶ Ko dun wadi, bay hinaa a hay huunde e dun, a wulaa, a buubaa, mi tuutirte hunduko an kon. ¹⁷ Hidfa wi'itii galo, aldudo, mo jakkiraaka hay huunde, hara-le a andaa ko a tampudo, yurmudo, baaso, bundo, holdo. ¹⁸ Min mi waajike ma soodugol kanje labbiniraade yiite e juude an fii no laatoraa galo, soodaa kadi conci daneeji ko bornodaa e juude an fii wota hersa kolngal maa ngal feenu, e lekki ko wujaa ka gite maa fii no yi'iraa.

¹⁹ «Kala ben be mi yidi, mi felay be, mi wurta. Awa jooni wakkilo, tuubaa. ²⁰ Awa e hino lan, midfo darii ka takko baafal, midfo hodfaade.

Kala on nanufo hawa an kan, udditi baafal mun, mi naatay ka ontigi, mi jaamida e makko, ontigi kadi jaamida e an.

²¹ «Kala foolufo, mi yefay mo joododugol e an ka jullere an laamu, wano min kadi mi fooliri non, mi joododi e Ben an ka jullere makko laamu.

²² «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte den kon.» »

4

Fii Jullere Laamu Allaahu on

¹ Bawto d'un mi yi'i dambugal no udditii ka kammu. Hawa ka mi adinoo nanude kan, d'un ko hawa wa'itayka wa hawa *liital, ka wi'immi: «Yawu d'oo, mi holle ko saatii aroyde kon onsay.» ² Tun Ruuhu Allaahu on tippii e an. Onsay mi yi'i jullere laamu ka kammu, tawi godfo no joodii e nden jullere. ³ On Joodiifo don no jalbiri wa hayre hittunde wi'eteende yasbe e hayre goo kadi no wi'ee sardiire. Tawi yaroowol ndiyan jalbirngol wa hayre hittunde goo wi'eteende zumuruudu no hundunoo nden jullere. ⁴ Tawi kadi julle laamu noogay e nay no hundunoo nden jullere laamu, awa kadi mawbe noogay e nayo, borniibe daneeji, taaruɓe *meetelli kanje, no joodinoo e majje. ⁵ Tawi mayande no yalta e nden jullere laamu, wondufe e digge e parnitte. Tawi kadi lampuuji jeedidfi hubbudfi no yeeso nden jullere laamu, d'in-le ko ruuhuuji Alla d'in jeedidfi. ⁶ Tawi ko wa'i wa baharu laabirdo wa biini, jalbiri wa jaaman, no yeeso nden jullere laamu.

Tawi tagooje nay wuurufe, mari gite yeeso e baawo, no taarii, hunditi nden jullere laamu. ⁷ Tagoore aranere nden no wa'i wa ngayuuri, d'immere nden no wa'i wa kalaldi nagge, yeeso tammere nden no wa'i wa yeeso aaden, nayabere nden no wa'i wa simbirre wiiraynde. ⁸ Nde kala e den tagooje nay wuurufe no mari gabitanji jeegoo marudfi gite nder e baawo. Jemma e jalorma de alaa tayindirde wi'ugol:

«Seniido*, Seniido,
ko Alla Joomiraado Jom Bawgal on,
d'un ko on Woodaado
e on Woodanoodo
e on Aroyoowo.»^h

⁹ Nde dee tagooje nay wuurufe mawnini, teddini, jarni on Joodiifo e nden jullere laamu woo, d'un ko on Wuurudo haa poomaa, ¹⁰ onsay ben mawbe noogay e nayo kadi jiccoo yeeso on Joodiifo e nden jullere laamu, be sujjana on Wuurudo haa poomaa, be liba kadi meetelli mabbe d'in yeeso nden jullere laamu, hara hibe wi'a:

¹¹ «Yaa an Joomiraado Alla amen,
hida handi e darja e teddungal e mbawdi,
ko fii ko an tagi kala huunde.
Awa kadi ko e faale maa d'un fow tagiraa, woodaa.»

5

Fii Deftere Taggaande nden e Baalun kun

^h 4:8 4.8 Isa. 6.2-3, Haz. 1.18 e 10.12

¹ Bawto d'un mi yi'i kadi on Joodiido ka jullere laamu no jogii ka jungo mun naamo deftere windaande nder e baawo, tagгаа, notiraa tobbe kaape jeedidi. ² Tun mi yi'i malaa'ikaajo tiidudo no ewnoo ko tiidi, wi'a: «Ko hombo handi e hobbitugol dee notande ndee deftere taggaande, uddita nde?» ³ Tawi waawudo nde udditude ndaara alaa ka kammu, alaa ka hoore leydi maa ka nder leydi. ⁴ Onsay mi wulli fota, bay tawii hay gooto handaa e udditugol nden deftere taggaande, hinaa fere ndaara nde. ⁵ Onsay godfo e ben mawbe wonnoobe don wi'immi: «Wota a wullu. Awa e hino Ngayuuri bolondaa *Yahuuda ndin, d'un ko Geeyol Daawuuda ngol, foolii haa waawii hobbitude notande den jeedidi, uddita deftere taggaande nden.

⁶ Ontuma mi yi'i *Baalun wa'itaykun wa waraakun, no darii hakkunde nden jullere laamu e tagooje nay wuurufe den e mawbe ben. Tawi hikun mari galaadi jeedidi e gite jeedidi, tawi ko din woni ruuhuujii jeedidi di Allaahu on immi e leydi ndin fow. ⁷ Kun Baalun ari, hendii nden deftere wonde ka jungo naamo on Joodiido ka jullere laamu. ⁸ Bay Baalun kun hendike deftere nden, den tagooje nay wuurufe e mawbe ben noogay e nayo ari jiccii yeeso kun Baalun. Tawi mo kala e ben no jogii hoddu, e pelette kanje heewufe urngallooji, di tawata ko torndeeji gomdinbe ben. ⁹ Hibe beytoraynoo beytol kesol, wi'a:

«Hida handi e hendagol ndee deftere,
hobbita notande mayre den,
ko fii a waranooma.

Awa kadi ko yiyan maa dan sottirandaa Alla
yimbe jeyaabe e kala bolondaa
e kala haala e kala jamaa e kala lepol.

¹⁰ A wadii be laamateeri e *yottinoobe sadaka
fii kurkanagol Alla men on,
awa ben laamato ka aduna.»

¹¹ Bawto d'un mi nani hawa malaa'ikaabe duudube, mi yi'i kadi hibe hunditi jullere laamu nden e tagooje wuurufe den e mawbe ben, tawi duudeendi mabbe ndin ko dente de guluuje guluuje. ¹² Tawi ben no ewnoo ko tiidi, wi'a:

«Kun Baalun waraakun
no handi e hebugol bawgal
e ngalu e faamu e doole
e teddungal e darja e mantoore.»

¹³ Onsay mi nani kala ko tagaa, ko woni ka kammu e ka hoore leydi e ka nder leydi e ka baharu, e tagu ngun fow, no wi'a:

«Mantoore e teddungal e mangu e bawgal
yo wonan on Joodiido ka jullere laamu,
e Baalun kun, haa poomaa!»

¹⁴ Tawi tagooje nay wuurufe den no wi'a: «Aamiina!» Onsay tawi mawbe ben kadi no jiccotonoo, sujja.

6

Fii Hobbitugol Notande den

¹ Onsay mi yi'i Baalun kun no hobbita wonnde e den notande jeedidi. Mi nani wonnde e den tagooje nay wuurufe no wowlira wa hawa farpitere, wi'a: «Aru!» ² Mi ndaari, mi tawi e hino puccu ranewu.

Tawi waddinooɗo ngu on no jogii laajnal, o jonnaa *meetelol, o yaari wa foolowo e fii foolugol.

³ Bay kun hobbitii notannde ñimmere nden, mi nani tagoore ñimmere wuurunde nden no wi'a: «Aru!» ⁴ Don kadi puccu goo yalti, tawi hingu wøjiri wa yiite. Waddinooɗo ngu on hendii bawgal ittugol buttu ngun ka hoore leydi fii no yimbe ñen warindirira. O jonnaa kaafa njana.

⁵ Bay Baalun kun hobbitii notannde tammere nden, mi nani tagoore tammere wuurunde nden no wi'a: «Aru!» Mi ndaari, mi tawi e hino puccu ñalewu. Tawi waddinooɗo ngu on no jogii balansi ¹ ka jungo mun. ⁶ Mi nani ko wa'itata wa hawa iwruka e hakkunde ñen tagooje nay wuurude, no wi'a: «Sariyaare wootere ngawri ko *dinaruuru wooturu, awa kadi sariyaare tati muutiri ko dinaruuru wooturu, kono nebban ñan e njaram ñan wota a bonnu!»

⁷ Bay kun hobbitii notannde nayabere nden, mi nani hawa tagoore nayabere wuurunde nden no wi'a: «Aru!» ⁸ Mi ndaari, mi tawi e hino puccu fultiingu. Waddinooɗo ngu on no wi'ee Mayde, tawi jahannama no jokki mo. Be jonnaa bawgal e hoore peccun nayabun kun ka leydi fii mulirgol yimbe ñen kaafa e heege e jabbeele e kulle buruure ñen ka leydi.

⁹ Bay kun hobbitii notannde jowabere nden, mi yi'i ka ley *layyorde wonkiiji waranoobe ñen sabu humagol mañbe e daaluyee Alla on e seeditoore nde ñe wadi nden. ¹⁰ Tawi hidfi ewnotonoo ko tiidfi, wi'a: «Yaa an Joomiraado *Seniido, Goongaajo, e hara ko haa honde tuma nennotodaa ñaawugol hoñube ka aduna ñen, yottanoo yiyan amen ñan?» ¹¹ Mo kala e mañbe jonnaa dolokke daneejo, ñe wi'aa yo ñe fowto kadi e nder saa'ihun, haa tuma adadu gollidoobe e mañbe ñen e musiñbe mañbe wariroyteebe wa mañbe ñen timmi.

¹² Onsay mi yi'i Baalun kun no hobbita notannde jeegabere nden. Dimbannde leydi tiidunde wadi, naange ngen bawliri wa bagi sacci-raado leefi baleeji, lewru ndun fow kadi wa'i wa yiyan. ¹³ Tawi koode ñen ka kammu no saamude ka leydi, wa kuraaje wonde saamude nde hendu tiidundu dimbi kurahi. ¹⁴ Tawi kammu ngun no dira taggora wa gatal, awa kadi pelle ñen e suriije ñen fow dirti ka wonnoo ñon. ¹⁵ Lambe aduna ñen e teddube ñen e hooreebe sufaabe ñen e aldube ñen e dolnube ñen e jiyaabe ñen fow e rimbe ñen no suudoyii ka pammeeje e ka lombi pete pelle, ¹⁶ e hoore hibe wi'a pelle ñen e pete ñen: «Yanee e hoore amen, suudon men gite oo Joodiido ka jullere laamu e tikkere Baalun kun! ¹⁷ Ko fii jalaande mawnde tikkere mañbe nden arii, e ko hombo waawata nde dartaade?»

7

Adadu Maandinaabe ñen

¹ Bawto ñun mi yi'i malaa'ikaabe nayo no darii e cobbuli leydi ndin nay, hibe jogitii keneeli cende aduna on nay fii wota hendu wifu e hoore leydi ndin e ka hoore baharu e hoore leggal woo kadi. ² Onsay mi yi'i kadi malaa'ikaajo goo no iwra ka funnaange, himo wondi e maande Alla Wuurudo on. O ewnii ko tiidfi ñen malaa'ikaabe nayo, yedanoobe wadugol bone ka leydi e ka baharu, o wi'i: ³ «Wota on meemu leydi

¹ 6:5 6.5 «Balansi» no wi'ee kadi «sikeeli» maa «peesirdun».

ndin e baharu on e ledde den, haa men wada maande ka tiide kurkaadi Alla men on.» ⁴ Awa kadi mi nani adadu maandinaabe ben. Ko be guluuje teemedere e cappande nayo e nayo e nder bolondaaji *Banii-Isra'iila'en ben fow:

⁵ Ka bolondaa Yahuuda, ko be guluuje sappoo e dido maandinaa, ka bolondaa Ruubaynu, ko be guluuje sappoo e dido, ka bolondaa Gaada, ko be guluuje sappoo e dido, ⁶ ka bolondaa Asiira, ko be guluuje sappoo e dido, ka bolondaa Naftali, ko be guluuje sappoo e dido, ka bolondaa Manasse, ko be guluuje sappoo e dido, ⁷ ka bolondaa Sim'uunu, ko be guluuje sappoo e dido, ka bolondaa Lewi, ko be guluuje sappoo e dido, ka bolondaa Yassaakara, ko be guluuje sappoo e dido, ⁸ ka bolondaa Zabuluunu, ko be guluuje sappoo e dido, ka bolondaa Yuusufu, ko be guluuje sappoo e dido, ka bolondaa Buniyamiinu kadi, maandinaabe ben ko be guluuje sappoo e dido.

Fii Jamaa Moolanaado on

⁹ Bawto fun mi ndaari, mi tawi e hino jamaa moolanaado, mo hay gooto waawataa limude, mo leyyi din fow, mo bolondaaji din fow, mo jamaaji din fow e mo haalaaji din fow, no darii yeeso jullere laamu nden e yeeso Baalun kun. Hibe bornii conci daneeji, hibe jogii baape tugi ka juude mabbe, ¹⁰ hibe ewnoo ko tiidi, wi'a:

«Kisiyee on ko e Alla men on iwri,
on Joodiido ka jullere laamu,
e *Baalun kun!»

¹¹ Tawi kadi malaa'ikaabe ben fow no darii hunditi jullere laamu nden e mawbe ben e tagooje nay wuurude den, hibe jiccotonoo yeeso jullere laamu nden, be sujjana Alla ¹² e hoore hibe wi'a:

«Aamiina!

Mantoore e mangu e faamu e jaaroore
e teddungal e bawgal e doole,

ko Alla men on wonani haa poomaa. Aamiina!»

¹³ Onsay goddo e mawbe ben yetti haala kan, wi'immi: «Ko hombe woni bee borniibe conci daneeji, e ko honto be iwi?»

¹⁴ Mi jaabii mo, mi wi'i: «Koohoojo an, an hidfa andi.»

Onsay o wi'immi: «Ko ben woni iwbe e satteende mawnde nden, be wuppil conci mabbe din, be rawnini di ka yiiyan Baalun kun. ¹⁵ Ko fun wadi si:

Hibe ka yeeso jullere laamu Alla,
hibe rewa mo jemma e jalorma ka suudu makko.

Joodiido on ka jullere laamu fuwirayj be suudu mun ndun.

¹⁶ Be weetaake hande kadi,
be dondetaake hande kadi,
naange ngen hewtataa be hande kadi,
nguleendi woo kadi hewtataa be.

¹⁷ Ko fii Baalun wonkun kun ka tumbo jullere laamu ornay be,
ardoo be ka bulli ndiyan ngurndan dan,
awa kadi Alla fittay kala gondi wondi ka gite mabbe.»

8

Fii Hobbitugol Notannde Jeedidabere nden

¹ Bay Baalun kun hobbitii notannde jeedidabere nden, deeyannde wadi ka kammu wa feccere saa'i. ² Mi yi'i malaa'ikaabe njeedido, dariibe yeeso Alla ben, no jonnee *liite jeedidi. ³ Malaa'ikaajo goo ari, woni ka *layyorde, tawi himo jogii tindohun sunnirkun urngallooji tafiraakun kanje. O jonnaa urngallooji buy fii sakkodugol di e torndeeji gomdinbe ben fow ka layyorde tafiraande kanje wande yeeso jullere laamu nden. ⁴ Curki urngallooji din wondude e torndeeji gomdinbe ben yenti e juude malaa'ikaajo on yeeso Alla. ⁵ Malaa'ikaajo on yetti tindohun sunnirkun urngallooji kun, hebbini kun yiite layyorde nden, o bugii ka hoore leydi. Parnitte wadi, e digge e mayande e dimbannde leydi.

Fii Wuttande Liite Arane den Jeegoo

⁶ Malaa'ikaabe njeedido, joginoobe liite den jeedidi, hebulanii wuttugol de. ⁷ Arano on wutti liital mun ngal. Marmalle e yiite jillunge yiyan wadi, bugaa ka leydi. Peccun tammun leydi ndin e peccun tammun ledde den sumi, hudo hecco kon fow sumi.

⁸ Malaa'ikaajo dimmo on kadi wutti liital mun ngal. Ko nanditata e fello moolanaango hubbungo bugaa ka baharu. Feccere tammere baharu on wonti yiyan, ⁹ feccere tammere ko tagaa ko wuuri ka nder baharu kon muli, feccere tammere e laade den lancii.

¹⁰ Malaa'ikaajo tammo on kadi wutti liital mun ngal. Hoodere moolanaande hubbirnde wa jowlol iwi ka kammu, yani e feccere tammere maaje den e bulli ndiyan din. ¹¹ Tawi innde nden hoodere ko Afsantiina.^k Feccere tammere di'e den waylii, wonti ko haadi. Yimbe buy maayiri sabu dan ndiyan haadudan.

¹² Malaa'ikaajo nayabo on kadi wutti liital mun ngal. Feccere tammere naange ngen piyaa, wondude e feccere tammere lewru ndun e feccere tammere koode den, fii no feccere tammere din ndayguuji nibbitira, e no feccere tammere jalbeendi jallal ngal mutira, jemma on kadi wano non.

¹³ Mi ndaari, tawi simbirre no wiira ka weeyo dow. Mi nani hinde wi'a e hawa tiiduka: «Bone, bone, bone wonanii hofube ka aduna ben sabu hito deya liite de malaa'ikaabe ben tato faandii wuttude!»

9

¹ Malaa'ikaajo njowabo on kadi wutti *liital mun ngal. Mi yi'i hoodere no iwi ka kammu, yani ka leydi. Nde jonnaa saabiwal *gaygii ngin alaa kattudi ngin. ² Nde udditi gaygii ngin alaa kattudi ngin, yalti ka nder gaygii ton curki, wa curki beembal yiite moolanaangal. Naange ngen e yaasi on nibbitiri sabu curki ngin gaygii. ³ Immorde e kin curki, kanuuji yalti ka leydi, di jonnaa bawgal sifa bawgal jahe den ka leydi. ⁴ Di wi'aa, wota di meemu kufool woo ka leydi e kala ko heccidi e kala leggal, kono ko yimbe be alaa maande Alla nden ka tiide mun tun di meemata. ⁵ Kono di yamiraa wota di waru be, kono yo di tampin be e nder lebbi jowi, tawi tampere ko di wadaynoo kon ko wa tampere yaare si fidii goddo. ⁶ E nder den balde don, yimbe

^k 8:11 8.11 «Afsantiina» no firi «ko haadi».

ben dabbay mayde nden, kono be yi'ataa nde few. Be suboto mayde, kono mayde nden doge be wodditoo.

⁷ Din kanuujj no nandita e pucci eltaadi fii hare. Tawi no ka ko'e majji ko nanditaa e *meetelli kanje, geece majji on no nandita e geece neddanke. ⁸ Hidi mariri sukundu wa debbo, jiiye majji on kadi no nandita e jiiye ngayuuje. ⁹ Tawi hiwitorfi berde majji on no wa'i wa bedi njandi, e hitooji gabitanji majji on kadi no nandita e hito *giri-giriije de pucci duududi poodata, no dogana hare. ¹⁰ Tawi bukki majji on no mari ndompe wa de jahe den, tawi bawgal ko di tampiniraynoo yimbe ben kon e nder lebbi jowi ko ka bukki majji woni. ¹¹ Tawi ko wonani di lando ko malaa'ikaajo gaygii ngin alaa kattudi ngin, mo tawata innde mun e haala Yahuudiyanke ko «Abaduuna», ¹² innde makko nden kadi e haala Gereekiyanke ko «Apoliyon».ⁿ

¹² Bone arano on feyyii, awa boneeji didi no arude bawto dun.

¹³ Malaa'ikaajo jeegabo on kadi wutti liital mun ngal, mi nani hawa no iwa e cobbi nay *layyorde tafiraande kanje wonde nden yeeso Alla, ¹⁴ no wi'a malaa'ikaajo njeegabo joginoofo liital ngal: «Firtu malaa'ikaabe nayo habbaabe ka maayo njano Furaatiwol ben!» ¹⁵ Ben malaa'ikaabe nayo, hebulaninoobe fii on saa'i e nden palaande e ndun lewru e nden hitaande, firtaa, fii warugol feccere tammere e yimbe ben. ¹⁶ Mi nani adadu waddinoobe pucci fii hare ben ko be guluuje noogayo laabi guluuje sappo. ¹⁷ E hino no mi yi'iri non pucci din e waddinoobe di ben e nder fenjinannde nden: tawi waddinoobe di ben no jogii hiwitorde berde wojjirayde wa yiite, mbulorde wa baka e wa'itayde wa nete. Tawi ko'e pucci din no nandita e ko'e ngayuuje, yiite e curki e mbollan yiite no yalta ka kundule majji. ¹⁸ Pecun tammun e yimbe ben wariraa dii albala'uui doo tati, dun ko koo ko yaltata ka kundule majji, dun ko yiite ngen e curki kin e mbollan yiite dan. ¹⁹ Ko fii bawgal pucci din ko ka kundule majji e ka bukki majji woni. Bukki majji on no nandita e bolle, hidi mari ko'e ko di wadira bone.

²⁰ Yimbe heddiinoobe be wariraaka din albala'uui ronki tuubude kuude de be wadiri juude maabe den. Be accaano sujjangol jinnaaji din e sanamuuji tafiraadi kanje e kaalisi e sila e kaaye e ledde, di waawataa yi'ude maa wowlude maa yahude. ²¹ Be ronki tuubude kadi fii ko be itti ko'e koo, e mbilankaaku maabe ngun e jeeno maabe ngon e guyaale maabe den.

10

Fii Malaa'ikaajo on e Deftun Taggaakun kun

¹ Mi yi'i malaa'ikaajo goo dolnufo no iwra ka kammu, no bornii duulere, no hippii yaroowol ndiyan ngol. Yeeso makko ngon no wa'ita wa naange ngen, koyde makko den kadi no wa'ita wa tugaale yiite. ² Himo jogii deftun udditaakun ka jungo makko. O tippi koyngal makko naamal ngal ka baharu, nanal ngal ka leydi. ³ O ewnii ko tiidi wano ngayuuri riggorta. E nder ko o ewnii kon, parnitte den jeedidi wadi hito. ⁴ Bay parnitte den jeedidi wadi hito, tawi mido hebulanii windugol, kono mi nani hawa ka kammu, no wi'a: «Wadu gundoo ko parnitte den jeedidi wi'i kon, hara a windaali.»

⁵ Awa kadi on malaa'ikaajo, mo mi yi'unoo no tippi ka ndiyan e ka leydi, towni jungo mun jaamo ngon, fewtini ka kammu. ⁶ O woondiri on Wuurudo haa poomaa, on Tagudo kammu e ko woni ton, tagi leydi e ko woni e mun, tagi baharu e ko woni e mun kon, wonde uuda alaa hande kadi. ⁷ Kono e nder balde de malaa'ikaajo njeedidabo on faandii wuttugol *liital ngal, gundoo Alla on laatoto wano o fenjinirannoo non kurkaadi makko din, dun ko annabaabe ben.

⁸ Onsay hawa, ka mi nanunoo kan iwrude ka kammu, wi'irimmi nii kadi: «Yahu, yettaa kun deftun udditaakun e jungo oo malaa'ikaajo tippudo ka baharu e ka leydi.» ⁹ Mi yahi ka malaa'ikaajo on, mi wi'i yo o jonnann deftun kun. O wi'immi: «Yettu kun, jaamaa. Kun hebbinay reedu maa ndun ko haadi, kono kun weliray wa njuuri ka hunduko maa.»

¹⁰ Mi yetti deftun kun e juude malaa'ikaajo on, mi jaami. Kun weliri ka hunduko an wa njuuri, kono bay mi bennii kun, reedu an ndun heewi ko haadi. ¹¹ Mi wi'aa kadi: «Hida haani haalude kadi ko Alla longin maa ko yowitii e jamaaji buy e leyyi buy e haalaaji buy e lambe buy.»

11

Fii Seedeefe ben Dido

¹ Mi jonnaa kadi kudol kalin nanditayngol e sawru, mi wi'aa:

«Immo etaa suudu Alla ndun e *lawayorde nden, limaa rewoobe ton ben. ² Kono dingiral suudu Alla ndun, accu dun feere, wota a etu dun, ko fii don yedaama be gomdinaa ben, be yaabay saare hormorde nden e nder lebbi cappande nay e didi. ³ Mi newnanay seedeefe an borniibe concii heynordi ben dido, haalugol ko mi longini be e nder balde wuluure e teemedde didi e cappande jeego.»

⁴ Ko ben woni ledde *zaytuuni den didi e joddinirde pitilli den didi wonde yeeso Joomiraado leydi ndin. ⁵ Si goddo no faalaa be wafude ko boni, yiite yaltay ka kundule mabbe, jaama aybe mabbe ben. Ko nii kala faalaado be wafude ko boni warirte. ⁶ Hibe mari bawgal ombugol kammu ngun fii wota ndiyan aru e balde de be haalata ko Alla longini be kon. Hibe mari kadi bawgal waylugol di'e den yiiyan, e libugol ka hoore leydi kala noone jebbeeli saa'i mo be faalaa woo.

⁷ Nde be timminoyi seeditoore mabbe nden, kullii iwroyayngii ka *gaygii ngin alaa kattudi ngin haboyay be, ngii foola be, ngii wara. ⁸ Fureeji mabbe din luttay ka ballangal nden saare mawnde nde Joomi mabbe on fempanoo e mun. Nden saare no jammaa *Saduuma maa *Misira. ⁹ Yimbe jamaaji din fow e bolondaaji din fow e haalaaji din fow e leyyi din fow ndaaray fureeji mabbe din e nder balde tati e feccere, be saloo yo be surre. ¹⁰ Hodube ka aduna ben weltoyoo fii mayde mabbe nden, be wona e nder weltaare, be neldindira, ko fii ben annabaabe dido lettii yimbe ben ka leydi.

¹¹ Bay balde tati e feccere den feyyii, foofaango ngurndan iwrungo e Alla naati e din fureeji, be immii, be darii, onsay kulol moolanaangol hebi ben yi'unoobe dun. ¹² Be nani hawa tiiduka ka kammu, no wi'a be: «Yawee gaa!» Be yawi ka kammu e nder duulere, aybe mabbe ben yi'i be.

¹³ Ko e on saa'i don, dimbannde leydi tiidunde wadi, feccere sappabere e saare nden lancii. Yimbe guluuje njeedido maayiri sabu nden dimbannde leydi, heddiibe ben huli, mawnini Alla Jom kammu on. ¹⁴ Bone dimmo on feyyii, e hino tammo on no arude.

Fii Wuttannde Liital Jeedidabal ngal

¹⁵ Malaa'ikaajo njeedidabo on kadi wutti *liital mun ngal. Hawaaji tiidufi nanii ka kammu, no wi'a:

«Laamateeri aduna on wontii e juude Joomiraado on
e Todfaado makko on, d'un ko *Almasihu on,
o laamoto haa poomaa.»

¹⁶ Tawi mawbe noogay e nayo, joodinoobe ka julle mun laamu yeeso Alla ben, no jiccarii Alla sujiani mo, ¹⁷ e hoore hibe wi'a:

«Men jarnii ma, yo Alla Joomiraado,
Jom Bawgal, Woodaado e Woodanoodo,
ko huutordaa bawgal maa tiidungal ngal kon
e ko jodfindaa laamu maa ngun kon.»

¹⁸ Hari leyyi din seytinii,
kono tikkere maa nden arii,
wondude e saa'i jaawugol maybe ben,
e yobugol kurkaadi maa din, d'un ko annabaabe ben,
e laafube ben e huloobe innde maa nden,
gila e fandube haa e njandube,
e mulugol muloobe leydi ndin ben.»

¹⁹ Onsay suudu Alla ndun ka kammu udditii, *kankiranwal seeditoore makko nden feepi ka suudu makko. Mayande wadi, e digge e parpitte e dimbannde leydi e marmalle tiidufude.

12

Fii Debbo Sowiido on e Ningiwii ngin

¹ Maande njannde feepi ka kammu: tawi ko debbo borniido naange ngen, lewru ndun no ka ley koyde makko, e *meetelol ngol koode sappoo e didi ka hoore makko. ² Tawi ko sowiido, himo sonkude fii muuseendi jibingol ngol.

³ Maande goo kadi feepi ka kammu: tawi e hino *ningiwii njanin bofewii, ngii ko'e jeedidi e galaadi sappo, tawi katanji jeedidi no e hoore den ko'e. ⁴ Tawi bukkol maggii on no fitta feccere tammere koode den ka kammu, bugoo ka leydi. Tawi ngin ningiwii no darii yeeso debbo wondo firtaade on fii modugol boobo on nde o firtori mo. ⁵ O firtii boobo gorko, ardortoodo leyyi din fow labbooru njandi. On boobo makko wippitaa, nawraa ka Alla, ka jullere makko laamu.

⁶ Onsay debbo on dogi, yaari ka wulaa, ka o joginoo nokkuure ka Alla ebbannoo mo, fii no o dankoree don e nder balde wuluure e teemedde didi e cappande jeegoo.

⁷ Hare wadi ka kammu, Miikaa'iilu e malaa'ikaabe mun ben piiridi e ngin ningiwii. Ningiwii ngin e malaa'ikaabe mun ben kadi piiridi e mabbe. ⁸ Kono ngii foolaali, tawi wonunde alanaa ngii ka kammu, kangii e malaa'ikaabe maggii ben. ⁹ Ngin ningiwii njanin, d'un ko ndiya mboddi araniri wi'eteendi Ibuliisa maa Seytaane, ngin faljingii yimbe aduna on fow, bugodaa e malaa'ikaabe mun ben ka leydi.

¹⁰ Onsay mi nani hawa tiiduka ka kammu, no wi'a:

- «Jooni kisiyee iwruɗo e Alla men on arii,
wondude e bawgal mun ngal e *laamu mun ngun,
e laamu Todɗaado makko on, ɗun ko *Almasiihu on.
Ko fii toɗnoowo musibbe men ben,
on wonnooɗo be toɗnude yeeso Alla jemma e jalorma, bugaama.
11 Be foolirii ngii yiyan Baalun kun,
e sabu kongol seeditoore mabbe nden.
Awa kadi be ronkaali hebulaade
hay yeebugol ngurndan mabbe ɗan
haa be maaya.
12 Ko ɗun wadi, weltee yo kammuuli
e onon hoɗube ka kammuuli!
Bone wonanii leydi ndin e baharu on,
ko fii Ibuliisa tippike e mon.
Himo heewi tikkere,
ɓay o andii ko saa'ihun nii heddanii mo.»
13 Bay ngin ningiwii tawii bugaama ka leydi, ngii jokki debbo
hebunooɗo boobo gorko on. 14 Onsay debbo on yedaa gabitanji
simbirre mawnde nden, fii ko o wiirira ka wulaa, ka nokkuure makko,
ka o danketee ɗon e nder saa'i, e nder saa'iiji e feccere saa'i, ka woɗɗitii
mboddi ndin. 15 Immorde ka sekko mayri, mboddi ndin furi ndiyan wa
maayo ɓaawo debbo on, fii no o yoolora ka maayo. 16 Kono leydi ndin
faabii debbo on, ndin leydi udditi hunduko mun kon, ndi yari maayo
ngo ngin ningiwii furiri sekko mun kon. 17 Ngin ningiwii seytinani
debbo on, ngii yahi haɓugol luttube e jurriya makko on ben, ɗun
ko ben ɗoftiibe yamirooje Alla ɗen, humii e seeditoore Iisaa nden.
18 Onsay ngii darii ka hoore njaareendi ka baharu.

13

Fii Kullii Saafingii ka Baharu ngin

- 1 Bawto ɗun, mi yi'i kullii no saafoo ka nder baharu marngii ko'e
jeedidi e galaadi sappo, tawi katanji sappo no e hoore ɗin galaadi.
Inde hoynuɗe Alla kadi no windii e hoore ɗen ko'e. 2 Ngin kullii ngii
mi yi'i no nandita e buutoori, taape maggii on no nandita e taape kullii
no wi'ee ursa^ɓ, sekko maggii on kadi no nandita e sekko ngayuuri.
Ningiwii* ngin okki ngin kullii doole mun ɗen e jullere mun laamu
nden, wondude e bawgal mawngal. 3 Tawi wonnde e ɗen ko'e maggii
no wa'i wa wariraande soppande, kono on barme waroowo sellinaa.
Aduna on fow ɗaldi, be rewii ngin kullii. 4 Yimbe ben fow sujjani
ningiwii ngin, bay ngii jonnii ngin kullii bawgal maggii on. Be sujjani
ngin kullii kadi e hoore hiibe wi'a: «Ko hombo wa'i wa ngin kullii maa
hara ko hombo waawi ngii haɓude?»
5 Tawi ngin kullii no yedaa sekko wowlayko haalaaji mawnintinaare,
hoyna Alla, tawi hingii jonnaa bawgal e nder lebbi cappande nay e
ɗiɗi. 6 Hingii udditi sekko maggii on, hingii hoyna Alla, hoyna innde
makko nden e wonirdu makko ndun, e ben hoɗube ka kammuuli.
7 Tawi ngin kullii no newnanaa haɓidugol e yimbe Alla ben, foala be.
Tawi hingii okkaa bawgal e hoore bolondaaji ɗin fow e jamaaji ɗin
fow e kala haala, e hoore leyyi ɗin fow kadi. 8 Tawi hoɗube ka aduna

^ɓ 13:2 13.2 «Ursa» ko kullii njanii marngii leebi, juutungii pedaali.

ben fow sujjanay ngii, d'un ko ben be innde mun windaaki gila ka fuddoode aduna ka deftere ngurndan wonannde Baalun hettanookun layya kun.

⁹ Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!

¹⁰ On mo no hoddiranaa maccindinagol,
bee o maccindinoo.

On mo no hoddiranaa warireede kaafa,
bee o wariree kaafa.

Ko d'un wadi si yimbe Alla ben
no haani njanjaade, gomdina.

Fii Kullii Sortiingii ka Leydi ngin

¹¹ Bawto d'un, mi yi'i kullii goo no sortoo ka nder leydi, marnгии galaadi didi nanditaydi e galaadi ga'un baalun, hingii wowliraynoo wa ningiwii. ¹² Tawi ngin kullii no wada bawde kullii aranii ngin fow e tawnde maggii. Ngii wadi feere no leydi ndin e hodube e hoore mayri ben sujjirana ngiya kullii aranii sellinananoongii barme waroowo. ¹³ Ngii wadi maandeeji moolanaadi, haa hay ngii jippini ka leydi yiite iwngge ka kammu yeeso yimbe ben. ¹⁴ Tawi ngin kullii no faljiniraynoo hodube ka aduna ben maandeeji di ngii yefanoo wadugol din yeeso ngiya kullii aranii, e hoore hingii yamira ben yimbe wonbe ka aduna yo be wadu nandolla ngiya kullii soppiranoongii kaafa, kono ngii wuuri. ¹⁵ Ngin kullii yefaa bawgal wad'angol ndun nandollaaru ngiya kullii foofaango ngurndan fii no ndun nandollaaru waawira wowlude, ndu wona sabu kala on mo jabaali sujjande ndu no wariree. ¹⁶ Ngii karhi kadi fow, gila e fandube haa e njandube, galo e baaso, dimo e maccudo wad'angol maande ka jungo mun jaamo maa ka tiinde, ¹⁷ hara kadi hay gooto waawataa soodude maa yeeya si alaa nden maande, nden-le ko innde ngin kullii maa adadu innde maggii on. ¹⁸ Doo non, maa faamu: On mo no mari hakkil, yo limu adadu innde ngin kullii, ko fii ko adadu ned'danke non. On adadu ko teemedde jeegoo e cappande jeegoo e jeegoo.

14

Fii Baalun kun e Sottaabe ben

¹ Bawto d'un mi yi'i Baalun kun no darii ka Fello *Siyuuna, wondude e yimbe guluuje teemedere e cappande nayo e nayo, be innde makkun e innde Ben makkun on windii e tiide mun. ² Mi nani hawa ka kammu, wa hawa di'e duudude maa wa hawa riggannde tiidunde, tawi kan hawa ka mi nani no nandita e hito korli di hodooobe hodofata. ³ Tawi ben hodooobe no beyta beytol kesol yeeso jullere laamu nden e yeeso tagooje nay wuurude den e yeeso mawbe ben. Tawi hay gooto waawataa ekkitaade ngol beytol si hinaa bee guluuje teemedere e cappande nayo e nayo, sottanoobe ka aduna. ⁴ Dun ko ben be tuuninoraali rewbe, be woni laabube, be andaali debbo. Be jokki *Baalun kun kala ka kun yaari. Be woni sottaabe e hakkunde yimbe ben, be weebitanaa Alla e Baalun kun wa ko adaa sopiteede. ⁵ Awa kadi karaaje mabbe jantaaki penaale, ben ko be aldaa e feloore.

Fii Ewol Naawoore Joomiraado on

⁶ Mi yi'i kadi malaa'ikaajo goo no wiira ka weeyo dow, no jogii Kibaaru Moyyo poomayankeejo on fii fenjinangol mo hodube ka leydi

ben e kala lejol e kala bolondaa e kala haala e kala jamaa. ⁷ Tawi on malaa'ikaajo no wowla hawa tiiduka, wi'a: «Hulee Alla, mawninon mo, ko fii saa'i mo o jaawata e mun on hewtii. Awa sujjanee on Tagufo kammu ngun e leydi ndin e baharu on e bulli ndiyan din!»

⁸ Malaa'ikaajo d'immoo hikkiido e arano on kadi wi'i: «Nde yanii! Ndee saare *Baabiila mawnde mandilindirnde leyyi din fow himmeeji jinaa mun, yanii!»

⁹ Malaa'ikaajo tammoo hikkiido e aranbe ben dido no wowla hawa tiiduka, wi'a: «Kala on sujjando kullii ngin e nandolla maggii on, hebi maande maggii on ka tiinde maa ka jungo mun, ¹⁰ yaray njaram tikkere Alla nden wancinaadan ka peddukun tikkere makko hara dan jillaaka, o lettiree kadi mbollan yiite yeeso malaa'ikaabe laabuube ben e Baalun kun! ¹¹ Curki lette maabbe den yaway haa poomaa, e hoore fowtaare alanaa be jemma e jalorma, dun non ko kala on sujjando ngin kullii e nandolla maggii on, e kala on hebudo maande innde maggii on.»

¹² Ko dun wadi si yimbe Alla doftiibe yamirooje Alla den, duumii e gomdingol lisaa ben, no haani njannaade. ¹³ Mi nani kadi hawa ka kammu, no wi'a: «Windu wonde: «Maybe gila jooni no humondiri e Joomi on ben ko malaabe.» »

Ruuhu Allaahu on wi'i: «Ko non woniri, be fowtoto gollleeji maabbe din, bay kuude maabbe den no jokki be.»

Fii Baagol Aduna on

¹⁴ Bawto dun mi yi'i duulere daneere, tawi nanditaydo e bii-aaden no joodii e hoore nden duulere, tawi *meetelol kanje no ka hoore makko, tawi wortowal welngal no ka jungo makko. ¹⁵ Tun malaa'ikaajo goo yalti e suudu Alla ndun ka kammu, no ewnoo ko tiidi, wi'a on joodiido e nden duulere: «Yettu wortowal maa ngal, wa'aa, ko fii saa'i baagol ngol hewtii! Ko wa'etee kon ka hoore leydi bendii!» ¹⁶ Onsay on joodiido e nden duulere fewtini wortowal mun ngal ka leydi, hayli, ko woni ka leydi kon wa'ii.

¹⁷ Malaa'ikaajo goo kadi yalti e suudu Alla wondu ka kammu ndun, tawi on kadi no jogii wortowal welngal. ¹⁸ Tun malaa'ikaajo goo kadi jogiido bawde e hoore yiite ngen yalti ka *layyorde, o ewnii oya malaa'ikaajo jogiido wortowal welngal ko tiidi, o wi'i mo: «Yettu wortowal maa welngal ngal, tettaa dukke *wiiju wonde den ka leydi, ko fii bibbe majje on bendii!» ¹⁹ On malaa'ikaajo fewtini wortowal mun ngal ka leydi, hayli, o tetti wiijuuje wonde den ka leydi, o bugii ko o tetti kon ka nder wuugirgal njanal tikkere Allaahu on. ²⁰ Den wuugoyaa ka sera saare, yiyan yalti e ngal wuugirgal haa tooweendi majjan hewti lagambe pucci din, jundii ilol majjan on hawri embere kilomeeterji teemedde tati.

15

Fii Albala'uujji Sakkitori din Jeedidi

¹ Onsay mi yi'i maande moolanaande njaldinnde goo kadi ka kammu, nden-le ko malaa'ikaabe njeediido jogiibe albala'uujji din jeedidi. Ko din albala'uujji weni sakkitori din, ko fii ko kanji woni timmoode tikkere Alla nden. ² Mi yi'i kadi ko wa'i wa baharu jalbirdo wa jaaman, jilludo yiite. Tawi foolube ngiya kullii e nandolla mun e adadu innde

mun nden no darii e hoore on baharu jalbirdo wa jaaman, hibe jogii korli Allaahu on. ³ Hibe beyta beytol Muusaa, on jiyaado Alla, e beytol *Baalun kun, hibe wi'a:

«Yaa an Alla, Joomiraado, Jom Bawgal,
kuude maa den ko mawde,
awa kadi ko hawniide,
laawi maa din ko feewudi, goongindi,
yo Lando leyyi fow!

⁴ Yaa an Joomiraado,
hara ko hombo ronkay-maa hulude,
maa ronkata mawninde innde maa nden?
Bay ko an tun woni *Seniido!
Bay leyyi din fow aray sujane!
Bay kuude maa feewude den fejjinaama!»

⁵ Bawto dun mi yi'i kadi nokkuure hormorde wonde ka nder wonirdu ndu seeditoore nden woni e mun ndun, no udditoo ka kammu. ⁶ Tawi malaa'ikaabe njeedido jogiibe albala'uuii din jeedidi no yalta e nden nokkuure. Tawi ben no bornii concii laafudi jalbudi, hibe daditii dattii kanje ka fewndo berde mabbe. ⁷ Wonde e den tagooje nay wuurude jonni ben malaa'ikaabe njeedido pelette kanje jeedidi heewude tikkere Allaahu on, dun ko on Wuurudo haa poomaa. ⁸ Onsay nden nokkuure hormorde heewi curki sabu mangu Allaahu on e bawgal makko ngal. Tawi hay gooto waawataa naatude e ndun suudu haa din albala'uuii jeedidi di malaa'ikaabe ben njeedido jogii, timma.

16

Fii Pelette Tikkere Alla den Jeedidi

¹ Mi nani kadi hawa tiiduka iwruude ka nokkuure hormorde, no wi'a malaa'ikaabe ben njeedido: «Yahee, hibboyon ka leydi den pelette jeedidi tikkere Alla nden!»

² Arano on yahi, hibbi feleter e mun nden ka hoore leydi, tun temmeeje kaanude muusude hebi be nden maande ngin kullii wonnoo e mun, sujani nandolla maggii on.

³ Dimmo on kadi hibbi feleter e mun nden ka baharu, on baharu wonti yiyan wa yiyan maydo. Kala ko wuurunoo ka baharu maayi.

⁴ Tammo on kadi hibbi feleter e mun nden ka maaje e ka bulli ndiyan, di'e den wonti yiyan. ⁵ Tun mi nani malaa'ikaajo di'e den no wi'a:

«Ko a Feewudo,
an oo Woodaado e Woodanoodo,
an oo *Seniido,
sabu ko naawirdaa nii kon.

⁶ Ko fii be hibbiino yiyan yimbe Alla ben wondude e yiyan annabaabe ben,
awa jooni a yedii be yiyan ko be yara, hibe foddi e dun!»

⁷ Mi nani kadi *layyorde nden no wi'a:
«Hiyyii, yaa an Alla Joomiraado, Jom Bawgal,
naawooje maa den ko goongaaje, ko feewude!»

⁸ Onsay nayabo on kadi hibbi feleter e mun nden ka naange, nge yedaa sunnirgol yimbe ben yiite. ⁹ Yimbe ben sunniraa nguleendi tiidundi, be woni e hoynugol innde Alla nden, on marfo bawgal e hoore din albala'uuii, be ronki tuubude fii no be mawninira mo, kanko Alla.

¹⁰ Njowabo on kadi hibbi feletere mun nden ka hoore jullere laamu kullii ngin, laamateeri maggii on niɓɓiti. Yimbe ben ɗati dende hakkee muuseendi, ¹¹ be woni e hoynugol Alla kammu ngun sabu muuseendiiji maɓɓe dɪn e temmeeje maɓɓe dɛn, kono be ronki tuubude kuude maɓɓe dɛn.

¹² Njeegaɓo on kadi hibbi feletere mun nden ka maayo njano Furaatiwol. Ndiyan dɛn beeɓi fii waɗangol lambe iwrayɓe funnaange ben dɛtal. ¹³ Mi yi'i ruuhuui tati tuunudi nanditaydi e toti-paccala no yalta ka sekko ngin *ningiwii e ka sekko kullii ngin e ka hunduko waɗitiido annabaajo on. ¹⁴ Tawi ko ruuhuui jinnaaji wondi waɗude maandeeji, yaara ka lambe leydi ndin fow, fii mottindirgol be fii hare jalaande mawnde Alla Jom Bawgal on.

¹⁵ «Awa miɗo ardude wa nguɗjo! Maloore wonanii on hakkilando, mari concii mun dɪn, fii wota o laato holdo, e wota hersa makko kan bangu!»

¹⁶ Din jinnaaji no mottindira ben lambe e ndee nokkuure wi'eteende Har-Magadaana e haala Yahuudiyanke. ¹⁷ Malaa'ikaajo njeediɗo on hibbi feletere mun nden ka hendu, hawa tiiduka yalti ka suudu Alla iwruude ka jullere laamu, no wi'a: «Timmii!» ¹⁸ Mayande e digge e parnitte waɗi wondude e dimbannde leydi tiidunde, nde sifa mun e tiidunde hari waɗaali gila yimbe ben woni ka hoore leydi. ¹⁹ Saare njannde nden feccii pecce tati, ca'e leyyi dɪn yani. Alla anditi fii saare *Baabiila mawnde nden, o yedi nde feletere njaram tikkere makko tiidunde nden. ²⁰ Suriije dɛn fow dogi, pelle dɛn kadi ronkaa yiiteede. ²¹ Marmalle njane, dɛ tawata nde bee e majje ko wa kilooji cappande nay, iwi ka kammu, yani e hoore yimbe ben. Be woni e hoynugol Alla sabu on albala'u iwruɗo e dɛn marmalle, ko fii hari on albala'u ko tiidudo haa feyyiti.

17

Fii Naawoore Debbo Cagaajo Mawɗo on

¹ Bawto dɛn, goɗɗo e ben malaa'ikaabe njeediɗo joginoobe pelette dɛn jeediɗi ari, wi'immi: «Aru, mi hollete naawoore debbo cagaajo mawɗo on, ka joodii dɛn ka di'e duudufe. ² Ko e makko, kanko on debbo cagaajo, lambe aduna ben jokkiri jinaa, e hoɗube ka aduna ben mandiliri jinaa makko on!»

³ Onsay Ruuhu Allaahu on tippii e an, malaa'ikaajo on nawrimmi ka wulaa. Mi yi'i debbo no joodii e hoore kullii bodewii heewungii inde hoynude Alla dɛn, marngii ko'e jeediɗi e galaadi sappo. ⁴ Tawi on debbo no bornii concii bodeeji e firsinaadi, himo cuɗori kanɗe e kaaye hittude e kofe hittude. Tawi himo jogii feletere kanɗe heewunde ko jiddinaa e tuude jinaa makko on. ⁵ Tawi innde gundoore no windii ka tiinde makko, ko woni dɛn ko: «Saare *Baabiila mawnde nden, neene cagaabe ben e ko jiddinaa kon ka hoore leydi.» ⁶ Mi yi'i on debbo no mandiliri yiyan yimbe Alla ben, e yiyan seedeɓe Iisaa ben.}]

Bay mi yi'ii mo, mi ɗaldi fota. ⁷ Malaa'ikaajo on wi'immi: «Ko hondun ɗaldudaa? Mi andinte gundoo debbo on e kullii ngii ko'e jeediɗi e galaadi sappo ngii o waɗɗii ngin. ⁸ Kullii ngii yi'udaa ngin

] 17:6 17.6 «Mandilirgol yiyan yimbe Alla ben» no firi weltorgol ko be waraa kon.

hari no woodanoo, kono jooni ngii woodaaka. Hingii faandii yawude ka *gaygii ngin alaa kattudi ngin, ngii yaha ka hayrannde. Awa kadi hodube ka aduna ben, be tawata innde mun windaaka ka deftere ngurndan gila ka fuddoode aduna, be njaldoyay yi'ugol ngin kullii, ko fii hari hingii woodanoo, kono jooni ngii woodaaka, awa kadi ngii feenitay.

⁹ «Doo non, maa hakkil wonduki e faamu: Ko'e den jeedidi ko pelle jeedidi de debbo on joodii e hoore mun den. Ko de lambe ben njeedido kadi: ¹⁰ njowo yanii, goddo on no woodaa, oya on araali taho. Nde o aroyi, himo haani wonude seeda. ¹¹ Kullii woodanoongii, ngii woodaaka jooni ngin, kangii tigi ko ngii lando njeetatafo, ko ngii goddo kadi e njeedidoobe ben, hingii yahude ka hayrannde.

¹² «Galaadi sappo di yi'udaa din ko lambe sappo, be fudfaaki taho laamaade, kono ko hendoraybe laamu wa lambe e nder saa'i gooto fii laamodugol e kullii ngin. ¹³ Kambe ko be ebboore wootere, be jonnay doole mabbe e laamu mabbe kullii ngin. ¹⁴ Be habay Baalun kun, Baalun kun foola be, ko fii ko kun Koohooyo koohoobe, Lando lambe, ko wondube e makkun ben woni noddaabe e subaabe e sella-findeebe.»

¹⁵ O wi'immi kadi: «Di'e de yi'udaa cagaajo on no joodii e mun den, ko jamaaji din e dente moolanaade den e leyyi din e haalaaji din. ¹⁶ Galaadi sappo di yi'udaa din wondude e kullii ngin ajoyay cagaajo on, di yetta kala ko o jeyi, di boora mo, di jaama bandu makko ndun, di sunnira mo yiite. ¹⁷ Ko fii Alla wadii ka berde majji huuwugol ebboore makko nden e nder miijo wooto fii yo di okku laamu majji ngun kullii ngin haa tuma daaluyeeji Alla din laatii. ¹⁸ Awa kadi debbo mo yi'udaa on ko saare mawnde marnde laamu e hoore lambe aduna ben.»

18

Fii Lancagol Saare Baabiila nden

¹ Bawto dun, mi yi'i malaa'ikaajo goo no iwra ka kammu, jogiido bawgal njanal, aduna on jalbiri annoora makko on. ² O ewnii ko tiidi, o wi'i:

«Nde yanii! Saare *Baabiila mawnde nden yanii!

Nde wontii hodfo jinnaaji,

suudorde kala ruuhu tuunudo,

e suudorde kala sondu harmundu e apaandu.

³ Ko fii leyyi din fow mandilirii

himme jinaa mayre on,

lambe aduna ben kadi wattodi

e mayre e nder jinaa mayre on,

awa kadi njulaabe ben ka leydi aldinorii

ngalu mayre feyyitungu ngun.»

⁴ Mi nani kadi hawa goo ka kammu, no wi'a:

«Yaltee e mayre, yo jamaa an,

fii wota on tawde e junuubaaji mayre din,

e wota on hebu gebal albala'uuji mayre din.

⁵ Ko fii junuubaaji mayre din dewnondirii haa ka kammu,

awa kadi Alla anditii angal peewal mayre on.

⁶ Wadiranee nde wano nde wadiri non,

sowon kuude mayre den nde didi, jonniton nde.

Jardukun, kun nde yarniri kun,
jonnitiree nde kun laabi didi!

⁷ Wano nde mawninornoo non,
e no nde yollornoo e mbeleede non,
jonnitiree nde wano non tampere e yoomere!

Ko fii hinde wi'i ka bernde mayre:
«Min mido joodii e nder laamu,
hinaa mi heynotoodo,
awa kadi mi yoomataa few!»

⁸ Sabu dun,
albala'uuji mayre din yanay e hoore mayre pande wootere,
dun ko mayde e yoomere e heege,
nde sunniree kadi yiite.

ko fii Alla Joomiraado, Naawudo nde on, ko Jom-doole!»

⁹ Lambe aduna ben fow, wattodunoobe e mayre e nder jinaa e mbeleede, wulloyay fesa fii mayre, nde be yi'i curki sumugol mayre on.

¹⁰ Hibe darii ka wodditii sabu kulol tampere mayre ngol, be wi'oya:
«Bone, bone wonanii saare Baabiila mawnde nden,
dun ko saare dolnunde nden!

E nder saa'ihun gootun pet jaawoore maa nden arii!»

¹¹ Njulaabe ben ka leydi yooma, be wulla fii mayre, ko fii hay gooto soodataa hande kadi ko be yeeyata kon, ¹² dun ko kanje e kaalisi e kaaye hittude e kode hittude e bagi daatudo e bagi bode e bagi dewludo e bagi firsinaado, e kala noone ledde uurude e kala piiji moyyiniraadi niye mawba, e kala piiji hittudi moyyiniraadi ledde hittude e sila e njande e kaaye daneje, ¹³ wondude e cebe ledde kanel uurude e uringalooji e angiriiji, e *buto ledde no wi'ee *mirri, e buto ledde no wi'ee libaana, e njaram *wiipu e nebbe e ngawri e condi ngawri e na'i e baali e pucci e *giri-giriije e maccube e wonkiiji yimbe.

¹⁴ No wi'a: «Piiji di wonkii maa kin himmani din wodditike ma yo saare Baabiila! Piiji hittudi din maa jalbudi din fow fuutike ma, awa kadi be hettataa di hande kadi!»

¹⁵ Njulaabe aldinorbe nde ben wonay ka wodditii sabu kulol tampere mayre ngol. Be yoomoya, be wulla, ¹⁶ be wi'oya:

«Bone, bone wonanii ndee saare mawnde,
borniinde conci daatudi,
bodfeji e firsinaadi,
cudori kanje e kaaye hittude e kode hittude!

¹⁷ E nder saa'ihun gootun pet,
ngun ngalu mayre e mawnude caabii!»

Hooreebe laade ben fow e golloobe ton ben fow e doginoobe ben e wuurirbe baharu ben fow darii ka wodditii. ¹⁸ Bay be yi'ii curki sumugol mayre on, be woni e ewnagol, wi'a: «Ko saare honde nanditaynoo e ndee saare mawnde!» ¹⁹ Tawi hibe bugotonoo mbullaari ka ko'e mabbe, yooma, wulla, hibe ewnoo wi'a:

«Bone, bone wonanii ndee saare mawnde,
nde kala on mardo laana ka baharu aldinori ngalu mun!
E nder saa'ihun gootun pet nde caabii!»

20 Awa welto e hoore mayre, yo kammu, onon men kadi yo gomdınbe e *sahaabaabe e annabaabe, ko fii Alla naawii nde fii ko nde wadi on kon!

21 Onsay malaa'ikaajo dolnudo yetti hayre nanditaynde e laggorde moolanaande, bugii ka baharu, e hoore himo wi'a:

«Ko nii saare Baabiila mawnde nden bugortee doole,
hara nde yitetaake hande kadi!

22 Nanetaake hande kadi hito hodoobe hoddu
e yimoobe e wuttoobe ceri e *liite!

Hande kadi jeepeo yi'etaake e maa,
kala non noone mecce,
awa nanetaake hande kadi hito undugal e maa.

23 Awa kadi ndaygu lampu jalbataa e maa hande kadi,
hawa yettudo e yettaado nanetaake hande kadi.

Ko fii hari ko njulaabe maa ben woni teddube ben ka leydi,
awa kadi leyyi dın fow faljirii sabu mbilankaaku maa ngun!

24 Awa kadi ko e maa yiiyan annabaabe ben
e gomdınbe ben e kala waraado ka hoore leydi hibbaa.»

19

Fii Mantoore nden ka Kammu e Peera fii Baalun kun

1 Bawto dın, mi nani hawa tiiduka immorde e jamaa duududo ka kammu, no wi'a:

«Mantoore wonanii Alla!

Kisiyee e mangu e bawgal ko Alla men on wonani!

2 Naawooje makko dın ko goongaaje feewude!

O naawii cagaajo mawdo on,
faljiniraynoodo yimbe aduna on jinaa mun on.

Alla kadi yottanike yiiyan kurkaadi mun dın o hibbi dın.»

3 Be wi'i kadi dimmun:

«Mantoore wonanii Alla!

Curki nden saare yaway haa poomaa!»

4 Tawi mawbe ben noogay e nayo e tagooje nay wuurude dın no jiccino, no sujjana Alla Joodıdo ka jullere laamu on e nder wi'ugol:

«Aamiina, mantoore wonanii Alla!»

5 Hawa kadi yalti ka jullere laamu no wi'a:

«Ko onon yo jiyaabe makko,
huloobe mo,
fandube e njandube,
on fow mantee Alla men on!»

6 Mi nani kadi wa hawa jamaa duududo e wa hito di'e duudude e wa hito riggande tiidude, no wi'a:

«Mantoore wonanii Alla!
Ko fii Alla Joomiraado on,
on Jom Bawgal,
jodđinii *laamu mun ngun.

7 Weltoden, wonen e nder welo-welo, mawninen mo,
ko fii peera Baalun kun hewtii,
jombajjo makkun on hebulike,

8 o yedaama bornagol concı daatudı jalbudı laabudı.»
(Ko kuude feewude yimbe Alla ben woni dın concı.)

⁹ Malaa'ikaajo on wi'immi kadi yo mi windu wonde: «Maloore wonanii ben noddaabe ka nafakka peera *Baalun kun.» O wi'i kadi: «Dii ko daaluyeeji Alla goongaaji.»

¹⁰ Onsay mi jiccii ka koyde makko fii sujjangol mo. Kono o wi'immi: «Accu, wota a wafu d'un! Ko mi kurkodoowo e maa e musibbe maa ben, jogiibe seeditoore Iisaa nden. Sujjan Alla! Ko seeditoore Iisaa nden woni ruuhu longinoowo annabaabe ben.»

Fii Wadfiido Puccu Ranewu on

¹¹ Mi yi'i kadi kammu ngun no udditii, mi tawi e hino puccu ranewu, tawi wadfiido ngu on no wi'ee Sella-Findeejo e Goongaajo. Ko peewal o jaawirta, o habira. ¹² Gite makko den no wa'i wa joyngol yiite, *meetelli buy no ka hoore makko. Innde no windii e makko nde hay gooto andaa si hinaa kanko. ¹³ Dolokke mo o bornii on no moddi yiian. Himo wi'ee Daaluyee Alla on. ¹⁴ Tawi koneeli wondi din ka kammu no wadfiid pucci daneeji, no jokki mo, hife bornii conci daatudii daneeji laabudii. ¹⁵ Tawi kaafa welka no yalta ka hunduko makko fii foolugol leyyi din, awa kadi o ayniroyay be labbooru njandi, o yaaba, o munca *wiipuuje den ka wuugirde tikkere moolanaande Alla Jom Bawgal nden. ¹⁶ Tawi innde no windii ka dolokke makko e ka busal makko, d'un ko: «Landfo Lambe e Koohooyo Koohoobe.»

¹⁷ Mi yi'i kadi malaa'ikaajo no darii ka nder naange, no ewnoo colli wondi wiirude ka weeyo dow din fow ko tiidii, wi'a: «Aree, mottondiron fii nafakka mawdo Alla on! ¹⁸ Naamon balli lambe ben, e balli hooreebe sufaabe ben, e balli dolnube ben, e balli pucci e waddotonoobe di ben, e balli yimbe ben fow, rimbe e maccube, fandube e njandube!»

¹⁹ Onsay mi yi'i kullii ngin e lambe aduna ben e koneeli mun din no mottondiri fii habugol wadfiido puccu ranewu ngun e konu mun ngun. ²⁰ Kullii ngin nangidaa e wadfiido annabaajo on, d'un ko on wadunoodo maandeeji yeeso maggii di o faynirnoo hebunoobe maande kullii ngin ben, sujyani nandolla maggii on. Be didoo non be bugaa ka weendu yiite ko be wurbe, d'un ko ka mbollan yiite. ²¹ Beya wariraa kaafa yaltaynooka ka hunduko wadfinoodo puccu ngun on, colli din fow naami balli mabbe din haa haari.

20

Fii Laamu ngu Duubi Wuluure ngun

¹ Onsay mi yi'i kadi malaa'ikaajo no iwra ka kammu, no jogii ka jungo mun saabiwal *gaygii ngin alaa kattudi ngin wondude e jolokowal moolanaangal. ² O nangi *ningiwii ngin, e maanaa ndiya mboddi araniri, d'un ko Ibuliisa maa Seytaane, o jolki ndi fii duubi wuluure. ³ O bugii ngin ka nder *gaygii ngin alaa kattudi ngin, o soki, o ndoli kadi dow maggin, fii wota ngin faljin leyyi din hande kadi haa duubi wuluure din timma. Kono bawto d'un, bee ngin jolkitoyee embere saa'i fahin.

⁴ Mi yi'i kadi julle laamu, tawi joodiibe e den ben no yedaa bawgal jaawugol. Mi yi'i wonkiiyi be ko'e mun tayiraa kaafa ben sabu seeditanagol Iisaa e daaluyee Alla on, ben be sujjanaano ngiya kullii e nandolla mun on, ronki hebude maande ka tiinde maa ka jungo. Be wurnitaa, be laamodi e *Almasiihu on e nder duubi wuluure. ⁵ Dun

ko ummutal aranal ngal non. Tawi beya maybe heddiibe wurnitetaake haa tuma duubi wuluure dɛn timmi. ⁶ Maloore e *senaare wonanay ben tawoyteebe e ummutal aranal ngal, ko fii maybe dimmere nden heboytaa bawgal e hoore ben. Ben-le ko bee *yottinoyoobe sadaka ka Alla e ka Almasihu on. Be laamodoya e makko e nder duubi wuluure.

⁷ Nde duubi wuluure dɛn timmoyi, Ibuliisa yaltinoyte ka kaso, ⁸ o yaltoya fii faljingol leyyi wondɛ e cobbuli aduna on nay, dɛn ko Yaajuuja e Maajuuja en,^P o mottindira be fii wadugol hare. Tawa duudoral mabbe ngal no fota e njaareendi ndin ka baharu. ⁹ Be hebbini hoore leydi ndin fow, be hundi daakorde yimbe Alla ben e saare buraande yidfeede nden, kono yiite iwri ka kammu, muli be. ¹⁰ Onsay Ibuliisa, faljinnooɔo ben yimbe on, bugaa e nder ndun weendu yiite e mbollan mun, ka ngiya kullii e waditiɔo annabaajo on buganoo dɛn. Be lettee dɛn jemma e jalorma haa poomaa.

Fii Naawoore Sakkitorde nden

¹¹ Mi yi'i kadi jullere laamu moolanaande daneere e joodiɔo e mayre on. Tun kammu ngun e leydi ndin dogi mo, dɛn ronki hebude ka wona. ¹² Mi yi'i kadi maybe ben, tawi ben no darii yeeso nden jullere laamu, dɛn non ko gila e fandube haa e njandube. Onsay defte udditaa. Bawto dɛn, deftere goo kadi udditaa, tawi nden ko deftere ngurndan dɛn. Ben maybe naawiraa kuude mabbe windiide dɛn e dɛn defte. ¹³ Baharu on jonniiti maybe wonnoobe e makko ben. Maybe nden e jahannama kadi jonniiti maybe wonnoobe e mun ben, mo kala e ben naawiraa kuude mun dɛn. ¹⁴ Onsay maybe nden e jahannama bugaa ka weendu yiite, ko ndun weendu yiite woni maybe dimmere nden. ¹⁵ Kala mo innde mun windanooki e nder deftere ngurndan nden, bugaa ka nder weendu yiite.

21

Fii Kammu Hesu ngun e Aduna Keso on

¹ Bawto dɛn, mi yi'i kammu hesu e aduna keso, bay hari nguya kammu hinngu e oya aduna kiɔo feyyii, tawi kadi baharu alaa. ² Onsay mi yi'i saare hormorde nden, dɛn ko saare Yerusalaam heyre, no iwra ka kammu ka Alla, tawi nden no pariraa wano jombajjo parirtee fii moodi mun. ³ Mi nani kadi hawa tiɔfuka iwrude ka jullere laamu no wi'a: «Awa jooni wonunde Alla nden no e hakkunde yimbe ben. O hodiday e mabbe, be wona jamaa makko, kanko Alla tigi o wonday e mabbe, o wona Alla mabbe. ¶ ⁴ O fitta kala gongol ka gite mabbe, hara hande kadi maybe waditataa, yoometaake, fesetaake, muuseendi waditataa. Ko fii haray sifa dɛn piiji arani fow feyyiino.»[†]

⁵ Onsay on Joodiɔo e nden jullere laamu wi'i: «Midɔ heyɔintinde piiji dɛn fow!» O wi'immi kadi: «Windu, ko fii dɛn daaluyeeji ko holniidi e goongaaji!» ⁶ O wi'immi fahin: «Timmii! Ko min woni Halfeere aranere nden e sakkitorde nden, ko min woni Fudɔoode nden e Rawnoode nden. On mo no dɛnɔɔaa, mi okkoray mo ko o yara ka bundu ndiyan ngurndan, hara ontigi yobataa. ⁷ Ko dɛn wonata ndondi fooludo on. Mi wonay Alla makko, kanko o wona biɔo an.»^S

^P 20:8 20.8 Ko woni «Yaajuuja e Maajuuja» e haala Yahuudiyanke ko «Gog e Magog», e maanaa aybe jamaa Alla on. ¶ ^{21:3} 21.3 Isa. 7.14 ¶ ^{21:4} 21.4 Isa. 25.8 e 65.17-19
^S 21:7 21.7 Zab. 89.27-28 e 2Sam. 7.14

⁸ Kono wadayaɓe hula yiltitoo ben e ɓe gomɗinaa ben e tuunuɓe ben e ittoobe ko'e ben e jinoobe ben e mbileeɓe ben e rewoobe sanamu ben, e fenoobe ben fow: gebal ben ngal ko ka weendu yiite huɓɓundu e mbollan mun woni! Ko ndun non woni mayde ɗimmere nden!»

Fii Saare Yerusalaam Heyre nden

⁹ Bawto ɗun, godɗo e ben malaa'ikaabe njeedido, joginoobe pelette jeedidi heewude albala'uuji jeedidi sakkitori ɗin, ari, wi'immi: «Aru mi holle jombajjo on, ɗun ko sonnaajo Baalun kun.» ¹⁰ Ruuhu Allaahu on tippii e an, malaa'ikaajo on nawrimmi e hoore fello njano toowungo, o hayninimmi saare Yerusalaam hormorde nden ka iwrata ka kammu ka Alla. ¹¹ Tawi nden saare no jalbiri annoora Alla on. Jalbeendi mayre ndin no nandita e jalbeendi hayre hittunde fota, wa hayre yasbe, jalbirnde wa jaaman. ¹² Tawi tata mayre on no njandi, no toowi, hinde mari kadi dambude sappoo e ɗidi. Malaa'ikaabe sappoo e ɗido no e ɗen dambude, tawi inde *bolondaaji ɓiɓɓe Isra'iila ben sappoo e ɗidi no windii e majje. ¹³ E hino no dambude mayre ɗen woniri: ko tati funnaange, tati ka nano, tati ka jaamo e tati ka hirnaange. ¹⁴ Tata nden saare ko kaaye sappoo e ɗidi didiraa, inde sappoo e ɗidi no e hoore ɗen kaaye. Den inde-le ko inde *sahaabaabe Baalun kun sappoo e ɗido.

¹⁵ Tawi on wonnoodo lan yewtude no joginoo sawru kanje fii ko o ebbira ittiri saare nden e dambude mayre ɗen, wondude e tata mayre on. ¹⁶ Tawi mbaaloodi nden saare ko cobbuli nay fotayɗi, tawi junndi mayre on e yanji mayre on no fota. O ebbiri saare nden ndun sawru ndu o joginoo, ɗun hawri embere sagara yaaduui guluuji sappoo e ɗidi.^t Tawi junndi mayre on e yanji mayre on e tooweendi mayre on no fota. ¹⁷ On malaa'ikaajo ebbiri tekkeendi tata on embere sogone neddanke, ɗun hawri sogone teemedere e cappande nay e nay. ¹⁸ Tawi on tata ko hayre yasbe darniraa. Tawi saare nden kanun ko kanje laabirɗo wa biini. ¹⁹ Tawi didoodiiji tata nden saare no fotiniraa kala noone kaaye hittude. Didoodi araniri ndin ko yasbe, ɗimmiri ndin ko saafira, tammiri ndin ko kalseduwan, nayaɓiri ndin ko zumuruudu, ²⁰ jowabiri ndin ko sardonii, jeegabiri ndin ko sardi, jeedidabiri ndin ko kirisooli, jeetatabiri ndin ko beril, jeenayabiri ndin ko topaazi, sappabiri ndin ko kirisopaas, sappoo e go'abiri ndin ko hiyasinta, sappoo e ɗidabiri ndin ko ametiise. ²¹ Tawi dame ɗen sappoo e ɗidi fow ko moyyiniraaɗe kode hittude, damal kala moyyiniraa hodere wootere. Tawi ballaŋal ngal ka saare ko ngal kanje laabirɗo wa biini jalbuɗo.

²² Laatii mi yi'aali *rewirdu e mayre, kono tawi ko Alla Joomiraado Jom Bawgal on e *Baalun kun woni rewirdu mayre ndun. ²³ Tawi saare nden hatonjinaa e naange maa lewru ko jalbinana nde, ko fii annoora Alla on no hentini nde, awa kadi Baalun kun ko ndaygu mayre. ²⁴ Ko jalbeendi mayre on leyyi ɗin yaarata, awa kadi lambe aduna ben addanay nde darjaaji mun ɗin. ²⁵ Dame mayre ɗen ombetaake e nder jallal ngal few, ɓay ɗon kanun jemmataa. ²⁶ Awa kadi nde addanoyte darja e teddungal leyyi ɗin. ²⁷ Hay fus e ko tuuni e hay gooto wadoowo

^t 21:16 21.16 Dun no hawra wa kilomeeterji 2200.

ko jiddi maa fenaande naatataa don. Ko naatata don woo ko be inde mun windii ben ka nder deftere ngurndan Baalun kun.

22

Fii Maayo Ndiyan Ngurndan dan

¹ Ontuma malaa'ikaajo on hollimmi kadi maayo ndiyan ngurndan dan ka iwrata ka jullere laamu Alla e *Baalun kun, laabudan jalbiri wa jaaman, ² no ila ka hakkunde ballanjal saare nden. Leggal ngurndan dan no darii e cende didi maayo ngon, rimoowal bibbe laabi sappoo e didi, tetteeɓe lewru bee, ngal leyyi din pawndorta haako mun. ³ Haray kuddi alaa hande kadi. Jullere laamu Alla nden e Baalun kun wonoyay e nden saare. Onsay jiyaabe makko ben kurkanto mo, ⁴ be yi'a yeeso makko ngon, innde makko nden wona ka tiide maɓɓe. ⁵ Hara jemmataa han kadi, be hatonjintaa e ndaygu lampu maa jalbeendi naange, ko fii Alla Joomiraado on jalbinanay be. Awa be laamoyto kadi haa poomaa.

Fii Ardu Iisaa Sakkitordu ndun

⁶ O wi'immi: «Dii daaluyeeji ko holniidi e goongaaji. Joomiraado on, on Alla Jom ruuhuuji annabaabe ben, imminii malaa'ikaajo mun on fii andingol jiyaabe makko ben fii kon ko saatii arude ko booyaa.»

⁷ Iisaa wi'i: «Midɔ ara ko booyaa! Haray maloore wonanii ben doftotoobe dii kongudi feɓɓinaadi wondi e ndee deftere.»

⁸ Ko min Yuuhanna nani fii dii piiji, mi yi'i di kadi. Nde mi nanunoo, mi yi'i di, mi jiccino e ley koyɗe on malaa'ikaajo holluɗo lan di fii sujjangol mo. ⁹ Kono o wi'immi: «Wota wadu fun! Min kadi ko mi kurkodoowo e maa, kurkoda e musibbe maa annabaabe ben, e ben doftotoobe dii kongudi wondi e ndee deftere. Sujjan Alla!»

¹⁰ O wi'immi kadi: «Wota ombu notaa ndee deftere nde dii kongudi feɓɓinaadi wondi e mun, ko fii saa'i on ko badiido. ¹¹ Awa kadi be feewaa ben yo duumo e jokkugol angal peewal mun, be laabaa ben kadi duumoo e jokkugol angal laabal mun, feewube ben duumoo e peewal mun, laabube ben duumoo e laabal mun!»

¹² Iisaa wi'i: «Midɔ ara ko booyaa, mi arda e njoddi mo kala embere kuude mun. ¹³ Awa kadi ko min woni Halfeere aranere nden e sakkitorde nden, ko min woni Arano on e Sakkitoro on, ko min woni Fudɗoode nden e Rawnoode nden.»

¹⁴ «Maloore wonanii ben labbinbe concii mun fii hebugol gebal ka leggal ngurndan, e no be naatira ka saare, hara ko ka dambude be rewii. ¹⁵ Kono dawaadi din e mbileeɓe ben e jinoobe ben e ittoobe ko'e ben e rewoobe sanamu ben e kala on yidɗo fenaande huutori yo wonu ka yaasi.»

¹⁶ «Min Iisaa mi imminii malaa'ikaajo an on fii seeditanagol on dii piiji ka moftɓe. Min ngol Dadol e Geeyol Daawuuda, awa kadi ko min woni Jaawiire Jalboore Subaka nden.»

¹⁷ Ruuhu Allaahu on e jombajjo on wi'ii: «Aree!»

Awa, on nanuɗo fun kadi yo wi'u: «Aree!»

Awa mo no donɗaa yo aru, on faalaado yo yettu ndiyan ngurndan dan, hara yoɓaali. ^u

¹⁸ Awa mi fellintinanii kala on nanuɗo ɗii konguɗi feyɗinaadi wonda e ndee deftere, si beyditii godɗun e majji, Alla beyditay e hoore makko ɗii albala'uuji ɗi fii mun windii e ndee deftere. ¹⁹ Awa kadi, si godɗo aru ittude godɗun e ɗii konguɗi ndee deftere feyɗinannde, Alla kadi ittay geɓal makko wongal ngal ka leggal ngurndan e ka saare hormorde, ɗe fii mun windii e ndee deftere.

²⁰ On Seediido ɗun fow wi'i: «Ko goonga, mido ara ko booyaa.»

Aamiina!

Aree, yo Joomi amen Iisaa!

²¹ Yo moyyere Iisaa Joomi on wonu e hoore fow.